ЖИТТЯ СВЯТИХ

ЖИТТЯ СВЯТИХ

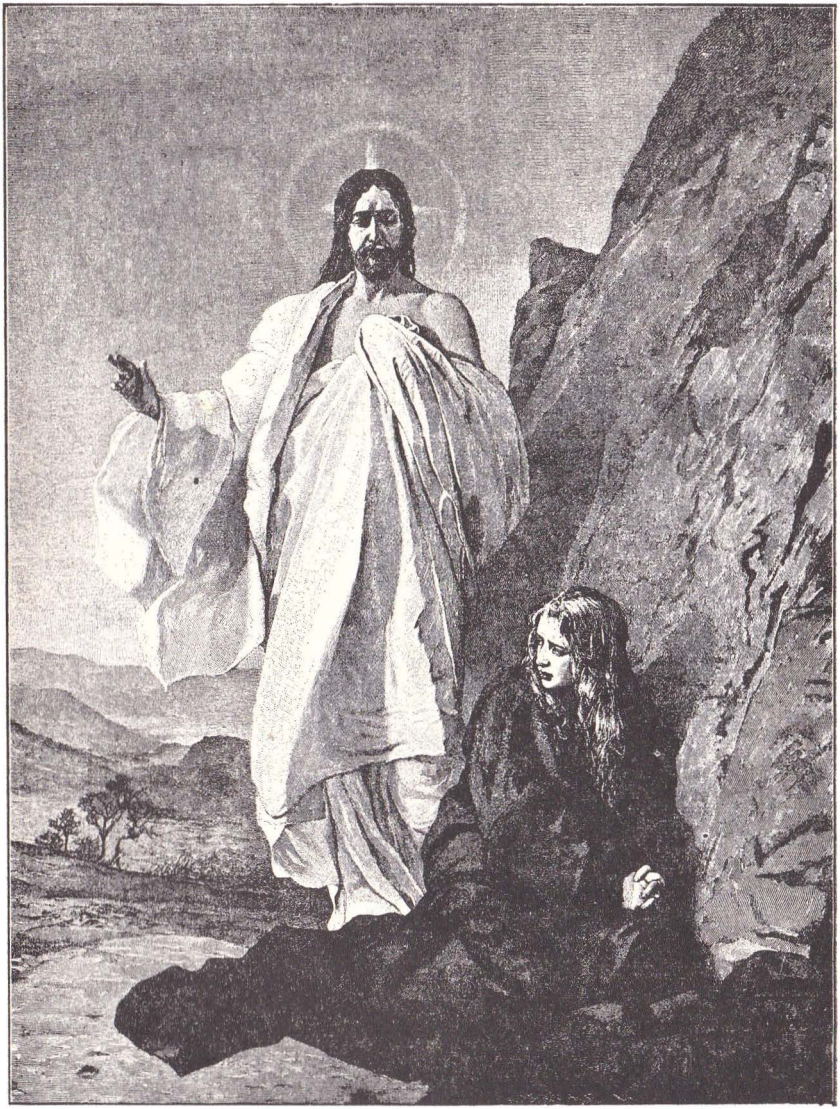

ЖИТТЯ СВЯТИХ

ДУХОВНІ ЧИТАННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

на кожний день Божого року

Написав

(†) АНДРІЙ ЙОСАФАТ ГРИГОРІЙ ТРУХ

Єромонах Чину Святого Василія Великого

ЧЕТВЕРТА КНИЖКА

Жовтень — Листопад — Грудень

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

ТОРОНТО 1960 КАНАДА

Ч. 6-60.

"ЖИТТЯ СВЯТИХ", Том IV-ий, авторства Впр. о. А. Г. Труха, ЧСВВ, позволяється видавати.

Дано в Вінніпегу, Ман., 3-го лютня, 1960.

о. Б. Слобода, ЧСВВ.
Протоігумен

Ч. Орд. 28-60.

Дозволяється друкувати.

Торонто, 26-го лютня, 1960.

† **Ісидор** — Єпископ

Друкарня ОО. Василіян — Торонто, Канада.

ЖОВТЕНЬ

1 жовтня

Свято ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Велика є наша земля. А на цій землі багато народів. А серед цих народів мільйони людей проказують кожного дня ріжними мовами слова святого поздоровлення: "Радуйся, обрадованная!"

Ми знаємо, що цим поздоровленням побожні християни з сердечною любов'ю величають Пресв. Діву й Богородицю Марію. Вони вірять, що Пресв. Богородиця, то Непорочна Дівиця, Мати Божого Сина й нашого Спасителя, Ісуса Христа; що Вона з душею й тілом була взята до неба, де біля Свого Сина царює як небесна Ца-

риця, Владарка Божої ласки й Заступниця всіх християн; вони люблять Її в Бозі більше, ніж усіх ангелів і людей, тому з цієї любови, а водночас і в надії на Її небесну поміч у всіх потребах, підносять кожного дня свого духа до цієї небесної Матері, Цариці й Заступниці та вітають Її тим святим поздоровленням, що ним перший раз привітав і звеличав Її архангел Гавриїл у часі св. благовіщення.

Між звеличниками Пресв. Діви Марії є мільйони й нашого українського народу. З того часу, як за щасливим почином св. княгині Ольги й св. князя Володимира, наш руcько-український нарід став навколішки перед Ісусом Христом, по всій нашій українській землі гомонить пісня слави й любови також і на честь Христової Матері Марії. Величаючи Її, наш нарід одночасно благає в Неї опіки й помочі в ріжних хвилинах і потребах цього земного життя.

І добре робить наш нарід, що так загально, безперервно й сердечно почитає Пресв. Богородицю Марію, бо це зробив насамперед сам Бог. Ще людей не було на світі, ще й світу не було, а вже предвічний Бог думав про Пресв. Діву Марію, щоб вибрати Її на Матір Спасителя, створити Її чистою без первородного гріха, обдарувати Її надзвичайними ласками та вивищити понад усіх людей і ангелів, щоб Вона була перша по Бозі. А що Бог від віків постановив, те в своєму часі сповнилося. Коли ж Бог так прославив Марію, чи не повинні й люди йти за Божим почином і прикладом? Коли Пресв. Богородиця є для Бога наймилішою Дочкою, для Божого Сина найдорожчою Матірю, а для Святого Духа найкращою Святинею, чи ж не повинні й люди мати Пресв. Діву Марію за свою небесну Матір і Царицю та прославляти Її щирим серцем, як першу по Бозі?

На таку прославу й любов Пресв. Діва Марія й Сама славно заслужила Собі. Марія гідна найвищої прослави в Бозі, бо Вона найсвятіша з усіх людей і всіх ангелів. Вона не тільки не мала первородного гріха, але й іншого ніякого ніколи не зробила ні ділом, ні словом, ні навіть однією думкою. Життя Марії, то сама святість, любов до Бога і до всіх людей. Коли ж Марія найсвятіша з усіх людей і достойніша навіть від небесних Херувимів і Серафимів, то чи не повинні ми цю найдостойнішу Особу любити й прославляти найкращою прославою по Бозі?

Але Марія не тільки пресвята, і тому гідна найбільшої по Бозі любови й прослави: Вона одночасно й найбільша

наша по Бозі Добродійка. З великої любови до нас, Вона погодилася стати Матірю Божого Сина та породила нам Спасителя наших душ, щоб за Його ласкою й поміччю ми могли бути вічно щасливі. Ніхто інший, по Ісусі, не прислужився стільки нашим душам, що Пресв. Богородиця Марія, тому годиться, щоб ми найбільшу по Бозі свою Доброчинницю любили й величали кожного дня, якнайкраще зможемо.

При цім треба нам пам'ятати ще й те, що коли Пресв. Діва Марія зродила нам Христа, а опісля відвела Його на Голгофту, щоб Він там віддав своє життя для спасіння наших душ, то з цим Вона не покінчила Свою доброчинну роботу для нас. Вона й досі молиться за нас, виєднує в Свого Сина Ісуса потрібні нам ласки та захоронює від лиха, як у це вірить український нарід, що цілі сторіччя молиться й співає: "Ти за всіх молишся, Предобра... Ти грішників з тяжкої муки через Свої спасаєш руки, не дай пропасти!" Сьогоднішнє свято Покрова Пресв. Богородиці є якраз славним засвідченням цієї безперервної доброчинности. Саме на те установила св. Церква те свято, щоб раз-у-раз пригадувати нам і виявляти Її небесну поміч для нас.

Було це в місті Царгороді, 903 року. На цісарську столицю напало вороже військо. Знайшовшись у безвихідному положенні, Греки в сердечному благанні звернулися за порятунком до Пресв. Богородиці. Божа Мати вислухала гарячих молитов затривоженого народу і видимим способом об'явила над ним свою опіку. У Влахернській церкві, що стояла в дільниці Влахерна над Чорним морем, з'явилася Божа Мати під час Литії в оточенні св. ангелів, пророків і апостолів та серед молитви розпростерла над благаючим Її помочі народом свій рантух-шаль, на знак, що бере нарід під свою опіку і захоронить його від нещастя. Побачили ту чудесну з'яву св. Андрій Юродивий і його учень св. Епіфаній, які молилися за захорону міста від ворожого нападу. Коли Божі слуги розповіли все присутнім у церкві людям, вони з надією на опіку Божої Матері розійшлися повні радости додому. Незабаром після тієї з'яви грецьке військо перемогло і прогнало наїзників. На пам'ятку цієї події царгородський патріярх установив свято Покрова Пресв. Богородиці Марії, що його й ми перейняли від Греків і досі святкуємо дня 1 жовтня, тобто в день з'яви Божої Матері.

Русь-Україна мала нераз у Пресв. Богородиці ласкаву За-

ступницю, про що досі переховалися ріжні оповідання. Одне з них зв'язане з обороною міста Теребовлі. Діялося це 1672

року. На наше українське місто Теребовлю, де був сильний мурований замок, напали Турки і хотіли здобути його. Коли ж наші вояки відбили всі ворожі наступи, тоді Турки

підклали під мури міста міни, щоб висадити їх у повітря, здобути місто та промостити собі шлях у глиб краю. Побачивши себе в великій небезпеці, позбігалися мешканці Теребовлі до замкової церкви і там цілу ніч провели перед чудотворною іконою Божої Матері на молитві, благаючи захорони від смерти й неволі. Божа Мати вислухала сердечного прохання нашого народу, бо коли вранці вибухли міни, то не розвалили мури міста, але звернулися на Турків. Цим счинили між ними такий переполох, що вони негайно відступили від облоги Теребовлі.

Коли про це чудо довідався наш львівський єпископ Шумлянський, то переніс чудотворний образ Божої Матері з Теребовлі до Львова і вмістив його на вівтарі в катедральнім храмі св. Юрія. В день свята Покрова Пресв. Богородиці відбувався згодом у церкві св. Юрія відпуст, і тисячі нашого народу спішили перед чудотворний образ Пресв. Діви Марії, щоб віддати Їй честь, скласти подяку за одержані ласки та попросити собі опіки в Божої Матері на майбутнє.

На українській землі було колись поверх 150 таких місцевин, де були чудотворні ікони Божої Матері, якнаприклад Почаїв, Гошів, Зарваниця, Кальварія, Крехів, Самбір. Туди раз-у-раз спішив наш нарід з любов'ю й молитвою до Пресв. Богородиці, щоб поклонитися Їй, або випросити собі яку ласку. І Божа Мати рятувала своїх дітей, як наймилосердніша Доброчинниця, Мати й Заступниця перед Богом. І нас, Українців, і всіх своїх дітей із усіх націй. Люрд, Фатіма й інші подібні місцевини є славним цього засвідченням.

І ми робім так завжди, як Бог і люди. Коли Бог так дуже полюбив і прославив Пресв. Діву Марію, то й ми веселім серце цієї Непорочної Діви своєю сердечною любов'ю й прославою. А коли люди щиро почитають Пресв. Богородицю та й раз-у-раз просять у Неї всякої помочі й опіки, то й ми звертаймось до Неї в своїх власних, родинних і національних, загальноцерковних і вселюдських потребах та кожного дня молитвою на вервиці, чи іншою довільною, благаймо в небесної Матері навіть найбільшої ласки для дочасного й вічного щастя. Молімся разом зі св. Єфремом:

"Покрове і моя сило, поглянь на мою віру й одушевлену любов і, як Та, що бере участь у смутку і є могутня, прийми мою вбогу душу Своїм посередництвом і заступництвом та зроби її гідною бути по правиці в єдинородного Твого Сина та знайти спокій із Його вибраними й святими.

Крім Тебе, нема в мене помічника й оборони. На Тебе покладаю всю свою надію й Тобою величаюся; через множество моїх гріхів і беззаконня не відверни Свого лиця від мене, Свого негідного слуги. В Тебе є добра воля і могучість, як у Тієї, що невисказано породила Одного з Трійці; є в Тебе чим пересвідчити і чим змилосердити. Є руки, що на них Ти невимовно носила Його; є груди, що ними Ти годувала Його; пригадай Собі пелени й усе виховання від дитячих літ. До того, що від Тебе, додай іще те, що від Нього: хрест, кров і рани, що ними ми спасені й прославлені. Не позбавляй мене Свого заступництва, але завжди помагай, опікуйся мною і не оставляй мене. Ти маєш Своїм довжником Того, що сказав: Шануй свого батька і свою матір (Мат. 19:19); і Він, що хотів бути зарахований до слуг, тимбільше заховає Свою заповідь і зробить те, що подобається Тій, що послужила Йому народженням у ділі спасіння. Тому Він радіє Твоїми заступництвами, вважає Твою славу Своєю власною і через затягнений довг сповняє Твої прохання. Тільки Ти не погорди мною негідним і невідповідність моїх діл нехай не перерве Твоє безмежне милосердя, — Богородице, сердечно бажане для мене ім'я."

Молімся отже і співаймо до останнього дня свого життя: Радуйся, радосте наша, покрий нас от всякаго зла честним Твоїм омофором!

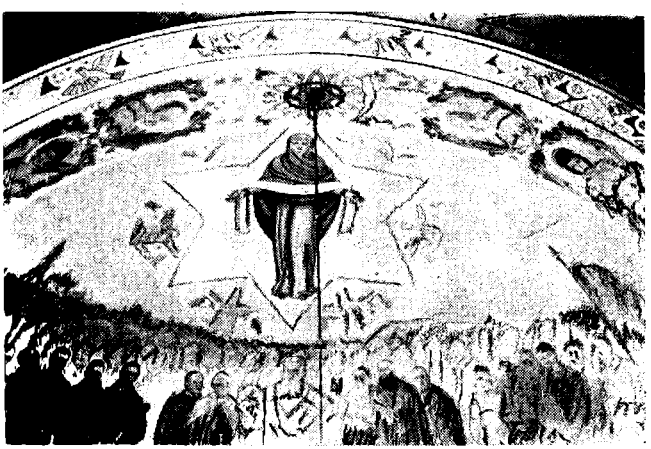

Святий АНАНІЯ

Коли Ісус Христос явився молодому фарисеєві Савлові, як він спішив переслідувати християн до міста Дамаску в Сирії, то доручив йому йти до міста, де мали сказати йому, що має далі робити. В тому часі був у Дамаску християнин Ананія, що його старовинне християнське передання залічує до 70 апостолів. Св. Письмо подає, що до цього Ананії "сказав Господь у видінні: Встань і йди на вулицю, що зветься простою, і шукай у домі Юди Савла, на ім'я, тарсянина; це бо він молиться. І він бачив у видінні мужа на ім'я Ананія, що входив і клав на нього руку, щоб він прозрів. І відповів Ананія: Господи, я чув від багатьох про цього мужа, скільки зла він заподіяв Твоїм святим у Єрусалимі; і тут має владу від первосвященика в'язати всіх, що призивають Твоє ім'я. І сказав до нього Господь: Іди, бо цей є для Мене вибраною посудиною, щоб поніс моє ім'я перед поган, і царів, і синів ізраїльських. Бо я покажу йому, скільки він має терпіти за моє ім'я. І пішов Ананій і ввійшов до дому, і положивши на нього руки, сказав: Савле брате, Господь післав мене, Ісус, що явився тобі в дорозі, якою ти йшов, щоб ти прозрів і наповнився Святим Духом. І зараз спала з його очей наче луска, і відзискав зір і, вставши, охристився. (Ап. Д. 9:10-18).

Св. Ананія проповідував спочатку Христову віру в Дамаску, а опісля перейшов на апостольську працю до Елевтерополя, юдейського міста близько филистимських островів, де проповідав Боже слово жидам і поганам. Згодом вороги св. віри ув'язнили його й привели перед поганського старосту, який казав Ананії віддати честь поганським божкам. Коли ж св. апостол не хотів це зробити, мучитель казав бити його, роздирати тіло залізними гаками, а рани припікати горіючими свічками. Св. Ананія терпеливо переносив усі ті муки, при чому голосно молився до Ісуса Христа. Після того видав староста св. Ананію народові, який вивів його за місто і укаменував. Мертве тіло оставили убійники непоховане. Коли християни в Дамаску довідалися про мученицьку смерть свого єпископа, прийшли, забрали св. мощі до Дамаску і тут їх набожно поховали.

Святий РОМАН СЛАДКОПІВЕЦЬ

Св. Роман народився в сирійському місті Емесі, в жидівській родині. За Божою ласкою він замолоду навернувся до Христової віри і був чесним та побожним юнаком. Спочатку був паламарем у Бейруті. Згодом прибув до Царгороду, де став за паламаря при церкві св. Софії. Хоч Роман не був грамотний, проте патріярх Євтимій полюбив його за його побожність і давав йому з церковних доходів таку саму частину, як і тим клирикам, що співали в крилосі. Ті співаки були з цього дуже невдоволені і насміхалися з бідного паламарчука, що гасив свічки й замітав церкву. Одного разу в навечір'я Господнього Різдва, коли в церкві був присутній сам цісар, почали клирики тягнути Романа до крилосу, кажучи, що як він бере рівну з ними платню, то нехай разом з ними співає. Роман покірно переніс те прилюдне засоромлення і пожертвував його Богу, а коли вернувся додому, то впав хрестом на землю і довго молився до Пресв. Діви Марії.

Коли втомлений і засмучений юнак опісля заснув, явилася йому в сні Пресв. Діва Марія, дала йому кусник паперу і казала ззісти. Він послушно виконав приказ, і тоді видіння зникло. Пробудився Роман з почуттям великої духовної радости і свідомістю, що Божа Мати обдарувала його надзвичайним розумінням найглибших таїнств св. Христової віри. Повний невисказаного щастя зараз клякнув і довго дякував Божій Матері та Її Синові за таку велику ласку.

Після молитви поспішив Роман до церкви на різдвяну богослужбу. В церкві було багато народу, а між ними і цісар. Коли прийшов час святкового кондака, що його звичайно співав з амвону один клирик, вийшов Роман на амвон і милозвучним голосом заспівав чудовий різдвяний кондак, що його сам тоді склав: "Діва днесь пресущественнаго раждаст, і земля вертеп неприступному приносит, ангели со пастирми славословят, волсви же со звіздою путешествуют, нас бо ради родися Отроча младо, предвічний Бог." Милозвучний спів і глибокі слова пісні здивували всіх. Коли опісля патріярх Євтимій спитав Романа, хто його навчив такої гарної пісні, Роман щиро розказав йому всю свою пригоду.

Згодом висвятив патріярх Євтимій Романа на диякона, і тоді він написав поверх тисячу високопоетичних тропарів,

кондаків, стихир і інших церковних пісень. Між ними одна оспівує Різдво Пресв. Богородиці і є найстаршим церковним пам'ятником цього свята.

Своє праведне життя закінчив той церковний поет, преподобний Роман, 510 року. Своїм милим співом і поетичними творами він здобув собі почесне названия "солодкий співець".

2 жовтня

Святий КИПРИЯН і ЮСТИНА

Між св. мучениками перших віків християнства мали бути св. Киприян і Юстина. Ми не маємо певного засвідчення, що такі святі існували, а як справді були такі особи замучені за Христову віру, то по них загинув усякий віродостойний слід. Вістка про них дійшла до нас тільки на основі леґенди, яка оповідає нам, що Киприян, поганський маґік з Антіохії, який мав багато злочинів на сумлінні, залюбився в християнській дівиці Юстині. Коли навіть при помочі диявола йому не вдалося дістати Юстину в свої руки, він наєрнувся до Христової віри. Згодом за свою побожність і ревність він був висвячений на священика й єпископа. За цісаря Діоклетіяна і він і Юстина мали бути замучені за Христову віру.

2 жовтня

Святий АНДРІЙ ЮРОДИВИЙ

У 10 сторіччі купив собі царгородський вельможа Теогност невільника Андрія, з походження слов'янина. Цей Андрій був гарної постави, а також визначався чистотою обичаїв і чемним поводженням. Теогност полюбив свого нового невільника, призначив його до своїх особистих послуг та дав йому нагоду зайнятися наукою св. Письма. З того часу Андрій почав часто відвідувати царгородські церкви, де нераз цілі ночі проводив на молитві, бо в його душі було тільки одне бажання, щоб подобатися Господу Богу.

Згодом, за Божим надхненням, він почав так поводитися, якби зійшов з розуму. В подертій одежині й босоніж почав бігати серед спеки й холоду вулицями міста; часто без даху над головою спочивав уночі на купі гною, або разом із собаками. Багато прикрощів мав він тоді від людей, бо

одні насміхалися з нього, а інші проганяли від себе. Як хто дав йому якусь милостиню, то він роздавав її вбогим.

Коли Теогност побачив таку велику зміну в поводженні Андрія, обдарував його волею, бо думав, що він справді зійшов з розуму. Андрій став "нерозумним заради Христа", щоб через пониження дійти до найвищого ступня покори, а також для добра душ, бо тоді він мав більше смілости сказати неодному грішникові слово спасенної перестороги.

Раз прийшов він до одного монаха і перестеріг його, щоб не прив'язувався до грошей, бо це заведе його на злу дорогу. Упімнений чернець узяв собі ці слова до серця, роздав усе, що мав, убогим і таким чином переміг спокусу до захланности. Іншого чоловіка перестерігав перед крадіжжю, але він не послухав спасенного напімнення і за кару утратив зір.

Про те, що Андрій тільки прокидається нерозумним, знали два його приятелі: священик Никифор і св. Епіфаній. З Епіфанієм познайомився Андрій на вулиці. Коли одного разу юнак Епіфаній перестерігав двох інших юнаків перед гріхом і заохочував їх до побожного життя, Андрій приступив до нього, поцілував його і сказав: "Ти мій приятель, колись ти будеш єпископом великого міста." З того часу став Епіфаній учнем Андрія.

Андрій мав раз захоплення і бачив небо так, як св. Павло. Опис неба подав опісля священикові Никифорові. У Влахернській церкві він бачив Пресв. Богородицю з покровом. Спочив св. Андрій Юродивий у Бозі приблизно 940 року.

3 жовтня

Святий ДІОНИСІЙ АРЕОПАГІТ

Під час своєї другої апостольської подорожі прибув св. апостол Павло до славного грецького міста Атен і тут ожидав приходу двох своїх учнів, Тимотея й Сили, що осталися були в Береї. Апостольські Дії засвідчують (17:16-34), що в тому часі "зворушився в ньому дух, побачивши місто віддане ідолопоклонству. Розмовляв отже в божниці з Жидами і з богобоязними, а на торговиці кожного дня з тими, що там навинулися." Коли науку св. Павла почули деякі атенські філософи, то завели його на Ареопаг, де відбувалися наради міської ради, і тут він виголосив їм науку про Хри-

ста і його св. науку про покаяння, чистоту обичаїв, одного всюдиприсутнього Бога та воскресіння мертвих.

Слухачі не однаково віднеслися до проповіді св. Павла. Одні сміялися з його науки про воскресіння мертвих; інші були зацікавлені новою високою наукою й силою надхненного слова св. апостола та були готові послухати його проповіді ще іншим разом. Деякі ж, що їхні серця порушила Божа ласка та які щиро шукали правди, відразу приступили до св. Павла і просили докладнішого вияснення св. віри, після чого щирим серцем увірували в Христа й Його св. науку та стали ревними християнами. Між ними був міський радник Діонисій, що відомий нам як св. Діонисій Ареопагіт.

Крім цієї певної вістки про навернення св. Діонисія наслідком проповіді св. апостола Павла, що нам її переказало св. Письмо, нічого більше певного про св. Діонисія не знаємо. Маємо однак пізніші непевні вістки, що св. Павло висвятив св. Діонисія Ареопагіта на атенського єпископа та що за цісаря Дометіяна його спалили живцем за Христову віру.

3 жовтня

Свята ТЕРЕСА ЛІЗІЄНСЬКА

Дня 30 вересня 1897 року вмирала в манастирі Сестер Кармеліток у місті Лізіє молода черниця. Називалася Тереса й мала 24 роки.

Її життя проминуло так тихо й приховано, що одна з її товаришок, побачивши, як вона вмирає, спитала, що таке гідне завваження можна буде записати про неї в посмертній згадці.

Третього дня її вбога домовина вибиралася в дорогу на цвинтар. За нею йшло ледве кілька осіб з її туземної рідні.

Як від похорону минуло 25 літ, то цю досі мало кому відому черницю проголосили великою чудотворницею й доброчинницею. Її тіло перенесли з гробу на вівтар, і перед ним почали ставати тисячі людей на коліна, бо Папа Пій XI проголосив її "блаженною".

А як із дня похорону минало 28 років, то в присутності 4000 священиків і 60,000 вірних, Папа Пій XI проголосив її "святою" і вложив на чоло тієї молодої черниці вінець найвищої слави. Майже мільйон людей збіглося того дня до Риму, щоб привітати серцем повним любови найбільш улюб-

лену в світі святу Тересу від Ісуса Дитяти, Малу Квітку з Лізіє.

Прийшла вона на світ 1873 року як девята дитина Людовика й Зелі Мартен. Подруги були надзвичайно побожні й сердечно просили в Бога сина, щоб могли мати колись священика, та так сталося, що Бог забрав хлопчиків малими до Себе, а їм оставив 5 гарних і побожних дівчат, що звалися: Марія, Павліна, Леонтія, Селіна й Тереса.

СВ. ТЕРЕСА ЛІЗІЄНСЬКА

Батько Тереси був годинникарем, мати виробляла плетені вервиці, з чого мали гарний дохід. Але головною справою в їхній родині була побожність, а зокрема найстаранніше виховання дітей.

Мала Тереня ще не мала двох років, а вже мати навчила її молитися. Молилася як янголятко. Незабаром треба було вести її до церкви. Щонеділі мусіли вести її на вечірню, що її вона називала своєю Службою Божою. Коли одного разу батьки були на проході, і вона не могла піти до церкви, то після їхнього повороту вона почала гірко плакати, кажучи, що хоче йти на Службу Божу. Вона сама відчинила собі двері і побігла серед зливного дощу в напрямі церкви. Коли її завернули, вона плакала ще добру годину, що не була в церкві.

Одного вечора, як вона трохи опиралася в чімось своїй матері, мати примусила її до послуху. Коли вже поклалася до ліжка, сказала матері, що ще не помолилася. Мати від-

повіла: "Спи, завтра помолишся." Однак вона не хотіла на це пристати. Тоді батько мусів провести їй усю її молитву, і аж тоді вона заспокоїлася.

Тереня надзвичайно сердечно любила своїх батьків і раз-у-раз старалася зробити їм якусь приємність. Згодом прийшла до зрозуміння, що батько й мати тому такі добрі, бо дуже люблять Бога. Прийшла також до пізнання, що треба любити того Бога, що нам робить стільки добра, та що з любови до Бога треба робити те, що Він приказує, а тікати від того, що заказує. І вона в цей бік звертає ввесь запал своєї живої вдачі. Зрозумівши, що вічне щастя дає Бог за добре сповнення обов'язків, вона вирішує здобути собі небо тим, що "буде чемна, як янголятко."

На вироблення характеру малої Терені впливала святість батьків і сестер. В їхнім домі панувала сердечна родинна любов і здорова радість. Щира побожність проникала всі розмови й пробивалася в усіх ділах родини, в якій не було нічого непотрібного, а було повно віри й любови. Жива віра й посвята матері, доброта батька, в якій не було дозволу ні на які забаганки, чарівна ніжність милих сестер причинялися, за Божою ласкою, до того, що Тереса ставала спочатку милою дитиною, опісля дбайливою, щоб розсипати довкола себе вдовілля й радість, а вкінці постійно зайнятою тим, щоб робити за всяку ціну приємність Ісусові, що Його, як вона бачила, так дуже любила її рідня. Мавши таких добрих батьків і сестер, Тереня одержала найкраще релігійне виховання.

Тереня старалася робити все добре, а як часом забулася, то старалася негайно все направити. Одного разу вона гойдалася на гойданці. Коли батько виходив з дому, сказав до неї: "Моя царівно, ходи обняти мене!" Вона не хотіла і відповіла вперто: "Потрудись, батеньку, ти до мене!" Розуміється, що батько не хотів погодитися на таку її примху і пішов собі геть. Коли сестра Марійка звернула їй увагу, що не можна так нечемно відповідати батькові, вона почала голосно плакати і аж тоді заспокоїлася, як попросила в батька прощення.

Побожність зростає серед хрестиків. Коли Тереня це зрозуміла, то не тільки без скарги, з усмішкою, терпіла свої маленькі болі, але ще додавала, з любови до Ісуса, добровільні жертви й самозречення. Вона, наприклад, не скаржилася, коли їй щось забрали, і мовчала, коли її несправедливо

осудили. Коли одного разу її бабуня попросила її, щоб дала їй свої гарні квітки, що їх вона була назбирала, то хоч їй було дуже тяжко з ними розлучитися, вона передала їх бабуні. Тоді вона зрозуміла, що щоб досконало подобатися Ісусові, то не вистане робити деякі добровільні жертви, але треба робити всі жертви, що їх домагається Ісус. Вона почала догадуватися, що велику вагу має великодушне прийняття Божої волі. Згодом вона зрозуміла також добре, що щоб стати святою, то треба багато терпіти, завжди бажати того, що досконале, й забути себе саму. Вона постановила відповідати на заклик Господа великою жертвою з любови до Нього. В цій справі вона придержувалася такої засади: "Мій Боже, я вибираю все! Я не хочу бути святою тільки наполовину. Мені зовсім не страшно терпіти для Тебе. Я боюсь тільки одного — власної волі. Візьми її собі, бо я вибираю все, чого тільки Ти хочеш!"

У 1877 році вмерла пані Мартен, і Тереня з сестрами остались сиротами. Батько звинув своє підприємство, купив дім у містечку Лізіє і туди перенісся з своїми пятьма сирітками. Для Терені місце матері почала заступати сестра Павліна. Вона була її вчителькою. Коли Тереня добре приготовилася до лекції, Павліна дозволяла їй піти з батьком сполудня на прохід. Одного разу вона вернулася з проходу ціла зігріта і сказала Павліні:

— Павліно, якби ти знала, як я дуже хочу пити!

Побачивши нагоду навчити дитину жертви, Павліна сказала:

— А якби ти зреклася пиття, щоб спасти одного грішника?

— Добре, Павліно, — сказала Тереня, зідхнувши глибоко.

Жертва дитини була велика. Коли Павліна побачила, що жертва вже зроблена й прийнята, принесла відсвіжуючий напиток. Тереня не хотіла вже пити, щоб не оставити грішника без помочі. Треба їй було пояснити, що її перша жертва вже прийнята, а тепер вона може помогти ще якій іншій душі своїм послухом.

Під час проходів з батьком Тереня нераз стрічала вбогих, обідраних старців. Тоді проявлялося її милосердя. Вона брала від батька гроші і з усмішкою заносила їх убогому старцеві. Одного вечора, стрінувши жебрака дуже нужденного, вона постановила собі, що буде молитися за нього в дні першого св. Причастя, бо вона чула, що того дня можна

все випросити собі в доброго Бога. Кожного понеділка приходили вбогі до їхнього дому. На кожний дзвіночок вона бігла до дверей. Опісля скоро верталася до хати. "Павлінко, це бідний старець на куляхъ! Це бідна жінка з малесенькими діточками! Вона має одне ще в пеленах, а сама зовсім бліда. Що їм дати?" В її оченятах можна було тоді вичитати велике милосердя. Опісля знову бігла до прошаків і несла їм хліб або гроші. Деколи вона верталася розпромінена від радости: "Павліно, бідний сказав мені: Бог нехай поблагословить тебе, моя панночко!"

Зі зростанням Терені в літах, зростала її любов до Бога; вона намагалася в усіх ділах подобатися Ісусові й дуже вважала, щоб Його ніколи не образити. Тодішні свої почування вона висказувала часто молитовкою, що її навчила була колись її мати: "Мій Боже, Тобі я віддаю своє серце. Візьми його, як воно Тобі подобається, щоб уже ніяке твориво не могло його мати для себе, тільки Ти сам, мій добрий Ісусе." Водночас старалася, щоб і довкола неї всі вистерігалися всяких провин. Коли одного разу, щоб забавити Тереню, служниця сказала на жарт кілька неправд, мала звернула їй зараз увагу: "Ти ж знаєш добре, Вікторіє, що це ображає доброго Бога!"

Багато користала Тереня для свого виховання кожного вечора. Тоді вся родина збиралася в їдальні коло тріскучого огню в старовинній печі, де після веселої забави Марія або Павліна брала релігійну книжку "Літургічний рік" і читала звідти кілька сторінок, що відносилися до церковного часу або найближчого свята. Опісля переходили до іншого читання, цікавого й поучного, щоб так і розум і серце мали корисну поживу. Тереня сиділа на колінах свого батька й прислухалася цікаво, не перериваючи читання. Опісля батько співав Терені деякі гарні пісеньки, а накінець усі ставали на коліна до молитви. Тереня клякала близенько батька і "дивилася на нього, щоб знати, як моляться святі." Коли була вже в ліжку, питалася тоді Павліни так, як колись матері: "Чи я була сьогодні чемна? Чи добрий Господь вдоволений мною? Чи янголята будуть наоколо мене літати вночі?" Відповідь мусіла бути завжди: так! Інакше вона була б усю ніч плакала.

Коли Тереня довідалася від Павліни, що Ісус найбільше віддається душам через св. Тайни, вона горіла бажанням прийняти Його прихованого під видами хліба й вина до

свого серця. Але що вона не мала ще приписаного віку, то мусіла здержувати той огонь, що потягав її до Ісуса.

Одного разу спитала Тереня Павліну, чи ті святі в небі, які мають меншу славу, не будуть почуватися гірше при тих святих, що мають більшу славу. Тоді Павліна казала їй принести батькову склянку і свою маленьку, а наповнивши їх водою аж до берегів, спитала Тереню, котра з тих склянок повніша. Вона відповіла, що обидві повні та що вже не годні більше вмістити води. "Отак буде і з вибраними в небі", сказала Павліна; "кожне одержить стільки слави й щастя, що більше не буде їм треба, і тому не зможуть завидувати. Кожне буде повністю щасливе."

На зростання побожности Терені дуже впливав приклад великої побожности батька. Він кожного дня вранці ходив на Службу Божу й приймав св. Причастя, а вночі нераз ходив до церкви на адорацію Пресв. Євхаристії з іншими чоловіками. Вдома багато молився, читав побожні книжки, не сказав ні одне непотрібне слово, а своїй малій "царівні" нераз говорив про скороминулість земних речей. Тереня бачила святий приклад батька, запам'ятувала собі його науки і вже змалку вчилася дивитися на все в світлі вічности.

До школи ходила св. Тереня до СС. Бенедиктинок у Лізіє. В науці належала до найздібніших. Через те мусіла терпіти ріжні терпіння від старших віком і заздрісних дівчат. Докучали їй вони ще й тому, що не брала участи в крикливих забавах. Боязлива Тереня не вміла оборонятися і тільки раз-у-раз тихо плакала.

У 1882 році сестра Павліна, яка була Терені досі за матір і вчительку, вступила в Лізіє до манастиря СС. Кармеліток. Перед відходом Павліна описувала Терені монаше життя, його строгість і відречення, але так само й нескінчену солодкість, що в'яже божественного Вчителя з вибраними душами, які все покинули, щоб іти за Ним. Тереня заховала собі в серці ці поуки та шукала в них світла про свою майбутність. Аж одного вечора вона ясно пізнала при помочі нагального просвічення, що Кармель, це справді ота "далека пустиня", що про неї вона так часто мріяла, а в якій душа зазнає невисказаного спокою, що його дає близькість Бога. Вона зрозуміла, що манастир СС. Кармеліток, то буде колись той затишок, де вона схорониться назавжди. Це вона відчула з такою силою, що про це не було в її умі найменшого сумніву. Павліна навіть заохочувала її до того, щоб

вона представила своє прохання настоятельці манастиря. Від неї одержала відповідь, що мусить ждати аж до шістнадцятого року життя.

Після відходу Павліни до манастиря Тереня важко занедужала, так що деколи навіть не пізнавала своїх сестер. Недуга походила від ворога людських душ, що бачив у Терені велику над собою переможицю. Всі сердечно молилися за її видужання. Батько попросив, щоб за її здоров'я відправлялося дев'ять Служб Божих. Непорочна Діва Марія вислухала тих молитов і чудесно оздоровила Тереню, явившись їй у домашній статуї, перед якою Тереня молилася.

Коли вже цілком видужала, Тереня вернулася до школи, а також почала приготовлятися до першого св. Причастя. Вона багато молилася, розважала собі про доброго Бога, скороминулість життя й вічність, записувала собі в зшитку численні жертви й любовні зідхання, що їх вона робила для кращого приготування, а вкінці відбула тижневі реколекції в манастирі.

Про те своє перше св. Причастя, що його Тереня прийняла в сніжнобілій сукенці, вона сама так згодом писала в своїй "Історії душі": "Ах, якже солодкий був перший поцілунок Ісуса для моєї душі! Так, то був поцілунок любови! Я відчувала, що Він мене любить, і тому я також казала: Я люблю Тебе, я віддаю себе Тобі назавжди!"

Ця велика любов мала тепер показатися в ділах. Вона намагалася, щоб як хто буде бачити її при праці, міг спостерегти, що вона була напоєна Хлібом Життя. Прийнявши перший раз св. Причастя, бажала приймати його якнайчастіше; була щаслива, коли їй знову позволили на такий св. бенкет. Також св. Тайну Миропомазання прийняла з великим захопленням, бувши такого переконання, що Дух Любови має забрати її тепер на виключну власність.

Коли Терені пішло на 14 рік, її найстарша сестра Марія вступила до манастиря СС. Кармеліток у Лізіє, де була вже сестра Павліна.

В тому часі дав Ісус Терені таку ласку, що вона постановила служити Христові аж до повного забуття на себе саму, без ніяких застережень. В своєму серці вона відчула крик умираючого Ісуса: "Жажду!" Її почала палити спрага за душами, і вона хотіла за всяку ціну виривати грішників з вічного полум'я. Вона була переконана, що тим нещасним вона зможе помагати, як посвятить себе Богу через вступ-

лення до манастиря. Та що її туди ще не могли прийняти, то вона почала посвячуватися на жертви для задоволення своєї рідні й інших людей. Вона старалася забувати про себе, щоб тільки зробити приємність сестрам, служницям, убогим, дітям, грішникам; за тих останніх жертвувала свої молитви й терпіння.

Мавши такі бажання в душі, стало перед Теренею нове питання, яка дорога життя найкраще відповідає цим її палючим бажанням здобувати душі. Якийсь внутрішній голос говорив їй, що такий рід життя, де безперервна молитва лучиться з умертвінням і повною посвятою, найбільше заспокоїть спрагу божественного Спасителя за рятунком душ. Такий рід життя вона бачила в манастирі СС. Кармеліток, де більше терпиться, а тому більше душ зискується для Ісуса. Про це вона нераз розмовляла тихими вечорами зі своєю сестрою Селінкою. Згодом вона виявила цей свій задум батькові. Для бідного батька перший удар був дуже тяжкий. Він бачив, що незабаром його дім буде порожній, його старість полишена сама собі; старий батько гірко заплакав. Але як добрий християнин, він не міг спротивитися Божому покликові й щастю своєї дитини: він обтер сльози і дав Терені свою згоду на вступлення до манастиря.

Однак два священики, опікун манастиря і головний намісник місцевого єпископа, а навіть і сам єпископ, не хотіли згодитися на прийняття Терені до манастиря СС. Кармеліток у Лізіє, бо вона мала тільки-но пятнадцять літ. Тоді Тереса, що мала їхати з батьком на прощу до Риму, вирішила попросити дозволу в Святішого Отця Лева XIII. Тереню мав представити Папі якраз головний намісник її епархії, що був противником вступлення Терені до манастиря. Не знати, чи він догадувався, що Тереня хоче просити дозволу в самого Папи, але на всякий випадок, як побачив Тереню й Селінку перед Папою, сказав голосно, що до Папи не вільно говорити. Послухати цього наказу, це значило в одній хвилині втратити головну ціль подорожі до Риму. Тереня глянула допитливо на Селінку, а вона сказала одне слово: "Говори!" За хвилинку Тереня склонилася і поцілувала стопу Христового Намісника, а опісля скоро піднеслася і поклала свою ручку в руку, що її наставив Папа. Тереня крізь рясні сльози сказала:

— Святий Отче, я маю просити в Вас великої ласки.

Папа схилив голову дуже низенько, що аж дотикав її

плащика. Його чорні й проникливі очі читали в очах дитини. А вона говорила далі:

— Святий Отче, на честь Вашого ювілею дозвольте мені вступити до кармельського манастиря в п'ятнадцятім році життя!

Це було те прохання, що його так боявся о. намісник; він не хотів, щоб опісля хто сказав, що в Римі вона одержала те, чого відмовили їй у Бейо. Він подумав, що повинен вмішатися до розмови, тому ставши близько Папи, сказав:

— Святий Отче, це дитина, що хоче жити в кармельськім монастирі. Але настоятелі розглядають тепер цю справу.

Це значило диктувати Папі відповідь. Папа сказав:

— Добре, моя дитино, зроби те, що скажуть тобі настоятелі.

Тереня зложила ручки, поклала на коліна Папи і просила далі:

— Святий Отче, як ви скажете "так", всі того схочуть!

Лев XIII поглянув на неї вважно з добротою, а опісля промовив зворушливим голосом:

— Добре, добре!.. ти вступиш... як того хоче добрий Бог!

Це була виминаюча відповідь, але не була відмова: вона оставляла місце для місцевого єрарха. Наступні прочани ждали. Тереня готувала собі нове прохання, але два папські ґвардисти казали їй устати. Коли ж вона далі ждала папського "так", вони взяли її за рамена, і треба було ще помочі о. намісника, щоб відірвати її від ніг Святішого Отця.

Розчарування Терені було велике: ціль її подорожі не була осягнена. Досвідчення було прикре, проте Тереня тішилася в душі спокоєм. Недавно передтим вона посвятилася була Ісусові-Дитяті, що буде Його забавкою, Його "маленьким м'ячиком". Ісус прийняв її жертву. Вона на все з любов'ю погоджувалася. А сльози можуть собі текти...

Вкінці її гаряче бажання сповнилося. На друге писемне прохання місцевий єпископ дозволив Терені вступити до манастиря СС. Кармеліток у Лізіє. Того дня, коли вона мала раз-назавжди розпрощатися з своїми рідними, вона була спокійна, мужня, готова на всі жертви. При прощанні вони обоє з батьком стали навколішки, і тоді батько поблагословив її та віддав Ісусові.

Коли за Теренею замкнулася манастирська брама, її сердечно прийняли рідні сестри, Марія й Павліна, а також інші

черниці, що з ними вона мала разом служити Богу до самої смерти. Ці сестри відразу відчули дивну силу її чесноти, що її вони ще не знали, а яка пробивалася з цілої її постаті. Учителька новіціяту сказала про неї: "З самого свого вступу до манастиря Божа слуга захопила ввесь манастир своєю поставою, яка була пройнята якоюсь повагою, що її не можна було зовсім сподіватися від пятнадцятьлітньої дитини." Сестри подивляли її гідну й покірну поставу та її глибокий і розумний настрій. Тереса була в усім надзвичайна, і такої, яко вона, не було в цілім манастирі, а ніхто цього не знав!

Коли Тереня вступила до манастиря в Лізіє, то тодішня настоятелька була такої думки, що молоденьку кандидатку треба суворо випробовувати. Ця проба була для Терені надзвичайно прикра й тривала кілька років. Але мала Христова обручниця не заломилася під цією твердою рукою, не критикувала своєї настоятельки, не скаржилася на неї перед сестрами, тільки спокійно і з любов'ю виявила свій біль учительці новіціяту. Тереня тому донесла свій хрест по-геройськи аж до смерти, бо руку настоятельки вважала за руку Бога і завжди була покірна й послушна. Вона пізнавала Божий провід над її душею і серед терпіння усміхалася.

Якою святою дівчиною була Тереня вже навіть на світі, то довідуємося з її власних спогадів. Вона оповідає, що як під час одних реколекцій вона зробила загальну сповідь, то священик сказав їй: "Перед Богом, Пресв. Дівою Марією, св. ангелами й усіма святими заявляю вам, що ви ніколи не зробили ні одного тяжкого гріха. Подякуйте за це Господеві, що Він зробив це для вас зовсім даром, без ніякої вашої заслуги... Моє серце заповнювала тільки одна вдячність!" Ці слова сповідника були для неї великою потіхою й заспокоєнням.

Хоч у манастирі були з Тереню її дві рідні сестри, проте вона не шукала зустрічі з ними, але вмертвляла свою природу і під час відпочинку сідала біля сестри, що була найбільш опущена. Так на кожному кроці, при всяких нагодах уміла Тереня зробити жертву з своїх природних наклонів і почувань, щоб тільки подобатися Ісусові. Бачила це настоятелька і між своїми сестрами говорила, що Тереня, то "між добрими найкраща, ангел!"

Коли Терені скінчився час кандидатури, тобто першої

проби, їй дозволили одягнути чернечу рясу, але пізніше, ніж це мало бути. В тому часі вона багато терпіла через душевну посуху, але почувалася щасливою. Своїй сестрі Павліні вона тоді сказала: "Який же добрий для мене Той, що незабаром стане моїм Обручником! Якже Він божественно гідний любови, що не дозволив мені датися захопити ніякою туземною річчю! Він сам добре знає, що якби дав мені тільки саму тінь щастя, я прив'язалася б до нього всією силою, всім запалом свого серця. І тому Він не дав мені навіть і цієї тіні!.. Він волить оставити мене в темноті, як дати мені яке неправдиве світельце, що не було б Ним самим! Я не хочу, щоб творива мали хоч би один атом, одну одробину мого серця, моєї любови. Я хочу все дати Ісусові, бо Він дав мені ласку зрозуміти, що тільки Він сам досконале щастя! Все буде для Нього!"

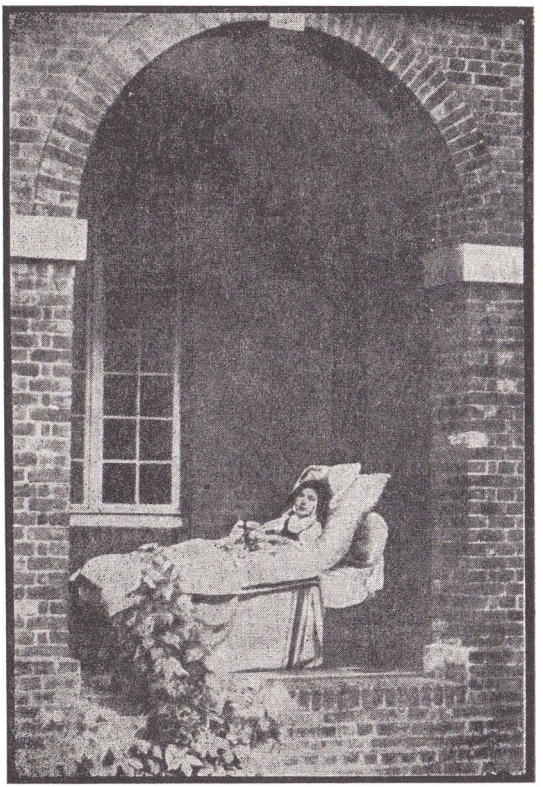

СВ. ТЕРЕСА НА СМЕРТНІЙ ПОСТЕЛІ

Як скінчився час її головної духовної проби, тобто новіціят, вона мала скласти свої чернечі обіти-приречення вбожества, чистоти й послуху та зв'язатися раз-на-завжди з Ісусом. На жаль, вона не могла це зробити своєчасно, бо через спротив опікуна манастиря їй відклали зложення обітів на пізніший час. Замість нарікати, свята новичка приписувала цю проволоку своїй недостачі заслуг. Тоді вона молилася до свого небесного Обручника:

"Я не прошу більше, щоб я склала обіти. Буду ждати так довго, доки схочеш. Тільки я не могла б стерпіти, щоб ця проволока моєї злуки з Тобою була з моєї вини. Тому я докладу всіх зусиль, щоб собі приготувати одежу прикрашену діямантами й дорогими каменями всякого роду. Коли вона буде вже досить багата для Тебе, я певна, ніщо не здержить Тебе взяти собі мене за обручницю!" І вона подвоїла свій запал у своєму намаганні, щоб у всім стати досконалою. Як вона здобувала свою чесноту, показує нам один приклад.

Була там у манастирі одна старенька сестра, що через недугу стала була дуже нетерпелива. Її треба було щовечора вести з молитовні до їдальні. При цім треба було зробити багато старань, щоб її не злостити. Тереня боялася ставати цій сестрі до послуг, але вкінці її добре серце склонило її прийняти на себе цей прикрий обов'язок. Кожного разу, коли хвора порушила своєю палицею, Тереня знала, що це значить: Ходім! І вона розказує далі: "Зібравши всю свою відвагу, я вставала і починалася ціла церемонія. Треба було відсунути лавку в особливіший спосіб, а передусім не спішитися. Опісля починався похід. Треба було йти за цією доброю сестрою і піддержувати її ззаду за пояс. Я робила це з найбільшою солодкістю, як тільки могла. Але, як на нещастя, трапився їй злий крок, і їй відразу здавалося, що я зле держу її та що вона впаде. Ах, мій Боже, ви йдете за скоро! Я розіб'юся! Коли ж я тоді старалася вести її легше, вона скрикнула: Алеж ідіть за мною! Я зовсім не чую вашої руки! Ви пускаєте мене, я впаду!.. Я добре казала, що ви надто молоді, щоб мене водити!.. Вкінці ми приходили без ніякого випадку до їдальні. Тут приходили нові труднощі. Я мала поставити свою бідну хвору на її місці, але мусіла робити це справно, щоб її не вразити. Опісля треба було піднести їй довгі рукави, завжди однак особливим способом. Тільки-но тоді я могла відійти. Але я скоро завважала, що їй дуже трудно краяти хліб. З того часу я не відступала від неї, доки не зробила їй іще й цю прислугу. Тому, що вона ніколи мені цього не казала, її дуже зворушила ця моя вважливість до неї, і таким то не дуже вишуканим способом я повністю позискала собі її довіря. А передусім тому, так казала вона, що після цих маленьких послуг я завжди усміхалася до неї своєю найкращою усмішкою." З цього часу хвора не переставала вихвалювати любов Терені. Так одежа її душі збагачувалася перед обітами "дорогими каменями".

Свої обіти склала з чистої любови до Ісуса. Вона бажала любити тільки Його одного й любити Його так дуже, як іще ніхто ніколи Його не любив. В день зложення св. обітів вона молилася, щоб Бог дав покликання до манастиря її сестрі, щоб навернулися всі грішники та щоб чистилище не мало вже ні одного вязня. А чого просила собі самій? "Ісусе, мій божественний Обручнику, вчини, щоб моя одежа св. Хрещення ніколи не була забрукана! Візьми мене зараз, як мав би дозволити, щоб я сплямувала свою душу хоча б найменшою добровільною провиною! Щоб я не шукала й не знаходила нікого, тільки Тебе! Щоб творива були нічим для мене та щоб я була нічим для них! Щоб ніяка земна річ не занепокоїла мого спокою!.. Ісусе, щоб я вмерла за Тебе як мученица! О, дай мені мучеництво серця або мучеництво тіла... Або скоріше, дай мені обоє! Дай мені, щоб я свої обов'язки виконувала з цілою досконалістю, щоб ніхто не займався мною, щоб мене потоптали ногами, забули, як мале зеренце піску!"

Тереня була ревною апостолкою своїми жертвами, словами й гарячою молитвою. Вона бажала працювати передусім над священиками, щоб випрошувати їм силу, щоб вони могли успішно проповідувати своїми словами й прикладом. Над наверненням одного нещасного відступника вона працювала до кінця свого життя й за нього пожертвувала своє останнє св. Причастя. Свідки його страшного кінця оповідали, що в останній хвилині вмираючий притулив до своїх уст хрестика, що його звичайно носив на собі, й умер, кажучи: "Мій солодкий Ісусе!" Був це, мабуть, знак жалю, що його виблагала йому св. Тереня.

Батько Терені був п'ять літ спараліжований; доглядала його до самої смерти донька Селіна. Тереня дуже бажала, щоб і вона вступила в Лізіє до манастиря, тому писала нераз до неї і в розмовниці впливала на неї, щоб берегла себе від світового духа. Одного разу Селіна, проти прохання Терені, пішла на танець, куди завів її вуйко. Селіна не хотіла танцювати, але один юнак майже силою затягнув її на середину залі; однак тут вона не могла зробити ні одного кроку, так що той танцюрист мусів відвести Селіну назад на її місце. Йому було дуже стидно і він зараз утік із залі, а Селіна була переконана, що її, як майбутню черницю, захоронила від непотрібного танцю молитва Терені. Після смерти батька Селіна злучилася з своїми трьома сестрами в манастирі.

Після вступлення до манастиря, Тереня робила саму ручну роботу: шила, замітала, виривала в городі траву, прала,

її малювала молитовню. Найкраще любила приготовляти все накривала столи, розносила воду, порядкувала захристію до Служби Божої.

Три роки після вічних обітів її призначили на помічницю учительки новичок. Вона була для них дуже люблячою, а одночасно й розумною та енергійною провідницею. Молоді новички багато скористали з її духовного проводу. Всім тим душам, що бажали поступу, але були неспокійні, замішані або упереджені, вона посвячувала себе без рахунку кожної години, аж до повного вичерпання своїх сил.

Любов Терені розтягалася й на робітників, що нераз працювали в манастирі. Не мавши можности своїм напімненням заохотити їх до побожности, вона вкладала їм в одежу медалики Пресв. Діви Марії.

Тереня була дуже вразлива на холод; в останній недузі вона призналася, що нераз так терпіла від холоду, що "майже вмирала." Нераз цілими днями тряслася від холоду, а коли вночі поклалася на свого сінника і вкрилася двома бідненькими покривалами, знаходила там дуже мізерний відпочинок, перериваний часто безсонністю. Деколи усю ніч тряслася від холоду й не могла заснути. Якби вона була призналася своїй настоятельці, вона була б знайшла для неї якесь полегшення; однак свята дитина терпіла й мовчала про це до самої смерти.

Чистота Терені була сніжно-лелійна, чаруюча. Проти підступів тіла вона вживала всяких забезпек. "Мені завжди було зле з моїм тілом; ще я була зовсім маленька, а воно було вже мені тягарем," — признається сама. Опіку над своєю чистотою вона передала Пресв. Діві Марії й св. Йосипові, опікунові дівиць; сильна їхньою опікою вона була завжди в спокою навіть у небезпечних умовинах, що їх вона сама не могла усунути. Але яке враження святої здержливости відчував кожний, хто до неї наближався! Хто був коло неї, мусів шанувати цю чисту дівицю.

Бувають нераз такі особи, що бережуть свою чистоту, але одночасно є горді, вперті й керуються власною волею. Тереня з першої хвилини вступлення до манастиря відрікалася в усім власної волі досконалим послухом. Одна з сестер заявила: "Я ніколи не бачила, щоб вона допустилася хоча б і найменшої провини проти правил. Вона була вірна й уважна в послусі аж до найменших подробиць. Коли наша мати настоятелька дала яке зарядження, вона виконувала його аж до букви й ніколи тут не опускалася. Вона все кидала за першим ударом дзвінка, навіть у самій середині розмови, хоча б вона була не знать яка цікава. Коли вона тоді ши-

ла, то негайно оставляла свою голку, навіть не докінчивши зачатого шва. Коли одного разу вона сушила мокрі панчохи, задзвонив дзвінок у захристії; не зважавши на сильний мороз, вона побігла тільки в самих сандалках, щоб виконувати свій обов'язок захристиянки. За прикладом божественного Вчителя, вона була послушна аж до смерти. В останніх днях недуги, коли її палила гарячка, її сестра Марія хотіла розкрити й охолодити їй ноги, але вона здержала її, кажучи: "Я хотіла б цього, але може це невільно. Спитайте матір настоятельку!" Вона все хотіла робити з послуху.

"Я ХОЧУ, ЩОБ МОЄ НЕБО БУЛО В ТІМ, ЩО РОБИТИМУ ДОБРЕ НА ЗЕМЛІ"

В манастирі любов Тереси до Ісуса зростала щораз більше, а з тим зростала в її душі спрага посвяти й жертви. В своїй "Історії душі" вона тоді писала: "Бути Твоєю обручницей, мій Ісусе, бути монахинею, бути через мою злуку з Тобою матірю душ, це все повинно б вистачити мені. Тим часом я чую в собі ще інші поклики. Я відчуваю покликання вояка, священика, апостола, вчителя, мученика... Я хотіла б зробити всі найбільше геройські діла! Я відчуваю в собі відвагу хрестоносця-лицаря. Я хотіла б умерти на полі боротьби в обороні св. Церкви.

Покликання священика!.. З якою любов'ю, мій Ісусе, держала б я Тебе в своїх руках, коли б мої уста спроваджували Тебе з неба! З якою любов'ю я давала б Тебе душам!

Я хотіла б просвічувати душі, як це робили пророки й

учителі. Хотіла б перебігати всю землю та проповідувати Твоє ім'я й насадити дерево Твого славного хреста на невірній землі, мій любий Спасителю! Але одна тільки місія мені не вистачала б! Я хотіла б одночасно проповідувати

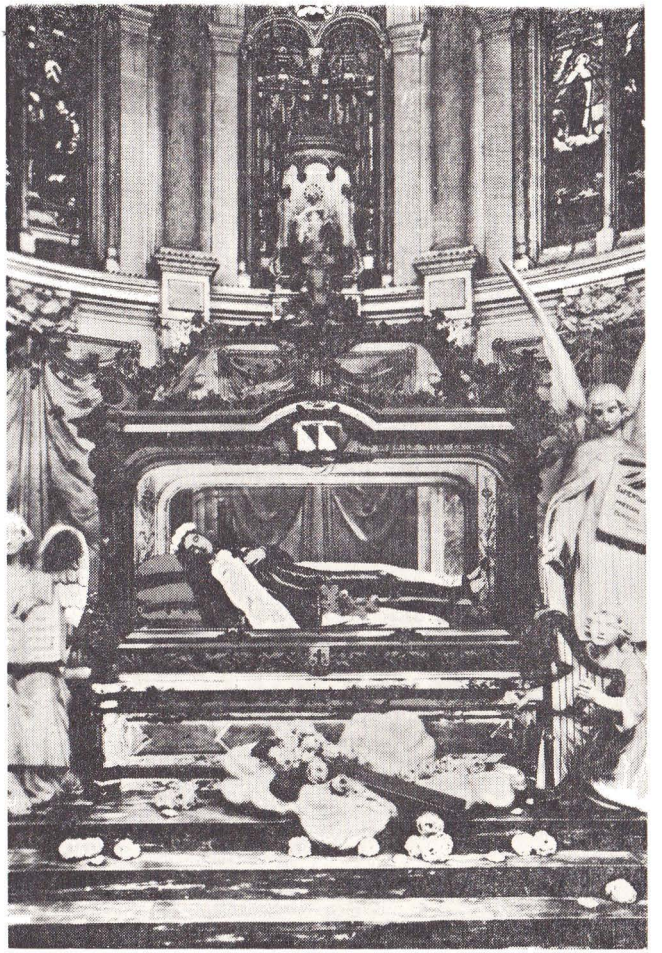

ГРОБІВНИЦЯ СВ. ТЕРЕСИ В ЛІЗІЄ

євангеліє в усіх сторонах світу й на найдальших островах. Я хотіла б бути місіонарем не тільки впродовж кількох літ, але я хотіла б ним бути з самого початку світу й бути ним аж до скінчення віків.

Але понадусе я хотіла б бути мученицею! Мучеництво! Оця мрія моєї молодости! Ця мрія зростала зо мною в моїй маленькій келійці в манастирі. Але це новий нерозум, бо ж

ПАМ'ЯТНИК СВ. ТЕРЕСИ В ЛІЗІЄ

я не бажаю собі тільки однієї великої муки. Щоб мене задоволити, мені треба б усіх мук! Я хотіла б, щоб і мене, так як Тебе, мій покланяємий Обручнику, бичували, прибили до хреста... Я хотіла б умерти обдерта зо шкури, як

св. Вартоломій. Як св. Іван, я хотіла б бути занурена в кипячий олій. Я бажала б, щоб і мене, як св. Ігнатія Антіохійського, змололи зуби диких звірів, щоб я стала хлібом, гідним Бога. З св. Агнетою й Кикилією я хотіла б схилити свою шию під меч ката і як св. Іванна д'Арк на горіючім кострі шептати, Ісусе, Твоє ім'я! Коли я подумаю про ті нечувані муки, що будуть участю християн у часах антихриста, я чую, як моє серце тріпочеться: я хотіла б, щоб усі ці муки були заховані для мене. Відчини, мій Ісусе, книгу життя, де записані всі діла всіх святих. Все те, що вони робили, я хотіла б сама зробити для Тебе!"

З самого дитинства мала св. Тереса передчуття, що вона вмре молодою. Так і сталося. Вона все життя була слабкого здоров'я, але півтора року перед смертю тяжко хворіла й мучилася. Одначе ввесь час недуги вона була спокійна, надзвичайно терпелива і з любов'ю жертвувала свої великі терпіння Ісусові, а зокрема за священиків і спасіння багатьох людських душ.

Останні слова св. Тереси з Лізіє на землі були слова сердечної любови: "О, я люблю Його! Мій Боже, а... Тебе... люблю..."

Перед смертю вона сказала: "Я чую, що моя місія тільки-но починається, місія ширити любов до Бога так, як я люблю Його, та впроваджувати душі на мою стежечку. Як добрий Господь вислухає моїх бажань, моє небо буде на землі аж до самого кінця світу. Так, я хочу, щоб моє небо було в тім, що робитиму добре на землі!"

Христос сповнив її бажання. Після смерти св. Тереси з Лізіє мільйони людей у всіх частинах світу сердечно полюбили її і почали молитися до неї, а вона почала засипати їх незчисленними рожами великих чудес. Завдяки тому росте між людьми Божа слава і багато людських душ закріплюються в Божій любові.

4 жовтня

Святий ЄРОТЕЙ

Християнське передання переказало нам вістку, що св. Єротей був учнем св. апостола Павла, учителем св. Діонисія Ареопагіта, а згодом єпископом. Мав він умерти мученицькою смертю. Ці вістки не є історично певні.

Святий ФРАНЦІСК АССІЗЬКИЙ

В італійському місті Ассізі жив у 12 сторіччі багатий купець Петро Бернардоне, що мав жінку й двох синів. Коли його син Іван, що народився 1182 року, почав ходити до школи, батько казав йому навчитися теж французької мови, щоб опісля міг писати листи до своїх покупців у Франції. Іван з такою легкістю завчив французьку мову, що врадуваний батько почав називати його Франціском. Згодом це ім'я стало його головним іменем.

Коли Франціск виріс на гарного юнака, то полюбив світ, веселе товариство, гарну одежу й приємні забави. Він старався визначитися між своїми побратимами, що вважали його за свого провідника. Така поведінка потягала за собою багато видатків. Батько, що любив складати гроші, нераз докоряв синові за його марнотравство, але це ніщо не помагало. Франціск далі ходив на забави і розпускав гроші, що на вартість їх він не звертав уваги. Не мав теж батькового замилування до купецтва.

Як людина, Франціск був живої й веселої вдачі, але при цім лагідний і чемний у поведінці. Не зважившн на свою охоту до веселих забав і розривок, він не був свавільний, ніколи не дозволив собі на нечесне діло й зберігав ненарушено свою юнацьку чистоту. На нескромні слова він ніколи не давав відповіді. Його мати любила його й нераз говорила, що з її Франціска будуть люди.

Франціск мав милосердне серце для вбогих і давав їм гарні милостині, передусім тоді, як вони просили, щоб він споміг їх з любови до Бога. Коли одного разу, через зайняття в крамниці, він відправив одного вбогого без милостині, що просив її в нього в ім'я любови до Бога, то йому стало так прикро, що він негайно побіг за тим убогим, дав йому велику милостиню, а одночасно зробив перед Богом обітницю, що в майбутньому ніколи не відправить нікого без милостині, як її хтось попросить у нього в ім'я любови

до Бога. Цій своїй обітниці він був вірний аж до смерти, і вона причинялася до побільшення в його серці Божої ласки й любови.

Під час війни, що її Ассізі мусіло вести з сусіднім містом, Франціск попав був у полон. Не зважавши на прикре положення, він не сумував, але був далі веселий і жартобливий. Коли вернувся з полону додому, тяжко занедужав. Прийшовши до здоров'я, він знову почав гарно одягатися й мріяти про славу. З цією думкою він навіть вступив до війська, де надіявся великого успіху. Але однієї ночі Ісус Христос сказав йому:

— Франціску, хто з двох, на твою думку, може більше прислужитися тобі: пан чи слуга, багатий чи вбогий?

— Пан і багач — відповів Франціск без надуми.

— То чому ти покидаєш Бога, що є багатим Паном, а шукаєш людини, що є вбогим слугою?

Тоді Франціск скрикнув:

— Господи, що я маю зробити, щоб було Тобі миле?

— Вернись до свого міста; те, що ти бачив, має тільки духовне значення. Здійснення цього ти одержиш від Бога, а не від людини.

Зараз наступного ранку Франціск вибрався назад додому, щоб вижидати Господніх наказів. Цим разом він уже не журився тим, що скажуть люди про його наглий поворот.

Коли вернувся додому, його приятелі негайно прийшли до нього в відвідини. Він розкішно погостив їх, але ніхто з них не догадувався, що це мала бути остання прощальна гостина. При прощанні з ними Бог дав йому ласку так сильно відчути марність усіх земних речей, що він наче задеревів. Коли здивовані приятелі почали допитуватися, що йому сталося та чи він не думає взяти собі жінку, він відповів: "Я візьму, але таку шляхетну й гарну, що іншої такої не можна буде знайти в цілім світі." Цією його дружиною мало бути євангельське вбожество, що його він мав вибрати собі на все життя.

Після цієї останньої гостини Франціск почав відсуватися від купецьких справ, а натомість багато молитися та послуговувати прокаженим. Колись він відвертався від цих нещасливих, а тепер давав їм гроші, одежу й цілував їх. Він почав у всім перемагати себе, без чого не можна бути духовною людиною. Відвідав теж Рим, де сердечно молився

на гробах св. апостолів. При цій нагоді він дав свою одежу найбіднішому жебракові, а сам одягнувся в його лахміття.

Коли по повороті додому він одного разу молився за містом у церкві св. Дамяна, йому здавалося, що з хреста говорить йому голос: "Франціску, іди й направ мою церкву, що, як бачиш, розпадається." В переконанні, що тут ідеться про направу старої церкви св. Дам'яна, він узяв з дому одежу й коня, продав їх, а гроші хотів передати священикові на поправу церкви. Коли про це довідався батько, прийшов до церкви і забрав його додому, вдома добре набив його, а опісля завів до єпископа на суд. Єпископ казав гроші віддати, що він зараз зробив. Але думки про відбудову церкви не закинув. Він почав збирати жертви, зносити каміння й помагати мулярам у праці. Таким чином він направив три церкви. Остання називалася "Порціюнкуля". Таку назву вона одержала була, мабуть, від того, що була збудована на малім клаптику землі. Вона була присвячена Цариці ангелів. Франціскові сподобалася тишина цього місця, і він оселився при цій церкві. В тому часі він почав постійно ходити в убогій одежі пустельника й жити прошеним хлібом. Батько був з цього дуже незадоволений і уникав зустрічі з ним, або проклинав його. Багато людей насміхалися з нього й погорджували ним, але були й такі, що вважали його поведінку надхненою Богом і ставилися до нього з пошаною й прихильністю.

У 1209 році, в день св. апостола Матвія, почув Франціск слова св. Євангелія: "Ідіть і навчайте, кажучи: приблизилося царство небесне... Даром ви прийняли, даром давайте... Не посідайте золота... ні двох одеж, ні взуття, ні палиці... Це я посилаю вас, як овець між вовків." (Лат. 10:7-19). Ці слова він прийняв так, наче б були сказані просто до нього й показували йому дорогу його дальшого життя. Він зараз віддав комусь черевики, палицю й ремінця, а сам остався в мізернім плащі, що його підперезав мотузом. В такому одязі він почав сердечно промовляти до людей і закликати їх до покаяння. В тому часі Бог наділив його також даром чудес і пророцтв.

Багато осіб, що слідкували вважно за новим життям Франціска, так були захоплені його побожністю, що забажали жити разом з ним і наслідувати його вбожество, покору й любов. Перший зголосився до нього поважний купець Бернард з Ассізі. Одного дня він запросив Франціска

до себе на духовну розмову й нічліг. Вночі, коли Франціскові здавалося, що його приятель спить, він клякнув біля свого ліжка і довго молився, часто повторюючи св. слова: "Мій Бог і моє все." Бернард так був захоплений побожністю й щастям Франціска, що наступного ранку попросив його, щоб прийняв його за свого побратима. Вислухавши разом Службу Божу, вони почали читати св. Письмо, щоб пізнати Божу волю. Впевнившись у тому, що вони можуть жити разом, Бернард негайно продав свій маєток, в однім дні роздав усі гроші вбогим і пішов з Франціском. Незабаром прилучився до них катедральний канонік з Ассізі, і Франціск дав їм обом чернечу рясу. За ними почали зголошуватися й інші кандидати.

Коли Франціск мав уже дванадцять духовних учнів, він склав для них правильник нового життя, щоб вони знали, як мають проводити кожний день та старатися про християнську досконалість. На прожиток вони мали заробляти собі ручною працею, але за неї не могли брати грошей, тільки інші речі. З любови до вбогого Ісуса мали просити милостині, а навчати людей могли тільки за дозволом місцевого єпископа.

Коли правила були вже написані, Франціск удався з своїми духовними синами до Риму, щоб одержати від Папи потвердження нового Чину й уставу. По довгих нарадах з кардиналами, Папа усно потвердив новий Чин, що мав називатися Чин Менших Братів, прийняв їхню чернечу професію та дав їм загальне доручення проповідувати людям покаяння. Франціска назначив головним настоятелем нового Чину і висвятив на диякона. Після того вони всі вернулися до Ассізі і, за дозволом ОО. Бенедиктинців, замешкали коло церкви Пресв. Богородиці т. зв. Порціюнкулі, де поставили собі малі хатинки.

При організації свого Чину Франціск клав найбільший натиск на св. вбожество. Він не хотів мати в Чині ніякої власности, а при вживанні речей його черці мали вважати на те, щоб усе було найпростіше й найбідніше. З убожеством лучив Франціск покору. Він ніколи не був висвячений на священика, а вартісним у себе вважав тільки те, що було вартісне перед Богом. Чистоти беріг як ока в голові. Коли йому докучали спокуси, він деколи скакав нагий у рів повний снігу. Франціск був противний, як хто відріжнявся від інших надзвичайною поведінкою. Коли один брат мовчав тоді, ко-

ли треба було говорити, він сказав: "Це не є дух Бога, але диявола. Це спокуса, а не чеснота."

Коли люди пізнали побожне й покірне життя францісканців, а одночасно почули їхні сердечні й зворушливі проповіді про любов до Бога, ближніх і покаяння, до Франціска почало зголошуватися дуже багато мужчин, що бажали вступити до його нового Чину. Він приймав їх і дбайливо виховував на святих черців і місіонарів, а опісля розсилав їх по ріжних містах Італії, де вони засновували свої вбогі манастирі і приводили людей до покаяння своїм прикладом і науками.

У 1212 році, почувши в церкві Францішкову проповідь, покинула батьківський дім в Ассізі і посвятилася на службу Богові в чернечому стані молода дівчина Кляра. За її прикладом пішли й інші дівчата, так що незабаром постав новий жіночий Чин, що дав Церкві багато святих душ.

Францішк мав велике бажання проповідувати Христову віру мохаммеданам і він двічі пробував дістатися до їхніх країв, але це йому не вдалося через розбиття корабля й недугу.

Францішк рвався до проповідування мохаммеданам Христової віри. Одержавши дозвіл від папського легата, він сердечно помолився, а опісля з одним товаришем вибрався до мохаммеданського табору, де перебував єгипетський султан Меледін. Коли вони наблизилися до табору, на них кинулися вояки, що зневажили їх, побили й зв'язали. Францішк почав кричати: "Султан! Султан!" Коли вояки зрозуміли, що він хоче говорити з султаном, зараз завели обох до нього. Султан спитав їх, хто їх послав та чого вони бажають, на що Францішк відповів: "Нас не послали люди, але нас посилає Всевишній, щоб ми повчили тебе й твій нарід про дорогу спасіння, вияснюючи тобі правди св. Євангелії." І зараз почав говорити султанові про одного Бога в Пресв. Трійці та про Ісуса Христа, Спасителя світу. Султан, що попереду обіцяв своїм воякам нагороду за кожну християнську голову, тепер став такий ласкавий, що впродовж кількох днів слухав Францішкової науки й просив його, щоб він остався біля нього. Божий слуга відповів: "Якщо ти й твої люди навернетеся, я остануся з любови до Ісуса Христа". Одночасно заявив султанові, що він готовий скочити в огонь, з надією, що Бог заховає його неушкодженим і так покаже йому, що християнська віра є правдива. Султан на це не зго-

дився, але натомість хотів дати Франціскові багаті дари, чого однак Божий слуга не прийняв. Побачивши, що з його побуту між мохаммеданами не буде ніякої духовної користи, Франціск вирішив негайно покинути їхній табір. Перед відходом султан сказав йому приватно: "Молися за мене, щоб Бог дав мені пізнати, котра релігія Йому миліша, щоб я міг її прийняти". Опісля казав своїм воякам відвести його в пошані аж до християнського табору. Франціск вибрався негайно до Палестини, де відвідав св. місця, а потім через Сирію вернувся з поспіхом до Італії, звідки один брат приніс йому аж до Сирії сумні вістки.

СВ. ФРАНЦІСК КОРМИТЬ ГОЛУБІВ

У 1220 році одержав Франціск вістку, що п'ять францісканців згинули мученицькою смертю в Мароко. Він надзвичайно зрадів цією вісткою і сказав тим черцям, що були тоді близько нього: "Тепер я вже можу спочити, бувши певним, що я маю п'ятьох правдивих Братів Менших!" Він сам щиро бажав віддати своє життя за Христову віру, але Бог не призначив був йому таку долю.

Передавши щоденну управу Чину в інші руки, Франціск більше часу посвячував молитві та розважанню Божих речей. В 1224 році, перед святом Внебовзяття Пресв. Богородиці, він вийшов зі своїм сповідником на гору Альвернія і тут багато днів провів на молитві. В тому часі Бог чудесним способом наділив його стигмами, тобто на його руках, ногах і грудях з'явилися рани, подібні до Христових. Щоб ці рани не впадали людям в очі, він старався закрити їх одежею. Згодом він виявив цю таємницю своїм черцям. Можемо прийняти, що ці стигми він одержав як нагороду за свою надзвичайну любов до Христової муки. Як тільки він навернувся, його серце наповнилося гарячою любов'ю до Господнього хреста і він почав часто думати про Христову муку. Щоб стати більше подібним до розп'ятого Спасителя, він зрікся всіх земних речей, морив своє тіло тяжкими по-

кутами й тричі шукав мученицької смерти між невірними. Христова мука була всією його наукою, славою, радістю й потіхою на землі. Коли одного разу під час його недуги хтось хотів потішити його читанням духовної книжки, він сказав: "Ніщо не приносить мені стільки потіхи, як думка про життя й муку Спасителя. Якби я мав жити до кінця світу, я не потребував би інших книжок." Розважання про нагого й розп'ятого Христа та вид убогих людей склонили його любити вбожество. Як хто займався наукою, то це мав робити тільки для Божої слави й спасіння душ, а також з тією думкою, щоб мати більше духовної користи для себе самого, ніж для інших. Хто вчився, повинен був іще більше молитися, щоб через зайняття наукою не ослабло його духовне життя.

По одержанні стигмів Франціск жив іще два роки. В тому часі він багато терпів, а одночасно почувався надзвичайно щасливим у Бозі. Коли почав підупадати на здоров'ю й тратити сили та зір, йому прикликали лікаря. Лікарська поміч, що була получена з прикрим терпінням, принесла йому тільки часове полегшення. Серед болю Франціск молився: "Господи, я дякую Тобі за свої терпіння. Я прошу, щоб Ти побільшив їх сто разів, якщо така буде Твоя воля. Я радуюся, що Ти посилаєш мені терпіння, не щадячи тут мого тіла; яку солодку потіху я можу мати, як ту, щоб діялася Твоя воля!"

Коли Франціск відчув, що його життя добігає до кінця, звернувся до своїх черців із закликом, щоб любили один одного, а також вбожество й духовенство. Сердечно напоминав їх, щоб вірно зберігали свої чернечі правила й працювали власними руками, але не для зиску, тільки щоб дати добрий приклад і перервати безчинність. Як їм не дадуть заплати за працю, нехай просять милостині. Після того вернувся до родинного міста Ассізі. Коли лікарі сказали йому, що він уже довго не поживе, він скрикнув: "Привіт тобі, сестро смерте!" і казав занести себе до церкви Порціюнкулі, що була наче колискою й головною церквою його Чину. Коли були вже на горбку поза містом, він казав покласти ноші на землю, звернув свої сліпі очі в сторону міста та почав просити Бога, щоб поблагословив місто, а також його черців.

Коли вже були в Порціюнкулі, попросив Франціск братів, щоб заспівали пісню, яка прославляє смерть, а опісля

почав молитися словами 141 псалма: "Гласом моїм ко Господу возвах, гласом моїм ко Господу помолихся." Згодом казав подати собі хліб, розломив його на кусники і роздав усім присутнім на знак любови й миру.

Перед самою смертю казав покласти себе на землю і вкрити старою рясою. Лежачи на землі, він іще напоминав братів, щоб любили Бога, вбожество й св. Письмо більше від усіх інших книжок, а відтак поблагословив усіх своїх черців, присутніх і неприсутніх. Після того читали йому ще з Євангелії св. Івана опис Христової муки. Ввечері 3 жовтня 1226 року віддав Франціск Богу свою святу душу. Мав він тоді тільки-но сорок чотири роки. У 1228 році проголосив його Папа святим.

Св. Франціск Ассіський був таким Божим слугою, що своєю великою й милою святістю здобув собі пошану не тільки в католиків, але також у протестантів і не-християн. Його християнська досконалість була основана на ніжній і гарячій любові до розп'ятого Ісуса Христа. Надзвичайне почитання Христової муки стало для нього джерелом усіх ласк, що їх він одержав від Бога, і прикладом усіх чеснот, що він у них вправлявся. Найбільшим Францісковим бажанням і намаганням було перемінитися в Розп'ятого.

Убожество Божого Сина в часі Його народження в вертепі, апостольськім житті й смерті зробило на Франціскове серце таке враження, що він надзвичайно полюбив убожество і зробив його особливою відзнакою свого життя й свого Чину. Ніяка людина в світі не старалася так ніколи, щоб стати багатою, як старався Франціск, щоб бути вбогим. Він до самої смерти носив тільки вбогу рясу й нічого не мав, що не було конечно потрібне. З поживи споживав із найбільшою приємністю те, що випросив, як милостиню, в людей.

Франціск не любив безділля. Такого черця, що крутився без праці, він називав "брат муха," і відзивався до нього словами св. Письма: "Тому, що ти літеплий, я зачну викидати тебе з своїх уст." Тіло, це той "брат осел", що його треба запрягати до праці, тяжко бити й лихо відживляти.

Мовчання вважав Франціск за чесноту, що береже чистоти серця. Він раз-у-раз напоминав своїх черців, щоб не вели непотрібних розговорів та пильно вистерігалися провини язика; вони мали говорити мало і завжди добре.

Спокусам проти чистоти він противився відразу й так сильно, що нераз скакав у сніг, холодну воду й терня, щоб

їх прогнати. Крім цього він постійно вмертвлявся й робив усе можливе, щоб зберегти св. чистоту ненарушеною.

Основою своєї досконалости зробив Франціск покору. Хоч він був великий святий, проте він уважав себе за грішника і де тільки міг, старався понижити себе. Похвали не любив, зате радів, як його ганили й погорджували ним.

Коли люди хвалили його, він усі похвали відносив до Бога, що робив у нім добро, а себе вважав за ніщо. Щоб своїх черців удержувати в дусі покори, він назвав їх "братьми меншими", а настоятелів "слугами-міністрами". Щасливі є ті черці, що не бажають вивищення, тільки щоб бути під ногами всіх.

З любови до Ісуса Христа, що був послушний аж до смерти на хресті, Франціск любив послух. Хоч Папа призначив його головним настоятелем Чину, він завжди старався скоріше слухати, ніж приказувати. Щоб мати нагоду до послуху, він зрікся згодом настоятельства. А своїм черцям говорив, що хто хоче бути дійсно послушним, то повинен замкнути свої очі і йти сліпо за приказами настоятеля, не думаючи тоді ні про що інше, тільки про послух законній владі й заслуги послуху. На непослух він дивився як на прояв гордости і лякався його.

Франціск багато молився. В келії і надворі, під час сидження і ходу, при праці і спочинку його думка линула до неба, до Бога. Коли був час спільних молитов, він набожно й спокійно молився разом зі своїми черцями, а на вільному часі шукав затишного місця і там з великою любов'ю та сердечністю розмовляв з Богом. Тоді він нераз попадав у захоплення й мав видіння. Він мав від Бога дар високої контемпляції. Своїм черцям говорив, щоб кожний з них старався набути духа молитви, без чого не можна одержати від Бога особливі ласки ні зробити видимий поступ у Його службі. Як кого придавлює смуток, він повинен відразу звернутися до молитви і так довго розмовляти з Богом, аж до його душі вернеться радість. Він молився усно і сам складав набожні молитви, а ще більше лучився з Богом умовою молитвою, своїми тихими, святими розважаннями. Молитви з часослова проказував надзвичайно набожно, з гарячістю духа; хоч був слабий, він ніколи під час проказування часослова не спирався, тільки стояв з відкритою головою та зі спущеними додолу очима. Під час по-

дорожі задержувався, щоб спокійно й набожно проказати часослова.

Свята Втілення й Різдва Божого Сина наповняли Франціскове серце радістю й особливою набожністю. Він із захопленням подивляв Божу Доброту, що проявилася в установі Пресв. Тайни Євхаристії. Він часто приступав до св. Причастя і робив це з такою сердечною набожністю, що порушувала серця присутніх. Коли прийняв до свого серця Ісуса Христа під видами хліба й вина, то виглядав, наче б був у захопленні. Він часто повчав своїх черців, щоб глибоко почитали Пресв. Євхаристію, набожно слухали Служби Божої й дбайливо приготовлялися до св. Причастя. Зокрема дуже дбав про чистоту по церквах.

З любов'ю до Ісуса Христа лучив Франціск сердечну любов до Христової Матері. Він віддавав себе й Чин Божій Матері в опіку і мав велику надію на Її поміч. На Її честь він перед святом Внебовзяття постив шість тижнів. Одночасно з любов'ю почитав ангелів і святих, а зокрема св. Михаїла, що є посередником між людьми і Богом. Згадка про святих спонукувала його до більшої любови до Бога. З-поміж них особливим почитанням відзначав св. Петра й Павла.

Франціск визначався щирою любов'ю до ближніх. Всі люди були йому дорогі, бо в них він бачив цю саму однакову природу, ласку, Божу подобу й Кров Спасителя. Для спасіння людських душ посвячував свої молитви, труди й жертви. Коли йому звертали увагу, що він надто тяжко вмертвляється, він говорив: "Мене післано давати добрий приклад; якщо я не мав би стільки любови, щоб давати його, з мене інші мали б малу користь, а я сам не мав би ніякої хоча б я говорив усіма мовами, що їх знають люди й ангели."

Ніжна Франціскова любов до людських душ, відкуплених Христовою Кров'ю, робила його дуже вразливим на їхні нещастя. Коли довідався, що хтось з них живе в грісі, то ставав дуже сумний. Деколи він помагав їм матеріяльно, з надією, що згодом йому вдасться ввести їх на дорогу спасіння.

Його любов до вбогих, що її він мав уже з часу свого дитинства, з літами зростала в його серці щораз то більше. Він спомагав їх, чим міг. Коли йому в манастирі давали якусь річ, передусім щось з одежі, він просив дозволу, щоб йому було вільно подарувати її вбогому. З подібною любов'ю робив прислуги хворим і всім прибитим якимсь горем, вбача-

ючи в них убогого й терплячого Спасителя. Коли не міг дати їм ніяку поміч, то пробував принаймні говорити з ними й потішити їх ласкавими словами. Він навіть зі звірятами поводився ласкаво й ніжно.

Велика Франціскова любов до Ісуса Христа й людських душ казала йому високо цінити проповіді. З тією думкою, що проповідники просвічують світ, перемагають пекельного ворога й привертають душам життя, він старався, щоб деякі його черці приготовлялися до проповідування людям Божого слова. Однак при цім він бажав, щоб його проповідники більше проповідували прикладом святости, молитви й сліз, ніж красномовністю. Це був би злий проповідник, якби він майже ввесь час посвячував на проповідування, а дуже мало на духовні вправи й плекання побожности. Свій погляд у цій справі він спирав на цінних словах Ісуса Христа: "Багато скажуть Мені в той день: Господи, Господи, чи ми не пророкували в Твоє ім'я? А тоді я скажу їм: Я ніколи не знав вас, відійдіть від Мене всі, що чините беззаконня." Наводив теж слова св. Павла: "Коли б я говорив язиками людськими й ангельськими, а любови не мав, я став би наче звеняча мідь або бренячий кимвал... Я караю своє тіло й приводжу його до підкорення, щоб часом, проповідуючи іншим, я сам не був відкинений." Хто хоче займатися наукою й проповідництвом, повинен звертати пильну увагу на побільшення своєї чесноти любови й покори, бо саме знання вбиває людину в гордість. Св. Антоніеві Падуанському він писав: "Я погоджуюся, щоб би навчав братів богословія, але це ти повинен робити таким

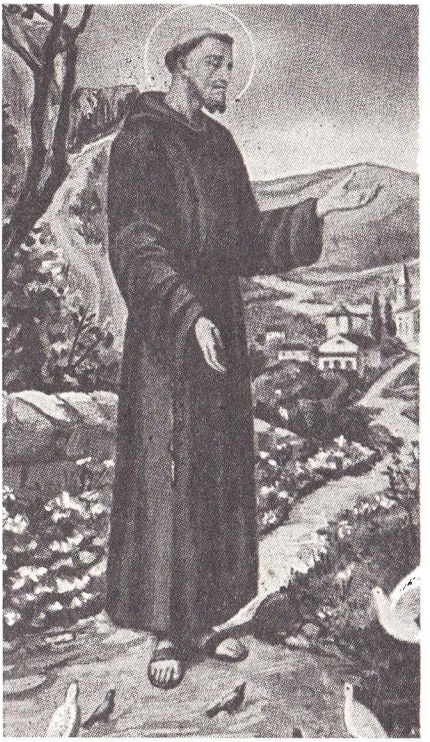

СВ. ФРАНЦІСК ПРОСЛАВЛЯЄ КРАСУ ПРИРОДИ

способом, щоб дух св. молитви не погас ані в тобі самім ані в інших."

Ті, що добре знали св. Франціска Ассізького, відчували, що він був милий для всіх. Веселість, погідність, чемність і скромність відбивалися на його обличчі. Він був природно лагідний, повний співчуття, щедрий, второпний, добрий порадник, вірний обітницям і відважний; він пристосовувався до кожної вдачі, був усім для всіх, святий між святими, а між грішниками наче один із них, хоч не був із них; він був милий у розмові, захоплюючий у поведінці, ясний у думанні, енергійний у полагоджуванні справ, простий у своїх ділах і словах.

Франціск Ассізький провадив надзвичайно святе життя і робив багато добра для душі й тіла своїх ближніх. Все те він був спосібний робити тому, бо він попереду полюбив був надівсе Бога. Ця велика любов до Бога була тією могутньою силою, що помагала йому виконувати раз-у-раз погеройськи діла всіх інших чеснот, а таким чином стати одним із найбільших святих у цілім світі.

5 жовтня

Свята ХАРИТИНА

Про св. Харитину маємо оповідання, що вона була святою й гарною дівицею, яка в часі Діоклетіянового переслідування християн вмерла під час муки за Христову віру. Мало це статися в Амисі над Чорним морем. Оповідання про мучеництво св. Харитини не є певне.

6 жовтня

Святий ТОМА

Одним з дванадцятьох Христових апостолів був св. Тома. Першу згадку про нього подає нам св. євангелист Іван. Коли Ісус Христос мав іти до Бетанії коло Єрусалиму, щоб воскресити Лазаря, а Його учні почали відраджувати Йому, кажучи: "Равві, щойно хотіли Юдеї Тебе укаменувати, а Ти знов ідеш туди?... Тома, називаний Близнюком, сказав до співучнів: Ходім і ми, щоб з Ним умерти. (Ів. 11:8-16). Це був знак його гарячої любови до Спасителя.

Як на Тайній Вечері сказав Ісус до апостолів: "Іду приготовити вам місце... А куди я йду, дорогу знаєте. Сказав Йому Тома: "Господи, не знаємо, куди йдеш, і як можемо

знати дорогу? Сказав йому Ісус: Я є дорога, і правда і життя; ніхто не проходить до Отця, тільки через Мене." (Ів. 14:3-6). На запит Томи дав Ісус Христос відповідь, що в ній міститься вся християнська віра.

Найбільше відомий став апостол Тома з того, що спочатку не хотів вірити, що Ісус Христос дійсно воскрес з мертвих. Про цього "невірного Тому" так оповідає св. євангелист Іван: "Коли ж настав вечір того дня, першого в тиж-

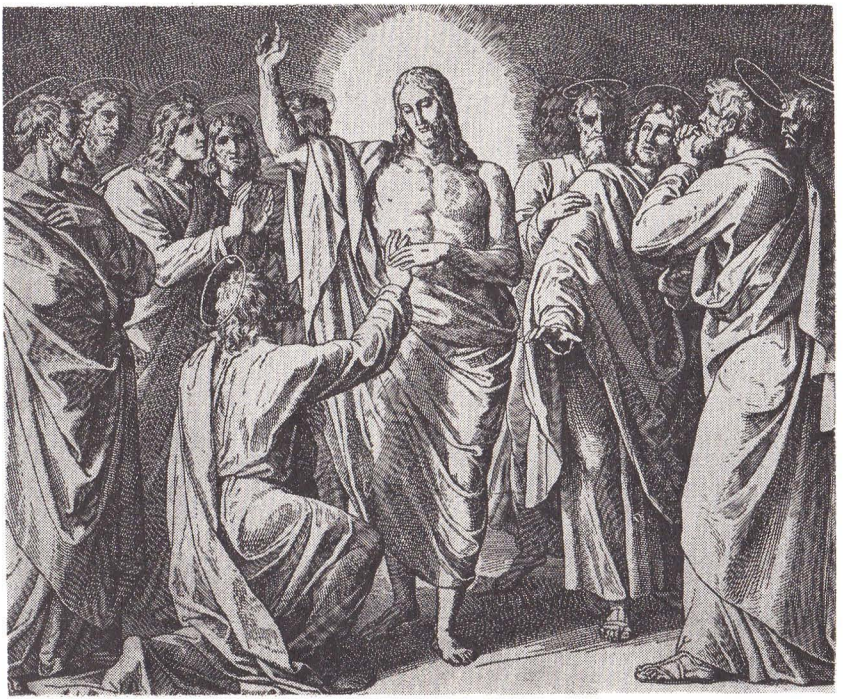

"ГОСПОДЬ МІЙ І БОГ МІЙ..."

ні, а двері були замкнені, де були зібрані Його учні через страх юдейський, прийшов Ісус і став посередині і сказав їм: Мир вам... Тома ж один з дванадцятьох, називаний Близнюком, не був з ними, коли прийшов Ісус. І говорили йому інші учні: Ми бачили Господа; а він сказав їм: Коли не побачу на Його руках знаків від цвяхів і не вложу свого пальця в рани від цвяхів і не вложу руку в Його бік, не повір'ю. І по вісьмох днях були знов Його учні всередині, і Тома

з ними; прийшов Ісус крізь замкені двері і став посередині і сказав: Мир вам. Відтак сказав Томі: Вложи свій палець сюди і поглянь на мої руки і подай свою руку і вложи в мій бік, і не будь невірний, а вірний. Тома відповів і сказав Йому: Господь мій і Бог мій. Сказав Йому Ісус: Тому, що ти побачив Мене, Томо, ти ввірив; блаженні, що не бачили, а ввірили." (Ів. 20:19-29). Своїми останніми словами "Господь мій і Бог мій" св. апостол Тома досконало направив свою помилку і склав урочисту заяву, що сильно вірить у Христа й Його воскресіння з мертвих та що любить Його цілим серцем. З того часу він був Йому вірний аж до смерти.

7 жовтня

Святий СЕРГІЙ і БАКХ

Св. мученики Сергій і Бакх були старшинами в римській армії за цісаря Максиміяна. Вони були любимцями цісаря аж до того дня, коли вони, як християни, не хотіли в святині принести жертву поганському божкові, але відступили набік. За те, що вони рішуче відмовилися від ідолопоклонства, в них відібрали зброю й старшинські відзнаки, а опісля одягнули в жіночу одежу та водили на глум улицями. Згодом відвели їх до міста Ресафи в Месопотамії, де їх так збили бичами, що св. Бакх під час бичування вмер. Його тіло викинули на гостинець, де собаки стерегли його перед хижими птицями.

Св. Сергієві казали довго ходити в черевиках з понабиваними цвяхами, які залазили в його ноги, а 7 жовтня відрубали йому голову. Сталося це 303 року.

Ріжні подробиці в оповіданні про мучеництво св. Сергія й Бакха не є певні.

8 жовтня

Свята ПЕЛАГІЯ

В сирійському місті Антіохії проживала п'ятнадцятьлітня невинна дівчина Пелагія. За те, що вона вірила в Христа, погани одного дня ув'язнили її і завели перед суддю. Свідома того, що жде молоду християнську дівчину від поган, вона сказала судді, що хотіла б одягнутися в свою найкращу одежу. Коли їй на це дозволили, вона скористала з цієї нагоди й кинулася з даху дому коміть-головою на землю, від чого згинула на місці.

Св. Амбросій і св. Іван Золотоуст вихваляють св. Пелагію за її чин, що ним вона хотіла зберегти свою дівочу чистоту від поганської напасти. На такий крок зважилася св. Пелагія, певне, за особливим надхненням Святого Духа, без чого заподіяння собі смерти є недозволене.

Крім цього історичного оповідання про св. мученицю Пелагію, існують іще вигадані оповідання про Пелагію-каянницю та Пелагію з Тарсу.

9 жовтня

Святий ЯКІВ МОЛОДШИЙ

Алфей, брат св. Йосифа і його жінка Марія, кузенка Пресв. Богородиці, мали чотирьох синів і дві дочки. Сини називалися: Яків, Юда, Симон і Йосип, а дочки Марія й Саломія. Ці Алфейові діти були Христовими родичами й були відомі як "Господні брати й сестри". Якова, Юду й Симона покликав Христос на своїх апостолів. Але спочатку вони не визначалися сильною вірою в Нього, як Месію, ні не були захоплені Його апостольською працею. Досконалими в вірі й віддані цілою душею Христовій справі вони стали аж після зіслання на апостолів Святого Духа.

Перший з цих трьох Христових родичів, що має назву Яків Алфеїв або Молодший, вибився в першій християнській громаді в Єрусалимі на перше місце. Насамперед відзначив його Ісус Христос тим, що, згідно з засвідченням св. Павла, явився йому по вознесінні. Опісля він став першим єпископом Єрусалиму. За велику праведність він тішився поважанням не тільки християн, але теж Жидів і поган. Був він мужем спокійної вдачі, постійної молитви й опікуном убогих. Жиди поважали його за вірне зберігання батьківських передань, а християни любили за побожне життя, розум, лагідність та ласкавість у поводженні з ними. Яків мав таку повагу, що хто стояв близько до нього, то носив на собі наче знак відзначення. Його брат Юда в своєму посланні з приємністю підкреслює, що він "брат Якова".

Яку велику повагу мав у Єрусалимі Яків, пізнати з його виступу під час спору, чи мають християни придержуватися старозавітніх приписів. Коли завзяті жидівські ревнителі почали домагатися від навернених поган, щоб вони далі зберігали ввесь жидівський закон, на нараді в цій справі Яків сказав: "Мужі брати, послухайте мене. Симон оповів, як Бог уперше глянувся, щоб з поган прийняти нарід, для свого

імени. А з цим годяться слова пророків, як написано: Опісля вернуся і відбудую намет Давида, що впав, і руїни його відбудую і направлю його, щоб шукали інші з людей Господа і всі народи, що над ними призвано моє ім'я, говорить Господь, що робить це, звісне від віків... Тому думаю не робити труднощів тим, що з поган навертаються до Бога, але написати до них, щоб здержувалися від ідольських гидот, і блуду, і душенини й крови." (Ап. Дії, 15:13-22). Слово Якова подобалося апостолам і старшині і вони вирішили не обов'язувати християн, щоб вони придержувалися старозавітніх приписів, але тільки самих християнських.

Апостола Якова називали також Праведником. Це почесне названня він здобув собі своїм суворим, праведним життям. Він не пив вина, не їв м'яса, не вживав східнім звичаєм пахучих олійків і проводив дні й ночі навколішках, молячись за потреби свого народу та за навернення світу до Христової віри.

Св. Яків прожив 86 літ. Закінчив своє життя мученицькою смертю. Коли одного дня він з даху святині навчав людей, що Ісус Христос є правдивим Богом, завзяті книжники й фарисеї скинули його з святині на землю, де його обкидали камінням, а вкінці добили дручком.

Як дорогу спадщину по собі, оставив нам св. апостол Яків Алфеїв не тільки приклад свого праведного життя, але й одного пастирського листа. В цім своїм посланні він, між іншим, подає важливу науку про вартість добрих діл. Про це він пише: "Що за користь, мої брати, коли хто каже, що має віру, а діл не має? Чи зможе віра спасти його? Коли ж брат або сестра є нагі і потребують щоденної страви, а хтось з вас сказав би їм: Ідіть у мирі, огрійтесь і наситіться, а не дасте їм, що потрібне для тіла, що за користь? Так і віра, коли не має діл, є мертва сама в собі." (Якова, 2:14-18).

9 жовтня

Святий АНДРОНІК і АТАНАСІЯ

В п'ятому сторіччі жив у місті Антіохії побожний золотар і банкир Андронік. Свої доходи він ділив на три частини. Першу частину призначав на прожиток родини, другу роздавав убогим, а з третьої давав позички купцям і тим людям, що були в скрутнім положенні.

Андронік мав жінку Атанасію й двоє дітей; його родинне життя було дуже щасливе. По дванадцятьох роках спільного життя вмерли їм несподівано обоє дітей. Смерть дітей була для щасливих подругів великим ударом. Атанасія часто плакала і ходила молитися на гріб дітей, або до поблизької церкви св. Юліяна; Андронік покривав свій біль терпеливістю й здачею на Божу волю.

Одного разу, коли Атанасія молилася в церкві, став перед нею чернець, який запевнив її, що обоє її дітей є щасливі в небі. Був це св. Юліян, небесний опікун церкви, що з Божої волі явився засмученій матері, щоб потішити її в горі. Потішена св. Юліяном Атанасія негайно поспішила додому і розказала чоловікові про своє видіння. Одночасно піддала йому думку, щоб вони покинули світ і приготовилися до щасливої смерти. Андронік охоче пристав на це. Незабаром вони звільнили своїх слуг, роздали маєток, а задержавши собі тільки частину на конечні видатки, пустилися обоє в подорож до св. Землі. Оглянувши св. місця, освячені перебуванням на них Божого Сина, вернулися до свого рідного Єгипту. Тут, за порадою св. черця Данила, Андронік вступив до манастиря в Табенні, а Атанасія в мужеській одежі стала пустельницею в дикій пущі.

По дванадцятьох роках суворого чернечого життя вибрався Андронік знову на прощу до св. Землі. Дорогою стрінув старого монаха Атанасія, що також ішов до Єрусалиму. Дальшу подорож вони відбували разом, а по відвідинах св. Землі вернулися обидва до манастиря в Табенні, де для Атанасія знайшлася келія близько Андронікової. По якомусь часі Атанасій занедужав. Перед смертю він просив одного черця, щоб після його смерти передав Андронікові листа, який був схований під подушкою. З цього листа Андронік довідався, що покійним старим черцем була його жінка Атанасія, яка в час перебування в пустині так була змінилася, що він її не пізнав. Зате вона пізнала була чоловіка відразу при першій зустрічі, але ніщо йому про це не сказала.

Св. Андронік жив по похороні жінки вже тільки кілька днів. Коли він спокійно спочив у Бозі, його поховали поруч св. Атанасії.

Святий ЄВЛАМПІЙ і ЄВЛАМПІЯ

Св. Євлампій і його сестра св. Євлампія згинули мученицькою смертю за Христову віру в місті Нікомидії, в Малій Азії, за цісаря Ґалієна. Під час їхньої жорстокої муки увірувало в Христа двісті поган, що бачили їхню велику мужність і постійність у вірі. Новонавернених християн, разом з Євлампієм і Євлампією, зарубали мечами. Кров мучеників стала насінням нових християн і нового посіву на ниві Христової Церкви.

11 жовтня

Святий ПИЛИП ДИЯКОН

Коли св. апостоли почали проповідувати Жидам і поганам Христову віру, то число християн так почало зростати, що незабаром апостолам стало трудно дбати про всі їхні потреби. Порадившись, апостоли висвятили собі тоді сімох помічників, що мали займатися ріжними щоденними потребами своїх вірних, а самі посвячували ввесь свій час проповідуванню Божого слова. Цих апостольських помічників називали дияконами-слугами.

Одним із цих перших дияконів був св. Пилип. Спочатку він служив вірним в їхніх дочасних потребах, а згодом почав теж ревно проповідувати Христову віру. Після мученицької смерти св. Степана, перейшов Пилип на апостольську працю в Самарію. Про це так пишуть Апостольські Дії (гл. 8): "А Пилип зайшов у місто самарійське (Себасте) і проповідував їм Христа. Люди ж уважали на те, що говорив Пилип, однодушно слухаючи й бачучи знаки (чуда), що їх творив. Бо з багатьох, що мали нечистих духів, виходили вони, кричучи великим голосом. Багато теж розслаблених і кривих стали оздоровлені. Була отже велика радість у тім місті... Коли ж увірили Пилипові, що проповідав про Боже царство та про ім'я Ісуса Христа, христилися мужі й жінки... Апостоли ж, котрі були в Єрусалимі, почувши, що Самарія прийняла Боже слово, післали до них Петра й Івана. Ці прийшли і молилися за них, щоб прийняли Святого Духа (св. миропомазання), бо ще ні на кого з них не був зійшов, тільки охрищені були в ім'я Господа Ісуса...

А ангел Господній сказав до Пилипа, кажучи: Встань і йди проти полудня на шлях, що йде з Єрусалиму до Гази; він є пустий. І встав і пішов. І це муж етіопець (жид) скопець, вельможа Кандакії, цариці етіопської, що був над усі-

ма її скарбами, прибув поклонитися в Єрусалим. І повертав сидячи на своїм возі і читаючи пророка Ісаю. І сказав Дух Пилипові: Приступи і прилучися до того воза. А Пилип прибігши, почув його, як читав пророка Ісаю. І сказав: Чи ти розумієш, що читаєш? Він сказав: І якже можу, коли хто не пояснить мені? І просив Пилипа сісти і сидіти з ним. А місце Письма, що його читав, було це: 'Як вівцю на заколення ведено Його, і як ягня перед стригучим його, без голосу, так не відкрив своїх уст. В пониженні взято Його суд. А Його рід хто вискаже, бо з землі візьметься його життя?' А скопець сказав Пилипові в відповідь: Прошу тебе, про кого говорить це пророк? Про себе, чи про кого іншого? Пилип, відкривши свої уста і почавши з цього Письма, проповідав йому Ісуса. А коли їхали дорогою, прибули до однієї води; і сказав скопець: Це вода, що боронить мені охреститися? І сказав Пилип: Коли віриш усім серцем, можна. А відповідаючи, сказав: Вірю, що Ісус Христос є Сином Божим. І казав стати возові, і ввійшли обидва в воду, Пилип і скопець, і охрестив його. Коли ж вийшли з води, Дух Господній пірвав Пилипа, і більш не бачив його скопець; і їхав своєю дорогою, радуючись. А Пилип знайшовся в Азоті, і переходячи проповідав усім містам, аж прийшов до Кесарії (Палестинської коло Єрусалиму)."

Коли двадцять чотири роки пізніше ішов св. Павло перед своїм ув'язненням до Єрусалиму, то вступив був у Кесарії до диякона Пилипа, що проживав тут зі своєю родиною. "І ввійшовши в дім Пилипа євангелиста, що був один із семи (дияконів), полишилися тут у нього. А були в нього чотири дочки, дівчата, що пророкували." (Ап. Д. 21:8-9).

Згідно з старовинним переданням, св. Павло висвятив був св. Пилипа на єпископа Тралії, в Малій Азії, де він поширяв Христову віру і де закінчив своє життя.

11 жовтня

Святий ТЕОФАН

Життєпис поданий 27 грудня

12 жовтня

Святий ПРОБ, ТАРАХ і АНДРОНІК

Св. Проб, Тарах і Андронік походили з Малої Азії. Під час допитів, намов до відступства від Христової віри та жорстоких мук, ґляріятори зарубали їх мечами 304 року.

Авксентій II, єпископ міста Мопсвестії, збудував на честь цих св. мучеників величну церкву, куди перенесено частину їхніх св. мощів.

12 жовтня

Святий КОСМА

Св. Косма був родом з Єрусалиму. Коли йому повмирали батьки і він остався сиротою, ним заопікувався батько св. Івана Дамаскина. Він забрав його до себе до Дамаску і тут, за проводом учителя-черця, він разом з Іваном Дамаскином набирався всякого знання. По закінченні науки, обидва юнаки удалися до єрусалимської лаври св. Сави, де постриглися в черці. В час іконоборства, вони відважно ставали в обороні правдивої віри.

Приблизно 734 року Іван Дамаскин був висвячений на священика, а Косма на маюмського єпископа. Він дбайливо та з успіхом управляв своєю єпархією, а крім цього складав гарні церковні пісні й канони на ріжні свята Господські, Богородичні й святих.

Св. Косма був мужем покірним, лагідним і стриманим, що проводив дні свого життя серед молитви, посту й чувань. По вічну нагороду відійшов приблизно 781 року.

12 жовтня

Святий МАРТИН ТУРСЬКИЙ

Св. Мартин походив з Горішньої Панноніі і був сином поганського військового старшини. На десятому році життя він сам добровільно почав приготовлятися до св. Хрещення. Коли йому було п'ятнадцять років, його присилували вступити до війська. Хоч він у тому часі не був іще охрещений, проте він уже тоді жив християнським духом і при війську вів більш чернече, ніж вояцьке життя. Про нього оповідають, що коли раз під час лютої зими він побачив майже нагого прошака, що трясся від зимна, то витягнув свого меча, розтяв надвоє свого вояцького плаща і дав половину вбогому, щоб накрився і загрівся. Вночі побачив Мартин у сні Ісуса Христа одягненого в ту половину його плаща, що її він дав був убогому. Христос казав йому добре приглянутися цьому плащеві і спитав його, чи він його пізнає. А до ангелів, що Його оточували, сказав Христос: "Мартин

ще оглашений, накрив Мене цим плащем." Після цього видіння він скоро прийняв св. Тайну Хрещення.

На прохання приятеля Мартин іще далі остався при війську, але одного дня він сказав своєму комендантові: "Досі я служив тобі як вояк; дозволь мені тепер служити Христові." Одночасно заявив, що він, як Христовий борець, не може далі боротися зі зброєю в руках. За це він опинився у в'язниці.

По виході з в'язниці він помандрував до міста Пуатіє, де св. єпископ Ілярій прийняв його з любов'ю і висвятив на диякона. Після цього він відвідав свою рідню і в тому часі навернув свою матір і ще деяких осіб до Христової віри; тільки батько остався далі поганином. Згодом св. Ілярій дав йому кусень землі і він почав жити тільки для Бога на самоті. Незабаром до нього прилучилися ще інші мужчини, і вони вже разом вели Богу посвячене життя. На цьому місці Мартин прожив десять літ, керуючи своїми духовними учнями та проповідуючи Боже слово дооколишнім людям.

Коли приблизно 371 року вмер турський єпископ, на його наступника священики з народом вибрали Мартина. Після свячень він замешкав у келії поза містом, де незабаром постав манастир, що в ньому за його проводом жило вісімдесять черців. З цього манастиря багато черців стали єпископами, бо не було міста, що не бажало б мати пастирем Мартинового учня.

Завдяки ревній апостольській праці Мартина й численним чудам, що їх Бог робив через нього, завмирало поганство в турській околиці й цілій країні, і нарід ставав християнським. Кожного року він відвідував свої парохії в товаристві своїх черців і закріплював та поширював Боже царство. Подорож відбував пішки, на віслюку, або човном. Де тільки було можливо, він засновував манастирі, так що на його похороні зібралося було дві тисячі черців і черниць.

Св. Мартин визначався великою любов'ю до всіх терплячих. Коли один жорстокий старшина хотів одного разу мучити й покарати смертю полонених, Мартин приїхав до нього, таки вночі зайшов до його мешкання і своїм сердечним проханням урятував їм життя. Просив також цісаря, щоб не карав смертю єретиків.

Свою смерть він передрік наперед. Коли його учні просили його, щоб іще не покидав їх, він сказав: "Господи, як-

що Твій нарід потребує ще мене, я не буду відтягатися від праці. Нехай діється Твоя воля." Коли він лежав умираючий, його учні хотіли підкласти під нього кілька простирал, але він сказав: "Християнинові не годиться інакше вмирати, як на попелі." Він раз-у-раз підносив свої руки до неба й постійно молився. Коли присутні священики просили його, щоб обернувся на один бік і трохи спочив, він відповів: "Дозвольте мені, браття, дивитися скоріше на небо, ніж на землю, щоб моя душа була готова полинути до Господа." Відійшов незабаром до Нього в спокою приблизно 400 року.

Чеснота св. Мартина основувалася на глибокій покорі і самозреченні, постійнім розважуванні релігійних правд і любові небесних речей, погорді світу і безперервній злуці душі з Богом через молитву та беззастережну здачу себе в усіх речах на Божу волю. Зокрема його серце було повне любови до ближніх. Це була його певна дорога до святости й щасливої вічности.

13 жовтня

Святий КАРПО і ДРУЖИНА

Приблизно 250 року ув'язнили погани єпископа Тиатири Карпа і його диякона Папилу та завели їх на суд перед управителя Малої Азії. Коли управитель спитав Карпа, як він називається, Карпо відповів: "Моє перше й найдостійніше ім'я є — християнин; але як ти бажаєш знати моє світське ім'я, то воно є Карпо." Коли управитель казав йому скласти жертву поганським богам, Карпо відповів: "Я християнин і почитаю Христа, Божого Сина, що в ці останні часи прийшов спасти нас і визволив нас із диявольських сітей. Я не приношу жертви таким ідолам, як ці." Тоді управитель приказав йому негайно виконати цісарський наказ. Карпо не хотів, кажучи: "Боги, що не створили небо й землю, загинуть." І ще заявив, що живі не складають жертви мертвим. Тоді управитель казав узяти його на муки, а сам почав допитувати диякона Папилу.

— Чи ти маєш яких дітей?

— Так, багато, дякуючи Божому милосердю. Я маю дітей у Бозі в кожнім місті й провінції.

Один з присутніх поган пояснив управителеві, що це є християнський висказ та що тут треба розуміти багато дітей щодо віри.

— Чи ти принесеш жертву богам чи ні? — спитав управитель нетерпеливо.

Диякон Папила відповів:

— З часу своєї молодости я служив Богові і ніколи не склав жертву божкам. Я християнин, і це є єдина відповідь, що її ти одержиш від мене, бо нема нічого більшого й гіднішого, що я міг би сказати.

Після цього управитель казав узяти й його на муки, а накінець спалити обох живцем на кострі. Своє життя закінчив св. Папила в мовчанці.

Коли Карпа прив'язували до костра, на його лиці з'явився вираз такої радости, що один з присутніх спитав його, чого він сміється? Карпо відповів: "Я бачив Божу славу і зрадів." А як полумя стало підійматися догори, він скрикнув голосно завмираючим віддихом: "Будь благословенний, Господи Ісусе Христе, Божий Сину, за те, що Ти дозволив мені грішному мати частку разом з Тобою."

В тому часі згинув мученицькою смертю також їхній слуга Агатодор і християнка Агатоніка.

14 жовтня

Святий НАЗАРІЙ і ДРУЖИНА

Між давніми християнськими мучениками були також чотири християни, що називалися Назарій, Гервасій, Протасій і Келсій. Мученицькою смертю вони згинули в місті Міляні. Св. Амбросій, мілянський архиєпископ, віднайшов тіла св. мучеників і переніс їх до церкви.

14 жовтня

Свята ПАРАСКЕВА

Св. Параскева походила з сербської родини, з села Епібат. Обоє з братом Євтимієм були виховані своїми батьками в дусі християнської побожности. Коли Євтимій став згодом єпископом Мадита, Параскева в родиннім домі далі вела серед молитви й постів тихе життя побожної дівиці.

Після смерти батьків Параскева покинула рідне село і помандрувала до Єрусалиму. Відвідавши св. місця, вона перейшла за Йордан у пустиню, де довгі роки провела на самоті, живучи тільки для самого Бога. Життя її було постійною жертвою, бо жила самим зіллям і водою. Її потіхою

були сердечні молитви, що їх вона вдень і вночі складала з любов'ю перед Божим престолом.

Два роки перед смертю Параскева з Божого наказу, що його вона одержала в видінні, вернулася через Царгород до свого родинного села і як чужа, вбога жінка провела решту свого життя при місцевій церкві. В селі ніхто не знав, що вона народилася в селі Епібаті та що вона була сестрою єпископа Євтимія. Коли вона вмерла, її поховали незамітно на місцевім цвинтарі. Діялося це в одинадцятім сторіччі.

СВ. ПАРАСКЕВА

По багатьох літах Бог чудесним способом показав людям нетлінні мощі св. Параскеви, що їх тоді з пошаною перенесли до місцевої церкви. При мощах св. Параскеви почали діятися чуда.

У 1221 році казав болгарський і сербський король Іван Асан перенести ці св. мощі до болгарської столиці Терново, де їх з великою врочистістю зложено в королівській церкві. Під час воєнних неспокоїв мощі св. Параскеви були переношені в ріжні місця, аж накінець 1641 року молдавський господар Василь Лупул постарався про перенесення св. мощів до міста Яс, де їх зложили в церкві Трьох Святителів.

15 жовтня

Святий ЄВТИМІЙ НОВИЙ

Св. Євтимій Новий походив з Малої Азії і при св. Хрещенні одержав був ім'я Микита. По смерти батька його вихованням займалася мати й дві сестри. Він скоро вступив у подружній стан і мав дочку. Однак незабаром він чомусь розлучився з ними і вступив до чернечої лаври на горі Олімп. Тут він постригся в черці і одержав чернече ім'я — Євтимій. Як чернець, він робив скорий поступ у чеснотах і святості.

Коли в Царгороді усунули св. Ігнатія з патріяршого престола, і на його місце прийшов Фотій, Євтимій, що був вірний св. Ігнатієві, покинув Олімп і перейшов на гору Атос. Тут він застав черця Йосипа, що на самоті жив тільки для Бога. Євтимій оселився близько нього, і тоді вони вже разом почали вести якнайсуворіше життя. Порозумівшись, вони почали багато постити, рідко виходити з своїх келій, дуже мало говорити. По році Йосип закинув такий спосіб суворого життя, але Євтимій, згідно з своєю постановою, видержав у ньому три роки. Після цього він перейшов до Солуня, де якийсь час жив на стовпі, звідки проповідав людям Боже слово та проганяв з навіжених злих духів. Одержавши згодом свячення на диякона, він знову вернувся на гору Атос. Тут він знову стрінувся з своїм колишнім побратимом Йосипом. Коли Йосип умер, Євтимій знову вернувся в околицю Солуня, де відбудував манастир і церкву св. Андрія. Збудував також досить келій, що незабаром заповнилися побожними черцями. Євтимій був 14 літ їхнім настоятелем. В тому часі він відвідав рідні сторони, звідки привів із собою гурток юнаків і дівчат, що бажали посвятитися Богу на службу в чернечім стані. З ними прибула також його рідна сестра Єпіфанія. Він збудував тоді жіночий манастир і настановив у ньому настоятелькою свою сестру, що з того часу почала теж називатися Євтимія.

Коли обидва манастирі були вже добре впорядковані, він передав їх солунському митрополитові, а сам вернувся на гору Атос і там проживав на самоті. Коли відчув, що надходить кінець його життя, він попрощався з атонськими черцями, а опісля з одним з них перейшов на самітній острів, де прожив в сердечній злуці з Богом п'ять місяців. Спочив спокійно в Бозі 886 року. Його нетлінні св. мощі перенесли згодом до Солуня.

Св. Євтимій одержав названня "Новий", для відрізнення від св. Євтимія Великого.

15 жовтня

Святий ЛУКІЯН

Св. Лукіян походив з Сирії. Коли він був іще юнаком, повмирали його батьки. Одержавши по них у спадщині значний маєток, він розділив його між убогих. Бувши здібним до науки, він з великою пильністю завчав красномовство, філософію, св. Письмо і був висвячений на священика. Пра-

цював у місті Антіохії. Займаючись наукою св. Письма, він доглянув у тодішніх св. книгах ріжні помилки, що їх нехотячи поробили ріжні писарі або навмисне злобні єретики. Тоді він узявся до мозільної праці і видав поправлене видання св. Письма. Це видання дуже цінив св. Єронім і користав з нього при своїй праці над новим виданням Біблії.

Коли розгорілося Діоклетіянове переслідування християн, його ув'язнили а згодом замучили за Христову віру. Про нього оповідають, що коли він лежав у в'язниці, закований і не міг устати, то він на своїх грудях перемінив хліб і вино на Пресв. Євхаристію і подав присутнім в'язням св. Причастя.

Св. Лукіян прославив Христа мученицькою смертю приблизно 312 року.

15 жовтня

Свята ТЕРЕСА АВІЛЬСЬКА

Св. Тереса народилася 1515 року в еспанському місті Авіла, в багатій родині. Коли їй було пятнадцять років, вона була така гарна, принадна й весела, що всі захоплювалися нею й залюбки горнулися до неї. Їй стало надзвичайно приємно чути слова звеличування її краси. Щоб робити ще більше враження на своє оточення, вона почала дбайливо плекати своє волосся, робити принадні зачіски, малювати лиця й губи, вживати парфум, плекати красу рук і шкури, носити коралі. Перед дзеркалом вона проводила тепер більше часу, ніж попереду при проказуванні вервиці. Однак вона робила все те без якогось злого наміру і зовсім не бажала, щоб хтось через неї зневажив Бога.

За легкодушним плеканням дівочої краси пішло таємне читання романсів. Читала їх так, щоб батько не довідався. Коли нераз почула його кроки, то скоро накривала книжку подушкою, хапала в руки вишивання і вдавала, що вона пильно зайнята працею. Читання цих любовних історій, що в них була мова навіть про незаконних дітей, не було для Тереси корисне. Але вона читала ці історії, а навіть сама написала одне таке оповідання.

Тереса бажала, щоб її любили. І її любили всі, а передусім один кузен. Вона почала частіше стрічатися з ним, а домашня служба, залюблена в Тересі, помагала їм уладжувати таємні зустрічі. Крім цього кузена, до їхнього дому часто приходила одна легкодушна кузенка, яка розказувала

Тересі свої ріжні переживання, а також заводила розмову про подружні справи. Хоч Тереса не допустилася ніякого поганого вчинку, бо вона боялася нарушити чистоту й сплямувати своє дівоче ім'я, але вона наче бавилася з огнем.

Коли в тому часі виходила заміж її старша сестра Марія, вона брала участь у весільних забавах, при чім дивувалася, що хлопці так закручують собі нею голови. Але одночасно приходило їй на думку й те, що всі ті забави й подібні світові речі — одна марність.

По весіллі відбувалися в місті ріжні забави на честь королевича Пилипа. Тереса, як одна з найгарніших дівчат у місті, два місяці брала в них участь. Їй пішло було тоді вже на сімнадцятий рік. Після того, зовсім несподівано вислав батько Тересу в жіночий манастир, де вона мала поглибити своє релігійне знання й життя та зробити поступ у християнських чеснотах. Хоч Тереса й її слуги надзвичайно дбайливо берегли її любовну таємницю, то батько, мабуть, почав був чогось догадуватися, або може хотів вирвати свою гарну дочку з-поміж молодих хлопців, що юрбою крутилися постійно біля неї. Як розумний і дбайливий батько, він вирішив, що для добра Тересиної душі треба знайти для неї безпечніше місце. Таким місцем міг бути тільки манастир з опікою побожних сестер.

Тереса сердилася, що її несподівано позбавили вільности рухів. Спочатку вона була неспокійна, але поволі втратила свій потяг до марности й сваволі, її душу придавило почуття гріха і вона скоро приступила до св. сповіді. Це принесло їй велике полегшення. До тижня, Тереса почувалася в манастирі багато щасливіше, ніж удома серед своїх дівочих любощів. Вона, щоправда, не думала стати черницею, але їй було любо проживати в такім домі, де її всі любили і де на неї робила враження доброта й побожність.

Спокій Тересиної душі почала незабаром знову заколочувати її свавільна кузенка й кузени, що почали відвідувати її в манастирі та впихати їй у руки таємні любовні записочки. Але прикрі докори сумління спонукали незабаром Тересу зовсім відвернутися від тих юнацьких дурощів і вона почала знову, так як у гарних днях дитинства, відчувати приємність у тім, що добре. Бог наче почав шукати способу, якби потягнути її до Себе.

Коли Тереса була вдома, то вона була в усім перша, найкраща. Це зробило її твердою й певною себе. Але в мана-

стирі вона побачила, що є такі речі, наприклад сердечна молитва з тихими слізьми, покора й інші християнські чесноти, що їх вона не мала. Вона почула себе нижчою від інших. В її серці зродилася заздрість; їй стало прикро, що вона не така, як інші.

Великою потіхою стали в тому часі для неспокійної Тереси розмови з учителькою й наставницею дівчат. Ця черниця вміла так гарно говорити про Бога й чернечий стан, що Тереса залюбки слухала її. За її порадою, горда Тереса почала покірно молитися та просити просвічення щодо вибору стану. Вона почала думати про свою майбутність. Виходити заміж вона не хотіла, бо не бажала бути завжди підчиненою чоловікові, але не думала теж, що вона могла б стати черницею, що точно зберігає мовчання й раз-у-раз вмертвляється. Якщо б однак вона таки мала вступити до манастиря, то тільки до такого, що в ньому були б легенькі правила й багато вільности. Такі думки викликали в її душі гостру боротьбу, що тривала півтора року. Від цього вона стала така неспокійна й утомлена, що її мусіли, як хвору, відіслати додому. Хоч Тереса верталася з манастиря без поважного рішення, проте там вона мала першу нагоду заглянути в глибину своєї душі й почути перший стукіт не з цього світу.

Вдома не було їй добре. Вести поважні розмови з батьком вона не була ще здібна, а маловажні справи її братів її вже тепер не цікавили. Лежачи в ліжку, вона довго вдивлялася в образ Ісуса й Самарянки, що висів у її кімнаті, і з тугою читала раз-у-раз слова під картиною: "Дай мені води живої". Тереса була заздрісна, що грішна Самарянка відразу загорілася сердечною любов'ю до Ісуса, а вона, хоч здавна вірила в Ісуса і тепер проказувала Його Ім'я, не могла викресати в своїм серці любови до Нього.

Коли здоров'я Тереси почало поволі поправлятися, батько, на її прохання, вислав її до заміжньої сестри Марії. Тут не було вже багатьох кузенів, що ждали її повороту до їхнього веселого гуртка, і вона стала вільніша й веселіша. Почала працювати й читати. Побачивши, що Марія мусить завжди поступатися перед своїм прикрим чоловіком, вона ще більше закріпилася в переконанні, що подружжя не зробило б її щасливою.

В тому часі вона мала нагоду відвідати в сусідстві свого побожного вуйка, що заповняв своє життя молитвою, чи-

танням книжок і ділами християнського милосердя. Духовна розмова з вуйком зробила на Тересу добре враження. Вуйко дав їй до читання листи св. Єроніма. В її душу запали тоді перший раз слова вічної правди: Все — марність. Вона почала повторяти їх на самоті.

Коли Тереса почала застановлятися над цією правдою, що світ минається, що людське життя коротке та що вона може піти до пекла, вона почала думати, що для її спасіння буде найкраще й найбезпечніше вступити до манастиря. Вона не була ще приготована до такого життя, її серце не було ще захоплене любов'ю до Бога, але розум казав їй примусити себе до такого вибору. Їй було тоді вісімнадцять літ.

Вернувшись від сестри додому, Тереса почала робити всяку щоденну роботу, а зокрема збирати біля себе своїх малих братів і сестер. Батько радів, малі були щасливі. Але Тересі всього цього було замало. Вона шукала любови й щастя. Переконана, що це вона зможе знайти тільки в манастирі, вона сказала це батькові.

Батько не міг зрозуміти стану душі своєї дочки, тому спротивився її намірові. Тереса просила ріжних кревних вплинути на батька, щоб дав їй дозвіл на вступлення до манастиря, але це ніщо не помогло. Батько не хотів поступитися ні на крок.

Порадником у тім прикрім положенні став Тересі св. Єронім. Читаючи його листи, вона прийшла до переконання, що для свого вічного щастя вона мусить за всяку ціну покинути світ і сховатися за манастирською брамою. Відкривши таємницю свого серця своєму молодшому братові Антонові, вона знайшла в нім щирого однодумця, що готов був зробити для неї все можливе, а опісля вступити до манастиря. Незабаром одного дня досвіта, коли вдома ще всі спали, Антін поміг Тересі вийти тихо й неспостережно з дому та завів її під браму жіночого манастиря в Авілі.

Зважитися на такий крок було Тересі надзвичайно тяжко, бо в тому часі вона ще не робила цього з любови до Бога, тільки керувалася самим розумом. Але Бог бачив її добру волю і поміг їй видержати в її великій постанові.

В манастирі привітали сестри Тересу з любов'ю й цікавістю. Вона відразу з'єднала собі серця всіх. Але чернечу рясу без попереднього порозуміння з батьком, настоятелька не хотіла їй дати. Батько хотів спротивитися рішенню Те-

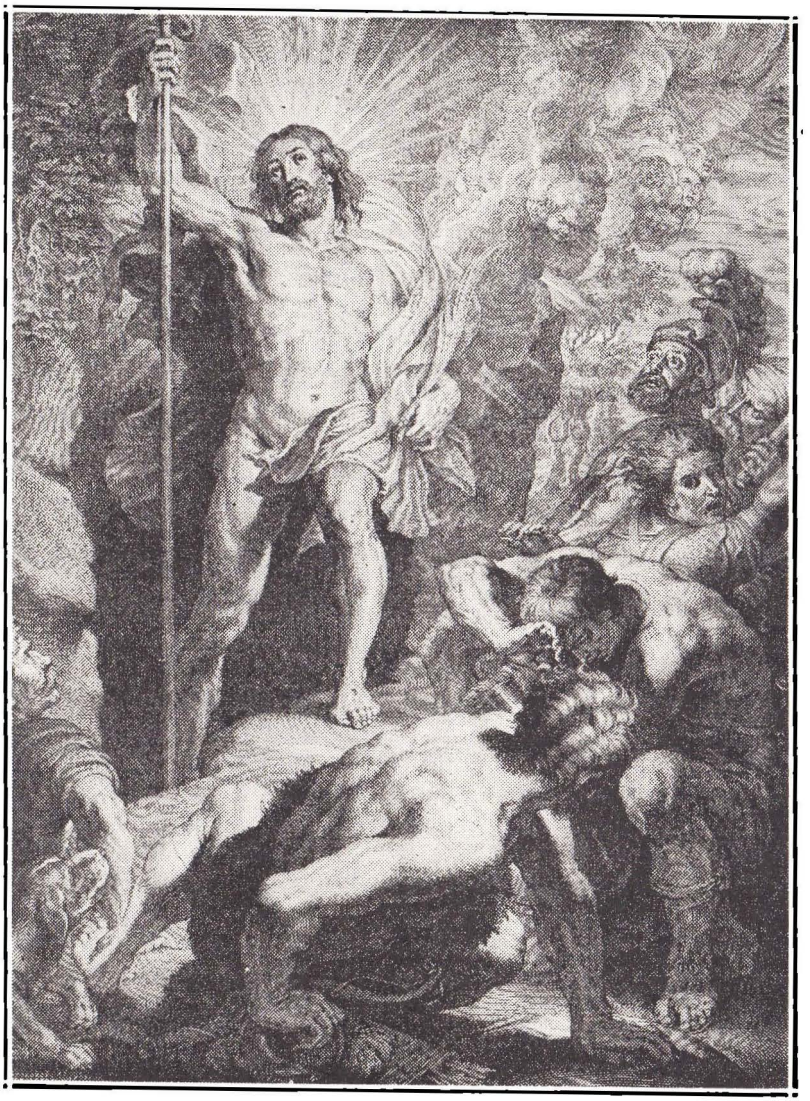

"...ТА ОСЬ ПОВСТАВ ВЕЛИКИЙ ЗЕМЛЕТРУС, БО ЗІЙШОВ З НЕБА АНГЕЛ, ПРИСТУПИВ, ВІДВАЛИВ КАМІНЬ... І ВІД СТРАХУ ПЕРЕД НИМ ЗАТРУСИЛАСЬ СТОРОЖА Й СТАЛА ЯК МЕРТВА..." (Мат. XXVIII, 2-4).

реси, але не міг. Він знав, що навіть якиби вона вернулася додому, то вони вже ніколи не могли б жити в такій любові, як попереду. Батько мав би постійні докори сумління, що він розбив щастя власної дитини. І батько погодився з рішенням Тереси. Незабаром він поладнав теж справу приданого, що дівчата беруть із собою до манастиря, і всієї спадщини.

В день облечин в чернечу рясу лице Тереси сяяло від радости. Це був день її найбільшої перемоги.

Тереса відразу перейняла спосіб чернечого життя. По кількох днях замітати манастирські коридори було їй багато приємніше, ніж колись висиджувати годинами перед дзеркалом і робити принадні зачіски, малювати уста та витончувати свої брови.

Але незабаром прийшли й трудні переживання. Тереса побачила, що інші сестри вміють гарно молитися, співати в капличці, сердечно говорити про молитву й Бога, а вона цього не вміла. Спочатку вона була надто горда, щоб признатися до цього й просити поучення, але поволі вона себе перемогла, і ця перемога самої себе принесла їй спокій і радість. Зокрема успішним її ділом було доглядання однієї тяжко хворої черниці. При хворій вона нераз аж слабла, але хвору не покидала і знову верталася до неї з усмішкою. Це було добре діло, що подобалося Ісусові. Здоров'я Тереси погіршилося, але вона старалася бути вірною своїм обов'язкам. В такому стані минув час її новіціяту і вона склала свої чернечі обіти. В урочистості взяв участь батько, рідня й ріжні приятелі. Всі дивувалися, що Тереса така весела й для всіх увічлива, але ніхто не знав, що в неї в серці йде велика духовна боротьба.

По зложенні обітів Тереса ще сильніше стала боротися з своїм самолюбним і амбітним "я". Де могла, раз-у-раз упокорялася і вмертвлялася. Але її сили не видержали, і одного дня батько вивіз Тересу з манастиря на лікування, що його вона навіть не хотіла.

Тересина недуга тривала близько чотири роки. Спочатку її лікували поза манастирем, а опісля, коли здавалося, що вона вже вмре, її знову привезли до манастиря. Але вона не вмерла. Пролежавши три роки в кімнаті хворих, як зовсім спараліжована, вона почала молитися до св. Йосифа і одного дня вона несподівано видужала. Сестри говорили, що це було чудо.

З часу недуги осталася Тересі дорогоцінна пам'ятка: вона прочитала книжку про молитву і навчилася добре робити розважання, що їй попереду йшло дуже тяжко. Це мало для неї велике значення на майбутнє.

Коли рідня й приятелі довідалися, що Тереса вже здорова, почали відвідувати її в манастирській розмовниці. Тереса старалася бути для кожного милою й увічливою, а це ще побільшувало число відвідувачів. В її манастирі не було поважного чернечого духа, і Тереса без перешкоди проводила багато часу на непотрібних розмовах зі світськими людьми, що оповідали їй ріжні світові новинки. Ці балачки забирали Тересі непотрібно дорогоцінний час, і вона втратила духа молитви. Один молодий чоловік почав часто приходити на розмову. Тереса прив'язалася до нього. Її молитву почала псувати думка про нього. Ісус таємно перестерігав її, що це шкідливе для її душі, але вона не брала собі цієї перестороги до серця. Одного разу, під час розмови з цією особою, побачила Тереса в кімнаті велику ропуху, що скоро повзала по землі. Одна черниця, її родичка, звернула їй увагу на небезпеку, але Тереса її зауваження відкинула. Вона не дозволила собі на якусь тяжку провину, але вона відчувала, що вона далеко від Бога.

В тому часі тяжко занедужав її батько, і вона прибула до батьківського дому, щоб доглядати його в часі недуги. Її присутність і деякі зауваження були надзвичайно корисні для батькової душі; завдяки тому він мовчки терпів свої сильні болі і в сердечній злуці з терп'ячим Ісусом закінчив своє праведне життя.

Тересі дав Ісус при цій нагоді ту ласку, що вона відбула тоді щиру сповідь перед сповідником хворого батька. Вона широ виявила йому, що вона вже цілі роки живе з серцем розділеним між Богом і світом. Сповідник приказав їй приймати часто св. Причастя й сумлінно відбувати щоденне розважання. Вона пішла за вказівкою второпного сповідника, але вона не звернулася цілим серцем до Бога, бо не перестала уникати нагоди до гріха. Вона ще десять років по цій сповіді жила з роздвоєним серцем. Одну частину свого щоденного часу вона посвячувала з приємністю на духовні вправи й чернечі обов'язки, але другу проводила на приємних зустрічах зі світом, що, через її легкодушність і нерішучість, держав її в своїх обіймах.

Проте божественний Спаситель не покинув блудячу овеч-

ку. Одного дня 1553 року вона звернула особливу увагу на статую скривавленого бичуванням і увінчаного терням Ісуса: "Оце чоловік". Думка, що Ісус стільки терпів і був зранений для нас, зворушила Тересине серце, і вона почула докір за свою невдячність. Вона стала тоді перед Ісусом на коліна і крізь сльози почала благати в нього сили, щоб могла перестати грішити. По цій молитві вона почала оминати розмовницю, більше дбати про добре розважання, а також про покору й терпеливість у сестриній любові. Як сестри в манастирі зауважили цю зміну, то почали говорити, що "Тереса не є собою". Це була правда. Вона переставала жити своїм життям, а в ній почав жити Христос. Одночасно, як тільки Тереса почала тікати від нагоди до гріха, Ісус почав обсипати її своїми небесними ласками, а передусім даром високої молитви.

Сестри в манастирі не могли зрозуміти ту зміну, що зайшла в Тересі. Побачивши, що вона вже не така легкодушна, як попереду, та якими було багато з них, вони почали осуджувати її. Не розуміли стану її душі також тодішні її сповідники. На щастя, по двадцяти роках непевности й душевної муки, Тереса знайшла молодого священика-черця, що пізнав Боже діяння в її душі і став для неї добрим духовним провідником. Наступний духовний провідник приказав їй зірвати приятельські взаємини з деякими особами, що з ними було їй приємно стрічатися. Ісус потвердив це рішення священика. Її приятелями з того часу були тільки ті, що любили Бога.

Люди, що її знали, а не розуміли Божого діяння в ній, взяли її на язики. Були й такі, що передрікали, що її ув'язнять інквізитори і спалять на кострі, як опановану злим духом. Але одночасно поважні особи, що бачили її покору, ставали в її обороні. Вони були певні, що там, де є покора, там мусить бути й Боже діяння. Тересі почав іще частіше являтися Ісус, а це раз-у-раз збільшало її любов до Нього. Великою потіхою для неї була в тому часі зустріч із о. Педром де Алькантара, що зрозумів діяння Божої ласки в її душі і казав їй спокійно й охоче приймати всі Христові з'яви й об'явлення. Неприязний шум довкола її особи притих, і в манастирі сорок черниць почали за її прикладом робити набожно розважання та наслідувати її чесноту покори й самозречення.

Коли Тереса почала жити високим духовним життям по-

стійної злуки з Богом, вона зрозуміла, що її теперішній манастир, де було багато вільности, розсіяння й світового духа, не є відповідним місцем для таких осіб, що бажають жити в досконалій посвяті Богу. З цим переконанням вона вирішила заснувати малий манастир, що в ньому малий гурток черниць міг би вести життя зовсім відокремлене від світового гамору, згідно з давнім суворим уставом Кармелітського Чину. В новім об'явленні Ісус приказав їй обговорити цю важливу річ з духовим провідником і негайно заснувати в Авілі манастир св. Йосипа.

Тересин задум стрінувся з загальним спротивом інших сестер, священиків, шляхти й цілого міста. Але Тереса була мужня женщина й з'єднана з Богом, тому не зразилася цим великим спротивом. Вона навіть сміялася з людського шуму. Тихо, в порозумінні з деякими побожними особами, що були прихильні заснуванню нового манастиря, вона купила малий домик, попросила відповідного дозволу в церковної влади і стала все приготовляти до відчинення нової чернечої обителі, що в ній мало бути тринадцять сестер, дуже мало вигоди, але багато любови. Мало розмови з людьми, і це тільки через густу манастирську решітку й занавісу, зате постійна розмова з Ісусом, прихованим у Пресв. Євхаристії. Це мав бути манастир досконало посвячених Богу черниць, що "їхнє царство не є з цього світу".

Одного літнього ранку 1562 року, в малім, убогім домику в місті Авілі, задзвонив малий дзвінок. Це Сестри Кармелітки давали знак, що в їхнім новозаснованім манастирі буде відправлена перша Служба Божа. Манастирець був убогий, як вифлеємський вертеп, але надзвичайно чистий. Його наповняв дух молитви. На сніжнобілім обрусі спочив перший раз у новій чернечій обителі, прихований у Пресв. Євхаристії, "Його Величество", як говорила св. Тереса. Чотири перші кандидатки одержали нову кармелітську рясу. Свідками відкриття манастиря св. Йосифа було кілька осіб. З усіх присутніх найщасливіша була сама Тереса, що, не зважавши на ріжні труднощі, виконала Христовий наказ. Люди раділи, як довідалися, що в місті будуть побожні сестри молитися за них.

Але несподівано проти нового манастиря зірвалася бур'я між міськими достойниками. Манастир треба знищити! Рятуймо хліб своїх дітей, що його заберуть сестри! Занепокоєні люди позбігалися перед манастир, почали ґримати в

двері та кидати каміння. Здавалося, що юрба вірветься досередини і сплюндрує все. Крамарі позамикали навіть крамниці, щоб узяти участь у наступі на новий манастирець.

У старім манастирі, де Тереса досі перебувала, черниці були обурені, що вона засновує новий манастир, у якому буде беззастережне відокремлення від світу, мовчання, піст і покута. Хто годен вернутися до зберігання давніх правил? Ця горда Тереса тільки робить клопіт у нашій чернечій спільноті. Підо впливом такого ворожого настрою й загального негодування, настоятелька манастиря приказала Тересі вернутися негайно до старого манастиря. Над Тересою відбувся зараз суд старих сестер за проводм кармелітського протоігумена. Несподіваний суд закінчився несподіваним висліодм: Тереса так розумно й покірно вияснила всю справу, що ніхто її не осудив! О. протоігумен був щиро задоволений і обіцяв дозволити їй вернутися згодом до новозаснованого манастиря св. Йосифа.

Коли Тереса, на приказ настоятельки, верталася до свого старого манастиря, то перед відходом з нового манастиря назначила одну сестру настоятелькою дому. Всіх сестер було тоді чотири. Несподівано перед замкненими дверми нового манастиря з'явився високий урядовець з поліцією. Коли вони почали гримати в двері, сестри двері не відчинили, а одночасно заявили, що вони відчинять двері тільки на приказ тієї, що їх сюди спровадила. Коли урядовці почали грозити, що виважать двері силою, сестри підперли двері бальками і відповіли: "Виважте двері і нехай це вийде вам на добро! Але пам'ятайте, що ви виступаєте проти волі Бога, Папи й єпископа." Опісля сестри поклякали та стали сердечно молитися. Напасники покричали, погуркали в двері, але не виважили їх, манастиря не розбили ні сестер не розігнали. По якомусь часі вступилися зовсім з-під манастиря. Виграли чотири сестри з Ісусом.

Але неспокій тривав іще пів року. Ріжні люди домагалися негайного розв'язання нового манастиря, але вкінці Тересиним приятелям удалося оборонити його існування. Тересі, що сама була затривожена своїм рішучим кроком і непевною майбутністю тих душ, що їх вона взяла з собою, сказав сам Ісус: "Чого боїшся? Чи ти не знаєш, що Я всемогутній?"

Пів року молоді сестри самі давали собі раду в новім манастирі. Згодом о. протоігумен дозволив Тересі вернутися

"ЯК МИНУЛА СУБОТА МАРІЯ МАГДАЛИНА І МАРІЯ ЯКОВОВА ТА САЛОМІЯ ПРИХОДЯТЬ ДО ГРОБУ, ЯК СХОДИЛО СОНЦЕ... УВІЙШОВШИ ДО ГРОБУ, ПОБАЧИЛИ ЮНАКА... ЗОДЯГНЕНОГО В БІЛУ ОДЕЖУ, ТАЇ ВЖАХНУЛИСЬ. ВІН ЖЕ КАЖЕ ЇМ: НЕ ЛЯКАЙТЕСЬ! ВИ ШУКАЄТЕ ІСУСА НАЗАРЯНИНА, РОЗПЯТОГО. ВІН ВОСКРЕС, НЕМА ЙОГО ТУТ... (Мар. XVI, 1-6).

до свого малого гуртка. З нею прийшли ще чотири сестри зі старого манастиря, що бажали жити високим духовним життям, по думці первісного суворого уставу.

Коли вони минали місцеву базиліку, Тереса вступила з сестрами до церкви і тут перед статуєю Пресв. Богородиці зняла з ніг свої черевики, щоб бути "кармеліткою босою". Тереса де Агумада вмерла тоді для світу, а мала вже жити тільки Тереса від Ісуса.

В манастирі св. Йосипа молоденькі сестри з радістю прийняли свою дорогу "матір засновницю", що почала працювати над їхнім духовним виробленням і поступом не з великою силою й натугою, але з великою ласкавістю й розумінням. Вона просила своїх сестер, щоб дозволили їй говорити до самого нутра їхніх сердець, бо "одна особа, що справді запалена любов'ю до Бога, є корисніша, ніж багато осіб, як вони літеплі." Вона домагалася від них певних осягів. Світ горить! Христа знову раз-у-раз засуджують і тисячі фальшивих свідків ставлять проти Нього. Що діється з християнами? Чи це мусить завжди так бути, щоб ті, що завдячують Ісусові найбільше, спричиняли Йому найбільше терпіння? Чи ті, що їх Він вибрав на своїх приятелів, що мають Його близько себе, що їм Він дає себе в св. Тайнах, не стидаються, що Він стільки натерпівся для них? Кожна кармелітка мусить зайняти місце тих, що не мають любови до Бога або дуже мало, що не моляться, або зле моляться, і мусить повністю посвятити себе спасінню світу і душ, для добра Церкви і священиків. Це, на думку Тереси, мало бути завданням сестер, їхнім бажанням і предметом їхніх благань та сліз. Відкривати й здобувати Боже царство та поширювати його серед людей — оце була велика ідея Тереси й її черниць в усіх їхніх щоденних молитвах, умертвіннях і працях. Заснований Тересою манастир мав бути пробоєвим курінем воюючої Церкви.

Щоб у своєму великому завданні мати успіх, сестри мусіли визначатися передусім трьома чеснотами: любов'ю до ближніх, пізнанням самих себе й покори.

Про любов до ближніх говорить св. Письмо. Хто не любить ближнього, не любить Бога. Хочби хто віддав своє тіло на спалення, без любови ніщо йому не поможе. Між сестрами мусить бути любов. Це була б страшна річ, якби в манастирі жило кілька осіб, що не мали б одні до одних любови. Всіх треба сердечно любити, нікого замало і нікого забагато,

а всякі прикрі уколи прощати й лікувати молитвою, перемогою себе самого, любов'ю.

В манастирі мусить бути спокій і любов. Настоятелька має чувати. Якби було треба, заколотниць треба вислати до іншого манастиря або відіслати додому. Краще є, щоб манастирі погоріли, ніж мали б існувати без спокою й любови. Любов каже також іншим охоче помагати та розвеселювати їх, як треба, то й звернути увагу. Тереса до смерти покірно приймала кожну сестрину пересторогу.

Пізнати самого себе — це наче хліб, що його треба їсти з кожною стравою. Щоб пізнати себе добре, треба працювати й терпіти; тоді виявиться, що ми є. Тільки в цій речі треба бути розумним: щобільше відкриємо в собі немочі, то більше треба спиратися на Божу силу.

Покора — це перебування в межах правди. А правда є велична: ми є ніщо, але в нас перебуває Бог, що є все. Божа воля і Божа слава — це початок, середина й кінець кожного нашого діла. Не ми, але Бог у всім, це покора. Так усюди, і так завжди. По-геройськи. Тоді буде християнська досконалість — і дійсна "Христова обручниця". І до цього не треба ні захоплень на молитві, ні об'явлень, тільки малих діл з великої любови.

Тересині духовні дочки мали бути по манастирях самітні, мовчазливі, байдужі до тіла й його потреб, але веселі, як діти. Покірні, але завжди свідомі гідности своєї душі. Охочі завжди підчинитися, але духовним речам. В любові, але з Христом. Позбавлені всього, але цариці світу, бо ті, що не журяться земними речами, панують над світом. Якщо небо може бути на землі, то небом є манастир, бо в нім є Бог, а де Бог, там небо. Щоб розмовляти з Богом у небі, нам не треба зводити догори очі ні голосно говорити: хто дивиться в свою душу й свої думки виявляє присутньому там Богові, той розмовляє з Богом у небі. Не тільки кожний манастир є небом: кожна душа, злучена з Богом, носить у собі небо. Тересині сестри мали бути повні чеснот, повні Ісуса.

Одна сестра мала вже поверх сороківки, як вступила до манастиря. Колись вона виховувала родину і була призвичаєна приказувати. Але в манастирі треба передусім слухати. Щоб випробувати досконалість її послуху, Тереса приступила одного дня до неї і сказала: "Дорога сестро, мені вас жаль. Ідіть до ліжка." Опісля послухала ще, як б'є її жив-

чик, і дала сестрі до зрозуміння, що вона дуже хвора. Сестра зараз пішла до ліжка. Коли інші сестри стали питати її, що їй бракує, вона відповіла: "Я дуже хвора. Я не знаю, що мені бракує, але мати настоятелька так кажуть."

Тересі й цього було замало. Щоб не мати найменшого сумніву щодо послуху цієї сестри, вона прийшла знову до неї, послухала, як б'є живчик, і сказала: "Моя ти дорога! Сестри, закличте скоро цирульника, щоб спустив сестрі кров."

Незабаром прийшов цирульник і спустив сестрі кров. Вона наче дитина покірно всьому підчинилася. Тереса опісля сердечно полюбила цю сестру. Якби вона була спротивилася Тересі в чім найменшім, Тереса була б приказала їй скинути чернечу рясу. Тереса домагалася від своїх черниць послуху, бо він веде до найвищої досконалости.

Інша сестра була призвичаєна на світі надзвичайно гарно одягатися. Коли вступила до манастиря, то з її дорогої одежі поробили прикраси до молитовні. Щодо її самозречення, то воно було таке досконале, що вона зовсім відреклася своїх привичок і власної волі. Коли одного разу Тереса казала їй садити зігнилі огірки, то вона тільки спитала: "Прямовисно чи повздовжно?" "Повздовжно" — відповіла Тереса молодій сестрі, що її самозречення вона випробовувала й раділа її поступом.

Коли не було грошей, то сестри їли сухий хліб, але в них ніколи не бракувало воскових свічок до Служби Божої. Взагалі все, що було потрібне до св. богослужби, було в них якнайкраще. Тереса пам'ятала, що Ісус Христос звернув був увагу фарисеєві, як він не прийняв був Його так як годилося.

Тереса була постійно зайнята працею, так що навіть під час розмови з людьми в манастирській розмовниці вона мала з собою нитки й голку і щось шила або виплітала. Вночі, коли сестри мали йти на спочинок, то клякали на порозі своїх келій, а вона йшла від келії до келії і благословила кожну сестру. А коли сестри вже спочивали, вона сідала на землі коло каменя, що служив їй за стола, і при коптячій лямпі писала свою книжку п. з. "Дорога до досконалости", повну духовних поучень для черниць.

Тереса намагалася навчити своїх сестер добре молитися, щоб вони не спішилися в молитві, але молилися поволі, розумно й набожно. При молитві треба пам'ятати, до кого

ми говоримо, і розуміти, що говоримо. Поспішне "молочення" не є християнською молитвою. Молитва, це розмова з Найсвятішим Божим Маєстатом, тому мусить бути досконалим ділом уст і серця.

Коли чернече життя в манастирі св. Йосифа в Авілі скріпилося, Тереса почала приготовлятися до заснування нових манастирів СС. Кармеліток Босих. Протоархимандрит ОО. Кармелітів, що від нього Тереса була залежна, дав їй уповноваження засновувати нові жіночі, а навіть чоловічі кармелітські манастирі, що мали держатися давнього суворого уставу. Таке уповноваження було Тересі надзвичайно миле, бо вона хотіла зібрати під Христовим прапором якнайбільше святих і відважних душ, що беззастережно посвятили б себе Христовій справі: Нехай прийде Твоє царство! Таким духом вона старалася надхнути своїх молодих сестер в Авілі, що їх засмутив був недалекий її від'їзд в організаційну мандрівку.

Тереса не мала доброго здоров'я ні грошей, але вона була така відважна й певна Божої помочі, що її не здержували в праці ніякі труднощі. Вона молилася, надіялася на Христа і завжди вигравала справу.

Коли одного ранку 1567 року вона вирушала з рідної Авілі здобувати нову станицю для Христа, то була надзвичайно щаслива, бо вже мала біля себе душі, що горіли ревністю й любов'ю і були б пішли зі своєю "матірю провідницею" навіть в огонь.

Тереса сердечно любила своїх новичок. Як побачила змарніле лице, то зараз допитувалася про стан здоров'я. Одній новичці казала спати в своїй келії, уважала, як вона спить, благословила її чоло знаком св. хреста і дала їй свою нову рясу, а собі взяла її стару. В вільному часі вона прикликала до себе одну по одній і говорила їм про чернечу досконалість. Особливу вагу клала на сестрину любов, а передусім для хворих. Вона говорила: "Настоятелька, що не дбала б про хворих, була б подібна до приятелів праведного Йова, що сиділи коло нього, але не пробували злегшити його терпіння. Бог досвідчує хворих для добра їхніх душ, але настоятелька не повинна приводити їх до нетерпеливости." Немічній сестрі казала Тереса їсти м'ясо, хоч сама не їла. Вона приходила до вмираючих, потішала їх ласкавими словами, повними любови, і мала багато співчуття для тих, що терпіли й мали клопоти. Вона була ангелом-потіш-

ником для своїх сестер і всіх людей з її оточення, а навіть чужих ласкаво вислухувала.

Сильно перестерігала своїх сестер перед надмірним смутком і мелянхолією. Вона була сама весела й бажала, щоб її сестри були веселі та щасливі в посвяті Ісусові. Вони складали собі побожні пісеньки й весело співали. Деколи Тереса навіть плескала при цім у долоні й танцювала, так як колись цар Давид перед кивотом Заповіту. Бо "веселого давця любить Бог."

Свої перші роки чернечого життя провела Тереса в манастирі Господнього Втілення в рідній Авілі, де придержувалася легкого уставу. Згодом, як за благословенням духовної влади вона побачила засновувати кармелітські жіночі й чоловічі манастирі з первісним поважним уставом, щоб плекати в них високе духовне життя, то перебувала по своїх новозаснованих манастирях.

На якийсь час Тереса задержалася в Толедо, де була добре зорганізована пошта. З своєї келії вона керувала всіма справами своїх манастирів своїми листами. Поважні справи вона полагоджувала ясно й коротко, а опісля ударяла в свій веселий і жартобливий тон.

Коли манастирі зайшли в довги або не мали що їсти, то Тереса журилася не цим, але браком віри в сестер: "Ваша віра в Бога мусить бути дійсно заслаба, якщо ви не вірите, що Він є досить могутній, щоб подати досить їди тим, що Йому служать..."

Тереса вміла бути рішучою, а водночас і ласкавою настоятелькою, що керувалася розумом, сильною волею, а передусім любов'ю й великою зичливістю для сестер. Ніхто не мав тоді стільки поваги, як вона, щоб успішно керувати п'ятнадцятьма жіночими й багатьма чоловічими манастирями. Вона вміла мішати суворість із ласкавістю. Вона знала все, що діється по манастирях. Куди не могла поїхати, туди посилала листи з подрібними вказівками, навіть духовним провідникам. Вона говорила з великою добротою серця й покірно признавалася до невдач і помилок. Вона не мала з природи таких прикмет, що помагають стати святою, але вона стала справжньою кармеліткою-черницею, святою з Авілі й одним з найбільш впливових умів в світі, не перестаючи при тім розсипати довкола себе перлин веселости, принади, а навіть збиточности. Це була повнокровна, пориваюча жінка, що її не змінила найсуворіша покута й багатотрудне ді-

яльне життя засновниці манастирів і обновниці чернечого життя. Її таємницею було те, що дівиця Тереса де Агумада досконалим з'єднанням з Богом, створила те чудо, що йому на ім'я — Тереса від Ісуса.

Тереса була добрим духовним провідником для тих осіб, що шукали в неї поради, як вести побожне життя. Своєму братові Лаврентієві, що вернувся з Еквадору багачем до Еспанії, казала негайно вислати синів до католицької колегії та виховувати їх у простоті обичаїв. Йому самому приказала бути зайнятим доглядом великої господарки і разом з цим плекати духа молитви й умертвіння, а не жити бездільно з готових грошей. Для розуміння й плекання духовного життя, вона казала братові читати релігійні книжки. Казала йому теж носити деколи волосінницю. Відповідні поради давала також іншим особам, що жили в світі, навіть єпископам.

Тересі треба було багато сестер, і вона казала приймати новичок. Але при виборі новичок казала звертати увагу передусім на розум. Розумну новичку можна виховати на побожну черницю, але второпність треба мати від уродження. Про це Тереса говорила: "Розумна голова буває проста й підлегла; вона бачить свої помилки й дозволяє собою керувати. Але тупа й ограничена голова ніколи не бачить своїх помилок, навіть тоді, як їх хтось її покаже. Вона завжди задоволена з себе й ніколи не навчиться робити так, як слід... Нехай Бог захоронить нас від дурних черниць!"

Чернече життя по манастирях проходить кожного дня згідно з точноозначеними правилами, що їх чернечі особи обов'язані сумлінно придержуватися. Вірність у зберіганні навіть найдрібніших приписів є найкращим показником, що в манастирі панує добрий дух та що чернечі особи щиро стараються про християнську досконалість, зазначену в поодиноких правилах чернечого уставу.

Тереса двадцять літ приглядалася кожного дня поведінці своїх черниць, старалася перевірити їхні сили та пізнати їхні наклони, передумати давні чернечі передання і нові природні та суспільні вимоги, а опісля скласти такі правила чернечого життя, що їх її духовні учениці могли виконати досконало з любови до найдорожчого Ісуса. Цей новий кармелітський устав закінчила Тереса складати 1581 року і його прийнято на загальних зборах окремої провінції Чину Кармелітів Босих, що її заснування стало можливим завдяки праці, терпінням і святості Тереси.

Кожне правило Тересиного уставу вказувало на її знання людського серця й почуття справедливости. Вона наказувала: "Ніколи не карай, поки твій гнів не промине..."

Коли в п'ятій годині вранці задзвонив дзвінок в однім манастирі на вставання, Тереса линула думкою до всіх манастирів, що їх вона заснувала, і бачила двісті своїх духовних дочок, що наче білі й чорні голуби, заслонені своїми чернечими серпанками, спішили до Ісуса, прихованого в Пресв. Євхаристії, щоб зложити Йому в дарі чисте серце, повне святої любови до Нього. Вони ж — цілі Його!

Тереса бачила духом своїх сестер, як вони, з пожертвою свого серця, складали одночасно перед Ісусом свої сердечні молитви за тих, що були Йому ближчі від інших: за грішників, недужих, пригноблених, умираючих, за тих, що борються з труднощами, терплячих, що бажають миру, шукають любови, що знаходять сльози. Тереса бачила духом тих своїх сестер, і разом з ними величала Бога, молилася за потребуючих і за самих сестер, щоб завжди і всюди їм вистачав сам Бог. Вона славила теж Бога за те, що дозволив їй виконати таке діло, і думала, що їй уже час відійти на спочинок.

Але й тоді вона не могла його ще діждатися. Її вибрали настоятелькою в манастирі в Авілі, а опісля вона мусіла ще засновувати нові манастирі. Крім цього багато клопоту наробили їй її кревні через маєткові справи, а також деякі настоятельки, що почали виломлюватися з послуху й робити деякі речі проти її розпорядження. Цього Тереса ніяк не сподівалася, а проте так сталося.

Коли Тереса прибула до манастиря в Альба, то відразу поклалася до ліжка. По трьох днях сказала до своєї невідступної сестри-писарки Ганни: "Накінець, моя доню, прийшла година смерти."

Колись Тереса боялася смерти, але опісля, в своїй превеликій любові до Ісуса, вона тяжкими вмертвіннями винишила себе й стала тією вмираючою, що не може вмерти. Коли вона заснувала свій перший манастир, де вона спокійно й досконало віддавалася любові до Ісуса, вона просила Його, щоб Він забрав її до Себе, або дав їй можність служити Йому. Тоді Ісус казав їй заснувати сімнадцять жіночих манастирів, крім багатьох чоловічих, обновити чернече життя того часу, злучити високу молитву з успішною діяль-

ністю, усунути всякі суспільні нерівності однаковою любов'ю до всіх, поставити Божий закон понад людські приписи, написати кілька цінних книжок, передусім про молитву й християнську досконалість, а одночасно, не мавши ні впливу між людьми ні грошевих засобів, годувати кількасот осіб, посвячених Богу, та постійно звертати їхні серця досконалою любов'ю до Ісуса Христа й ближніх, передусім терплячих. В тому часі вона не вмирала, тільки розуміла, терпіла, відрікалася й служила. Тепер вона закінчила доручену їй Богом роботу і збиралася вернутися до Нього.

Коли почула, що надходить кінець її життя, вона ще висповідалася і прийняла св. Причастя. Виконавши своє завдання, що до нього покликав був її Бог, вона мала тільки єдине бажання: злучитися з Ним навіки.

Коли сестри зібралися біля неї, вона сказала їм: "Мої діти, в ім'я любови до Бога я прошу вас добре зберігати правила. Якщо ви зберігатимете їх точно, до вашої канонізації не треба буде іншого чуда. Не наслідуйте того злого прикладу, що його дала вам така зла черниця як я, і простіть мені." Опісля кілька разів повторила: "Господи, я є дочка Церкви."

Вона була така слаба, що дві сестри мусіли обертати її на ліжку. Але як побачила, що Найсв. Тайни входять до її келії, то несподівано підхопилася і клякнула серед келії; її лице аж горіло від радости й любови. А по останнім св. Причасті сказала: "Мій Обручнику і мій Спасителю! Довго вижидана година надійшла. Мій Улюблений, мій Спасителю, це вже час на нашу зустріч. Вже час, щоб я відійшла. Ходім, уже пора..." Опісля перебувала в любовнім захопленні та проказувала слова покаянного псалма: "Жертва Богу дух сокрушен... Сердца сокрушенна і смиренна Бог не уничижит!"

Кілька днів перед смертю не їла й не спала. Закінчила своє трудолюбне й святе життя трьома легкими зідханнями, спочиваючи на руках улюбленої й вірної сестри-помічниці Ганни.

Св. Тереса Авільська вмерла 1582 року. Між святих вписана 1622 року. О. Баннез сказав про св. Тересу, що "вона була велика від голови до стіп, але її вплив є без порівняння більший."

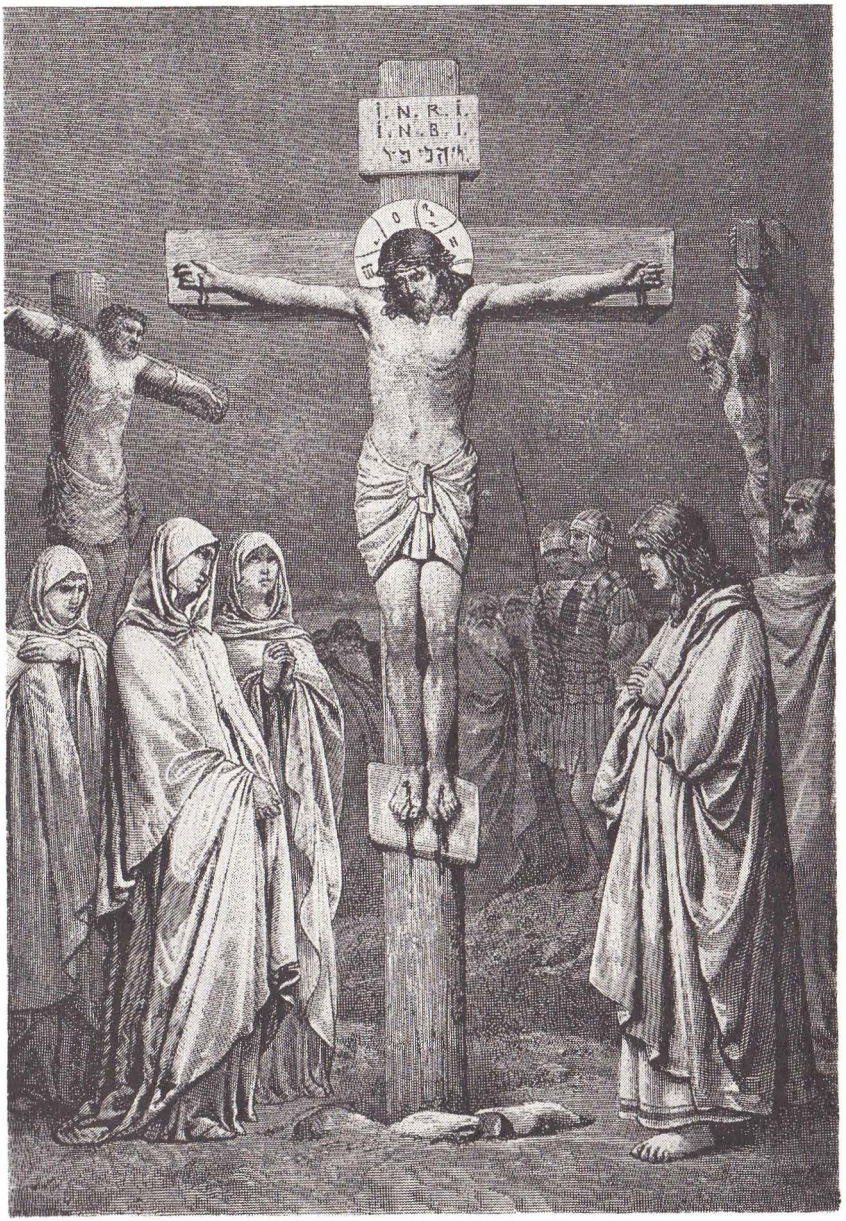

"...БАЧИВШИ Ж СОТНИК, ЩО ТАМ СТОЯВ... ЩО ВІН ТАК ВІДДАВ ДУХА, СКАЗАВ: "ВОІСТИНУ ЧОЛОВІК ЦЕЙ БУВ СИН БОЖИЙ..." (Мар. XV, 39).

Святий ЛЬОНҐІН

Св. Письмо подає нам, що тоді, як Ісус Христос умер між двома розбійниками на хресті, "прийшли вояки і першому поламали кості і другому, що був з Ним розп'ятий. До Ісуса ж прийшовши, коли побачили Його вже мертвого, не поламали Йому кості, але один з вояків списом відчинив Йому бік, і зараз вийшла кров і вода." (Ів. 19:32-34). "А сотник, і ті, що були з ним і стерегли Ісуса, побачивши землетрус і те, що сталося, налякалися дуже, кажучи: Справді, це був Син Божий." (Мат. 27:54).

Цим сотником мав бути св. Льонґін. Увірувавши в Христа, він покинув військову службу, одержав від апостолів поучення про Христову віру і перейшов до Кесарії Кападокійської. Тут він проживав як чернець, а одночасно своїм прикладом і словом поширював св. віру між поганами аж до своєї мученицької смерти. Згинув від меча, а його мощі похоронили побожні християни у селі Сандралис, у Кападокії.

17 жовтня

Святий ОСІЯ

Св. пророк Осія жив у восьмім сторіччі перед Христом. Коли Бог покликав його на пророка, то, на Божий приказ, одружився з перелюбницею, що мала представляти невірність ізраїльського народу. Опісля почав проповідати. Він передрікав загладу ізраїльському й юдському королівствам, а одночасно тим, що будуть каятися, обіцяв поворот на батьківщину й щасливі дні. Жидам заповідав, що вони довгий час будуть без королів і князів, без жертви і пророків, але в останньому часі навернуться до Бога.

У 2 главі своєї пророчої книги він пише, що Месія як Дитя прийде в Єгипет та що Отець покличе його звідти. А в 13 главі пророкує, що Месія своєю смертю потопче владу пекла і визволить тих, що все своє життя провели в страху перед смертю. Закінчує свою книгу закликом, щоб нарід вертався до Бога. Він говорить:

Вернись, Ізраїлю, до Господа, свого Бога, бо ти впав через свою безбожність. Візьміть із собою щирі слова, приступіть до Господа і говоріть до Нього: Відійми всяке беззаконня і приверни благость, а ми приноситимемо жертву наших уст. Ассур не буде вже надією нашого рятунку; не

будемо, вповаючи, сідати на коней та й виробам своїх рук не будемо говорити: Ви наші боги, бо тільки в Тебе змилування до сиріт.

О, я вилікую-прощу їхню зраду, полюблю їх по своїй ласкавості, бо мій гнів відвернеться від них. Буду Ізраїлеві росою; він зацвіте, мов лелія, та запустить коріння, мов на Ливані. Галузки в нього забуяють, прикраситься, наче оливина, а пахощі від нього, як від Ливану. І будуть знов вертатися, хто раз сидів під тінню в нього; забагатіють хлібом; зацвітуть, наче лоза виноградда, і будуть славитися, як вино ливанське. Яке мені ще діло до ідолів, скаже Ефраїм. Я ж вислухаю його й зглянуся на нього; Я буду йому зеленіючим кипарисом, від Мене матимеш плоди. Хто такий мудрий, щоб це зрозуміти? Хто має розум, щоб це все збагнути? Бо праві дороги Господні і праведні ходять ними, а беззаконники впадуть на них.

17 жовтня

Святий АНДРІЙ КРИТСЬКИЙ

Св. мученик Андрій Критський був монахом на своїм рідним острові. Коли почув, що в Царгороді цісар Константин Копронім почав сильно виступати проти почитання св. образів, прибув до Царгороду, щоб стати в обороні св. справи. Одного дня, коли цісар приглядався мукам деяких католиків, що не хотіли відступити від св. віри, Андрій виступив зі словом і сміло осудив таку несправедливість. Його негайно зловили й завели перед цісарський престіл. Коли він вияснив цісареві причину свого виступу, цісар назвав його ідолопоклонником. Тоді він оскаржив цісаря за його єресь. Деякі присутні єретики почали його бити, а опісля повели закривавленого до в'язниці. Перед відходом Андрій сказав цісареві: "Бачиш, який ти безсильний проти віри!"

Наступного дня його знову привели перед цісаря, де він виголосив свою промову в обороні св. образів. За те казав його цісар бичувати, а опісля водити вулицями на острах іншим людям. На вулиці прискочив до нього один завзятий єретик і списом проколов йому ногу. Від знущань і упливу крови закінчив св. Андрій незабаром на міській площі своє мученицьке життя. Сталося це 766 року.

Крім св. мученика Андрія Критського, ми почитаємо ще 4 липня св. архиєпископа Андрія Критського.

Свята МАРГАРИТА АЛЯКОК

Св. Ґертруда бачила раз у чудесному видінні св. Івана Богослова, наймилішого Христового учня. Під час захоплення вона спитала його, чому він нічого не записав про те солодке почування, що його він мав тоді, як на Тайній Вечері спочивав при Христових грудях. Св. Іван відповів: "Моїм завданням було подати молодій Церкві просту заяву про те, що торкається нестореного Слова Бога Отця, яка до кінця світу вистачала б до заспокоєння умів усього людства, але так, щоб ніхто не міг повністю її зрозуміти. Щодо говорення про солодкість биття Христового Серця, то воно буде задержане на пізніші часи, щоб світ, коли постаріється й охолоне в любові до Бога, міг назад відзискати свою ревність, як почує такі речі."

Такою святою душею, що її особливим способом вибрав Бог на те, щоб через неї об'явити людському родові велику любов Христа Господа до людей та навчити Церкву почитати Його в Його Пресв. Серці, була Маргарита Алякок.

Народилася вона 1647 року в такій французькій родині, що в ній було семеро дітей. Її батько був суддею й нотарем. В цій родині всі були побожні, а Маргарита найпобожніша. Це заявила вона сама: "Моя єдина Любове, вже з моєї найранішої молодости Ти забажав бути володарем мого серця."

В тім часі, коли Маргарита була ще нерозквітлою лелією, вона безнастанно чула в своєму серці якесь внутрішнє надхнення, щоб раз-у-раз повторяти оці слова: "Мій Боже, жертвую Тобі свою чистоту, прирікаю Тобі вічне дівицтво!" Одного дня під час Служби Божої не могла опертися надхненню і по освяченні, коли Ісус був на вівтарі, з якимсь захопленням висказала ці слова надзвичайного обіту, хоч іще зовсім не розуміла, що значить чистота чи обіт.

В тому часі вмер передучасно її батько і її віддали до сестер на виховання. Тут вона прийняла св. Причастя. З того часу їй стали гіркими забави з товаришками і вона почула потяг до самоти й молитви. Вона почала робити те, що робили сестри, яких вона вважала святими, а одночасно мала переконання, що й вона стане святою, як тільки вступить до манастиря.

Через тяжку недугу мусіла мати по двох роках забрати Маргариту додому. Тут вона пролежала хвора чотири роки. Коли лікарі не могли їй привернути здоров'я, мати звернулася вкінці за поміччю до Пресв. Богородиці та зробила

обіт, що як Маргарита видужає, вона посвятить її Їй на службу. Після цього Маргарита прийшла незабаром до здоров'я.

Після видужання Маргариті було добре. Родина раділа нею й кожне виявляло їй свою сердечну любов. І тоді вона зробила помилку. Серед безжурного життя вона стала на часок звичайною дівчиною, що любить брати участь у веселих забавах, дбає забагато про свій зовнішній вигляд і бажає подобатися іншим. Одних м'ясниць вона пішла була навіть переодягнена на масковий баль. Але Маргарита була невинна дівчина, і вона скоро опам'яталася. Пізнавши свою помилку, вона відразу вернулася на своє місце Христові посвяченої душі. Свою тодішню дівочу легкодушність вона оплакувала згодом до самої смерти як свою найтяжчу провину.

Про цю поправу Маргарити подбав сам Ісус при помочі терпіння. Це терпіння почалося тоді, як у їхнім домі замешкала її тітка з чоловіком, що, замість матері, почали управляти цілою господаркою. З матір'ю й нею вони стали поводитися як тирани. Маргариті ні на що не дозволяли. Коли вона хотіла піти до церкви, то нераз мусіла позичати одежі в сусідів, бо її власна була замкнена і тітка не хотіла їй ніщо дати. А коли Маргарита з великого душевного болю заливалася гіркими сльозами, то їй докучали підозрінням й докорами, що їй не так за церквою жаль, як, мабуть, за зустріччю з милим юнаком.

Таке обвинувачення робило Маргариті велику прикрість, бо вона в своїм чистім серці ніколи не мала такого бажання. Тому, що вона не могла ніяк оборонитися, то в своєму горі тікала до городу, де ховалася за скелею і звідти дивилася на церкву, де мешкав її Господь і Учитель. "Там Він перебуває для мене і з любови до мене", повторяла ридаючи, і гарячі сльози наново заливали їй очі. В своїй схованці вона нераз цілі дні перебувала без їди й напитку, якщо добрі селяни, що працювали в полі, не принесли їй молока й овочів. Під вечір вона верталася до замку дрижачи та трясучись зі страху, наче б була якою злочинницею. А як тоді стрінула її тітка, то наче густий град сипалися на неї догани, що вона не працює та зовсім не дбає про молодших дітей. Тоді вона мовчки йшла з дівчатами-служанками до праці, а опісля ночі проводила серед сліз перед своїм хрестом.

Але незабаром прийшов час великої потіхи. Однієї ночі явився Маргариті Христос в виді "Це чоловік" і сказав їй,

що всі ці терпіння Він допускає на неї на те, щоб зробити її ще більше подібною до Себе. Колись Він терпів з любови до неї, а тепер вона мусить терпіти з любови до Нього. Христові слова наче цілющий бальзам сплили в зболіле серце Маргарити. Замість плакати, вона з цього часу почала приймати всі терпіння з любов'ю, бо знала, що таким чином наближається до Ісуса і стає щораз подібнішою до Нього. До тих осіб, що поводилися з нею несправедливо й твердо, вона почала ставитися, як до своїх найкращих приятелів, хвалила їх та робила їм різні дрібні послуги. Вона не скаржилася, не показувала ніякого невдоволення на лиці, не шукала співчуття ні відради. Почала теж думати, що щоденні прикрощі, навіть іще більші, належаться їй за її гріхи. Таку переміну зробив у душі Маргарити сам Христос, що почав їй являтися щораз частіше.

Коли її найстарші брати прийшли до повнолітности й перейняли управу маєтку, до дому вернувся давній добробут і життя стало для всіх легше й приємніше. До їхнього дому почали заїжджати поважні юнаки, що почали звертати увагу на гарну Маргариту та старатися про її руку. Вся рідня почала намовляти її, щоб вона вийшла заміж. Найбільше наставала на це сама мати, що бажала при ній дожити віку. В душі Маргарити розпочалася боротьба. Що зробити? Прийшовши до переконання, що вона в манастирі не стане такою святою, як цього домагається чернечий стан, вона почала думати про подружжя.

Згідно з таким рішенням, вона почала виставно одягатися, показуватися людям та шукати приємности. Але Ісус тому спротивився. Раз увечорі, коли вона скидала з себе свій пишний одяг, перед нею з'явився закривавлений Спаситель, наче в час бичування, та сказав їй: "Дивись, що зробили зі Мною твої пустощі. Ти гайнуєш неоцінений час, що з нього в годині смерти мусиш здати рахунок. То ти будеш Мені невірною? То ти так віддячуєшся мені за стільки явних доказів моєї любови до тебе, що Я бажав зробити тебе подібною до Себе?"

Ці Христові докори запали Маргариті глибоко в душу. За свою невірність вона почала карати своє тіло та мучити його тяжкими покутами. Почала теж читати "Життя Святих", спомагати вбогих, відвідувати хворих, збирати дітей та навчати їх катехизму. Але по якомусь часі вернулася давня спокуса і вона захиталася в своїх добрих постановах. Коли

їй було вже майже 22 роки, мати знову згадала про подружжя. А дух темноти почав їй шептати: "Ти хочеш стати сестрою? Осмішишся тільки, бо ж ти в манастирі рішуче не видержиш! Який сором упаде тоді на тебе, коли будеш приневолена скинути чернечу рясу й вернутися назад на світ. Де ж ти тоді сховаєшся?" Підо впливом таких спокус і намов вона вкінці постановила вийти заміж.

Від цього фальшивого кроку урятував її сам Ісус. Одного дня після св. Причастя Він став перед нею як найгарніший обручник і почав робити їй докори, що вона посміла бажати ще іншого обручника. Одночасно загрозив їй: "Як ти нанесеш Мені цю зневагу, оставлю тебе назавжди, коли ж додержиш Мені слова, буду стояти при тобі та запевню тобі перемогу над усіма ворогами. Досі можна тобі ще простити, бо ти не пізнала Мене, але ходи за Мною, то Я являюся тобі."

З цією обітницею Спасителя сплила в дівоче серце Маргарити велика тишина. Вона рішила скоріше вмерти, ніж вийти заміж. Опісля з цілою свідомістю й великим захопленням відновила свій обіт вічної чистоти. Одночасно попросила своїх рідних, щоб не згадували їй нічого більше про подружжя, бо вона рішила невідклично вступити до манастиря. Її душевна боротьба тривала п'ять років.

У 1671 році діждалася вкінці Маргарита того щастя, що могла піти за покликом найдорожчого Ісуса і вступити до манастиря СС. Візиток у Парей-ле Моніяль. Мала вона тоді двадцять чотири роки.

Коли вона стала новичкою, то була покірна, послушна й щира та давала сестрам приклад своєю сестриною любов'ю й терпеливістю. Вона не сказала їм ніколи нетерпеливого слова і мовчки терпіла всі прикрі докори й насмішки з неї. Учительці новичок виявляла все, що діялося в її душі, і завжди старалася все робити згідно з її вказівками. Коли раз наложила на себе покуту без дозволу настоятельки, то опісля сердечно жалувала, що в цій речі пішла за своєю власною волею.

В манастирі треба всіх любити однаковою сердечною любов'ю. Коли Маргарита була в новіціяті, то одна новичка була їй миліша, ніж інші. Пізнавши свою слабість, Маргарита довго боролася з цим прив'язанням і вкінці так перемогла цей свій природний потяг, що любила тільки одного

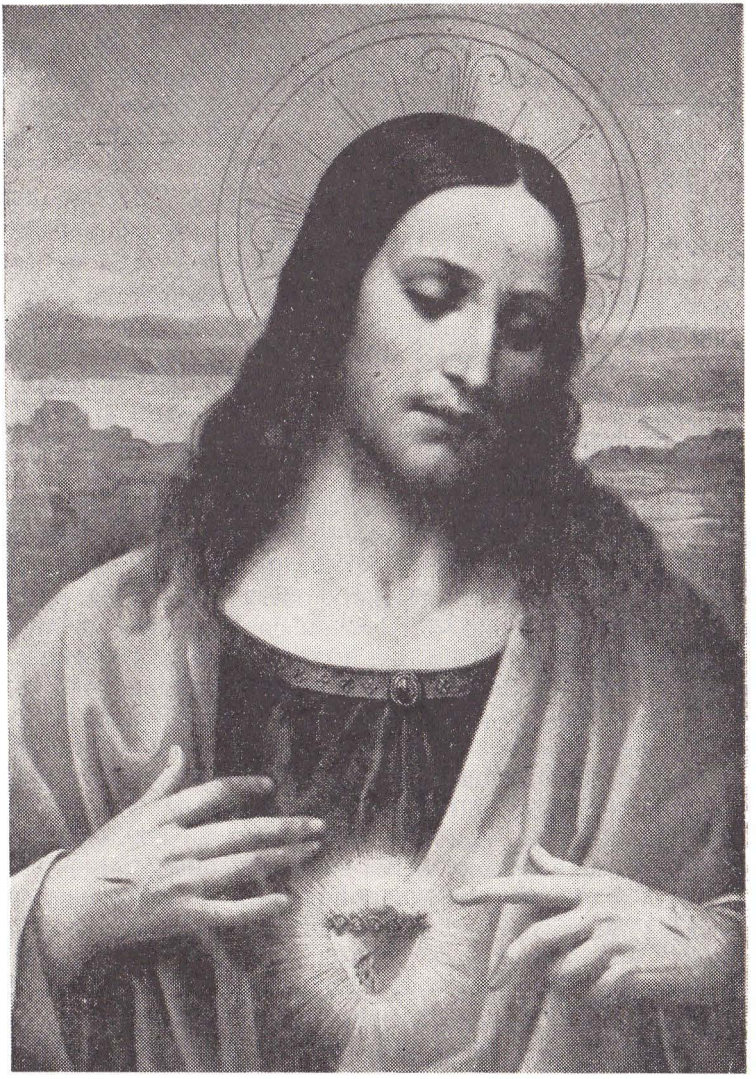

"ГЛЯНЬ! ОСЬ СЕРЦЕ, ЯКЕ ТАК ДУЖЕ ПОЛЮБИЛО ЛЮДЕЙ І ЯКЕ ЗА СТІЛЬКИ ЛЮБОВИ ДІЗНАЄ ТАК ВЕЛИКОЇ НЕВДЯКИ."

Ісуса надівсе, а в Ньому рівною, святою любов'ю всіх інших сестер.

Коли Маргарита скінчила новіціят і склала свої чернечі обіти, доручив їй Ісус Христос, щоб вона шукала якнайбільше понижень та вмертвінь. Мала їх вона багато, коли два й пів року послуговувала хворим під рукою однієї енергійної сестри.

Маргариті являвся часто Ісус і давав їй різні доручення, а через те її життя було трохи відмінне, ніж інших сестер. Тому, що старі сестри не розуміли її таємниці, то їм не подобалася її поведінка і вони почали нараджуватися над тим, чи не віддалити б Маргарити з їхнього манастиря, щоб вона могла піти собі до іншого Чину. Коли вона цим дуже зажурилася, їй явився Ісус і заявив: "Скажи настоятельці, що не потребує за тебе побоюватися та що на мою відповідальність може припустити тебе до обітів." Настоятелька приказала їй попросити в Спасителя якогось знаку на потвердження, що вона зможе виконувати всі приписи чернечого життя. Ісус пообіцяв їй, що зробить її до цього здібною та що всі свої ласки допасує до чернечих правил. Після цього Маргарита зложила свої врочисті обіти убожества, чистоти й послуху. По зложенні обітів явився їй Ісус і вона була надзвичайно щаслива. Про цю хвилину вона оставила нам ось-який спогад: "Присутність мого божественного Вчителя помогла мені пізнати мою марність так глибоко, що цього пізнання я вже ніколи не стратила. В почуванні глибокої чести я була б найрадніше оставала безперестанку навколішках при Його стопах, і скільки моя неміч на це дозволяла, я це робила. Хоч моя вдача була склонна до гордости, я бажала бути всіма забутою, всіма погордженою. Свою радість я знаходила в упокоренні й терпінні. Мій божественний Учитель сказав мені, що це мусить стати моєю наймилішою поживою."

Хрестиків вона мала тепер багато. Її осолодою було тоді те, що вона могла розмовляти з Господом Ісусом. А коли з причини великого болю не могла склонити голову на подушку, дякувала Христові, що й для своєї голови на хресті не міг знайти опертя. Не зважавши на таке терпіння, вона далі вірно виконувала всі манастирські обов'язки і не просила для себе ніяких винятків.

Все те, що діялося в душі Маргарити, вона щиро оповідала сестрі настоятельці. Настоятелька не була з того вдо-

волена, бо це, як говорила, противилося духові їхнього Чину. Щоб увести Маргариту на іншу дорогу, вона доручила їй догляд над ученицями. Діти скакали з радости, що дістали на вчительку Маргариту, яку вважали за святу. Вони подивляли захоплюючий спосіб, як вона говорила їм про Божі речі. Їх глибоко вражали передсказання, що їх вона давала ученицям, а які опісля здійснювалися. Але найглибше враження робила на них її ангельська терпеливість у зношенні всяких упокорень. Одна з учениць, що при одній такій нагоді подивляла незворушений спокій Маргарити, одного разу сказала: "Сестро Маргарито, які ви добрі, що приймаєте все так спокійно." Маргарита відповіла: "Ходи, дитино, помолимося за ту добру сестру, що дала мені нагоду до деякого терпіння."

Одного дня приказала їй настоятелька списати всі ті ласки, що їх вона одержувала від Ісуса Христа. Божественний Спаситель одобрив наказ настоятельки, і Маргарита покірно й щиро описала всі докази Його любови до неї. З цього її оповідання ми довідалися про особливі прояви Христової любови до Його вибраної учениці.

Дня 27 грудня 1673 року, коли Маргарита молилася в каплиці перед Найсв. Тайнами, явився їй Христос і сказав, що через неї має об'явитися людям і поширитися між ними любов Його Пресв. Серця. Після цього об'явлення Христос нераз являвся їй упродовж наступних вісімнадцятьох місяців і подавав їй різні поучення про почитання Його Пресв. Серця. Тоді Він сказав їй, що Його Серце треба почитати під видом тілесного серця та що вона має пробувати нагороджувати Йому за той холод і невдячність, що ними люди відплачуються Йому за Його любов до них. Ісус доручив Маргариті приймати часто, а передусім кожної першої п'ятниці в місяці, винагородне св. Причастя і кожного четверга в ночі чувати та молитися одну годину на пам'ятку Його болісного конання в Оливному городі, щоб цим нагородити Йому за прикре опущення Його апостолами в цій сумній годині. З цього часу почали люди приймати впродовж перших дев'ятьох п'ятниць місяця винагородне св. Причастя й відбувати "Святу Годину".

У 1674 році став настоятелем ОО. Ісусівців у Парей о. Клявдій де ля Кольомбіє. Прислав його туди сам Христос, щоб він став духовним провідником Маргарити. Коли, за дозволом настоятельки, вона перший раз відкрила йому свою

душу й цілий свій внутрішній стан, він заохотив її, щоб нічого не лякалася, але спокійно йшла за проводом Святого Духа, що діє в її душі. Розумні слова духовного провідника принесли Маргариті велику пільгу. З того часу вона багато користала з його порад.

Дня 19 червня 1675 року, восьмого дня після свята Пресв. Євхаристії, коли Маргарита молилася в манастирській молитовні перед кивотом, явився їй Ісус. Відкривши своє Серце, Він сказав: "Глянь! Ось Серце, яке так дуже полюбило людей, що нічого не щадило, щоб посвятитися за них та вичерпатися в проявах любови; а в нагороду за те відбираю від найбільшої кількости людей тільки холод, недостаток пошани, погорду та святокрадства в цій Тайні любови. А вже найбільший біль спричинює Мені те, що таким способом поводяться зо Мною особливо посвячені Мені особи. Тому домагаюся від тебе, щоб перша п'ятниця по відданні свята Божого Тіла була особливою врочистістю на честь мого Серця, щоб цього дня приступали люди до Господньої Трапези та щоб віддавали Мені честь для винагороди за ті зневаги, що зустрічає Моє Серце, коли Я перебуваю на вівтарях. А Я говорю тобі, що моє Серце в обильній мірі дасть почути вплив своєї любови тим, що оточують Його пошаною та які будуть старатися про те, щоб теж інші віддавали Йому пошану."

Помагати Маргариті виконати це важливе завдання мав о. Клявдій, її духовний провідник. Довідавшись про Христове доручення, він негайно посвятився Пресв. Христовому Серцю, щоб для Його прослави трудитися всіма силами до кінця життя. Незабаром о. Клявдій виїхав на духовну працю до Англії, а Маргарита, за вказівками самого Ісуса, вела далі своє життя досконалої любови, а одночасно великих терпінь і понижень. При цім вона завжди вважала на те, щоб усе робити за дозволом настоятельки. Згодом о. Клявдій вернувся до Парей, але вже тяжко хворий. Незабаром він тут умер. Маргарита мала об'явлення, що в день похорону його душа перейшла до вічного життя.

Деякі сестри, що жили разом з Маргаритою в манастирі, не вірили в чесноту Маргарити ні в те, що їй являвся Христос; не дбали вони теж щиро про свою чернечу досконалість. За провини тих сестер казав Христос Маргареті відбути покуту. Коли, на приказ Спасителя, вона виявила це сестрам, винуваті сестри поправилися.

Коли в манастирі настала нова настоятелька, що добре знала чесноту Маргарити, то взяла собі її за свою намісницю. В манастирі запанував спокій. Згодом назначили Маргариту на вчительку новичок. Вона давала їм такі гарні поучення, що навіть старі сестри приходили слухати їх. Одночасно вона поширювала між новичками почитання Пресв. Христового Серця і 1685 року відсвяткувала з ними приватно перше свято на Його честь. Наступного року святкував його вже цілий манастир, а опісля збудували в Парей на честь Пресв. Христового Серця окрему молитовню. Таким чином почитання Божого Серця, що його об'явив нам Ісус Христос через свою св. учениці Маргариту Алякок, почало поширюватися насамперед між сестрами, а згодом між іншими людьми.

У 1690 році Маргарита занедужала. Лікар був такої думки, що її недуга не є небезпечна; але вона сказала: "Я вмру, бо я вже не маю що терпіти." Тиждень пізніше вона попросила останніх св. Тайн, кажучи: "Я не потребую нічого, тільки Бога та щоб загубитися в Ісусовому Серці." Коли священик почав давати їй св. Тайну Оливопомазання, її душа відійшла до щасливої вічности.

У 1920 році вписав Христовий Намісник ім'я Маргарити Марії Алякок між святих.

18 жовтня

Святий ЛУКА

Св. євангелист Лука народився в Сирії, в місті Антіохії, і походив з грецької поганської родини. По званню був він лікарем. Коли навернувся до Христової віри, то став учнем і помічником св. апостола Павла. В своєму посланні до Колосян св. Павло згадує його поіменно: "Поздоровляє вас Лука, улюблений лікар." (4:15). Коли св. Павло, після свого ув'язнення, відкликався до цісарського суду і виїхав до Риму, разом з ним поїхав теж Лука. З того часу Лука постійно перебував біля св. апостола, хіба що з його доручення мусів виконати якусь духовну працю в новозаснованих церковних громадах.

Найбільше вславився Лука тим, що написав одне св. Євангеліє й Апостольські Дії. У своїм Євангелію він хотів подати християнам упорядковане оповідання про те, чого вони досі навчалися. Про це він так пише на початку свого Євангелія: "Тому, що багато намагаються скласти історію

про події, які сповнилися між нами, як передали нам ті, що спочатку були самовладцями й слугами слова, забажав і я, вивідавшись перш про все докладно, по порядку написати тобі, достойний Теофіле, щоб ти пізнав певність тих слів, яких тебе навчено." (Лук. 1, 1-4). Підо впливом діяння Святого Духа, Лука старався написати все згідно з історичною правдою. Його св. Євангеліє є наче доповненням Євангелій св. Матея й Марка. Він подав нам згадку про шість чудес і оповів нам вісімнадцять притч, що про них нема згадки в інших Євангеліях. Між іншим, він докладно описує св. події благовіщення, зустріч Пресв. Богородиці з Єлисаветою, народження Ісуса Христа, обрізання, стрітення, а також зворушливі притчі про блудного сина, доброго пастиря, митаря і фарисея, Самарянку та навернення розбійника на хресті. Ці притчі підкреслюють велике Боже милосердя та приносять розраду розкаяним грішникам.

СВЯТИЙ ЛУКА

Крім св. Євангелія, написав Лука також "Апостольські Дії". Ця книга була доповненням його Євангелія. "Апостольські Дії" написав він у тім намірі, щоб виступити проти фальшивих оповідань про життя й дії св. апостолів, а одночасно скласти правдиве засвідчення про чудесні Божі діла при засновуванні Церкви та оповістки про деякі чуда, що ними Бог закріплював це велике діло між людьми. Згадавши на початку книги деякі дії передових апостолів після вознесіння Христа Господа, він у наступних розділах своєї книги описує нам передусім діяльність і чуда св. апостола Павла, чого він був самовидцем.

Про "Апостольські Дії" так пише св. Іван Золотоуст: "В цій книзі описує св. Лука сповнення багатьох предска-

зань Христа, як Зіслання Святого Духа й ту дивну зміну, що з тією хвилиною зайшла в серцях апостолів. З цієї то книги ми пізнаємо, яке досконале було життя перших вірних, що злучені Христовою любов'ю, мали в собі одне серце й наче одну душу, подібно, як мали одну віру і в однакових вправлялися чеснотах. З цієї книги довідуємося про чудесне навернення поган і заснування св. Католицької Церкви, що є сильною й тривкою підпорою правди та проти якої ніякий фальш ніколи нічого не вдіє. І в цій книзі ми не маємо шукати чудес, що їх робили апостоли, але маємо пізнавати їх діла, пізнавати й наслідувати."

Своє Євангеліє написав св. Лука, мабуть, перед 60 роком, а "Апостольські Дії" під час ув'язнення св. Павла в Римі.

Св. Епіфаній згадує, що після мученицької смерти св. Павла, св. євангелист Лука проповідував Христову віру в Італії, Дальмації і Македонії. Однак ми не маємо певности, де він умер і чи був мучеником.

Тому, що св. Лука розпочинає своє Євангеліє оповіданням про священицьку службу св. пророка Захарії, а передусім тому, що підкреслює речі зв'язані зі священицтвом Ісуса Христа, християнська старовина на основі видіння св. пророка Єзекіла (1:10), почала додавати на образ св. Луки також подобу вола, тобто знак жертви.

Св. євангелист Лука є небесним заступником лікарів, малярів і різників.

18 жовтня

Святий ҐЕРАРД

Ґерардів батько був кравець. Коли батько передчасно вмер, він мусів покинути школу і, заради хліба, вчитися на кравця. Той кравець, що в нього Ґерард був за челядника, був прикрою людиною, часто кричав на нього, а нераз то й побивав. Всі знущання лихого майстра Ґерард переносив дуже терпеливо, без найменшого обурення й нарікання. А коли вже відізвався, то говорив: "Мій Боже, нехай діється Твоя воля: удар мене ще раз; я заслужив на цю кару. Це Божа рука затяжіла надо мною. Я прощаю вам з любови до Ісуса Христа."

Коли Ґерард був іще малим школярем, йому попала в руки книжечка про життя Ісуса Христа. В цій книжечці він прочитав слова св. Письма: "Він полюбив мене і видав Себе на

муку й смерть за мене... Мої дітоньки, не любіть словом і язиком, але ділом і правдою... Ті, що Христові, розп'яли своє тіло з його пристрастями й похочуваннями. За Божим просвіченням Ґерард зрозумів, що хто хоче виявити Христові свою любов до Нього, то мусить умертвлятися й любити терпіння. І він почав у цім вправлятися.

Хто зробив поступ у чеснотах, той терпеливо переносить усяке переслідування: коли ж хтось, так як Христос, з любов'ю віддає себе на повну жертву, той доходить до геройства. Це робили святі. Вони відбували покуту за грішників, терпіли за провини, що їх вони не допустилися, дозволяли, щоб з ними поводилися люди так як зі злочинцями. Молодий Ґерард робив те саме. Він скорочував свій сон і зменшував поживу, наражався добровільно на насмішки й глум. Він так шукав пониження й терпіння, як світові люди стараються захоронитися від них.

Коли Ґерард добре завчив кравецтво, хотів вступити до манастиря. На жаль, його не хотіли прийняти, бо він був надто молодий і виглядав слабосилий. Тоді він став слугою в домі одного єпископа. В єпископській палаті він багато натерпівся, але він служив вірно єпископові аж до його смерти. По похороні він вернувся додому і почав працювати як самостійний кравець. Він жив разом з матір'ю й трьома сестрами. Свій заробіток ділив на три частини: одну давав матері на прожиток, другу роздавав убогим, а третю призначував на відправу богослужб за душі в чистилищі. Вночі він тяжко бичував себе і кілька годин проводив у катедрі на молитві.

Коли Ґерардові було двадцять три роки, приїхали до його парафії на місію ОО. Редемптористи, що саме в тому часі починали свою місійну працю. Побожна поведінка оо. місіонерів і їхні духовні науки так захопили Ґерарда, що він відразу вирішив вступити до Чину ОО. Редемптористів. На жаль, його вигляд був такий слабосилий, що провідник місії не вважав за відповідне прийняти його до манастиря. Також мати й сестри не хотіли пустити його з дому; вони навіть замкнули його в кімнаті, щоб він не поїхав разом з оо. місіонерами. Але він дав собі раду. Прив'язавши до вікна простирала, він щасливо спустився на землю і втік. Перед утечею з кімнати він оставив на столі карточку: "Я хочу стати святим." Коли після цього він знову почав просити оо. місіонерів, щоб прийняли його до Чину, провідник місії не міг уже опертися його настійчивим проханням і прийняв його.

Відсилаючи його до свого манастиря, він передав своїм черцям листа з такими словами: "Посилаю вам нового брата-помічника, непожиточного й нездібного до трудів. Але я не міг зробити ніщо інше, як тільки прийняти його, бо він дуже настоював на це і має в Муро славу чесного юнака." Ґерард був невимовно щасливий.

Коли Ґерард прибув до манастиря, відразу зайняв місце між найревнішими черцями. В своїй праці в захристії чи городі він був такий сумлінний і точний, що черці почали говорити між собою: "Він дурний, або великий святий". Тоді вони ще не знали, що правдою було це друге. Коли провідник місії вернувся до манастиря, то відразу побачив, що він дуже помилився, коли вважав Ґерарда за непожиточного. Побачивши його побожну поведінку й щиру працю, він дав йому чернечу рясу, а св. Альфонс, засновник Чину, скоротив йому час новіціятської проби.

Вступивши до манастиря, Ґерард дуже звертав увагу на те, щоб бути в усім послушним, вважаючи кожний приказ настоятелів Божою волею. Він нераз говорив: "Божа воля! Який щасливий той, хто не вміє бажати нічого іншого, як тільки Божої волі." Він був такий послушний, що, не зважавши на різні свої недуги й неміч, він працював за чотирьох здорових братів. В захристії, кравчарні, городі, в кімнаті хворих, на фірті, з місіонерами на місії, всюди Ґерард виконував добре всяку роботу, що її йому призначили настоятелі. Він був такий послушний, що на приказ він одного разу негайно видужав з своєї слабости, а коли нераз попав у захоплення-екстазу, то на приказ настоятеля негайно вертався до природного стану.

Ґерард сердечно почитав Пресв. Євхаристію, Христову Муку й Божу Матір. Коли в нього знайшлася тільки яка вільна хвилина, він спішив до каплички на тиху, святу розмову з Ісусом у Пресв. Євхаристії. Хвилини таких відвідин були для нього щастям. Як удень не мав досить часу на такі відвідини, то він робив це вночі.

В парі з Ґерардовою любов'ю до Ісуса й Марії йшла його любов до ближніх. Він наче горів великим бажанням рятувати душі: "Я дав би тисячу разів своє життя за мого ближнього, якби я міг його здобути для спасіння; я пожертвував би тисячяу разів своє життя для його добра."

Ґерард мав від Бога такий дар, що міг бачити, що діялося в людських душах. Цей свій дар він ревно використовував для спасіння душ. Впродовж трьох років по зложенні

обітів оо. місіонери брали його з собою на місії, щоб він помагав їм навертати закаменілих грішників. Його життєписець згадує поверх двадцять таких випадків, що він спонукав до покаяння великих грішників, виявивши їм їхні таємні гріхи. Завдяки Ґерардовій святості, великій дбайливості про спасіння душ і дарові ясновидіння, св. Альфонс дозволив йому бути духовним провідником кількох жіночих манастирів. Він писав листи до священиків, настоятелів і черниць, давав їм науки й поради. В простих словах він заохочував їх до виконування всіх обов'язків, досконалого підчинення Божій волі, лагідности й чуйности. В розмові з поодинокими особами він подавав кожному поради відповідно до птреб його душі.

Ґерард визначався ангельською чистотою. Не зважавши на це, одна злобна особа написала була до св. Альфонса листа з наклепом, що Ґерард згрішив нечистотою. Св. Альфонс казав Ґерардові вияснити цю справу, але він мовчав, що наче потвердило його вину. Тоді св. Альфонс заборонив йому стрічатися з людьми й приймати св. Причастя. Не стрічатися з людьми було св. братові легко, але жити без злуки з найдорожчим Ісусом, що Його він любив усім серецм, було надзвичайно тяжко. Коли інші черці побачили свого любого Ґерарда в такому гіркому положенні, почали дораджувати йому, щоб він просив помилування. Але він відповів: "Ні, Ні!, я повинен умерти під тягарем Божої волі." І він далі терпів мовчки, здавшись беззастережно з своєю справою на Бога. І Бог незабаром порятував його і прославив. Розкаяна клеветуха, що їй докори сумління не давали спокою, написала по якомусь часі до св. Альфонса нового листа з заявою, що все те, що вона написала про Ґерарда в першому листі, було неправдою. Ґерардова покора й чистота вийшли наверх. Всі були раді, що справа вияснилася. На запитання св. Альфонса, чому він мовчав і не вияснив відразу таку прикру справу, він відповів: "Отче, чи наше правило не забороняє оправдуватися?"

Ґерард любив убогих ітерплячих і, за дозволом настоятелів, роздавав їм харчі, одежу й опал. Взимі приходило до манастирської фіртки по двісті осіб денно, і він усім давав милостиню. Звідки Ґерард набирав стільки всяких речей, то це було відоме тільки йому одному.

Св. Ґерард Маєля закінчив своє життя 1755 року. Між святих зарахувала його Церква 1904 року.

Святий ЙОІЛ

Св. пророк Йоіл жив на вісімсот літ перед Христом. Його устами грозив Бог своєму вибраному народові тяжкими карами за невдячність, а одночасно в своїй невисказаній доброті накликував їх до покаяння: "Оберністья до Мене всім серцем у пості, плачі й жалю. Роздирайте свої серця, а не одежу, і наверніться до Господа, свого Бога, бо Він добрий і милосердний, довготерпеливий і багатий на милосердя та й болієнад нещастям. Хто знає, чи Він не пожалує вас і не дасть своє благословення, жертву й ливні приноси Господеві, вашому Богові. То ж затрубіть трубою на Сіоні, визначіть піст і оповістіть святкові збори. ...Між двором і жертівником нехай заплачуть священики, Божі слуги, та й промовлять: Пощади, Господи, пощади свій нарід, не подай своє наслідя на поругу, щоб невірні з нього не сміялися... І відповість Господь та й скаже своєму народові: Ось, Я пішлю вам хліб і вино й олію, і будете споживати їх, та й не подам вас уже в наругу невірам. А того, що прийде з півночі, Я відверну від вас і прожену його в безвідну пустиню... Не бійся ж ти, земле; радуйся й веселися, бо Господь великий, Він це виконає." (2:12-21).

Про зіслання Святого Духа Йоіл пророкував: "І станеться після того, що на всякого зіллю свого Духа, і будуть ваші сини й ваші дочки пророкувати; старим людям у вас будуть сни від Мене снитися та й молоді будуть у вас видіння бачити." (2:28).

Св. Йоіл передрік теж страшний суд: "А опісля покажу

знаки на небі й на землі: кров і огонь і стовпи диму. Сонце обернеться в темряву, а місяць у кров перед тим, поки настане день Господень, великий і страшний. І буде того часу: Кожний, хто призиватиме Господнє ім'я, спасеться, бо тільки на Сіоні і в Єрусалимі буде спасіння, як сказав Господь, та в останках, що їх Господь покличе. (2:30-32). Ось бо в ті дні, як Я заверну полон Юди й Єрусалиму, позбираю всі народи на Йосафатовій долині, і заведу там над ними суд за мій нарід, за моє насліддя, за Ізраїля, що його вони між невір порозкидали, і мою землю між себе паювали... Рушайте, народи, зійдіть на Йосафатову долину, бо там Я засяду судити всі народи з усіх сторін... Загримить Господь від Сіону, і дасть почути свій голос від Єрусалиму; затремтить небо й земля; та своєму народові буде Господь охороною, обороною дітям Ізраїля." (гл. 3).

Господній нарід і діти Ізраїля — це ті праведники, що час свого земного життя проводили згідно з Божим законом, в дусі віри й любови. Їх жде вічне, щасливе життя. "А Юдея житиме вічно й Єрусалим — від роду в рід." (3:20).

19 жовтня

Святий ВАР

За цісаря Максиміяна служив у Єгипті при війську хоробрий вояк Вар, що був одночасно потайним християнином. Під час переслідування християн він заходив до в'язниць і послуговував ув'язненим християнам. Коли одного разу до в'язниці привели сімох пустельників, він негайно поспішив до них і провів з ними цілу ніч на побожних розговорах, а опісля довгий час приносив їм до в'язниці поживу. Коли в тому часі один із пустельників умер, Вар зголосився на його місце. Незабаром він згинув мученицькою смертю за Христову віру, на початку 4 сторіччя.

Тіло св. Вара забрала християнка Клеопатра і тайком перенесла до Сирії, де його з пошаною поховала. До гробу св. мученика почало приходити багато християн. Згодом Клеопатра збудувала церкву св. Вара і в ній зложено мощі св. мученика. Коли вмер її син, вона поховала його біля гробу св. Вара. Опісля роздала свій маєток убогим, а сама проживала до смерти серед молитов і постів при церкві св. мученика Вара.

Святий АРТЕМІЙ

Св. Артемій був за часів цісаря Константина Великого вояком, а за цісаря Констанція став воєводою Єгипту. Таким високим урядом наділив його цісар за те, що 356 року переніс до Царгороду мощі св. Андрія, св. Луки й св. Тимотея.

Як воєвода, Артемій визначався тим, що виступав проти поганства, а передусім розвалював поганські святині й божків.

Коли до влади прийшов Юліян Відступник, що покинув Христову віру, то насамперед відібрав в Артемія маєток, а опісля засудив його на смерть, що зробила його мучеником. Сталося це 363 року.

У житті св. Пахомія є ще й така згадка, що Артемій, єгипетський воєвода, був спочатку приклонником єретиків-аріян та що переслідував католиків. Між іншим, він намагався відшукати в пустині й ув'язнити св. Атанасія, олександрійського патріярха. Але одного дня, коли напав на манастир Табенни, де сподівався знайти св. Атанасія, він мав видіння, що навернуло його і привело до католицької віри.

21 жовтня

Святий ІЛАРІОН ВЕЛИКИЙ

Св. Іларіон Великий народився 291 року в Палестині, близько міста Ґази. Хоч він був поганським юнаком, проте мав добру вдачу й визначався такою милою поведінкою, що як ходив в Олександрії до школи, то всі його любили.

Коли пізнав Христову віру, то прийняв її щирим серцем і охрестився. Було йому тоді приблизно п'ятнадцять років. В тому часі жив у пустині славний пустельник св. Антоній. Оповідання про його святе життя так захопило Іларіона, що він одного дня вибрався до нього в відвідини. Зустріч із ним зробила на Іларіона таке сильне враження, що він одягнувся в чернечу рясу і прожив зі св. Антонієм два місяці в пустині, намагаючись наслідувати його чернече життя. Згодом, як побачив, що до св. Антонія приходить багато людей, які шукали уздоровлення від своїх недуг, то вирішив пошукати собі спокійнішого місця, де міг би вести Богу посьячене життя на самоті. Попрощавшись зі св. Антонієм, він вернувся з кількома ченцями додому, де вже не застав при життю своїх батьків. Тоді він частину належного йому маєтку роздав між братів, решту між убогих, а сам, без ніяких за-

собів, пішов у пустиню і оселився над морем, недалеко палестинського міста Маюма. Сталося це приблизно 307 року.

Хоч Іларіон був делікатної будови й дуже вразливий на холод та спеку, проте провадив у пустині тверде життя. Він мізерно одягався й мало їв; спочатку їв тільки раз-у-день по заході сонця, і тоді споживав усього п'ятнадцять фіґ. Коли йому докучали тілесні спокуси, то він говорив до свого тіла: "Я подбаю про те, щоб ти, осле, не копав. Я годуватиму тебе соломою, замість кукурудзою; я доти обтяжуватиму тебе й мучитиму, аж ти зачнеш думати про те, якби то роздобути скоріше трохи їди ніж розкоші." Водночас він почав іще менше їсти і деколи по три-чотири дні не брав поживи до уст, а при цьому, в дусі вмертвіння, перекопував землю. Щоб заробити собі на хліб, то, за звичаєм єгипетських черців, виплітав кошики і продавав їх. Чотири перші роки він мав тільки буду, сплетену з очерету, а згодом поставив собі маленьку келію. Коли мав двадцять перший рік, то побачив, що самими фіґами трудно піддержувати життя, і тоді почав уживати городини, хліба й оливи. Але як почав старітися, то став подвоювати свою покуту, щоб добре приготовитися до смерти.

СВ. ІЛАРІОН ВЕЛИКИЙ

Крім зовнішньої твердої покути, мав Іларіон чимало душевних страждань. Раз мучила його душевна посуха й тривога, іншим разом нечисті зображення. Коли такий тягар

спадав на його душу, він доти гаряче молився, аж спокуса уступилася і спокій вернувся до його душі.

По двадцяти роках життя в пустині почав Іларіон помагати людям чудами в їхніх стражданнях. Це зробило широко відомим його ім'я, і до нього почали прибувати мужчини з бажанням вести з ним спільне чернече життя. Тоді, за починном Іларіона, постав у Палестині перший манастир. Таким чином став Іларіон батьком християнського чернецтва в Палестині, так як св. Антоній в Єгипті. Згодом, на зразок першого Іларіонового манастиря, збудовано в Палестині ще більше манастиррів, що їх Іларіон відвідував у назначені дні. Одного разу під час таких відвідин він побачив велику юрбу поган, що посходилися були, щоб спільно принести жертву своїм поганським божкам. Засмучений їх ідолопоклонством, Іларіон залився слізьми та почав молитися за них до правдивого Бога. Побачивши Іларіона, що приймав їх з любов'ю і оздоровляв їх недужих, вони прийшли до нього просити собі його благословення. Тоді він почав повчати їх і просити, щоб віддали честь правдивому Богові, замість каміню. За Божою ласкою його сердечні слова зробили на них таке сильне враження, що вони відразу заявили готовість стати християнами і навіть попросили його, щоб їм вибрав місце під будову церкви. Їх жрець, що вже був зібраний до приношення поганської жертви, зголосився на науку катехизму.

Коли Іларіонові було шістдесят п'ять літ, то його святе життя й чуда зробили його таким славним у Палестині, що люди, духовні і світські, цілими юрбами почали приходити до нього. Ці відвідини, а також духовний провід численних черців, стали йому таким тягарем, що він вирішив покинути Палестину та перейти в якесь відлюдне, спокійне місце. Коли люди довідалися про те, то десять тисяч народу зібралося перед манастирем, щоб його задержати на старому місці. Тоді він сказав їм, що він доти не буде їсти й пити, доки вони не дозволять йому відійти. Люди далі не вступалися з-перед манастиря. Коли ж опісля побачили, що він справді перестав їсти й пити, то по сімох днях вижидання всі порозходилися додому.

Коли люди відійшли, Іларіон узяв із собою сорок найсильніших черців та помандрував з ними в Єгипет. Тут зайшов у те місце над Червоним морем, де колись проживав св. Антоній, та з великою любов'ю відвідав кожне місце, де св. Антоній молився, управляв городець, насаджував вино-

град, спочивав по денних трудах. Після того він тільки з двома учнями замешкав у пустині коло Афродитополя, де почав на самоті вести життя молитви й стриманости. Коли ж по якомусь часі люди почали звертатися до нього, так як до наступника св. Антонія, він тайком пустився в напрямі міста Олександрії, щоб там знайти собі спокійніше місце.

У тому часі став цісарем Юліян Відступник. Тоді погани з Ґази, які пам'ятали скільки їх людей навернув Іларіон до Христової віри, розвалили з пімсти його манастир, а його самого вирішили вбити. На щастя, вислані за ним у погоню вояки не могли його знайти, і він остався між живими. Після того він перейшов з Єгипту до Сицилії, а опісля до Дальмації, щоб на самоті провести решту свого життя. Та хоч як він бажав остатися нікому невідомим, то це йому не вдавалося, бо його робили славним його чуда, а також його безкорисливість, бо він ні від кого не приймав за свою поміч ніякого дару. Коли він перебував у Дальмації, великий землетрус навістив цю країну, а після того була ще велика небезпека, що море залле місто Епідавр. Налякані мешканці привели Іларіона над берег моря, щоб він вирятував їх від нещастя. Він зараз зробив на піску три хрестики, а опісля простягнув свої руки в сторону моря. Морські хвилі, наче висока гора, негайно відвернулися від берега і не залили міста.

Після того чуда Іларіон однієї ночі сів до човна і поплив до острова Кипру. Тут він оселився на самоті коло міста Пафос. Коли йому було вісімдесят літ, він написав до св. Гесихія, свого вірного учня, листа-заповіт, що ним переказав йому все своє багатство, тобто: свою євангелію, міховину, сорочку, каптура й короткого плаща. Коли Іларіон занедужав, його почали відвідувати багато людей із Пафос. Між ними був теж св. Епіфаній, що опісля написав його життєпис, а також жінка Констанція, що її дочку й зятя він урятував від смерти, помазавши їх оливою. Св. Іларіон казав їм присягнути, що зараз по смерти вони поховають його в його власнім городі. Перед самою смертю він говорив своїй душі: "Виходь! Чого боїшся? Виходь, моя душе! Чого сумніваєшся? Це вже буде близько сімдесят літ, як ти служиш Богу, і ти боїшся смерти?" По цих словах він відразу віддав Богу духа і був негайно похований, так як він цього собі бажав.

Св. Іларіон Великий, батько християнського чернецтва в

Палестині, великий чудотворець і святець, закінчив своє життя приблизно 371 року. Його життя, крім св. Епіфанія, описав теж св. Єронім.

22 жовтня

Святий АВЕРКІЙ

У другому сторіччі жив у Малій Азії Аверкій Маркел, що був єпископом міста Гієрополя. Коли йому було сімдесят два роки, він вибрався в подорож до Риму. Під час повороту до своєї єпископської столиці він відвідав Сирію й Месопотамію, де мав нагоду стрінутися з побожними й ревними християнами.

По повороті додому він приготовив собі гріб із відповідним написом про те враження, що на нього зробила подорож до Риму. Цей напис поміг згодом ученим дослідникам ствердити, що Аверкій був дійсно святим християнським єпископом.

Своє життя закінчив св. Аверкій по 193 році.

22 жовтня

Святі МУЧЕНИКИ ЄФЕСЬКІ

Життєпис поданий 4 серпня

23 жовтня

Святий ЯКІВ, БРАТ ГОСПОДНІЙ

Св. Яків, брат Господній, був, як думають багато дослідників церковної старовини, сином, Алфея і кузеном-братом Ісуса Христа. Належав він до дванадцяти Христових апостолів. Св. Павло згадує, що перед вознесінням явився був йому Ісус Христос. Коли три роки по своїм наверненні св. Павло прибув до Єрусалиму і ті апостоли, що тоді там були, дивилися ще на Павла, недавнього гонителя християн, з підозрінням, то Яків і Петро привітали його сердечно як брата. Згодом, коли Петро видістався з в'язниці, то першу вістку про це послав саме Якову, що тоді вже втішався в Єрусалимі особливою повагою.

Коли на т. зв. Єрусалимському Соборі апостоли мали вирішити, чи ті погани, які навертаються до Христової віри, мають зберігати старозавітні приписи, то Яків сказав: "Мужі брати, послухайте мене. Симон (Петро) оповів, як Бог упер-

ше зглянувся, щоб з поган прийняти нарід для Свого імени. А з цим годяться слова пророків, як написано: Опісля вернуся і відбудую намет Давида, котрий упав, і руїни його відбудую і направлю його, щоб шукали Господа і решта з людей, і всі народи, над котрими призвано моє ім'я, говорить Господь, що робить це, звісне від віків. Тому думаю не робити труднощів тим, які з поган навертаються до Бога, але написати до них, щоб здержувалися від ідольських гидот, і блуду, і душенини й крови. Бо Мойсей від давніх часів має в кожнім місті тих, які проповідають його в синагогах, де кожної суботи він читається." (Ап. Д. 15:14-21). По тих словах апостола Якова, що був єпископом Єрусалиму, вся старшина схвалила рішення, щоб навернених поган не примушувати придержуватися старозавітніх приписів закону.

СВ. ЯКІВ, БРАТ ГОСПОДНІЙ

Життя цього апостола Якова було життям молитви й великого вмертвіння. Це життя робило на єрусалимських жидів таке велике враження, що вони назвали його "Яковом справедливим".

Коли завдяки прикладові його св. життя й апостольській науці багато жидів навернулося до Христової віри, почали книжники й фарисеї непокоїтися, що ввесь нарід увірить, що Ісус Христос є обіцяний Месія. Щоб покласти кінець цим наверненням, книжники й фарисеї почали домагатися від Якова, щоб він з нагоди свята Пасхи, коли в Єрусалимі було багато жидівських прочан, а навіть поган, промовив до людей та повчив їх, що Ісус Христос не є Тим, за кого Його мають християни. Вони вивели отже Якова на дах святині і

казали йому звідти виголосити науку проти Христа. А він голосно сказав: "Що ви питаєте мене про Сина Чоловічого (Христа), коли Він сидить у небі по правиці Всемогутнього і прийде на небесних облаках?" Почувши ці слова, нарід скрикнув по-давньому: "Осанна синові Давида!" Тоді фарисеї й книжники, розлючені такою прославою Христа, мали скинути Якова з даху святині на землю, а що він іще жив, то один чоловік добив його палицею. Згинув около 62 р.

Св. Яків оставив нам цінну пам'ятку, а саме одне своє послання. Цінне воно тим, що св. апостол поучує в ньому, що для спасіння душі не вистачає сама віра, так як пізніше помилково навчав Лютер, але що крім віри, треба ще добрих діл, без яких віра була б мертва. Спасіння душі запевнює віра, злучена з добрими ділами.

23 жовтня

Святий ІГНАТІЙ

Грецький цісар Михайло І. по нещасливій війні з Болгарами, полишив царський престіл і прожив решту свого життя в манастирі. Його молодший син, Никита, також дуже молодо покинув світ і приняв монашу рясу, а з нею й монаше ім'я Ігнатія. По роках монашого життя, як священика й настоятеля, його покликали на патріярший престіл у Царгороді, 486 року.

Саме тоді був цісарем малолітній Михайло III, а державою в його імені управляла його мати Теодора зі своїм братом Бардасом. Бардас, людина наскрізь зіпсута, зводив молодого цісаря на злу дорогу, а своїм життям давав згіршення цілому місту. Такого стану не міг стерпіти ревний патріярх Ігнатій, то й поборював його рішуче й отверто, а навіть самому Бардасові прилюдно відмовив св. При-

частя. За свою ревну оборону чистоти християнського життя св. Патріярх натерпівся дуже багато. За намовою Бартаса, цісар прогнав св. Ігнатія з Царгороду, запроторив його до в'язниці, де над ним знущалися гей над невільником, а на його місце поставив патріярхом Фотія, людину світську, якому протягом тижня дали всі степені свячень включно з єпископатом.

Св. Ігнатій карався по в'язницях і різних островах, але не зрікся свого права до патріяршого престолу, як ревний пастир і єпископ. Його право піддержав також і Римський Папа, який досі потверджував вибір кожного нового патріярха. Коли Фотій не спромігся дістати потвердження Папи на своє наставлення патріярхом, викляв Ігнатія, і підняв бунт проти Риму. Аж як цісар Михайло згинув із рук власних жовнірів 867 р., новий цісар Василь прогнав Фотія та привернув на патріярший престіл переслідуваного Ігнатія.

За його стараннями Папа Адріян II скликав 869 р. до Царгороду восьмий вселенський собор, на якому осуджено Фотія та виразно підкреслено єдність Христової Церкви й першенство Папи Римського як її видимого голови. По соборі, св. Ігнатій спокійно управляв своєю паствою до кінця свого життя. У своїй ревності старався поширити християнство між поганськими народами й тому висилав місіонарів у слов'янські сторони до Болгарії, а навіть, як засвідчають сліди в нашій історії, і на українські землі.

Помер св. Ігнатій 23 жовтня 873 р. на 80 році життя. По його смерти патріярхом став знову Фотій, який помирився з цісарем, а також просив потвердження своєї власти й у Папи Римського. Ще 17 царгородських патріярхів по св. Ігнатієві признавали першенство Римського Папи й тільки майже двісті літ пізніше, за патріярха Керуларія, царгородський патріярхат відлучився помалу від правдивої Христової Церкви.

24 жовтня

Святий АРЕТА і ДРУЖИНА

У п'ятому сторіччі Етіопці підкорили собі частину Арабів і Жидів над Червоним морем. Коли там умер етіопський володар, що панував над поневоленими Арабами й Жидами, зірвалося проти наїзників повстання. Керував ним Дунаан, мабуть Араб, що прийняв був жидівську віру. При помочі своїх одновірців він зайняв місто Саафр, де безщадно знищив не тільки місцевий відділ війська, але також християнське духовенство, після чого церкву перемінив на синагогу.

По цій перемозі вирішив Дунаан здобути ще Негран, головне християнське місто в тій околиці. Однак мешканці Неграну так хоробро боронилися, що він міста не міг здобути. В своєму безсиллі Дунаан пішов на переговори і пообіцяв негранцям, що дасть їм волю, якщо вони відступлять від оборони міста й добровільно піддадуться. Негранці повірили Дунаанові на слово і піддалися, але він слова не додержав: по зайнятті міста він приказав убити кожного християнина, що не схоче відступити від Христової віри. Тоді згинув мученицькою смертю Арета, провідник оборонців міста, і 340 інших його побратимів. Всіх місцевих священиків, дияконів і черниць казав Дунаан спалити живцем. Згинула тоді також Аретова жінка з двома дочками й чотири тисячі інших чоловіків, жінок і дітей. Прославили Христа 523 року.

25 жовтня

Святий МАРКІЯН і МАРТИРІЙ

Св. Маркіян був четцем, а св. Мартирій піддияконом у Царгороді. Водночас були вони нотарями-писарями св. патріярха Павла.

Коли єретики аріяни прогнали св. Павла з Царгороду, а незабаром убили його, на патріярший престіл вступив єретик Македоній. Бувши мстивою людино, він почав переслідувати католиків. Між тими, що їх тоді ув'язнено за вірність св. правді, були також Маркіян і Мартирій. Македоній обіцяв їм, що як вони перейдуть на його бік, то стануть владиками та що цісар Констанцій наділить їх різними достоїнствами, але це не захитало їх у св. вірі. Повні любови до божественного Спасителя й св. правди, вони охоче пішли на мученицьку смерть та поклали свої голови під меч ката. Сталося це 25 жовтня 355 року.

Святий ДИМИТРІЙ

Св. Димитрій був, мабуть, дияконом, що згинув мученицькою смертю в часі Діоклетіянового переслідування християн у Дальмації. Але згодом, коли частину його св. мощів перенесли до міста Солуня в Македонії і поставили там на його честь церкву, то стали почитати св. Димитрія як високого цісарського достойника-проконсула й начальника міста Солуня. Згідно з леґендарним оповіданням, мав цей св. вояк згинути мученицькою смертю за цісаря Максиміяна.

Св. Димитрій — це правдивий християнський мученик, тільки, на жаль, ми не маємо певного оповідання про його життя й мученицьку смерть.

У Русі-Україні св. мученик Димитрій утішався великим почитанням. Почин до цього дала облога Царгороду нашим князем Олегом. Літописець Нестор згадує, що коли руські війська зломили грецьку силу, то "убоящася греци і рекоша: ність се Олег, но св. Димитрій послан на ни от Бога". А пізніше, коли християнська віра поширилася між нашим народом, тоді князі, їх війська й усі вірні віддавали себе св. Димитрієві в опіку. В літописі є теж згадка, що 1198 року привезено з Солуня володимирському князеві Всеволодові образ св. Димитрія. Цей образ був у Володимирі в великому почитанні. Св. Димитрієві було присвячено в Україні багато наших церков.

27 жовтня

Святий НЕСТОР

У життєписнім оповіданні про св. Димитрія є теж згадка про св. мученика Нестора. Мав це бути християнський юнак із Солуня, що, за благословенням св. Димитрія, став до боротьби з цісарським великаном Лієм і переміг його в ім'я Христа. Розлючений тим цісар казав відразу вбити Нестора

мечем. Коли згодом довідався, що Нестора поблагословив на боротьбу св. Димитрій, казав воякам піти до в'язниці і проколоти списом і св. Димитрія.

27 жовтня

Свята КАПІТОЛІНА і ЕРОТІЯТА

У третьому сторіччі жила в Малій Азії, в Кесарії Кападокійській, багата жінка Капітоліна. Перейнявшись щиро Христовою наукою, вона роздала свій маєток убогим, обдарувала волею своїх слуг, а сама проводила дні на молитві й добрих ділах. При ній жила тільки одна побожна слуга Еротіята, що її Капітоліна вважала за свою сестру.

У час Діоклетіянового переслідування християн обидві згинули мученицькою смертю за Христову віру. Сталося це приблизно 296 року.

28 жовтня

Святий ТЕРЕНТІЙ і НЕОНІЛА

У часі володіння римського цісаря Декія жив побожний християнин Терентій з жінкою Неонілою й семеро дітьми. Коли настало переслідування християн (249-251), ціла родина була замучена за свою віру в Ісуса Христа.

28 жовтня

Святий СТЕПАН САВАЇТ

Св. Степан Саваїт був побожним монахом. Перейнятий сердечною любов'ю до Бога, він, у вільних від спільних праць годинах, складав гарні набожні пісні, що з них постали згодом гарні церковні богослужбові канони. Завдяки цьому він став відомий на християнському Сході як — св. Степан Саваїт, творець канонів.

28 жовтня

Свята ПАРАСКЕВА П'ЯТНИЦЯ

У нашім українськім народі була в великім почитанні св. Параскева, т. зв. П'ятниця. Народилася вона в Малій Азії, в місті Іконії. Її побожні батьки мали такий гарний звичай, що молилися разом і кожної п'ятниці розважали муки Ісуса Христа. Коли Бог дав їм донечку, вони назвали її Параскева, тобто П'ятниця.

При добрих батьках Параскева виросла на побожну християнську дівицю. Коли батьки повмирали, вона багато молилася й вела тихе християнське життя, а одночасно з любов'ю опікувалася вбогими. Ті діла милосердя Параскеви робили таке сильне враження на поган, що багато з них навернулося до Христової віри, прийшовши до переконання, що добра мусить бути віра християн, коли вона спонукує їх спомагати вбогих і навіть серед багатства вести вбоге й чесне життя. Поганські жерці, що тратили багато визнавців своєї поганської віри, були з цього дуже невдоволені. Згодом погани замкнули Параскеву у в'язниці.

СВ. ПАРАСКЕВА П'ЯТНИЦЯ

Коли до Іконії прибув новий цісарський намісник, щоб судити й мучити християн, привели перед нього на суд і Параскеву. Під час переслухання вона сміло визнала свою віру в Христа, за що намісник казав її жорстоко мучити. Під час цієї муки св. Параскева віддала Богу свою чисту душу. Сталося це в час Діоклетіянового переслідування християн.

29 жовтня

Святий АВРАМІЙ ЗАТВОРНИК

Св. Аврамій походив із Месопотамії. Коли він виріс на юнака, його багаті батьки знайшли йому відповідну дівчину та стали намовляти його, щоб він одружився. Аврамій не чув покликання до подружнього стану, але не смів батькам спротивитися. Аж як, згідно з місцевим звичаєм, настав час передшлюбної врочистости, що тривала сім днів, Аврамій зважився на рішучий крок. Знайшовши догідну хвилину, він утік потайки з дому і сховався в келії на пустині, недалеко

міста Едеси. Коли вдома завважили неприявність Аврамія, почали його шукати. Сімнадцятого дня знайшли його його приятелі в самітній келії, затопленого в гарячій молитві. Вони почали просити його, щоб вернувся додому, але Аврамій свого рішення вже не змінив і з келії не вийшов. Його приятель св. Єфрем оповідає, що Аврамій десять літ провів тоді на сердечній молитві, благаючи зі слізьми Божого милосердя.

Коли повмирали його батьки, він передав усю спадщину по них вірному другові, щоб роздав усе вбогим, а собі задержав тільки плаща, одежину з козячої шкури, мишину на страву й плетінку з тростини, що на ній він часом спав. Шкуряна одежа служила йому п'ятдесят літ. Його життя молитви й посту було дуже суворе, однак він був завжди здоровий і сильний.

Хоч Аврамій жив на самоті, то по якомусь часі люди довідалися про його святе життя і почали прибувати під його келію та просити собі в нього духовних порад. Він приймав усіх з рівною любов'ю, не звертаючи уваги ні на які ріжниці між поодинокими особами.

Недалеко від його келії була поганська оселя, що її ніяким чином не вдалося було до того часу навернути до Христової віри. Засмучений цим єпископ Едеси звернувся вкінці до Аврамія з проханням, щоб він вийшов зі своєї пустельні та спробував приєднати завзятих поган для св. правди. Аврамієві було тяжко покидати свою самітню келію, але він вирішив послухати єпископа й послужити св. справі. Насамперед його висвятили на священика. Опісля він вибрався однієї днини на оглядини поганської оселі, де знайшов багато слідів ідолопоклонства. Оглянувши місце, він попросив свого приятеля, щоб за ті гроші з його спадщини, що ще не були роздані між убогих, збудував серед поганської оселі християнську церкву. Погани, які знали охоронні цісарські закони в таких справах, не робили під час будови церкви ніяких перешкод. Коли церква була вже готова, він насамперед помолився сердечно за навернення поган, а опісля повивертав усі поганські вівтарі та порозбивав усіх божків, що їх він там знайшов. Розлючені погани кинулися на нього, побили його і викинули з оселі. Але вночі він знову туди вернувся, і вранці застали його на гарячій молитві в церкві. Опісля він вийшов на вулицю та почав закликати їх, щоб покинули свої поганські забобони й навернулися до правдивого Бога. Тоді погани зв'язали йому мотузом ноги і ви-

волікли за село, а опісля побили камінням і оставили як мертвого. Але Аврамій ще жив. По якомусь часі він прийшов до себе і знову вернувся до села з Божим словом. Так він мучився й проповідав три роки. Хоч у тому часі він багато натерпівся від завзятих ідолопоклонників, проте він по-геройськи все видержував і раз-у-раз заохочував їх до віри в правдивого Бога. Його зусилля увінчалися вкінці бажаним успіхом. Коли погани побачили його лагідність і терпеливість, то прийшли до переконання, що він дійсно свята людина, і тоді почали вважно слухати його поучень. За цим пішло навернення й св. Хрещення. В поганському селі закріпилося Христове царство.

Після навернення поганської оселі Аврамій іще рік проповідував своїм духовним дітям християнські правди. Опісля, щоб не встрявати занадто в світові справи, він тайком покинув уночі село і вернувся до своєї улюбленої пустині. До духовної праці в наверненім селі призначив єпископ іншого священика, що з успіхом продовжав його працю.

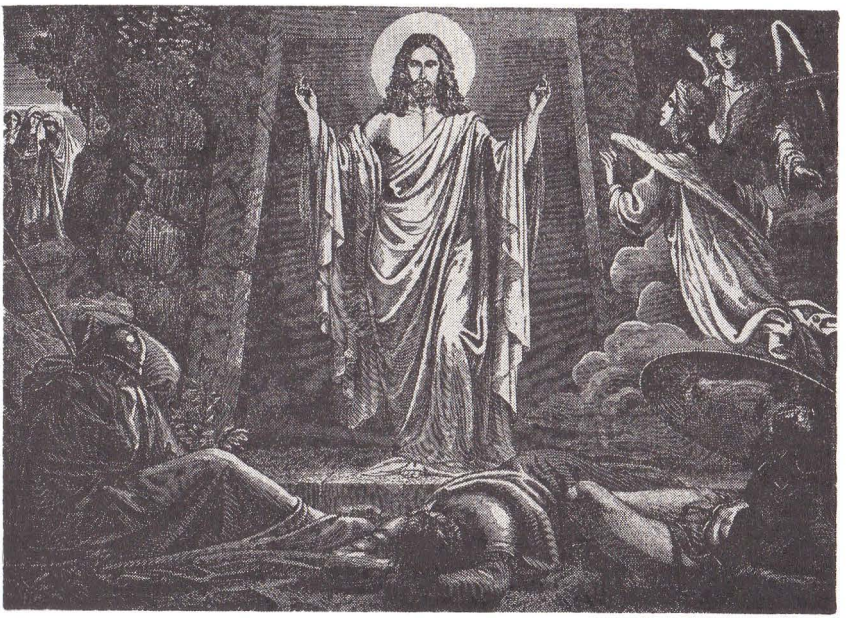

ВОСКРЕС ІСУС ІЗ ГРОБУ ТАК, ЯК ЦЕ ПРЕДСКАЗАВ БУВ — ПОДАВ НАМ ВІЧНЕ ЖИТТЯ І БАГАТСТВО МИЛОСЕРДЯ. (Воскресна стихира).

Аврамія наверненці не забули. Коли довідалися, де він оселився, то до кінця його життя приходили під його келію, щоб дістати від нього добру пораду, а водночас віддати йому честь, як своєму духовному батькові в Христі.

Св. Аврамій прожив сімдесят літ. Св. Єфрем оповідає, що коли він занедужав, то на вістку про його недугу майже всі люди з околиці позбігалися були під його келію, щоб одержати його благословення, а після смерти кожне старалося роздобути собі на пам'ятку хоч частинку його одежі.

Своє св. життя закінчив св. Аврамій приблизно 366 року.

29 жовтня

Свята АНАСТАСІЯ РИМЛЯНКА

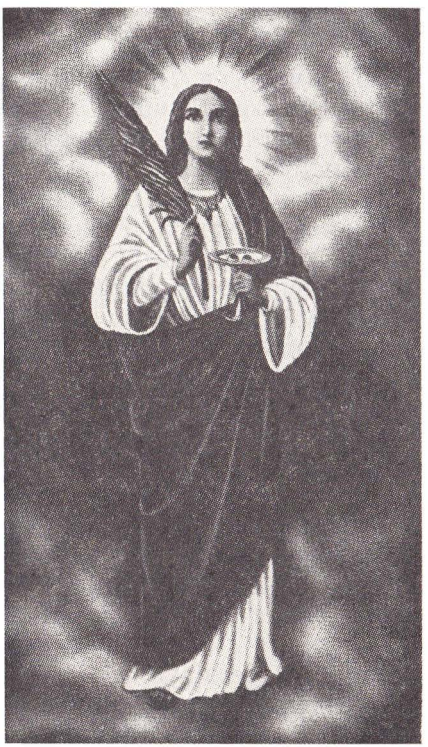

Між оповіданнями про життя різних святих християнської давнини є також і оповідання про життя св. мучениці Анастасії Римлянки. Була вона родом із вічного міста Риму, вихована дбайливо побожною жінкою Софією і тому, хоч була дуже гарна зовнішною красою, то ще більш ясніла красою чистої дівичої душі, яку посвятила виключно своєму Небесному Обручникові. Свою геройську любов до Христа засвідчила мученицькою смертю на двадцятому році свого молодого життя, в часі жорстокого переслідування за цісаря Декія.

Геройську мученицю бичували, тортурували на колесі, пекли вогнем, різали по шматочку, вивирали зуби, витягали нігті, виколювали очі, а вона тільки молилася, без слова скарги, навіть без стогону. Коли ніякі муки не могли відвернути її від Христа, стяли їй мечем голову. Сталося це около 250 року.

Святий ЗИНОВІЙ і ЗИНОВІЯ

За часів цісаря Діоклетіяна жив у Малій Азії побожний християнський лікар Зиновій, який мав від Бога дар чудесним способом уздоровляти хворих. Був він одночасно дуже милосердний і зі своєї спадщини, що її одержав по батьках, давав часто милостиню вбогим. Разом з ним проживала його рідна сестра Зиновія, яка вела вбоге й тихе християнське життя.

Завдяки своїй побожності й чудам був Зиновій так загально відомий і люблений, що згодом його вибрали в рідному місті на єпископа. Під час переслідування християн св. Зиновія й св. Зиновію погани ув'язнили і за їх постійність у Христовій вірі зарубали мечем.

31 жовтня

Святий СТАХІЙ і ДРУЖИНА

У своїм апостольському листі до Римлян св. Павло згадує багато християн, своїх духовних дітей і помічників в апостольській праці, та передає їм своє сердечне поздоровлення. Між ними він згадує поіменно Амплія, Урбана, Стахія й Наркіса: "Поздоровіть Амплія, улюбленого мені в Господі. Поздоровіть Урбана, нашого помічника в Христі, і улюбленого мені Стахія... Поздоровіть тих, що з дому Наркіса, котрі є в Господі." (16 гл.). Ці сердечні поздоровлення св. Павла є засвідченням, що вищезгадані особи визначалися справжньою святістю та що були гідні похвали св. апостола. Всі вони належали до сімдесяти Христових апостолів. Три перші з них були, мабуть, єпископами.

31 жовтня

Святий ЕПІМАХ

Св. Епімах походив з Єгипту. Вихований добрими батьками в християнській побожності, він замолоду посвятився Богові на виключну службу. Знайшовши собі над морем тихе місце, він проводив свої дні й ночі на молитві, чуваннях і постах.

Коли довідався, що цісар Декій переслідує християн, вибрався до міста Олександрії, щоб там піддержувати християнську релігію. Коли прийшов у місто, то, в своїй ревності, перевернув той вівтар, що перед ним погани силували християн складати жертви поганським божкам. За те казав поганський префект жорстоко мучити його, а накінець убити мечем. Сталося це приблизно 250 року.

ЛИСТОПАД

1 листопада

Святий КОСМА і ДАМ'ЯН

Життєпис поданий 1 липня.

2 листопада

Святий АКІНДІН і ДРУЖИНА

Перський цісар Сапор був жорстоким мучителем християн. Коли на його приказ узяли на муки Акіндіна, Пігасія й Анемподіста, що були християнськими духовниками, один з катів, на ім'я Афтоній, за Божою ласкою увірував у Христа та почав уголос Його прославляти. За те приказав цісар відразу зарубати його мечем. Навернулися тоді також чотири рояки, що теж за те згинули мученицькою смертю. Коли обурений жорстокістю цісаря вельможа Елпідофор почав докоряти йому, що мучить невинних християн, цісар приказав убити його мечем. Разом з ним казав цісар убити ще трьох інших вельмож і триста вояків, які тоді навернулися до Христової віри. Всіх мучеників було тоді 341. Сталося це приблизно 330 року.

Святий
АКЕПСІМ і ДРУЖИНА

Коли перський цісар Сапор побачив, що, не зважавши на переслідування християн, їх число зростає, то приказав мучити самих єпископів, священиків і дияконів, щоб оставити християн без душпастирів і таким чином помалу ослабити та знівечити християнство. Між тими християнськими пастирями, що в тому часі були ув'язнені, жорстоко мучені, а накінець убиті за Христову віру, був 80-літній єпископ Акепсім, 70-літній священик Йосиф і диякон Айтал.

4 листопада

Святий ЙОАННІКІЙ ВЕЛИКИЙ

Св. Йоаннікій був спочатку свавільним юнаком. Згодом він покаявся, вступив до манастиря і вів таке святе життя, що став одним з найславніших черців християнського Сходу.

Народився Йоаннікій 754 року в Малій Азії. В хлоп'ячих роках він пас свині. Коли йому було дев'ятнадцять років, він вступив до війська і був дуже відважним вояком. Через свою несвідомість, він у тому часі стояв по стороні єретиків-іконоборців, які не хотіли почитати релігійні образи. Згодом один побожний чернець роз'яснив йому справу почитання св. образів, і він тоді покинув образоборців, а також нечесне життя розпущеного вояка.

По шістьох роках він виступив з війська і прибув до манастиря на горі Олімп у Бітинії. Було йому тоді сорок літ. Після того він проживав у кількох манастирях, де зазнайомився з вправами чернечого життя, навчився читати та завчив напамять цілого псалтиря. Згодом він оселився на самітньому місті, де провів серед молитви й посту дванадцять років. В тому часі він уславився своїми чудами й пророцтвами, а також розумним проводом душ. Аж тоді він був пострижений на дійсного черця.

У справі почитання св. образів Йоаннікій займав уже тепер католицьке становище і разом зі св. Теодором Студитом та св. патріярхом Методієм ставав в обороні католицької правди. Св. Методієві дорадживав, щоб він ласкаво погодився з тими священиками, що їх висвятили іконоборські єпископи, і, якщо вони щиро каються, приймав їх між своє духовенство. Коли цісар Теофіл, який виступав проти почитання св. образів, казав повимазувати перед іменами святих слово "святий", Йоаннікій безбоязно звернув цісареві увагу на його несправедливий наказ.

Під кінець свого життя оселився Йоаннікій у пустельні і тут 846 року закінчив своє боговгодне життя. Мав він тоді 92 роки. Заки Бог покликав його по небесну нагороду, він мав ту радість, що за цариці Теодори привернено почитання св. образів. За велику побожність і численні чуда, що ними Бог прославив св. Йоаннікія, Церква назвала його почесним названням — Великий.

4 листопада

Святий НІКАНДР і ЕРМЕЙ

Св. Нікандр і Ермей були учнями св. апостола Тита. Згодом св. Тит висвятив Нікандра на єпископа міста Мир у Малій Азії. Завдяки невтомній апостольській праці обох Божих слуг, багато поган навернулося до Христової віри. Коли настало переслідування християн, Нікандра і Ермея ув'язнили і по жорстоких муках засипали живцем у гробі.

5 листопада

Святий ГАЛАКТІОН і ЕПІСТИМІЯ

У Сирії, в місті Емесі, проживали в третьому сторіччі поганські подруги Клітофон і Левкинія. Вони були бездітні. Хоч вони приносили поганським божкам багато жертв, щоб

випросити собі в них потомство, однак їх жертви ніщо їм не помагали.

Коли за цісаря Декія настало переслідування християн, священик Онуфрій почав ходити в переодягненні по хатах та розмовляти з людьми, щоб християн закріпити в св. вірі, а поган навернути до Христа. Одного дня зайшов він і до дому Кліфтона й Левкинії. Довідавшись, що вони журяться браком дітей, він почав розказувати їм про Христа Господа, що може потішити всіх засмучених. Незабаром Левкинія ввірувала в Ісуса Христа і прийняла св. Тайну Хрещення. Після того Бог звеселив її й її чоловіка народженням сина, що його назвали Галактіон. Тоді й Кліфтон прийняв Христову віру і разом з сином був охрещений.

Коли Галактіон мав 24 роки, то заручився з поганською дівицею Епістимією. Повний любови до Христа, він так сердечно говорив їй про різні правди християнської віри й моралі, що незабаром вона прийняла Христову віру і охрестилася. Тому, що не було священика, то охрестив її сам Галактіон. Після того вони не вступали вже в подружній стан, але посвятили своє дівицтво Богові та вступили до манастиря недалеко гори Синай; Галактіон вступив до чоловічого, а Епістимія до жіночого, де служило Богові кілька старих черниць. Незабаром вони обоє вславилися побожним чернечим життям.

Коли розгорілося переслідування християн, то одного дня відділ війська напав на чоловічий манастир коло Синаю і тих черців, що завчасу не втекли, вояки повбивали, а Галактіона чомусь ув'язнили і завели на суд до поганського старости. Коли про це довідалася Епістимія, то сама поспішила за Галактіоном і безбоязно стала разом з ним на суді. Староста казав обох жорстоко мучити, а накінець зарубати мечем. Сталося це 250 року.

6 листопада

Святий ВИЗНАВЕЦЬ ПАВЛО

Св. патріярх Павло походив з македонського міста Солуня. Він був довгий час писарем царгородського патріярха Олександра, який згодом висвятив його на диякона. Коли св. Олександер умирав, то висказав своє бажання, щоб диякона Павла вибрали на його наступника. Незабаром він був справді вибраний на патріярха і висвячений на єпископа

кількома католицькими єпископами, які в тому часі були в Царгороді.

Цьому виборові сильно спротивилися єретики аріяни, які почали поширювати між народом злобні наклепи про приватне життя патріярха, а також робити закид, що його вибір на патріярха був неважний. Тодішній цісар Констанцій, який піддержував єретиків, був незадоволений, що патріярха вибрали в часі його неприявности. За намовою аріян, він казав скликати синод аріянських єпископів, які відсудили Павла від патріяршого престолу і засудили на прогнання з краю. Патріярший престіл зайняв аріянський єпископ Євсевій з Нікомидії.

СВ. ВИЗНАВЕЦЬ ПАВЛО

Коли Павло довідався про постанови аріянського синоду, то виїхав з Царгороду на захід, де став гостем цісаря Констанса, Констанцієвого брата, що був прихильний католицькій справі. Згодом прибув патріярх Павло до Риму, де стрінувся зі св. Атанасієм Олександрійським, який через аріян мусів також скитатися на засланні. Коли тодішній Папа Юрій довідався про кривду патріярха Павла й Атанасія, то скликав 341 року синод, що оправдав обох патріярхів і наказав східнім єпископам привернути обом патріярші престоли. Павло зараз вернувся до Царгороду, але патріярший престіл відзискав аж по смерти аріянина Євсевія. Нарід з радістю прийняв свого законного й святого владику. Однак і тоді не міг Павло спокійно вести свою пастирську працю, бо через ворохобню аріян і нехіть цісаря мусів іще двічі покидати свій патріярший престіл та йти на гірку скитальщину. Останнім разом його завезли в кайданах до Месопотамії, опісля до

Сирії, а вкінці до Вірменії. Тут його шість діб держали без поживи, а опісля напали на нього аріяни і задушили його єпископським омофором. Сталося це приблизно 351 року.

7 листопада

Святі МУЧЕНИКИ МЕЛІТИНСЬКІ

За цісаря Діоклетіяна проживав у Малій Азії, в місті Кападокії, християнський юнак Єрон. При ньому жила його стара мати, що була зовсім темна на очі. Єрон займався хліборобством. Коли одного дня він працював на полі, на нього напали несподівано цісарські вояки і хотіли забрати силою в рекрути. Однак він спротивився цьому і, вхопивши орчика, прогнав вояків від себе.

Згодом сховався Єрон у печері і вирішив недопустити до себе вояків, якби вони знову пробували силою забрати його до війська. Одначе незабаром, за порадою одного приятеля, він відступив від свого наміру. Зрозумівши, що його має злучити з Богом мученицька смерть, він попрощався з матір'ю і добровільно здався воякам, які завели його до міста Мелітини. Тут кинули його до в'язниці, де вже вижидали суду 32 інші християни. Після суду їх жорстоко мучено, а вкінці зарубано мечами. Сталося це 298 року.

7 листопада

Святий ЛАЗАР ЧУДОТВОРЕЦЬ

Св. Лазар походив з Малої Азії й жив у сьомім сторіччі. Покинувши замолоду свою рідню, він удався на прощу до Єрусалиму, де насамперед відвідав набожно св. місця, а опісля вступив до недалекого манастиря св. Сави. Тут серед молитви і посту, в глибокій покорі і послусі настоятелям провів десять літ. Після висвячення на священика він проживав якийсь час на самоті в пустині, а згодом оселився на т. зв. Галісійській горі близько Ефесу й Смирни.

Тут однієї ночі він побачив огненного стовпа та почув ангельські голоси, які співали милозвучно: "Да воскреснет Бог і разточатся врази Єго." Після того він поставив на цім місті церкву Христового Воскресіння, що на неї велику жертву склав тодішній цісар Константин IV. При церкві поставив згодом Лазар для себе стовп, що на ньому він, як "стовпник", провів багато літ. Господь наділив його силою творити чудеса й дав йому духа пророцтва. Згодом почали гор-

нутися до нього побожні мужчини, які, за його розумним духовним проводом, старалися жити тільки для Бога й спасіння душі. Умер св. Лазар Чудотворець на сімдесятому другому році життя.

8 листопада

Собор святого МИХАЇЛА й усіх АНГЕЛІВ

Сьогодні наша св. Церква закликає нас, щоб ми звеличували св. почитанням усіх Божих ангелів, а передусім їх архистратига-вождя св. Михаїла.

Ангели — це найкращі Божі творива. Створив їх Бог перед усіма іншими творивами, скоріше ніж землю й людей. Щодо своєї природи, то ангели є чистими духами, подібними до Бога; вони мають розум і волю, але не мають ніякого тіла. Коли ангел має виконати якесь Боже доручення, то нераз прибирає людське тіло; одначе таке прибране тіло є тільки сповидною хвилевою заслоною, що зараз опадає, як тільки ангел виконає своє доручення.

Досконалість ангельської природи є більша, ніж усіх інших Божих творив; вони мають більше від них пізнання й силу. Коли Ісус Христос сказав, що навіть небесні ангели не знають дня й години загального суду (Мат. 24:36), то це знак, що ангели звичайно знають більше, ніж люди. А що ангели мають велику силу, то пізнати це зі слів св. Письма, що називає їх "силами і владами" (І Петро, 3:22). Ангел смерти повбиває однієї ночі в Єгипті всіх первородних. Інший ангел визволив у Вавилоні трьох юнаків з огненної печі. В свечій купілі біля Єрусалиму порушував ангел воду і спричинював те, що хто перший вступав у воду, то відзискував здоров'я. (Ів. 5:4). Коли ангел зійшов до гробу воскресшого Спасителя, то відвалив каменя, від чого затряслася земля. (Мат. 28:2). Це вказує на те, що ангели мають особливу силу над людським життям, огнем і землею.

Бог створив ангелів для найвищого й найпочеснішого завдання: вони мають безперервно прославляти Бога, свого Творця, та служити Йому. До прослави Бога ангели причиняються вже самою своєю природою, бо вони з усіх творив є найподібніші до Бога, а також своєю живою вірою, гарячою любов'ю та похвальними піснями. Пророк Ісая каже, що Серафими в небі безнастанно славлять Бога піснею: "Святий, святий, святий Господь Саваот." (Іс. 6:3). Завдання слу-

женння Богу виконують ангели передусім тим, що помагають людям здобувати вічне щастя в небі. На це вказує вона сама назва ангела: вістун, посланець.

Число ангелів надзвичайно велике. Пророк Даниїл, описуючи Божий престіл, каже: "Тисячі тисяч служили Йому й силенна сила стояла перед Ним." (Дан. 7:10). Св. Лука згадує, що пастухам на вифлеємському полі "з'явилося множество небесного воїнства, що хвалило Господа". (Лук. 2:13). В Оливнім городі сказав Ісус Христос Петрові: "Чи думаєш, що не можу просити мого Отця і приставить Мені тепер більше, як двадцять легіонів ангелів?" (Мат. 28:53). Св. Тома Аквінський каже, що число ангелів перевищує число всіх тілесних речей, а зокрема воно є більше, ніж число всіх людей, які колинебудь житимуть на землі. Ангелів є більше, як зір на небі, зерен піску в морі і листя на деревах — каже св. Діонисій Ареопагіт.

Не всі ангели є одні одним рівні, але діляться на дев'ять хорів або ступенів досконалости. Ріжниця між цими ступенями залежить від дарів, що ними Бог обдарував ангелів, та від тих доручень, що їх вони одержали від Бога. Одні ангели більше славлять Бога, інші більше Йому служать. Найближче Божого престола знаходяться Серафими або горючі, бо вони наче горять огнем любови до Бога. Пророк Ісая бачив їх, як вони перед Божим престолом двома крилами літали, двома покривали свої обличчя, а двома ноги, величаючи трисвятого Бога. За ними йдуть Херувими, які відзначаються великою силою пізнання; вони ближче оглядають Бога, досконаліше пізнають Його таїнства і цим пізнаванням просвічують інших. Їх єврейське ім'я означає повноту знання або вилив мудрости. Престоли мають ту ласку, що Бог наче спирається на них та видає через них свої присуди. Господства мають за завдання володіти нижчими хорами ангелів і держати їх у підданстві. Сили — мають назву від особливої сили служити безперервно Богові й частіше від інших робити чуда. Власти — одержали назву від влади, що її одержали проти диявола й його слуг. Начала — є провідниками нижчих ангелів, а також опікунами земних держав. Архангели — мають за завдання висказувати людям пророцтва. Ангели — мають берегти нас і вести дорогою побожного життя. Всі небесні духи звуться загально ангелами, тобто вістунами-посланцями, але різняться одні від одних назвою, достоїнством і ласкою. Коли Божий Син прийде в Своїй славі судити світ, тоді прийдуть з Ним усі ангели

і голосом труб поскликають усіх вибраних із усіх кінців землі. Після останнього присуду вони одних людей кинуть у вічний огонь, де буде плач і скрегіт зубів, а інших уведуть у царство небесне, де нема болю ні журби, тільки безконечне щасливе життя.

Всі ангели були спочатку добрі й милі Богові, бо були в Божій ласці. Одначе згодом багато з них згрішили, і тоді Бог створив пекло та скинув туди всіх грішних ангелів. (2 Петро 2:4). Сталося це під час проби, якій піддав був Бог усіх ангелів, щоб заслужили собі на вічне щастя. Багато з них не видержали цієї проби й упали, а одночасно втратили Божу ласку. Ісус Христос сказав про них, що не видержали в правді. (Ів. 8:44). Вони хотіли дорівняти самому Богові. Ісая говорить: "Як же це ти впав з неба, досвітня зоре?... Ти ж говорив у своєму серці: Вийду аж на небо, над Божими зорями поставлю свій престіл... Вийду на хмарні висоти, зроблюся рівнею Тому, що зветься Всевишній. А тепер ти попав у пекло." (Іс. 14:12). "І постала на небі велика війна. Михаїл і його ангели воювали зі змієм. І змій воював і його ангели, і не перемогли, і не знайшлося вже для них місця на небі. І скинено цього великого змія, давнього вужа, що зветься дияволом і сатаною, що зводить усю вселенну, скинено його на землю, і ангелів його з ним скинено." (Об. 12:7).

В оповіданні про цю велику боротьбу ангелів у небі св. Іван згадує на першім місці св. Михаїла. Це єврейське ім'я (Мі-ка-ель) значить: Хто як Бог? Цими словами Михаїл покликав був добрих ангелів до вірності Богові та до спротиву ангелові Люциперові й усім іншим ангелам, які повстали були проти Бога. Крім цього, про св. Михаїла є ще три інші згадки в св. Письмі. Пророк Даниїл згадує про нього як про найвизначнішого князя (ангела) й особливого опікуна жидівського народу. (Дан. 10:7). Св. апостол Юда пише в своєму посланні: "Коли архангел Михаїл, спорячи з дияволом, сперечався про тіло Мойсея, не поважився піднести богохульний суд, але сказав: Нехай тебе покарає Господь". (1:9). Св. Михаїл сховав був, мабуть, Мойсеєве тіло від Жидів, щоб вони не почитали Мойсея по смерті як Бога. В книзі св. пророка Даниїла є ще й така згадка, що під час найзавзятішої боротьби, яку викличе антихрист з дияволом проти вірних Богові людей при кінці світу, св. Михаїл знову виступить проти Божих противників. (Дан. 12:1). На основі цих висказів св. Письма, більшість християнських богословів є такої думки, що хоч св. Михаїл був тільки ангелом ниж-

АНГЕЛ ОПІКУН-ПОТІШИТЕЛЬ.

І ОСЬ, КОЛИ МОЛИВСЯ ТИ... Я ЗАНОСИВ ПАМ'ЯТЬ МОЛИТВИ ВАШОЇ ПЕРЕД СВЯТОГО... Я, РАФАЇЛ, ОДИН ІЗ СІМОХ СВЯТИХ АНГЕЛІВ... (Товит XII, 12-15).

чого ступеня, проте він став начальником архистратигом усіх ангелів. Почитання св. архистратига Михаїла між християнами дуже давнє, бо сягає ще апостольських часів. Католицька Церква вибрала собі св. Михаїла на особливого небесного опікуна.

Св. Отці навчають, що кожною людиною опікується один ангел; цих ангелів називаємо Ангелами Хоронителями. Ця наука спирається на висказах св. Письма. Пророк Давид говорить у 90 псалмі: "Ангелам своїм прикаже про тебе, щоб хоронили тебе у всіх твоїх дорогах." (стих 11). А в 33 псалмі каже: "Оточить ангел Господній довкола тих, що бояться Його, і вибавить їх." (ст. 7). Ісус Христос перестерігав: "Дивіться, щоб ви не погордили одним із цих малих, бо кажу вам, що їх ангели на небі безперервно бачать лице мого Отця небесного." (Мат. 18:10). З покликом на ці слова св. Єронім говорить: "Велике є достоїнство душ, що кожна з початку роду має Ангела Хоронителя."

Драбина Якова представляє ті послуги, що їх нам роблять св. ангели: вони сходять додолу, щоб нас охороняти, і вертаються догори, щоб величати Бога. (Буття 28:12). Ангел Хоронитель є нашим товаришем, що його небесний Отець віддав нам за провідника в цій небезпечній мандрвіці життя; він береже нас так вірно, як пастух свою череду. Ангели вважають своїм найкращим зайняттям причинюватися своїми послугами до нашого спасіння, каже св. Д. Ареопагіт. Хоч ангели є вищі від нас, проте їх послуги для нас не роблять їм ніякого труду ні клопоту, тільки радість і є наче частиною їх щастя; вони люблять Бога надівсе, отже нема нічого милішого для них, як рятувати людські душі та причинятися таким чином до Божої слави. Ступінь гідности Ангела Хоронителя відповідає ступеневі гідности людини, яка доручена його опіці. Звичайні вірні мають Ангела Хоронителя нижчого ступеня, священики й єпископи одержують вищих ангелів, а Папа одного з найвищих духів небесного двору. Подібно діється зі світськими володарями. Кожна держава, місто, парохія, манастир мають своїх окремих Ангелів Хоронителів. Св. пророк Даниїл згадував, наприклад, про князя (ангела) перського царства та про князя Греції. (10:12, 20).

Ангели Хоронителі помагають різними способами. Деколи піддають нам добрі думки й наклонюють нашу волю до доброго. До пастухів у Вифлеємі, до мироносиць при гробі Ісуса Христа та до апостолів при Його вознесінні про-

мовляли ангели людським голосом, але звичайно впливають ангели на людей у невидимий спосіб. В одній місцевині в Чехах вибралися були раз шкільні діти на прогулянку до ліса. Там заскочила їх бу́ря і вони схоронилися під одним деревом. Раптом одна дитина відчула в душі якусь пересторогу, що треба тікати з-під того дерева. Коли вона відійшла, за нею пішли й інші діти. Ледве вони віддалилися від дерева, вдарив у те дерево грім і розторощив його. Батьки урятованих дітей поставили на тім місці на пам'ятку й подяку Ангелам Хоронителям св. хрест.

Ангели предкладають Богу наші молитви й добрі діла. Архангел Рафаїл сам заявив, що заносив Богу молитви Тобії. (Тов. 12:12). При кожній Службі Божій молиться священик, щоб Бог дозволив цю св. жертву через руки ангелів занести перед Свій престіл. В усіх добродійствах, що їх одержуємо від Бога, бере участь наш Ангел Хоронитель, бо помагає нам їх випрошувати, каже св. Тома Аквінський. Ангели не тому предкладають наші молитви Богові, наче б Він про них не знав, але щоб получити свої святі бажання з нашими молитвами та зробити цим нашу молитву успішною.

Ангели хоронять нас у небезпеці. Св. Петра охоронив ангел у в'язниці, а пророка Даниїла в ямі левів. Одного разу коло Відня випав трилітній хлопчик з потягу. Коли задержали потяг, то побачили зі здивуванням, що хлопчик був зовсім здоровий і біг за потягом. Подібних випадків буває багато. Ангел Хоронитель може передусім охоронити нас успішно від спокус злих духів, бо ангели мають над ними владу.

Ангели об'являють нераз людям Божу волю. Так було при жертві Авраама, посольстві архангела Гавриїла до св. Захарії й Пресв. Діви Марії в Назареті. Об'явлення ангелів викликують спочатку тривогу, яка перемінюється згодом у радість і втіху.

Щоб позискати собі поміч і охорону Ангелів Хоронителів, ми повинні старатися бути в житті подібними до них, а також віддавати їм належну честь і часто просити в них помочі. Досвід учить нас, що передусім невинні діти втішаються особливою опікою своїх Ангелів Хоронителів; з цього пізнати, що невинність робить нас приятелями ангелів. Зате гріх відганяє ангелів, як дим пчоли, каже св. Василій Великий. Це певне, що ангел не буде опікуватися такою людиною, яка без потреби, самовільно працює в неділю в полі чи фабриці, або нарушує яку іншу св. заповідь. Хто частіше мо-

литься до свого Ангела Хоронителя й просить собі його опіки, той певніше одержить від нього бажану поміч. Перед ділом ми повинні просити в Ангела Хоронителя помочі, а як одержимо її, складати йому сердечну подяку. Ангелові Хоронителеві належиться більша вдячність, ніж рідній матері, бо він дбав про нас не тільки в дитинстві, але продовж усього нашого життя старається про наше тіло, а ще більше про душу.

9 листопада

Свята МАТРОНА

Св. Матрона народилася в Малій Азії. Вона вже з дитинства була надзвичайно побожна й думала тільки про службу Богові, але опісля покорилася волі батьків і вийшла заміж за достойника Дометіяна. Коли Бог обдарував їх донечкою, вони назвали її Теодотія.

По якомусь часі вони перенеслися до Царгороду. Тут Матрона ввесь свій час, вільний від домашніх зайнять проводила в церкві на молитві. Згодом її побожність ще зросла, як вона познайомилася з посвяченою Богу дівицею Євгенією. Одначе чоловікові не подобалося те, що його жінка так багато часу посвячує на молитву, тому почав лихо поводитися з нею, а навіть побивав її.

Побожна жінка з великою терпеливістю переносила всі чоловікові знущання. Згодом, пізнавши Божу волю, вона одного дня віддала свою донечку в опіку побожній дівиці Сусанні, а сама переодягнулася в чоловічу одежу і вступила до одного чоловічого манастиря. Тут вона вела таке суворе життя, що всі черці подивляли її самозречення. Коли

по якомусь часі ігумен манастиря довідався, що Матрона є жінкою, сказав їй, що вона не може далі перебувати в їхнім манастирі, вона вернулася до своєї приятельки Сусанни і перебувала в неї аж до смерти своєї донечки. Опісля вступила до одного жіночого манастиря. Коли чоловік почав шукати її, вона перейшла в інше місце, а накінець оселилася в опущеній поганській святині, де вела життя повне християнських чеснот. Коли довколишні жінки довідалися про Божу слугу Матрону, то почали приходити до неї, а деякі з них оселилися навіть біля неї та стали за її проводом черницями. Приходили також і поганки, з яких Матрона декого навернула до Христової віри.

Коли вмер її чоловік, вона вернулася до Царгороду, де вела спокійно своє св. життя. Бог наділив був її силою роблення чудес і вона молитвою уздоровляла хворих. Коли привернула здоров'я жінці одного вельможі, він, з вдячности, збудував у Царгороді манастирець і передав його Матроні. Тоді вона спровадила туди своїх сестер, що попереду проживали з нею в поганській святині. Св. ігуменя Матрона вмерла приблизно 522 року в глибокій старості, проживши 100 літ.

10 листопада

Святий ЕРАСТ і ДРУЖИНА

У нашім церковнім богослуженні згадуємо сьогодні св. Ераста, Олімпа, Родіона, Сосіпатра, Тертія й Куарта. Всі вони належали до сімдесятьох Христових апостолів, проповідували Христову віру і, крім св. Куарта, пролили за неї свою кров як св. мученики.

Про св. Ераста згадує св. апостол Павло в своєму посланні до Римлян: "Поздоровляє вас Ераст, міський скарбник." (16:23). Походив з Коринту. До Христової віри навернувся, мабуть, під час перебування св. Павла в тім місті. Можливо, що він був єпископом і згинув мученицькою смертю.

Св. Олімп і Родіон згинули мученицькою смертю в Римі того самого дня, що й св. Павло.

Про св. Сосіпатра була згадка 28 квітня.

Св. Терцій був учнем св. Павла й помагав йому писати послання до Римлян, про що він сам згадує в цім листі: "Поздоровляю вас і я, Терцій, що написав це послання в Господі." (16:22). Згинув св. Терцій за Христову віру в Римі зі св. апостолом Павлом.

Разом зі св. Ерастом згадує св. Павло також і св. Куарта. Є передання, що він був єпископом у Бейруті й навернув багато людей до Христової віри. Жиди й погани переслідували його, але він умер природною смертю.

11 листопада

Святий МІНА

Св. Міна походив з Єгипту і був вояком за часів цісаря Діоклетіяна. Служив при війську в Малій Азії. Тому, що він, як ревний християнин, не хотів разом з поганськими вояками переслідувати своїх братів у вірі, то покинув військову службу і оселився в гористій пустельні, де молитвою й постом прославляв Бога. Коли згодом довідався, що погани збираються святкувати свою поганську врочистість, яка була получена з великою зневагою Бога, то прийшов до міста, став серед поганської товпи та став закликати всіх до каяття й навернення до Христової віри. За це його ув'язнили, а опісля зарубали мечем. Сталося це приблизно 404 року. Подробиці оповідання про св. Міну не є певні.

11 листопада

Святий ВІКТОР і СТЕПАНІДА

Св. Віктор був вояком за часів цісаря Антоніна й служив при війську, мабуть, у Єгипті. Коли його командант довідався, що він християнин, то хотів примусити його, щоб він приніс жертву поганським божкам. Але відважний Христовий борець не злякався поганських погроз і почав уголос прославляти Христа Господа. За це взяли його на жахливі муки.

Під час того почала прославляти Христа також молода жінка Степаніда. За те її зараз ув'язнили і завели перед поганського суддю, що почав намовляти її до відступства дві св. віри. Коли вона таку намову рішуче відкинула, казав суддя прив'язати її до вершків двох дерев і роздерти надвоє. Після цього відрубали сокирою голову також св. Вікторові.

11 листопада

Святий ВІНКЕНТІЙ

Славний мученик св. Вінкентій походив з Еспанії. Завдяки батьківській опіці єпископа Сарагосси, Валерія, молодий Вінкентій здобув собі глибоку релігійну освіту, а пе-

редусм закріпився в християнській побожності. Згодом Валерій висвятив його на диякона і доручив йому уряд проповідника.

Під час жорстокого переслідування християн, що його наказали римські цісарі Діоклетіян і Максимін, єпископ Валерій і диякон Вінкентій були ув'язнені й мучені. Згодом Валерія прогнали з краю на заслання, а Вінкентій віддав Богові свою св. душу. Сталося це в Валенції 304 року.

11 листопада

Святий ТЕОДОР СТУДИТ

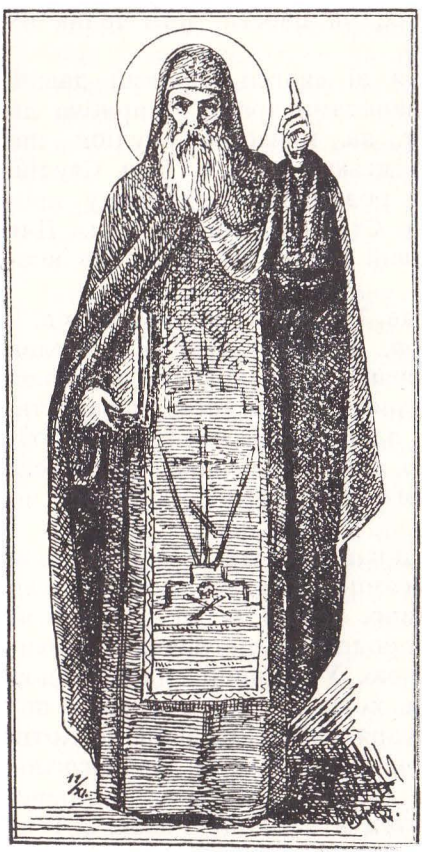

Св. Теодор Студит належить до найславніших черців християнського Сходу. Прийшов на світ у Царгороді приблизно 760 року і походив з такої побожної родини, що ціла вступила до манастиря. Мати Теоктіста з дочкою вступили до жіночого манастиря в Царгороді, а батько Фотин із трьома синами переїхали до свого маєтку в Саккудіоні і тут розпочали чернече життя. Недалеко від них, у манастирі на Горі Олімпі, був аввою Теодорів дядько св. Платон. В хвилині, коли Теодор, найстарший Фотинів син, посвятився на виключну службу Господеві, йому було 22 роки. Незабаром дядько Платон злучився з ними і став їхнім ігуменом. Коли Теодор засвоїв собі потрібне богословське знання, дядько вислав його до Царгороду, де його висвятили на священика. В тому часі о. Теодор зробив великий поступ у християнській досконалості й науці. Пізнавши цінні прикмети свого сестрінка, св. Платон зрікся

незабаром настоятельства й, за згодою черців, передав його 794 року Теодорові.

Коли тодішній молодий цісар Константин VI увійшов у незаконний зв'язок з близькою родичкою Платона й Теодора, вони обидва рішуче спротивилися цій грішній цісарській поведінці. Намагання цісаря, щоб грішми й дарунками з'єднати собі Теодора, були зовсім безуспішні. Коли цісар приїхав до купелевого місця близько Теодорового манастиря, св. ігумен навіть не вийшов привітати цісаря. Це так розлютило Константина, що він вернувся до Царгороду і негайно вислав своїх старшин, щоб відвели Теодора й інших вірних йому черців до Солуня на заслання. З цього заслання вернувся Теодор по кількох місяцях, як царева мати Ірина відібрала в сина державну владу.

У 799 році Теодор покинув зі своїми черцями давній манастир, що був загрожений нападами арабів, і прибув до Царгороду. Тут він перейняв т. зв. манастир Студіон, що його збудував був 463 року римський консул Іван Студій. Завдяки Теодоровій святості й розумному духовному проводові, число черців зросло в Студіоні до тисячки. Для своїх черців написав він тут новий устав, що докладно впорядковував усе їх життя.

Крім чернечого уставу, писав Теодор також проповіді і поучення про почитання св. ікон, церковні пісні і розправи про чернече життя, які, в порівнянні з розправами багатьох інших східніх аскетів, визначалися духом поміркованости. Пустельникові він говорив: "Не плекай самолюбну суворість. Їж хліб, принагідно, пий вино, носи черевики, передусім узимі, та вживай м'яса, коли його потребуєш." Осталося по нім також поверх 500 листів.

По вісьмох літах спокійної праці в Студіоні настали для Теодора знову прикрі дні. Насамперед казав новий цісар Никифор I ув'язнити його й інших черців за те, що противилися його призначенню царгородським патріярхом Никифора, який був світською людиною. У в'язниці сидів Теодор 24 днів. Згодом, коли Теодор не хотів признати важним подружжям незаконний зв'язок цісаря з Теодотою ні не хотів оправдати священика Йосифа, який відважився поблагословити цей зв'язок, казав цісар відвести Теодора на заслання на острів коло Византії й замкнути в в'язниці. Разом з Теодором був теж ув'язнений його брат Йосиф, пізніший архиєпископ Солуня, і дядько Платон. З заслання написав Теодор листа до Папи Лева III і повідомляв його, що діється в Цар-

городі. Папа прислав Теодорові відповідь, що нею похвалив його второпність і постійність у прикрих досвідчуваннях. Тим часом Теодорові противники поширили в Римі наклеп на нього, що він єретик та що він тому робить заколот, бо його не вибрали на патріярха; одночасно його черців порозганяли по різних манастирях, при чім цісарські урядовці робили їм різні прикрощі. Теодор і інші його родичі просиділи в в'язниці майже два роки, аж до смерти цісаря Никифора 811 року.

По повороті з в'язниці Теодор поєднався з новим патріярхом Никифором, і тоді вони вже разом виступили проти нового цісаря Лева Вірменина, що заборонив почитати св. образи. Теодор явно й відважно заявив, що цісар не має права мішатися до церковних справ, а коли цісар прогнав патріярха Никифора з краю, Теодор приказав усім своїм ченцям вийти в Квітневу неділю зі св. образами в руках та влаштувати великий похід вулицями Царгороду. Під час походу черці співали: "Пречистому Твоєму образу покланяємся, Благий..." З того дня почали всі вважати Теодора провідником католиків. Коли він дальше відважно заохочував духовенство й нарід, щоб усі почитали св. ікони, казав цісар знову прогнати його з Царгороду на заслання. Теодор цим не знеохотився. З заслання він дальше своїми бадьорими листами піддержував духа католиків, які осталися без провідника. Коли його листи попали до рук державних урядовців і вони передали їх цісареві, він приказав відвести Теодора в далеку місцевину, а в'язничному сторожеві Микиті приказав його бичувати. Коли Теодор почув, що сторож має його бичувати, негайно скинув одежу і наставив постами зморене тіло під удари бича. Теодорова готовість піддатися охоче зневажливому й болісному бичуванню так зворушили Микиту, що він не відважився підняти руку на Божого слугу. Щоб однак царські люди, які стояли під в'язницею, могли бути переконані, що Микита бичував Теодора, він кинув на ліжко овечу шкуру і сильно кілька разів ударив по ній, так щоб вони почули ці удари; опісля проколов собі рамя, кров'ю помазав бича і показав людям під в'язницею. Теодор остався в в'язниці і далі писав листи до всіх патріярхів і Папи св. Пасхаліса І. Йому він писав: "Слухай, Богом настановлений пастирю Христового стада. Ти одержав ключі небесного царства; Ти скеля, що на ній збудована Христова Церква; Ти Петро, бо Ти займаєш його столицю. Прийди нам на поміч." Коли Папа вислав до Царгороду леґатів, Тео-

дор написав за це Папі листа з подякою, що в ньому він сказав: "Ти є з самого початку чистим джерелом правдивої віри. Ти певна пристань вселенської Церкви, її захорона перед єретицькими бурями й Богом вибране місто захисту."

Три наступні роки Теодор разом з вірним черцем Миколою багато натерпілися в в'язниці взимі від холоду, а влі́ті від спеки, спраги й голоду, бо в тому часі їм кидали через віконце тільки щодругий день малий буханець хліба. Вони були б може померли з голоду, якщо б один королівський урядовець, який принагідно переїжджав коло в'язниці й довідався про жалюгідне положення невинних в'язнів, не був приказав подавати їм кращу їду.

Коли цісареві Левові попав до рук новий таємний Теодорів лист, що ним він заохочував вірних, щоб рішуче протиставилися негідній іконоборчій єресі, він приказав префектові Сходу, щоб покарав автора листа. Немилосердний префект казав жорстоко бичувати черця Миколу, що написав листа, а опісля завдати ще сто ударів і самому Теодорові. Від цього побиття Теодор довгий час не міг ні спочивати ні їсти і був би загинув, якби вірний Микола не був закроплював його каплями юшки. Коли Теодор прийшов трохи до себе, тоді Микола почав помалу лікувати його рани, при чім мусів нераз відрізувати шматки його завмерлого тіла. Після бичування Теодор три місяці терпів жахливі болі. Згодом прибув до в'язниці цісарський старшина, який забрав його й Миколу до Смирни. Вдень вони мусіли відбувати дорогу пішки, а наніч їх заковували в кайдани. В Смирні перебув Теодор під суворим доглядом іконоборчого архиєпископа 18 місяців.

У 820 році вбили цісаря Лева Вірменина. Його наступник Михайло дозволив усім вигнанцям вернутися до рідного краю. Теодор написав цісареві листа з подякою за привернення волі, а одночасно закликав його, щоб був у єдності з Римом та дозволив почитати без перешкоди св. образи. Цісар на це не пристав і навіть не дозволив Теодорові перейняти управу Студіону. Тоді він покинув Царгород і вибрався в відвідини до інших манстирів у Малій Азії, щоби заохотити черців до постійности в католицькій вірі. Він говорив їм: "Зима минула, але весна ще не прийшла. Огонь уже погас, але дим іще остався." Моральна повага Теодора була в тому часі така велика, що його самого й його черців Студитів уважали за представників чистої католицької віри.

По повороті з заслання Теодор прожив іще шість років. Своє багатотрудне життя закінчив 826 року на острові св. Трифона близько Царгороду. Перед смертю прийняв св. Тайни, попрощався зі своїми черцями та сказав їм, щоб позасвічували свічки й заспівали похоронну пісню: "Блаженні непорочні..." Коли дійшли до слів: "Во віки не забуду оправданій Твоїх, яко в них оживил мя єси...", він, проспівавши ці слова, віддав спокійно Богу свою праведну душу. Вісімнадцять літ після смерти св. Теодора патріярх св. Методій казав перенести його св. мощі до Царгороду та зложити разом з мощами його брата, св. Йосифа Солунського, побіч мощів дядька св. Платона в студитському манастирі. Так на християнському Сході, як і Заході, стали почитати св. Теодора Студита як чернечого законодавця та оборонця першости Апостольського Престолу в Римі й почитання св. образів.

Ім'я св. Теодора Студита стало відомим по різних християнських країнах передусім через т. зв. типікон, тобто чернечий устав. Пристосовуючи давні загальні чернечі правила св. Василія Великого до потреб манастиря в Студіоні, Теодор подав свої точні приписи про щоденний порядок чернечого життя, а саме про церковні богослужби, пости, вибір настоятелів, покути й кари. Хоч у тих часах звичайно кожний манастир творив собі свій власний устав-типік, проте бували устави славних законодавців, що їх нераз без зміни переймали й інші манастирі. Таку славу мав і чернечий устав св. Теодора Студита. Своїм святим життям, енергією й добрим чернечим уставом св. Теодор відновив чернече життя не тільки в Студіоні, але мав теж великий вплив і на інші манастирі, тому його вважають обновником чернечого життя на християнському Сході.

В Україну привіз цей студитський устав 1072 року грецький чернець Михайло і передав його св. Теодосієві Печерському. Св. Теодосій пристосував студитський устав до умовин чернечого життя в Печерській Лаврі, додавши до нього деякі свої правила. Цей устав під назвою "Устав св. Теодосія" поширився по всіх давніх українських манастирях. За наших часів відновив студитський устав в українському народі бл. п. Слуга Божий митрополит Андрій Шептицький (1901 р.).

Особливість студита — жити згідно з давніми чернечими звичаями. Студитська одежа — чорна, вбога ряса, підперезана ремінним поясом з кільцем на кінці, що звисає набік; на голові каптур, а з каптура звисає спереду і ззаду

довгий широкий пас чорної матерії так низько, як сягає ряса. Харч невибагливий, келія мала й убога.

Черці-Студити діляться на окремі ступені. Новики — це ті юнаки, що тільки-но прийшли до манастиря та завчають боговгодні студитські звичаї; вони ще не носять ряси. Архаї-послушники мають рясу й ремінний пояс; це вже дійсні новики. Далі йдуть архаї-рясоноси, що складають річні обіти впродовж двох років, а по цих двох роках складають вже чернечі обіти-приречення малого образу, і тоді вже називаються архаї-хрестоноси або схимники. П'ятий ступінь черців-Студитів, це ті, що складають чернечі обіти великого образу.

Перше й головне зайняття Студитів, це молитва, хорбогослужба. Чернець-Студит має поділений день на три рівні частини: вісім на молитву, вісім на працю, а вісім на відпочинок. Правлять кілька разів на день спільно церковне правило по своїх церквах, а навіть опівночі встають на молитву. Співають за старовинними напівами, а хто був на одній їхній відправі, то до кінця життя матиме незатерте враження.

Другою особливістю Студитів є хліборобсько-ремісничa ділянка. Городництво, садівництво, скотарство, пасічництво, лісництво, зразкове хліборобство, винниця — це їхня праця. Крім цього вони мали млини, гарбарні, ткальні, печатню й малярську школу. Виховують теж молодих хлопців на ремісників.

Крім черців-братів, мають Студити також черців-священиків, що називаються в них звичайно "єромонахи." Вони служать духовним потребам черців і примонастирської людности, а деякі з них працюють по місійних станицях. Займаються теж науковою працею.

Черці-Студити, духовні сини св. Теодора Студита, це носії старохристиянського молитовного духа, захоронники східньо-церковного чернецтва, збережники українського передання в богопочитанні й мистецтві, зразкові хлібороби й виховники хліборобсько-промислової молоді. Кожний студитський манастир між українським народом, це наша культурно-молитовна станиця. Таких станиць треба нам якнайбільше.

Святий ІВАН МИЛОСЕРДНИЙ

На острові Криті, в місті Аматунті, жив у п'ятому сторіччі багатий чоловік Іван. Коли Богу сподобалося забрати йому скоро з цього світу його жінку й дітей, він почав опікуватися вбогими та спомагати їх великими милостинями, а сам старався жити тільки для Бога й щасливої вічности. Святість його життя була така загально відома, що коли в Олександрії опорожнився патріярший престіл, його вибрали приблизно 608 року олександрійським патріярхом. Мав він тоді поверх п'ятдесят літ.

Коли після вибору Іван прибув до Олександрії, то насамперед приказав зробити йому докладний список його "панів". Тими панами він уважав усіх убогих у місті, що мають велику можливість виєднати потрібні ласки тим, які були для них добрі на землі. Убогих в Олександрії знайшлося сім тисяч п'ятсот душ, і милосердний патріярх узяв їх під свою опіку та спомагав їх своїми милостинями в їхніх потребах.

У дні висвячення на єпископа він видав суворе розпорядження, щоб купці вживали справедливої ваги й міри; таким чином хотів забезпечити всіх убогих перед кривдою. Своїм урядовцям і слугам рішуче заборонив брати від людей дарунки, щоб ніхто нікого не міг ними підкупити. Кожної середи й п'ятниці він сидів цілий день на лавці під церквою, щоб кожне могло без перешкоди прийти до нього з своїми потребами й жалями. І він нікого не відправляв без помочі чи потішення.

Приїхавши до Олександрії, застав Іван у патріяршій касі вісімдесят тисяч золотих; усі ці гроші він відразу розділив між лікарні й манастирі. Всі свої пізніші доходи він розді-

лював між убогих; за його прикладом робили це теж інші багаті люди, що складали на його руки свої пожертви для вбогих. Коли його службовці нарікали, що через його милостині для вбогих убожіє патріярша церква, він відповідав їм, що Бог сам подбає про них. Щоб вияснити їм спонуку свого милосердя, він оповів їм, що замолоду він бачив у видінні гарну жінку з оливним вінком на голові. Це було милосердя. Ця жінка сказала йому: "Я є найстарша дочка великого царя. Якщо ти радієш моєю появою, я представлю тебе великому володареві світу. Ніхто не має на нього стільки впливу, що я, бо я Йому була нагодою до того, щоб Він зійшов з неба та став людиною для відкуплення світу."

Коли Перси напали на Сирію і пограбували Єрусалим, патріярх Іван заопікувався всіма скитальцями, що втекли до Єгипту, а для вбогих в Єрусалимі вислав велику суму грошей, тисячу фунтів заліза, тисячу мішків кукурудзи, стільки ж фасолі й риби, тисячу бочок вина й тисячу єгипетських робітників, щоб помогли відбудувати поруйновані церкви. Вислав теж єпископа й двох абатів, щоб викупили полонених. А єрусалимському єпископові Модестові написав, що як би міг, то сам прибув би до Єрусалиму, щоб власними руками потрудитися біля св. діла.

У своїх ділах милосердя він не зражувався ні великою кількістю потребуючих, ні ніякою втратою, ні власним зубожінням; не зважавши на все, він непохитно надіявся на Боже Провидіння. Завдяки цьому довір'ю йому ніколи не бракувало потрібних засобів.

Коли один чоловік, що йому св. патріярх поміг сплатити довги, надто сердечно висказував свою вдячність, патріярх перервав йому його подяку, кажучи: "Брате, я ще не пролив за тебе свою кров, що мені приказує зробити Ісус Христос, мій Пан і мій Господь." Один купець, що його патріярх Іван двічі порятував у нещасті після розбиття корабля, за третім разом одержав від патріярха повний корабель збіжжя. Буря загнала цей корабель до Англії, де в тому часі докучав людям голод. Купець продав половину збіжжя за добрі гроші, а решту виміняв на оливо і з добрим зиском вернувся додому.

Патріярх Іван вів суворе й убоге життя, що проявлялося в їді, одежі й домашнім устаткуванні. Коли одна достойна особа в Олександрії довідалася, що патріярх має на своїм ліжку тільки одне мізерне покривало, то купила дорогого килима і зложила його патріярхові в дарі з проханням, щоб

він уживав його для приємности жертводавця. Патріярх уживав килима тільки одну ніч, але й її він провів неспокійно, докоряючи собі, що він спочиває так розкішно, а його пани (вбогі) не мають де приміститися. Наступного дня він негайно продав килима, а гроші роздав убогим. Коли та особа довідалася про це, то відкупила килима і знову дала патріярхові в дарунку. Це повторилося тричі. За третім разом патріярх засміявся і сказав: "Побачимо, хто перший утомиться такою роботою."

Патріярх Іван добре знав св. Письмо, але не любив світового красномовства. Пастирські обов'язки, молитви й читання виповняли його ввесь вільний час. В своїх промовах він був надзвичайно обережний і завжди вважав, щоб не сказати пусте слово. Про світові справи говорив тільки з конечности й дуже коротко. Як почув, що люди говорять щось лихе про своїх сусідів, то негайно пробував звернути розмову на іншу річ, а навіть заборонив таким обмовникам приходити до патріяршої палати, щоб не було якого згіршення.

У тому часі був такий звичай, що як вибрали нового цісаря, то різьбарі приносили йому 4-5 кусників мармору та просили його, щоб він вибрав собі один на будову пам'ятника. Патріярх казав викопати собі гріб, а коли гріб був уже дополовини викопаний, то казав одному чоловікові приходити під час великої врочистости й говорити патріярхові: "Мій пане, ваш гріб недокінчений; прошу видати наказ, щоб його докінчили, бо ви не знаєте години, коли вас заскочить смерть." Згадка про суворий рахунок, що його маємо здавати перед Богом, спонукувала його нераз до висказу почування великої боязни. Його особливою чеснотою була однак покора, і всі його слова й дії виражували глибоке почуття власної грішности й маловартности.

Кожну зневагу вважав патріярх Іван за свій великий зиск і щастя. Він завжди розброював своїх ворогів своєю лагідністю і часто клонився до стіп тих, що його зневажили, щоб просити в них прощення. Коли воєвода Микита наложив на людей нові податки, що були великим тягарем для вбогих, патріярх попросив до себе воєводу та спокійно почав просити полегшення для вбогих. Воєвода розсердився і з гнівом вийшов з палати патріярха. Під вечір патріярх вислав воєводі ось-яку пригадку на апостольські слова: "Сонце заходить, нехай сонце не заходить над вашим гнівом." На воєводу зробили ці ласкаві слова таке глибоке враження,

що він негайно прийшов до патріярха, зі сльозами в очах попросив прощення, а одночасно прирік, що ніколи не слухатиме більше доносників. Патріярх закріпив його в цій постанові кажучи, що він сам ніколи не приймає оскарження на когось, доки не переслухає оскарженого, та що він зробив постанову карати якнайсуворіше тих, що поширюють наклепи, щоб відстрашити інших від такої провини. Коли один шляхтич, не зважавши на патріярші напімнення, не хотів простити провину своєму ближньому, патріярх запросив його одного ранку до своєї каплиці на Службу Божу, де попросив його помолитися спільно "Отче наш". Коли дійшли до слів: "І прости нам наші провини, так як ми прощаємо своїм винуватцям," патріярх замовк, і їх проказав уже сам шляхтич. Тоді патріярх казав йому поважно застановитися над цими словами. Просвічений думкою, що він може тільки тоді надіятися прощення власних гріхів, коли щиро простить всяку провину своєму противникові, він від великого зворушення склонився патріярхові до ніг і щиро примирився зі своїм противником.

Св. патріярх часто перестерігав людей, щоб нікого скоро й пристрасно не осуджували, бо "умовини легко обманюють нас; урядовці мають прослідкувати справи й засуджувати злочинців; але чого мають приватні особи займатися провинами своїх сусідів, як хіба на те, щоб їх оправдати?" І він наводив багато прикладів з життя святих осіб, що їх несправедливо люди осудили.

Коли патріярх завважив, що багато людей під час богослужби, яка була тоді дуже довга, забавляються під церквою, він одного разу вийшов перед церкву і сів між тими людьми, що були під церквою, кажучи: "Мої діти, пастир мусить бути зі своєю чередою." Це так засоромило людей, що згодом вони вже ніколи не стояли в часі богослужби під церквою.

У 616 році намовив його олександрійський воєвода, щоб разом з ним поїхав з чолобитнею до цісаря. Коли вже були в дорозі до Царгороду, св. патріярх мав об'явлення, що незабаром умре. Тоді він сказав воєводі: "Ти запрошуєш мене до земного царя; але небесний Цар закликає мене до Себе." Після того він казав завести себе на острів Кипр, де незабаром помер у рідному місті Аматунті. Сталося це того ж 616 року.

Святий НІЛ ЄГИПЕТСЬКИЙ

Між учнями св. Івана Золотоуста, що їх він навчав св. Письма й духовного життя, був один світський муж, який називався Ніл. Забажавши кращого життя, Ніл одного дня покинув Царгород і помандрував у пустиню, щоб здалека від світового гамору проживати на самоті тільки для Господа Бога.

По довгій мандрівці він прибув під гору Синай, де був славний манастир. Синайські черці прийняли його до манастиря і він став черцем, а згодом ще й священиком.

Ніл був освіченою людиною і написав багато богословських, біблійних та аскетичних творів, а також листів, що в них обговорював різні церковні справи. В однім з листів, наприклад, він написав префектові в Царгороді, щоб у новозбудованій церкві не казав малювати світські картини, але самі сцени зі Старого й Нового Заповітів для поуки неграмотних людей та що в святилищі повинен бути тільки св. хрест.

У поученні про молитву він радив просити собі насамперед дару молитви, а опісля звертатися до святого Духа з тихими проханнями, що їх Він обіцяв завжди вислухати, а також постійно просити собі в Бога такої ласки, щоб уміти якнайдосконаліше виконувати Божу волю.

Тим особам, що жили на світі, він дорадчував стриманість, розважання про смерть та пригадував їм обов'язок давати милостиню.

Про життя посвячене Богові Ніл був такої гадки, що краще є вести його на пустині, ніж по манастирях у місті, але при цім зазначував, що й пустельники мають свої труднощі й досвідчування. Він сам мав їх багато і перемагав їх тільки Божою ласкою та постійним читанням, молитвою, терпеливістю й знаком св. хреста. Ніл був доброзичливою людиною і охоче ділився з людьми своїм духовним знанням.

У часі перебування в синайськім манастирі до Ніла дійшла була сумна вістка, що цісар казав ув'язнити й вивезти з Царгороду його вчителя, св. Івана Золотоуста. Він негайно написав до цісаря два листи, що в них він осудив цісарську несправедливість і насилля над св. патріярхом. Пережив він теж жахливий напад арабів на синайський манастир.

Ріжні життєписці оповідають про св. Ніла, що він був на світі цісарським урядовцем та що мав жінку й двох синів, однак це оповідання не є певне.

Своє праведне життя закінчив св. Ніл Єгипетський приблизно 430 року.

Святий ЙОСАФАТ

Життєпис поданий у п'ятій книзі "Життя Святих".

13 листопада

Святий ІВАН ЗОЛОТОУСТ

Св. Іван Золотоуст, який прийшов на світ 344 року в сирійському місті Антіохії, був щасливою дитиною, бо мав розумну й побожну матір Антусу. Коли вона, після передчасної смерти чоловіка, осталася вдовою з двома маленькими дітьми, то не піддавалася шкідливому смуткові, але мужньо й розумно почала відразу виконувати всі обов'язки господині дому, матері й побожної християнки. Поганин Лібаній, учитель малого Івася, був такий захоплений розумом і чеснотою Антуси, що говорив: "Які чудові жінки знаходяться між християнами!"

Антуса старалася дати дітям якнайкращу освіту, і тому посилала їх на науку до найкращих учителів, які були тоді в візантійській державі. Але вона ще більше дбала про те, щоб дати дітям досконале християнське виховання, що є найціннішим скарбом людини. Завдяки такій дбайливості матері Івась здобув собі основне знання філософії, заблистів даром і знанням красномовства, а передусім збагатився досконалим знанням Христа, Його вчення, прикладу й духа. Він навчився бути глибоко покірним, а також панувати над своїми грішними похочуваннями духа й тіла. З природи скорий до гніву, він постійною чуйністю й напруженням волі з успіхом опа-

новував порушення своєї нетерпеливости. Його скромність обичаїв, лагідність, любов до ближніх і велика второпність робили його любимцем усіх тих людей, що з ними він входив у взаємини.

Природні таланти, висока освіта й велика чеснота робили Івана здібним до найвищих державних урядів, але він про них не думав. Його думки були зайняті Богом, а бажанням його серця було життя на самоті, посвячене тільки Божій службі. Тим часом, заки це сталося, він почав займатися адвокатурою. В тому часі, в товаристві своїх молодих приятелів, він почав ходити до театру й інших розривкових місць. Не мавши ще тоді й двадцяти літ життя, він почав наражувати себе на моральний упадок. На щастя Бог чував над своїм вибранцем і скоро дав йому пізнати, що він увійшов на ховзьку дорогу. Налякавшись тієї пропасти, що над нею він опинився, він вирішив покинути негайно небезпечний для його душі світ. Щоб перервати свій зв'язок з легкодушними побратимами, він почав одягатися в просту, грубу одежу, багато постити, довго молитися та спати на твердім помості. Свій природний потяг до пустої людської слави він почав успішно перемагати прилюдним понижуванням себе. Коли давні приятелі почали насміхатися з нього, він цим радів, бо це було корисне для його душі. Його одиним предметом любови став тоді розп'ятий Христос, а його найміліщим зайняттям молитва й самозречення.

У тому часі був антіохійським патріярхом св. Мелетій. Пізнавши Іванову чесноту, він запросив його до своєї палати, де подавав йому різні поучення, а опісля висвятив на церковного четця. В тому часі Іван навчився передусім мовчання, що таке потрібне, щоб забезпечитися перед гріхами язика. По трьох роках перебування коло св. Мелетія, на настійчиве прохання матері, він вернувся додому, де однак дальше продовжав своє тихе й скромне життя. Коли по двох роках він почув, що на найближчім синоді єпископів мають його і його приятеля Василя вибрати на єпископів, він утік з Антіохії і вернувся аж тоді, коли довідався, що опорожнені єпископські престоли були вже обсаджені іншими людьми. В тому часі він написав шість цінних книг про священство. Мав він тоді двадцять шість літ.

Проживши ще чотири роки з матір'ю в Антіохії, Іван оселився між побожними пустельниками, що жили тоді близько Антіохії. Спочатку він боявся, що не зможе так тяжко працювати, молитися вдень і вночі, їсти раз-у-день, по заході

сонця, сухий хліб, як це робили ті побожні самотники, що між них він зайшов, але згодом силою волі примусив себе вести з ними спільне життя досконалого самозречення та провів між ними шість щасливих літ. Він був би остався й довше між ними, але тяжко занедужав і мусів вернутися до Антіохії.

Прийшовши до здоров'я, він почав послуговувати в церкві. Незабаром св. Мелетій висвятив його на диякона, а 386 року єпископ Флавіян висвятив його на священика та назначив своїм головним намісником. Впродовж дванадцяти років він заступав старенького єпископа, проповідав та з великою любов'ю опікувався вбогими. Тому, що в Антіохії було тоді сто тисяч християн, то він проповідав кілька разів у тиждень, а часто кілька разів денно. Погани, жиди й єретики відчули силу його слова. Він викорінював застарілі надужиття, усував гріхи і освячував ціле місто. Здавалося, що ніщо не може опертися силі його вимови, ревности й побожности. В часі Великого Посту 387 року, коли нарід зневажив був і порозбивав статуї цісаря й його родини, Іван виголосив двадцять одну сильну науку про статуї.

У 397 році, після смерти царгородського патріярха Нектарія, цісар вирішив покликати на опорожнений патріярший престіл Івана. Побоюючись одначе, що антіохійці не схочуть пустити від себе улюбленого душпастиря, казав потайки вивезти його з міста та привезти до Царгороду, де він був висвячений на єпископа і засів на патріяршім престолі (398 р.).

Першим кроком нового пастиря було те, що він зменшив домашні видатки, а заощаджені гроші призначив на підмогу для вбогих, передусім хворих. Одночасно казав збудувати багато лікарень, що їх він піддержував своєю допомогою. В палаті завів зразковий лад між службою, яку він сам дуже дбайливо добирав. Щоб піднести релігійність між народом, він видав різні розпорядження для духовної обнови свого духовенства, у чім однак поробив деякі помилки через свою суворість. У цій обнові духовенства було однак головне те, що він сам робив те, що приказував робити іншим.

Коли Іван став пастирем Царгороду, то скоро завважив, що тамошні жінки носили непристойну, занадто коротку й прозору одежу, через що наражували мужчин на спокуси й моральний упадок. Св. патріярх сильно виступив в обороні християнської моралі, осуджуючи тих легкодушних жінок, які були причиною згіршення. Він говорив їм: "Скажіть мені: кого світ осуджує? кого судді карають? Тих, що п'ють отру-

ту, чи тих, що приготовляють її та дають шкідливий напиток? Це ви мішали той нещасний пугар; це ви подали смертоносне питво; ви більш злочинні від отруйників, бо смерть, що її ви спричинюєте, більш жахлива; бо ви вбиваєте не тіло, але душу. І це ви не робите ворогам ні примушені конечністю, ні побуджені кривдою, але з нерозумної марности й гордости." Сильні слова правди св. пастиря западали жінкам у душі, і вони почали одягатися по-християнськи. Подібно він викорінював проклони, навертав поган і єретиків.

До грішників був св. патріярх надзвичайно ласкавий і приймав їх з любов'ю, кажучи: "Як ти впав другий раз, а може навіть тисячу разів у гріх, прийди до мене, і ти будеш уздоровлений." Але перед нерозкаяними грішниками він не поступався. Був також сильний і суворий у вдержуванні церковної дисципліни. Як одного року люди пішли в Велику П'ятницю приглядатися кінським перегонам, а в Велику Суботу були в театрі, де була нагода до згіршень, то він так був цим засмучений, що на Великдень виголосив одну з найсильніших проповідей проти забав і вистав у театрі й цирку.

З батьківською любов'ю він опікувався посвяченими Богу дівицями та старався, щоб піднести по їхніх манастирях духовне життя. Вдів закликав до життя покути, відокремлення й побожности; між ними була славна св. Олімпія, яка була опікункою побожних удів, а одночасно старалася про харч для св. патріярха. Він їв звичайно сам один, пізно й мало; зате для гостей мав іншу їдальню, де кожний діставав усього подостатком. Однак у загальному він був проти виставних бенкетів.

Убогі мали в св. патріярсі щирого приятеля. Щоб мати на милостиню для них відповідний фонд, він казав попродати дороге устаткування зі своєї палати, а навіть повернув на ту ціль деяке церковне начиння, що похвалив св. Авґустин. Одночасно спомагав теж лікарні і казав збудувати кілька нових.

Ще більше лежало йому на серці добро душ. Він раз-у-раз молився за їхнє спасіння, а крім цього своїми сердечними науками старався просвічувати їх розум та порушувати їх серця, щоб вони тікали від злого, а робили тільки те, що добре й спасенне. З його пастирської ревности користали не тільки його вірні, але й люди по далеких країнах, як наприклад у Палестині й Персії. До скитів і ґотів вислав на проповідь Христової віри окремих єпископів.

Св. патріярх сам багато молився, і людей заохочував до частої молитви. Мужчин заохочував, щоб разом зі священиками приходили на нічні богослужби. Він говорив їм: "Багато ремісників устають вночі до праці, вояки стоять на стійках; чи ви не могли б зробити стільки для прослави Бога?" Жінок заохочував, щоб з дітьми вставали вночі й молилися по своїх домах; діти таким чином привикнуть до молитви, а тоді цілі доми стануть наче церквами. Зокрема виголошував сердечні науки про Пресв. Євхаристію й заохочував вірних до частого св. Причастя.

Коли деяким високопоставленим особам грозила кара смерти, він випрошував нераз для них у цісаря помилування; коли один збунтований військовий начальник хотів здобути Царгород, св. патріярх пішов до його табору і ласкавими словами намовив його до відступлення від облоги міста.

Св. патріярх мав багато страждань, що його спричинювали йому лихі єпископи, а передусім захланна цариця Євдоксія. Коли одного разу він виголосив проповідь проти легкодушности й виставности жінок в одежі, цариця, наче б то особисто зневажена цією проповіддю, постаралася про осудження св. патріярха та прогнання на заслання. Коли ж нарід цьому спротивився, а крім цього місто навістив землетрус, перелякана цариця сама попросила цісаря, щоб він скасував присуд і відкликав патріярха з заслання. Одначе його не довго оставили в спокою. Цариця, обурена на нього за його нову проповідь проти згіршаючих забав, що відбувалися під пам'ятником цариці перед церквою св. Софії, постаралася про друге прогнання св. патріярха з Царгороду.

Під час цього заслання його водили з місця-на-місце, так що він не мав спокою. Крім цього йому докучала велика спека, безсонність, гарячка й шорстка поведінка сторожі. Папа старався оборонити св. патріярха і в цій справі посилав посланців до цісаря, але це долю засудженого не поправило. Щобільше, його казали відвести на заслання аж над Чорне море. Однак св. патріярх вже туди не дійшов. У місті Комонах, у Кападокії, він від вичерпання й знущань тяжко занедужав, так що не міг далі йти. Його завели до молитовні св. мученика Василіска. Вночі йому явився св. мученик і передрік йому, що завтра вони вже будуть разом. Почувши таку вістку, св. патріярх непомірно зрадів. Він одягнувся в найкращу білу одежу, наче вибираючись на своє небесне весілля. Прийнявши передсмертне св. Причастя, він проказав свою останню молитву, що її він закінчив словами: "Слава

Богу за все!" Сказавши "амінь", він перехрестився і віддав спокійно Богові свою праведну душу. Сталося це 407 року.

За його цінні духовні твори св. Церква надала йому почесне названия "Учитель Церкви", а за красномовні науки він став відомий у всім християнськім світі як — св. Іван Золотоуст.

По наших українських церквах ми майже кожного дня згадуємо св. царгородського архиєпископа Івана Золотоуста, як відправляємо Службу Божу, що її він упорядкував для вжитку в церквах східнього обряду.

14 листопада

Святий АПОСТОЛ ПИЛИП

Св. Пилип належав до дванадцятьох Христових апостолів. Першу згадку про нього подає нам у своєму євангелію св. євангелист Іван. Він пише: "Наступного дня (по покликанні св. Петра) хотів відійти до Галилеї і знайшов Пилипа і сказав йому Ісус: Іди за Мною. А був Пилип з Бетсаїди, з міста Андрієвого й Петрового. Знайшов Пилип Натанаїла і сказав йому: Того, що про Нього писав Мойсей у законі і пророки, ми знайшли, Ісуса сина Йосифа, що з Назарету. Сказав йому Натанаїл: З Назарету може бути щось добре? Сказав йому Пилип: Прийди і подивись." (Ів. I:43-46).

З наведених слів виходить, що Пилип. стрінувшись з Ісусом, передумав справу, а коли, на основі висказів св. Письма, прийшов до сильного переконання, що Ісус з Назарету, це справді обіцяний Месія, то переказав своєму приятелеві Натанаїлові цю веселу новину і докази на потвердження правди. Виглядає, що він був теж мужем спокійним, обережним і второпним, бо не наки-

дав приятелеві гарячково свою думку, але порадив йому піти й особисто переконатися, як річ мається. На всякий випадок він був досить зацікавлений появою Ісуса Христа над Йорданом, бо поділився своїми спостереженнями зі своїм другом. Можливо, що він належав до учнів св. Івана Предтечі і звернув був увагу на вчителеві слова про Ісуса Христа: "Це Божий Агнець." Рік пізніше став Пилип дійсним Христовим апостолом.

Наступну згадку про апостола Пилипа подає нам св. євангелист Іван з нагоди чудесного розмноження п'ятьох хлібів і насичення ними поверх п'яти тисяч людей. Перед чудом спитав Христос Пилипа: "Звідки купимо хліба, щоб вони їли? Це ж сказав, вивідуючи його, бо Сам знав, що має зробити. Відповів Йому Пилип: За двісті динарів хліба не вистане їм, щоб кожний мало що дістав." (Ів. 6:5). Пилипові не прийшло на гадку, що Христос може й хоче зробити чудо та надзвичайним способом нагодувати всю велику юрбу людей, тому подав звичайну відповідь, що йому, беручи на людський спосіб, виглядала розумна. Аж тоді, як розмноженим хлібом наситилися тисячі людей, він стояв і розважав у своєму серці те диво, що його він був свідком. Але й тоді ще він, певне, не прийшов був до такої живої свідомости, що Христос, це всемогутній Бог та що всюди треба це пам'ятати й давати вислів цій своїй вірі.

Під час врочистого Христового в'їзду в Єрусалим були в місті деякі греки, що, завдяки приставанню з жидами, ввірили були в правдивого Бога і поприходили до міста, щоб поклонитися Йому в празник. Вони бачили, як Христос в'їхав урочисто в місто, чули вигуки на Його честь, що це "йде цар Ізраїля", і зацікавлені цим, забажали особисто поговорити з Ісусом. Побачивши Пилипа, що перебував близько Ісуса, сказали йому: "Пане, хочемо бачити Ісуса." Пилип, як второпний і обережний у своїх словах і ділянці, не дав їм ніякої відповіді, бо не був певний, чи Христос схоче говорити з поганами, тому "прийшов Пилип і сказав Андрієві, Андрій знов і Пилип сказали Ісусові. Ісус же відповів їм, кажучи: Прийшла година, щоб прославився Син Чоловічий. Істинно, істинно говорю вам, коли зерно пшеничне, упавши в землю, не вмре, воно само остається, коли ж умре, багато плоду приносить." (Ів. 12:20-24). Тоді ще Пилип не знав того, що Христос насамперед умре, і аж опісля всіх потягне до себе. Це він зрозумів аж по зісланню Святого Духа.

Коли Христос на Тайній Вечері, по установі Пресв. Євха-

ристії й поданню першого на землі св. Причастя, прощався зі своїми дорогими учнями й потішав їх, то для скріплення їхньої надії на Нього та видержливости серед майбутніх досвідчувань, Він сказав їм: "Я є дорога, правда й життя; ніхто не приходить до Отця, тільки через Мене. Коли б ви Мене пізнали, то й мого Отця пізнали б; і відтепер пізнаєте Його, і ви бачили Його. Сказав Йому Пилип: Покажи нам Отця, і досить нам. Сказав йому Ісус: Стільки часу Я з вами, і ви не пізнали Мене? Пилипе, хто бачив Мене, бачив Отця. І як ти говориш: Покажи нам Отця? Не віриш, що Я в Отці, а Отець у Мені? Слова, що їх Я вам говорю, не від Себе самого говорю, а Отець, що в Мені перебуває, Той творить діла. Вірте Мені, що Я в Отці, а Отець у Мені. Коли ж ні, за самі діла вірте. Істинно, істинно говорю вам, хто вірить у Мене, діла, що Я творю, і він творитиме." (Ів. 14:6-12).

Апостол Пилип, згідно зі своїм природним характером, основно й помалу передумував Христові слова, а опісля прийняв їх за правду, увірував щирим серцем у Христа, Божого Сина, і всю Його науку. З цією вірою й гарячою любов'ю, що нею він полюбив Ісуса, він, подібно, як інші апостоли, по зісланні Святого Духа пішов у чужі землі, щоб тамошнім людям проповідувати слова правди й спасіння. Він не став таким гарячим і сильним апостолом, як св. Павло, проте вірно, до останнього удару свого щирого серця, служив Христовій справі й спасінню душ.

Свою апостольську працю мав св. апостол Пилип закінчити мученицькою смертю в Азії, в місті Гієрополі.

15 листопада

Святий ҐУРІЙ І ДРУЖИНА

Св. Ґурій, Самон і Абіб були християнські юнаки, які проживали в Месопотамії, близько міста Едесси. За цісаря Ґалерія Ґурій і Самон були ув'язнені. Спочатку погани намовляли їх, щоб віддали честь поганським божкам. Коли ж вони рішуче відказалися відступства від Христової віри, то насамперед їх жорстоко мучили, а опісля повідрубували їм голови. Сталося це 306 року.

Абіб, який згодом став дияконом, під час переслідування ховався якийсь час у безпечнім місці, де його не могли знайти цісарські вояки. Однак згодом, за Божим просвіченням, сам віддав себе поганам в руки, щоб віддати своє життя за Христову віру. Поганський старшина, що йому Абіб віддав себе

в руки, давав йому нагоду втекти, але він з цього не скористав. Незабаром його засудили на спалення живцем. Перед смертю йому дозволили попрощатися з рідною. Опісля його кинули в огонь. Коли він віддав Богу духа, рідня взяла його тіло, що в огні не згоріло, і поховала побіч колишніх друзів Ґурія й Самона.

16 листопада

Святий МАТЕЙ

У галилейському місті Капернаумі жив за часів Ісуса Христа податковий урядовець-митар, що називався Леві. Хоч він був заможною людиною, проте його положення в громаді не було легке й приємне. Це тому, бо жиди, а передусім фарисеї, вважали митарів, що стягали податки для римської держави, за нечесних людей і ворогів жидівського народу. Жиди мали таку велику відразу до митарів, що не хотіли навіть увіходити в подружні зв'язки з такою родиною, що в ній хтось був митарем, недопускали їх до участи в своїх релігійних відправах і не хотіли входити з ними ні в які товариські взаємини. Митарів недолюблювали навіть погани з тієї причини, що звичайно такі митарі стягали завеликі податки.

Коли Ісус Христос почав навчати людей і робити чуда, на Левія зробило це таке сильне враження, що коли одного дня Христос несподівано звернувся до нього, щоб пішов за Ним, Леві покинув своє митарське зайняття і став Христовим учнем. Погорджуваний досі митар пішов беззастережно за порушенням Божої ласки. З того часу його стали називати новим іменем — Матей. Сталося це на другому році Христової апостольської праці.

Ставши Христовим апостолом, Матей увесь час перебував із Христом, вважно прислуховувався Його божественній науці та був самовидцем Його численних чудес. По вознесінні Господнім він кілька років проповідував Христову віру в Юдеї й довколишніх країнах. У тому часі, за надхненням Святого Духа та на прохання навернених жидів, він написав (приблизно 41 р.) своє св. Євангеліє. В своїм Євангелії старався Матей переконати жидів, що Ісус Христос є обіцяний Месія. Євангеліє було написане вживаною тоді жидами арамайською мовою. Незабаром його перекладено на грецьку мову.

Місцем апостольської праці Матея по виході з Палестини була, мабуть, частина Азії на південь від Каспійського моря. Де і якою смертю вмер св. апостол Матей, не маємо певної вістки. Св. Церква почитає його як св. мученика.

Як євангелиста, малярство представляє св. Матея з подобою чоловіка. Такий символ став особливою відзнакою св. Матея тому, бо він на початку свого євангелія подає родовід Ісуса Христа, чим підкреслює Його походження як людини.

17 листопада

Святий ГРИГОРІЙ НОВОКЕСАРІЙСЬКИЙ

Св. Григорій народився в Малій Азії, в передовій поганській родині в місті Новокесарії. Коли став підростати й ходити до школи, то мав думку вибрати собі звання правника. Але несподівано довелося йому ввійти на іншу дорогу життя. Сталося це після вінчання його сестри, коли він по шлюбі відпровадив її разом з братом до міста Кесарії в Палестині, де вона мала жити зі своїм чоловіком. Прибувши до Кесарії, Григорій стрінув там славного письменника Орігена, що мав там уже свою школу. Розмова з Орігеном так захопила Григорія, що він закинув думку про завчання права і разом з братом вписався до Орігенової школи. Там він учився логіки, природної філософії й математики, слухав викладів про мораль і етику, а вкінці про богословіє. Підо впливом Орігенових розумних викладів про християнську релігію та захоплюючого прикладу християнського життя вчителя, Григорій з братом навернулися приблизно 238 року до Христової віри.

По повороті до родинної Новокесарії Григорій думав вернутися до правничого звання, але в короткім часі його

висвятили на єпископа Новокесарії, хоч у тім місті було тоді всього сімнадцять християн. Єпископом був він тридцять літ. Нарід у його столиці був багатий і дуже грішний, тож Григорій забрався з великою ревністю до духовної праці над їхнім наверненням. Така його ревність сподобалася Богові і Він наділив його даром роблення чудес. Він лікував недужих, а одночасно навертав їх до Христової віри. Св. Василій оповідає про Григорія, що при всій своїй ревності був розважний, тому до нього спішили люди з довір'ям за порадою в духовних і світських справах; знання права йому тут дуже придалося. Він здержувався від гіркости й гніву в словах, говорив зовсім просто й покірно, з острахом відвертався від неправди й фальшу. Молився з великим зібранням духа й пошаною до Бога, що до Нього він промовляв. Про це довідався св. Василій від своєї бабуні св. Макрини, що походила з Новокесарії.

Оповідають, що одного разу прийшов до нього поганський жрець та просив вияснення про християнського Бога. Коли Григорій дав йому поучення про християнську релігію, жрець сказав йому, щоб на довід правдивости своїх слів переніс гору на інше місце. Григорій це зробив, і жрець навернувся. Згодом Григорій висвятив його на свого диякона.

Коли настало переслідування християн за цісаря Декія, Григорій порадив своїм вірним, щоб не наражалися добровільно на муку й смерть, але ховалися від поган. Він теж зі своїм дияконом сховався в горах. Одного разу зайшли в те місце цісарські вояки, що шукали його й його диякона, але не зробили їм нічого, бо їм здавалося, що вони бачать тільки три дерева. Коли ж один з тих поган, що сказав був владі, де перебуває Григорій, вернувся на те місце, де були вояки, то побачив Григорія й диякона на молитві. Зрозумівши, що Бог чудесним способом заслонив був своїх вірних слуг перед оком вояків, він навернувся до Христової віри.

Життєписці оповідають про Григорія, що коли надходило рокове свято якого мученика, то він на той день приготовляв, крім богослужби, також різні забави, що притягали юрби поган; таким чином погани познайомлювалися з християнами й їхньою вірою.

У 264 році відбувся в Антіохії собор, що на ньому осудили єпископи єретицьке вчення єпископа Павла з Самосати; між тими, що перші підписали ухвали собору, був Григорій і його брат Атенодор, що теж був єпископом.

Коли Григорій лежав уже на смертній постелі, то спитав,

скільки ще є в місті поган. Коли йому сказали, що сімнадцять, він почав прославляти Боже Милосердя, що дозволило йому зробити стільки навернень поган до Христа. Помолившись за навернення й цих останніх та за закріплення у вірі християн, попросив Григорій приятелів, щоб не справляли йому величавого похорону, тільки зовсім простий і вбогий, бо таке було все його життя.

Своє багатотрудне життя закінчив св. Григорій Новокесарійський приблизно 270 року. Згодом його тіло мали перенести до манастиря в Калябрії, після чого поширилося почитання св. чудотворця Григорія в південній Італії й Сицилії.

18 листопада

Святий ПЛАТОН

Св. мученик Платон походив з міста Анкири в Малій Азії. Його батьки були передові християни. Платон був щиро перейнятий Христовим духом і вже замолоду почав роздавати вбогим свій маєток, що йому припав був у спадщині по батьках. В часі переслідування християн за цісаря Максиміяна його ув'язнили, а коли він не хотів відректися Христової віри, його жорстоко замучили.

18 листопада

Святий РОМАН

Св. мученик Роман був дияконом у місті Кесарії Палестинській. Коли за цісаря Діоклетіяна настало переслідування християн, Роман перебував в місті Антіохії. Він ходив там поміж християнами та заохочував їх до видержання в Христовій вірі аж до смерти. Одного разу він побачив, що деякі ув'язнені християни були готові зі страху поклонитися поганським божкам. Прикро вражений такою хиткістю християн, він голосно крикнув на них і напімнув їх, щоб були вірні Христові аж до кінця. Почувши його викрик, погани негайно зловили його й мучили, а опісля засудили на спалення живцем. Коли зливний дощ загасив огонь, казав цісар, що перебував тоді в місті, вирвати йому язика. Коли ж Роман, хоч без язика, далі виразно говорив, щоб погани почитали тільки одного правдивого Бога, казав цісар відвести його до в'язниці, де його знову мучили, а накінець задушили. Своєю мученицькою смертю прославив св. Роман Бога 304 року.

Святий АВДІЙ

Св. Єронім був такої думки, що св. Авдій виступав, як пророк, в тому самому часі, коли пророкував св. Осія, Йоїл, Амос і Міхей. Як пророчу спадщину, оставив Авдій по собі маленьку пророчу книгу, що в ній він передрікає ідумейцям повну погибіль за переслідування його рідного ізраїльського народу. В своїй пророчій книзі він говорить ідумейцям:

...Тебе обманила гординя в твоєму серці, бо ти живеш у проваллях між скелями на високих місцях і міркуєш у серці: Хто скине мене вниз? Але хоч би ти піднявся, як орел, високо і між зорями вимостив собі гніздо, то Я тебе й звідти скину, говорить Господь Бог... Аж поза границі виженуть тебе, а всі твої побратими обмануть тебе, здружені з тобою переможуть тебе, а ті, що їдять твій хліб, будуть побивати тебе. О, нема в Едома розуму!

Це ж усе здійсниться того дня, коли я вигублю мудрих в Едомі і розумних з гір Езавових, говорить Господь... За пригнітання твого брата Якова покриє тебе сором і будеш викорінений по віки... Не годилося б тобі приглядатися з прихованою втіхою горю в день твого брата, в день приведення його в чужину; не належало б тобі радуватися у день погибелі синів Юдиних та розширювати рота в день їхньої біди... Ані стояти на роздоріжжях, щоб убивати його втікачів, або зраджувати тих, що врятувалися в день нещастя. Бо наближається день Господень на всі народи, і що ти чинив, те й тобі станеться...

А на Сіон-горі буде спасіння, і буде вона святинею; і дім Яковів візьме в посідання свою займанщину... І прийдуть визвольники на Сіон-гору, щоб осудити гору Езавову, — і настане царство Господнє.

19 листопада

Святий ВАРЛААМ

Св. мученик Варлаам мав бути сільським робітником близько міста Антіохії в Малій Азії. Коли він прилюдно визнавав Христову віру, його ув'язнили. Після довгого ув'язнення його жорстоко мучили й силували зложити жертву поганським божкам. Коли ж Варлаам не давався ніяким чином примусити до того, його замучили. Згинув св. мученик Варлаам у місті Антіохії, правдоподібно 304 року.

Святий ГРИГОРІЙ ДЕКАПОЛІТ

Св. Григорій Декаполіт походив з Малої Азії. Коли вже став юнаком, його батьки почали приготовляти його до подружнього стану. Одначе його не манило світове життя, тому він покинув батьківський дім і почав ходити з місця-на-місце та жити тільки для прослави Бога й спасіння душі.

По якомусь часі він прибув з Азії до Царгороду, де кипіла завзята боротьба за почитання св. образів, передусім за цісаря Лева Вірменина, що противився почитанню св. ікон. В Царгороді пристали до нього два побожні учні, а саме Іван і Йосиф Піснеписець. Незабаром він вислав Йосифа до Риму, щоб повідомив Папу про горе, яке терплять католики від іконоборців за почитання св. образів. Йосифові не вдалося доїхати до Риму, бо під час подорожі його ув'язнили іконоборці і задержали в в'язниці на Критському острові. Коли Йосиф по якомусь часі вийшов на волю і вернувся до Царгороду, то вже не застав Григорія між живими.

Мощі св. Григорія й учня Івана зложив св. Йосиф Піснеписець в новозбудованім манастирі. Св. Григорій Декаполіт жив у дев'ятому сторіччі.

20 листопада

Святий ПРОКЛЬ

Св. Прокль народився в Царгороді і був учнем св. Івана Золотоуста. Завдяки своїй побожності, він був молоденьким висвячений на церковного четця. Коли став священиком, то вславився своїми добрими проповідями. Згодом він був висвячений на єпископа міста Кизика, куди одначе не міг виїхати, бо люди, що були противні залежності від Царгороду, не хотіли його прийняти.

У часі Проклевої праці в Царгороді три рази вибирали нового патріярха, і за кожним разом були такі люди, що хотіли вибрати на патріярха Прокля, але їм це не вдавалося. Одним із тих патріярхів був нещасний Несторій, який поширював фальшиву науку, наче б то в Христі була Божа і людська особа, що Пресв. Діва Марія породила тільки Христа-людину та що Вона не є Божа Мати. Прокль рішуче противився фальшивій науці Несторія і доводив у своїх проповідях, що Марія, це дійсна Пресв. Богородиця й Божа Мати. Коли одного разу він говорив про це проповідь у приявності Несторія, Несторій таки в церкві прилюдно спроти-

вився цій католицькій науці Прокля. Згодом Несторія осудили за його єретицьку науку і усунули з патріяршого престолу.

У 431 році, коли вмер четвертий із черги патріярх, на його місце вибрали нарешті патріярхом св. Прокля. Цей вибір потвердив Папа Келестин І. Як патріярх, Прокль із усією силою обороняв правди Христової віри, але з єретиками поводився дуже лагідно, так як Христос з митарями й грішниками. З Апостольським Престолом і св. Кирилом Олександрійським жив у тіснім і приязнім з'єднанні, що його піддержував своїм листуванням. Коли вірменські єпископи звернулися до нього за порадою, як їм ставитися до таких творів, які не подавали правовірного поучення про св. віру, він вказав їм помилкові погляди автора, подав ясний виклад католицької науки про втілення Божого Сина та заохотив їх, щоб держалися тієї науки, що її в своїх творах подавали св. Василій Великий і св. Григорій Назіянський. Таким чином патріярх Прокль своєю книжкою для вірмен захоронив їх перед несторіянською єрессю. Писав він теж різні листи й проповіді. В часі свого патріярхату, в порозумінні з царицею Пульхерією, він переніс з Команів до Царгороду мощі свого св. вчителя Івана Золотоуста.

У часі Проклевого патріярхату навістив Царгород жахливий землетрус. Коли переляканий нарід бігав поміж зруйнованими будинками й не міг знайти собі спокою, св. патріярх ходив зі своїми священиками поміж людьми та старався заспокоїти їх і потішити. Оповідають, що, навчені видіннями одного хлопчика, люди почали тоді співати разом зі своїм патріярхом: "Святий Боже, святий кріпкий, святий безсмертний помилуй нас", після чого землетрус закінчився. Про ці слова була перша урядова згадка на Вселенському Соборі в Халкедоні (451 р.). Не знаємо тільки певно, чи це св. Прокль включив ці слова до св. Літургії.

Св. Кирило Олександрійський оставив нам про св. Прокля засвідчення, що це "був муж повний релігії, досконало обзнайомлений з церковною дисципліною та вірний у виконуванні канонічних приписів." А історик Сократ, що знав св. Прокля особисто, засвідчує, що він "мало мав собі рівних у моральній досконалості. Він був завжди до кожного ввічливий, бо був переконаний, що ввічливість більше помагає поширювати правду, ніж суворість. Тому він зробив постанову не сердити ні не тривожити єретиків, і таким чином він у своїй особі привернув цю лагідну й ласкаву гідність

характеру, що, на нещастя, була так часто порушувана... Він був взором для всіх правдивих церковних настоятелів."

Своє життя духовної боротьби й праці закінчив св. патріярх Прокль 447 року.

21 листопада

Свято ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ

У давніх Ізраїльтян був звичай посвячувати новонароджених дітей Богові. Робили це обов'язково передусім такі батьки, що по довгім вижиданні випросили собі дитину в Бога гарячими молитвами. Так, наприклад, був посвячений Богові славний в історії ізраїльського народу останній суддя

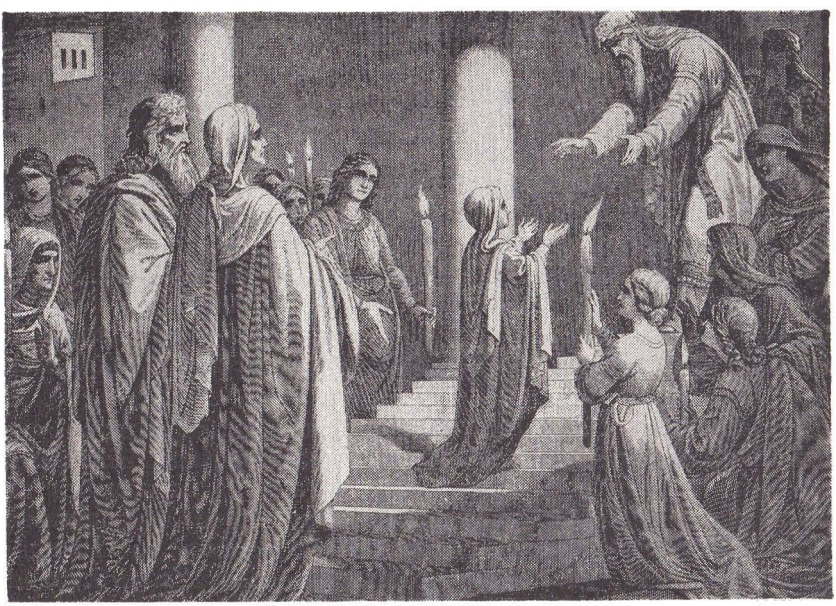

й пророк Самуїл. Посвячених дітей приводили батьки й знайомі в єрусалимський храм, де вони одержували благословення від священика і оставалися при храмі до часу своєї повнолітности. При храмі було дев'ятдесят кімнат. В одних кімнатах проживали Богу посвячені дівиці, в других побожні вдовиці, в третіх посвячені Богу юнаки-назореї, а в четвертих священики й левіти. Посвячені Богові діти навчалися при

храмі правд віри, виховувалися в Божій боязні та послуговували при храмі.

Християнське передання переказало нам вістку, що до цього храму віддали були святі подруги Яким і Ганна також і Пресв. Діву Марію. Згідно з народнім звичаєм і своєю колишньою обітницею, вони привели свою трилітню доню, щоб Вона, як Богу посвячена дівиця, служила при храмі Богові та виховувалася в релігійнім дусі. Тут перебувала Марія до свого чотирнадцятого року, коли то, згідно з Божою волею, Вона заручилася зі св. Йосифом.

Для звеличення цієї гарної події та для поучення вірних наша св. Церква установила окреме свято — Введення в храм Пресв. Діви Марії. Коли це свято пригадує нам цю зворушливу подію з життя Діви Марії й силою нашої віри й уяви робить нас її свідками, то ми з любов'ю й набожністю стараймось зрозуміти його значення й науку для нас.

Насамперед звернім увагу на праведного Якима й Ганну та застановімся над їхньою жертвою. Ці святі батьки приносять Богові жертву. А жертвують вони Господу Богу те, що в них було найдорожче, багато цінніше, ніж усі маєтки, ніж цілий світ. Марія була їх єдина дитина, випрошена на старості літ довгими молитвами, виєднана численними жертвами. Вони Її так сердечно любили. Вона така ще молоденька, така мила, була б ще принаймні кілька літ веселила їх серце, якби була осталася з ними. А одначе вони роблять жертву і віддають Її на службу Господеві. Чому вони це роблять? Бо вони вірили, що така була тоді Божа воля. Вони були переконані, що Бог домагається цього від них.

Бог раз-у-раз домагається від людей якоїсь жертви. Чогось треба зректися, від чогось треба здержатися. Відзнакою побожних християн є те, що вони в таких хвилинах без вагання, безпроволочно виконують Божу волю й приносять Йому в жертві те, чого Він домагається від них. Час і гроші, особисті вигоди, здоров'я й життя, — все те вони складають з любов'ю, навіть по-геройськи, Богові в жертві.

Таку цінну жертву можуть зокрема зложити батьки, коли вони віддають своїх дітей на службу Богові в духовнім стані. Коли батьки пізнають, що когось з їх дітей Бог кличе до манастиря чи священства, вони повинні охоче виповнити Божу волю та щирим серцем посвятити Богові своїх дітей, хоча б це було получене навіть з великою жертвою. Для прослави Бога й спасіння душ ніяка жертва не повинна ви-

глядати занадто велика. Св. Яким і Ганна дають нам у цім якнайкращий приклад.

Ще кращу жертву зробила Марія. Коли батьки сказали Їй, що Вона посвячена ними на службу Богові в храмі, Вона відразу беззастережно й охоче зреклася щасливого життя з батьками в родиннім домі і тих розривок, що їх Вона могла мати на світі між рідними та пішла в незнане їй досі місце, між чужих людей. Таку жертву зробила Марія охоче тому, бо Вона знала, що цього хоче Бог. Божа воля була для Неї тією спонукою, що керувала всім Її життям. Досконале виповнення Божої волі, і це завжди з любови до Бога, було головною прикметою й щастям Марії. "Оце я слуга Господня, нехай мені станеться згідно з твоїм словом."

Такого духа повинні мати й ми самі. Бог є наш Творець, що створив нас тільки на те, щоб ми виконували Його пресвяту волю. Марія це розуміла і досконало виконувала завжди цей свій святий обов'язок. Наслідуймо в цім Пресв. Діву Марію! Робім завжди так, як Вона. Чи щось добре треба зробити, чи від злого здержатися, Божа воля надівсе! Завжди, в кожній речі, і тільки з любови до Бога. В цім буде Божа слава і наше спасіння.

Коли Марія замешкала при Божім храмі, то з великим піднесенням духа й захопленням почала виконувати обов'язки посвяченої Богові дівиці. Щодовше перебувала при храмі, то краще з усього вив'язувалася. На молитві і при праці, в спільнім житті з подругами і старшими, при їді і в час спочинку Марія завжди пам'ятала на Божу присутність і з великої любови до Бога старалася в усім Йому подобатися. Її життя, навіть у часі прикрих переживань і гірких досвідчувань у пожитті з людьми, що не були такі добрі, як Вона, було наче однією безперервною піснею: Величає моя душа Господа! Постійне наставлення душі Марії в часі її щоденного життя при храмі було завжди одне: Божа воля, з любови до Бога, щоб Йому в усім подобатися! Найкращою виявою такого настрою Маріїної душі та Її беззастережного з'єднання з Богом був Її надзвичайний обіт дівицтва. Боже, я люблю Тебе надівсе і навіки бажаю бути тільки Твоя! Це було найкраще слово в часі життя в храмі.

Життя Пресв. Діви Марії при храмі було не тільки постійною прославою Бога й найщасливішим життям людини досконало посвяченої Богові; воно було одночасно й тим найкращим прикладом, що його людина може дати іншим людям. І ми, християни, що почитаємо Марію, як свою не-

бесну Матір і Царицю, повинні раз-у-раз звертати увагу на цей приклад, щоб учитися від Марії побожного життя.

Передусім молодь повинна часто вдивлятися в образ Пресвятої Діви Марії, перечитувати Її життя, пізнавати Її великі чесноти й жити так, як Вона. Наші хлопці й дівчата будуть прикрасою нашого народу, якщо, за прикладом Марії, навчаться виконувати в усім Божу волю з любови до Бога та щоб Йому в усім подобатися. На кожнім кроці треба щось добре зробити, від чогось злого здержатися. Доброю буде дійсно наша молодь, якщо в цих речах наслідуватиме Пресв. Дівицю в храмі. Нехай у нас буде така слава, що українська молодь, це — марійська молодь!

Зокрема повинні юнаки й дівчата звертати особливу увагу на те, щоб наслідувати в Пресв. Діви Марії Її досконалу посвяту на службу Богові і Її чистоту.

Щодо посвяти на службу Богові, то нехай з кожної нашої родини хтось стане священиком або братом-монахом чи сестрою в манастирі. Нам треба багато таких хлопців і дівчат, які посвячувалися б на службу Господеві й ревно трудилися над спасінням рідного українського народу. Релігія є найбільшим скарбом нації, тому треба конечне, щоб якнайбільше з нашої молоді ставали душпастирями і місіонарями, чи братьми-черцями і сестрами-черницями та з великою любов'ю працювали над закріпленням рідного народу в св. релігії.

Що ж до чистоти, то вона, за прикладом Пресв. Діви Марії, нехай буде найкращою відзнакою й славою нашої молоді. Щоб кожне могло сказати: Наша молодь гарна, бо вона невинна; наша молодь славна, бо вона чиста; наша молодь, це наша потіха й надія, бо всі наші хлопці й дівчата подібні своєю невинністю й чистотою до Пресв. Діви Марії в Господнім храмі.

Любіть, хлопці й дівчата, Марію, то станете Її духовними дітьми, подібними серцем до своєї Пречистої Матері!

22 листопада

Святий ФИЛИМОН і ДРУЖИНА

У Малій Азії, в місті Колосах, жив у першому сторіччі по Христі передовий і заможний поганин, на ім'я Филимон. Згодом він познайомився зі св. апостолом Павлом і, мабуть, під його впливом прийняв Христову віру з жінкою Апією й усім своїм домом. Филимонів дім став незабаром взором

християнської побожности і, як виглядає, також місцем сходин колоських християн. Пізнати це зі слів листа св. Павла до Филимона, що в ньому він пише: "Дякую моєму Богові пам'ятаючи завжди про тебе в своїх молитвах, бо чую про твою любов і віру, що її маєш до Господа Ісуса і всіх святих... Я мав велику радість і втіху в твоїй любові, що серця святих (християн) через тебе, брате, скріпилися." (Фил. 4).

У тому часі мав Филимон невільника-поганина, що називався Онисим. Несподівано Онисим обікрав Филимона і, зі страху перед карою, втік аж до Риму. Тут, на своє велике щастя, він зайшов одного разу до св. Павла, що був тоді цісарським в'язнем. Св. апостол так ласкаво прийняв Онисима, що він, зворушений цією ласкавістю й порушений Божою ласкою, не тільки щиро признався до провини, але й прийняв Христову віру. Онисим був здібним юнаком, тому, після навернення, св. Павло хотів оставити його при собі, як помічника. Одначе тому, що, згідно з тодішнім правом, невільник належав до свого пана, св. Павло відіслав Онисима назад до Филимона. Одночасно передав йому через Онисима листа з проханням, щоб Филимон простив Онисимові його провину та прийняв його як улюбленого в Христі брата. Християнське передання переказало нам вістку, що Филимон справді простив Онисимові провину, а крім цього обдарував його волею та зробив його своїм побратимом у проповідуванні Христової віри.

У своєму посланні до Филимона згадує св. Павло також Апію, що її називає "улюбленою сестрою", і Архипа, "нашого товариша," тобто колоського єпископа.

Про дальшу долю Филимона не маємо певної вістки. Тільки побожні оповідання подають, що він був згодом єпископом Колосів або Гази та що за цісаря Нерона він з Апією згинув у Колосах мученицькою смертю за Христову віру.

23 листопада

Святий АМФІЛОХІЙ

Св. Амфілохій, це вчений і славний Отець Церкви з четвертого сторіччя, а одночасно сердечний приятель св. Василія Великого й св. Григорія Назіянського. Походив він з Кападокії в Малій Азії та з доброї родини. Замолоду він завчав право й думав стати адвокатом, але його побожність спонукала його незабаром відсунутися від світових справ та посвятитися виключно Божій службі.

Своє нове життя розпочав він тим, що покинув батьківський дім та оселився в одній пустельні. Там він розвів собі городець і почав плекати для свого прожитку городину й овочі. Але кукурудза там не хотіла рости, бо була засуха земля, тому її достачав йому, взаміну за городину й овочі, св. Григорій.

Коли св. Василій став архиєпископом Кесарії, то Амфілохій був би теж пішов туди за своїм приятелем, якби не те, що мусів доглядати свого старенького батька. Він теж боявся, що св. Василій втягне його до духовного стану й праці в церкві, а він до цього не мав охоти. Однак інші були Божі пляни щодо цього. Саме в тому часі опорожнився єпископський престіл у малоазійському місті Іконіюм, і духовенство з вірними одноголосно вибрали його на свого архипастиря. Сталося це, мабуть, за порадою св. Василія. По виборах св. Василій прислав йому поздоровлення, а привітавши його з єпископством, зазначив, що він не повинен бути ведений, тільки вести інших. По своїм висвяченні 374 року Амфілохій негайно поспішив до Кесарії в відвідини до св. Василія. В тому часі він виголосив до кесарійців свою проповідь, що їм була більше сподобалася, ніж проповідь кого іншого з Василієвих духовних гостей. Згодом Амфілохій нераз радився св. Василія в трудних справах християнської науки й дисципліни, і на його прохання написав св. Василій розправу про Святого Духа. Коли св. Василій умер, Амфілохій виголосив на його похороні прощальне слово (379 р.).

У 374 році скликав Амфілохій єпископів на синод в Іконіюм, де обговорювано оборону католицької віри проти єретиків македоніян, що не признавали Святого Духа за Бога. В обороні божества Третьої Божої Особи він написав теж окремий твір. Під час Вселенського Собору в Царгороді (381 р.) стрінувся Амфілохій зі св. Єронімом, що подивляв його розправу про Святого Духа.

Щоб здержати єретиків аріян у їхній діяльності, просив Амфілохій цісаря Теодосія І, щоб законом заборонив аріянам відбувати прилюдні сходини. Цісар не прихилився до його прохання, бо думав, що така заборона була б надто сувора. Коли після цього прибув Амфілохій до цісарської палати, то поклонився цісареві, але не зложив ніякого поклону його синові Аркадієві, що сидів біля батька і вже був проголошений імператором. Коли цісар звернув Амфілохієві увагу, що й синові належиться гідний поклін, Амфі-

лохій погласкав Аркадія по лиці так як звичайного хлопця, і сказав йому: "Добридень, мій сину". Ображений цим цісар розсердився і казав прогнати Амфілохія з палати. Тоді св. архиєрей сказав цісареві: "Імператоре, ти не можеш стерпіти маловаження свого сина. А як же ти можеш стерпіти тих, що зневажають Божого Сина?" Ця бистра Амфілохієва відповідь зробила на цісаря таке сильне враження, що він незабаром заборонив аріянам і іншим єретикам відбувати сходини, щоб не могли поширяти свої фальші між народом.

Св. Григорій Назіянський називає св. Амфілохія єпископом без закиду, ангелом і вісником правди, а батько св. Григорія згадує про нього, що він уздоровляв недужих молитвою, призиванням благословення Пресв. Трійці та відправою Служби Божої.

Закінчив св. Амфілохій своє життя приблизно 400 року.

23 листопада

Святий ГРИГОРІЙ ДЖІРДЖЕНСЬКИЙ

Св. Григорій народився на Сицилії, близько міста Джірдженті (559 р.). Виховувався він під опікою джірджентського єпископа св. Потаміона. Мавши бистру пам'ять, він скоро навчився читати, писати, співати церковні пісні й церковного уставу. Псалтир знав так добре напам'ять, що цим звернув на себе увагу свого оточення. Коли йому було дванадцять років, на прохання батьків єпископ Потаміон прийняв його між клириків.

На вісімнадцятому році життя вибрався Григорій на прощу до Єрусалиму, де чотири роки продовжав свою науку красномовства, граматики, філософії й астрономії по різних палестинських манастирях. Під час перебування у св. Землі мав Григорій нагоду бачити й подивляти велике вмертвіння палестинських черців під час Великого Посту. А коли побачив, що вони цілий Великий Тиждень нічого не їли, то бив сьої груди й говорив: "Горе, горе, що зроблю окаянний? Як я зійдуся з цими святими в день Суду?" В цім своїм смутку потішався згадкою про Боже Милосердя, що робить можливим спасіння й робітникам одинадцятої години. Коли єрусалимський патріярх пізнав велику Григорієву побожність, висвятив його на диякона.

З Єрусалиму вибрався Григорій до Антіохії, де цілий рік проповідував Боже слово, а опісля перейшов до Цар-

городу. Тут запопадливо читав твори св. Івана Золотоуста й багато постив, приймаючи поживу тільки в суботу й неділю. Коли про це довідався царгородський патріярх, то казав йому замешкати в патріяршій палаті. Згодом вибрався Григорій до Риму, де замешкав в манастирі св. Сави. Коли опорожнився єпископський престіл у Джірдженті, Папа, на основі особливого видіння та за порадою римського абата Марка, що був з Григорієм в Єрусалимі, призначив Григорія єпископом міста Джірдженті. Григорій не бажав цього достоїнства, але прийняв його для прослави Бога й спасіння душ. Після висвячення на єпископа, вернувся Григорій до Джірдженті і відразу розпочав свою ревну пастирську працю. Нарід надзвичайно радів своїм новим владикою, а зокрема його рідні батьки, що діждалися побачити свого сина на єпископському троні.

Коли ворог людського спасіння побачив успішну працю св. архиєрея, то почав ставити йому перешкоди. В своїй руйницькій роботі послужився двома збунтованими духовниками, що задумали позбутися Григорія, а на його місце поставити єпископом виключеного з церкви єретика. Щоб дійти до мети, вони намовили одну нечесну дівчину, щоб кинула на Григорія наклеп, наче б то він допустився з нею гріха. Своє оскарження вона склала до рук папського представника. Після цього Григорія покликали до Риму, де він поверх два роки просидів у в'язниці. Цей допуст св. Божий слуга терпів покірно, без одного слова нарікання. Коли ж спісля нещасна наклепниця прибула до Риму і призналася до фальшивого оскарження Григорія, він з благословенням Святішого Отця вернувся до Джірдженті, де далі з великою ревністю й успіхом продовжав свою пастирську працю і збудував нову величну церкву.

Крім пастирської праці, Григорій писав також релігійні твори. До нашого часу зберігся його дуже добрий виклад книги Еклезіяста.

Св. Григорій з Джірдженті закінчив своє життя приблизно 638 року. Його життя описав Леонтій, чернець із манастиря св. Сави в Римі.

Свята КАТЕРИНА

Св. мучениця Катерина мала походити з славного єгипетського міста Олександрії. Оповідання про св. Катерину стало відомим приблизно в десятому сторіччі. На її честь збудовано багато церков, а студенти, філософи, проповідники, мельники й інші почитали її як свою небесну покровительку; вона мала теж з'явитися св. Домінікові й св. Іванні д'Арк. Згідно з відомим оповіданням, св. Катерина була молода й надзвичайно гарна поганська дівчина, а одночасно й учена. Коли навернулася до Христової віри, то давала поганам такі розумні відповіді, що завдяки тому навернулося до Христової віри п'ятдесят поганських філософів, а також і інші особи. Як християнку, її мучили на колесі з понабиваними цвяхами, а коли колесо розпалося, казали відрубати їй голову. Сталося це приблизно 310 року.

24 листопада

Святий МЕРКУРІЙ

Про св. мученика Меркурія оповідають, що він походив зі Сходу, був сином скитського старшини і хоробрим воякоm, а навіть воєводою за часів римського цісаря Декія. Перебував у Римі. Коли на Вічне Місто напали варвари, Меркурій переміг їх і прогнав з-під Риму. Не зважавши на те, Декій казав завезти його до Кесарії Кападокійської і там замучити за те, що, бувши християнином, не хотів принести жертву поганським божкам. Сталося це приблизно 250 року. Св. Василій Великий призивав помочі св. мученика Меркурія проти цісаря Юліяна Відступника.

Святий ІВАН ВІД ХРЕСТА

Славний у католицькім світі Учитель Церкви, св. Іван від Хреста, народився в Еспанії 1542 року. Втративши дитиною батька, він був примушений, як убогий сирота, вчитися на ткача, щоб мати можливість заробляти собі на хліб. Коли ж незабаром виявилося, що він до такої праці зовсім нездібний, то він став слугою в лікарні. На його щастя, йому було тоді також можливим ходити на науку до колегії ОО. Ісусівців. Найкращою його прикметою в тому часі була його побожність; зокрема, він уже тоді накладав на себе різні суворі покути.

Коли Іван мав двадцять один рік, то покинув світ і вступив до манастиря ОО. Кармелітів, щоб серед них вести Богу досконало посвячене життя. ОО. Кармеліти мали в тому часі два чернечі устави. Старий устав із суворими правилами, і новий із легшими, що його, за дозволом Папи, придержувалися тодішні кармеліти. Коли Іван зложив свої чернечі обіти, то, на його власне прохання, йому дозволили держатися старого, твердшого уставу. Він бажав також бути в Чині тільки братом-помічником, але на це настоятелі не згодилися. Після цього він скінчив успішно свої богословські науки, і 1567 року був висвячений на священика.

Як чернець, він визначався тим, що любив суворі вмертвіння, тихе, відокремлене життя й високу, контемплятивну молитву. Тому, що його Чин держався легшого уставу, то він згодом хотів перейти до суворішого Чину ОО. Картусіян.

Але до ОО. Картусіян він не пішов. Саме в тому часі він стрінувся з св. Тересою Авільською, що засновувала чоловічі й жіночі кармелітські манастирі з старим, твердим уставом. Пізнавши святість о. Івана, св. Тереса з Авілі намовила його, щоб він остався в Чині ОО. Кармелітів та поміг їй заснувати

чоловічий манастир т. зв. Кармелітів босих, що мав держатися старого суворого уставу. Тому, що це було згідне з його власними бажаннями, він згодився піти за думкою св. Тереси. Незабаром він спровадився до одного вбогого, зруйнованого домику, наче вбогого Вифлеєму, і розпочав своє життя найбільшого самозречення та досконалости. По двох місяцях до нього пристали ще два інші кандидати, і 1568 року вони склали, згідно з старим кармелітським уставом, свої чернечі обіти-приречення, що будуть в убожестві, чистоті й послусі перебувати аж до смерти в манастирі т. зв. ОО. Кармелітів босих. Тоді о. Іван прийняв нове чернече ім'я — Іван від Хреста.

Вістка про заснування манастиря ОО. Кармелітів босих розійшлася між людьми дуже скоро і була прийнята так прихильно, що незабаром св. Тереса заснувала чотири нові чоловічі манастирі. Їхньою душею став о. Іван. Його приклад сильно потягав інших черців до любови самоти, покори й умертвіння. Але одночасно, він мав багато прикрих досвідчень. Це сам Бог таким чином очищував його серце від усіх природних немочей і прив'язань. Попереду він мав багато солодких потіх на молитві, коли розважав про Бога, Його прикмети й дії. Тепер затяжів над його душею брак усякого потішення. Його почала мучити душевна посуха, внутрішні неспокої, скрупули, відраза до духовних вправ, нестерпні спокуси. Найтяжче мучили його великі скрупули й внутрішнє опущення. Ці свої прикрі переживання він описав згодом у своїй книжці п. з. Темна ніч душі. В тому часі він жив у такому внутрішньому затемненні, наче б його Бог зовсім опустив. Але помалу це прикре досвідчення минулося і його душу наповнило знову внутрішнє світло та солодке почуття великої любови до Бога.

В 1571 році о. Іван стає духовником й сповідником черниць в місті Авілі. В час перебування о. Івана в Авілі спала на нього несподівано велика прикрість. Ті старі кармеліти, що держалися легшого уставу, почали домагатися, щоб він відрікся старого уставу і пристав до них. Коли ж він рішуче цьому спротивився, вони силою забрали його до свого манастиря і дев'ять місяців держали його ув'язненого на хлібі й воді в темній келії. Святий в'язень зовсім цим не журився й ні на кого не нарікав. Тільки молився і писав свої гарні духовні вірші. Його терпеливість і повна здача на Бога були Богові такі милі, що Він посилав йому надзвичайні небесні потішення. Про своє терпіння він згодом сказав: "Не дивуй-

тесь, що я люблю терпіння; Бог дав мені високе розуміння його вартости тоді, коли я був у в'язниці в Толедо." На дев'ятому місяці йому вдалося щасливо вийти з в'язниці. Після цього він уже без перешкоди перейняв настоятельство в призначенім йому манастирі.

Щоб кожний чернець Кармелітського Чину міг спокійно держатися старого або нового уставу, Апостольський Престол створив 1580 року дві окремі чернечі області-провінції. Полагодженням цієї справи о. Іван мало займався, бо в тому часі він писав свої цінні твори, що за них Апостольський Престол признав йому почесне названия — Учителя містичного богослов'я. В цих творах він давав свої поучення про містику, тобто про пізнавання Божих таємниць і вічного життя через затоплення в релігійних розважаннях і внутрішні об'явлення. У своїх поученнях про контемплятивне життя він підкреслював, що воно спирається на тісній злуці з Богом через любов. Він писав: "Нема кращого або потрібнішого діла, як любов... Ми були створені до любови... Бог не користується нічим іншим, тільки любов'ю... Так як любов є злукою Отця з Сином, так вона є злукою людської душі з Богом." До контемпляції, тобто до глибокого розважання про Бога й релігійні речі, доходимо через любов, що спирається на живій вірі, яка єдина лучить нас із безконечним Богом. Одночасно з високою контемпляцією він лучив надзвичайно суворі тілесні вмертвіння; він спав тільки дві-три години, а решту ночі проводив на молитві перед Найсв. Тайнами. В Бога просив собі часто трьох речей: щоб ні один день не проминув йому без якогось терпіння, щоб не вмер під час настоятельства та щоб закінчив своє життя в пониженню й погорді. Він був часто такий затоплений у Бозі, що тільки з великим трудом міг відірватися від молитви та займатися дочасними справами. Ця його велика любов до Бога проявлялася нераз особливою ясністю на його обличчі, передусім по відправі Служби Божої. Він мав теж від Бога великий дар розпізнавання правди про Божі речі, а також роблення чудес; нераз він чудесним способом подавав поміч своїм манастирям у дочасних потребах.

Коли 1582 року вмерла св. Тереса, прийшло до непорозуміння між самими Кармелітами босими. В тому часі о. Іван хоч належав до настоятелів, мав багато прикрощів від таких черців, що мали на чернечі справи інші погляди. Через ті непорозуміння головний намісник Чину звільнив його від усякого настоятельства і, як звичайного черця, відіслав до

далекого манастиря між горами. Тут він цілі дні проводив на молитві, а про свої переживання в тому часі він говорив: "Я приношу менше гріхів до сповіді, як я є між скелями, ніж як я є між людьми."

Коли противники о. Івана почали збирати різні докази проти нього і чванитися, що можуть викинути його з Чину, він тяжко занедужав. Повідомлений своїм протоігуменом, що він може вибрати собі на проживання один із двох манастирів, він вибрав той, що в ньому був настоятелем один з його противників.

Тяжка подорож погіршила його здоров'я, але він терпеливо переносив великі болі й кілька операцій. Його положення погіршувала ще жорстока поведінка настоятеля. Коли це дійшло до відома протоігумена, він приїхав відвідати о. Івана і зробив усе можливе для зменшення його прикрощів. При цій нагоді він теж гостро напімнув немилосердного настоятеля; завдяки цьому напімненню настоятель пізнав свою провину і щиро розкаявся.

Тяжка недуга о. Івана тривала майже три місяці. Умер по великих терпіннях 1591 року. Умер оповитий чорною хмарою упередження, що його несправедливо викликали в Чині проти нього два недосконалі настоятелі, не зважаючи на те, що він був співзасновником Чину і перший розпочав жити в ньому згідно з його уставом.

Зараз після його смерти хмара упередження розвіялася, а на її місце засяло світло чеснот померщого і загального признання для них. Духовенство і світські поспішили юрбами на його похорон. Апостольський Престол прослідив його життя, а ствердивши його геройські чесноти, вписав ім'я Івана від Хреста між святих.

Св. Тереса була такого погляду, що св. Іван від Хреста не був надзвичайної освіти, але він був надзвичайно чистою душею, що їй Бог додавав великі просвічення й розуміння духовних речей. Це потверджують його твори: Вхід на Кармельську гору, Темна ніч душі, Живе полум'я любови й Духовна пісня. Це потвердив згодом Апостольський Престол, що за його глибокий виклад містичного богослов'я проголосив св. Івана від Хреста 1926 року — Вчителем Церкви.

Святий КЛИМЕНТ

Четвертим Христовим Намісником у Римі був св. Климент. Св. Іриней написав у другому сторіччі про нього, що він був сучасником св. Петра й Павла, що він "бачив блаженних апостолів і розмовляв з ними; їх навчання було постійно в його ушах, а їх передання перед його очима."

У тому часі, коли Папа Климент управляв Христовою Церквою, прийшло було до великого непорозуміння між християнами в Коринті. Коли вістка про це дійшла до Риму, Климент написав до Коринтян папського листа, який опам'ятав їх, привернув між ними християнський мир, відновив їх віру та пригадав їм те передання, що його вони одержали недавно від св. апостолів. Цей лист зробив Папу Климента славним у Христовій Церкві. Цього листа читали давні християни по своїх церквах разом зі св. Письмом.

У своєму листі Климент пригадував Коринтянам, що тоді, коли вони були покірні, бажали бути скоріше підданими, як володіти, були вдоволені такою долею, яку їм дав Бог, і охоче слухали Його слова, то їх поведінка була прикладна, будуюча. В тому часі вони були щирі, не пам'ятали кривди, а всякий бунт і роз'єднання викликали в них відразу. Але тепер Папа мусить сумувати, бо вони перестали боятися Бога, стали гордими, заздрісними й сварливими. Нехай позбудуться гордости й гніву, бо Христовими є покірні люди, а не ті, що вивищають себе. Ісус Христос прийшов на світ не в блисках сили й могучости, але в дусі покори. Нам треба пам'ятати, що Бог є завжди близько нас, так що ні одна думка не є перед Ним закрита, тому ми не повинні ніколи робити щось противне Його волі. Одночасно нашим обов'язком є поважати тих, що поставлені над нами, тобто епи-

скопів і всю церковну старшину; вони були поставлені для зберігання карности, тому нам треба бути їм послушними. Нехай кожний буде підчинений іншим згідно з порядком, що його установив Бог. Нехай сильні не занедбують дбати про немічних, а немічні нехай поважають сильних. Нехай багаті дають милостиню вбогим, а вбогі нехай дякують Богу за те, що післав їм таких добродіїв, які спомагають їх в їх потребах. Нехай виявляють свою мудрість ділами, а не словами... Ті, що є великі, не можуть існувати без малих, ні малі без великих. Найменші члени нашого тіла є корисні й конечні для цілости." Цими словами Папа Климент повчає нас, що найнижчі в Церкві можуть бути найвищими перед Богом, якщо вони є вірні в виконуванні своїх обов'язків. "Якщо деякі особи були б непослушні словам, що їх Бог сказав через нас, нехай знають, що вони наражують себе на немалий прогріх і небезпеку; але ми будемо неповинні в цім грісі."

Лист Климента був важливим не тільки завдяки своїм гарним висказам і засвідченням тієї поваги, що її мав Рим між християнами при кінці першого сторіччя, але й за віродостойні історичні натяки про св. апостолів Петра й Павла та переслідування християн за цісаря Нерона й Доміціяна.

Св. Папу Климента почитають як мученика, що закінчив своє життя в Корсуні, приблизно дев'ятдесят дев'ятого року. Заслано його туди за ревну працю й великий вплив, що його він мав навіть на цісарському дворі. На засланні св. Папа проповідував Христа товаришам недолі й багато з них навернув на християнство, за що й згинув у водах Чорного моря. Його мощі віднайшли св. слов'янські апостоли Методій і Кирило. Несторів літопис стверджує, що в Корсуні була церква, посвячена св. Климентові, де були його мощі. Після здобуття Корсуня св. Володимир забрав ці мощі з собою та зложив у Десятинній церкві в Києві. Св. Володимир надзвичайно почитав св. Папу Климента. Потверджує це вістка в Дітмара Мерзебурзького, яка каже, що св. Володимира поховано в церкві Христового мученика папи Климента. Це значило б, що Десятинна церква мала, мабуть, за другого небесного покровителя св. Климента. Князь Ярослав Мудрий показував у Києві французькому єпископові Рогерові мощі св Климента. Ще пізніше цими мощами св. Папи Климента висвячували Клима Смолятича, всупереч бажанню Царгороду, на київського митрополита.

Святий ПЕТРО ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ

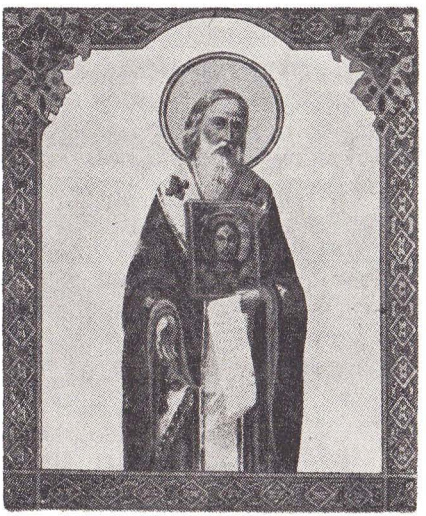

Церковний історик Євсевій називає св. Петра, олександрійського патріярха, славним учителем християнської релігії й великим єпископом, що визначався великою чеснотою й широкою освітою, а передусім знанням св. Письма. Олександрійським патріярхом став трьохсотого року і управляв патріярхатом дванадцять літ, з чого впродовж дев'ятьох років багато натерпівся в часі Діоклетіянового переслідування християн і його наступників. Він раз-у-раз молився, щоб Бог подав йому і його вірним потрібну в тих тяжких часах ласку й відвагу, та сердечно заохочував своїх духовних дітей, щоб щодня відрікалися власної волі і таким чином приготовлялися до смерти за Христа. Тих визнавців, що терпіли за Христову віру, він потішав і підбадьорював словом і прикладом та був духовним батьком багатьох мучеників, які припечатали свою католицьку віру мученицькою кров'ю. Своєю чуйністю й дбайливістю він огортав усі церкви в Єгипті, Тебаїді й Лівії, де було чимало таких християн, що відступили були від Христової віри. Св. патріярх проголосив чотирнадцять приписів, як треба поводитися з тими відступниками, які бажають поєднатися з Богом та повернутися до св. Церкви. Цих канонів придержувалася згодом ціла Східня Церква.

Коли переслідування християн загострилося, патріярх Петро перейшов з Олександрії в безпечніше місце. В тому часі зробив велике замішання і спричинив церковне роз'єднання в митрополії лікопольський єпископ Мелетій, що виступив із закидом проти патріярха, наче б то він занадто ласкаво приймав до Церкви тодішніх відступників від віри. Виступав проти нього також Арій, що його він сам попереду висвятив був на диякона.

У 311 році вояки несподівано ув'язнили його і без ніякого суду замучили. Під час цього самого переслідування

згинули теж мученицькою смертю єпископи св. Гесихій, Пахомій і Теодор, священик Фавст, а крім цього Дідій, Амон і 600 інших християн. Св. Петра Олександрійського називали на християнському Сході "печаттю й закінченням мучеництва", бо він був останнім мучеником, який згинув в Олександрії з наказу державної влади.

26 листопада

Святий АЛИПІЙ

Св. Алипій походив з міста Адріянополя в Пафляґонії. Він був ще малим хлопям, як мати передала його в опіку й на виховання місцевому єпископові. Алипій був побожний і охочий до науки, тож, коли підріс, єпископ висвятив його на диякона.

Почувши багато гарних оповідань про життя Богу посвячених пустельників, одного дня покинув Алипій своє місто Адріянопіль і замешкав у недалекій пустині. Знайшовши якусь поганську гробницю, він скинув з неї поганського ідола, а натомість поставив св. хреста. У тій гробниці він замешкав. Згодом поставив на поблизькій горі церкву і навчав у ній захожих людей.

По якомусь часі, за прикладом св. Симеона, він поставив стовпа і на ньому 53 роки стояв, молився й постив серед спеки, дощу й холоду. Коли до нього почали приходити люди, що бажали жити разом з ним у пустині, він казав поставити для них близько стовпа чоловічий і жіночий манастирі. Для тих осіб, що вступали до манастиря, він став духовним провідником, що навчав їх святого життя духовними науками, а передусім прикладом свого життя, яке було посвячене тільки Богові й спасінню душі. В манастирі проживала також його мати з сестрою.

Під кінець життя заслаб був Алипій на ногу і був примушений лежати 13 літ на однім боці. Прожив св. Алипій близько сто літ. Умер 632 року.

26 листопада

Святий ІВАН БЕРХМАНС

Фляндський швець, Карл Берхманс, мав п'ятеро дітей. Він виховував їх надзвичайно дбайливо. Щоб вони не навчилися чого злого від тих челядників, які вчилися шевства в його робітні, то в роках шкільної науки його діти мешкали в кревних і звідти ходили до школи.

Його семилітній син Івась проживав тоді в своєї бабуні. Коли вона противилася тому, щоб він кожного дня зривався досвіта і спішив до церкви, щоб послужити до двох-трьох Служб Божих, то хлопчина відповідав: "Чи може бути краще місце, де можна б скоріше й певніше чогось навчитися?" Так думав малий Івась про церкву й св. Службу Божу. А як часом по науці прийшов додому і не було кому відчинити йому дверей, то він спішив до поблизької церкви, де кілька разів проказував свою вервичку. Провівши доволі часу на молитві, він знову вертався додому, знов дзвонив у дзвінок, і аж тоді хтось відчиняв йому двері.

У тому часі, коли він ходив до школи, зробився був йому на лиці прикрий боляк. Хоч він терпів великий біль, однак ніхто ніколи не чув, щоб він нарікав; його приятелі подивляли його надзвичайну терпеливість. Коли сильніші товариші били його часом і знущалися з нього, він ніколи не боронився і ні в кого не просив порятунку. Всі бачили, що Івась є лагідної вдачі.

На вулиці з дітьми можна було побачити його дуже рідко. Але як його мати дістала параліч, то він дбайливо доглядав замість неї молодших дітей, хоч йому було тоді тільки-но дев'ять років.

Коли йому було дванадцять років, він забажав вивчитися на священика. За намовою прихильного йому управителя школи згодився батько дати його до іншого інституту, де один священик на своєму приходстві приготовляв школярів на майбутніх священиків. Як звичайно, Івась і тут був у всім перший. Кожного ранку служив до Служби Божої, а робив це так охоче, побожно й дбайливо, що люди довго ще опісля згадували того вівтарного дружинника, що так виразно відповідав при Службі Божій і захоплював їх своїм невинним та святим виглядом.

Івась був високого росту, здорової будови й пильнував щоденної праці, що, природно, вимагало достатньої поживи. Однак він їв мало й байдужно, ніколи не нарікав на те, що йому подавали, так що його побратими жартували собі з нього, що тоді, коли він сидів за столом, то відбував якусь подорож. Така стриманість Івася в їді була його добровільним умертвінням, або випливала з глибокого перейняття духовними й науковими роздумуваннями.

Він любив ходити до церкви й слухати проповідей. Говорив мало, вчився багато, так що о. настоятеяль мусів відривати його від книжки й посилати між хлопців, щоб по-

бавився з ними якою грою. Тоді він так чемно й весело забавлявся зі своїми товаришами, що вони охоче приймали його до свого гурту. Він ні з ким не сперечався і пробував не доводити ні до якого замішання між грачами. Коли забава ставала надто гарячкова, а він мав нагоду, то неспостережно відходив від гурту набік і в тихім кутку набожно молився.

Іншою прикметою Івася було те, що він був готовий до помочі іншим учням. Нераз помагав теж домашній службі. Серед своїх шкільних побратимів, хоч іще молодий, він був поважний, суворий, мовчазний, пильний у науці і побожний. Одночасно він був приязний і милий для всіх товаришів, які любили його, не зважавши на те, що він був у всім кращий від них і найбільше люблений настоятелями. Товариші поважали й любили його тому, що переконалися, що його побожність не була фарисейська, але випливала з великої любови до Ісуса Христа.

Коли Івась відбував свою першу сповідь, то з таким жалем оскаржувався зі своїх маленьких провин, що заливався сльозами. Священик від зворушення й подиву теж плакав і перед розрішенням якийсь час надумувався, бо не був певний, чи там був який гріх вистачальний до розрішення. А як приймав перше св. Причастя, то його лице виглядало якесь неземне. Разом з любов'ю до Ісуса Христа, зродилася в душі Івася сердечна любов до Божої Матері. Його очі займалися якимсь любим світлом, як хто згадав при ньому ім'я Пресв. Діви Марії. Коли минав Її статую, то завжди проказував молитву на Її честь. Як виходив з церкви, то кожного разу клякав насамперед перед Її вівтарем. З великою приємністю спішив кожного року до поблизького відпустового місця Божої Матері; дорогою ввесь час мовчав і молився на вервиці.

З такої любови до Пресв. Діви Марії випливала його любов до ангельської чистоти. Він беріг її більше, ніж ока в голові. Ніколи не дозволяв, щоб хтось діткнувся його, а як хто був свавільний у розмові, то від нього він держався здалека. Його захоплювала краса чистоти і він, захоплений нею, відсував від себе найменшу річ, що могла б кинути тінь на його юнацьку чистоту.

Коли Івасеві було чотирнадцять років, на нього спав великий удар. Одного дня батько закликав його додому і заявив, що через недостатки в родині він мусить покинути школу і помагати батькові заробляти на прожиток родини. Ця несподівана заява так засмутила його, що він упав батькові до ніг і почав сильно плакати. Коли по якомусь часі

заспокоївся, то сказав батькові, що він є переконаний, що Бог кличе його до священицького стану. Одночасно заявив, що як батько не зможе помагати йому, то він спробує сам старатися про свій прожиток. Сильний плач і постанова Івася стати Божим слугою зробили на батька таке надзвичайне враження, що він змінив свою думку і дозволив синові ходити далі до школи. Спараліжована мати також одобрила синове рішення. На його щастя, його прийняв безплатно до свого дому, як учня й слугу, один місцевий священик, а згодом один катедральний канонік у місті Мехліні, що провадив школу для шляхетських дітей. В домі каноніка всі його любили, бо він був завжди працьовитий, побожний, услужний і милий. Канонік так полюбив його, що брав його з собою всюди, куди йшов. Коли канонік ішов на засідання капітули, то завжди брав Івася з собою. Під час засідання Івась ішов до церкви, клякав перед вівтарем Божої Матері і сердечно молився. Майже кожної неділі в тому часі він слухав навколішках Служби Божої і ніколи не опускав проповіді ні вечірні.

В Мехліні Івась ходив спочатку на науку до місцевої духовної семінарії, а 1615 року записався на науку до колегії ОО. Ісусівців, що тоді була тільки-но відчинилася. На цю зміну школи могла вплинути слава про святе життя деяких членів нового Чину та їх апостольську працю над закріпленням і обороною католицької віри перед наступом протестантської єресі. В тому часі він був такий пильний, що нераз, прислонивши світло, щоб не разило в спальні інших побратимів, цілу ніч просиджував із книжкою в руках на своїм ліжку.

До науки він прикладався з бажання приподобатися Богові та зробити себе здібним до Його служби. Вночі нераз довго молився біля свого ліжка. З охотою вписався до Марійської Дружини, а також інших потягав до членства в цім товаристві Пресв. Богородиці. Кожного дня проказував на Її честь окремий молебен, кожного тижня і перед Її святами постив, а також виконував тоді в дусі покути якусь прикру роботу.

У часі свого перебування в колегії почув Івась у своїй душі Божий поклик, щоб вступив до манастиря. Прийшовши поволі до сильного переконання, що це Божа воля, він почав приготовлятися до цього досконало Богові посвяченого життя. Насамперед роздав усі свої заощаджені гроші вбогим і на Служби Божі. Опісля зложив обіт, що буде старатися

"...І НАБЛИЗИЛИСЬ ДО ТОГО СЕЛА, КУДИ ЙШЛИ; — А ВІН ТАК РОБИВ НІБИ ЙДЕ ДАЛІ. ТА ВОНИ НЕ ПУСКАЛИ ЙОГО, КАЖУЧИ: ЗІСТАНЬСЯ З НАМИ, БО ВЕЧОРІЄ ВЖЕ Й ХИЛИТЬСЯ ДЕНЬ. І ВІН УВІЙШОВ ЩОБ ОСТАТИСЬ З НИМИ. І СТАЛОСЯ ЯК БУВ ВІН З НИМИ ЗА СТОЛОМ, УЗЯВ ХЛІБ, ПОБЛАГОСЛОВИВ І РОЗЛОМИВШИ ПОДАВ ЇМ. А ЇМ ВІДКРИЛИСЬ ОЧІ Й ПІЗНАЛИ ЙОГО; І СТАВ ЇМ НЕВИДИМИЙ..." (Лука: XXIV, 28-31).

ьиконати свою постанову щодо вступлення до Ісусового Товариства. Після цього написав листа до батьків з повідомленням про свій намір та проханням, щоб вони одобрили його рішення.

Івасів лист спав на батьків наче грім. Вони не могли зрозуміти його рішення про вступлення до манастиря, тому пробували всіма способами змінити його постанову. Цей спротив батьків був для нього надзвичайно прикрий, але він не міг змінити свою постанову, бувши сильно переконаним, що Бог напевно кличе його до досконалого життя в чернечім Чині. Побачивши, що ніякі зусилля не могли захитати сина в його св. постанові, батьки вкінці погодилися з його рішенням і поблагословили його на нове життя в манастирі. В 1616 році міг Івась уже без ніякої перешкоди вступити до новіціяту, де молоді студенти переходять першу пробу, чи вони надаються до чернечого стану.

На новіціяті Івась мав добрий вплив на інших новиків і навіть священиків, що за його прикладом вони почали відвідувати перед нічним спочинком Пресв. Євхаристію, а також особливим способом почитати св. Йосифа. Цей побожний звичай триває в Чині ОО. Ісусовців до цього часу.

Особливою прикметою Івася була жертвенна відвага. Пізнати це з тієї постанови, що її він зазначив у своєму записнику: "Нехай я скоріше вмру, ніж я мав би з розмислом нарушити найменший порядок чи правило. Я хотів би скоріше втратити своє здоров'я, як зберегти його незахованням правила." Ввесь час новіціяту мусів учитель новиків здержувати його від різних покут, що їх він хотів робити без уваги на своє здоров'я.

Про Івася, як новика, склав учитель новиків таке засвідчення: "Ми всі, що мали щастя з ним жити й знати його, були однієї думки про його святість. Він провадив між нами дійсно ангельське життя, до чого причинилася велика невинність його серця, скромність у поведінці, дивна ввічливість і достойне уложення, спокійне діяння, видержливість у всіх добрих постановах, скорий і досконалий послух, його рідкісна второпність у кожній справі, ревність у кожній праці, при чім він ніколи навіть на хвилину не забував на приявність Бога, так як ті ангельські духи, що завжди ходять перед Його обличчям."

Після новіціяту Іван Берхманс виїхав до Риму кінчити богословські науки. У Римі мешкав він у Римській Колеґії ОО. Ісусівців. З яким духом забирався Івась до науки, то

пізнати з тих думок, що їх він записав про це в своїм деннику. А він пише: "Я вступив до манастиря, щоб працювати, а не дармувати. Єретики такі дуже пильні в набуванні знання, що його вони опісля використовуватимуть проти Ісуса Христа, а ти мав би вдоволятися тільки звичайною пильністю, не зважавши на те, що маєш боронити нашого Спасителя? Люди на світі забираються до науки з такою великою пильністю, бо надіються в нагороду марної слави, а тобі мало б менше ходити про Божу славу, ніж їм про їх власну? Я мушу так пильнувати науки, щоб не втратити ні найменшої хвилини, і завжди записуватиму все гідне уваги в розправах схолястиків." Завдяки таким поглядам і постановам у справі науки, Івась не тільки скоро дігнав своїх побратимів у школі, але здобув собі навіть особливе відзначення за поступ у науці.

У 1621 році Івась здав з найкращим успіхом свій останній перепит з філософії. Після цього він несподівано занедужав на запалення легенів. Коли знайомі довідалися про це, почали негайно відвідувати його. Одному лікареві він тоді сказав:

— Ідемо, пане, ідемо.

— Куди?

— До неба.

— Я певний, що ви не забудете про мене, як там будете.

— О, ні; я молитисьму за вас.

Іншим відвідувачам говорив на прощання: "Бувайте здорові, брате, бувайте здорові. Я відходжу до неба."

У тому часі він голосно молився і висказував свою вдячність настоятелям та братам, а передусім Чинові. Коли йому принесли останній раз св. Причастя, він клякнув і зробив урочисте віровизнання. Прийнявши св. Причастя й св. Тайну Оливопомазання, при чім він голосно відповідав на всі священикові заголошення, він сказав священикові пошепки: "Якщо Ваша Всечесність уважали б це за відповідне, то прошу сказати моїм Отцям і Братам, що моєю найбільшою потіхою, яку я відчуваю, є те, що з часу вступлення до Чину я не пригадую собі, щоб я коли допустився навіть малого добровільного гріха, ані не пам'ятаю, щоб я добровільно нарушив хоча б одне з наших правил чи не послухався якого розпорядження моїх настоятелів. Але я полишаю все Вашому осудові." Це були слова дійсно святого черця.

Незабаром він спокійно віддав Богу свою святу душу, держачи в руках хрестика й книжечку з чернечими правилами. Умер Іван на двадцять другому році життя.

Коли Апостольський Престіл прослідив його геройські чесноти і ствердив правдивість трьох чудес, що сталися за його заступництвом, то 1888 року проголосив його святим.

Св. Іван Берхманс, молодий студент-чернець, останеться назавжди досконалим зразком до наслідування для тієї католицької молоді, що бажає йти високою дорогою життя.

27 листопада

Святий ЯКІВ ПЕРСЬКИЙ

Св. Яків жив у п'ятому сторіччі в Персії і був у великих ласках короля Ісдегарда I. Щоб не втратити цю ласку, він ховався з своєю християнською релігією і в часі переслідування християн так поводився, наче б він не був християнином. Коли про це довідалася його мати й жінка, надзвичайно засмутилися нечесною поведінкою Якова. Після смерти короля вони написали йому листа з гіркими докорами: "Нам уже давно донесли, що ти за королівську ласку й багатства відрікся любови до безсмертного Бога. Подумай, де тепер лежить той король, що його ласку ти так дуже цінив? Він обернувся в той порох, що є долею всіх смертельників, і ти не можеш надіятися, що одержиш від нього хоча б і найменшу поміч, а тим більше захорону перед вічною мукою. Якщо ти триватимеш далі в своєму злочині, то силою Божої справедливости одержиш таку саму кару, як і твій приятель король. Щодо нас, то ми не матимемо з тобою ніякого діла."

Докір рідних так засмутив Якова, що він почав каятися в своєму грісі. Після того він перестав бувати на королівському дворі, відрікся тих почестей, що за них він пожертвував був св. віру, і явно осудив себе за свою невірність. Коли про це довідався молодий король, син покійного гонителя християн, то закликав його до себе та став питати, чи він справді християнин? Яків тепер сміло заявив, що він вірить у Христа. Король почав докоряти йому, що він невдячний, коли покинув прадідну віру, хоч одержав від його батька стільки почестей і дарів, але це вже не захитало Якова в вірності Христові. Побачивши, що ніяким переконуванням не намовить його до відступства, казав король покраяти його тіло на кусні і так замучити. На самім кінці відрубали йому голову. Кажуть, що тіло Якова було розкраяне на двадцять вісім куснів. Християни потайки позбирали ті кусні тіла, поскладали до домовини і набожно похоронили. Св. Яків Перський прославив Христа мученицькою смертю 421 року.

Святий ПАЛАДІЙ

Св. Паладій вів пустельниче життя в Сирії, недалеко міста Антіохії. За безперервну молитву й пости Бог наділив був його даром роблення чудес. Раз сталося таке, що один розбійник убив якогось чоловіка і покинув трупа перед келією св. Паладія. Коли про це довідалися дооколишні люди, то розбігалися перед келію, думавши, що це Паладій убив подорожнього. Тоді святий помолився і мертвий ожив. Сівши, він рукою вказав убійника, що стояв між людьми; при нім люди знайшли закривавленого ножа й зрабовані гроші.

28 листопада

Святий СТЕПАН НОВИЙ

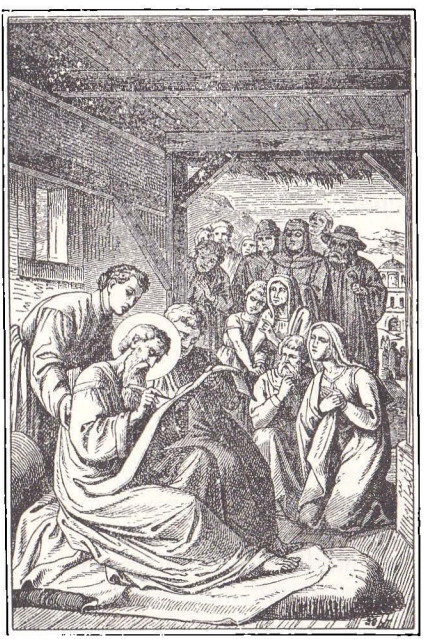

Св. Степан т. зв. Новий або Молодший, прийшов на світ у Царгороді 714 року. Його батьки були побожні люди; в своїй великій любові до Бога вони ще перед народженням Степана пожертвували його Богові на службу.

Перших п'ятнадцять літ прожив Степан у домі своїх батьків, що давали йому як найкращий приклад побожного життя. Опісля, згідно зі своєю обітницею, батьки завели його до манастиря св. Авксентія, щоб тут він міг жити тільки для Бога. По році перебування в манастирі ігумен дав йому чернечу рясу і доручив дбати про доставу харчів до манастиря.

Коли вмер його батько, він прибув до Царгороду, продав свою частину спадщини і роздав убогим, а для матері й сестри знайшов приміщення в однім манастирі в Бітинії; друга сестра вже попереду стала була черницею в Царгороді. Полагодивши ці справи, вернувся Степан до свого манастиря, де почав запопадливо займатися розважанням св. Письма й наукою, а передусім читанням творів св. Івана Золотоуста.

У тому часі вмер його ігумен Іван, і черці вибрали Степана своїм настоятелем. Він замешкав у печері свого попередника на верху гори. В цій своїй келійці він молився, писав книжки й виплітав сіті. Його єдиною одежею була тоді овеча шкура, що її він підперізував залізним пояском. Коли слава про святого ігумена Степана розійшлася по околиці, до нього почало зголошуватися багато мужчин з проханням, щоб він дозволив їм оселитися біля своєї печери та став їм за духовного провідника. Пізнавши їхнє гаряче бажання служити Богові, він дозволив їм поставити під горою келійки і там замешкати. Коли йому було сорок два роки, він зрікся настоятельства, збудував собі далеко від манастиря малу келійку і там почав жити в якнайтіснішій злуці з Богом. Його нова келійка була така мала й низька, що він у ній не міг вигідно ні стояти ні лежати.

Византійським цісарем був тоді Констянтин Копронім, що стояв по стороні єретиків-іконоборців, які противилися почитанню св. образів. Проти цієї єресі виступали найсильніше тодішні католицькі черці. Щоб зломити їх опір, цісар задумав перетягнути на свій бік Степана, що мав тоді на черців найбільший вплив. Одного дня вислав цісар до нього свого дворянина Каліста, щоб цей попробував намовити його до злуки з іконоборцями. Коли ж Степан цю єретицьку намову рішуче відкинув, казав цісар Калістові удатися до Степана з військом і ув'язнити його. Вони застали його такого ослабленого, що мусіли знести його з гори на плечах. Після того покликали свідків, які оскаржили Степана в неморальності. Коли ж на це не було ніякого доказу, задумав цісар зловити Степана підступом. На його приказ один дворянин удався до нього та став просити, щоб прийняв його до манастиря і дав йому чернечу рясу. Степан не хотів спочатку дати дворянинові рясу, бо це було цісарем заборонене, але згодом прихилився до його прохання. Це його погубило, бо підступний дворянин утік з рясою з манастиря і доніс цісареві, що Степан нарушив цісарський закон. Цісар узяв дворянина в рясі з собою до театру, де перед усім народом накинувся на Степана й черців та розбудив у людей проти них ненависть. Опісля вислав вояків, щоб розігнали черців і спалили церкву й манастир св. Авксентія. Степана ув'язнили і завезли до хризопільського манастиря, куди незабаром прийшло кілька єретицьких єпископів на допити. Вони спочатку поводилися з Степаном дуже ласкаво, але згодом, коли він не хотів зрадити св. справу, надзвичайно шорстко. Степан не

поступився перед ними ні в одній точці. Він питав їх, як вони можуть скликати Вселенський Собор без Папи і сміло боронив почитання св. образів. Не мавши ніякого успіху, єретики вернулися до Царгороду, а дворянин Каліст сказав цісареві: "Мій пане, ми не є досить сильні; цей муж є надзвичайно могутній у диспуті й науці, а крім цього він погорджує смертю." Тоді цісар засудив Степана на заслання.

По двох роках казав цісар спровадити Степана до в'язниці в Царгороді, а по кількох днях привести до себе на допити. Коли цісар спитав його, чи це була б зневага Христа, якби хто потоптав Христовий образ, узяв Степан у руки монету з цісарською подобою та спитав цісаря, яка кара спала б на того, що потоптав би цісарський образ? Коли цісар обурився на таку думку, Степан сказав: "То зневажити образ земного цісаря є великим злочином, а кинути в огонь образ небесного Царя не є ніяким злочином?" Після цього казав цісар відрубати Степанові голову, але незабаром змінив свою думку і приказав його бичувати. Бичування було надзвичайно жорстоке, але Степан ще жив. Довідавшись, що він ще живий, цісар крикнув: "Чи ніхто не розлучить мене з цим монахом?" Коли це почули цісарські прислужники, то кілька з них побігло до в'язниці, витягли Степана на вулицю та волочили за ноги, а люди били його палицями й обкидували камінням. Вкінці один чоловік палицею розторощив йому голову. Сталося це 764 року.

Зі св. Степаном Новим терпіли муки і згинули за почитання св. образів Василь, Петро, Андрій і 339 інших черців.

28 листопада

Святий ІРИНАРХ

Св. мученик Іринарх був одним з тих поган, що в часі Діоклетіянового переслідування християн завдавав їм різні муки. Коли ж одного разу він був свідком, як сім християнок по-геройськи терпіли муки за Христову віру, то це зробило на нього таке сильне враження, що він сам увірував у Христа і цю свою віру сміло визнав перед суддею. Суддя казав його мучити, а опісля зарубати мечем разом зі священиком Акакієм, що його охристив.

Святий ПАРАМОН

У 250 році був у Малій Азії намісником цісаря Декія Аквілин. Коли одного разу він вибрався з Нікомидії до купелевого місця, де були джерела теплої води, то казав вести за собою 370 зв'язаних християн. Зложивши жертву поганським божкам, приказав намісник і християнам поклонитися цим бездушним ідолам. Коли ж вони не хотіли це зробити, приказав намісник зарубати їх усіх мечами. Цю намісникову жорстокість голосно осудив один християнин, що називався Парамон. Розлючений намісник казав негайно замучити й Парамона. Тіло св. мученика Парамона похоронили християни разом з 370 св. мучениками.

29 листопада

Святий ФІЛУМЕН

Св. мученик Філумен походив з Малої Азії і торгував збіжжям. Приблизно 270 року його, як християнина, погани ув'язнили і замучили.

29 листопада

Святий АКАКІЙ

Життєпис поданий у другій книзі "Життя Святих".

30 листопада

Святий АНДРІЙ

Св. Андрій належав до тих двох Божих вибранців, що перші, з-поміж дванадцяти апостолів, мали щастя пізнати Спасителя і розмовляти з Ним. Цю зустріч підготовив своїми словами св. Іван Хреститель, що їх він висказав до своїх учнів, як побачив над Йорданом Ісуса Христа. Про це таку вістку подає нам св. євангелист Іван, що був тоді над Йорданом з Андрієм і чув Предтечеві слова. Він пише: "І свідчив Іван (Хреститель), кажучи: Я бачив Духа, що сходив як голуб з неба і перебував на Нім. І я не знав Його, але Хто послав мене охристити водою, Той мені сказав: Над ким побачиш Духа, що сходить і перебуває на Нім, це Той, що христить Святим Духом. І я бачив і свідчив, що це Божий Син. Наступного дня знов стояв Іван (Хреститель) і два з його учнів. І побачивши ідучого Ісуса, сказав: Це Божий Агнець. І чули обидва його учні, як говорив, і пішли за Ісусом. А Ісус обернувшись та побачивши їх, що йдуть за

Ним, сказав їм: Чого шукаєте? А вони сказали Йому: Равві, що значить у перекладі Учителю, де живеш? Сказав їм: Прийдіть і подивіться. Прийшли й побачили, де жив; і перебули в Нього той день; а було близько десятої години. А був Андрій, брат Симона Петра, один з двох, що почули від Івана і пішли за Ним. Він знайшов перш свого брата Симона і сказав йому: Ми знайшли Месію, що значить у перекладі Христос. І привів його до Ісуса." (Ів. 1:32-41).

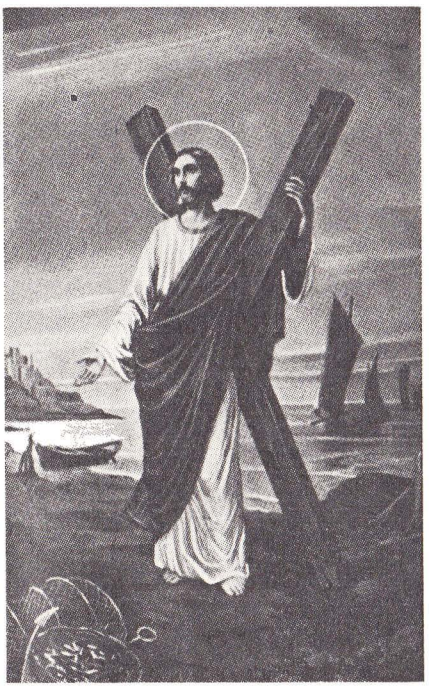

СВ. АПОСТОЛ АНДРІЙ

Христовий апостол Андрій походив з міста Бетсаїди. Він був братом св. апостола Петра і разом з ним займався риболовством. Виглядає, що він мав принаймні малу освіту, був думаючою людиною і поза щоденною працею на хліб, цікавився справою жидівського народу, тобто справою приходу обіцяного Месії. Пізнати це з того, що з хвилиною виступу св. Івана Предтечі з наукою над Йорданом, він став учнем цього великого й суворого проповідника покаяння. Коли ж св. Іван побачив Спасителя і з великою радістю, що міг виконати почесне завдання Його Предтечі, проголосив своїм учням, що Ісус Христос, це обіцяний Месія, що прийшов узяти на себе людські гріхи, Андрій, захоплений словами Предтечі, відразу вирішив познайомитися особисто з самим Спасителем. Вони обидва зі св. Іваном Богословом пішли за Ісусом і мали те щастя, що Він запросив їх до Себе в відвідини. Ця надзвичайна зустріч з Ісусом Христом тривала кілька годин. Можемо бути певні, що під час розмови Христос потвердив Предтечеві слова, що Він справді обіцяний Месія, бо негайно по зустрічі прибіг Андрій до свого брата Симона і з великим захопленням заявив, що Ісус Христос з Назарету, це довго вижиданий Спаситель світу. З того часу осталася

про апостола Андрія та похвальна згадка, що він перший привів до Христа свого брата Петра, майбутнього Христового Намісника й першого видимого голову Його Церкви. Андрій щиро радів, що вже прийшов обіцяний Месія, радів своєю зустріччю з Ним, а також і тим, що й його брат увійшов з Ним у тісні взаємини. Він радів і після того, як Спаситель призначив братові Симонові-Петрові біля Себе важливішу ролю, ніж йому самому.

При першій зустрічі Ісус Христос не покликав був ще Івана, Андрія й Петра, щоб вони відразу остались при Нім як Його невідлучні учні. З урочистим і рішальним покликом Він звернеться до них трохи пізніше. Тепер вони зможуть ще вернутися до свого риболовства і тільки час-від-часу приходитимуть до Нього, щоб послухати Його божественної науки.

Про дійсне покликання Петра й Андрія на Христових учнів так оповідає євангелист Іван: "А коли Ісус Христос ходив над морем Галилейським, побачив двох братів, Симона, називаного Петром, і Андрія, його брата, як закидали сіті в море, бо були рибалками. І каже їм: "Ідіть у слід за Мною, то зроблю вас рибалками людей." Вони зараз оставили сіті і пішли за Ним." (Ів. 4:18-20). З цього часу вони вже будуть завжди з Ісусом як Його невідступні приятелі й учні, приглядатисьмуть Його св. життю й чудам, а Він поучуватиме їх про правди християнської віри й моралі та виховуватиме на Своїх апостолів. Петро й Андрій належатимуть до апостольської дванадцятки.

Наступну згадку про апостола Андрія подає нам св. євангелист Іван з нагоди чудесного розмноження хліба. Про це ми читаємо: "Коли Ісус підніс очі і побачив, що дуже велике множество йде до Нього, сказав до Пилипа: Звідки купимо хліба, щоб вони їли? Це ж сказав, вивідуючи його, бо Сам знав, що має зробити. Відповів Пому Пилип: За двісті динарів хіба не вистане їм, щоб кожний мало що дістав. Сказав Йому один з Його учнів, Андрій, брат Симона Петра: Є тут один хлопець, що має п'ять ячмінних хлібів і дві риби, але що це на стільки? Ісус же сказав: Скажіть людям посідати." (Ів. 6:5-9).

Було б для нас великою приємністю мати цю свідомість, що апостол Андрій тому згадав Христові про юнака з хлібом і рибою, бо живо вірив, що Христос може зробити чудо, та мав сильну надію, що Він це дійсно зробить, щоб нагодувати тисячі голодних людей. Ми цього певно не зна-

ємо, але одне є певне, що тоді, коли інші апостоли стояли безрадні коло Христа, Андрій, зверненням Спасителеві уваги на хлопця з харчами, зробив відразу щасливий початок. Привівши юнака до Христа, так як колись свого брата Петра, апостол Андрій зробив перше приготування до великого чуда розмноження хліба та насичення поверх п'ять тисяч людей.

Останній раз згадує св. євангелист Іван апостола Андрія на кілька днів перед Христовими Муками. Він так пише: "Були деякі греки між ними (жидами), що поприходили, щоб поклонитися в празник. Ці отже приступили до Пилипа, що був з Бетсаїди Галилейської, і просили його, кажучи: Пане, хочемо бачити Ісуса. Прийшов Пилип і сказав Андрієві, Андрій знов і Пилип сказали Ісусові. Ісус же відповів їм, кажучи: Прийшла година, щоб прославився Син чоловічий." (Ів. 12:20-23). Тут бачимо, що апостол Андрій знову привів людей до Христа. Апостол Пилип не був певний, що зробити з проханням греків, тому звернувся з цією справою до Андрія, а цей вирішив її відразу в користь прохачів.

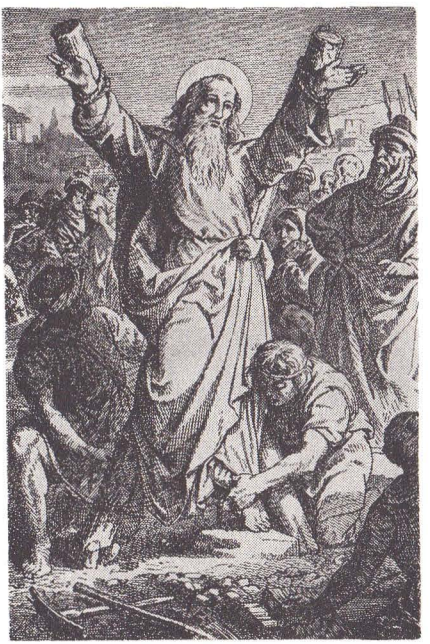

СМЕРТЬ СВ. АНДРІЯ

По вознесінні Ісуса Христа й зісланні Святого Духа розійшлися Христові апостоли по різних країнах на проповідання Христової віри. Про те, де св. Андрій проповідував Христову віру, не маємо історичної певности. Однак з оповідань різних письменників про апостольські подорожі й смерть св. апостола Андрія виходить, що він проповідував Христову віру тим людям, що жили над Чорним морем. Свою апостольську працю закінчив св. Андрій мученицькою смертю в місті Патраї, на кавказькім боці, близько пізнішого Тмутороканя. Мав він умерти на дереві або хресті, що на ньому він висів прив'язаний два дні, поки віддав Богові духа. Про це так говорить св. Бернард:

"А коли він побачив хрест, то не зблідло його лице і він не змінився, але повний радости молився: "О добрий, святий хресте, що за ним я тужу вже так довго! Спокійно і з радістю приходжу до тебе. Ти прийняв мого Спасителя, прийми й мене, Його учня, щоб через тебе я дійшов до Нього!" Чи це є слова людини чи скоріше ангела? Це слова мужа, що був спосібний так само терпіти, як і ми, а котрий любив Бога з цілого серця, і та любов була сильніша, як сама смерть. О, якби ми мали таку любов, який солодкий був би наш увесь труд, яким легким усяке вмертвіння, яким милим усяке страждання! Тому шукаймо цієї любови, а як її маємо, то зберігаймо її в собі та пам'ятаймо слова Спасителя, що хто хоче за Ним іти і бути Його учнем, той мусить нести свій хрест."

"...КАЖУ ТОБІ: НЕ ВИЙДЕШ ЗВІДТІЛЯ, ПОКИ НЕ ВІДДАСИ ОСТАННЬОГО ШАГА..." (Лука: XII, 59).

ГРУДЕНЬ

1 грудня

Святий НАУМ

Щасливою була Нінива, столиця асирійської держави, в тих днях, коли на голос св. пророка Йони асирійський король зі своїми підданими каявся в своїх гріхах. Бог прийняв ласкаво їх покуту і відвернув від Ніниви ту руїну, що їй загрожувала через великі гріхи ніневитян. Коли ж опісля люди, не відчуваючи вже ніякої тривоги, вернулися до давнього грішного життя, Бог навів на Ніниву халдейців, медів, персів і арабів, що, скориставши з виливу річки Тигру, безпощадно знищили ціле місто.

Цю загладу Ніниви передрік наперед Божий пророк Наум, який жив в сьомім сторіччі перед Христом. Пророцтво про руїну Ніниви знаходимо в "Книзі пророка Наума". Св. Наум так пророкував:

"Хоч і довготерпеливий Господь та великий у могутності, однак не зіставляє й без кари; в хуртовині й бурі прихід Господень, а хмари, це порох з-під Його ніг. Погрозить морю, а воно висохне й усі ріки посякнуть, і Базан і Кармель з Ливаном у цвіті пов'януть. Перед Ним тремтять гори й горби тануть, і земля хитається перед Його лицем, вся земля і все, що живе на ній. Хто встоїть перед невдоволенням Його? Вогнем розливається Його гнів; скелі розпадаються перед Ним. Добрий Господь, захист у смутку, та й знає тих, що надіються на Нього. Але Він потопною водою розіб'є до

СВЯТИЙ НАУМ

підвалин Ніниву; і за ворогами Його поженеться темрява.

Що ви задумали проти Господа? Він докінчить погибель, і лихо вже не вернеться. Хоч, мов той терен, сплетуться вони між собою та бенкетуватимуть аж до п'яна, будуть вони геть чисто пожерті, як суха солома. В тобі (в місті) родився той, що задумав зло проти Господа, зложивши безбожну раду; але Господь так говорить: Хоч вони безпечні і їх без ліку, проте вони будуть висічені та й зникнуть; а тебе, хоч я тяжко придавив, більше не придавлю. Тепер же я поторощу його ярмо, що лежить на тобі, і розірву твої кайдани.

А про тебе (Асуре) Господь таке постановив: не буде вже насіння потомства з твоїм ім'ям; з храму твого бога викореню ідоли, а тобі приготую в ньому гріб, бо тебе Я відкину...

Ось, на горах бачу стопи посла з доброю вісткою, що сповіщає мир: Святкуй, Юдо, свої свята; виповняй свої обіти, бо вже не буде переходити по тобі безбожник; він вигиб зовсім."

Пророцтво св. пророка Наума сповнилося сімдесять літ пізніше, приблизно 625 року перед Христом.

2 грудня

Святий АВАКУМ

Св. Авакум пророкував у сьомім сторіччі перед Христом. В своїй пророчій книзі він передрік насамперед похід халдейців на юдське королівство й збурення Єрусалиму за

безправ'я в цім королівстві. Про це св. пророк так говорить: "Ой доки, Господи, я буду взивати, а Ти не почуєш, буду голосити до Тебе про насилля, а Ти не спасеш? Навіщо даєш бачити мені кривду й дивитися на нужду? Грабунок і насилля перед очима в мене; родиться щораз більше ворогування, підіймається незгода. Ось закон утратив силу, справедливого суду нема; безбожний перемагає праведного, а суд виходить переворотний.

(І сказав Господь): "Розгляньтесь поміж народами, придивіться вважно моїм ділам, а ви здивуєтеся; бо ще за ваших часів учиню таке, що ви б і не повірили, якби вам хто розповідав. Ось бо підійму хелдеїв, нарід жорстокий та бутний, що широко по землі буяє, щоб загорнути осади, що до нього ніколи не належали. Страшний він і грізний, сам собі становить він право, рядить, як сам хоче."

Про халдеїв, що провинялися насиллям і грабунками, св. Авакум пророкував, що вони будуть покарані:

"Так, як ти грабив багато народів, ограблять і тебе решта народів за пролив людської крови, за збурення країни, міста й усіх його осадників. Горе тому, хто несправедливо наживає добро про свій дім, щоб звити собі гніздо на висоті і тим забезпечити себе від біди! Ти придумав неславу своєму домові, вигублюючи багато народів, і накликав гріх на свою душу... Кара за твоє лиходійство на Ливані здійметься проти тебе за розпуджених животин, за пролив людської крови, за спустошення країни, міста й усіх, що жили в ньому."

При кінці своєї пророчої книги потішає св. Авакум вибраний нарід визволенням з рук ворогів і кращою майбутністю:

"Ти виступив на рятунок Твого народу, на підмогу Твоєму помазанникові. Ти розторощив голову безбожного роду... Ти, мов би своїми кіньми, промостив нам дорогу через море, через безодню великих вод. Почувши-згадавши про це, затряслося в мені нутро; на вістку про це задрижали в мене губи; біль дійшов аж до моїх костей, і захиталося місце підо мною; але мені треба бути спокійним у день нужди, коли наступить на мій нарід його грабіжник. І хоч би не цвіла фіговина, не родила винниця і олива завела; хоч би нива не дала хліба, не стало овець у кошарі, а товару в стайнях, то й тоді я буду веселий у Господі і буду радуватися Богом мого спасіння. Бо Господь Бог моя сила, він

дасть мені оленеві ноги і виведе мене на високі гори." Це визволення з вавилонської неволі сталося за царя Кира.

В пророчій книзі св. Даниїла є про пророка Авакума особлива згадка. Там читаємо: "Був в Юдеї пророк на ім'я Авакум, що наварив густої юшки, і накришив до миски хліба, і йшов на поле, щоб занести це женцям. І ангел Господній сказав Авакумові: Занеси обід, що його маєш, Даниїлові в Вавилоні, що перебуває в левиній ямі. І сказав Авакум: Господи, я ніколи не бачив Вавилону ні не знаю ями. І ангел Господній узяв його за вершок голови, і ніс його за волосся його голови, і силою свого духа поставив його над ямою в Вавилоні. І крикнув Авакум, кажучи: Даниїле, Божий слуго, візьми обід, що його Бог тобі післав. А Даниїл сказав: Боже, Ти згадав мене, і не опустив тих, що Тебе люблять. І Даниїл устав і їв. А ангел Господній негайно відніс Авакума на його власне місце." (Дан. 14:32).

Св. пророк Авакум умер у великій старості.

3 грудня

Святий СОФОНІЯ

У сьомім сторіччі перед Христом виступив на Божий приказ св. пророк Софонія і об'явив жидам, що за їхні гріхи спаде на них велика кара. Бог говорив устами Софонії:

"Все повигублюю з лиця землі; вигублю людей і скотину, вигублю птаство під небом, і рибу в морі, і всю погань з безбожниками. І простягну руку мою проти Юдеї і проти осадників єрусалимських, і повикорінюю з цього місця все, що осталося від Ваала, навіть ім'я жерців і слуг ідольських... Вкупі з тими, що повідверталися від Господа, і не шукають Господа та й не питають про Нього. Замовкни перед лицем Господа Бога! день бо Господень уже близько. Господь наладив уже жертву на заколення, назначив, кого має до неї покликати... І буде того часу, Я обшукаю зі світлом увесь Єрусалим, і скараю тих, що мов на дріжджах сидять собі безпечно та й промовляють у своїх серцях: Господь не робить ні добро ні зло... Недалеко вже великий день Господень, близький і сквапно надходить: вже чути голос дня Господнього... Досліджуйте ж себе вважно, вивідуйте себе, народе бутний, доки не настигло ще те, що призначено, бо час пролітає, мов полова, доки ще не прийшов на вас палаючий гнів Господень, не наспів на вас день досади Господньої...

Горе місту (Єрусалимові) нечистому, опоганеному, кро-

вожадному! Не слухає воно голосу, не приймає науку, на Господа не вповає, до свого Бога й не приближається. Князі його — рикаючі леви; судді його — вовки під вечір, що до ранку й одної не лишають кістки. Пророки в нього — безглузді й зрадливі, а священики його поганять святиню, топчуть закон... Оце ж ждіть Мене, говорить Господь, до того дня, як устану, щоб пустошити; бо Я постановив позбирати народи, поскликати царства, щоб на них зігнати свою досаду..."

Наприкінці свого пророчого слова св. Софонія заповідає, що по роках кари прийде день визволення з неволі й відбудови Єрусалиму. Одночасно він описує добра Христового царства:

"Тоді дам Я знов народам уста чисті, щоб вони призивали ім'я Господнє й служили Йому однодушно. З земель етіопських, що по тім боці ріки, будуть мої поклонники, діти розсіяних моїх вірних, приносити Мені дари... О, виспівуй дочко сіонська, викликуй гучно, Ізраїлю! радуйся й веселися, дочко єрусалимська, від щирого серця! Господь перемінив свій присуд на тебе, прогнав твого ворога! Сам Господь, Цар Ізраїля, посеред тебе; не будеш зазнавати лиха. Тоді скажуть Єрусалимові: Не бійся, а Сіонові: Нехай не спадають у тебе руки! Господь, твій Бог, посеред тебе; в Нього сила рятувати тебе; Він радістю радуватисьме тобою, буде милувати по своїй любові, буде через тебе веселитися великою веселістю... Так, того часу поприводжу вас і позбираю вас; бо пороблю вас людьми славними й високоповажаними між усіма народами на землі, як визволю вас із неволі перед вашими очима, говорить Господь."

3 грудня

Святий ФРАНЦІСК КСАВЕР

Франціск Ксавер був тим щасливим юнаком, що в замку свого батька прожив у великій невинності дев'ятнадцять літ свого молодого життя. Забажавши посвятити себе на службу Богові в духовнім стані, виїхав 1525 року до Парижу, де тоді високо стояли богословські науки. Ходити до високої школи в Парижі було йому тяжко, бо, після передчасної смерти батька, йому раз-у-раз бракувало грошей, але, не зважавши на цю трудність, він скінчив з великим успіхом філософію і відразу став професором.

Цей успіх зробив Франціска гордовитим і жадним вивп-

щення. Крім цього він почав обертатися в такім товаристві та брати участь у таких розривках, що могли пошкодити його невинній душі. На щастя, в тім часі прибув до Парижу на науку св. Ігнатій Льойоля, що прикладом свого надзвичайно побожного життя й сердечними заохотами та напімненнями почав впливати на Франціска, щоб він змінив свої самолюбні погляди про свою майбутність та посвятив себе беззастережно на службу Богові. Однак перемінити серце молодого, здібного й амбітного професора не було так легко, бо він, зайнятий наукою, не мав охоти звертати увагу на старого студента Льойолю, що говорив про високе духовне життя, самозречення й повну посвяту Божій справі. Спочатку він навіть недолюблював св. Ігнатія і нераз насміхався з його покори та суворого життя. Але поволі вплив сильного духом св. Ігнатія й Божа ласка так перемінили Франціскове серце, що він дня 15 серпня 1534 року, разом із св. Ігнатієм і п'ятьма іншими побратимами, склав обіт убожества й чистоти та ввійшов на дорогу більше спрямовану до Бога й вічности. Згодом, скінчивши св. богословіє, він висвятився на священика і вже беззастережно пішов за проводом св. Ігнатія, що почав був організувати майбутній Чин ОО. Ісусівців.

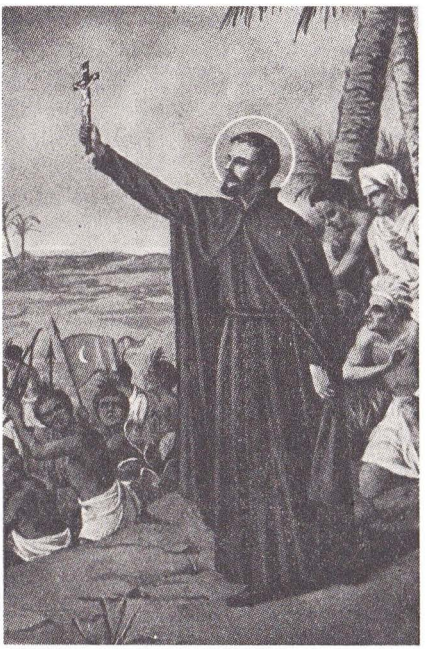

СВ. ФРАНЦІСК КСАВЕР

У тому часі забажав португальський король поширити Христову віру в Індії, що тоді була вже під владою Португалії. На бажання Папи, св. Ігнатій призначив на цю місію двох своїх ісусівців. Тому, що один з них в останній хвилині занедужав, Ігнатій хоч-не-хоч призначив на його місце Франціска. В 1541 році він виїхав з двома іншими місіонерами до Індії. Подорож була прикра і тривала тринадцять місяців. На кораблі було дев'ятсот людей.

Коли Франціск несподівано опинився між цими людьми, то скоро пізнав, що перше, ніж над індійцями, йому треба попрацювати над спасінням душ своїх свавільних співподорожніх. І він відразу приступив до праці. Він почав навчати моряків катехизму, проповідати кожної неділі Боже слово, опікуватися хворими, що їх часто передержував у своїй кабіні, мирити розсварених, викорінювати проклони й інші лихі привички. Заки корабель причалив до індійського берега, Франціск з'єднав собі серця всіх подорожніх своєю ввічливою поведінкою й ділами християнської любови.

Прибувши до Індії, Франціск зрозумів відразу, що його праця між індійцями вимагає знання їхньої мови й звичаїв. Бувши здібним, він скоро завчив потрібну йому мову і незабаром розпочав місійну працю. Кожного дня, провівши ранні години на послугах по лікарнях і в'язницях, він брав у руки малого дзвіночка і, видзвонюючи ним по вулицях, збирав дітей і слуг та вів їх до церкви, що її збудували португальці, де навчав їх правд християнської віри й молитов. В неділю відправляв Службу Божу й проповідав португальцям і індійцям, а опісля ходив по приватних хатах та розмовляв з людьми. Його мила поведінка й любов здобували йому багато прихильників.

Щоб діти й прості люди могли скоріше запам'ятати собі християнські правди, він почав складати відповідні пісні, що їх люди залюбки співали, а з цим задержували в пам'яті молитви й християнську науку. Завдяки невтомній праці Франціска тисячі індійців навернулися до Христової віри. Нераз він мав стільки людей до св. Хрищення, що при кінці він уже ледве рухав рукою.

Франціскове життя в тому часі було одним великим самозреченням: він живився рижом і водою, спав на землі в індійському шалаші і тільки три години; решту часу проводив на місійній праці по різних околицях. Однак це його життя, завдяки його тісній і сердечній злуці з Богом, було повне духовних потіх. Він нераз просив: "Мій Господи, не давай мені так багато радости в цім житті!" Свої праці, труднощі й успіхи він описував у своїх дорогоцінних листах до св. Ігнатія. Ці листи — поважні, речеві, апостольські, а одночасно приязні, — робили на читачів в Европі велике враження. Вони є одночасно головним джерелом пізнання великого духа Франціска, що для Божої слави й спасіння найбільш опущених душ пожертвував своє життя. Коли до Індії

прибуло більше місіонерів, вирішив Франціск вибратися з кількома помічниками на проповідування Христової віри до Японії. Прибувши туди, він насамперед завчив японську мову, а опісля почав проповідувати Боже слово. В цій праці він мав великий успіх і тисячі японців стали християнами. Місцевий король був ним захоплений. Але проти Франціска виступили тоді японські духовники, т. зв. бонзи, що держали нарід у забобонності й вели нечесне життя. Назверх бонзи вели стримане життя, а в приставанні з людьми були надзвичайно чемні. Франціск почав перемагати їх іще більш умертвленим життям і ще більш увічливою та милою поведінкою, що разом із його великою вченістю викликали подив до нього навіть самих бонзів. Франціск вийшов із боротьби з бонзами переможцем. Побачивши, що японців не захоплює вбожество, він почав носити пристойну одежу, щоб мати кращий доступ до людей. Місійну працю вів тоді Франціск в різних околицях Японії. Як де король і його піддані не хотіли прийняти його св. науки, він переходив в інше місце.

По двох роках успішної праці в Японії вернувся Франціск до Ґоа, тодішньої індійської столиці. Поладнавши різні справи, зв'язані з місійною працею в Індії, Франціск не думав довго користати з заслуженого спочинку, бо вже мав звернені очі на великий Китай, куди хотів якнайскоріше занести світло Христової віри. Тому, що китайський державний закон забороняв чужинцям вступати на китайську землю, він вирішив дістатися туди потайки. Однак цей задум йому не вдався, бо не було кому перевести його на китайський берег. Під час того, як він на однім острові проти лиману ріки Кантону вижидав кращої нагоди до виконання свого задуму, він несподівано тяжко занедужав. Моряки, що були тоді коло нього, не зважавши на його гарячку, оставили його без милосердя на березі, де віяв холодний вітер. Згодом один португалець забрав його до свого шалаша, де він пролежав два тижні в передсмертному конанні. В тому часі він сердечно молився і терпів тяжкі болі. Коли сили стали його зовсім опускати, він з ніжною любов'ю звернув свої очі на Розп'яття, що його мав біля себе, і стиха прошептав: "На Тебе, Господи, я надіявся, нехай не буду засоромлений повік." З цими словами свята душа Франціска Ксавера, великого апостола Індії й Японії, полинула до вічного щастя. Сталося це 3 грудня 1552 року. Було йому тоді тільки-но сорок шість років, з чого поверх десять він провів

з найбільшою посвятою на місійній праці. При зложенні його тіла до гробу були чотири особи.

Три місяці пізніше добули Франціскове тіло з гробу і відчинили домовину. На здивування всіх приявних, тіло Божого Слуги було незіпсоване й рум'яне, наче живе. Навіть та одежа, що в ній Франціск був похований, була неушкоджена. Серця приявних відразу наповнилися великою пошаною до св. місіонера. Деякі жалували, що з ним так жорстоко повелися були перед його смертю.

В 1622 році проголосила Церква Франціска Ксавера святим. Його св. мощі спочивають тепер у церкві Доброго Ісуса в Ґоа.

4 грудня

Свята ВАРВАРА

У місті Іліопіль, у Малій Азії, жив багатий і славний чоловік Діоскор, який фанатично тримався своєї поганської віри. Жінка його скоро померла, полишивши сиротою маленьку донечку Варвару. Батько поганин хотів, щоб Варвара навіть і не чула про християн, яких він ненавидів цілою душею. Тому приготовив для неї осібні кімнати в замковій вежі й там вона проживала відокремлена від усього світу. На самоті вона часто вдивлялася в синє небо — оглядала красу природи — дивилася на ясні зорі й ніяк не могла повірити, щоб це все було ділом рук бездушних ідолів, у яких вірив її батько. Вона шукала правди, ставила собі багато питань, але не могла найти на них відповіді.

Коли прийшов час віддати її заміж, Варвара про це й чути не хотіла. Приписуючи цю її неохоту незнанню життя й самітності, батько дав Варварі повну свободу рухів, окру-

жив її вибраним товариством дівчат, а сам виїхав у далеку мандрівку. Між дівчатами була одна християнка. Вона повчила Варвару правд християнської віри та допомогла їй охреститися.

Знайшовши Христа і Його правду, Варвара жертвувала Йому всю свою любов і своє дівицтво.

Коли вернувся її батько, Варвара не таїлася зі своєю вірою, а сміливо визнала, що вона християнка. Почувши таке, батько Варвари попав у велику лють, тяжко побив свою рідну дитину та навіть сам віддав її в руки державного мучителя. Цей спочатку намовляв різними обіцянками Варвару відступити від віри, та коли його намови виявилися безуспішними, казав її жорстоко бити сухими воловими жилами, посипати рани сіллю, і так кинути до в'язниці.

Другого дня, коли святу дівицю привели перед мучителя, на ній не тільки не було сліду ран і катування, але й сама вона здавалась усім ще кращою. Нові жахливі муки не захитали ні на хвилинку геройської мучениці, тож мучитель видав наказ убити її мечем. І тоді жорстокий батько став катом своєї дитини та вбив її власною рукою. Сталося це за цісаря Максиміяна 290 року.

Кілька століть пізніше мощі св. Варвари перенесено до Царгороду, де цісар Лев IV збудував у її честь величаву церкву.

Коли в Україні поширилося християнство й держава змогутніла, а грецькі царівни почали виходити заміж за київських князів, то дочка цісаря Олексія Комнена, Варвара, яка вийшла заміж за князя Святополка Ізяславича, перенесла частину мощів св. Варвари до Києва. Тут князь Святополк Михайло збудував золотоверхий Святомихайлівський манастир, де й зложено мощі святої Варвари.

Святу Варвару почитають не тільки у східній, але й у західній Церкві, а між нашим народом вона тішиться особливою любов'ю, як велика помічниця в житті, головно ж у приготуванні до доброї смерти.

4 грудня

Святий ІВАН ДАМАСКИН

Жив у сьомому сторіччі в Сирії, в місті Дамаску, побожний християнин Іван, що був скарбовим урядовцем мохаммеданського князя каліфа. Був він людиною багатою і мав у ріжних частинах Палестини свої добра.

Приблизно 676 року народився Іванові син, що йому при св. Хрещенні надали теж ім'я Іван. За місцем свого народження, він став згодом відомий як — Іван Дамаскин. Коли Івась став підростати, батько подбав про те, щоб він одержав добре християнське виховання й загальну освіту. Головним учителем Івася був сицилійський чернець Кузьма, що його Іванів батько викупив був тоді з арабської неволі. Кузьма був глибоко вченою й праведною людиною, і він з любов'ю старався передати своє знання й християнську побожність своєму здібному учневі. Разом з Івасем учився ще юнак Кузьма, що був, мабуть, прибраним сином Іванового батька. Обидва юнаки охоче прикладалися до всякої науки, а передусім до св. богословія, на що учитель звертав особливу увагу.

СВ. ІВАН ДАМАСКИН

Хоч Івась одержав був добру богословську освіту, проте, як здається, він не мав спочатку наміру стати Богові на службу в духовнім стані, бо як став дозрілим мужчиною, то перейняв по батькові його державну посаду. Але хоч він був урядовцем мохаммеданського каліфа й світською людиною, то його життя було щиро християнське, прикрашене ріжними чеснотами, а передусім покорою.

Державним урядовцем був Іван кілька років. Він утішався на дворі каліфа пошаною, одержував добру винагороду за свою працю й міг без перешкоди вести на світі спокійне життя, але це його не захоплювало. Його велика любов до Бога потягла його до вищого, досконалішого життя, що було б геть чисто посвячене прославі Бога. Йдучи за цим потягом, він зрікся своєї посади, покинув світ і вступив до манастиря св. Сави близько Єрусалиму, Разом із ним по-

святився Богові на службу в манастирі також його прибраний брат Кузьма.

У манастирі вони обидва з великою ревністю включилися відразу в чернече життя своїх нових співбратів. Настоятель лаври доручив одному старому й досвідченому черцеві, щоб був Іванові за духовного вчителя. Цей учитель дбайливо опікувався своїм новиком та подавав йому ріжні поучення, як стати досконалим черцем. Між іншим, він говорив йому: "Ніколи не чини власну волю. Вчись у всім умерти собі самому, щоб віддалити з серця всяке прив'язання до творив. Жертвуй Богові свої діла, страждання й молитви. Не величайся своїм знанням ні яким іншим привілеєм, але пересвідчись, що з себе самого ти ніщо, тільки невіжа й неміч. Прощай усяку марницю, не довіряй своєму розумінню та не бажай божественних видінь ні надзвичайних Божих ласк. Віддали від себе все, що пригадує світ. Зберігай точно мовчання та пам'ятай, що й добре говорити несвоєчасно не годиться." Іван старався вірно придержуватися порад свого духовного вчителя.

У тому часі розгорілася була на християнськім Сході релігійна боротьба, що її викликали противники почитання св. образів. Коли вістка про це дійшла до Івана, він написав три добре оброблені послання, що ними він старався оборонити давній християнський звичай почитання св. образів.

Іван і Кузьма дуже точно придержувалися в щоденнім життю всіх манастирських приписів і звичаїв, так як це робили інші черці. Крім цього, як учені люди, вони в вільному від молитви й праці часі писали релігійні книжки та складали побожні пісні. Тому, що цього ніхто інший у манастирі не робив, то Іванів учитель спротивився цій новості, передусім складанню пісень. Коли одного разу вмер одному черцеві родич і Іван, для потішення його, написав та почав співати жалібну пісню: "Вся суєта человіческая", його вчитель, як почув цей спів, то так обурився на Івана, що викинув його зі своєї келії і аж тоді дозволив йому вернутися, як він відбув дуже прикру покуту. На щастя, вночі явилася Івановому опікунові Божа Мати і сказала йому, щоб він не боронив Іванові писати книжки й складати пісні. З того часу Іван уже без перешкоди займався своєю письменницькою працею.

Коли єрусалимський патріярх довідався про святе життя й глибоку науку Івана й Кузьми, то прикликав їх до себе і висвятив Івана на священика, а Кузьму на маюмського епи-

скопа. Незадовго по висвяченні Іван вернувся до свого манастиря і зайнявся перевіркою та поправкою своїх писань. Він тоді повикреслював усі такі вискази, що були занадто цвітисті, та зробив свій виклад простішим і поважнішим. Його твори проти іконоборців були загально відомі й читані та стягнули на нього ненависть іконоборців, передусім цісарів. Якщо вони не заподіяли йому за них ніяку кривду, то тільки тому, що він проживав поза межами римської держави.

По повороті з Єрусалиму проживав св. Іван Дамаскин до кінця свого життя в манастирі св. Сави. В тому часі він займався тільки письменницькою працею. Його твір "Виклад православної віри" був довго шкільним підручником. Його вважають теж батьком схолястичної філософії. "Октоїх", що його вживаємо при відправі церковного правила, в великій частині був його твором. Він написав теж багато гарних канонів на свята Господські, Богородичні й святих.

Св. Іван Дамаскин дожив глибокої старости, однак рік його смерти не є певний. Він був останнім з грецьких Отців Церкви, першим з християнських філософів, що держалися філософічного навчання Арістотеля, а поруч св. Романа Солодкопівця найбільшим поетом Східньої Церкви. У 1890 році Апостольський Престіл проголосив його Учителем Церкви.

5 грудня

Святий САВА ОСВЯЧЕНИЙ

Св. Сава, один з найславніших чернечих патріярхів у Палестині, прийшов на світ 439 року в Малій Азії, близько міста Кесарії Кападокійської. Коли його батько, що був військовим старшиною, був приділений до служби в Єгипті, то перед від'їздом на нове місце призначення, разом з дружиною передав свого синка Саву й свою посілість в опіку братові своєї жінки. Але Саві було прикро жити в дядьковім домі, бо дядина так шерстко поводилася з ним, що коли йому було вісім років, він утік до свого стрия Григорія. Коли ж між обома родинами настала ворожнеча через завідування маєтком, малий Сава, що любив спокій, утік від стрийка до поблизького манастиря. Настоятель манастиря прийняв його і щиро зайнявся його релігійною освітою й вихованням у всіх чернечих чеснотах.

По кількох роках його дядьки, засоромлені своєю нехристиянською поведінкою, помирилися, а також разом вирі-

шили, щоб Саву забрати з манастиря, звернути йому батьків маєток і одружити. Але Сава, що пам'ятав своє прикре життя на світі, а також був захоплений побожним життям у манастирі, вже не хотів вертатися на світ. Оставшись у манастирі, він, хоч з черців наймолодший, перевищував їх усіх своєю великою побожністю.

Коли йому було вісімнадцять років, він, за згодою ігумена, вибрався до Єрусалиму, щоб там приглянутися життю пустельників. За порадою св. Євтимія, він вступив там до його манастиря, що ним керував св. Теоктист. Тут Сава почав іще ревніше служити Богові, проводячи цілі дні на ручній праці, а значну частину ночі на чуванні й молитві. Бувши сильним і енергійним, він з любов'ю помагав усім братам у їх праці, сам носив до манастиря воду й рубав дрова.

СВ. САВА ОСВЯЧЕНИЙ

По якомусь часі вислав його ігумен разом з іншим черцем для полагодження якогось діла в місті Олександрії. Тут несподівано він стрінувся зі своїми батьками. Надзвичайно врадувані зустріччю з сином, батьки хотіли задержати його вже при собі та передати йому батькову посаду. Коли ж Сава не захотів вертатися на світ, то просили його, щоб він принаймні прийняв від них трохи грошей. Щоб зробити їм приємність, Сава прийняв три золоті, що їх він по повороті до манастиря негайно віддав настоятелеві.

Коли Саві було тридцять літ, св. Євтимій дозволив йому перебувати п'ять днів у тижні в далекій печері, де він постійно молився й виплітав з пальмових галузок десять кошиків денно. До манастиря вертався в суботу рано, щоб у неділю бути з братьми на св. богослужбі. Згодом, він разом зі св. Євтимієм і черцем Доміціяном проводив Великий Піст у пустині Кварантанії, де, як казали, перебував сорок днів

і ночей серед посту сам Христос по своєму хрещенні в Йордані. В пустиню відходили вони по Йордані, а верталися в Квітневу неділю. Оповідають, що як одного разу Сава зімлів на пустині від спраги, то св. Євтимій помолився, стукнув палицею до землі і чудесним способом добув для нього воду, що, як тільки її напився, негайно вернула йому силу й свіжість.

По смерти св. Євтимія перейшов Сава в єрихонську пустиню, де проживав зі своїми черцями св. Герасим. Тут він прожив чотири роки в печері на скелі, над річкою Кедрон; сходити вдолину і видряпуватися вгору він мусів при помочі прив'язаного шнура. Звичайно він живився диким зіллям, що росло на скелях, хіба часом поблизькі люди, які довідалися про св. пустельника, принесли йому кращу поживу. По воду мусів ходити до далекого джерела.

Спочатку жив Сава в своїй печері сам один. Згодом, коли до нього почали приходити мужчини, що бажали за його проводом вести Богові посвячене життя, він збудував для них лавру, тобто такий манастир, де черці мешкали в окремих хатинках-келіях, що їх вони ставили собі довкола церкви. По якомусь часі було вже в цій лаврі сто п'ятдесят черців, але між ними не було ні одного священика. Це тому, бо Сава був такої думки, що ніхто з черців не повинен з покори приймати таке високе достоїнство. Коли ж деякі черці почали на це нарікати і звернулися з цією справою до єрусалимського патріярха, то він 491 року спонукав Саву, щоб для добра братів прийняв св. Тайну Священства. Мав він тоді п'ятдесят три роки.

Коли вмер його батько, то старенька мати прибула до нього і за його духовним проводом служила Богові. Вона передала йому тоді поважну суму грошей. За ці гроші він збудував для хворих і чужинців дві лікарні. А в Єрихоні поставив ще один манастир і лікарню. Крім цього казав поставити ще окремі молитовні для єгиптян і вірмен, щоб могли мати богослужбу в своїх рідних мовах.

У 493 році єрусалимський патріярх призначив Саву архимандритом усіх єгипетських пустельників; архимандритом тих черців, що жили по манастирях, був св. Теодосій Великий.

Сава мав такий звичай, що кожного року в Великому Пості, а то й частіше, відходив у глибину пустині і там перебував якийсь час на самоті, зайнятий постійною молитвою й постом. Деяким черцям це не подобалося, і вони внесли скаргу на свого архимандрита до патріярха. Коли ж патріярх

не признав їм слушности, тоді майже шістдесят черців покинули лавру і оселилися на окремім місці. Сава не гнівався за це на них, і коли їм став докучати недостаток, він з любов'ю казав завезти їм харчі й направити церкву. Незабаром у його манастирі прийшло до такого замішання, що його самого прогнали з манастиря. Вернувся він туди назад аж на приказ нового єрусалимського патріярха Іллі.

Про Саву оповідають, що одного дня він ліг спочивати в такій печері, що була лев'ячим леговищем. Коли лев вернувся до печери і побачив людську одежу, то вхопив зубами за одежу і витягнув надвір разом з Савою. Сава спокійно піднявся і вернувся до печери, де лев не зробив йому вже ніякої прикрости. Коли ж згодом стало Саві невигідно жити разом з левом в одній печері, бо лев почав йому докучати, то Сава сказав йому, що як він не може спокійно поводитися, то краще йому забратися з печери. Лев зараз відійшов.

Коли цісар Анастасій, підо впливом єретиків-монофізитів, почав проганяти католицьких єпископів з їх престолів, Сава, хоч уже мав сімдесят літ, на прохання патріярха Іллі вибрався до Царгороду, щоб роз'яснити всю справу цісареві та стати в обороні католицької віри. Коли він став перед цісарською палатою в драній свитині, то старшини, що робили там службу, всіх людей допустили до цісаря, тільки Саву, що виглядав як жебрак, завернули з-перед брами. Сава, не сказавши на це ні слова, відійшов набік, став у кутку та почав проказувати церковне правило. Тим часом цісареві передали листа від єрусалимського патріярха, що був повен похвали для архимандрита Сави. На приказ цісаря відшукали тоді негайно св. архимандрита та привели його до цісаря. Цісар казав Саві й тим ігуменам, що прийшли були з ним, просити собі в нього чого тільки забажають. Сава не бажав нічого для себе, тільки просив цісаря, щоб привернув спокій св. Церкві та оставив католицьке духовенство в спокою. Цісар не хотів прихилитися до цього прохання, і після послухання прогнав з Єрусалиму патріярха Іллю. Згодом Сава ходив по ріжних містах, роз'яснював людям правди католицької віри та багато з них намовив покинути єресь і нечесне життя.

Коли Саві минуло вже було дев'ятдесят років, зробили самаряни повстання. На прохання Петра, нового єрусалимського патріярха, він знову вибрався до Царгороду на побачення з цісарем. Коли цісар хотів дати дар для його мана-

стирів, Сава дару не прийняв, тільки просив, щоб цісар звільнив населення в Палестині від деяких податків, поставив в Єрусалимі лікарню для чужинців, збудував твердиню для охорони черців перед нападами грабіжників та щоб видав розпорядження проти самарянських бунтівників. Цісар виконав усі його бажання.

Коли одного дня цісар був зайнятий полагоджуванням тих справ, що їх Сава порушив у своєму проханні, Сава, що був тоді в цісаря, вийшов з цісарської кімнати на молитву, щоб проказати третій Час. На зауваження черця Єремії, який був тоді з ним, що так не годилося робити, Сава відповів: "Цісар виконує свій обов'язок, а ми мусимо виконати свій."

По повороті до своєї лаври св. Сава незабаром тяжко занедужав. Зрозумівши, що вже наближається кінець його життя, він назначив свого наступника і дав йому потрібні вказівки, а опісля чотири дні лежав мовчки на самоті, приготовляючись розмовою з самим Богом до відходу в кращий світ. Своє святе життя він закінчив 5 грудня 532 року, проживши всіх літ дев'ятдесят чотири, з чого п'ятдесят дев'ять літ провів у пустині. Св. Саву, як чільного наставника давніх черців, почитають у цілій Христовій Церкві.

6 грудня

Святий МИКОЛА

Велике почитання, що ним св. Микола втішався довгі сторіччя між християнами обох обрядів, є засвідченням його надзвичайної святости й небесної слави. Св. Бонавентура так пише про нього: "Микола, вибраний вже в лоні своєї матері, святий з дитинства, був славою юнаків, честю старців, похвалою священиків, соняшним блиском єпископів. Микола є той, що його чуда розійшлися по всій землі, що його величає вся земля і всі, що живуть на ній. Щодня помножуються ці чуда, а Божий Дух не перестає для вивищення свого Слуги робити нові чуда. Св. Миколу прославляють на морі, величають на суші, призивають у всіх небезпеках. Коли загрожує страшна туча й казиться море, тоді всі зі сльозами призивають св. Миколу; коли нас навіщає нещастя, тоді св. Микола є нашим заступником. І не тільки до християн, але й до поган дійшла слава його імени і він у них у такім великім почитанні, що вони громадами сходяться величати та прославляти його ім'я. Між багатьома й великими чудами, що їх він робив, найбільшим чудом — був він сам."

А ще скоріше, в сьомім сторіччі, над гробом св. Миколи, у владичій мирській церкві, похвальне слово сказав св. Андрій Критський. Між іншим, він говорив: "Не стільки освічує нутро церкви світильник, поставлений на золотім, високім свічнику, скільки ти, св. Миколо, поставлений Христом, правдивим Світлом, на святительськім престолі, просвічував у темній стороні світу свою чергу та вів її до незаходячого Світла і наче з високого місця ти освічував чистим світлом духовного пізнання не тільки близьких, але й дальших."

СВ. МИКОЛА

Про св. Миколу маємо певну вістку, що він був у четвертому сторіччі єпископом у Малій Азії, в місті Мирі, в давній лікійській провінції, та що довгі сторіччя він був у загальнім і надзвичайнім почитанню. Крім того є ще різні оповідання про св. Миколу, а в тому теж передання й леґенди.

Ці давні оповідання про св. Миколу подають, що він народився в місті Патарі, де його стрий був єпископом. Побожні батьки дбайливо виховували його в християнськім дусі, а його стрий дбав про його освіту. По передчасній смерті батьків, Микола, що був тоді ще юнаком, вирішив передати одідичений по батьках маєток на діла християнської любови. Саме тоді один патарський громадянин утратив був усі свої гроші. Тому, що через убогість він не міг віддати заміж свої дочки, а навіть хотів пустити їх на злу дорогу, то Микола, щоб помогти цій родині, однієї ночі кинув потайки до хати мішечок золота. Так він зробив тричі. Дівчата скористали з тієї допомоги, бо всі три вийшли чесно заміж. Тільки як Микола підкидав дарунок третій раз, то батько дівчат побачив його і довідався, хто був його добродієм.

У своїй душпастирській праці св. Микола ревно працював

над спасінням душ своїх вірних, а також з любов'ю помагав людям у всяких їхніх потребах, часто навіть чудесним способом. Так, наприклад, він явився в сні цісареві Констянтинові і казав йому випустити на волю трьох старшин, які несправедливо були засуджені на смерть.

Всі передання подають однозгідно, що св. Микола вмер у Мирі та що там згодом поставлено над його гробом церкву і святковано на його честь окреме свято. Один грецький життєписець написав у десятому сторіччі про св. Миколу, що "Захід так як і Схід вихваляє його й прославляє. Де тільки є люди, на селі чи в місті, на островах і в найдальших частинах землі, почитають його ім'я і ставлять церкви на його честь. Завішують його образи, виголошують на його честь проповіді та святкують свята. Всі християни, молоді і старі, чоловіки й жінки, хлопці й дівчата почитають його пам'ять та просять у нього опіки. Його ласки, що їх не обмежує ніякий час і тривають зроду-врід, спливають на всю землю: їх знають скити, так як їх знають індіяни й варвари, а африканці так само, як італійці."

Коли місто Мира дісталося в руки мохаммедан, то 1087 року вдалося італійцям перевезти мощі св. Миколи з Мири до італійського міста Барі. Це причинилося до зросту почитання св. Миколи на католицькім Заході. В середньовіччі було, наприклад, у самій Англії чотириста церков св. Миколи. Кажуть, що, по Божій Матері, малярі малювали більше образів св. Миколи, ніж якого іншого святого. Як свого особливого небесного заступника, почитають і закликають собі св. Миколу на поміч на Сході моряки, а на Заході діти, які знають "гостину св. Миколи" й дарунки від нього за добру поведінку. Просять собі в св. Миколи помочі також в'язні й полонені. Всі ці заступництва зродилися на основі тих добрих діл і чудес, що про них згадують оповідання про цього великого чудотворця.

В українськім народі був св. Микола здавна в великому почитанні. Багато було по наших парохіях церков св. Миколи, а в кожнім іконостасі й майже в кожній хаті його св. образ. В церковних богослужбах часто згадується св. Миколу, а кожний четвер посвячений у нашім богослуженні його особливому почитанню. Добре відома нашому народові пісня: "О хто, хто Николая любить". А хто годен угадати, скільки сердечних молитов поплило з українських сердець до св. Миколи в усяких горях і потребах!

У Львові, під горою, де колись стояв славний княжий

замок, стоїть церковця св. Миколи, Кажуть, що одного дня зайшов до цієї церковці малий учень, став перед образом св. Миколи і залився слізьми. Він гірко плакав, бо йому тяжко йшла в школі наука, хоч він вдень і вночі сидів над книжкою. Але, на щастя, він був таким юнаком, що знав, де шукати потіхи: в церкві, молитві, перед образом св. Миколи, так як це здавна робив наш побожний нарід. І св. Чудотворець вислухав молитву, впала роса небесної потіхи в серце доброго юнака. Він щасливо закінчив школу, а по літах цей, що молився перед образом св. Миколи, засів у Львові на владичім престолі як — митрополит Григорій Яхимович, визначний церковний і народній діяч.

Велике почитання св. Миколи в нашому українському народі походить з того, що св. Микола був зразком таких чеснот, що виказують його велику любов до Бога й ближнього. Якраз на тих двох чеснотах стоїть "увесь закон і пророки", себто сама істота християнської досконалости.

З любови до Бога і ближнього випливала в св. Миколи чеснота великого милосердя до ближнього. І ось так немале багатство, що його св. Микола унаслідив по своїх батьках, він не уважав за свою власність, але за добро приналежне для всіх бідних і потребуючих. Св. Микола не ждав, щоб бідний чи потребуючий прийшов до нього і прохав помочі, але він сам випитував про потреби других, вишукував бідних, щоб їм помогти. А робив це переважно так, щоб бідні навіть і не знали, хто є їх добродієм. Св. Микола придержувався тут євангельської засади: "нехай не знає лівиця, що дає правиця" та пильнував дуже, щоб на ньому сповнилися Христові слова: "Бережіться того, щоб не виконували ви своєї праведности перед людьми, щоб вони вас бачили і хвалили за те; пильнуйте того, щоб знав про ваші добрі діла Отець Ваш небесний."

Свій вибір на єпископа св. Микола завдячував якраз своїй милосердній любові до ближнього. Коли в Мирах помер дотеперішній єпископ Іван, то зібралися довколишні єпископи на вибір нового єпископа і просили вони Бога, щоб показав їм чоловіка, найгіднішого на таке велике і відповідальне достоїнство. І передання каже, що найстарший єпископ мав видіння у сні, щоб чоловіка, який перший прийде вранці до церкви на молитву, вибрати і висвятити на єпископа, бо це праведна людина, що горить любов'ю до Бога і ближнього.

І сталась дивна подія. Першим, що прийшов вранці до церкви на молитву був св. Микола. Тоді найстарший з єпископів сказав до св. Миколи, що він, за Божим приказом, має прийняти свячення на єпископа. І хоч св. Микола був дуже смирний і покірний, ніколи і не думав про таке високе церковне достоїнство, то не міг опиратися виразній Божій волі. Тоді він прозрадив найстаршому єпископові, що і він мав дивний сон, бо явилися йому у сні Ісус Христос і Пресвята Діва Марія: Ісус Христос передав йому св. Євангелію, а Божа Мати єпископський омофор. І ось він встав рано, щоб піти до церкви і просити в Бога ласки і світла, чи має поважно брати цей сон, а тут його повідомляють, що він вибраний на єпископа.

Св. Микола після вибору на єпископа не тільки не змінив своєї милосердної поведінки з людьми, але ще більше засяяла його добродійність. На його діяльності в єпископському стані сповнилися слова Христові: "Нехай просвітиться світло ваше перед людьми, щоб бачили ваші добрі діла і прославляли Отця Вашого, що на небі" (Мат. 5, 16). Сам св. Микола, уже як єпископ, жив дуже скромно і бідно. Одіж його була простенька, їв тільки раз на день і то вечером, а ввесь час посвячував молитві і ділам християнського милосердя. Кожного року на день 1-го вересня скликував соборчик свого духовенства і тут радив з ними над потребами народу і наказував усім дбати про бідних, заявляючи що це бажання Христової віри: "Нехай не буде бідних між вами..." А Бог помагав св. Миколі в його добродійності, нераз і виразними чудами. Ось і так, коли в Мирах одного року настав був голод і люди не мали що їсти, св. Микола ревно прохав Бога, щоб скоро поміг бідному народові. І дивно, у далекій Сицилії одному торгівцеві збіжжям являється в сні св. Микола і дає йому добрий грошевий завдаток та замовляє корабель збіжжя для голодуючих у Мирах. Пробудившись зо сну купець на своє велике здивування знайшов у своєму кулаку завдаток на збіжжя і це його переконало, що це не звичайний сон, а Божа з'ява. І так цей купець зараз наладував корабель збіжжям, приплив до Мирів і тут св. Микола закупив це збіжжя для голодуючих.

З цього оповідання бачимо, яким був св. Микола у відношенню до ближніх. Не дивно, що з його ім'ям зв'язався давний звичай: дарувати дітей у навечір'я св. Миколая різними дарунками. З того пішли вистави св. Миколая, що були такі популярні між нашим народом. Шкода тільки, що у

наші часи, серед протестантського і не християнського світу цей гарний і повний глибокого значення звичай перетворився на неповажну карикатуру св. Миколая в формі вже ослав-

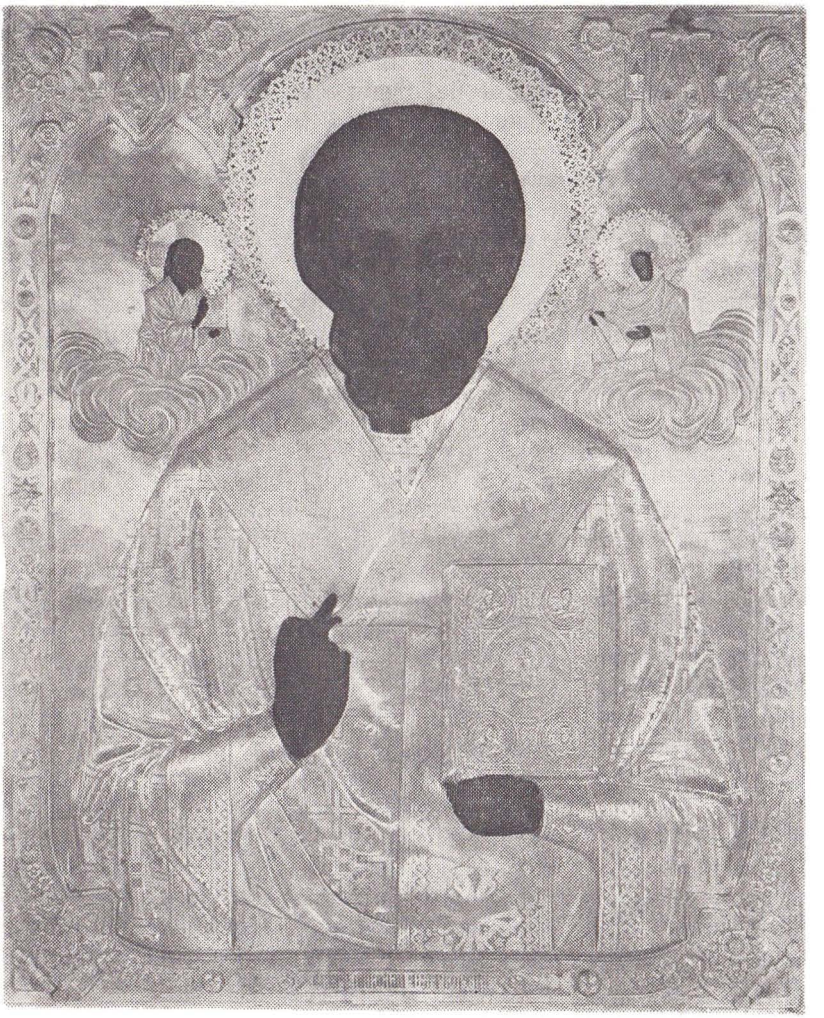

ЧУДОТВОРНИЙ ОБРАЗ СВ. МИКОЛИ (МОКРОГО)

леного "Санта Класа". Усі добрі християни повинні пам'ятати, що той "Санта" — це карикатура, виставлений на сміх св. Микола, а з тим і та висока ідея християнського

милосердя добродійности. У новочасному світі панує вже не закон безкорисного милосердя, але дух "бизнесу", реклями, заробітку навіть на святих речах і тому новочасні погани бажають до того використати і саму особу історичного св. Миколи, називаючи його "Сантою" чи "Санта-Класом". Християнські батьки повинні самі знати і своїм дітям вияснити, чим був св. Микола, звідки походить звичай давати дітям дарунки в день св. Миколая, і що всі історії про "Санта Класа" це людські видумки, а ще до того неповажні і просто кпини з святих річей.

Св. Микола був дуже ревний за Божі справи, за свободу Церкви, за чистоту християнської віри, за поширення царства Божого на землі. Якийсь час довелося йому страждати за Христа у в'язниці за безбожного цісаря Лікинія. Він вийшов на волю, коли новий цісар Констянтин Великий переміг Лікинія і невинно ув'язнених християн висвободив з тюрми, а Церкві Христовій дав свободу.

Існує давне передання, що св. Микола, засідаючи з Отцями Церкви на першому Соборі в Нікеї (325 р.) виступав проти єретика Арія, який безбожно заперечував у Христі Божу природу і навчав, що Христос не був Богочоловіком, але тільки чоловіком, хоч і великим пророком і посланцем Божим. Коли ж і на Соборі Арій вперто хулив проти Христа, тоді св. Миколі урвався терпець і він вдарив Арія в лице. Справді Отці Собору не похвалили св. Миколи за це і навіть наложили на нього церковну покуту. Однак, інші життєписці св. Миколая уважають це оповідання за видумане, бо св. Микола через ціле життя виказав себе надзвичайно спокійним і лагідним чоловіком. Та всетаки, навіть у цьому вигаданому оповіданню є зерно правди, а саме, що св. Микола був дуже ревний за справи Божі і св. Церкви.

Бог прославив св. Миколу великими чудами і за життя і по смерті і так увійшов він в історію Церкви під іменням "Великий Чудотворець". Так теж відзивається до св. Миколи наша Церква в богослужбових піснях на честь св. Миколи, напр. в акафісті чи в стихирах, що приходять у свято св. Миколи і кожного четверга. Слава про св. Миколая як великого чудотворця була така велика, що давніше навіть погани взивали помочі св. Миколи в своїх потребах. Ось що записав про св. Миколу св. Андрій Критський (з 8-го сторіччя):

"Св. Микола ще за життя являвся тим, що були в клопотах, бідах і журбах і подавав їм скору поміч". Той сам

св. Андрій, промовляючи на честь св. Миколи в церкві, де св. Микола був єпископом, прославляв його такими словами: "Будь славна митрополіє Лікії, поважане місто Мири, бо ти мало доброго Пастиря, бо ти приняло на свою голову дорогий і нетлінний вінець. А цим вінцем — це св. Микола, — це той, що несе кожному небесну потіху в потребах і нужді; великий він чудами, славний через об'яви і рятунок людей від погибелі. Блаженне це місто, Мири, що мало щастя мати в себе такого великого доброчинця..."

Коли ж мова про велике почитання св. Миколи в нашому українському народі, то треба згадати, що в багатьох місцях були в почитанні чудотворні ікони св. Миколая. На окрему згадку заслугує ікона св. Миколи Мокрого (себто Морського), опікуна вояків-моряків. Із мощів св. Миколи, що сьогодні спочивають в катедрі італійського міста Барі, ще і дотепер випливає цілюще миро і діються при них чуда. Ось і тому слушно і оправдано кличе наша св. Церква до св. Миколая: "Радуйся, св. Миколаю, великий чудотворче..."

7 грудня

Святий АМБРОСІЙ

Відвага й постійність у боротьбі зі злом є конечною частиною чесноти, передусім в єпископа, і в цій речі св. Амбросій був одним із найбільш подиву гідних великих пастирів Католицької Церкви по св. апостолах. Одночасно його вченість зробила його одним з чотирьох великих Учителів Західньої Церкви..

На світ прийшов Амбросій приблизно 340 року, як син воєводи Ґалії. По передчасній смерти батька, його вихованням дуже дбайливо займалася його мати, а також багато добра для його душі зробила йому його сестра, св. Маркелина, Богу посвячена дівиця.

Бувши здібним, він здобув високу освіту і став адвокатом; одночасно він був добрим промовцем і поетом. Завдяки таким талантам, на нього звернули увагу на цісарському дворі в Римі і цісар Валентініян наділив його гідністю консула та призначив воєводою північної Італії з осідком у Міляні.

У тому часі, коли Амбросій вже перебував у Міляні, вмер місцевий єпископ. Під час виборів його наступника йшла завзята боротьба, бо одні хотіли вибрати єпископом щирого католика, а інші єретика-аріянина. Діялося це тому,

СВ. АМБРОСІЙ

бо в тих часах у виборі єпископа брали участь усі місцеві вірні. Амвросій, як воєвода, прийшов теж до церкви, де відбувалися вибори, і в промові звернувся до народу, щоб старалися вести вибори спокійно, без ніякого заколоту. Раптом під час його промови хтось крикнув: "Амвросій єпископ!" Цей несподіваний вигук зробив на присутніх таке сильне враження, що всі присутні, католики і єретики, одноду шно проголосили Амвросія єпископом Міляну. Єпископи провінції цей вибір одобрили.

Несподіваний вибір на єпископа здивував Амвросія, бо він, хоч визнавав християнську віру, то, через тодішній нещасний звичай, не був іще хрещений і не повинен був бути вибраний на єпископа. Крім цього, своєю дотеперішньою працею він не був зовсім приготований до високого пастирського уряду. Заскочений цією подією, він хотів утекти з Міляну, а також у листі до цісаря заявив, що не може бути єпископом. На щастя цісар був надзвичайно вдоволений, що його воєвода був вибраний на єпископа, тому видав наказ, щоб докінчено вибір. Рад-не-рад Амвросій погодився прийняти єпископський уряд. Він негайно прийняв св. Тайну Хрещення, а тиждень пізніше, 7 грудня 374 року, був висвячений на архиєпископа Міляну. Мав він тоді приблизно тридцять п'ять літ. Коли св. Василій Великий довідався про вибір Амвросія на єпископа, то прислав йому свій привіт.

Прийшовши до тієї свідомости, що він уже не належить до цього світу та що йому треба пірвати всі особисті земні зв'язки, він передав свої посілості Церкві й убогим, задержавши з них тільки частину доходів на прожиток для сестри Маркелини. Передавши полагоджування всіх своїх дочасних справ своєму братові Ратирові, він неподільним серцем почав займатися своїми пастирськими справами.

Незабаром по висвяченні на єпископа написав Амвросій листа до цісаря зі скаргою на деяких несправедливих цісарських урядовців. Цісар відповів: "Лікуй далі наші гріхи тими засобами, що їх приписує Божий закон."

Свідомий того, що він не має богословської освіти, він почав негайно завчати св. Письмо й твори церковних письменників, передусім св. Василія й Орігена. Його вчителем був св. Сімплікій, вчений римський священик, що його Амвросій любив як приятеля, шанував як батька, а поважав як свого зверхника. Одночасно він дуже дбайливо навчав нарід правд християнської віри й моралі. Аріянську єресь пере-

магав так успішно, що по десятьох роках признавалося в Міляні до єресі тільки кілька ґотів і цісарських урядників.

Його особисте життя стало тепер просте й повне тяжкої праці. Він часто постив, обідав тільки в неділі й деякі вибрані дні, не ходив на бенкети. Щодня відправляв Службу Божу' за своїх вірних, кожного приймав на послухання в якійнебудь порі дня, так що нарід любив його й подивляв. Св. Авґустин засвідчує, що як він деколи прийшов до єпископської палати, то заставав там стільки всяких людей, які ждали побачення з Амбросієм, що він не мав можности з ним поговорити; постоявши в кімнаті, він виходив навіть ним неспостережений. Згодом Амбросій охрестив Авґустина.

У своїх науках Амбросій часто звеличував стан дівицтва, вибраний з любови до Бога. Це мало такий великий вплив на дівчат, що багато з них проживали за проводом Амбросія як Богу посвячені дівиці. Ці науки, на прохання сестри Маркелини, він опісля зібрав і видав у трьох книгах. Дівиці так були захоплені навчанням Амбросія, що матері забороняли дочкам ходити на ці його науки, а його оскаржували, що через нього буде в державі менше людей! Він відповідав їм: "Я хотів би знати, котрий юнак бажав колинебудь одружитися і не міг знайти жінку?" А одночасно поясняв, що війни, а не посвячені Богу дівиці винищують людську расу. Населення саме тоді побільшується, коли збільшається пошана дівицтва.

На прохання молодого цісаря Ґраціяна він написав свій твір проти аріянської єресі.

Коли ґоти нападали на край, то Амбросій не тільки всі свої гроші видав на викуп полонених, але казав навіть стопити на цю ціль церковний золотий посуд. Це не сподобалося аріянам, і вони говорили, що Амбросій допустився святокрадства. Св. владика відповів їм, що годилося скоріше рятувати душі, ніж золото. Як Церква має золото, то на те, щоб уживати його для потребуючих, а не щоб зберігати його. Викуп визначає Христову Кров, що її вливають до золотого посуду.

Коли генерал Максим убив молодого цісаря Ґраціяна і хотів зайняти Італію, Амбросій, на прохання цариці Юстини, поїхав до табору наїзника та вплинув на нього, щоб він здержав свій дальший похід проти його молодшого брата Валеріяна. Це перший раз в історії Церкви сталася така подія, що духовного достойника просили взяти участь у полагодженні політичної справи. Пізніше він не хотів мати ніяких

взаємин з Максимом, що його руки були сплямлені невинною кров'ю його володаря.

Коли деякі сенатори просили в тому часі цісаря, щоб він дозволив їм поставити в палаті сенаторів вівтар на честь поганської "богині перемоги", наче б то давній Рим цьому божкові завдячував свої колишні перемоги й успіхи, Амбросій написав відповідь, що в ній він висміяв думку прихильників поганства, наче б то воєнні здобутки залежали від бебехів пожертвованих бичків. Одночасно закликав перейнятих поганським духом сенаторів, щоб не просили цісарів дати мир їх божкам, але щоб просили Бога дати мир цісарям. Світ змінився. На руїнах колишніх здогадів, тепер, завдяки справедливості, запанувала правда. Коли цісареві прочитали оба листи, він не дав дозволу на поставлення поганського вівтаря.

На вимогу цариці, щоб Амбросій відступив для неї й її аріян одну церкву на відправи, він відповів, що ніколи не віддасть Божу церкву, але притім не допускав ні до якого заколоту або зневаги цісаря й його матері. Коли в Квітневу неділю Амбросій мав проповідь, люди, побоюючись за його життя, забарикадувалися разом з ним у церкві. Цісарське військо обступило церкву, щоб усіх примусити голодом до здачі. Облога тривала до Великодня. Ввесь той час Амбросій співав з людьми псалми й пісні, що їх він сам зложив. Коли цісар прислав старшину з домаганням, щоб Амбросій призначив своїх заступників для розсудження його справи з аріянами, Амбросій відписав, що світські люди не можуть судити єпископів ні видавати церковні закони. Опісля з проповідальниці розказав людям усі свої труднощі, що їх він мав через цісаря, і заявив: "Цісар є в Церкві, а не понад Нею." Цісар не хотів насилля і відкликав військо.

Цісарським дворянам, які погрожували Амбросієві цісарським гнівом, він говорив: "Як хочете мого майна, то візьміть! Хочете мене ув'язнити, я добровільно віддамся в ваші руки. Наложите мені кайдани або вб'єте мене, знайте, що я найгарячіше бажаю цього. Я не оточу себе юрбами народу, щоб боронитися, я не шукатиму оборони при вівтарі, щоб спасти життя, але навпаки, я хочу стати жертвою за св. вівтарі. Ви знаєте, що я завжди віддавав цісареві належну честь. Як цісар домагається податків, то ми охоче платимо їх від церковних земель, а як цісар хоче забрати собі й землю, то й у цім йому ніхто не противиться. Жертви вірних вистачать на прожиток для вбогих. Але Церква на-

"ЧИСТАЯ ДІВО, РАДУЙСЯ, ТВІЙ СИН ВОСКРЕСЕ ТРИДНЕВЕН ОТ ГРОБА..."

лежить до Бога і вона є незалежна від цісаря, тому не можна її дати цісареві. А ця незалежність Церкви не понижає цісаря, бо що ж може бути для нього почесніше, як це, що він є сином св. Церкви? Добрий цісар живе в Церкві й шукає її охорони. А це я говорю не з гордости, а по правді. Мені погрожують засланням, живим огнем, смертю. Правдиві Божі слуги навчилися не боятися цього всього!" А самому цісареві сказав: "Не думай, що ти маєш право над тим, що належиться Богові. До цісаря належать палати, а до священика церкви. Ти маєш владу над мурами й окопами міста, але ніколи над його святощами!"

У 390 році люди в місті Солуні розсердилися на місцевого воєводу та вбили його й кількох старшин. Замість покарати винних, казав новий цісар Теодосій пімститися на населенню. Одного дня, коли люди були зібрані в цирку, вояки напали на них і вбили сім тисяч людей. Почувши про такий великий злочин, Амбросій написав до цісаря листа з закликом до покаяння. Одночасно заявив, що він доти не прийме його жертви в церкві ні не відправлятиме в його приявності Служби Божої, доки він не спокує свій гріх. В своєму листі Амбросій писав: "Такого, як це зроблено в Солуні, люди не пам'ятають... Ти людина, і спокуса перемогла тебе. Переможи ти її. Я раджу, я прошу, я благаю тебе, щоб ти покаявся. Ти, що був часто такий милосердний і прощав провинникам, тепер спричинив смерть багатьох невинних. Диявол хотів зірвати з тебе вінець побожности, що був твоєю головною славою. Прожени його від себе, доки можеш... Я пишу це тобі власною рукою, щоб ти теж сам міг це прочитати." Цісар прийняв покірно пастирське напімнення свого єпископа і покаявся. Він зняв з себе царську одежу і прилюдно в церкві, так як це було тоді в звичаю, оплакував свій гріх. Це Теодосієве каяття і Амбросієве виконання пастирського обов'язку були великим засвідченням, що християнство не дивиться на особи та що його моральний закон обов'язує всіх однаково. А про самого Амбросія сказав цісар, що він єдиний з відомих йому єпископів був гідний такого імени.

Іншим разом цісар прибув у свято до церкви на Службу Божу і став близько вівтаря. Амбросій спитав його, чого він бажає. Коли цісар відповів, що хоче вислухати Службу Божу і прийняти св. Причастя, Амбросій через диякона переказав йому: "Мій Пане, це тільки Богу посвяченим особам вільно перебувати в святилищі. Прошу ласкаво вийти і

стати разом з іншими. Пурпурова одежа робить князями, але не священиками." Тоді цісар попросив вибачення і сказав, що він думав, що в Міляні є такий самий звичай, як і в Царгороді, де він мав місце коло вівтаря. Опісля подякував єпископові за поучення, вийшов зі святилища і став між людьми. В 395 році цісар Теодосій умер на руках Амвросія. В похоронній проповіді Амвросій згадав свою любов до покійного цісаря, а одночасно й великі обов'язки його двох синів, нових володарів християнської держави.

Після смерти цісаря жив Амвросій іще два роки. Коли занедужав, передрік свою смерть. Коли про його недугу почув опікун молодого цісаря Онорія, то сказав прилюдно: "Того дня, коли вмре цей муж, над Італією зависне погибель." Опісля вислав до Амвросія післанця, щоб просив собі продовження життя. Амвросій відповів: "Я не поводився так погано між вами, щоб я мав стидатися жити довше; я теж не боюся вмирати, бо ми маємо доброго Пана."

У сам день смерти він лежав кілька годин з руками розложеними навхрест і постійно шептав молитву. В сусідній кімнаті спочивав св. Гонорат з Верчеллі. Раптом він наче почув тричі викрик: "Вставай! Спішись! Він відходить!" Гонорат негайно заніс до Амвросієвої кімнати Пресв. Євхаристію. Прийнявши св. Причастя, св. владика закінчив незабаром своє життя. Сталося це в Велику П'ятницю 397 року. Мав він тоді п'ятдесят сім літ, з чого двадцять два роки був єпископом.

Св. Амвросій був великим єпископом. Коли йшлося про Божу справу, він був невгнутий, як скеля, але водночас великодушний, розумний і поміркований; в усіх своїх діях він єднав відвагу й повагу вірного своїм обов'язкам єпископа з лагідністю й любов'ю. Таким чином він з'єднував серця людей, які розуміли, що його діями керує розум і серце. Св. Авґустин засвідчує, що під час своєї першої зустрічі з Амвросієм, коли він був ще чужий для нього й обмотаний своїм прив'язанням до світу, св. владика відразу з'єднав був собі його тим, що був "муж сердечний і ввічливий".

Як спадщину, оставив св. Амвросій Католицькій Церкві свої численні гомілетичні, екзеґетичні, теологічні, аскетичні й поетичні твори. Він був одночасно перший зі св. Отців, що з успіхом покористовувався латинською мовою в службі Христовій справі.

Святий ПАТАПІЙ

Св. Андрій Критський оповідає, що в сьомім сторіччі молодий єгиптянин, на ім'я Патапій, покинув світ і пішов служити самому Богові на самоті в пустині. Постійною молитвою, тяжкими постами й великим самозреченням він старався здійснювати Божу волю, що її йому раз-у-раз нагадувала найбільша заповідь: Любитимеш свого Господа Бога всім своїм серцем. Богу сподобалася Потапієва жертва й служба і Він наділив його чудотворною силою, що її він уживав для порятування терплячих.

По якомусь часі Патапій перейшов з пустині до міста Царгороду. Тут, біля Влахернської Церкви Пресв. Богородиці, він поставив собі малу келійку і в ній провів решту свого святого життя.

9 грудня

Свято
НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Щасливі були Адам і Ева в день свого створення, коли Бог тільки-но примістив їх у розкішнім раю. Душі цих наших перших родичів були святі, повні Божої ласки й великої любови до Бога. Їх сумління було чисте, повне внутрішнього спокою. Бог любив їх як своїх найдорожчих дітей, ласкаво розмовляв з ними та вливав в їх душі щастя й задоволення. Їх розум був ясний, бистрий, повний такого знання, якого не мав ніхто з пізніших людей. Тіло їх було гарне й здорове, вільне від недуг і страждань. Не відчували вони ні голоду ні спраги, бо мали до своїх послуг рай, повний усякого добра. Мали вони жити вічно, а разом з ними також їх діти й усі інші люди, що разом з ними, як першими людьми й родичами на землі, творять один людський рід. Вони були безсмертними дітьми Бога й наслідниками неба, що до нього, по святім і щасливім житті в раю, мав їх у слушний час забрати Всевишній. І їх, і нас усіх, як членів одного роду.

Щоб одначе Адам і Ева могли одержати вічне щастя в небі як нагороду за добровільну заслугу, то Бог дав їм заповідь. З Божого наказу мали вони здержатися від споживання овочів з одного дерева, яке стояло серед раю. Давши їм таку заповідь, Бог водночас заявив, що за нарушення тієї заповіді на них спала б велика, тяжка кара. Така загроза мала спонукувати їх, щоб вони за всяку ціну стара-

лися бути завжди послушними Божій волі. На жаль, через спокусу диявола вони переступили Божу заповідь і з'їли овоч із забороненого дерева. Таким чином, через непослух Богу, допустилися люди першого гріха на землі. В наслідок цієї провини Адам і Ева втратили Божу ласку, їх розум притемнився, воля стала схильна до злого. За кару вони мусіли покинути рай і в поті чола працювати на щоденний хліб.

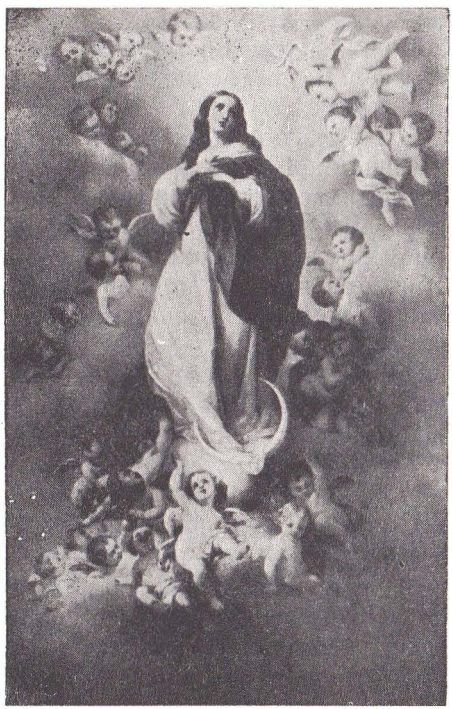

Жінка дісталася під владу чоловіка і в болях давала життя своїм дітям. Диявол міг тепер легко спокушувати їх до гріха, а й інші творива дістали можність робити їм шкоду. Крім цього мусіли підпадати ріжним недугам і вмирати, і не мали вже права дістатися до неба.

Найгіршою річчю, яка сталася через гріх Адама й Еви в раю, було те, що той гріх наших прародичів, тобто т. зв. первородний гріх, перейшов з усіма сумними наслідками також і на всіх інших людей. В Адамі й Еві, як у перших людях і прародичах всіх людей, всі люди згрішили і втратили Божу ласку. Через перших родичів, кожна дитина, яка приходить на світ, родиться тепер без Божої ласки, в первороднім грісі.

Був однак один виняток. Пресв. Діва Марія, що від віків була вибрана на Божу Матір, одержала від Бога привілей "Непорочного Зачаття", тобто Вона була від першої хвилини свого життя захоронена від первородного гріха і прийшла на світ у Божій ласці.

Щодо Непорочного Зачаття Марії, то воно було передсказане й об'явлене на перших сторінках св. Письма, коли Бог сказав до вужа-спокусника: "Положу ненависть між тобою і Жінкою, між твоїм насінням і Її насінням; Вона роз-

давить твою голову, а ти засідатимешся на Її п'яту." (І Мойс. 1:14). Згідно з цими словами св. Письма, як це однозгідно навчають св. Отці й церковні письменники, між Жінкою, тобто Пресв. Дівою Марією, і дияволом має бути вічна ворожнеча; змій-спокусник має бути постійно під п'ятою Марії і Її стопа має топтати його голову. Така виразна й ясна Божа обітниця не могла б була сповнитися на Пресв. Діві Марії, якби в Її житті була хоч одна хвилина, що в ній Марія була б сплямлена гріхом. З цієї причини Бог створив Марію зовсім безгрішною, непорочною, так що Вона і в першій хвилині свого зачаття під серцем матері св. Ганни, і в часі свого народження, і в кожній хвилині свого життя, згідно з райською обітницею, була безгрішна, длятого змій-диявол не мав до Непорочної Діви Марії ніколи приступу.

Непорочність Марії стверджують теж слова ангельського привіту: "Радуйся, Маріє, повна ласки." Архангел Гавриїл тільки тому міг назвати Марію "повною ласки", що Вона не мала ніякого гріха: ні особистого ні того первородного, що переходить на кожну дитину в хвилині її зачаття. Марія повна ласки, бо непорочна.

Пророк Єзекіїл називає Марію "мешканням Найвищого і замкненою брамою", що не відчинялася ні для якого гріха.

Псалмопівець Давид і Соломон у "Пісні над піснями" захоплюються красою Марії: "Ти ціла гарна, моя приятелько, моя голубко, і нема в Тобі ніякої скази." Головною красою Марії — непорочність її душі. Такою була Вона від першої хвилини свого зачаття аж до смерти.

Віра в Непорочне Зачаття Пресв. Діви Марії була завжди жива в Христовій Церкві. Коли проголошено догму про Непорочне Зачаття, то це тільки урядово стверджено, що в Католицькій Церкві була ввесь час віра про те, що Марія не мала первородного гріха. Потвердження цієї віри знаходимо в ріжних документах. І так:

У листі, що в нім був поданий опис мучеництва св. апостола Андрія, написано: "Як перший чоловік був створений з несплямленої землі, так було треба, щоб досконалий чоловік, тобто Ісус Христос, народився з Непорочної Діви." Тому то св. Іван Євангелист оглядав у своєму пророчому видінні Марію як "Жінку одягнену в сонце, а місяць під її ногами, а на її голові вінець із дванадцяти зір." (Обяв. 12:1). Марія одягнена в сонце, бо Її ніколи не затемнювала гріховна хмара. Вона ціла ясна, непорочна. В св. богослужбі, яка була зложена на честь Пресв. Діви Марії в четвертому сторіччі,

читаємо слова: "Святкуємо тепер згадку про Пречисту, Непорочну, Преславну Владичицю, нашу Матір, завжди Діву Марію". Св. Діонисій Олександрійський пише: "Одна-єдина дочка, мешкання збудоване не людською рукою, Марія, була завжди вільна від усякої скази і благословенна від стіп до голови." Св. Іполіт говорить: „Господь Ісус, наш Спаситель, був ковчегом, збудованим із незнищимого дерева, а тим деревом була сама Пресв. Діва Марія, завжди непорочна." Св. Амфілохій каже: "Той, хто створив першу дівицю без недоліку, створив також і другу без скази чи гріха." Св. Софроній каже: "Діву тому називають непорочною, що Вона ні в чому не була зіпсована." Св. Іван Дамаскин говорить про Марію, що "змій ніколи не мав доступу до цього раю." Св. Єфрем так висказується про Непорочне Зачаття Пресв. Діви Марії: "Ти, Господи, і Твоя Мати дійсно є понад усяку міру гарні, і ні в Тобі, Господи, ні в Твоїй Матері не осталася ніяка сказа." А св. Августин заявляє: "Де мова про Марію, там, з уваги на Її гідність, не може бути мова про якийсь гріх, а передусім про гріх первородний."

Як бачимо, то найстарші св. Отці, почавши з апостольських, навчали всюди і завжди, що Марія була найсвятішою Дівицею, вільною від усякої гріховної вини й кари, завжди непорочною.

В обороні Непорочної ставали один за одним і Христові Намісники, осуджуючи в цій справі противні єретицькі й фальшиві навчання. В Непорочнім Зачатті бачили Святіші Отці найдорожчий і найцінніший клейнод, що ним Бог прикрасив скрань Пресв. Діви Марії, Христової Матері.

Папа Сикст IV осудив навчання деяких людей, що Марія не була відразу непорочно зачата, але аж пізніше була Богом освячена. Папа Пій V осудив навчання бельгійського професора Баюса, який виступав проти Непорочного Зачаття Пресв. Діви Марії. Папа Григорій XV заборонив не тільки навчати в школах, але навіть у приватних розправах висказуватися проти Непорочного Зачаття. Папа Олександер VII, в одній із своїх булл, звернених до всього католицького світу, називає віру в Непорочне Зачаття побожним і правдивим переконанням; потверджує всі вискази попередніх Папів, що ними вони обороняли науку про Непорочне Зачаття, а освячення Марії в хвилині самого зачаття називає вірою всіх, що живуть у з'єднанні з Католицькою Церквою та вважають себе за Її синів. Собор, який відбувся 680 року в Царгороді, називає Марію "вільною від усякої скази." Собор

Тридентський (1545) заявив, що "декретом про первородний гріх не має наміру засягати благословенну й непорочну Діву Марію."

Християнський Схід уже в сьомім сторіччі почав виявляти свою віру в Непорочне Зачаття Марії прилюдним святкуванням відповідного свята. Християнський Захід почав святкувати свято Непорочного Зачаття в 11 сторіччі, що було знаком віри католицького загалу в Непорочне Зачаття Пресв. Діви Марії.

Пресв. Діва Марія не тільки була, але й мусіла бути Непорочно Зачата, бо Вона була вибрана на Матір Божого Сина, Ісуса Христа. Найсвятіший Бог не міг мати за Матір таку особу, що була б сплямлена гріхом, бо це не відповідало б Божій святості й достоїнству. Тому Бог перед віками вирішив наділити Пресв. Діву Марію таким привілеєм, щоб вона була Непорочно Зачата, тобто захоронена від первородного гріха. Мати Божа не могла бути грішницею, тому Бог створив Її святою, непорочною.

Цю віру в Непорочне Зачаття Пресв. Діви Марії, віру, що віки жила в Христовій Церкві, врочисто потвердив і проголосив цілому християнському світові, як догму, тобто Богом об'явлену правду св. віри, Папа Пій IX. Дня 8 грудня 1854 року, в присутності 54 кардиналів, 43 архиєпископів і 347 єпископів, які з ріжних сторін світу з'їхалися до Риму, Святіший Отець, повагою непомильности Христового Намісника, заявив: "Для прослави святої й нероздільної Трійці, звеличення й прикраси Діви Богородиці, піднесення католицької віри, помноження християнської віри, повагою нашого Господа Ісуса Христа, благословенням апостолів Петра й Павла, а також нашою повагою постановляємо й означуємо, що наука, яка навчає, що Пресв. Діва Марія в першій хвилині свого зачаття особливою ласкою й привілеєм Всемогутнього, з уваги на заслуги Ісуса Христа, Спасителя людського роду, була збережена й вільна від усякої первородної скази, є Богом об'явлена, і тому всі вірні мають у неї сильно й успішно вірити."

Як тільки Святіший Отець скінчив читати слова проголошення правди віри про Непорочне Зачаття, всі присутні єпископи, зворушені до сліз, відповіли "Амінь", а з уст кількадесяттисячної юрби вирвався оклик радости й любови: "Нехай живе Непорочна Діва!"

У правду віри про Непорочне Зачаття Пресв. Діви Марії треба кожному католикові непохитно й завжди вірити, щоб

спасти свою душу. Хто з нас бажає бути спасений, мусить завжди щиро признавати, як Богом об'явлену правду віри, що Пресв. Діва Марія ніколи не мала первородного гріха, тобто була Непорочна Зачата.

Цю важливу правду нашої св. католицької віри, що Ма-

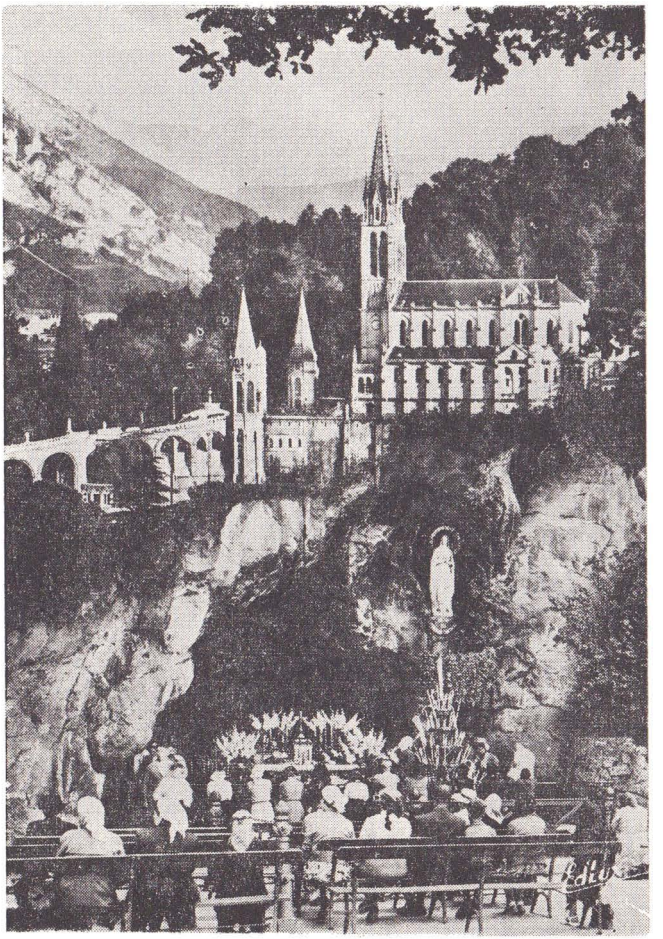

"Я Є НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ" — ПОЯВИ М. Б. В ЛЮРДІ

рія була Непорочна Зачата, вільна від первородного гріха, потвердила сама Пресв. Діва. Чотири роки по проголошенню догми про Непорочне Зачаття, тобто 1858 року, Пресв. Діва явилася в місті Люрд дівчині Бернадеті і сказала: "Я є Не-

порочне Зачаття." На місті появи Непорочної в Люрді виплило джерело цілющої води та почали діятися ріжні інші чуда. Так Бог уже поверх сто літ прославляє в Люрді надзвичайним способом Непорочно Зачату Богородицю.

Ми не мали від Бога такого привілею, щоб наше життя було зачате непорочно, без первородного гріха, і ми прийшли

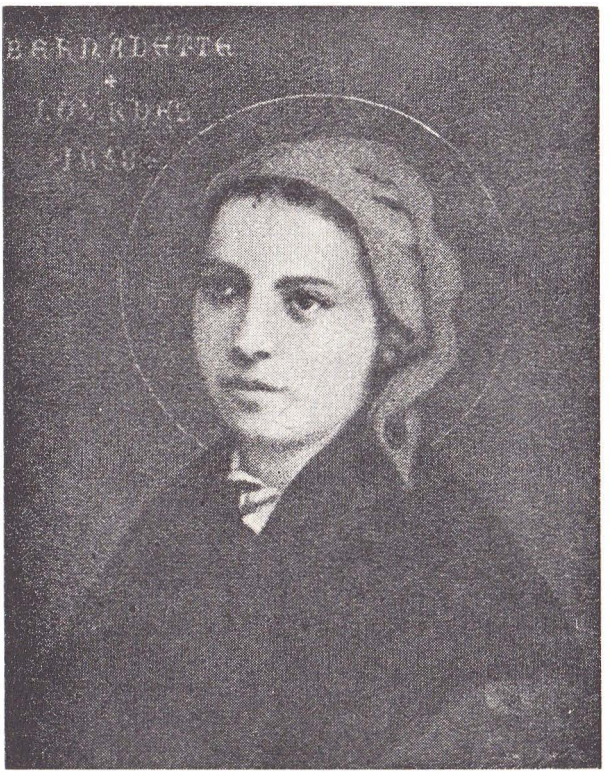

СВ. БЕРНАДЕТА СУБІРУ

на світ з тією провиною, яка перейшла на нас від грішного Адама. Але Ісус Христос вислужив нам на хресті таку ласку, що ми можемо очистити душу зі звичайних гріхів св. Тайною Покаяння, а з первородного гріха св. Тайною Хрещення. Охрещена дитина, це наче ангел, що має чисту, наче ангельську душу.

Коли дитина вже охрещена, то родичі і всі старші в родині повинні так дбайливо виховувати ту дитину своїм при-

кладом і добрими поученнями, щоб вона навчилася жити без добровільних гріхів і до самої смерти зберігала чистоту душі, одержану в св. Тайні Хрещення. Таким чином дитина стане подібна до Непорочної Діви Марії.

Зокрема треба родичам і всім старшим звертати увагу на те, щоб держати дитину здалека від кожної злої нагоди, тобто від таких речей, місць і осіб, що через них могли б діти допуститися тяжкого гріха. Одночасно й усі старші повинні старатися всіма силами вести чесне, безгрішне життя, подібне до життя Непорочної Божої Матері. Це буде найкраще виховання дитини. Таке виховання повинні родичі і всі виховники дітей дати за всяку ціну кожній нашій дитині.

До релігійного виховання дітей і свого власного побожного життя, повинні ми всі долучувати кожного дня ще й сердечну молитву до Непорочної Діви за навернення грішників. Молитва до Пресв. Богородиці врятувала вже не одну погибаючу душу; на посвяченій вервиці можемо з любов'ю молитися за це кілька разів денно.

Свою любов до Непорочної Діви ми повинні виявляти надаванням Її імени дітям при св. Хрещенню, охочим читанням книжок про Неї, ношенням посвячених медаликів з Її образом і параманів, роздаванням Її образців, постійною працею в Марійській Дружині, а передусім наслідуванням Її чеснот та святим, невинним життям.

Любити сердечно Непорочну Діву Марію і вести своє життя під Її покровом, це значить бути святим і щасливим, тепер і навіки.

10 грудня

Святий МІНА і ДРУЖИНА

Між оповіданнями про давніх християнських мучеників є теж окреме оповідання про св. Міну, Гермогена і Євграфа. Це оповідання правдоподібно створене на основі правдивого життєпису св. мученика Міни, що його пам'ять святкуємо 11 листопада.

11 грудня

Святий ДАНИЛО СТОВПНИК

Св. Данило жив у п'ятім сторіччі і походив з Месопотамії. Його побожні батьки вже перед його народженням посвятили були його на службу Богові. Коли він почав підростати, то справді пішов за гарячим бажанням своїх бать-

ків, бо вже в дванадцятому році життя вступив до манастиря. В манастирі він так полюбив чернече життя, що по кількох роках його постригли в черці та одягнули в чернечу рясу.

Коли одного разу місцевий ігумен вибирався в подорож до міста Антіохії, то взяв з собою й Данила. В переході вони відвідали св. Семена Стовпника, що в тому часі вів своє життя самозречення на стовпі. Побачивши Данила під своїм стовпом, казав йому св. Семен вийти драбиною до нього на стовпа, поблагословив його, а одночасно передрік йому, що він матиме багато страждання з любови до Христа.

СВ. ДАНИЛО СТОВПНИК

По повороті до манастиря ігумен незабаром умер. Коли черці хотіли вибрати Данила на його місце, він вибору не прийняв, але вернувся до св. Семена. Згодом він вибрався до Царгороду і оселився в опущеній святині поза мурами міста, де провів на молитві дев'ять років. Опісля вирішив, за прикладом св. Семена, провести решту свого життя на стовпі, що його поставив йому один приятель над Босфором. Коли однієї холодної ночі він мало не замерз, казав цісар Лев I поставити йому стовпа з будкою, щоб у часі холодних вітрів він міг мати трохи захисту. Цісар поважав його й часто відвідував. Коли одного разу прибув до Царгороду поганський король, цісар завів його до Данила. Король під стовпом похилився до землі в поклоні святому, а опісля обидва володарі заключили в приявності Данила союз. Ріжним хворим, що приходили до нього, він привертав здоров'я, помазавши їх св. єлеєм, який горів перед образами святих. Духовні поучення й напімнення, що їх він давав людям, навернули ба-

гато грішників; його слова мали велику силу, бо були злучені з його святим життям, повним великого самозречення. Св. Геннадій висвятив його на стовпі на священика.

По смерти Лева I його наступником став Зенон. Однак незабаром проголосив себе цісарем самозванець Василіск, який піддержував єретиків. Коли царгородський патріярх не хотів виконувати єретицькі вимоги цісаря, то він вислав до Данила післанця з обвинуваченням, що патріярх бунтується проти нього. Данило відповів цісареві, що Бог повалить його цісарський трон. Опісля, на сердечне прохання патріярха, Данило зійшов зі стовпа і прибув до Царгороду, щоб помогти патріярхові обороняти католицьку віру.

Василіск покинув місто. Данило поспішив за ним зі св. напімненням. Тому, що він не міг іти, то його занесли перед цісарську палату на кріслі, що його несли люди на плечах. Коли цісарська сторожа не хотіла пустити його досередини, він обтрусив порох зі своїх ніг і вернувся до міста. Незабаром цісар сам прийшов до Данила і прирік, що відкличе всі єретицькі накази. Данило суворо осудив цісареву поведінку, згадав його скорий упадок, а опісля вернувся на свого стовпа, де ще довгі роки прославляв Бога своїми молитвами й постами. Коли законний цісар Зенон прогнав самозванця Василіска, то насамперед прибув відвідати Данила, що колись передрік був йому поворот із заслання на цісарський престіл.

Коли Данилові було вісімдесят літ, він написав коротке духовне завіщання для своїх учнів і приятелів, що визначалося духом любови й сердечности. Відправивши опівночі останній раз Службу Божу, він умер 493 року. Поховали його під стовпом, що на ньому він прожив тридцять три роки. Життя св. Данила Стовпника описав докладно хтось із сучасників, мабуть один з його учнів.

12 грудня

Святий СПИРИДОН

Св. Спиридон народився на острові Кипрі. Був він одружений і мав дочку Ірину. Він був чесною й щиро побожною людиною. Кажуть деякі історики, що він був переслідуваний за Христову віру; на приказ цісаря Максиміяна, мали йому видовбати одне око й підрізати стегно в одній нозі.

Спиридон був вівчарем. Коли однієї ночі хотіли злодії вкрасти йому кілька овець, то якась невидима рука здержала їх так, що вони не могли до ранку рушитися з місця.

Коли вранці Спиридон застав їх в овечій кошарі, то насамперед лагідно напімнув їх, що вони, замість попросити в нього вівці, хотіли крадіжкою зневажити Бога, а опісля дав їм одного барана і випустив на волю.

У Спиридона родині був такий звичай, що в часі Великого Посту вони підряд кілька днів нічого не їли. Коли ж одного дня в такому часі зайшов до них голодний і втомлений подорожній, а вдома не було в них тоді навіть хліба, то Спиридон казав зварити вудженини і погостити подорожнього. Для заохоти, Спиридон сам почав їсти вудженину, хоч попереду він це ніколи в пості не робив. Коли ж подорожній відказався від їдження м'яса в пості, бо він християнин, Спиридон сказав йому, що з'їсти в пості з конечности те, що є, це буде якраз по-християнськи. Християнські заповіді спираються на розумі, і "чистим усе є чисте".

Коли Спиридонові вмерла жінка, його вибрали на тримитського єпископа. Його єпархія була мала, а його вірні були вбогі, але побожні християни.

На свій щоденний хліб Спиридон і далі працював власними руками з дочкою Іриною, що в дівицтві служила Богові.

У 325 році брав Спиридон участь у славнім Вселенськім Соборі в Нікеї. Коли під час Собору поганський філософ Євлогій почав виступати проти християнської віри, Спиридон, хоч не вчений, з такою силою висказав свою віру в усемогутність Бога і втілення Божого Сина для спасіння всього людського роду, що певний себе філософ був переможений і навернений силою Святого Духа, яка діяла в сильнім вірою Спиридоні.

Одна особа дала була Спиридоновій дочці Ірині до переховання якусь дорогоцінну річ. Коли Ірина вмерла, ця особа прийшла до Спиридона по свою власність, але ніхто ніде не міг її знайти. Тоді Спиридон пішов на цвинтар і спитав Ірину, де вона сховала цю дорогоцінність. Ірина з гробу відповіла, де її треба шукати. Спиридон справді знайшов у тім місці заховану річ і віддав її власникові.

Св. Спиридон Чудотворець закінчив своє праведне й покірне життя приблизно 348 року. Оповідання про нього подали церковні історики Созомен і Сократ.

Святий ЄВСТРАТІЙ і ДРУЖИНА

Давні життєписці подають нам сьогодні оповідання про св. мучеників Євстратія, Авксентія, Євгенія, Мардарія й Ореста, що згинули за Христову віру за цісаря Діоклетіяна.

13 грудня

Свята ЛУКІЯ

Св. Лукія народилася на острові Сицилії, в місті Сиракузах. За християнську віру вона була замучена в часі переслідування християн за цісаря Діоклетіяна 304 року. Певних вісток про її рідню, життя й обставини мучеництва не маємо. В середньовіччі зверталися до неї за порятунком хворі на очі. Це мабуть тому, бо її латинське ім'я висказує — ясність, світло.

---

14 грудня

Святий ТИРС і ДРУЖИНА

Між християнськими мучениками почитає наша св. Церква також св. Тирса, Левкія, Филимона, Аріяна й Калініка. Всі вони були замучені за визнавання Христової віри. Св. Тирс і Калінік згинули за цісаря Декія, приблизно 250 року, а три інші за цісаря Діоклетіяна, приблизно 305 року. Церковний історик Созомен пише, що св. Тирс тричі являвся цариці Пульхерії, виявив їй, де знаходяться мощі сорока св. мучеників та передав їй доручення, щоб зложила ці св. мощі при його мощах у церкві в Царгороді. Доручення св. Тирса виконано 440 року.

Святий ЕЛЕВТЕРІЙ

До християнських мучеників зараховують теж св. Елевтерія. Дослідники християнської старовини вважають оповідання про св. Елевтерія тільки побожною вигадкою.

15 грудня

Святий ПАВЛО ЛАТРІЙСЬКИЙ

Св. Павло походив з Малої Азії і був сином військового старшини, який згинув у боротьбі з сарацинами. Коли згодом умерла теж мати, його старший брат Василь, що проживав як самітний чернець на горі Латрос, намовив свого молодшого брата Павла, щоб і він покинув світ та посвятився на виключну службу Богові. Павло, що вже пізнав був марноту світу й ріжні небезпеки, які загрожують людським душам на світі, охоче пішов за порадою свого старшого брата і вступив до манастиря т. зв. карійського. Павло хотів якнайскоріше зажити на самоті життям пустельника, але його ігумен уважав його надто молодим до такого життя, тому заявив йому, що він зможе вибрати собі самітне життя аж після його смерти.

Коли ігумен умер, Павло оселився в печері на самім верху гори Латрос, де кілька тижнів живився тільки самим жолуддям, від чого спочатку досить тяжко нездужав. На самоті він провів тоді вісім місяців, після чого його закликали назад до манастиря. В манастирі любив Павло займатися глибокою роздумою про вічні правди. Кажуть, що як він працював у кухні, то огонь так живо пригадував йому пекло, що він кожний раз, поглянувши на огонь, заливався слізьми.

По якомусь часі ігумен знову дозволив Павлові жити окремо на самоті. Тоді він оселився на дуже скелистій і недоступній горі, де живився дикими ягодами й зіллям; тільки деколи приносив йому один селянин трохи варених харчів. Упродовж трьох перших років життя на самоті він багато натерпівся від усяких спокус. Згодом, коли люди довідалися про святого печерника, почали приходити до нього мужчини, що, за його прикладом і духовним проводом, почали й собі служити Богу в відокремленні від світу. Незабаром вони збудували там чернечу лавру. Павло, що не дбав про себе, був дуже дбайливий, щоб нічого не бракувало його духовним синам.

По дванадцяти роках, коли в лаврі стало занадто гамірно, Павло знайшов собі самітне місце на горі і там проводив

свій час на сердечних молитвах. Час від часу приходив до манастиря, щоб заохотити черців до витривалої служби Богові в веселості серця. Нераз брав усіх черців до лісу, де разом співали церковне правило. Одного разу спитали його брати, чому він раз буває дуже веселий, а іншим разом сумний. Він відповів їм: "Як ніщо не відвертає моєї думки від Бога, моє серце наповняється радістю; але як приходять розсіяння, то я стаю замішаний."

Щоб зажити тільки з Богом на самоті, Павло покинув гору Латрос і перейшов на гору Самос, де почав жити в печері. Однак його самота не тривала довго. Люди скоро довідалися про нове місце його перебування і незабаром до нього позбігалося стільки мужчин, що він поставив на цім місці три лаври. По якомусь часі прибули до нього його давні учні з латроської лаври і просили його, щоб він до них вернувся. По повороті він знову замешкав у своїй келії на горі. Цісар Констянтин Багрянородний нераз писав до нього листи та просив поради, і часто мав чого жалувати, якщо не пішов за його радою.

Павло був дуже милосердний до вбогих і з любов'ю обдаровував їх своїми харчами й одежею. Одного разу був би навіть продав себе за невільника, щоб помогти людям у потребі, якби черці не були його здержали від такого кроку.

Дня 6 грудня 956 року, передбачивши свою смерть, прийшов Павло до церкви, відправив раніше ніж звичайно Службу Божу, а опісля поклався до ліжка. Так пролежав ще дев'ять днів. Увесь той час молився, або подавав духовні поучення своїм черцям. Спочив у Бозі 15 грудня. Цінний життепис св. Павла Латроського написав один з його учнів.

15 грудня

Святий СТЕПАН СУРОЗЬКИЙ

Св. Степан Сурозький походив із Кападокії в Малій Азії. Його батьки старалися виховати його в християнській побожності. Як дитина, він був поважний, стриманий, не брав участи в дитячих забавах і визначався великою любов'ю до ближніх. Був здібний до науки. Спочатку вчився в рідній місті, а коли йому було п'ятнадцять років, то батьки вислали його до Царгороду, де завчав філософію.

Патріярхом був тоді св. Герман. Довідавшись про здібного й побожного юнака, взяв його до себе. Біля патріярха

прожив Степан 15 років. Згодом вступив до манастиря, де провів 30 літ на молитві й пості. Опісля покинув манастир і оселився на окремім місці, щоб жити в якнайтіснішій злуці з Богом.

Коли в місті Сурожі вмер єпископ, патріярх висвятив на його місце Степана. Він був добрим пастирем душ та одночасно й оборонцем почитання св. образів. За це переслідував його цісар Лев Вірменин, що піддержував іконоборську єресь. Нарід любив Степана і поважав.

Перед смертю назначив на свого наступника Філарета. Умер 15 грудня.

16 грудня

Святий АГГЕЙ

Коли жиди в Старім Заповіті не хотіли слухати Бога й зберігати св. закон, Бог навів на них, за кару, військо поганських сусідів, що зруйнувало місто Єрусалим, а жидів забрало до Вавилону в неволю. Гірка неволя й напімнення пророків опам'ятали вкінці жидів і вони почали каятися своїх гріхів. У 536 році перед Христом порушив Бог серце тодішнього царя Кира, і він дозволив жидам вернутися до рідного краю та відбудувати в Єрусалимі свою святиню. Одночасно звернув їм цар яких 5400 штук золотої й срібної посудини, що її забрав був колись вавилонський цісар Набуходоносор з єрусалимської святині. В тому часі вернулося до Палестини поверх 42,000 жидів зі своїми невільниками й маєтком. Провідниками тих поворотців були: Зоробабель, князь з Давидового роду, і первосвященик Ісус, син Йоседека. Наступного року по повороті з неволі почали жиди будувати в Єрусалимі нову святиню. Але знайшлися такі люди, які почали завзято виступати проти тієї будови, наче б то на це не настав ще час, і через них будову на довгий час припинено. Тоді, для піддержки й потішення жидів, покликав Бог пророка Аггея, що почав промовляти:

"Так говорить Господь сил небесних: Ці люди говорять: Не настав ще час будувати Господній храм... А вам же час жити в ваших прикрашених будинках, коли тим часом цей дім стоїть пусткою? Оце ж так говорить Господь Саваот: Зверність свої серця на свої дороги... Ідіть-но в гори, добувайте дерево та будуйте храм, щоб Мені був до вподоби і Я прославлявся в ньому, говорить Господь. Ось ви надієтеся багато, а виходить мало, а що приносите додому, те Я

розвіваю. Чого ж воно так? Говорить Господь Саваот: Це за мій дім, що стоїть пусткою, а ви хапаєтеся кожен до свого дому. Тому то небо зачинилося над вами й здержує свою росу, а земля здержує свій урожай. І покликав Я посуху на землю й на гори, на хліб і на сік виноградний, на олію і на все, що родить земля, на людину і скотину й на все, що роблять руки...

І збудив Господь духа в Зоробабелі, сині Салатіїловім, князеві юдейськім, і духа в Ісусі, сині Йоседековім, первосвященикові, так як і в усій решті народу, і взялися вони до роботи біля дому Господа Саваота, свого Бога."

Богу сподобався цей послух народу, і він незабаром висказав їм устами Аггея велике пророцтво потішення:

"Так говорить Господь Саваот: Ще трохи, це станеться скоро, затрясу небом і землею, морем і суходолом; порушу всі народи, і прийде Той, що Його бажають усі народи, і наповню цей дім славою, говорить Господь сил небесних... Велич цього останнього храму буде більша, як давнішого і на місце пішлю мир, говорить Господь небесних сил."

Цими словами св. пророк Аггей потішав жидівський нарід, що їх нова церква перевищить славою Соломонову святиню, бо в цій новій церкві з'явиться ожиданий усіма народами Месія-Спаситель, що принесе всім людям мир, тобто всі добра. Ці слова передрікали також величину нашої св. Церкви, що Її Спаситель мав сам заснувати.

Заохочені цим пророцтвом жиди щасливо докінчили будову нової святині.

Св. пророк Аггей написав маленьку пророчу книгу, що мала дві глави.

17 грудня

Святий ДАНИЇЛ і ТРИ ЮНАКИ

Читаємо в "Книзі Пророка Даниїла", що 605 року перед Христом, коли в Єрусалимі був царем Яким, напав на Єрусалим вавилонський цар Набуходоносор. Здобувши місто, він узяв у неволю царя Якима й багато людей, а також виніз у Вавилон багато церковного посуду з єрусалимської святині.

Вернувшись до Вавилону, казав цар вибрати з-поміж жидів кількох гарних з лиця і здібних до науки юнаків з княжого роду та навчити їх халдейської мови й письма. По

трьох роках науки вони мали послуговувати в цісарських палатах. Таких юнаків знайшли чотирьох; називалися вони Даниїл, Ананія, Мисаїл і Азарія. З того часу їх почали називати по-халдейському: Балтазар, Седрах, Мисах і Авденаго.

СВ. ДАНИЇЛ

Коли вибрані юнаки розпочали свою науку, то їм почали, з цісарського наказу, приносити харч з цісарського стола. Побачивши, що їм приносять страви, заборонені жидівським законом, попросив Даниїл старшого над світличниками, щоб їм не давав до їди м'ясо й вино, тільки овочі й чисту воду. Їх наставник спочатку боявся, щоб вони не змарніли; коли ж по десятиденній пробі вони виглядали краще, ніж інші юнаки, дозволив їм і далі жити овочами й водою. Бог поблагословив побожних юнаків і дав їм знання й велику мудрість, а Даниїлові ще й дар розуміти видіння й сни. Коли вони скінчили свою науку, то наставник привів їх до царя і вони почали послуговувати йому. Цар скоро пізнав їх мудрість і став радитися їх у всіх важливих справах.

По якомусь часі мав цар Набуходоносор тривожний сон. Коли вранці він не міг пригадати собі, що йому снилося, то казав приклнкати всіх своїх віщунів, ворожбитів, чарівників і мудреців, щоб вони пригадали йому його сон і пояснили його значення. Коли ж вони не були в силі це зробити, то цар казав їх усіх повбивати. Тому, що з усіма мудрецями мали згинути також чотири жидівські юнаки, то Даниїл пішов до царя і попросив його дати йому час, щоб

він міг пояснити значення сну. Опісля вони всі чотири почали гаряче молитися, щоб Бог поміг їм у їх прикрому положенні. Бог прихилився до їх прохання і відкрив Даниїлові таємницю в нічому видінні. Тоді він попросив наставника, щоб не вбивав мудреців, але завів його до царя, і він вияснить йому його сон.

Прийшовши до царя, сказав Даниїл, що його сон ніхто з людей не годен виявити ні вияснити, тільки один Бог, що відкриває таємниці. Бог йому це вияснив, і він пояснить усе цареві. Після цього оповів Даниїл цареві, що він бачив у сні великого й страшного ідола-боввана. Той ідол мав золоту голову, срібні груди й руки, мідяне черево й стегна, голені залізні, а ноги почасті залізні, почасті глиняні. Раптом відірвався від гори камінь, ударив ідола та розбив його, так що все подробилося. Сам камінь зробився великою горою, що заповнила всю землю.

Щодо значення, то золота голова представляла тодішнє вавилонське царство. Коли воно впаде, на його місце мали постати за чергою інші царства, що їх представляло срібло, мідь, залізо й глина. Камінь, що відірвався від гори й розбив ідола, представляв Христа-Спасителя, що мав народитися з Пресв. Діви Марії та заснувати всесвітнє й вічне духовне царство, яке переможе всяку іншу силу.

Коли цар Набуходоносор почув Даниїлове вияснення сну, то "впав на лице своє і поклонився Даниїлові, і велів принести йому подарунки й запашне кадило. І промовив цар до Даниїла: Справді, ваш Бог є Бог над богами й Володар над царями, що відкриває таємні речі, коли ти міг відкрити цю таємницю! Тоді підвищив цар Даниїла і дав йому багато дорогих подарунків, і настановив його над усім вавилонським краєм і найвищим начальником над усіма вавилонськими мудрецями. Але Даниїл просив царя, і він настановив Ананію, Мисаїла й Азарію над справами вавилонського краю, а сам Даниїл остався на царському дворі." (Дан. 2:46-49).

Згодом Набуходоносор забув, що Даниїлів Бог, це єдиний правдивий Бог, і забажав, щоб люди віддавали йому самому Божу честь. З цією думкою він казав поставити серед поля стовпа зі своїм золотим погруддям і віддати йому Божу честь. На царський приказ справді всі вельможі й народи поклонилися цісарській подобі, тільки три побожні юнаки — Ананія, Мисаїл і Азарія, що поклонялися тільки правдивому Богові не хотіли це зробити. Коли про це довідався Набуходоносор, то казав, за кару, кинути побожних

юнаків до розпаленої печі, щоб вони там згоріли. Однак їм не сталася ніяка шкода, бо Бог послав їм свого ангела, що захоронив їх від палаючого полум'я, а згоріли тільки ті люди, що кидали юнаків в огонь. "І зійшовшись сатрапи, намісники, отамани й радники цареві, завважали, що огонь над тілами цих мужів (трьох юнаків) не мав сили, і волосся на голові в них не осмалилося, та й одежа на них не змінилася, а навіть і запаху вогню не було чути від них. Тоді промовив Набуходоносор: Славен Бог Седрахів, Мисахів і Авденагів, що послав ангела та й визволив своїх слуг, які покладали на Нього надію і не послухали царського приказу та й віддали свої тіла вогневі, щоб не служити й не покланятися іншому богові, окрім Бога свого! Тим же то дається від мене наказ, щоб кожного з-поміж всякого народу, племени чи язика, хто висказав би зневагу проти Бога Седрахового, Мисахового й Авденагового, порубано на кусні, а його дім обернено в розвалища; бо нема іншого Бога, що міг би так спасати.

Тоді поставив цар високо Седраха, Мисаха й Авденаго в краю вавилонськім, а всім людям оповістив: Набуходоносор цар, всім народам, племенам і мовам, що живуть по всій країні: Нехай вам мир умножується! Сподобалося мені про знамена й чудеса, що їх учинив надо мною Найвищий Бог, оповістити вам. О, які великі знамена Його та які могутні чудеса Його! Царство Його — царство віковічне, і володіння Його від родів до родів." (Дан. 3:27-33).

По якомусь часі мав цар Набуходоносор інший сон. Коли він прикликав Даниїла, щоб вияснив йому його значення, то Даниїл передрік йому дуже сумну річ, а саме, що з Божої волі він занедужає і сім літ житиме наче віл здалека від людей, живлячись травою. Це станеться на те, щоб він пізнав, що Бог царює над людським царством і дає його, кому хоче. Водночас радив цареві, що був згордів у своїй могучості, щоб старався спокутувати свої гріхи справедливістю й милосердям до вбогих. Все те, що сказав Даниїл цареві, докладно справдилося. Набуходоносор жив сім літ як нерозумна звірина, а опісля, коли вернувся до нього розум, він величав Всевишнього, що має силу впокорити тих, які ведуться гордовито.

Коли вмер Набуходоносор, то одним з його наступників був Балтасар, мабуть його внук. Коли одного дня він справляв бенкет, то, напившись вина, казав поприносити той золотий і срібний посуд, що його Набуходоносор забрав був

з єрусалимської святині, і пити з нього та славити поганських божків. І "саме в ту годину показалися пальці наче людської руки і писали напроти свічника на вапні стіни цар-

ДАНИЇЛ У ЯМІ ЛЬВІВ

ської палати, і бачив цар частину руки, що писала." Коли наляканому цареві ніхто не міг вияснити значення видіння, то до нього привели Даниїла, що сказав цареві сміло: "Ти, Набуходоносорів сину, підняв себе проти Господа небес, і

це принесено посуд Його дому перед тебе, а ти й дуки твої, жінки твої й наложниці твої пили з них вино, і ти хвалив богів срібних і золотих, мідяних, залізних, дерев'яних і кам'яних, що ні бачать, ні чують, ні розуміють, а Бога, що в Його руці твоє дихання і в Нього всі твої стежки, ти не пошанував. За це й послана Ним ця частина руки, що оце й написала. І от що написано: Мане, Текель, Фарес. А ось і значіння слів: Мане — обрахував Бог твоє царство і зробив йому кінець; Текель — тебе зважено на вазі і знайдено дуже легким; Фарес — розділено твоє царство і віддано медам та персам. Тоді приказав Балтасар, щоб одягнути Даниїла в пурпуру, вложити золотий ланцюг на його шию та оповістити його третім князем у царстві. Тієї ж ночі Балтасара, халдейського царя, вбито, а Дарій, цар медів, перейняв царство." (Дан. 5:22-31).

Коли Дарій пізнав незабаром шляхетність і мудрість Даниїла, то хотів настановити його над усім царством. Тоді інші князі й сатрапи почали з заздрости шукати приключки, щоб Даниїла якимсь чином обвинуватити перед царем і знищити. З цим бажанням вони піддали цареві думку, щоб він наказав законом упродовж тридцяти днів не покланятися іншому Богові, тільки самому цареві. За нарушення цього закону мали кинути виновника в яму левів. Коли Даниїл не звернув найменшої уваги на цей закон і далі покланявся одному правдивому Богові, заздрісні вельможі стали вимагати від царя, щоб він приказав кинути Даниїла в яму левів. Цар спочатку не хотів це зробити, але опісля, під натиском вельмож, видав наказ. На щастя, Бог післав до ями свого ангела, що позатикав левам пащі, і вони нічого не пошкодили Даниїлові. "Тоді зрадів цар цим надзвичайно і приказав витягти Даниїла з ями; і витягли Даниїла з ями і не знайшли ніякого пошкодження на ньому, бо він вірував у свого Бога. І приведено на приказ царя тих людей, що обвинуватили Даниїла, і вкинено їх у левину яму, так їх самих, як і дітей їх і жінок їх; та ледве вони долетіли до дна ями, а вже леви похапали їх і поторощили їм кості. Після того написав цар Дарій до всіх народів, племен та язиків, що жили по всій його землі: Мир вам нехай умножиться! Оце дається від мене наказ, щоб у кожній області мого царства боялися й шанували Даниїлового Бога, бо Він — Бог живий і вічний, і царство Його неминаюче, а владі Його нема кінця. Він визволяє й спасає, і творить чуда й знамена на небі і на землі, він спас Даниїла від сили левів.

І добре діялося Даниїлові, так за царювання Дарія, як і за Кира, царя перського." (Дан. 6:23-28).

Вавилонці, що були поганами, покланялися великому божкові Баалові, який був зроблений із глини й міді. Цьому божкові складали щодня в жертві 12 великих мір пшеничної муки, 40 овець і 6 мір вина. Поганські жерці сходилися вночі зі своїми жінками й дітьми та споживали всі жертви, а людям говорили, що це з'їдає їх божок. Щоб відвести царя Кира від ідолопоклонства, Даниїл відкрив йому ошуканство поганських жерців. Тоді цар казав повбивати ошуканців, а Даниїл розбив божка і зруйнував поганську божницю. Згодом убив теж Даниїл великого змія, що його вавилонці почитали як свого божка. Даниїл дав йому з'їсти смолу зварену з товщем і вовною, і змій від цього розпався. Розлючені вавилонці збунтувалися за це проти царя і домагалися видати їм Даниїла на смерть. Цар не міг їм опертися і казав знову кинути Даниїла до левиної ями, де він перебув спокійно сім днів.

Щоб урятувати Даниїла від голодової смерти, послав Бог ангела, який заніс до Вавилону пророка Авакума з готовим обідом. Коли цар прийшов сьомого дня над левину яму і побачив Даниїла живого, скрикнув голосно: "Великий єси, Господи, Боже Даниїлів!" І казав негайно витягти св. пророка з ями, а на його місце кинути його противників, що їх леви відразу пороздирали. Тоді сказав цар: "Нехай усі люди на землі бояться Даниїлового Бога, бо Він є Спаситель, що робить чуда й знамена на землі та що визволив Даниїла з левиної ями." (Дан. 14:40-42).

Між жидівськими жінками в Вавилоні була надзвичайно гарна й побожна жінка Сусанна. Два нечесні судді, захоплені її красою, хотіли намовити її до гріха. Коли ж вона не хотіла зневажити Бога й рішуче спротивилася їхнім грішним залицянням, вони хотіли засудити її на смерть, кинувши на неї наклеп, що вона переступила св. заповідь з одним юнаком. Приявний на суді Даниїл, за Божим надхненням, став в обороні невинної Сусанни, довів суддям, що вони говорять неправду, і врятував Сусанну від смерти. Замість неї, нарід покарав смертю несправедливих суддів. А до Даниїла почав нарід з того часу ставитися з великою пошаною.

Св. Даниїл кожного дня прославляв Бога своєю молитвою. Коли одного разу він гаряче молився за зіслання Месії, Бог об'явив йому через архангела Гавриїла, що з того дня, коли вийде царський приказ про відбудову єрусалимської

святині, до приходу Спасителя мине шістдесят дев'ять разів по сім літ (483 роки) та що Христос буде розп'ятий в половині сімдесятої седмиці літ. Згодом буде теж зруйнований Єрусалим. Крім цього св. Даниїл передрік, що при кінці світу св. архангел зведе боротьбу з антихристом та що тоді буде таке горе, якого світ попереду ніколи не знав. По цій боротьбі настане загальне воскресіння мертвих.

Св. Кирило Олександрійський називає св. Даниїла й трьох юнаків Ананію, Мисаїла й Азарія визнавцями й Христовими мучениками ще перед Його приходом. А Минея подає, що всі вони чотири згинули мученицькою смертю за св. віру на приказ царського воєводи Аттика.

18 грудня

Святий СЕВАСТІЯН

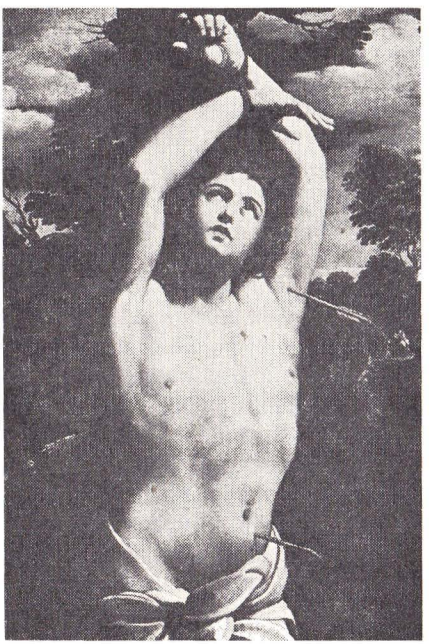

Св. Севастіян згинув мученицькою смертю за Христову віру в місті Римі. Він походив з Медіоляну, як засвідчає св. Амбросій, але що там не було переслідування християн, то св. мученик перейшов до Риму. Тут він ходив по в'язницях, до яких, як вояк і старшина, мав легкий доступ і кріпив ув'язнених християн у св. вірі. Так багатьох відвернув від відступства, а вкінці й сам удостоївся мученичого вінця. Похоронено його при Вія Аппія в катакомбах, які й до сьогодні носять його ім'я. Згинув св. мученик около 287 р. а вже 354 р. св. Церква поставила його у списку святих — такі великі й славні були чуда, що ними Бог прославив свого вірного Слугу. Папа Дамаз вже в четвертому столітті поставив у його честь величаву святиню, а св. Папа Григорій Великий зібрав документи його великих чудес, головно у спинюванні жахливих пошестей.

Святий БОНІФАТІЙ

Св. мученик Боніфатій жив на початку четвертого сторіччя в Римі і був слугою однієї багатої пані. Хоч був християнином, однак його життя не було християнське. При цім однак він мав ту добру прикмету, що був ласкавий до людей, а передовсім милосердний до вбогих.

Коли його пані вислала його на Схід, щоб привіз їй звідти св. мощі яких мучеників, що згинули за Христову віру, Боніфатій розкаявся, змінив своє життя, а коли приїхав до міста Тарсу, то там і сам став християнським мучеником. Сталося це приблизно 306 року.

20 грудня

Святий ІГНАТІЙ БОГОНОСЕЦЬ

Святий Ігнатій, званий Богоносець, був, мабуть, учнем св. Івана Богослова, а згодом сорок літ єпископом Антіохії.

Ігнатій був добрий пастир своїх вірних. В часі Доміціянового переслідування християн він молитвою й постом підтримував духа свого стада, але жалував, що не мав такої чести, щоб умерти мученицькою смертю за віру свого Спасителя.

Діждався Ігнатій цієї слави за цісаря Траяна, що казав ув'язнити його і, після допитів, в кайданах відіслати до Риму та кинути на жир диким звірятам, щоб улаштувати поганам цікаве видовище. Кажуть, що як Ігнатій почув цісарський присуд, то радісно скрикнув: "Дякую Тобі, Господи, що Ти зробив можливим для мене виявити Тобі свою досконалу любов та дозволив мені бути зв'язаним за Тебе залізними кайданами, так як Твій апостол Павло." Після того завели Ігнатія до корабля і повезли до Риму. Ця подорож була для

Ігнатія надзвичайно прикра, бо його вдень і вночі стерегли вояки, що поводилися з ним дуже жорстоко й без милосердя. Ці вояки були, як говорив опісля сам Ігнатій, наче "десять леопардів", так що він "боровся з дикими звірами на морі і суші, вдень і вночі", та що вони "ставали тим гіршими, що чемніше він з ними поводився." Однак для християнської справи була Ігнатієва подорож корисна, бо в часі численних затримок по ріжних пристанях він мав нагоду стрічатися з місцевими християнами та закріплювати тих малоазійських вірних у св. правді. Де тільки задержався корабель, зараз прибували на розмову з Ігнатієм єпископи й священики, а також численні юрби вірних, що з радістю приймали архиєрейське благословення від того, який, по правді, був уже св. мучеником. Деякі християни були призначувані до того, щоб товаришити йому в дальшій подорожі. Були й такі, що з Антіохії коротшою дорогою дісталися були скоріше до Риму і там вижидали свого дорогого пастиря.

СВ. ІГНАТІЙ БОГОНОСЕЦЬ

У місті Смирні мав Ігнатій велику радість, бо стрінув св. Полікарпа, колишнього учня св. Івана Богослова й свого побратима, а тепер місцевого єпископа. Прибули були туди й три інші єпископи, щоб стрінутися зі св. визнавцем. В часі тієї затримки в Смирні написав Ігнатій чотири листи до ріжних церковних громад.

У листі до ефесян він хвалить місцевих християн за їх ревний спротив єресі та пригадує їм, що їхні звичайні дії стільки освячуються, скільки вони були зроблені з любови до Христа. Одночасно заохочує їх, щоб перебували в згоді зі своїм єпископом і всім духовенством, часто збиралися на спільну молитву, були лагідні й покірні та терпіли кривду

без нарікання. Він називає їх своїми товаришами подорожі до Бога та підкреслює, що вони носять Христа в своїх серцях. Подібно писав у листах і до інших церковних громад. Крім цього в листі до тракійців повчав їх, що "хто є злучений з вівтарем, той є чистий, але хто є без вівтаря, тобто хто діє незалежно від єпископа, священиків і дияконів, не є чистий."

У листі до римських християн Ігнатій сердечно просить їх, щоб не старалися через впливових осіб виєднати для нього злагіднення присуду та перешкодити йому здобути мученицький вінець. Він пише: "Я ніколи не матиму іншої подібної нагоди дістатися до свого Господа... Тому ви не можете зробити мені більшу ласку, як коли дозволите мені бути принесеним як жертва Богові, коли вівтар є готовий; щоб ви, з'єднані в хорі любови, могли дякувати Отцеві через Ісуса Христа, що Бог дозволив привести мене, сирійського єпископа, зі Сходу на Захід, щоб я вийшов з цього світу а згодом знову в Нім ожив... Тільки моліться за мене, щоб Бог дав мені як внутрішню, так і зовнішню ласку, щоб я не тільки говорив, але й бажав того, щоб мене не тільки так називали, але й пересвідчилися, що я дійсний християнин... Дозвольте мені стати поживою диких звірів, щоб таким чином я дістався до Господа. Я Боже зерно, і мене мають змолоти зуби диких звірів, щоб я міг стати чистим Христовим хлібом. Ви скоріш роздражнюйте звірів, щоб стали моїм гробом і ніщо не оставили з мого тіла, щоб після моєї смерти я не був ні для кого клопотом... Я не приказую Вам, так як це робили Петро й Павло: вони були апостоли, а я засуджений злочинець; вони були вільні, а я досі невільник. Але як я буду замучений, тоді стану визволенцем Ісуса Христа і в Нім я воскресну вільний... Я тішуся дикими звірами, що приготовані для мене, і я сердечно бажаю, щоб вони скоро пожерли мене: щобільше, я хотів би навіть додавати їм охоти, щоб вони пожерли мене скоро й повністю та щоб не зробили мені таку прислугу, яку вони зробили деяким іншим, що їх вони боялися доторкнутися. Якщо вони не хотіли б займатися мною, то я навіть наганятиму їх до цього. Будьте мені вибачні в цій справі. Я знаю що для мене добре. Тепер я дійсно починаю бути учнем. Щоб тільки ніщо видиме чи невидиме не перешкодило мені дійти до Ісуса Христа. Нехай прийде вогонь і хрест, рани і шматування, ломання костей, виривання членів і роздирання на кусники всього мого тіла; нехай спадуть на мене всі жорстокі муки диявола,

щоб я тільки добився до Ісуса Христа.... Князь цього світу намагається зловити мене й зіпсувати побожні прямування моєї душі до Бога. Нехай ніхто з вас тут присутніх у цім йому не помагає. Ви скоріш стійте по моїм, тобто по Божім боці. Не носіть ім'я Ісуса Христа в своїх устах, а світові бажання в своїх серцях. Навіть якби я сам, тоді як прийду до вас, благав у вас помочі, не слухайте мене, але скоріш вірте тому, що я пишу вам у листі. Я пишу це в повноті життя, але тужу за смертю. Моя любов розп'ята."

Сторожа, яка везла Ігнатія до Риму, хотіла якнайскоріше виїхати зі Смирни, щоб прибути до Риму ще перед закінченням ігрищ, бо славні й достойні жертви завжди викликали в амфітеатрі велике зацікавлення. Ігнатій охоче на це погоджувався, бо бажав якнайскоріше віддати своє життя за Христову віру.

Коли незабаром вони приплили кораблем до Троади, Ігнатій негайно написав іще три листи. В листі до філядельфійців перестерігав їх перед роз'єднанням і єресю. Він писав: "Уживайте однієї Євхаристії, бо Тіло Господа Ісуса Христа є одно, і одна чаша, яка має єднати нас у Його Крові. Один є вівтар, так як один є єпископ, разом зі збором священиків і дияконів, моїх співслужників, щоб усе, що ви робите, ви робили по-Божому." Також у листі до смирнян перестерігав Ігнатій вірних перед єресю та напоминав їх, щоб уникали зустрічі з фальшивими вчителями і тільки молилися за їх навернення.

Останнього листа написав Ігнатій до св. Полікарпа. В тім листі він заохочував Полікарпа, щоб трудився для Христа, усував єресь, опікувався вдовами, відправляв часто богослужби, бо від того залежатиме його вічна нагорода. Тому, що Ігнатій не мав часу писати листи до інших церковних громад, то просив Полікарпа, щоб він зробив це в його імені.

Свою подорож з Антіохії, а водночас і своє святе життя, закінчив Ігнатій у Римі мученицькою смертю. Оповідають, що його пожерли два люті леви.

Після смерти св. Ігнатія побожні християни позбирали його кості і завезли в Антіохію, де вони були в великому почитанні місцевих християн. Св. Іван Золотоуст, який працював в Антіохії як священик, звеличав св. Ігнатія своєю проповіддю. В цім своїм похвальнім слові він говорив народові, що римська земля була зрошена кров'ю св. Ігнатія, а Антіохія втішається постійним посіданням його св. мощів.

"Ви позичили його на час, а одержали назад з лихвою. Ви вислали його як єпископа, а відзискали як мученика. Ви відпроваджували його з молитвами, а привезли його додому з лавровим вінком перемоги."

Учені дослідники християнської старовини прикладають велику вагу до сімох листів, що їх св. Ігнатій написав під час своєї передсмертної подорожі до Риму. Ці листи мають надзвичайну вартість, бо подають нам певну вістку про те, яке було вірування і внутрішня організація Христової Церкви під кінець першого сторіччя по вознесінню Ісуса Христа. Св. Ігнатій Богоносець був першим письменником по св. євангелистах, що підкреслював народження Божого Сина з Матері-Дівиці. В листі до єфесян він писав: "Від князя цього світу було приховане дівицтво Марії й Її материнство, а так само смерть Господня." Про Ісуса Христа він говорить у цім самім листі: "Ісус один Лікар, зложений з тіла і духа, створений і нестворений, Бог у чоловіці, правдиве життя в смерті, син Марії і син Бога, спочатку терплячий, а опісля непідлеглий терпінню, Ісус Христос, наш Господь."

Про Пресв. Євхаристію він пише: "Це Христове Тіло, Божий дар, лік на безсмертність." Водночас осуджує єретиків, які "не вірять, що Євхаристія є Тілом нашого Спасителя Ісуса Христа, що Воно потерпіло смерть за наші гріхи та що Йому Отець у Своїй ласкавості привернув життя."

Особливо важливим є те, що саме св. Ігнатій Богоносець, у своєму листі до смирнян, перший раз у християнськім письменстві вжив висказу: "Католицька Церква". Він пише: "Де появляється єпископ, там нехай будуть і вірні, подібно де є Ісус Христос, там є Католицька Церква."

Св. Ігнатій рішуче виступав проти фальшивого вчення тодішніх єретиків, що загрожували розбиттям християнської віри. Можна сказати, що головною точкою в його поученнях була вимога вдержати єдність віри й духа в усіх християн. Але хоч він якнайгостріше виступав проти єреси, то для блудячих людей казав бути ласкавим і вирозумілим, а одночасно заохочував до любови й терпеливого несення хреста.

У листі до єфесян він говорив їм: "А за решту людей моліться безперервно — бо в них є надія на покаяння, щоб вони знайшли Бога. Навчайте їх прикладом своїх діл. На їх вибухи гніву відповідайте лагідністю; їх зневажування зустрічайте молитвою; тоді, коли вони блудять, ви будьте постійні в вірі: на їх лють відповідайте чемністю. Не мстіться

на них. Наша ласкавість нехай виявляє, що ми їх брати. Стараймось наслідувати Господа Ісуса, змагаючись за те, хто годен витерпіти більшу кривду, бути ошуканим, знівеченим, щоб у вас не можна було знайти ніяке лихе зілля диявола. Але, в усякій чистоті й праведності, перебувайте в Ісусі Христі."

Св. Ігнатій Богоносець прославив Христа мученицькою смертю приблизно 107 року. Певні вістки про нього знаходимо тільки в його листах.

21 грудня

Свята ЮЛІЯНІЯ

Про св. Юліянію оповідають, що вона походила з Малої Азії. Спочатку була вона поганкою, але згодом навернулася до Христової віри.

Коли один поганський староста забажав одружитися з нею, вона відповіла йому, що вийшла б за нього заміж, якби він став християнином. Тому, що староста боявся прийняти Христову віру, щоб не втратити цісарську ласку, а Юліянія ніяк не хотіла відректися св. віри, то її, по ріжних жорстоких муках, зарубали мечем 304 року.

Оповідання про св. Юліянію не є історично певне.

22 грудня

Свята АНАСТАСІЯ

Св. Анастасія прославила Христа мученицькою смертю приблизно 304 року. Про цю св. мученицю переховалося оповідання, що вона була християнською дівицею, яка вийшла заміж за поганина.

Доки жив Публій, її чоловік, то Анастасія, з боязни перед його гнівом, тільки потайки могла послуговувати ув'язненим християнам. Коли ж він умер, вона повністю посвятилася опіці над ними.

Так добувала собі Анастасія заслуги в Бога та мир у людей. Бог постановив нагородити побожну жінку великою славою: стати мученицею за Христову віру. Підчас переслідування християн у м. Сірміюм у Дальмації, за римського старости Фльора, св. Анастасію ув'язнено й поставлено перед поганський суд. Тому що свята не хотіла признати поганських божків, Фльор казав її мучити, врешті спалити живцем. Це сталося ок. 300 року.

22 грудня

Свята ФРАНЦІСКА КАБРІНІ

Життя Франціски Кабріні виглядало назверх таке як наше, але вона була більш рухлива й діяльна від нас. Послушна церковній владі, вона посвятила всі свої сили місійній праці. На приказ Папи Лева XIII вона виїхала на працю між своїх італійських переселенців в Америці. Щоб їх відшукати й помогти їм, вона відважно заходила в такі закутки, куди навіть поліція боялася вступити ногою. Щоб зробити свою працю якнайуспішнішою, вона заснувала Чин Сестер Місіонарок Пресв. Христового Серця. Коли вмирала, то оставила по собі шістдесят сім домів, що їх вона заснувала для навчання дітей та спомагання вбогих і хворих. З нагоди проголошення її "блаженною", кардинал Мунделяйн сказав у своїй радіопромові:

"Коли ми подивляємо цю дрібну й немічну жінку, як вона впродовж двадцяти літ зібрала під прапором Пресв.

Христового Серця 2000-ну армію жінок, посвячених життю вбогости й жертви, овіяних запалом давніх хрестоносців, палаючих любов'ю до своїх земляків, переїжджаючих моря, які продіставалися до незнаних країв, навчали людей і їх дітей прикладом і словом ставати добрими християнами і вірними законам громадянами, з'єднували вбогих, навчали несвідомих, чували при хворих, і це без ніякої надії на земну заплату чи нагороду, то скажіть мені, чи все те не відповідає поняттю Католицької Акції, що її вела новітня свята?"

СВ. ФРАНЦІСКА КАБРІНІ

Багато християн вдоволяються тим, що дбають про спасіння власної душі; при цім вони переконані, що задовільно виконують своє християнське завдання на землі. Але мати Кабріні бачила в убогих, опущених творивах міського шумовиння, терплячих членів Христового Містичного Тіла. Щоб їм помагати ділами милосердя для душі й тіла, вона посвятила своє життя. Вона знала, що Христос не потребує нікого, щоб вести своє діло на землі. Він може навертати грішників, так як навернув св. Павла в дорозі до Дамаску. Він може уздоровити хворих і калік, так як лікував прокажених і спаралїжованих у Галилеї. Він може нагодувати голодних, так як багато з них нагодував у пустині. Але щоб удержати Містичне Тіло живим, здоровим і зростаючим, Він хоче нашого зусилля. Ми маємо доповнити те, чого ще бракує до повноти Його Церкві.

Мати Кабріні це робила всіма силами свого духа й тіла. Вона любила Бога надівсе, а ближніх як себе і робила все можливе для Бога й ближніх. Таким чином вона стала св. Франціскою Кабріні.

Франціска прийшла на світ в Італії, 1850 року. Коли їй

було тільки-но одинадцять літ, то вона, з любови до Ісуса, зв'язалася св. обітом-приреченням, що буде завжди зберігати ненарушеною свою чистоту. А коли одного разу почула в церкві оповідання о. місіонаря про місійні краї й праці, то стала тим така захоплена, що сказала своїй старшій сестрі Рожі: "Одного дня і я буду місіонаркою."

Франціска мала таку матір, що кожного ранку молилася годину вдома, а опісля йшла до церкви на Службу Божу; так само молилася мати цілу годину ввечері перед спочинком. При такій побожній матері мала й Франціска нагоду виростати на побожну дівчину, яка завжди належала тільки до Ісуса.

Вихованням Франціски займалася передусім її сестра Рожа, що вже була вчителькою. Рожа була бистра й рішуча та виховувала Франціску дуже твердо. Франціска покірно підчинялася суворій сестрі. Але що для неї таке тверде виховання було прикре, то вона згодом сама пробувала бути для інших дуже ласкавою. Коли вона мала яку трудність і просила поради в свого о. пароха, то він говорив їй: "Іди і скажи це Ісусові". Таким чином Франціска вже змалку навчилася звертатися з великим довір'ям до свого Господа і ладнати всі свої справи на молитві. Це вона робила до самої смерти, бо часто не мала до кого піти на пораду. Одночасно вона залюбки вчилася географії. Нераз цілими годинами перегортала сторінки атлясу, а з цим раз-у-раз збільшала своє знання про ріжні далекі краї. Це їй згодом дуже придалося як засновниці Чину Сестер Місіонарок.

Свою шкільну науку покінчила Франціска в Інституті Дочок Пресв. Серця. Коли здала матуру з відзначенням і одержала вчительську диплому, попросила сестер, щоб прийняли її до манастиря. Але сестри не хотіли, бо були переконані, що з браку доброго здоров'я, вона була невідповідна до чернечого життя. Тоді вона вернулася додому і помагала родині в домашній господарці. В тодішньому її житті не було нічого такого, що наближало б її до бажаного здавна місіонарського звання.

Але несподівано сталася одна подія, яка почала підготовляти Франціску на уряд Генеральної Настоятельки Сестер Місіонарок Пресв. Серця, хоч, крім Бога, ніхто про це тоді не знав. Одного дня попросив її місцевий душпастир, щоб вона, як учителька, заступала в школі іншу хвору вчительку. Заступство протягнулося аж на півтора року. В тому часі її душпастир мав нагоду пізнати, що Франціска розумна,

енергійна й дуже чесна дівчина. Переходячи на іншу парохію в Кодоньйо, він узяв її з собою, щоб вона там стала на працю в місцевім, дуже занедбанім сиротинці. Франціска погодилася піти туди на два тижні під час вакацій.

У сиротинці була настоятелькою особа, що не мала справді чернечого духа. Коли Франціска хотіла зайнятися тими занедбаними дівчатками-сиротами, що були в сиротинці, то сварлива настоятелька тому противилася. Вона думала, що в сиротинці може бути тільки так, як вона скаже, бо вона дала на сиротинець велику суму гроша. Тому, що не було іншої ради, то Франціска потайки опікувалася дівчатами й робила з ними новіціят. Така праця в сиротинці, замість двох тижнів, тривала шість літ. У тому часі Франціска, за порозумінням з о. парохом і місцевим єпископом, одержала чернечу рясу і склала обіти. Також сім дівчаток стали черницями. Ставши їхньою духовною провідницею, вона гартувалася і вправлялася в геройській чесноті черниці. Силу до несення тяжких хрестів, що їх Франціска мала багато через лиху настоятельку, вона знаходила передусім у гарячім почитанні Пресв. Христового Серця. У цій школі вона вчилася наслідувати найдорожчого Спасителя.

Коли Франціска склала чернечі обіти, то о. парох, у порозумінні з єпископом, призначив її на настоятельку сиротинця. Коли давня настоятелька, розлючена таким рішенням, почала робити ріжні прикрощі не тільки Францісці, але й самому єпископові, єпископ розв'язав сиротинець, а Францісці порадив заснувати свій власний манастир і забрати туди молодих сестер. Франціска негайно купила один старий манастир і там відчинила перший манастир СС. Місіонарок Пресв. Серця. Сестри були дуже вбогі, так що мусіли вечеряти на лавці, бо не мали стола, не мали досить ложок, вилок і ножів, не мали лямпи, але вони були дуже щасливі, бо мали свій манастир і люблячу Матір Франціску. Згодом найбільшою прикрасою манастиря став гарний образ Пресв. Христового Серця.

Дня 14 листопада о. парох відправив у новім манастирі першу Службу Божу, і цей день почали вважати днем народження нового Чину. Незабаром Франціска склала відповідні правила, які одержали одобрення місцевого єпископа. Франціска почала дивитися сміливіше в майбутність, що так несподівано стала розкриватися перед нею згідно з її давніми місіонарськими мріями. Кузен її батька був тоді італійським прем'єром, але вона ніколи не просила в нього ніякої по-

мочі, бо в усіх справах здавалася з великим довір'ям на самого Бога.

Першою думкою Франціски при намічуванні цілі нового Чину було засновування сиротинців. Головним завданням цих сиротинців мало бути не звичайне подавання сиротам щоденного прожитку, але виховування дівчат-сиріт у християнській побожності. На це мали сестри класти найбільший натиск також і в тих академіях, колеґіях і інституціях, що їх згодом треба було засновувати поруч сиротинців. У Великім Пості сестри приготовляли в парохії жінок і дівчат до доброго приймання св. Тайн. Франціска бажала, щоб її сестри були здібні й охочі вести всяку виховну працю.

На таку працю бажала Франціска висилати своїх сестер до всіх можливих країн світу і в цім дусі вона їх виховувала. Але що вона була дуже слабого здоров'я, то місцевий єпископ тільки поблажливо усміхався, як вона говорила йому про свої мрії.

Франціска була досконалою вчителькою. Цей свій талант вона використовувала не на звичайне навчання, бо до цього не мала часу, але на те, щоб своїми розумними поученнями й заохотами так впливати на своїх вступаючих до манастиря дівчат, щоб вони робили великий поступ у чеснотах. Завдяки тому до її манастиря почало вступати багато дівчат, бо вона приймала навіть таких, що їх не приймали до інших манастирів. Воднораз вона раз-у-раз гаряче молилася, бо знала, що вона зможе зробити багато добра тільки в тісній злуці з Богом. А своїх сестер виховувала в дусі простоти, покори й послуху. Високу контемпляцію оставляла іншим.

Природно, Франціска була жива й скора до нетерпеливости, хоч при тім замкнена в собі й несміла. Але вона так себе перемагала, що як стала настоятелькою Чину, то була вже спокійною, усміхненою сестрою, якої внутрішній огонь проявлявся хіба в бистрих і дотепних відповідях та в блиску її очей.

Не зважавши на свою природну несміливість, вона була захоплена словами св. апостола Павла, який говорив: "Я можу зробити все в Бозі, що мене кріпить." Ці слова стали згодом гаслом цілого її Чину. Вона вчила сестер зважуватися на неможливі речі, але тільки з послуху та з безмежним упованням на Божу поміч. Досконалий послух наказам старших і чернечим правилам ставила Франціска на першім місці. Такий послух, це хід із Христом хресною дорогою, а це велика річ.

Франціска була противна наріканню на погоду, недугу й інші хрестики щоденного життя. Вона вчила сестер ніколи не нарікати, але все з любов'ю терпіти й жертвувати найдорожчому Ісусові. У вбогім манастирі Франціски було багато ручної праці, що нею вони заробляли собі на щоденний прожиток, але сестри мусіли хоч шість годин денно молитися. Нераз і більше. Щобільше праці, то більше молитви. Хоч вони виховувалися на рухливих апостолок-місіонарок, то ще більше повинні були пам'ятати, що вони Христові обручниці, які багато часу проводять на любій розмові з Найдорожчим Ісусом.

Незабаром трапилася Францісці нагода заснувати два нові доми. Великої ваги був в її очах дім у Міляно, де вона заснувала інтернат для майбутніх учительок. Побожно вихована студентки ставали згодом, як учительки, апостолками Пресв. Христового Серця між дітьми й людьми по парохіях свого вчителювання.

Згодом Франціска мала вже сім домів, але цього було їй замало: вона хотіла дістатися до Риму, а з Риму в широкий світ. Не зважавши на відраджування священиків і єпископів, які не віщували їй успіху, вона таки поїхала до Риму. Поїхала, бо була переконана, що її кличе туди Бог. Поїхала з однією сестрою, що була такого слабого здоров'я, як і вона.

Їдучи до Риму, мала Франціска на думці полагодити дві справи: одержати папське потвердження її нового Чину Сестер Місіонарок і заснувати в Римі свій головний манастир, що з нього можна було б керувати без перешкоди по інших місцях всією діяльністю Чину.

У Римі вона познайомилася з ріжними високими церковними достойниками і з'єднала собі їх прихильність своїм гарячим місійним запалом, а може й проблисками святости.

По приїзді до Риму, Франціска таки ще того самого дня поспішила помолитися перед вівтарем свого іменника св. Франціска Ксавера. Він був її небесним заступником, тому годилося насамперед йому доручити щасливе полагодження пекучих справ. Приятелі на землі були добрі; приятелі на небі ще кращі.

Рим, своїми величніми церквами й іншими християнськими пам'ятками, захоплював її надзвичайно. Але вона не задержувалася при них, бо не мала часу. Не звертаючи уваги на золоті й мармурові прикраси церков, вона дивилася

раз-у-раз тільки на кивот і перебувала на розмові зі своїм Господом.

Перша зустріч з кардиналом, який вирішував справи відчинення нових манастирів у Римі, не принесла Францісці бажаного дозволу. Але його зацікавила та маленька сестра, що була смілива й щира. Франціска молилася ще гарячіше і ждала. Під час третьої зустрічі кардинал сказав Францісці, що він не дозволяє, але приказує їй відчинити два доми в Римі: школу для вбогих і садочок для дітей! Ще й невеличку допомогу обіцяв дати. Впродовж двох тижнів справа була полагоджена. Це був надзвичайний успіх. Її приятелі — єпископи й священики — дивувалися. Її сестри раділи.

Франціска почала відразу шукати домів для сестер. Брала, що могла. Опісля почала купувати конечну обстановку до домів. Тому, що мала мало грошей, то ходила по місті й купувала те, що продавали на ліцитації. Зараз по Службі Божій, навіть без сніданку, бігла в місто. Голодна, з гарячкою, ходила навіть під час дощу і ждала останку, щоб купити самі найдешевіші речі. Нічого не відкладала на завтра. Заки настягала до винаймлених домів потрібні речі, сестри милися в кухні, обідали на дошках, спали на соломі — і всі були щасливі. Одного дня зайшов до них кардинал, щоб подивитися, як сестри влаштувалися на новому місці. Побачивши в розмовниці статуйку Божої Матері без корони на голові, бо корона лежала ще на підніжжю, спитав Франціску жартома: "А коли ж ви будете її коронувати?" Тоді Франціска відповіла несміло: "Наша Пані ждала, щоб Її укоронував той, що його серце Вона перемінила."

Кілька місяців пізніше Апостольський Престіл затвердив також устав її Чину. Папа Лев XIII був ним захоплений. Затверджено устав останнього дня дев'ятниці, що її сестри робили до св. Франціска Ксавера. Франціска була надзвичайно вдячна Богові. Помогли їй теж її нові приятелі в Римі, що їх вона очаровувала своєю покорою, щирістю, відвагою, місійним захопленням і огненними блисками очей Божої слуги.

У тому часі, коли Франціска почала виходити зі своїми сестрами на духовну працю, в Америці було вже багато італійських перселенців. Вони, звичайно, не знали мови, мали малу заплату за працю, тяжко працювали й бідували, жили без духовної опіки, були погорджувані іншими американцями, відступали від Католицької Церкви й переходили до сектантів, або жили зовсім нерелігійно. В таких нещасних умовинах виростали їх діти. Як писав до Італії один з переселенців:

"Ми тут живемо як худоба; людина живе і вмирає без священика, без учителів і лікарів."

В Італії почали журитися цією справою духовні й світські провідники. Один єпископ звернувся до Франціски, щоб вона поїхала зі своїми сестрами на місійну працю між італійцями в Америці. Щоб бути певною щодо свого рішення в цій важливій справі, Франціска поїхала за порадою й приказом до самого Папи. Її впливові приятелі в Римі сказали Христовому Намісникові, що Мати Франціска Кабріні є особою гідною, і він дозволив їй прийти на приватну розмову.

З першого погляду Папа пізнав, що має перед собою когось небуденного. В часі тієї незабутньої першої зустрічі Папа і Франціска стали щирими й постійними приятелями. Але про свій намір виїхати на місійну працю за море вона тоді ще не говорила. Аж як архиєпископ Нью Йорку Коріґен написав листа, що сестри можуть приїхати, Франціска пішла до Папи і попросила його вирішити, куди їхати: до Китаю, чи до Америки. Папа вибрав Америку і поблагословив її. По благословенні Франціска сказала: "З ним я можу певно їхати навіть на край світу." Діялося це 1889 року.

Коли Франціска й її шість сестер вибиралися до Америки, то вони до цього не були, по-людськи кажучи, приготовані: вони не мали грошей і не знали англійської мови. Але у Франціски була сильна й жива віра в Бога і велика сила енергії й відваги. Ними вона здобуватиме людей, хліб, гроші й доми.

Коли сестри прибули до Нью Йорку, у пристані вижидали їх два італійські священики, які вже працювали між своїми італійцями в церкві св. Якима. Вони помогли сестрам скоро поладнати справу в митній станиці, а опісля забрали їх до свого дому на вечерю. Молоді сестри по морській недузі віджили й почувалися дуже добре. Але Франціска відразу завважила, що отці якісь зажурені. Про причину цієї журби сестри скоро довідалися. Коли по вечері вони хотіли удатися на спочинок до свого манастиря, що мав бути для них приготований, то довідалися, що для них ніхто нічого не приготовив і вони не мали навіть де переночувати... Була це несподіванка, що Франціску заскочила. Сестри могли переночувати в відповіднім готелі, але що Франціска не мала стільки грошей, щоб заплатити за нічліг у готелі, то, з конечности, вибрала кімнату в дешевій гостинниці.

Другого дня сестри раннім ранком поспішили до італійської церкви св. Якима, що була перероблена на церкву з

якогось складу. Там вони могли бути на Службі Божій і прийняти св. Причастя, що його вони так бажали по довгій подорожі. Причащалися вони з великою любов'ю, а одночасно молилися, щоб їм повелася зустріч з архиєпископом. По благодаренні отці завели сестер до архиєпископського дому.

Коли Сестри стали перед архиєпископом, він був дуже заскочений, а навіть прикро вражений. На сестер повіяло від його вигляду холодом. Він відразу спитав по-італійськи:

— Чи ж ви не одержали мого листа, щоб тепер ще не приїжджати?

— Ні, Ваше Високопреосвященство, — відповіла Франціска. — Такий лист до мене не дійшов. Може він розминувся з нами в часі подорожі океаном. Наш Преосв. Владика сказав мені, що тут усе приготоване, а як бачу, то нема нічого готового.

— Але ж, Мати, я не знав, що ви приїдете так скоро.

Сестри мовчали, бо й Франціска мовчала. По хвилині мовчання архиєпископ сказав поважно:

— Положення є тут таке, що я не вірю, щоб ви могли тут працювати з користю. Ви приїхали зовсім не в пору. Найкраща порада, що її я можу вам дати, є та, щоб ви тим самим кораблем, яким ви приїхали, вернулися до Европи.

Сестри поблідли. Ще раз відбувати таку прикру подорож морем? Їм почало робитися слабо. Але їхня Мати Франціска відповіла рішучим голосом, потрясаючи своєю головою:

— Ні, Ваше Преосвященство. Ні. Ми не можемо цього зробити. Я приїхала до Нью Йорку з послуху Святішому Отцеві. І я тут мушу остатися.

Архиєпископ подивився на неї уважно. Як так річ має́ться, то все прибирає інший вигляд. Він розумів, що маленька черниця перед ним не думає про якийсь непошанівок до його особи, і він став подивляти її відвагу. Одночасно, для певности, сказав:

— Я припускаю, що ви маєте якісь папери на потвердження своїх слів.

Вона їх мала і поклала їх перед нього. Один погляд на них упевнив архиєпископа, що Франціска говорила правду. Один лист підписаний кардиналом, префектом Священної Конґреґації для Поширення Віри, засвідчував, що Франціска приїхала до Америки "з доручення тієї Священної Конґреґації", тобто на приказ Папи. Архиєпископ зрозумів, що він

не може противитися такому наказові та що мусить дозволити сестрам остатися в Америці.

Він навіть почав сам бажати, щоб Франціска осталася в Нью Йорку. Коли він дивився в її сині, широкі очі, з блискавками вогню, то він відчув, що Францісці, яка була рішуча, але й спокійна, годі відмовити. Він устав і сказав ласкаво:

— Розуміється, що я не можу дозволити, щоб ви мали ще таку ніч, як остання... Прошу йти за мною.

По цих словах архиєпископ завів їх до манастиря Сестер Милосердя, які охоче прийняли Франціску й її сестер на тимчасове перебування.

Згодом Франціска довідалася, що архиєпископ тому боявся прийняти сестер, бо італійці в Америці не були призвичаєні давати священикам і сестрам потрібний прожиток і ставилися байдуже до парохії, а інші американці були до італійців упереджені і від них не можна було надіятися помочі. Франціска зрозуміла відразу, що саме тепер італійці потребували найбільше місійної праці отців і сестер. Вона негайно розпічне цю працю.

Щастям для Франціски й її сестер було те, що жінка одного італійського графа, довідавшись про приїзд італійських сестер, винаймила для них дім на сиротинець. Архиєпископ боявся, що не-італійські сусіди будуть цьому підприємству дуже противні, і радив шукати іншого місця, але вкінці на все погодився. Сестри були щасливі, що по трьох тижнях скитання мали надію спочити в своїм кутку. Коли перший раз прийшли перед замкнені двері того дому, що в ньому вони мали замешкати, то на порозі застали статуйку Пресв. Христового Серця і буханець хліба. Це був добрий знак.

У неділю зайшов до сестер архиєпископ із лозою-пальмою, бо це була Квітнева неділя, і дав її Францісці. Вона прийняла її як пальму перемоги. Її велика місія починалася.

П'ять днів пізніше прибули до сиротинця дві перші сирітки. Сестри скупали їх, одягнули, нагодували, і всі були дуже щасливі — діти й сестри. За чотири місяці мали вже сестри під опікою чотириста опущених дітей. На прожиток дітей треба було грошей і харчів. Не мавши можности дістати їх в інший спосіб, Франціска пішла просити допомоги в італійського консула. Тому, що тодішній італійський уряд був безбожницький, консул нічого не дав. Тоді сестри почали ходити по італійських склепах і домах та просити милостині. Брали харчі й гроші. Одні давали, інші не хотіли. Сестри

йшли далі. Коли в одній крамниці не хотіли сестрам нічого дати, сусід, побачивши сестер, гукнув за ними:

— Сестри, ви не знаєте, до кого йти. Вони вам не дадуть. Ви завжди приходіть до мене.

З цими словами тицьнув сестрам у дарунку десять сотиків, так якби давав їм десять долярів!

Ходити по вулицях з тяжкими торбами й кошиками було сестрам тяжко й прикро, але це був єдиний спосіб збирання щоденного хліба для 400 опущених дітей. Сестри мусіли ходити. Ходила й Франціска. Згодом почали деякі світські особи допомагати сестрам здобувати пожертви на сиротинець, а також спомагали їх інші американські сестри. Сиротинець мав завжди хліб, а це було головне. Одночасно вели сестри цілоденну італійську школу в церкві св. Якова. Кляси мусіли мати в самій церкві, бо деінде не було місця. Наука відбувалася без лавок, бо їх не було. Як був який шлюб чи похорон, то діти мусіли виходити з церкви й робити місце. Але не зважавши на всі перешкоди, з дітьми були побожні сестри, які всіма силами пробували вплинути передусім на те, щоб ті діти були добрі, католицькі. І це було важливіше від усякої іншої науки. Дітей було двісті.

"...А ЯК УЖЕ НАСТАВ РАНОК, СТОЯВ ІСУС НА БЕРЕЗІ..." (Ів. XXI, 4).

Крім цього сестри мали кляси для тих італійських дітей, які ходили до прилюдних шкіл. Праці було забагато, але сестри були вдоволені, що можуть щось зробити для добра душ. Згодом почали сестри вчити релігії дорослих дівчат і молодих жінок. Крім цього відвідували старших по хатах і заохочували їх, щоб вернулися до релігійного життя. Сотні з них, передусім завдяки знайомству з Франціскою, почали ходити до церкви та приступати до св. Тайн. А зовсім байдужі посилали принаймні дітей.

По недовгому часі архиєпископ Коріґен, пізнавши добре корисну працю сестер, став щирим приятелем Франціски. Деколи, як виїжджав поза Нью Йорк відвідувати які парохії, то брав сестер з собою.

В липні вернулася Франціска до Італії, щоб оживити духа між тими сестрами, які осталися наче без матері, а одночасно вибрати нових сестер до праці в Америці. З собою везла двоє дівчат з Нью Йорку до новіціяту.

До року була Франціска знову в дорозі до Нью Йорку. Сестри слабували, не могли їсти і лежали в ліжках, а Франціска була здорова, жартувала й потішала своїх духовних дочок, а також писала свого цікавого денника, що згодом став дорогоцінною спадщиною для сестер і життєписців. В італійських школах уживали його навіть при навчанні письменства.

По двох роках праці в Нью Йорку одна багата пані запросила Франціску, щоб заснувала дім у Нікараґві. Франціска була готова йти всюди, де можна було помагати вбогим. Її Чин набере тоді міжнароднього значення. Порадившись кардинала Рамполлі, вона прийняла запрошення.

До Нью Йорку привезла Франціска з Італії чотирнадцять сестер. Грошей на дорогу позичив їй архиєпископ. Сестри пустилися в дальшу дорогу. Під час подорожі морем шаліла жахлива буря. Сестри готувалися на смерть, а одночасно сердечно молилися. Передусім Франціска благала порятунку в Божої Матері. Буря перейшла. Врятовані сестри сердечно дякували Божій Матері за поміч у хвилинах тривоги.

Коли добилися вкінці до Нікараґви, їм назустріч вийшли представники президента й єпископа з оркестрою, щоб їх повітати. Головний намісник єпископа виголосив привітальне слово, а опісля повозками завезли сестер на добре сніданя. Вояки робили службу. Подібно вітали сестер у Ґранаді, де сестри мали відчинити школу. Почесна сторожа вояків завела їх до катедри, де відспівали "Тебе Бога хвалим". Але

сестра Франціска побачила відразу, що в новій країні низька мораль. З цим великим лихом вона зараз розпочала боротьбу. Почалося від вечері. Коли сестрам приготовили гарну вечерю і їм мали послуговувати жінки, які були до пояса голі, Франціска цьому рішуче спротивилася, бо це було незгідне з християнською стидливістю. Жінки мусіли понакривати груди принаймні простиралами й ручниками, і аж тоді могли ввійти до залі. Згодом вплинули сестри також на побожних жінок, щоб одягалися пристойно, коли йшли до церкви й св. Причастя.

Найтяжчу боротьбу звела Франціска з нешлюбним життям. Коли до школи почали вписуватися діти, вона, для опам'ятання неморальних людей, не хотіла прийняти до школи ні одну нешлюбну дитину, яких було в місті багато. Неморальні люди надзвичайно зворохобилися і почали збиратися кожної ночі перед дверми школи, де мешкали сестри, вигукувати, стріляти з крісів та гримати в двері. Франціска цілий тиждень ходила перелякана, а як ішла на спочинок, то була приготована на те, що якийсь убивник увірветься вночі до кімнати. Від найменшого шелесту вона зривалася зі сну і вискакувала нервово з ліжка. Але думку про можливість мученицької смерти за Христову релігію вона приймала з радістю.

Виглядає однак певним, що люди хотіли тільки сестер налякати за їх рішучий виступ проти неморальности і по якомусь часі оставили сестер у спокою. Дітей із самих чесних подруж записалося так багато, що за кілька місяців мусіли сестри подбати про більший будинок.

Крім напасливих людей, лякали сестер часті землетруси, немилосердно тяли їх кусливі комахи, а також три сестри занедужали на тиф. Поволі одні лиха минулися, а до інших сестри привикли, бо цього вимагало добро душ. Франціска впевнилася в тому, що хто хоче їхати на місійну працю, мусить бути святий, бо тільки такий може перенести всі прикрощі й силою любови до Бога та людських душ перемогти всі труднощі.

По якомусь часі, коли Франціска побачила, що школа гарно розвивається, переїхала до міста Нового Орлеану в Люїзіяні. В цім місті було багато італійців, які проживали в жахливих умовинах; інші американці навіть убивали їх. Франціска хотіла їм помогти. Вона зрозуміла, що італійці мусять самі зробити щось для усунення упередження проти них, а це могло статися тільки піднесенням їх релігійного

й морального життя. Місцевий архиєпископ прийняв Франціску дуже сердечно. Вона пообіцяла, що пришле до Нового Орлеану кілька сестер.

По двох місяцях вона вислала туди трьох сестер. Тому, що не мала всіх грошей на дорогу, то купила сестрам білети тільки до ближчого міста. Там мусіли сестри висісти, назбирати в людей трохи пожертв, і аж тоді пускатися в дальшу дорогу. Так робили сестри кілька разів, поки добилися до Нового Орлеану.

Коли сестри виїжджали з Нью Йорку, то Франціска казала їм післати телеграму, як буде вигляд на успіх у праці. Одного дня сестри назбирали сімнадцять долярів милостині і так були тим захоплені, що зателеґрафували до Франціски: "Успіх! Прошу приїхати!" Франціска приїхала, і застала біду... Сестри винайняли три кімнати в однім домі, де мешкало багато неґрів. Удень мусіли сестри варити їсти на подвір'ю, де було повно дітей і жінок, і там теж споживали свою перекуску, а вночі люди до пізна співали й грали. Заснути можна було аж над ранком. Води було мало, і не можна було її пити, бо її брали з ріки Міссісіпі. Сестри мусіли ходити по хатах і просити прочищеної води до пиття. Так починали сестри свою місійну працю в Новім Орлеані.

Коли приїхала Франціска, то за тиждень купила дешевий дім на манастир у такій окрузі, де було багато італійців. Сестри мали вже свою молитовню з Найсв. Тайнами, і могли тепер бути щасливі. В неділю приходило на Службу Божу стільки людей, що сестри мусіли зробити піддашшя над подвір'ям і там мати відправу. Засновано сиротинець і відчинено школу. Тому, що не було досить італійських священиків, то сестри відвідували хворих італійців, розбуджували з ними дії віри, надії, любови й жаль за гріхи та помагали їм умирати з думкою про Бога. Раз-у-раз приходили до них матері з хворими дітьми, і сестри мусіли їх хрестити. Сестри були дуже вбогі, але задоволені, що могли діставатися до людських душ і кидали на тяжке життя своїх земляків промінчик надії. З сестрами ходила й Франціска. Сестри приносили людям релігію, Бога. Коли була можливість, сестри відвідували також відокремлені гуртки італійців по плянтаціях за містом і пригадували їм ті добрі часи, коли вони в рідним краю могли без перешкоди мати релігійні послуги. Багато з них вітали сестер із слізьми в очах, як почули від них рідне слово. Деколи приїжджав туди священик, який розумів по-італійськи, і подавав опущеним переселенцям св.

Тайни. Душі опущених робітників почали користати з місійної праці жертвенних сестер.

Франціска мала завжди на думці засновування сиротинців, а при них шкіл. Несподівано їй довелося заснувати для вбогих італійців також окрему лікарню. За порадою префекта Пропаґанди, вона вирішила взятися й до такої праці, хоч сестри не були до неї приготовані. Перший шпиталик заснували сестри в Нью Йорку, мавши на це 250 долярів. Було в ньому десять хворих. Їсти носили сестри з сусідньої харчівні, бо в лікарні не було як зварити страву. Сестри помагали хворим більше любов'ю й жертвенністю, ніж санітарним вишколом. При помочі добрий людей і жертвенности сестер лікарня вдержалася. Згодом Франціска заснувала в Америці ще кілька інших лікарень.

Головний осідок Сестер Місіонарок був у Римі. Але Франціска не керувала Чином з Риму, тільки їхала з сестрами в кожне нове місце, там приготовляла для сестер монастир і все потрібне, а коли сестри могли вже самі давати собі раду, Франціска їхала в нову околицю, щоб там знову вибрати щось потрібне для душ і відповідне для праці сестер. Сестри були щасливі, бо Франціска мала здібність вибирати те, що найвідповідніше. Опісля вона була з ними в зв'язку своїми повними любови й мудрости листами. Сестри були перейняті її духом любови й жертви для людських душ.

Зокрема опікувалася Франціска своїми новичками, що їх вона вчила любити Бога й приносити себе в жертву для святої справи. Всі сестри були захоплені Франціскою й якнайсердечніше зв'язані з нею. В них усіх була наче одна душа. Особливою прикметою Франціски було те, що вона, через тісну злуку з Богом, робила все дуже спокійно, хоч надзвичайно скоро. З найбільшою приємністю верталася вона час-від-часу до свого італійського новіціяту в Кодоньйо, де не тільки виробляла доброго духа в своїх новичок, але й сама відмолоджувала свого духа, щоб опісля спішити до нової організаційної праці.

Прибувши згодом до Нью Йорку, вона довідалася, що її лікарня стає на ноги. Добрі приятелі спішили з допомогою. Самі італійці, хоч розбиті на ріжні партії, були без винятку прихильні цій лікарні для вбогих італійців тому, що вона носила ім'я італійця Колюмба. Але як на одних зборах, що відбулися для вшанування роковин здобуття Риму Ґарібальдієм 1870 року, італійці склали на лікарню велику допомогу, Франціска не хотіла прийняти її тому, що збори мали

протипапський характер. Італійські ліберали зрозуміли свою невідповідну поведінку і згодом, замість грошей, щоб якось справу загладити, прислали до лікарні кілька троків харчів.

З Нью Йорку виїхала Франціска до Нового Орлеану, звідти до Панами, а там, на запрошення архиєпископа в Буенос Айрес, до Аргентини. Всі, хто прощав її в пристані, сестри і діти, мали сльози в очах. Вони полюбили свою маленьку Матір. До Аргентини вибиралася Франціска тільки з однією сестрою, яка була слабосила і деінде не могла сестрам зробити багато прислуги. Коли минали Перу, Франціска висіла на сушу, щоб помолитися при мощах св. Рожі з Ліми. В Сантіяґо архиєпископ домагався, щоб сестри відчинили там школу. Це тимбільше, що саме тоді вмер архиєпископ у Буенос Айрес. Однак Франціска була цікава, як поставиться до сестер його наступник, тому бажала якнайскоріше дістатися до Аргентини. Дорога вела через високі гори Анди, що тоді були вкриті снігом. Переїзд буде дуже трудний. Але Франціска, як звичайно, не звертала уваги ні на які труднощі й перешкоди і вирішила передістатися до Аргентини через гори, хоч це була дуже прикра подорож. Переїжджати мусіли на мулах. Францісці дали найкращого мула, але вона мусіла їхати попереду і промощувати дорогу іншим. Вона не мала в тім вправи і була б охоче відступила першість кому іншому, але їй не випадало це зробити. Хоч-не-хоч, мусіла їхати перша та пробиватися через глибокий сніг. Декуди треба було їхати над глибокою пропастю. Хоч Франціска гукала на мула по-еспанськи, щоб ішов поволі, то мул, відчуваючи, що на ньому сидить невправний їздець, не зважав на вигуки Матері Генеральної ніякої уваги й ішов, як сам хотів. Часом перелякана Франціска хотіла злазити з мула. Не зважавши одначе на все те, Франціска була таки захоплена подорожжю через гори. Тільки бідна М. Кіяра, її товаришка подорожі, лежала перелякана на мулі, наче міх муки, і не говорила ні слова. В однім місці була розколина: всі мусіли позлазити з мулів, перескочити розколину і перетягати мулів. Франціска скочила перша, але що не мала вже сили, то була б упала в розколину, якби провідник не був підхопив її і з другим помічником не перетягнув на той бік. Франціска так налякалася, що впала без пам'яти в сніг. Коли ж незабаром прийшла до себе, то своїм звичаєм відважної душі, знову була в добрім настрою та любувалася красою краєвиду. Коли вже переїхали чілійську границю і в найближчій аргентинській гостинниці попросили її написа-

ти щось у пропам'ятній книзі, Франціска написала: "Я була дуже рада, що їхала через таку високу гору, бо це піддало мені думку спонукувати себе спинатися на височину духовної досконалости, якої вершок іще вищий, ніж в Андах." Люди дивувалися, що Франціска, хоч немічна черниця, була захоплена мандрівкою через гори та що вона перша написала в книзі щось підбарьорююче, захоплююче. Коли в листі до сестер описувала свою мандрівку, то наприкінці листа написала: "Молитва, довір'я і повна здача на Бога будуть завжди моєю зброєю. Я ні до чого... Але я можу все зробити в Нім, що мене кріпить." Мудрість св. Павла була її мудрістю й силою.

В Буенос Айрес Франціска віднайшла одного знайомого італійського священика, який погостив сестер, знайшов їм місце в одних сестер на тимчасове перебування, представив архиєпископові й ріжним світським особам, що могли сестрам помогти, показав місто і зробив усяку можливу прислугу. Новий архиєпископ прийняв сестер сердечно й обіцяв поміч, також ріжні священики й світські люди, що з ними мала Франціска нагоду познайомитися. Оглянувши шістдесят домів, вона вибрала вкінці один у середині міста. Тоді стрінула її прикра несподіванка. Хто тільки з її знайомих довідався, який дім вона хоче купити, почав її відраджувати, що це задорога річ для неї. Франціска не змінила свою думку і післала телеграму до Нью Йорку й Італії, щоб сестри приїжджали. На саме Христове Різдво сестри перейняли дім. Мав це бути дім Ісуса-Дитяти, а небесною опікункою мала бути св. Рожа, опікунка Америки. Люди в Буенос Айрес були цим гарно вражені й задоволені.

Коли сестри перейняли вже дім на власність, то зараз почали чистити його та стягати потрібну обстановку, щоб приготовити все на приїзд решти сестер. Одного дня заглянув до них архиєпископ. Франціска мала тоді на собі фартуха, в руках віника й смітничку. Побачивши її, архиєпископ спитав:

— Чи я міг би побачити вашу М. Ґенеральну?

— Зовсім певно, Ваше Високопреосвященство, — відповіла Франціска. — Я зараз прикличу її. Прошу тим часом ласкаво сісти в розмовниці.

По цих словах вийшла до іншої кімнати, відложила набік фартуха, мітлу й смітничку, вмила руки і вернулася до розмовниці як Мати Ґенеральна. Побачивши її, архиєпископ сердечно засміявся.

Коли сестри приїхали до Буенос Айрес, то негайно відчинено академію надзвичайно врочисто. Як тільки Франціска побачила, що все йде в найкращому порядку, виїхала до Італії. З собою везла вже одну аргентинську кандидатку. Дорогою були ними захоплені. Коли минали Гібральтар, то Франціска докладно випитувала старшин про Еспанію, бо думала відчинити там дім і дістати кандидаток, які, знаючи мову, могли б опісля з користю працювати в Південній Америці. Місійним полем Франціски був цілий світ.

З Італії виїхала Франціска до Парижу, потім до Англії, звідти знову до Америки.

Тут Франціска закладала в ріжних місцях школи, а передусім звернула увагу на протестантську місію, яка на "Файв Пойнтс" забирала італійцям дітей. Тоді вона заснувала в тім самім місці свою місію, щоб рятувати душі католицьких дітей. Для дівчат багатих родичів заснувала "Віллу Пресв. Серця", що згодом стала відома як "Гай Скул Матері Кабріні". Тут спочивають під вівтарем молитовні, в кришталевім реліквіярі, її св. мощі.

У тому часі Франціска працювала з таким напруженням, що як тільки вийшла на поміст корабля, який мав завести її до Італії, то впала вичерпана на перше крісло на покладі корабля і заснула. Як пробудилася, написала в своїм денничку: "Як то приємно й солодко пуститися в подорож по морі, коли хто втомлений і вичерпаний місійною працею!" Коли почав іти дощ, вона засмутилася на часочок, але зараз опам'яталася і написала: "Я не могла дозволити, щоб мною оволодів смуток. Тому я ввійшла в Христове Серце, де я бачила всіх своїх сестер, і хоч я не могла говорити з ними, то я просила Пресв. Серце сказати кожній з них те, що я забула або не мала часу сказати." Кілька днів пізніше капітан корабля казав сестрам перенестися з їх дешевих кабін до розкішних кабін близько покладу, куди ніхто не міг заходити, так що сестри мали великий спокій і вигоду.

По приїзді з Америки виїхала Франціска до Еспанії, де їй сама королева помагала відчинити школу. Одночасно королева сказала:

— Я хочу просити вас, Мати Кабріні, дати мені одну сестру, щоб учила моїх княжен по-італійськи.

— Чи Ваше Величество мають у пляні, щоб вона мешкала в палаті?

— Я так думаю.

Франціска похитала головою:

— Ваше Величество, я боюся, що це буде неможливе.

— Неможливе! Чому ж? Вона матиме свою окрему кімнатку, і їй приноситимуть туди їду.

— У школі, навіть аристократичній, сестри зможуть вести своє манастирське життя. В королівській палаті це буде неможливе. Серед двірського духа не можна плекати черничого духа. Прошу вибачити, але в цім я мушу завести надії Вашого Величества.

Королева глянула на Франціску владним поглядом, але як побачила усміхнене лице тієї маленької черниці, то зрозуміла, що вона в цій речі не поступиться перед нею. І королева більше не порушувала цю справу. Незабаром революція і спротив церковної влади наробили там сестрам ба-

"...КАЖЕ ДО СИМОНА ПЕТРА ІСУС: СИМОНЕ ЙОНИН, ЛЮБИШ МЕНЕ БІЛЬШЕ НІЖ ЦІ? КАЖЕ ЙОМУ: ТАК ГОСПОДИ, ТИ ЗНАЄШ ЩО ЛЮБЛЮ ТЕБЕ. КАЖЕ ЙОМУ: ПАСИ ЯГНЯТА МОЇ... ПАСИ ВІВЦІ МОЇ..." (Ів. XXI, 15-17).

гато прикрощів, але поволі все втихомирилося і Франціска заснувала в Еспанії дві школи й три сиротинці. Згодом прийшли звідти кандидатки, що придалися їй у праці в Південній Америці, де була в ужитті еспанська мова. По Еспанії вона відчинила кілька нових домів в Італії і мала нагоду знову кілька разів розмовляти з Папою Левом XIII, що мав уже тоді 90 літ. Він пізнавав і перед усіма людьми сердечно вітав її.

З Італії виїхала Франціска до Аргентини, де гарно розвивалася її школа. Тепер вона відчинила тут кілька нових домів, передусім між італійськими робітниками. Почали прибувати теж цінні аргентинські новички. В тому часі Франціска закупила дешево дім і добрий шмат поля на однім передмістю Буенос Айрес. Люди говорили, що вона робить помилку, але вона рішення не змінила. За кілька років у цій околиці оселилося так багато людей, що посередники купна жалували, що вони не були такі передбачливі, як Мати Кабріні. З Аргентини виїжджала Франціска втомлена і хвора. Вона вступила тоді до Бразилії і по році там був уже її новий дім в Сент Паольо, а згодом в Ріо де Жанейро.

До Італії вернулася Франціска вмираюча. Тоді вона позначувала в кожній країні своїх відпоручниць, що мали керувати справами Чину на місцях. В тому часі вона знову розмовляла з Папою Левом XIII і одержала його останнє благословення. Влітку він відійшов у вічність. А Франціска раптом виздоровіла і незабаром заснувала сиротинець у Парижі й дім у Лондоні. Відвідала також інші европейські доми, що їх там було вже багато, а опісля знову переїхала до Америки.

В Америці провела цим разом чотири роки і звідти керувала своїми сестрами й установами, що їх вона мала вже досить у ріжних країнах світу. Одночасно засновувала нові установи в ЗДА. На все те треба було багато грошей. Сестри раз-у-раз ходили просити пожертв, але цього було мало і Франціска пробувала роздобути більші жертви від багатих людей. До одного багача вона пробувала дістатися кілька разів, але він не хотів говорити з нею. Тоді вона почала ждати на нього на вулиці, щоб зловити його тоді, як він буде виходити зі своєї канцелярії. Коли одного дня вона зловила його, він заговорив до неї крикливо:

— Що ви маєте на продаж?

— На продаж, пане Вентворт? На продаж? Тільки дітей.

Він дивився на неї з якимсь приголомшенням. Тоді вона почала говорити своїм тоненьким, пронизливим голосом:

— Як ви, пане Вентворт, починали своє бизнесове діло, то ви мали мрії. Ви мусіли мати мрії, коли ви мали в бизнесі успіх. Як бачите, і я маю мрії, хоч відмінні від ваших.

По цих словах вона одержала на прожиток дітей попажного чека. Такі чеки вона діставала звичайно від таких людей. Вони бачили, що це було майже неможливо відмовити тій жінці, що мала широкі, усміхнені очі і пристрасне переконання про своє добре діло. Їй не було приємно жебрати, але вона завжди перемагала себе і робила те, що й її сестри. А стрічним людям говорила: "Я попрошу в вас чогось. Я наділяю вас привілеєм. Ви маєте нагоду зробити щось добре. Ви повинні бути вдячні, що я прийшла до вас." Почувши такі слова, твердосердний купець гамував свій гнів і дивився часочок на неї, а опісля витягав свою чекову книжку. Як часом не було вже можливо роздобути гроші від людей вона зверталася до небесного банку. Тоді вона питала сестру:

— Чому б не заглянути ще раз до цієї шухляди?

— До цієї шухляди, Мати? В ній нема нічого.

— Коли ви заглядали до неї останній раз? — питала Франціска, забираючись до писання.

— Вчора, Мати.

— А якби ви заглянули туди ще сьогодні?

Сестра заглядала до шухляди і знаходила там поважну суму грошей. Це було чудо, що його робив Бог для своєї вірної слуги. Однак це діялося тільки тоді, коли вже всі інші земні засоби були вичерпані. Сестри не мали грошей, а видавали мільйони.

У Чікаго мали Сестри Місіонарки школу, але там треба було ще конечне лікарні. Франціска бажала відчинити сиротинець, але архиєпископ бажав лікарні, то вона не хотіла противитися. В часі приготування до цього діла, один лікар передержував три місяці трьох сестер у своїм домі. Приготування почали від збирання фондів. Раненько, зараз по Службі Божій, коли лікар і його дружина ще спали, Франціска і дві сестри приготовляли собі снідання і йшли в місто збирати пожертви на лікарню. Збірка йшла поволі. Коли назбирали десять тисяч долярів, вирішили закупити одну порожню гостинницю і перемінити її на лікарню.

Коли прийшло до розмови про купно, власники обіцяли продати сестрам цей готель аж до кінця бльоку. Франціска мала якесь підозріння, що власники хочуть їх ошукати, тому казала сестрам піти досвіта під порожній готель і зміряти

його ширину, а також кусень площі при кінці бльоку. Полісмен який побачив уранці сестер під гостинницею, не міг догадатися, що вони роблять, аж сержант заспокоїв його, що сестри, мабуть, куском шнурка міряють гостинницю, що її вони хотіли купити.

Коли прийшло до підписання умови, то власники так склали її, щоби, всупереч обітниці, оставити собі ще кусок площі біля гостинниці, де можна було поставити два доми; тоді вартість проданого будинку зменшила б, і сестри не мали б потрібної площі. Тому, що сестри вранці все переміряли, то Франціска сказала продавцям правду в очі: "Ми все переміряли. Як хочете, ми можемо переміряти це знову."

Власники побачили, що Франціску не можна ошукати, і погодилися на все так, як вона бажала.

По закупленні гостинниці Франціска мусіла негайно виїхати в інше місце, тому перебудову дому на лікарню здала на сестер. Однак молоді сестри не мали досвіду, а між майстрами були несумлінні люди, які почали непотрібно усувати добрі старі речі, а вставляти багато нових, щоб на цім добре заробити. Коли сестрам почали предкладати великі рахунки до заплачення, сестри вислали телеграму до Франціски, щоб вона приїхала і вивела їх з біди.

Франціска негайно приїхала. Насамперед відправила з роботи всіх майстрів і сама стала головним будівничим. Вона рішала про кожне потягнення при роботі. Згодом прийняла тільки чесніших. Робота йшла дуже скоро, але між Франціскою і робітниками був родинний настрій. Всі робітники стали її приятелями, а декілька навернулося до католицької віри. Завдяки тому праця йшла ще краще. Несправедливі рахунки вона відкинула, що зменшило видатки. Її адвокат-протестант був так захоплений її розумом, енергією й ласкавістю, що до смерти носив з того часу католицького медалика. На людей у Чікаго зробила відвага й успіх Франціски таке враження, що на лікарню почали прибувати великі пожертви. Все було врятоване і щасливо доведене до кінця. Сьогодні Сестри Місіонарки мають у Чікаго три лікарні.

Тому, що не всюди були італійські священики, сестрам доводилось нераз відвідувати італійських в'язнів, єднати їх з Богом щирим каяттям і молитвою та відпроваджувати засудженців на смерть. Нераз відвідували сестри таких нещасних кожного дня. Раз мусіла сестра держати такого засудженого за руку, доки він не згинув. Опісля сестра від напруження аж занедужала.

У двадцять п'яті роковини заснування Чину Сестер Місіонарок Пресв. Серця мала Франціска свої установи в вісьмох краях, п'ятдесят домів і майже тисячу сестер. Про все те вона говорила: "То не́ я це зробила. Це зробив Бог, а я тільки приглядалася." Італійці всюди знали про Матір Кабріні. Італійський амбасадор у ЗДА сказав: "Як амбасадор, я вважаю предостойну Матір Кабріні неоціненою співробітницею: бо коли я працюю для добра Італії між могутніми, вона вчить поважати й любити Італію покірних, немічних і дітей." По повороті до Італії Франціску прийняла на послуханні королева і наділила її відзначенням. Навіть противні релігії політики признавали, що вона зробила для італійських переселенців більше, ніж усі інші італійські установи разом. Франціска багато причинилася також до того, що опущені італійці почали почуватися людьми та що поволі їх почали шанувати й інші американці.

Коли 1907 року Папа Пій X потвердив повністю правила Сестер Місіонарок Пресв. Серця, Франціска вирішила відвідати всі свої доми в усіх краях і особисто проголосити потверджений устав. При цім вона далі відчиняла нові доми свого Чину. Коли в Ріо де Жанейро одна сестра вмерла на віспу, то коло двох інших вона так дбайливо ходила, що вони зовсім видужали. Опісля відвідувала доми в ЗДА. В 1909 році вона дістала американські горожанські папери.

Втомлена довголітнім напруженням, думала Франціска зректися свого уряду Матері Ґенеральної та на молитві провести останні роки свого життя в першім новіціятськім домі в Кодоньйо. Тоді сестри, порадившись із кардиналом-префектом Свящ. Конґреґації для Черців, порозумілися між собою і вирішили одноголосно таємним листуванням, що поки Франціска живе, ніхто з сестер навіть не думає зайняти її місце. В 1910 році виготовила Конґреґація відповідну грамоту. Кардинал запросив Франціску й кілька її сестер до Ватикану. Вона думала, що, згідно з її проханням, вона буде звільнена від настоятельства. Кардинал, держачи грамоту в руках, сказав: "Мати Кабріні, досі ви керували так лихо своїм Чином, що я вирішив дати вам іще нагоду робити це краще в майбутньому. Тому ви останетеся далі Матір'ю Ґенеральною." По цих словах кардинал засміявся, а сестри сміялися з ним і плескали в долоні.

Після того Франціска відвідала свою першу настоятельку в сиротинці, що від неї вона стільки мала колись прикрощів. Вона вже мала поверх вісімдесят літ. Увійшовши до

її кімнати, Франціска клякнула перед нею і попросила прощення за всі можливі давні прикрощі. Старенька була цим надзвичайно зворушена. Вони обидві обнялися, поговорили й розпрощалися як добрі приятельки.

Одержавши приказ бути далі настоятелькою Чину, Франціска почала їздити знову по ріжних краях і засновувати нові сиротинці, школи й лікарні. Вона була дуже ослаблена, але не переставала працювати. Сестри перестерігали її, щоб була обережна, але вона не звертала на це уваги. Ходила, вибирала відповідні доми й площі, збирала гроші. Одночасно старалася виявляти сестрам якнайсердечнішу любов.

Коли приїхала до Лос Анджелес, то застала там с. Євфимію хвору на ноги. Франціска порадила їй, щоб носила шовкові панчохи. Хвора, замість шовкових панчіх, надягнула потайки панчохи М. Франціски. Наступного дня вона була вже здорова. Бог зробив чудо з любови до Франціски.

Але себе Франціска не рятувала. Коли приїхала до Чікаго, то стала щораз більше тратити сили, хоч перед сестрами пробували закривати свою неміч і кожного дня щось робила та приходила до них у час перерви.

Дня 22 грудня 1917 року хотіла місцева настоятелька ввійти до кімнати Франціски, але та була замкнена. По якомусь часі Франціска відчинила кімнату і задзвонила в дзвіночок. Коли сестри вбігли до її кімнати, то застали її залиту кров'ю й непритомну. Настоятелька післала негайно по священика й лікаря, але Франціска до притомности вже не прийшла. Священик дав їй тільки ще услівно розрішення й св. Тайну Оливопомазання. Склонивши голову на рамено місцевої настоятельки, Франціска повела ще останній раз оком по сестрах і спокійно віддала Богу свою святу душу. Останні хвилини свого життя провела на самоті, за замкненими дверми, тільки сама з Богом, що Його вона з малої дитини любила цілим серцем.

Св. Франціска Кабріні спочила в Бозі, проживши шістдесят сім літ. Святою була проголошена 1946 року.

Свою святість Франціска за свого життя так ховала від очей сестер і старалася виглядати зовсім звичайною сестрою, що загально сестри навіть не думали, що їхня Мати Генеральна — свята. Тільки деякі з них були свідомі того, що мають святу між собою.

Коли Франціска молилася, то її лице було біле, наче алябастрова, засвічена лямпа. Деколи попадала в захоплення. Коли одна сестра в тому часі щось заговорила до неї,

а вона була наче непритомна, то згодом Франціска ніколи більше не дозволила їй клячати біля себе, щоб знову не завважала її захоплення. Крім цього сестри бачили, що в манастирі діялися чуда, коли не було харчів чи грошей.

Своїм сестрам не говорила про надзвичайні роди молитви й інші подібні речі, а тільки про віру, простоту, покору й послух зі щирого серця. Це була духовна дорога Сестер Місіонарок.

Її послух родичам, сестрі Рожі й священикам був такий досконалий, що вона не мала в цій речі ніколи провини і ніколи з цього не сповідалася. Ніколи теж не приказувала сестрам робити щось таке, чого б вона не робила сама.

Тому, що її сестри тяжко й постійно працювали, то Франціска раз-у-раз заохочувала їх до молитви. Щобільше праці, то більше треба молитви й злуки з Богом. Зокрема визначалася великим почитанням Пресв. Христового Серця, Ісуса-Дитяти, Пресв. Діви Марії й св. Йосифа, а також небесних опікунів Сестер Місіонарок: св. Франціска Сальського, св. Франціска Ксавера й св. Маргарити Алякок. Багато молилася за душі в чистилищі. З набожністю носила теж з собою мощі святих.

З причини частих поїздок вона не мала постійного духовного провідника, тому держалася поради одного священика: "Іди і скажи це Ісусові." Вона так робила ціле життя. Заки розпочала яку працю, насамперед обговорювала її сам-на-сам з Ісусом, у своєму серці, а опісля діяла як блискавка.

Вона любила відверту поведінку сестер і живі вдачі; її сестри мали мати спущені очі, але головку треба було завжди держати дороги.

Нарікання їй дуже не подобалися: вона не любила, щоб сестри говорили про "хрестики". Вони саме на те вступили до манастиря, щоб нести хрест і радіти ним. Вона була ласкава, але любила сильну, живу й мужеську духовність. Перечулені, вразливі нюньки не припадали їй до серця. Замість приказувати, вона просила, і сестри відразу були послушні. Не любила теж, щоб її називали "Генеральною".

Коли була з сестрами на рекреації, то сідала коло наймолодших сестер або таких, що сиділи наче опущені. Оповідала цікаві історії, жарти і була надзвичайно жива й чемна. Тільки в карти завжди програвала, але не зважавши на те, забавлялася весело далі.

Вона добре знала кожну сестру, принаймні з листів, хоч перед смертю було їх уже поверх півтори тисячі, але ніколи

не мала списка їх імен ні не знала, скільки має всіх домів, хоч про потреби кожного постійно думала. Всіма сестрами керувала любов'ю, а також уважала добру поведінку частиною святости. Зокрема дуже ввічливо розмовляла з особами, які непотрібно забирали їй дорогоцінний час.

Сестри Місіонарки мали нераз дуже багато прикрої роботи. Зробити все по-Божому було можливо тільки при помочі високої, мужньої духовности. Цього вчила Франціска сестер, і вони такі були. Вона працювала більше від усіх сестер, але хоч праця горіла в її руках, вона зберігала досконалий спокій.

У зв'язку з засновуванням численних домів мала Франціска чим журитися, але вона ніколи не говорила сестрам про свої журби й прикрі переживання. Вона розказувала їм тільки приємні речі і піддержувала між ними веселість. Це їй удавалося тому, бо в журбі вона була завжди якнайтісніше злучена з Богом. Також ворогів казала вважати за приятелів. Це вона знала з досвіду: ворожа до неї й дуже прикра давня настоятелька зробила можливим заснувати Чин Сестер Місіонарок.

Франціска вчила сестер, щоб вони виїжджали на місійну, прикру роботу з охотою й радістю та не вважали це за якусь велику жертву. Коли одна молода сестра, при прощанні з родичами в корабельній пристані, почала багато говорити про те, як то вона з охотою робить із себе таку велику жертву, Франціска, якій не сподобалося таке жаління самої себе, казала сестрі остатися в Італії, хоч на кораблі було вже замовлене для неї ліжко. Франціска любила, коли сестри призначення на місійну працю вважали привілеєм. І вони були такого духа.

Франціска не любила заглядати в сумління своїх сестер. Але як котра сестра прийшла до неї зі своєю журбою, то вона подавала їй добру раду і всякий тягар спадав з душі. Тільки деколи Франціска сама заспокоювала засмучених сестер. Коли одна сестра клячала в каплиці і не знала, чи вона може без сповіді йти до св. Причастя, Франціска приступила до неї і сказала: "Не трать часу і не журись. Йди до св. Причастя й приречи Ісусові, що більше цього не зробиш." Франціска мала дар ясновидіння.

Хворими сестрами опікувалася Франціска з любов'ю матері; на її приказ сестри приносила хворій якусь кращу поживу. Але не любила, як недужа сестра була скривлена й засмучена; вона бажала, щоб сестри вміли перетерпіти щось

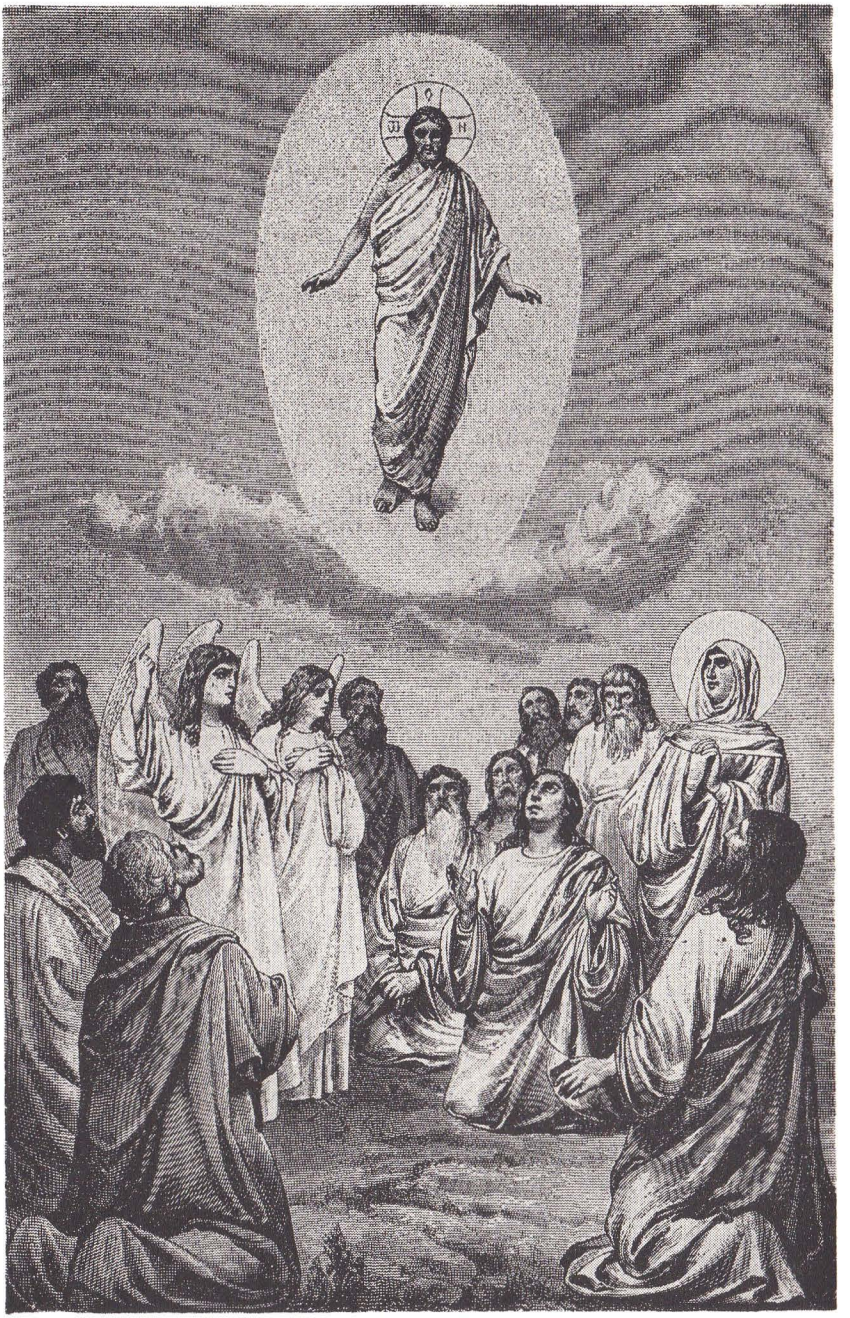

"...І ЗНЯВШИ РУКИ СВОЇ БЛАГОСЛОВИВ ЇХ... І ВОЗНІССЯ НА НЕБО." (Лука XXIV, 50-51).

для Ісуса з усміхненим лицем. Новичок не відправляла з причини слабого здоров'я, але була задоволена їх доброю волею й послухом. Вона добре пам'ятала, що її саму не прийняли сестри двічі до манастиря з причини слабовитого вигляду. Вона була така ввесь час і їй передрікали скору смерть, але вона жила шістдесят сім років і заснувала більше домів, ніж інші здорові чернечі особи.

Одного разу спитала її сестра, що робити, як Бог не вислухує наші молитви. "Що робити? Дякуй Богу, що не сталася твоя, але Божа воля!" Вона була певна, що всім керує Бог. Коли мала вислати якого важливого листа, то насамперед клала його на кілька годин під обрус перед Найсв. Тайнами, і аж опісля кидала його до поштової скриньки. Її дорадники були нераз заскочені скорістю її діяння й думали, що вона невторопна. Вони не знали, що заки вона починала діяти, то вона вже всю справу обговорила з Ісусом на таємній розмові.

Франціска не журилася своїми духовними недомаганнями і впадками. Вона сповідалася з них зі щирим жалем, але опісля не думала про них, тільки знову ставала з енергією до праці, оставляючи свої немочі Богові. Вона була особою дії. Коли писала до сестер, то на те, щоб заохотити їх до праці. Вона давала їм крила. Вона їла, як пташка, а спала, як дитина. Брала тільки те, що їй було потрібне, а решту відсувала від себе як річ їй непотрібну. Вона не мала свого постійного дому, так як інші сестри, свій перстень чи хрестик передавала нераз іншим, щоб не привикати до них, як до своїх речей, а нераз то й носила одежу сестри, що була такого самого росту, як вона. Цим вона подавала науку своїм сестрам, як треба перемагати прив'язання до якоїнебудь речі.

Найбільшою силою Франціски була любов. Вона говорила: "Нехай діється що хоче, я примкну свої очі і не піднесу своєї голови з Ісусового Серця." Або: "Ми матимемо цілу вічність, щоб спочивати. Тепер працюймо." А своєю працею вона виявляла свою любов. Що вона робила — подорожувала, говорила, сміялася чи робила сетрам конечні зауваження — вона тим виявляла свою любов до них і до Ісуса. Вона казала: "Ні знання ні роздумування не зробили ні не зроблять нікого святим. Краще бути простаком, що вміє любити, бо любов'ю він освятить себе." Франціска ховалася від сестер зі своєю святістю, зі своєю тісною злукою з Богом. Тільки не могла сховати ту гарячу любов до Бога,

що вкривала її лице ясним світлом. Любов і жертва були постійним предметом її постанов. Вона писала: "Це для мене велика мука, повільне мучеництво, що я негодна зробити щось для Тебе... Моєю книжкою буде Розп'яття, і я матиму його завжди перед своїми очима, щоб навчитися терпіти... Наверни мене, Ісусе, наверни мене повністю до Себе, бо як Ти не зробиш мене святою, то я не знатиму, як трудитися в Твоїй винниці, і вкінці зраджу Твої справи, замість зробити їх успішними... Ісусе, Ісусе-Любове, спомагай завжди Свою бідну, малу обручницю і носи її завжди в Своїх раменах." І Ісус це робив, поки не забрав її душу до вічного життя.

23 грудня

Святі МУЧЕНИКИ КРИТСЬКІ

Коли римський цісар Декій приказав переслідувати християн, то багато з них прославили Христа мученицькою смертю на острові Криті. Передові між ними були т. зв. Критські Мученики, які називалися: Теодул, Сатурнін, Євпор, Євніміян, Зотик, Клеомен, Агатон, Василід і Єварист.

По ув'язнені їх за віру в Ісуса Христа погани насамперед били їх, обкидували камінням і держали в тюрмі, а опісля завели їх на старостинський суд у столиці Ґортині.

Як тільки Христові слуги стали перед старостою, він приказав їм принести жертву поганському божкові Юпітерові, що його почитали критські погани. Коли ж побожні християни спротивилися цьому наказові, хотіли присутні погани кинутися на них і порозривати їх на кусні. Староста не дозволив на те, але сам казав жорстоко мучити їх. Свою муку терпіли християни з радістю. Коли поганська юрба стала намовляти їх, щоб вони звільнилися від муки приносом жертви їх поганським божкам, безбоязні Христові борці відповіли: "Ми християняни, ми готові скоріш тисячу разів умерти!"

Розлючена мужністю св. християн юрба почала гукати на мучителів, щоб вони ще гірше мучили їх, але мучені ні на хвилину не захиталися в своїй вірності Христові. Тоді староста, побачивши свою безсильність, казав убити їх мечем.

Коли сторожі вели св. мучеників на смерть, то вони дорогою молилися за себе й усіх людей, а передусім за навернення земляків-поган до Христової віри.

Тіла замучених поховали побожні християни спочатку в Ґортині, а згодом перевезли їх до Риму. Коли 458 року від-

бувався на Криті крайовий собор, то Отці, які були на соборі, написали листа до цісаря Лева І з заявою, що завдяки опіці св. Критських Мучеників їх острів був захоронений від єресі.

Св. Критські Мученики пролили свою кров за Христову віру 250 року.

24 грудня

Свята ЄВГЕНІЯ

Св. Євгенія згинула за віру в Ісуса Христа в Римі. Вона була похована на цвинтарі Апроніяна, де згодом поставили на її честь церкву-базиліку.

Певних вістей про її життя не маємо, тільки передання представляє св. Євгенію як дівицю, що, переодягнувшись у чоловічу одежу, вступила до манастиря, де стала навіть ігуменом. По ріжних надзвичайних пригодах вона була зарубана мечем приблизно 257 року.

25 грудня

Свято ХРИСТОВОГО РІЗДВА

У своїй превеликій любові Бог створив людей, щоб їх зробити учасниками Свого вічного щастя. Коли ж через первородний гріх прародичів Адама й Еви всі люди втратили право до вічного щастя; Бог обіцяв післати їм Спасителя, що мав поєднати людей з Богом та привернути їм право до неба.

Першу обітницю післати людям Спасителя дав Бог уже Адамові й Еві в раю, коли при них сказав до вужа-диявола: "І положу ворожнечу між тобою і Жінкою, і між насінням твоїм і насінням Її, Воно зітре тобі голову." (Бут. 3:15). Цією обітницею Бог заповідав, що Пресв. Діва Марія породить Спасителя і Він визволить людський рід з-під влади диявола, який через первородний гріх здобув великий вплив на людей. Ці Божі слова були першою радісною вісткою про Спасителя.

Свою обітницю післати людям Спасителя Бог згодом часто відновляв. Побожному патріярхові Авраамові заявив Бог: "І зроблю тебе народом великим... і благословенні будуть у тобі всі племена землі." (Бут. 12: 2-3). Обітницю, дану Авраамові, повторив Бог опісля Ісаакові, Якову й цареві Давидові. Давидові звістив пророк Натан, на Боже доручення, що один з його нащадків буде Божим Сином і заснує вічне царство: "А як сповниться твій час, і ти спочинеш зі

своїми отцями, то Я призначу потомство твоє по тобі, що вийде з твого тіла, твоїм наступником, і вчиню довговічним твоє царство. Він збудує дім моєму імені, і Я закріплю Його царський престіл навіки." (2 Кн. Цар. 7:12).

Згодом, надхненні Богом пророки раз-у-раз промовляли до жйдівського народу та своїми пророцтвами про Спасителя приготовляли людство на Його прихід. Пророк Міхей передрік, що Спаситель народиться в Вифлеємі: "І ти, Вифлеєме,

"І СТАЛОСЬ, ЯК БУЛИ ВОНИ ТАМ, СПОВНИЛИСЬ ДНІ... І ПОРОДИЛА СВОГО СИНА ПЕРВЕНЦЯ І СПОВИЛА ЙОГО І ПОЛОЖИЛА В ЯСЛА, БО НЕ БУЛО ДЛЯ НИХ МІСЦЯ В ГОСТИННИЦІ. І БУЛИ ПАСТИРІ В ЦІЙ СТОРОНІ... І ОСЬ АНГЕЛ ГОСПОДЕНЬ СТАВ ПЕРЕД НИМИ... І СКАЗАВ... ЗВІЩАЮ ВАМ ВЕЛИВУ РАДІСТЬ... — БО НАРОДИВСЯ ВАМ СЬОГОДНІ СПАС... І ПІШЛИ ПОСПІШНО І НАЙШЛИ МАРІЮ І ЙОСИФА І ДИТЯТКО, ЩО ЛЕЖАЛО В ЯСЛАХ..." (Лука II, 6-16).

ти, Євфрато, хоч ти малий між тисячами в Юдеї, але з тебе вийде мені Той, що має бути Володарем в Ізраїлі, а Його народини від початків, від днів вічности." (5:2). Пророк Єремія передрік, що Спаситель походитиме з дому царя Давида: "Ось надходить час, говорить Господь, і збуджу Давидові праведного Паростка, що володітиме як Цар, і буде мудрий, і чинитиме суд і справедливість на землі." (23:5). Через пророка Ісаю Бог обіцяв нам: "Оце дасть вам сам Господь знак: Ось невинна Дівиця зачне в лоні, та й породить Сина, і дадуть Йому ім'я Емануїл (з нами Бог)". (7:14). Крім цього, в зв'язку з приходом Спасителя, інші пророки пророкували про Предтечу, нову зорю, поклін трьох царів з дарами, вбиття дітей, втечу Спасителя до Єгипту та поворот з того краю.

Щоб приготовити людський рід на прихід Спасителя, Бог вибрав собі жидівський, тобто ізраїльський нарід, і Сам приготовляв його на прихід обіцяного Відкупителя людства. Ізраїльтяни були потомками патріярха Авраама. Хоч Бог приготовляв на прихід Спасителя один нарід, то при кожній новій обітниці послати Спасителя зазначував, що Він ущасливить усі народи. Бог приготовляв вибраний нарід на прихід Спасителя таким чином, що досвідчав його тяжко, надавав йому суворі закони, робив серед нього численні чуда і поучував його через пророків, які розбуджували щораз сильнішу тугу за майбутнім Спасителем.

Інші народи землі приготовляв Бог на прихід Спасителя-Месії частинно через вибраний нарід і чесних людей, а частинно надзвичайним способом, як наприклад: трьох мудреців через зорю, сотника Корнилія через ангела. Через те зроджувалася туга за Спасителем і між поганами.

Заки Бог зіслав Спасителя, то допустив, що всі народи попали в велику тугу, а це в тій цілі, щоб усі затужили за Спасителем і тим охотніше Його прийняли. Між жидами панував найбільший релігійний роздор між трьома релігійними сторонництвами. Багаті садукеї не вірили в позагробове життя; фарисеї виконували назверх дуже точно всі релігійні приписи, але внутрі були повні облуди; ессенці найліпші з них, жили в відокремленні від світу і вели суворе життя. Серед поган, не зважавши на великий розквіт філософії, панувала повна несвідомість у справах релігії, а водночас надзвичайна неморальність. Поганських божків було в них так багато, що годі було всіх вичислити. Часто почитали своїх богів злочинами і складали їм навіть людей у жертві. Однак багато

поган були свідомі свого великого занепаду і тужили за рятунком. Грецький філософ Сократ висказав надію, що з неба зійде якийсь посередник і дасть людям правдиву науку про обов'язки до Бога й людей. Римський поет Горацій скаржився в одній пісні на домашні війни і благав: "Прийди, нарешті, Сину взнеслої Дівиці, останься довго посеред Свого народу і не скоро вертайся до неба. Май уподобу в тім, що Тебе називатимуть Отцем і Царем." Людство перед приходом Спасителя було подібне до хворого, що, мучений стражданням, бажає лікаря, або до людини, яка впала в яму й оглядається за поміччю, бо сама не в силі видобутися з неї. Бог допустив такий упадок людей, бо люди, які знаходяться в нужді, вражливіші на діяння Святого Духа і по своєму наверненні служать Богові багато ревніше.

Коли настав призначений Богом час і Спаситель світу мав народитися на землі, почали діятися ріжні чудесні події. Насамперед післав Бог архангела Гавриїла до священика Захарії і сповістив його, що його жінка Єлисавета породить сина, св. Івана Предтечу, який буде пророком Вишнього й приготовлятиме жидівський нарід на прихід обіцяного Спасителя-Месії. Шість місяців пізніше післав Бог архангела Гавриїла до Пресв. Діви Марії в Назареті, вибраної на Матір Спасителя, з повідомленням, що вже має народитися обіцяний Месія. Про цю подію так оповідає св. євангелист Лука:

"Шостого ж місяця післав Бог ангела Гавриїла в місто галилейське, зване Назарет, до Діви, зарученої чоловікові, на ім'я Йосиф, з Давидового дому; і ім'я Діви Марія.

І прийшовши ангел до Неї, сказав: Радуйся, повна ласки, Господь з Тобою; благословенна Ти між жінками. Вона ж, побачивши його, затривожилася його словами та й подумала, що це було за таке поздоровлення. І сказав Їй ангел: Не бійся, Маріє, бо Ти знайшла ласку в Бога. І ось зачнеш у своїй утробі, і народиш Сина та й назвеш ім'я Йому Ісус. Цей буде великий, і назветься Сином Вишнього, і дасть Йому Господь Бог престіл Давида, Його отця; і царюватиме Він над Якововим домом по віки, і Його царству не буде кінця.

Сказала ж Марія до ангела: Як це станеться, коли я не знаю чоловіка? І промовивши ангел, сказав Їй: Святий Дух найде на Тебе і сила Вишнього отінить Тебе; тому й Те, що народиться святе, зватиметься Божим Сином. І ось Єлисавета, твоя родичка, вона теж зачала сина в своїй старості, і це шостий місяць тій, що її звуть неплідною. Бо не буде неможливе в Бога всяке слово. І сказала Марія: Це я Го-

сподня слуга, нехай станеться мені згідно з твоїм словом. І відійшов від Неї ангел.

Уставши ж Марія в ті дні, пішла з поспіхом у підгір'я, в юдейське місто; і ввійшла в Захаріїн дім та привіталася з Єлисаветою. І сталося, як почула Єлисавета Маріно вітання, кинулася дитина в її утробі; і наповнилася Єлисавета Святим Духом, і промовила великим голосом та й сказала: Благословенна Ти між жінками, і благословенний плід твоєї утроби. І звідкіля мені те, що прийшла до мене Мати мого Господа? Бо ось, як дійшов голос Твого вітання до моїх ушей, кинулася з радости дитина в моїй утробі. І благословенна Ти, що ввірувала, бо сповниться те, що сказано Тобі від Господа.

І сказала Марія: Величає моя душа Господа, і зрадів мій дух у Бозі, моїм Спасителі. Що споглянув на покору своєї слуги: оце бо від сьогодні зватимуть мене щасливою всі роди, бо вчинив мені велике Сильний, і святе Його ім'я. І Його милосердя від роду до роду на тих, що бояться Його. Учинив силу Своєю рукою, розсипав гордих у думках їх сердець; поскидав могутніх із престолів, і підняв догори покірних; голодних наповнив добрами, а багатих відіслав упорожні; прийняв ізраїля, свого слугу, згадавши милосердя, як говорив нашим батькам, Авраамові і його сімені по віки.

Перебула ж Марія з Єлисаветою три місяці та й вернулася до свого дому."

По повороті в Назарет стрінула Марію прикра несподіванка. Її обручник Йосиф, який вижидав того дня, коли вже зможе ввести Її, як свою наймилішу дружину, в свій дім, завважив, що Марія знаходиться в поважнім стані й вижидає народження дитини. Тому, що він нічого не знав про з'яву архангела Гавриїла та що Марія, силою Всевишнього, стала Матір'ю Спасителя, він надзвичайно стурбувався і не знав, що має робити. Не мігши знайти ніякого вияснення в такій дражливій справі, "бувши праведним і не хотячи ославити Її, хотів був потайки опустити Її. Та як він про це думав, явився йому в сні ангел Господень, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бійся взяти до себе Марію, свою жінку; бо що в Ній зачалося, походить від Святого Духа. І народить Вона Сина, і даш Йому ім'я Ісус; бо Він спасе Своїх людей від їхніх гріхів. Усе ж це сталося, щоб справдилося, що говорив Господь через пророків, кажучи: Ось Діва матиме в утробі, і народить Сина, і дадуть Йому ім'я Емануїл, що в перекладі визначає: З нами Бог. Тоді Йосиф, проки-

"...І ЗАРАЗ ЯВИЛАСЬ З АНГЕЛОМ БЕЗЛІЧ НЕБЕСНОГО ВОЇНСТВА, СЛАВ'ЯЧИ БОГА Й КАЖУЧИ: СЛАВА НА ВИСОТАХ БОГОВІ, А НА ЗЕМЛІ МИР, МІЖ ЛЮДЬМИ БЛАГОВОЛІННЯ." (Лука II, 13-14).

нувшись зі сну, зробив так, як Господній ангел приказав йому, і взяв до себе свою жінку." (Мат. гл. 1). Так проминуло їм на молитві й праці шість місяців спокійного й щасливого життя, злученого безперервно з Богом.

Коли дні вижидання народження Спасителя в Марії вже виповнялися, римський цісар Авґуст видав приказ перечислити населення всіх країв, приналежних до римської держави. До цих країв належала й Палестина, батьківщина Йосифа й Марії, де переписом займався залежний від Риму цар Ірод. Старим звичаєм, числено людність по поколіннях, родах і родинах, тому голова кожної родини мусів удатися до запису до місцевини походження свого роду. Цісарський приказ викликав у жидів велике обурення, бо це вдаряло по їхніх національно-політичних почуваннях, як колись незалежної нації. Але Йосиф і Марія прийняли це розпорядження спокійно й терпеливо, бо знали, що все походить від Бога та що Спаситель має народитися якраз у тім Вифлеємі, куди їм треба було вдатися до запису. Приготовивши отже все потрібне до подорожі, вони незабаром пустилися в дорогу до Вифлеєму. Марія була обов'язана теж зголоситися до перепису, як остання зі свого роду.

З поспіхом та всіма дорогами їхали старі ізраїльські роди до місць свого призначення, зберігаючи давні звичаї, що їх вимагало їхнє становище й достоїнство. Марія й Йосиф відбували подорож повільно й покірно, серед ріжних прикрощів, бо все діялося в місяці грудні, коли в Палестині бувають нагальні вітри й зливи, злучені нераз із докучливим холодом. Марія, заслонена густим серпанком, сиділа на мулі, що його Йосиф вів обережно гірськими стежками. Ця подорож тривала приблизно півчверта дня. Дорога вела, мабуть, через долину Ездрелон, опісля через рівнину Самарії, а за Єрусалимом підіймалися на узгіря Рефаїм. Колись, як сюди проїжджав цар Соломон до своїх городів в Етан, то їхав на позолочених каритах, в товаристві своїх дворян. Сьогодні достойніші від Соломона особи відбували свою подорож зовсім незамітно й скромно. Недалеко цих царських городів Етан, на протилежній височині серед садків і винниць, лежало мале королівське місто Вифлеєм. У стіп узгір'я простягалися зелені луки, де паслися стада кіз і овець. Саме місто було на горбочку і спускалося ще вдолину на захід. Там знаходилася майбутня печера Христового Різдва на тім місці, де сьогодні підіймається догори церковна баня.

Сонце хилилося до заходу, коли Йосиф і Марія наближалися до Вифлеєму, прямуючи до міської гостинниці. Такі гостинниці-заїзди були забудуваннями, що в них подорожній міг знайти дах над головою й воду, а про все інше мусів подбати сам. Але Йосиф і Марія не мали щастя з нічлігом. Коли вони прибули в Вифлеєм, то всі заїзди були вже переповнені людьми. Тому, що Марії треба було конечно окремого, спокійного кутка, то Йосиф пробував конче знайти яку кімнатку в своїх кревних чи й чужих людей, але без успіху. Хоч-не-хоч, вони мусіли виїхати поза місто та приміститися в одній печері, яка була перероблена на стаєнку. Тут стояв колись Давидів замок, і ці печери служили за стайні його худобі. На Сході такий нічліг у печері був звичайною річчю, але в цім випадку ця печера робила прикре враження. Марія й Йосиф походили з царського роду, були найсвятішими людьми й родичами Месії, що до Нього належав не тільки ввесь Ізраїль, але й цілий світ. На прийняття Божого Сина й пишної царської палати було замало, а тим часом Йосиф і Марія могли приготовити Йому найубогіше місце в цілому Вифлеємі. Одначе, не зважавши на своє прикре положення, вони були обоє терпеливі й спокійні та з великою любов'ю годилися з Божою волею. Тим вони були якнайбільше наближені до духа самого Спасителя, що хотів народитися в великім убожестві й далеко від руху великого світу, зовсім незнаний, наче б то Його прихід був зовсім припадковий та без найменшого значення для людей.

Коли вже запала ніч, серед її тіней зійшло Світло світу на землю. Марія народила Спасителя. Це народження не було для Пресв. Діви несподіванкою. Щобільше, воно було приспішене її молитвами, тугою й гарячим бажанням побачити лице Божого Сина. Святу ніч Христового народження Марія провела, без сумніву, на сердечній молитві. Колись Вона такою молитвою й тугою за Спасителем спровадила Божого Сина з неба до Свого лона, а цієї різдвяної ночі зі свого лона на світ. Підо впливом Святого Духа, Її молитва була наснажена такою сильною любов'ю, що Їй не могло опертися Пресв. Серце й Її Сина. Під час найвищого любовного захоплення Марії, опустив Її лоно і спочив на крайчику її одежі, чистіший від свіжого снігу, кращий від Божого ангела, новонароджений Божий Син, Її наймиліше Дитя. Святе Немовлятко дивилося на Марію поглядом повним маєстату живого Бога, глибини безмежної людської мудро-

сти, поваги Судді світу, тихого смутку людського Спасителя, краси й чару дитини, як теж із милою усмішкою сина, що був водночас Її Богом, Творцем, останньою ціллю та причиною Її радощів і всього щастя. Боже Дитя глянуло на Марію, опісля почало плакати та простягнуло до Неї Свої рученята, наче б просило, щоб Вона прийняла Його, опущеного Бога на цім світі. Марія побачила це, припала навколішки біля Його стіп та стала голубити їх у дусі богопочитання, любови й співчуття. Одночасно з великим зворушенням пригорнула Його до свого лона, щоб перший раз послужити Йому ніжною материнською послугою. Вона не могла досить надивитися на красу Його обличчя, а вдивляючись у Нього, ставала щораз чистішою, святішою, більш подібною до свого Бога. Опісля повила Його пеленками й по хвилині сумовитої непевности, повністю згоджена з Божою волею, зложила Його на сіні в яслах.

Згодом прикликала Марія Йосифа, який з пошаною й радістю глянув перший раз на Божого Сина в людському тілі та віддав Йому з любов'ю поклін богопочитання. Ласкавий погляд Божого Дитяти наповнив душу Йосифа такою повнотою любови й мудрости, що зробила його на все життя здібним до важливого уряду Спасителевого опікуна. Тоді вже обоє з Марією стали прославляти Бога за все, що бачили й пережили. Одночасно зростала їхня обопільна пошана й любов.

Під час цього Спаситель видимо зайняв у посідання землю та став відразу виконувати обов'язки уряду Відкупителя світу. Він приніс у дарі небесному Отцеві свою ранішню молитву, відновив пожертвування Себе самого з обітницею, що Він відзискає для Нього землю і заснує царство, в якому не буде кінця Божій славі. Як казав псалмопівець Давид: "Доти не ввійду в житло свого дому або ляжу на ложе своєї постелі, доти не дам спати своїм очам, і дрімати своїм повікам, доки не знайду Господеві місця, осідку для Бога Якова." (Пс. 131). Своїми думками обіймав Спаситель також Марію, Йосифа й усіх нас, своїх братів по крові. Назверх, Спаситель з'являється в виді слабосилого Дитяти, але внутрі нема в Нього ніякої несвідомости, немочі й дитячого безсилля, тільки могучість і багатогранна, всесвітня діяльність, притаманна богочоловічому життєвому званню Спасителя людського роду.

Свята й благословенна ніч народження Спасителя світу принесла Йосифові й Марії ще одну радість. Згадує про неї

св. євангелист Лука: "І були в тій стороні пастухи, що чували й держали нічну сторожу коло свого стада. І це ангел Господній став перед ними, і ясність Господня осіяла їх; і злякалися великим страхом. І сказав їм ангел: Не бійтесь, бо це звіщаю вам велику радість, яка буде всім людям: Що народився вам сьогодні Спас, це є Христос Господь, в Давидовім місті. І це вам знак: Знайдете Дитя, повите пеленками й лежаче в яслах. І зараз з'явилося з ангелом множество

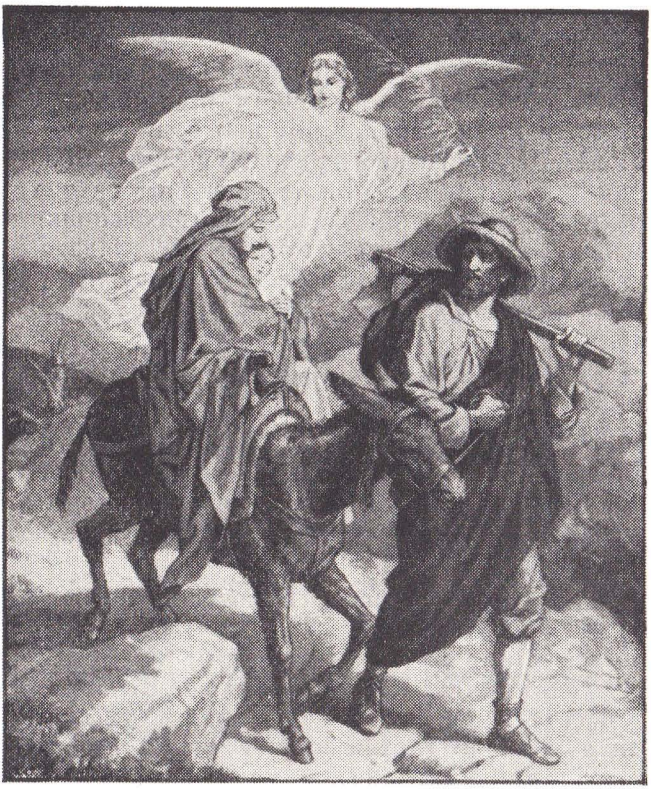

"...АНГЕЛ ГОСПОДЕНЬ ЯВИВСЯ У СНІ ЙОСИФОВІ ТА Й СКАЗАВ: УСТАВАЙ, ВІЗЬМИ ДИТЯ І ЙОГО МАТІР І ТІКАЙ У ЄГИПЕТ... БО ІРОД ШУКАТИМЕ ДИТЯТИ ЩОБ ПОГУБИТИ ЙОГО. І ВІН УСТАВ, УЗЯВ ДИТЯ І ЙОГО МАТІР У НОЧІ І ПОСПІШИВ ДО ЄГИПТУ. І БУВ ТАМ ДО ІРОДОВОЇ СМЕРТИ..." (Мат. II, 13-15).

небесного вояцтва, що хвалило Бога, кажучи: Слава на висоті Богові, а на землі мир людям доброї волі. І сталося, коли відійшли від них на небо ангели, пастухи говорили один до одного: Ходім у Вифлеєм і подивімся на слово, що сталося, що його нам явив Господь. І пішли з поспіхом і знайшли Марію та Йосифа, і Дитя лежаче в яслах. І побачивши, пізнали слово, що їм сказано про це Дитя. І всі, що чули, дивувалися і тому, що говорили їм пастухи. А Марія зберігала всі ті слова та порівнювала в своїм серці. І вернулися пастухи та прославляли й хвалили Бога, за все, що чули й бачили, як було їм сказано." (Лук. 2:2-20).

Ті дивні нічні відвідини принесли Марії й Йосифові велику радість, бо вони були великим признанням і почестю для Божого Дитяти й Марії. Крім цього ця подія ще збільшила віру Марії й Йосифа в новонародженого Божого Сина. За це вони полюбили пастухів та дивилися на тих простих людей, наче на Божих послів, що на них спочив промінь слави превічного Слова та які були гідні оглядати св. ангелів і слухати чудових звуків небесного співу.

У печері не могла св. Родина перебувати довго. По народженні Спасителя св. Йосиф таки знайшов приміщення в місті, а одночасно й якусь працю, щоб заробити на щоденний прожиток родини.

Восьмого дня по народженні Божого Дитяти відбувся обряд обрізання й надання Спасителеві імени Ісус, а сорокового дня пожертва Божого Сина в єрусалимській святині та несподівана зустріч із праведним старцем Симеоном і пророчицею Ганною.

Після пожертвування Ісуса в святині, вернувся Йосиф з Ісусом і Марією в Назарет. (Лук. 2:39). Але незабаром вони знову вернулися в Вифлеєм з тим наміром, щоб тут оселитися напостійне. Місто Вифлеєм, це було місце народження Спасителя і знаходилося недалеко від Єрусалиму. Мабуть та думка, що Божий плян є такий, щоб Ісус виростав у місті свого народження та близько єрусалимської святині, вплинули на те переселення. У Вифлеємі Йосиф далі працював, як тесля, а Божа Мати піклувалася Ісусом і всім домашнім господарством.

Коли св. Родина мешкала вже принаймні рік у Вифлеємі, несподівано прибули до Єрусалиму невідомі мудреці зі Сходу та стали розпитувати про місце народження жидівського Царя. Вони розповідали, що в своїй батьківщині вони поба-

чили Його зорю, тому прибули сюди, щоб Йому поклонитися.

У місті Єрусалимі закипіло. Цар Ірод, почувши таку новину, не знав, що робити. Люди затривожилися, побоюючись, що можуть статися якісь прикрі події. В своїм заклопотанні Ірод звернувся до Високої Ради з запитанням, де мав Месія народитися. Одержавши відповідь, що в Вифлеємі, подав її до відома мудрецям та спрямував їх туди. Одночасно доручив їм, щоб, розвідавшись про все, вернулися до нього та подали йому певну вістку, бо й він, як казав, хоче поклонитися новонародженому Цареві. Коли мудреці пустилися в дорогу до Вифлеєму, то їм знову показалася чудесна зоря і завела їх аж до того домику, що в ньому мешкала тепер св. Родина.

Країна, з якої походили мудреці, лежала на схід від Юдеї. Ці мудреці могли бути в своїй батьківщині удільними князями. Вони знали св. книги. Їм було відоме якесь Боже об'явлення, що коли на небі появиться надзвичайна зоря, то це знак, що в ізраїльському краю народився Цар. Тоді вони мають відшукати Його і Йому поклонитися. Ця зоря з'явилася на небі саме тоді, коли народився Спаситель. Ті мудреці, яким було відоме значення з'яви надзвичайної зорі, вважали за завдання свого життя йти за тим знаком. Зоря завела їх до Ісуса-Спасителя. Скільки було тих мудреців-царів, ми певно не знаємо.

Коли вони прибули до Вифлеєму, легко знайшли місце перебування Дитятка, що Його, наче огненним пальцем показала зоря. Вони задержалися, мабуть, з верблюдами й службою в міській гостинниці-хані, і вислали післанців до св. Родини з запитанням, чи можна їм прийти й поклонитися Дитятку. Одержавши приязну відповідь, пішли мудреці до того домику, що в нім тепер мешкала св. Родина. За ними прислуга несла дарунки, бо на Сході був такий звичай, що до царя треба було приходити з дарами.

Божа Мати вижидала мудреців з Дитятком на руках. Коли вони наблизилися і побачили Дитя, то похилилися лицем до землі і з глибокою вірою, пошаною й покорою, а одночасно з великою радістю віддали Йому поклін. Ті мудреці були мужами великого духа. Їх не бентежило те, що ніхто в Єрусалимі не знав про Дитятко, не жахалися простоти й убожества, що ними було Дитя оточене в Вифлеємі; вони ішли тільки за голосом своїх простих сердець

і живої віри. Вони стали християнами і християнську віру занесли до своєї батьківщини.

Коли мудреці віддавали Дитятку поклін, то слуги, по східньому звичаю, розстелили килими і на них поклали скриньки, що з них опісля самі мудреці виймали дарунки та жертвували їх новонародженому Цареві. Жертвували мудреці Ісусові золото, кадило й миро, що виражали їх віру, любов і пошану, а водночас вказували таїнственно, що Ісус, це Бог, Цар і Спаситель. Разом зі своїми панами, віддали поклін Ісусові й Марії також їх слуги.

Ісус дуже ласкаво прийняв ті дари. Він розумів символічне значення їх, тому зі Свого боку щедро наділив мудреців і їх слуг багатими ласками та поблагословив їх як перших посланців поганського світу.

Віддавши поклін, мудреці ще якийсь час перебували на розмові з Божою Матір'ю й св. Йосифом, які оповіли їм ріжні подробиці про народження Ісуса. Опісля, з серцем повним вдячности й радости, попрощали Ісуса, Марію і Йосифа та пустилися в поворотну подорож до свого краю. Не вступали одначе до Ірода, бо вночі одержали в сні від Бога пересторогу, щоб обминути Єрусалим, бо Ірод вирішив убити Дитятко, що в Нім він добачував суперника, небезпечного для його царської влади. Все те, що мудреці бачили й пізнали, вважали собі за велику нагороду за всі труди своєї подорожі. Вони були щасливі, що виконали головне завдання свого життя.

Ці відвідини мудреців зготовили велику радість Марії й Йосифові. Для них було приємно дивитися на таке відзначення Божого Дитяти. До Його стіп прибула мудрість Сходу, щоб у немовлятку звеличати Божу мудрість. Як могутньо й славно об'явилася тут царська достойність сповидно немічної Божої Дитини! Тільки-но прийшло на світ, а вже почало царювати. Воно вбоге, а збирає скарби, з далеких країн прикликає до Себе слуг і почитателів. Небо й земля Йому послушні, а саме Його ім'я та народження тривожить ворогів. Цей поклін мудреців, це Тавор Ісусового дитинства.

Коли ми розважаємо подію народження Ісуса Христа, нашого Спасителя, то ми повинні добре збагнути значення цієї першої Його появи на землі. Ця поява є виявом Його духа й тих головних засад, що на них мало спиратися все Його життя й навчання. А всі подробиці Його появи були Ним самим від віків передбачені й вибрані.

Щодо першої видимої появи Спасителя на землі, то во-

"І ВСІ, ХТО ПОЧУВ, ДИВУВАЛИСЬ ТОМУ, ПРО ЩО РОЗКАЗУВАЛИ ЇМ ПАСТИРІ. А МАРІЯ ЗБЕРІГАЛА ВСІ СЛОВА ЦІ, РОЗВАЖУЮЧИ В СВОЇМ СЕРЦІ... ДИТЯТКО Ж РОСЛО Й УКРІПЛЯЛОСЬ ДУХОМ, І БОЖА БЛАГОДАТЬ БУЛА НА НЬОМУ." (Лука II, 18-19, 40).

на відбулася згідно з попереднім заповідженням, тобто в місті Вифлеємі, по відбудуванні Єрусалиму та в дусі послуху державному розпорядкові.

Прийшов Божий Син на світ не в лячнім старозавітнім маєстаті, серед грюкоту громів і блискавиць, але як миле Дитя, що всіх захоплювало своєю надземною красою. Це захоплення Божою Дитиною відновляється й досі в усім християнськім світі, а передовсім між дітьми, скільки разів св. Церква закликає їх до різдвяних ясел, що в них лежить Ісус-Дитя.

Появився Спаситель на землі в великім убожестві й укритті. Його вбожество було велике, бо в вифлеємській печері не було ніяких достатків і вигід. Це вбожество приготовив і вибрав Ісус добровільно, бо добровільне вбожество мало бути однією з признак Спасителевого духа. Його прихід на землю був прихований від урядових і передових людей. Крім Марії й Йосифа, тільки вбогі пастухи прибули привітати Ісуса, хоч Він був Творцем світу й Спасителем всього людського роду. Темна ніч, холод опущеної печери, тверде сіно й ясла доповняли картину вбожества й укриття, що супроводжали Христове народження.

Але одночасно народження Спасителя було також славне. Він народився в чудесний спосіб із Непорочної Дівиці, силою діяння Святого Духа, так як це заповіли наперед Божі пророки. Лежачи в убогих пеленах у жолобі, Він одночасно прибирає ангелів у небесну ясність та посилає їх до пастухів з веселою новиною про Своє народження. Прийшов Спаситель як князь миру, щоб принести мир народам, родинам, людським душам. "Царству Його й мирові Його не буде границь." (Іс. 9:7). Його ім'я записане урядово під час державного перепису, як нащадка царя Давида. І взагалі, цілий перепис відбувся з Божої волі, в зв'язку з приготованим народженням Спасителя-Месії в царському місті Вифлеємі.

Хоч назверх ми бачимо в вифлеємському вертепі тільки немічне Немовля, то в Його душі б'є могутнє, Боже життя. Його сон є повною свідомістю; Його сльози щирим співчуттям для нас; Його мала ручка керує світом; Його мовчазні уста судять душі; Його слабенький віддих гасить життя царів; з Його серця підіймається найкраща жертва богопочитання й прослави Бога. Ісус, лежачи в жолобі, був у безперервнім зв'язку зі Своїм небесним Отцем, Пресв. Матір'ю, св. Йосифом і з кожним з нас. Він думав про нас і готував нам вічне щастя.

Поява Спасителя світу в хвилині Різдва у виді малого Дитяти, що плаче, приймає поживу й спить, було знаком, що Божий Син дійсно став людиною. Він наш правдивий брат по крові.

Народження в убожестві, пониженні й укритті є для нас наукою новонародженого Спасителя, що справжнє щастя не лежить у багатстві, славі й розкошах, бо як би так було, то б Спаситель був Собі це вибрав. Темрява різдвяної ночі, холод, сіно й тверді ясла подають нам важливе поучення, що треба покутувати і вправлятися в самозреченні, щоб захоронитися перед гріхом, чи сплатити свій гріховний довг. Вифлеємські ясла, це Христова катедра, що з неї Він об'являє всім Свого духа й прикмети всього Свого пізнішого життя, як Спасителя людського роду. Початок Христового життя на землі зовсім подібний до кінця Його життя на хресті. Вбожество, пониження і страждання нерозлучно зв'язані з життям Спасителя з дня Його народження аж до самої смерти.

Одночасно засвідчує новонароджений Спаситель, що Він правдивий, всемогутній Бог. Убожеством, пониженням і стражданням людина не може тут мати успіху. Але Бог, що Йому не треба успіху ні земного багатства, ні слави, ні сили, може Своїм убожеством, пониженням і самозреченням робити чуда. І вбогий Спаситель їх робив. Скільки чудес зробив Ісус убогими яслами! Ними Він захоплював цілі сторіччя багато людських душ, які покидали світ і йшли на пустиню чи в манастир, щоб в убожестві, пониженні, терпінні й укритті служити тільки Богові й людським душам. На Христовім убожестві поставали цілі Чини, що жили духом убогого вифлеємського вертепу. Мільйони людей погордили світовим багатством, славою й розкошами та пішли наслідувати вбоге, терпляче й приховане Дитя в Вифлеємі. В світі заіснувала найвища наука наслідування вбогого, покірного й розп'ятого Спасителя. Це єдина наука, що в силі зробити людину повністю й вічно щасливою. Зокрема народження Божого Дитяти піднесло значення дитини, збільшило любов до неї та скерувало життєвий хід багатьох дітей до Господнього вівтаря, щоб зробити кожне з них, через християнське священство, другим Христом. Вплив вифлеємських ясел з Ісусом-Дитятем триває й досі. І він триватиме, доки на землі житимуть люди.

Таким чином перший виступ Спасителя на землі відповідав повністю Його Особі й цілям Його приходу. Цей ви-

ступ у вифлеємському вертепі був повний глибокого значення, ласки й чару, як про це говорив св. пророк Ісая: "Хлоп'ятко народилося нам, Син даний нам; влада на Його раменах, а дадуть Йому імена: Дивний, Порадник, Бог кріпкий, Отець майбутнього віку, Князь миру. Царству Його й мирові Його не буде границь; на Давидовім престолі й царстві Він сяде, щоб утвердити та закріпити його судом справедливости відтепер повіки." (9:6-7). Все значення появи Спасителя в вифлеємському вертепі висказали небесні ангели у славній різдвяній пісні-коляді, коли над вифлеємськими полями заспівали перший раз: "Слава Богу на висоті, а на землі мир, між людьми благовоління." (Лук. 2:14).

26 грудня

Собор ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

У перший день різдвяних свят наша св. Церква закликає нас, щоб ми звеличували Ісуса Христа як новонародженого Спасителя всього людського роду.

Наступного дня, за покликом Церкви, ми повинні разом, цілим собором, віддавати честь і поклін Пресв. Діві Марії, Матері Божого Сина й нашого Спасителя. Йдучи за думкою Церкви, ми своїми очима оглядаємо молоденьку матір, що в убогій стаєнці повиває простими пеленками свою дитину. Але вірою ми бачимо в убогім вертепі коло жолоба Пресвяту Діву Марію, Непорочну Матір Божого Сина, що Його Вона з любов'ю народила для спасіння наших душ. Вона буде піклуватися Ним і ховати Його для нас, щоб Він опісля божественною наукою й жертвою Свого життя на хресті промостив нам усім дорогу до небесної слави й вічного щастя.

З якою радістю повинні ми спільно й однодушно прославляти ту Пресв. Богородицю, що колись на землі народила нам і виховала Спасителя наших душ, а тепер, як наша небесна Мати й Цариця, молиться за нас і подає нам, і тим, що за них ми молимося, ріжні Божі ласки! Величаймо ж сердечно Пресв. Богородицю постійно й усіма засобами, а передусім молитвою на вервиці й частим приймання на Її честь і радість св. Причастя.

Разом з Пресв. Богородицею прославляємо сьогодні й св. Йосифа, Її праведного Обручника й опікуна, який вірно й жертвенно служив Ісусові й Марії, а одночасно й нашому спасінню.

ПРЕСВЯТА БОГОРОДИЦЯ

Другого дня різдвяних свят св. Церква пригадує нам також, через св. Євангеліє, втечу св. Родини до Єгипту та її щасливий поворот до Назарету. Розважання про прикрі і радісні події в житті св. Родини, що їх Вона завжди переживала згідно з Божою волею, подають нам те поучення, що як ми будемо завжди злучені з Богом, так як Марія і Йосиф були злучені з Ісусом Христом, то ми зможемо спокійно пережити й найбільше горе та діждатися ясних і кращих днів.

Щасливі будуть ті наші родини, які кожного дня проситимуть св. Родину, щоб опікувалася ними, а одночасно будуть старатися про те, щоб своє родинне життя зробити подібним до життя св. Родини в Назареті.

26 грудня

Святий ЙОСИФ ОБРУЧНИК

Найбільшим святим із усіх мужів, які жили досі на землі, був св. Йосиф, опікун Ісуса Христа і обручник Пресв. Богородиці. Мільйони християн-католиків, які в усіх сторонах світу з любов'ю величають, найсвятішу з усіх людей, Непорочну Діву Марію, щораз то загальніше й сердечніше почитають тепер також і св. Йосифа, надзвичайного Божого вибранця і великого вгодника. Покірний колись тесля з Назарету втішається сьогодні більшою славою, ніж усі ангели й святі, і займає в Христовій Церкві перше місце після Пресв. Богородиці, Цариці неба й землі.

Таке велике вивищення й надзвичайне почитання св. Йосифа започаткував сам Бог, що перед віками вибрав його на опікуна для свого Сина, Ісуса Христа, та на обручника Божої Матері.

Першу згадку про св. Йосифа знаходимо в св. Письмі:

св. євангелисти Матей (1:1) і Лука (3:21) подають нам його родовід. Цей родовід є засвідченням, що Йосиф народився в Палестині та що походив з роду царя Давида. Одначе це його високе походження не проявлялося нічим назверх з причини великого занепаду та зубожіння Давидового роду.

Свої молоді літа провів Йосиф зовсім незамітно, як звичайна дитина, юнак, а згодом убогий тесля. Але перед Богом він був тим вибранцем, що мав у слушному часі, для добра наших душ, виконати своє надзвичайне завдання законного батька й опікуна Ісуса Христа та обручника-чоловіка Його Пресв. Матері.

До досконалого виконання обов'язків голови св. Родини приготовлявся Йосиф, хоч і несвідомо, щирою й глибокою побожністю. Перед народженням Непорочної Діви Марії не було нікого на землі, хто перевищав би Йосифа любов'ю до Бога і ближніх, духом молитви і стриманости, а зокрема досконалою, посвяченою Богу чистотою. Люди бачили перед собою вбогого й тихого теслю Йосифа, а Бог бачив у нім свого вірного й великого слугу, що допасовував кожний день свого життя до найважливіших слів св. Письма: "Любитимеш свого Господа Бога всім своїм серцем, а свого ближнього, як самого себе." Це був справді великий "син Давида", як його згодом у день благовіщення назвав Божий ангел (Мат. 1:20). Йосифова душа була великою скарбницею Божих ласк і святости. Цією своєю святістю він перевишував усіх святих Старого Заповіту, що його він був останнім представником і мав безпосередньо наблизитися до Особи божественного Спасителя, засновника Нового Заповіту. В Йосифові мала святість його предків дійти до самого вершка та причинитися до здійснення втілення Божого Сина. Був отже Йосиф мужем віри, як Авраам, терпеливости, як Яків, чистоти, як єгипетський Йосиф, мужем по Божій уподобі, як Давид, а мудрости, як Соломон.

Те саме можна сказати про Йосифа й на основі Нового Заповіту, що в ньому він займає виняткове становище. Згадуючи Йосифа перший раз, св. Письмо називає його справедливим (Мат. 1:11), тобто мужем праведним, повним святости, як це вияснюють св. Отці й церковні письменники. Він визначався всіми чеснотами в геройському ступні і був справді з усіх мужів найдостойніший, щоб стати поруч Непорочної Діви Марії, як Її законний чоловік, до послуг Їй самій, а разом з Нею Ісусові Христові, Спасителеві людського роду. Він не знав іще Божих задумів, але він уже був приготова-

ний до виконання кожного нового Божого доручення дотепер ішнім виконуванням Божої волі своєю любов'ю і молитвою, чистотою, працею та походженням з царського роду.

Згідно з Божим пляном, Спаситель світу мав прийти на світ як мале Дитя, а Його Матір'ю мала стати Непорочна Діва Марія, що теж, так як Йосиф, походила з Давидового царського роду. Тому, що її рідня й сусіди не були спроможні зрозуміти таїнственно-дівиче народження Божого Сина силою діяння Святого Духа, без земного батька, а також і тому, що Божому Дитяті і Його молодій Матері треба було довгий час батьківської помочі, опіки, оборони, то Бог вибрав Йосифа, щоб став чоловіком Марії, а одночасно й духовно-законним батьком Ісуса Христа.

Про цей Божий плян ні Йосиф ні Марія нічого не знали і, зайняті своїм життям надзвичайної злуки з Богом, вони про подружжя не тільки що не думали, але навіть, з великої любови до Бога, прирекли Йому провести своє життя в ненарушенім дівицтві.

Одначе можна прийняти за певне, що про це думали їх кревні, а передусім священики, які мали обов'язок чувати над збереженням правного порядку та над удержанням старих родів. Вони пригадали Йосифові й Марії, що вони обоє з роду царя Давида та що, згідно з жидівським законом, єдина дочка вигасаючого роду має обов'язок вступити в подружній стан з одним зі своїм кревних, щоб продовжити існування Давидового роду, а передусім послужити своєму народові в преважливій справі народження Месії, що мав вийти з цього роду. Коли Йосиф і Марія прийшли до переконання, що така Божа воля, вони заручилися. Одначе, згідно зі своїм попереднім обітом, а також у дусі великої покори, що в ній вони вважали себе негідними бути батьками Месії, вони домовилися жити до смерти в досконалій чистоті. Марія мала тоді п'ятнадцять літ, а Йосиф був мужчиною в силі віку, який своєю побожністю, второпністю й трудолюбністю давав запоруку, що їх спільне життя буде спокійне й миле Богові.

Згідно з тодішнім жидівським звичаєм, заручених молодят уважали вже одруженими; властиве одруження, тобто врочисте введення нареченої по заручинах у дім нареченого, було вже тільки зовнішнім признанням і потвердженням відбутих попереду заручин. Коли Йосиф і Марія, по своїх заручинах, вижидали того дня, коли, як законні подруги, мали мешкати разом в однім домі, несподівано сталася подія, яка

злучила їх нероздільно з вижиданим Месією та вложила на них надзвичайні обов'язки батька й матері Ісуса Христа, а одночасно й співробітників Спасителя людського роду. Сталося це якраз три місяці перед народженням св. Івана Хрестителя. Докладне оповідання про цю подію оставив нам св. євангелист Лука. Він пише (1:26-56):

"А шостого місяця посланий був ангел Гавриїл Богом у місто Галилейське, що йому на ім'я Назарет, до Діви зарученої з мужем, якому на ім'я Йосиф, з дому Давида: а ім'я Діви Марія. І коли ввійшов до Неї ангел, сказав, Радуйся, повна ласки, Господь з Тобою. А Вона затривожилася цим словом і подумала, що це за поздоровлення. І сказав Їй ангел: Не бійся, Маріє, бо Ти знайшла ласку в Бога. Це зачнеш в утробі і народиш Сина, і назвеш Його на ім'я Ісус. Цей буде великий, і Сином Вишнього назветься, і дасть Йому Господь Бог престіл Давида, Його Отця; і царюватиме над домом Якова по віки. І Його царству не буде кінця. І сказала Марія до ангела: Як це буде, коли я не знаю чоловіка? А ангел у відповідь сказав Їй: Святий Дух зійде на Тебе і сила Вишнього отінить Тебе: тому й Святе, що народиться з Тебе, назветься Сином Божим. А це Єлисавета, Твоя родичка, і вона почала сина в своїй старості, і це шостий місяць у тієї, що її називають неплідною. Бо не буде неможливе в Бога всяке слово. І сказала Марія: Це я слуга Господня, нехай станеться мені згідно з твоїм словом." По цих словах Марія, діянням Святого Духа, зачала Божого Сина, Ісуса Христа. Водночас вона вирішила відвідати св. подругів Захарію й Єлисавету, які вижидали народження свого сина, та зробити їм усяку можливу послугу.

Про те, що Марія стала Божою Матір'ю та що має народити Месію-Спасителя, Вона нічого не сказала Йосифові. Як звичайно, Вона здавалася з цією надзвичайною справою на Бога, надіючись, що Він сам доведе все діло до кінця. Ховаючи отже велику таємницю в своєму серці, Марія прилучилася до гуртка паломників, які вибиралися до Єрусалиму, і з ними пустилася в дорогу до Аїн Карін, де, згідно з переданням, проживали Захарія й Єлисавета. В їх домі гостювала Марія три місяці.

Коли Марія вернулася до Назарету, то, для потвердження попередніх заручин, мав відбутися ще врочистий весільний обряд, а Йосиф і Марія, вже як законні подруги, мали замешкати разом в однім домі. Несподівано Йосиф завважив, що Марія знаходиться в поважнім стані. Це його надзвичай-

но заскочило й зажурило, бо не знав, що сталося та що має робити. Справу розв'язав сам Бог, посилаючи до Йосифа ангела з потрібним виясненням. Про все те пише св. євангелист Матей:

"Коли Його Мати Марія була заручена з Йосифом, заки ще зійшлися, показалося, що має в утробі від Святого Духа. А Йосиф, Її чоловік, тому що був праведний і не хотів її ославити, рішився потайки її опустити. І коли він це задумав, то ангел Господній явився йому в сні, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, свою жінку; бо що в Ній зародилося, є від Святого Духа. І народить Сина і назвеш Його на ім'я Ісус, бо Він спасе свій нарід від його гріхів... А Йосиф пробудившись, вчинив, як приказав йому ангел, і прийняв свою жінку." (Мат. 2:18-24).

Оці слова св. Письма описують нам перший прилюдний виступ Йосифа. Він поводиться наче ангел, недоступний низьким силам гніву, зависти й мести, які на Сході так сильно вибухають. Ми бачимо в ньому мужа, повного розсудку й небесної мудрости, а передусім великої справедливости, яка навіть тоді, коли є видима основа до підозріння, не дозволяє зле судити про ближніх. Тому зовсім оправдано називає св. Письмо Йосифа праведним, тобто справедливим. Він був гідний стати чоловіком Марії і прибраним батьком Ісуса Христа та головою св. Родини. Ця одна подія виявляє, якою повною чеснот була вже тоді Йосифова душа.

Вістка, що її приніс Йосифові ангел, не тільки роз'яснила всю справу, але теж відразу наповнила його стурбовану душу великою радістю й почуттям щастя, а водночас і вдячности для Бога. Якою милою була його розмова з Марією зараз по ангельському посольстві! Якою великою була тепер в його очах Марія! Вона не тільки Пречиста Дівиця, але й Мати довговижиданого Месії, а він, Йосиф, вибраний самим Богом на Її обручника, а водночас на опікуна Божого Сина на землі та Його співробітника, як Спасителя всього людського роду.

Прикре досвідчування ще більше наблизило до себе ці два святі серця. Завдяки йому, Йосиф і Марія ще краще пізнали обопільну чесноту та були спонукані до сердечнішої любови й поважання. Тепер вони вже без перешкоди доповнили врочистий обряд свого шлюбу і замешкали під одним дахом, щоб із найбільшою любов'ю й посвятою служити божественному Спасителеві та його великій справі. Їх особисте подружнє життя стало постійною злукою сердець

та посвяченої Богові чистоти. Їх спільні молитви і праці, журби і страждання, вплітаючись у земне життя Божого Сина, почали причинятися до відкуплення людського роду.

Самому Йосифові принесло його подружжя несказане щастя щоденного перебування з Марією, потім також з Ісусом, а одночасно й поважання, послух, любов та вдячність цілої св. Родини, що в ній він був головою. Яким щасливим почував себе Йосиф! Справді, "слава і багатство замешкали

"...ЯК ЙОГО МАТИ МАРІЯ БУЛА ЗАРУЧЕНА З ЙОСИФОМ, ТО ПЕРШЕ, НІЖ ВОНИ ЗІЙШЛИСЯ, ПОКАЗАЛОСЬ, ЩО ВОНА МАЄ В ЛОНІ ВІД ДУХА СВЯТОГО. А ЙОСИФ, ЧОЛОВІК ЇЇ, БУВШИ ЛЮДИНА ПРАВЕДНА, НЕ БАЖАВ ЇЇ ЗНЕСЛАВИТИ Й ХОТІВ ЇЇ ТАЙКОМ ВІДПУСТИТИ... АНГЕЛ ГОСПОДЕНЬ У СНІ ЯВИВСЯ ЙОМУ І СКАЗАВ: ЙОСИФЕ, СИНУ ДАВИДІВ, НЕ БІЙСЯ ПРИНЯТИ ДО СЕБЕ МАРІЮ, ТВОЮ ДРУЖИНУ, БО ЩО В НІЙ ЗАРОДИЛОСЬ Є ВІД ДУХА СВЯТОГО. І ВОНА ПОРОДИТЬ СИНА І ДАСИ ЙОМУ ІМ'Я ІСУС..." (Мат. І, 18-21).

в його домі", як каже св. псалмопівець (Пс. 111:3). В цілім Ізраїлі не було багатішого, достойнішого та щасливішого мужа.

Спокійне життя Йосифа й Марії в Назареті перервав несподівано наказ римського цісаря про перепис населення. їх сусіди, невдоволені з царського приказу, виїздили з дому з великою неохотою, а Йосиф і Марія, які в усіх подіях добачували діяння Божого Провидіння, пускалися в дорогу з великим спокоєм і терпеливістю, а навіть зі св. радістю, бо знали, що саме в Вифлеємі має народитися Спаситель, як це заповів св. пророк Міхей: "І ти, Вифлеєме, ти, Єфрато, хоч ти малий між тисячами в Юдеї, але з тебе вийде Той, що має бути володарем в Ізраїлі" (5:2).

Подорож з Назарету до Вифлеєму тривала близько чотири дні. Марія, яка вже вижидала скорого народження Спасителя, їхала верхи на мулі, а Йосиф ішов пішки, ведучи обережно мула за уздечку гірськими стежками. Дорогою Йосиф і Марія мало розмовляли, зате часто підносили свого духа до Бога в тихій молитві. Пройшовши долину Ездрелон і рівнину Самарії, вони наблизилися до узгір'я Рефаїм, де на горбоччку, серед садів і винниць, лежало мале королівське місто Вифлеєм. У стіп узгіря розтягалися зелені луки, де паслися череди кіз і овець.

Сонце хилилося до заходу, коли Йосиф скерував кроки мула до місцевого заїзду, де думав задержатися з Марією в часі перебування в Вифлеємі. На жаль, заїзд був переповнений іншими подорожніми, які поз'їздилися до перепису, і вільного місця в заїзді вже не було. Йому було прикро, що не міг знайти для Марії відповідне місце на спочинок, але з великим спокоєм опустив місто та завіз Марію до печери на східнім скелистім узгір'ю. Приготувавши так для Марії місце на спочинок, потонув у святій, вечірній молитві. Втомлений подорожжю, він незабаром заснув.

Марія тієї ночі особливо довго й сердечно молилася. І саме під час тієї молитви, коли тіні ночі вкривали землю, народився Божий Син, Спаситель світу. Марія з великою пошаною й любов'ю повила Боже Дитя пеленами, зложила в яслах на сіні та віддала перший поклін своєму Синові, що був її Богом. Опісля розбудила Йосифа та показала йому Боже Дитя в яслах. Коли він перший раз побачив Того, що був вижиданням народів, то разом з Марією припав перед Ним на коліна і звеличав Його, як свого Бога й Месію, з такою честю й любов'ю, на яку тільки могло здобутися його

святе серце. Вітаючи свого Господа, Йосиф одночасно приходив до свідомости, що з цього часу він має бути Йому за законного батька й опікуна та що всі свої сили має віддати на службу Йому й Його Матері. Він був щасливий і вдячний Богові за таке високе завдання. Боже Дитя бачило й розуміло думки й бажання свого опікуна та злило на його душу великі ласки, потрібні до досконалого виконання цього надзвичайного обов'язку. А коли Йосиф перший раз пригорнув Божого Сина до своїх грудей, Він обдарував його великим розумінням Божих справ і надзвичайною чистотою душі. Одночасно в серці Йосифа зросла ще більша пошана й любов до Марії.

Незабаром почув Йосиф перед печерою людські кроки й голоси. Це були вифлеємські пастухи, які прийшли на приказ ангела побачити Месію та віддати Йому честь. Йосиф з радісним зворушенням вислухав їх оповідання та ввів їх негайно до печери, де вони побачили Боже Дитя й Його Матір. Вони поклонилися Спасителеві й Марії та з радістю в душі вернулися до своєї череди, величаючи Бога за все, що бачили й чули. Опісля при зустрічі з людьми вони розказували всім про прихід Спасителя. Ці дивні нічні відвідини принесли Йосифові велику радість, бо це було признання й честь для Божого Дитяти й Його Матері. Ця подія ще більше закріпила його в вірі. Він полюбив убогих пастирів та з пошаною споглядав на тих простих людей, як на Божих послів, що на них спочив промінь слави предвічного Бога та котрі стали гідними оглядати св. ангелів і слухати їхнього чудесного співу.

По відході пастирів св. Родина не задержувалася довго в печері, але перейшла до Вифлеєму, де Йосиф знайшов вигідніше приміщення, а також і працю, щоб заробити на щоденний прожиток родини.

Йосиф, як голова св. Родини, був обов'язаний пильнувати виконання всіх старозавітніх законів. Після виконання обряду обрізання й надання імени, мав Йосиф пожертвувати Ісуса Богові, як первородного сина, в єрусалимській святині та зложити приписаний викуп. Крім цього, мала теж Марія піддатися в святині обрядові очищення та принести приписану жертву. Цей обов'язок виконали Йосиф і Марія сорокового дня по народженні Ісуса Христа. Попрощавши сердечно своїх вифлеємських приятелів та подякувавши їм щиро за всяку поміч, вибрався Йосиф з Марією до Єрусалиму. Марія несла на руках малого Ісуса. По приході до міста

вони одну ніч провели там на спочинку, а наступного дня, під час ранішньої жертви, вони поспішили з Божим Дитям до святині.

У Божім храмі св. Родина застала поважного старця, який вижидав їхнього приходу та вийшов їм назустріч. Він привітав їх з повною пошаною та простягнув свої руки до Божого Дитяти. Був це праведний Симеон, який вижидав появи Спасителя. Взявши Ісуса на руки, він висказав свою радість, що міг побачити обіцяного Месію, а також проголосив пророцтво про майбутню долю Спасителя.

Йосиф уважно слухав пророчих слів Симеона й дивувався чудному та щораз більше поширюваному об'явленню новонародженого Спасителя, завдяки чому Його майбутність ставала щораз виразнішою. Таємниче об'явлення в святині завдало Йосифові й Марії болісну рану, яка в їх серцях уже ніколи не загоїлася. Що станеться з улюбленим Божим Дитятем? Це питання насувалося часто Йосифові, коли він брав на руки Божого Сина, коли бачив, як Він виростав. Може й неодна сльоза покотилася йому по обличчі, а нераз стиснулося серце від болю, коли з любов'ю старався відгадати майбутній тяжкий життєвий шлях Божого Дитяти. Можливо теж, що заки Йосиф опустив цю землю, Господь відхилив йому рубочок занавіси, яка прикривала приховану дочасу таємницю, та дозволив йому у видінні оглядати Спасителя на Його хресній дорозі.

Коли Йосиф, наче новозавітній Авраам, пожертвував Богу новонародженого Ісуса та зложив свою жертву викупу, а Марія відбула обряд церковного очищення, до них приступила старенька пророчиця Ганна, яка пізнала в Божій Дитині вижиданого Спасителя та поклонилася Йому.

Несподівана зустріч із цими двома святими особами наповнила Йосифову душу невисказаною радістю, а одночасно збільшила його постанову, щоб зробити своє життя ще досконалішим і милішим Богові.

Виконавши всі приписи закону, зв'язані з народженням дитини, Йосиф і Марія з Ісусом вернулися до Назарету. (Лук. 2:39). Однак незабаром вони знову вибралися до Вифлеєму, щоб там, як здається, замешкати напостійне. Вифлеєм був місцем народження Спасителя, недалеко був Єрусалим зі святинею, отже Йосиф і Марія могли бути тієї думки, що тут повинен виростати Спаситель.

З другим прибуттям до Вифлеєму злучена важлива подія поклону Спасителеві східніх мудреців. Коли св. Родина меш-

кала вже близько рік у Вифлеємі, прибули зі світлом зірки зі Сходу мудреці-царі та зложили Ісусові свій поклін і дари. Поклонившись Ісусові-Цареві, мудреці провели якийсь час на розмові з Марією й Йосифом, які оповіли їм ріжні подробиці про народження Божого Дитяти. Це була перша наука про Ісуса Христа, яку почув поганський світ. Йосиф радів відзначенням Ісуса й Марії, а зокрема тим, що мудрість Сходу прибула до Вифлеєму почитати в немовлятку Божу мудрість та що в немічній Дитині так могутньо й славно об'явилася Його царська достойність. Приймаючи мудреців, як голова св. Родини, Йосиф наче переймав уряд головного опікуна християнської місії серед поган. Вони, ставши християнами, почитатимуть його сердечно разом з Ісусом і Марією.

Поклонившись Божому Дитяті, мали мудреці, згідно з домовленням, вернутися до Єрусалиму на розмову з Іродом. Однак перед виїздом з Вифлеєму Бог остеріг їх у сні, щоб уже не їхали на зустріч з Іродом, який задумав убити Боже Дитя, але іншою дорогою вернулися до своєї батьківщини. Як тільки вони відійшли, "то ангел Господній являється в сні Йосифові, кажучи: Встань, візьми Дитя і Його Матір та тікай у Єгипет, і будь там доти, аж тобі скажу: бо Ірод хоче шукати Дитя, щоб Його погубити. Йосиф устав, узяв Дитя і Його Матір уночі і пішов у Єгипет; і був там аж до смерти Ірода, щоб сповнилося сказане Господом через пророка, котрий говорить: З Єгипту покликав Я свого Сина" (Мат. 2:4).

Приказана Богом утеча св. Родини в Єгипет, щоб захоронити Боже Дитя перед жорстоким задумом злющого Ірода, була для Йосифа прикрою несподіванкою, полученою з труднощами й небезпеками. Багато людей зустріли б такий наказ незадоволенням і нарікання. Але Йосиф, Божий муж послуху й надії, виявив тут свою геройську чесноту: він устав, взяв Ісуса й Марію і ще тієї самої ночі пустився в дорогу до Єгипту. Коли Бог, для збереження свого єдинородного Сина, вибирає такий простий і прикрий засіб, Йосиф готовий негайно виконати його. Спокійно, скоро та з найбільшою посвятою. Так роблять великі святі.

Подорож з Вифлеєму через Газу й малу арабську пустиню до Геліополя, біля сьогоднішнього Каїру, тривала 30-40 днів. Коли ізраїльський нарід ішов через пустиню, то Господь посилав йому чудесним способом поживу. Св. Родина такої вигоди не мала, і про все мусів старатися Йосиф. Довга й небезпечна подорож св. Родини була злучена з ден-

ною спекою, втомою й нічним холодом, а також прикрощами в брудних заїздах, де Йосиф старався знайти захист для своїх Найдорожчих. Одначе серед усіх прикрощів трудної подорожі Йосиф і Марія зберігали погідного духа та були постійно злучені з Богом. При Божій помочі вони вкінці добилися до безпечного місця. Іродова рука не досягла Боже Дитя, хоч пролила багато крови, бо Йосифова дбайливість і посвята знайшли для Нього безпечний захист. У батьківських руках Йосифа спочивав Божий Син так безпечно, наче в нездобутій твердині.

Життя св. Родини на чужині було життям невигід, терпіння й тяжкої праці. Колись у Єгипті жив інший Йосиф, який був прообразом св. Йосифа. Той старозавітній Йосиф був могутнім намісником фараона, оточений загальною пошаною; він завідував краєм, закладав державні шпихлірі, що з них опісля давав прожиток вибраному народові. Новозавітній Йосиф, згідно з духом божественного Спасителя, любив убожество й тихе, приховане життя. При вузькій уличці, на передмістю Каїру, Йосиф працював як теля, а Марія заробляла пряденням і шиттям на щоденний прожиток. Не зважавши на своє вбожество й приниження, вони стояли вище й робили більшу роботу, ніж старозавітній Йосиф, бо вони годували й ховали самого Творця й Спасителя всього світу.

Найприкрішою річчю для душі Йосифа й Марії в Єгипті було те, що Єгиптяни не знали правдивого Бога, але поклонялися своїм поганським божкам, передусім звірятам. Їм було жаль єгиптян, що вони живуть у такім понижаючім ідолопоклонстві, і вони сердечно молилися за їхнє навернення до правдивого Бога.

Були теж у Єгипті й такі речі, які приносили Йосифові й Марії солодку потіху. Першою такою річчю були спогади про давне перебування Ізраїльтян в Єгипті. Тут жив колись патріярх Йосиф із батьком Яковом і братами в добробуті й поважанні. У єгипетській землі ізраїльський нарід дійшов до великого розвитку. З Єгипту вивів славний Мойсей свій нарід до вільного життя в обіцяній землі. Йосиф і Марія добре знали цю славну історію свого вибраного народу і нераз розважали себе роздумуванням про ті давні події, а передусім про діла Божої могучости й доброти для їх предків.

Другою потіхою в часі перебування Йосифа й Марії в Єгипті була зустріч із тими жидівськими родинами, які теж проживали в Каїро і мали там свою гарну святиню. Йосиф

і Марія були раді, що час від часу стрічалися зі своїми однов'ірцями, а передусім брали з ними участь у спільній молитві.

Однак найбільшою потіхою був для Йосифа й Марії таки малий Ісус, що, мабуть, вже в Єгипті почав ставити перші кроки та вимовляти перші солодкі для них слова: отець, мати. Така постійна злука з Богом і святе, тихе ро-

"...А ЯК СПОВНИЛИСЬ, ПО МОЇСЕЄВОМУ ЗАКОНУ, ДНІ ЇЇ ОЧИЩЕННЯ, ТО ПРИНЕСЛИ ЙОГО В ЄРУСАЛИМ, ПОСТАВИТИ ЙОГО ПЕРЕД БОГОМ... ТА ЩОБ ПРИНЕСТИ В ЖЕРТВУ... ПАРУ ГОРЛИЧАТ АБО ДВОЄ ГОЛУБЕНЯТ... ЙОСИФ ЖЕ І МАТИ ЙОГО ДИВУВАЛИСЬ ТОМУ, ЩО ГОВОРЕНО ПРО НЬОГО. І БЛАГОСЛОВИВ ЇХ СИМЕОН... А ЯК СКІНЧИЛИ ВСЕ ПО ЗАКОНУ ГОСПОДНЬОМУ, ПОВЕРНУЛИ В ГАЛИЛЕЮ, У СВОЄ МІСТО НАЗАРЕТ." (Лука II, 22-24, 33-39).

динне життя осолоджували Йосифові й Марії всі щоденні прикрощі.

Пророк Ісая має в своїй пророчій книзі ось-які слова про Єгипет:

"І тоді в Єгипті стане п'ять міст говорити мовою ханаанською, і клястися Господом сил, а одне зватисьме містом сонця — Геліополіс. В той час стане жертівник Господній посеред землі єгипетської, і пам'ятник Господеві посеред границь його. І буде він знаменом і засвідченням, що єгипетська земля під рукою в Господа Саваота; бо вони покликатимуть до Господа в тісноті, а Він пішле їм спаса й оборонця, а цей їх порятує. І відкриє Себе Господь Єгиптові: і тоді пізнають Єгиптяни Господа, і приноситимуть жертви й дари, і складатимуть обітниці перед Господом і будуть їх додержувати. І хоч часом скарає Господь Єгипет, то скарає але й уздоровить; вони навернуться до Господа, а Він вислухає й вилікує їх. (19 гл.)."

Можемо прийняти за певне, що перебування божественного Спасителя з Йосифом і Марією в Єгипті причинилося до здійснення цього пророцтва та благословення цього поганського краю. Пізніший зріст християнства й чудовний розквіт пустельничого та чернечого життя в Єгипті, що перемінив єгипетську пустиню в гарний земний рай, був теж овочем прикладу, жертв і молитов св. Родини в тій землі.

Скитальщина св. Родини скінчилася зі смертю Ірода. Зараз по смерти цього жорстокого царя "ангел Господній являється в сні Йосифові в Єгипті, кажучи: Встань, візьми Дитя і Його Матір та йди в землю Ізраїлеву, бо померли ті, що наставали на душу Дитяти. Він устав, взяв Дитя і Його Матір та прийшов у землю Ізраїлеву. А як довідався, що Архелай царює в Юдеї після свого батька Ірода, боявся туди йти: а остережений у сні, удався в сторони галилейські. І пішов та оселився в місті називанім Назарет, щоб сповнилося сказане про Ісуса: Назорей назветься." (Мат. 2:19-23). Назарет став із того часу городцем, що в ньому процвітав найкращий цвіт-Ісус, а Йосиф був Його опікуном і дбайливим сторожем.

Назарет, що в ньому божественний Спаситель проводив довгі роки Свого прихованого життя, лежить схований на вузькій поляні серед горбків, які замикають долину Ездрелон. Домики Назарету з плоскими дахами розкинені на схилах горбків, звідки простягається гарний краєвид на долину Ездрелон, гору Кармель і море, аж по сніжні гори Гермону

на півночі. Ціла околиця, без диких скель і лісової пущі, дихає тишиною й лагідним спокоєм, що повністю відповідало таїнству прихованого життя Ісуса Христа. Доми на Сході будовано звичайно в чотирокутник з каміння й глини та білено вапном. Надолині були мешкальні кімнати, над якими підіймалася тераса, звідки можна було сходами зійти на подвір'я, оточене плотом або муром. На подвір'ю стояла звичайно піч для печення хліба, по мурі пнявся вгору виноград, а біля муру росли фігові дерева. Такий був теж дімок св. Родини. До задньої стіни, викованої в скелі, була, мабуть, добудована решта дому. В такім назаретськім домі провів Йосиф, біля Ісуса й Марії, поверх двадцять літ тихого, щасливого життя.

Про роки цього життя св. Родини в Назареті маємо дві згадки в св. Письмі. Перша з них подає, що Ісусові "родичі ходили щороку в Єрусалим на свято Пасхи." (Лук. 2:41). Ця вістка є засвідченням, що св. Родина в Назареті відзначалася духом молитви й побожности. Йосиф був мужем молитви.

Крім щоденних молитов, що їх тодішнім звичаєм проказували Жиди по своїх домах, Йосиф намагався вдержувати безперервно свого духа в тісній злуці з Богом. Крім того, брав участь із Марією й Ісусом у спільних молитвах у місцевій синагозі, де вони вважно слухали теж читання й пояснень св. Письма, передусім про Месію та співали св. псалми. Які дивні почування мусіли наповняти серце Йосифа, коли він слухав пророчих слів і дивився в задумі на Ісуса, що тихо стояв біля нього.

Вечорами, коли не було спільної богослужби в синагозі, саджав Йосиф Ісуса коло себе і відчитував Йому ріжні частини св. Письма та вчив молитов. Коли виходили з дому, то підіймав Ісуса догори, щоб Він міг поцілувати скриньку закону. Коли Ісус почав підростати, то Йосиф, спостерігаючи Його поведінку, захоплювався Його побожністю та вчився від Нього любити Бога надівсе й жити з Ним у якнайсердечнішій злуці.

Друга згадка про Йосифа в св. Письмі засвідчує, що він був теслею. (Мат. 13:55). Ця вістка вказує нам, що Йосиф цілими днями був зайнятий заробітною працею. В тому часі, коли Марія займалася домашніми послугами, тобто приготовляла їду, пряла, шила, носила з криниці воду та полагоджувала дрібні закупи, Йосиф працював у своїй столярській робітні та виконував замовлену роботу. Кілька літ пра-

цював Йосиф самий, а згодом, коли Ісус підріс, то працювали вже обидва разом. Яким щасливим почував себе Йосиф, коли в своїй робітні мав близько себе Божого Сина, відповідав на Його питання і показував Йому, як обтісувати дерево та виробляти ріжне знаряддя. Він з великою лагідністю навчав свого божественного Учня, а одночасно був щасливий від надзвичайного почуття любови, пошани й радости. Ісусова пильність, повага й видержливість додавали йому щораз більше запалу, а його праця набирала особливої вартости та ставала часткою в ділі спасіння.

Покінчивши щоденну працю, засідала св. Родина до вечері. Тут знову огортала Йосифа радість і вдячність, що він працею своїх рук дає прожиток Божому Синові й Спасителеві та Його Пречистій Матері. Він любив їх щирим серцем і був готовий зробити для них усяку жертву; а Вони обоє відплачувалися йому за те своєю любов'ю й послухом, як голові родини.

В суботні дні, по богослужбі в синагозі, виходив Йосиф з Ісусом на короткий прохід. Вони проходжувалися по горбках, що оточували Назарет, і Йосиф познайомлював Ісуса з околицями. На північ від Назарету мріяли верхи гори Гермон, а у її стіп було розкинуте місто Кесарія Филипова. На схід від Назарету блистіли води Генезаретського озера, а між зеленими горбками було видно містечка: Капернаум, Бетсаїду й Магдалю. На півдні від Назарету лежало містечко Наїн, а у стіп гори Кармель синіло безкрає море. Ісус уважно слухав Йосифової розповіді і, певне, линув думкою до тих душ, які там на Нього ждали, та до тих великих діл, що їх Він мав там згодом виконати. Вернувшись із проходу додому, вони споживали святкову вечерю, а опісля затоплювалися в сердечній молитві. Після неї йшли на спочинок, бо наступного дня ждала їх нова щоденна праця.

Йосиф був головою св. Родини й мусів видавати ріжні прикази. Але тому, що він був мужем досконалого послуху, то його прикази були скоріш покірними й лагідними проханнями, що їх Ісус і Марія з любов'ю виконували. Звичайно, приказував Йосиф рідко, бо все те, що було можливе, він робив сам. Він більше служив, ніж вимагав від інших. Завдяки такій покорі й доброті Йосифа, як батька родини, панували в назаретськім домі спокій, єдність, вдоволення, любов і радість. Коли говорити про рай на землі, то такий рай був у домі св. Родини в Назареті.

Св. Письмо згадує, що в тому часі, коли Ісус проживав

у Назареті, то "зростав у премудрості і літах, і в ласці в Бога та людей." (Лук. 2:52). Йосиф бачив кожного дня цей Ісусів розвиток і мав з нього велику користь. Вже спільне пожиття Йосифа з Непорочною Дівою Марією, що Її діла, розмови й уся поведінка були прикладом найвищої людської мудрости й святости, мали на нього великий вплив і помагали йому робити постійний поступ у чеснотах. Однак без порівняння більшу користь мав Йосиф із щоденного приставання з Божим Сином, що не тільки давав Йосифові найкращий приклад святого життя, але одночасно подавав теж своєму прибраному батькові й опікунові всі потрібні ласки, щоб він міг стати найсвятішим Божим слугою на землі. Як ангели з найвищим захопленням і подивом вдивляються в лице Господа Саваота, так і Йосиф у божественнім обличчі Ісуса Христа, в цім джерелі всякої краси, зосереджував свої думки й почування свого серця та намагався бути в усім подібним до Ісуса. Йосиф сильно й живо вірив, що Ісус, це його Бог і Спаситель, його найвище Добро. Пізнання Ісуса й любов до Нього, це було зайняття і служба, спокій і щастя Йосифа, ввесь зміст його життя. В очах назаретан був Йосиф простим теслею й головою убогої родини, але в очах Бога він був першим у світі мужем-вибранцем, що опікувався Божим Сином і Спасителем світу, а ще більше вчився від Нього виконувати Божий заповіт: "Будьте святі, бо Я святий."

Згідно з жидівським законом, кожний Ізраїльтянин, який скінчив дванадцятий рік життя, ставав сином закону, тобто був обов'язаний зберігати приписані пости й відбувати кожного року подорож до Єрусалиму, щоб там узяти участь у головних святкових богослужбах. Йосиф держався такого звичаю, що ходив до Єрусалиму на кожне свято Пасхи. Спочатку вони ходили тільки обоє з Марією, а коли Ісусові скінчився дванадцятий рік життя, то вони вибиралися до св. міста всі троє. Про те богомілля, що в ньому разом з Йосифом і Марією брав перший раз участь також Ісус, подає нам вістку св. євангелист Лука. Він пише:

"І ходили Його родичі щороку в Єрусалим на празник Пасхи. І коли було Йому дванадцять літ, пішли вони в Єрусалим по звичаю празника. І як скінчили дні і вони верталися, остало Дитя Ісус в Єрусалимі, і не спостерегли того Його родичі. А в переконанні, що Він є з іншими, зробили один день дороги і стали шукати Його між родиною та знайомими. А не знайшовши, вернулися в Єрусалим і шукали

Його. І сталося після трьох днів, знайшли Його в храмі, як сидів посеред учителів, слухав їх і питав їх. І дивувалися всі, що Його слухали, Його розумові і відповідям. І побачивши Його, здивувалися. І сказала Його Мати до Нього: Сину, що Ти нам таке зробив? Твій отець і я зажурені шукали Тебе. І сказав до них: Чому ж ви шукали Мене? Чи ви не знали, що в тім, що є мого Отця, треба Мені бути? Але вони не зрозуміли слів, що їх їм сказав. І пішов з ними і прийшов у Назарет, і був їм послушний." (Лук. 2:41-52).

Коли Ісус несподівано відлучився від родичів, то Йосиф, як Його опікун, був тією розлукою надзвичайно зажурений, так наче б то на нього спадала вся вина за недогляд над Ісусом. Однак по знайденні Ісуса він не сказав ні слова, тільки душею пробував збагнути, чому завжди послушний Ісус завдав їм такий тяжкий біль несподіваною розлукою та що мав означати Його прилюдний виступ у святині. Тому, що час властивої апостольської праці Спасителя не був іще прийшов і Ісус у святині не міг перед усіма людьми роз'яснити повністю Свою поведінку, то Йосиф вдоволився тією таємничою відповіддю, що її Ісус подав на питання Матері Марії. Водночас він надзвичайно радів, що відшукав загубленого Ісуса, а також і тим, що Ісус так розумно й поважно вів релігійну розмову з єрусалимськими вченими законниками. Хоч для Йосифа несподівана розлука з Ісусом була надзвичайно прикра, то однак він навіть не згадував про свою триденну журбу й труд, коли Ісус з любов'ю звернувся до нього й Марії та разом з ними рушив у поворотну подорож до Назарету, щоб там знову веселити їх серце своїм зростанням у літах і силі, а передусім Своїм досконалим послухом та щораз більшою виявою Своєї мудрости й святости.

Тихе щастя прихованого життя св. Родини в Назареті перервала Йосифова смерть. Св. Письмо не згадує, коли Йосиф умер, одначе з того, що про Йосифа не було згадки, щоб він був на весіллі в Кані Галилейській, та що на Голгофті вмираючий Ісус віддав свою Пресв. Матір в опіку апостолові Іванові, можемо догадатися, що Йосиф умер передтим, заки Ісус виступив зі своєю прилюдною апостольською працею. Тієї праці Йосиф уже не бачив, і мав про неї тільки те уявлення, що його він виробив собі на основі висказів св. пророків і тих пояснень св. Письма, що їх він чув у синагозі.

Св. Йосиф умер тоді, коли виконав повністю своє життєве завдання. Бог покликав був його до того, щоб він був

законним батьком і опікуном Ісуса Христа та Його Пресв. Матері до того часу, доки його послуги були їм потрібні. Коли ж Ісус підріс і міг уже сам заробляти на власний про-

"І ХОДИЛИ БАТЬКИ ЙОГО ЩОРІЧНО ДО ЄРУСАЛИМУ НА ПРАЗНИК ПАСХИ... ЯКЖЕ СПОВНИЛИСЬ ДНІ І ВОНИ ВЕРТАЛИСЬ, ТО МАЛИЙ ІСУС ЗІСТАВСЯ В ЄРУСАЛИМІ; І НЕ ЗАПРИМІТИЛИ ЙОСИФ І МАТИ ЙОГО... І СТАЛОСЬ, ЩО ТРЕТЬОГО ДНЯ ВІДШУКАЛИ ЙОГО В ХРАМІ... І СКАЗАЛА ДО НЬОГО ЙОГО МАТИ: ДИТИНО, ЩО ЦЕ ТАКЕ ЗРОБИВ ТИ НАМ? ОСЬ ТВІЙ БАТЬКО І Я БОЛІЮЧИ, ШУКАЛИ ТЕБЕ..." (Лука II, 41-48).

житок і Своєї дорогої Матері, Бог покликав св. Йосифа до вічного щастя, що на нього він заслужив собі побожним життям і вірною службою Божій справі.

Смерть св. Йосифа була надзвичайно щаслива. Перше тому, бо Йосиф був праведною людиною, а праведники завжди легко вмирали, бо мають чисте сумління. Другою причиною щасливої смерти Йосифа було те, що він умирав у присутності наймиліших осіб — Ісуса й Марії, які виряджали його душу в вічність з усякою можливою послугою та з великою любов'ю доручали його душу небесному Отцеві в своїх сердечних молитвах. Можливо, що божественний Спаситель, вдячний св. Йосифові за довголітню опіку над Ним і Його Матір'ю, яка була получена з трудами й прикрощами, звільнив Йосифа від тяжких смертних болів і дав йому легку смерть, подібну до солодкого успіння Пресв. Богородиці. Душа св. Йосифа, наче рання зоря, полинула з землі в ад, де стуженим душам св. праотців, патріярхів і пророків передала радісну вістку про прихід на світ обіцяного Месії-Спасителя. Де св. Йосиф умер, в Назареті чи Єрусалимі, де є його гріб, все те Боже Провидіння сповило нерозгаданою таємницею.

Життя св. Йосифа на землі закінчилося переходом до щасливої вічности й небесної слави. Небесна слава св. Йосифа відповідає тій побожності, яку він здобув собі а землі, і тій вірності та досконалості, що їх він проявляв увесь час у виконуванні Богом призначеного йому завдання. З науки св. Католицької Церкви знаємо, що найважливіше й найдостойніше завдання на землі мала Пресв. Діва Марія, Мати нашого божественного Спасителя. А що св. Йосиф, разом з Марією, служив Спасителеві на землі як законний заступник небесного Отця та майже тридцять літ якнайвірніше й найдосконаліше опікувався Ісусом і Марією, то певним є, що, завдяки своїм надзвичайним заслугам і вдячності Ісуса, св. Йосиф займає в небесній славі належне місце зараз по Ісусі й Марії.

Батьком Ісуса Христа, як Божого Сина, був від віків небесний Отець. Коли ж настав той час, що Божий Син мав на землі стати чоловіком і народитися з Непорочної Діви Марії, як мале Дитя, то св. Йосиф, для збереження до слушного часу в таємниці дівичого народження Спасителя та для опіки над Ним і Його Матір'ю, був покликаний на чоловіка Марії і законного, духового батька Ісуса, що заступав на землі небесного Отця. Завдяки цьому важливому урядові св.

Йосифа в відношенні до Ісуса Христа, духовні письменники називають св. Йосифа тінню небесного Отця. Таке порівняння є надзвичайно гарне, поважне і влучне, бо в найкоротший і найвідповідніший спосіб висловлює покликання св. Йосифа і всю його велич.

Св. Йосиф був заступником і відблиском небесного Отця. Насамперед через батьківську повагу. Повага, це перше знамено кожного батька, це влада і сила правління й приказування, яка випливає з того, що батько дає синові життя. Іншого роду влада випливає з настоятельства, наче б з батьківства. Ніяка суспільність не може постати ні правильно розвиватися без якоїсь старшини. Ці обидві поваги, батьківська і настоятельська, беруть свій взір і початок від небесного Отця, що Йому в божестві приписуємо родження, творення, вдержування й правління. Це батьківство є знаменом величі першої Особи Пресв. Трійці.

Це право переказав небесний Отець на якийсь час св. Йосифові в надзвичайний спосіб. Хоч св. Йосиф не був природним, тілесним батьком Спасителя, однак, на основі подружжя з Марією, він був головою св. Родини, а через це й законно-духовним батьком Ісуса, заступником небесного Отця. Йосиф надав Спасителеві ім'я, жертвував Його в святині, через нього Бог пересилав св. Родині накази й поучення. Ісус і Марія признавали в Йосифі видимого заступника небесного Отця. Це було причиною, чому то Ісус так охоче, аж до смерти св. Йосифа, виконував усі його доручення. Спаситель бачив у св. Йосифі образ хвали Свого небесного Отця, в його наказах признавав волю свого Отця, а пристаючи зі св. Йосифом, Він наче приставав зі своїм небесним Отцем. Бувши послушний св. Йосифові, міг Ісус завжди сказати: "Я роблю те, що Отцеві подобається." (Ів. 8:29). Цей довголітній і досконалий послух Ісуса св. Йосифові був великою прославою його законного батьківства. Щодовше й покірніше понижався Спаситель перед св. Йосифом, то більше придавав почести своєму св. Опікунові.

Другим знаменом, що робило св. Йосифа подібним до небесного Отця, була його чистота. Небесний Отець, пізнаючи від віків свою красу й досконалість, зродив духовим, чистим родженням Божого Сина, рівний образ і слово своєї Божої природи. Подібним знаменом чистоти ясніє також батьківство св. Йосифа, яке не було створене природним зв'язком, тільки духово-законним. Св. Йосиф, це дівичий батько, подібний до небесного Отця. Це дівиче вітцівство

гарно зображує малярське мистецтво, представляючи св. Йосифа з цвітом лелії в руці.

Третім знаменем у подібності батьківства св. Йосифа і небесного Отця була любов, бо не природний зв'язок, тільки любов духа зробила св. Йосифа законним батьком Спасителя. Небесний Отець любить Свого Сина безконечною любов'ю. Тією любов'ю Він наче в кожній хвилині наново родить Свого Сина й говорить: "Ти мій Син, Я сьогодні зродив Тебе." (Пс. 2:7). А скільки разів Він з неба говорить про Спасителя, то завжди заявляє: "Це мій улюблений Син." (Мат. 3:17). Подібний був і св. Йосиф. Хоч він був для Ісуса тільки тінню, заступником небесного Отця, то його голос, що ним небесний Отець промовляв до Ісуса на землі, був висловом такої великої й сердечної любови, що на неї не в силі здобутися для своєї дитини ніякий природний батько. Коли небесний Отець вибрав св. Йосифа на батька для Спасителя на землі, то, крім батьківської поваги, дав йому також частину й тієї великої любови, що нею Сам горів до Свого Сина. І св. Йосиф раз-у-раз давав докази глибини й сили тієї любови в словах і почуваннях, а передусім у ділах, трудах і пожертвах. Любов св. Йосифа до Спасителя була надзвичайно велика, сильна й сердечна ще й тому, бо це не була любов звичайного, природного батька до сина, але любов чистого, дівичого серця, яке неподільно і без ніякої перепони віддається Богові. Тому то св. Йосиф є таким великим, достойним і надзвичайно милим образом небесного Отця.

Характер св. Йосифа, це його батьківство-вітцівство, злучене з гарними прикметами спокою і поваги, безкористолюбности, вірности та невичерпної любови. В св. Євангелії представлений Йосиф як взір незахитаного спокою серед усяких тривог і небезпек, притомности ума серед усяких труднощів, лагідної терпеливости в журбах і клопотах, непонятої простодушности й скромности при найвищих ласках і почестях та повної посвяти й безбоязкої мужности в виконанні всіх обов'язків. Ці гарні й високі прикмети характеру св. Йосифа нагадують небесного Отця, що в Пресв. Трійці представляє Боже Провидіння, яке сягає від кінця до кінця всесвіту та з любов'ю всім керує.

У відношенні до нашого божественного Спасителя, виконав Йосиф важливе й повне заслуг, від віків Богом постановлене завдання. А саме: наш Спаситель є Божим Сином, що на землі став чоловіком і народився як син Непорочної

Діви Марії, Тому, що зачаття Спасителя мало бути дівиче, без співдіяння природного батька, тільки при духовій співдії законного батька, що перед земним законом тільки заступав Бога Отця, дійсного й єдиного батька Спасителя, то Йосиф, прийнявши на себе уряд законного батька Ісуса Христа, своєю особистою чистотою й дівичістю та збереженням ненарушеним дівицтва Марії, зробив можливим дівиче зачаття й народження божественного Спасителя. Такою своєю кристально-чистою й великодушною поведінкою причинився Йосиф до утворення чоловіцтва Ісуса Христа. Завдяки тій співдії св. Йосиф стоїть коло божественного Спасителя зараз по Преч. Діві Марії, що з Її крови Святий Дух створив для Спасителя людське тіло.

Коли божественний Спаситель уже народився, то Йосиф іще діяльніше взяв участь у тім, щоб Спасителеве чоловіцтво зберегти та виховати. До виконання цього надзвичайного завдання Бог поміг Йосифові тим, що дав йому велику батьківську любов і духа геройської пожертви. Від себе, як убогий тесля, дав Йосиф працю своїх рук. Цією працею мусів Йосиф дати Божому Синові на землі захист, одежу й щоденний хліб. Коли Ірод хотів убити Боже Дитя, тоді любов Йосифа, який одержав від Бога наказ рятувати Ісуса втечею, стала для Божого Дитяти наче охоронною твердинею. Ця любов занесла божественне Дитя через пустиню в країну фараонів і там скривала Його аж до смерти Ірода. Після того приніс Йосиф Ісуса з Єгипту до Назарету і тут так довго Ним опікувався, поки Він виріс на дорослого юнака. Скільки добродійств може кожна дитина завдячувати своєму батькові, стільки також завдячує Йосифові Ісус Христос. У Йосифі Він мав батька-живителя, вчителя й оборонця.

Окрему участь бере Йосиф у приході Божого Сина на землю як посередник тих ласк, що їх божественний Спаситель приніс для нас, людей. Божий Син тільки на те прийшов на землю і став чоловіком, щоб створити з нас Своє Містичне Тіло і ласкою злучити нас з Собою для нашого вічного щастя. Служачи Божому Синові-Спасителеві, робив Йосиф добро для нас. У співпраці з нашим Спасителем, Йосиф, це, зараз по Пресв. Богородиці, наш найбільший добродій.

Згідно з Божим пляном, мав наш божественний Спаситель прийти на світ як син Пресв. Діви Марії. Одначе тому, що дівиче зачаття Спасителя не могло бути відразу об'явлене людям, що втілення Божого Сина, силою діяння Святого Духа, мало спочатку бути сповите таємницею та що

Пресв. Діва Марія мусіла бути захоронена перед тяжкими закидами жидів, то Вона мусіла мати, вже перед втіленням Божого Сина, свого законного чоловіка. Цей чоловік мусів бути такий, що й сам вів життя в досконалій невинності, і міг бути найніжнішим опікуном дівицтва й чистоти своєї жінки, яка була одночасно Матір'ю Спасителя. Таким чоловіком був для Марії Йосиф. Він заручився й повінчався з Пресв. Дівою Марією, але вже перед заручинами вони обоє домовилися, що ніколи не будуть користати з подружніх прав та що з великої любови до Бога будуть завжди жити в ненарушенім дівицтві й чистоті. Таке подружжя було для Йосифа великим щастям. Завдяки цьому подружжю Йосиф став чоловіком найсвятішої в світі Дівиці, що кожного дня була для нього прикладом найкращих чеснот; з Нею він був учасником Божих ласк, а одночасно мав щастя стати батьком Спасителя світу та заступати в цій справі самого небесного Отця, дійсного батька Ісуса Христа. Згідно з Божою постановою, подружжя Йосифа й Марії стало тією стежкою, якою небесний Отець впровадив на цей світ свого єдинородного Сина. Св. Йосиф був першим у світі чоловіком, який до самої смерти зберігав досконалу невинність, був свідком і оборонцем дівицтва своєї дружини, Пресв. Діви Марії, а одночасно вони обоє були родичами Ісуса Христа, що в чудесний спосіб став людиною.

Як чоловік Пресв. Діви Марії, Йосиф надзвичайно поважав і любив Її за Її чистоту й загальну святість, почитав, як Божу Матір та старався зробити Її життя якнайлегшим і найщасливішим. Він радів її приявністю та був щасливий, що міг жити з Нею у своїй хатині і разом служити Божій справі. За те Марія була Йосифові щиро вдячна, любила його сердечно любов'ю чистої обручниці та з довір'ям здавалася на нього в усіх справах, як на голову св. Родини.

Св. Йосиф був мужем по-Божому серцю, вибраним любимцем Божого Провидіння. Як законний батько Ісуса Христа і голова св. Родини, мав він до виконання надзвичайно високе завдання. Він мав, через виховання Бого-чоловіка, приготовити відкуплення людського роду. Цією справою керував Святий Дух, а Йосиф був Його знаряддям. Заслугою Йосифа було те, що він вірно йшов за надхненнями Святого Духа і в усім старався виконати якнайдосконаліше Божу волю. Кожний виразний Божий наказ, як наприклад щодо врочистого вінчання з Марією, чи втечі до Єгипту і повороту до рідної землі, виконував Йосиф безпроволочно, з пов-

"І ПІШОВ З НИМИ, І ПРИЙШОВ У НАЗАРЕТ, І БУВ ЇМ СЛУХНЯНИЙ..." (Лука II, 51).

ною посвятою й великою любов'ю. Досмертне дівицтво він вирішив зберігати з любови до Бога та, може також за прикладом деяких св. пророків, які жили в безженнім стані. Вступити в подружній стан з Марією міг Йосиф за порадою священиків або старших родичів, а замешкати по повороті з Єгипту в Назареті підказав йому його власний здоровий розум. У кожнім однак випадку вважав Йосиф на те, щоб усе зробити згідно з Божою волею. Таким чином Бог наче навмисне призначив Йосифа на опікуна в усіх трудних справах, а передусім у виборі звання на все життя. Тут ми повинні йти за прикладом св. Йосифа і в нього шукати помочі, коли маємо зробити рішальний крок. Він тепер панує в царстві свого Сина і відчитує в дзеркалі Божої мудрости те, чого Бог хоче та що добре для нашої душі. Передусім молоді хлопці й дівчата добре роблять, якщо моляться до св. Йосифа, щоб він поміг їм пізнати, чи їм краще вступити в подружній стан, чи вибрати собі духовний стан священика, брата або сестри-черниці в манастирі, щоб служити Господу Богу.

Іншою прикметою св. Йосифа було те, що він любив тихе, приховане життя. Багато людей люблять виступати перед людьми, мати між ними розголос та бути їхніми провідниками, а Йосиф любив оставатися завжди в тіні, без ніякого значення й голосу в своїй громаді. Ховаючи від людей божество Ісуса Христа й ненарушену дівичість Діви Марії, Йосиф держав у тіні й самого себе. Він жив в укритті і мовчав. У своєму домі він скривав довгі роки самого Божого Сина й Прсв. Богородицю, що з ними були зв'язані найбільші пророцтва й надії жидівського народу й усього людства, проте ні про них ні про свої власні об'явлення й надзвичайне завдання він не сказав нікому ні одного слова і не робив собі ніякого розголосу. Нащадок славного Давидового роду, він був у своїй громаді заслонений званням убогого теслі, чим ще ніхто не величався. Більшу частину свого життя він провів у малім гірськім містечку Назареті, що його ні раз не згадує св. Письмо, так що був навіть сумнів, чи з Назарету може походити щось добре. Пророки, апостоли й мученики визнавали явно божество Ісуса Христа і через те й самі ставали славними. Йосиф заслонював те божество, а цим кидав тінь і на самого себе, що робило його незначним і маловідомим. Водночас із тихим, незамітним зовнішнім життям, провадив Йосиф надзвичайно живе й високе внутрішнє життя. Він жив під одним дахом з найсвя-

тішим Божим Сином і Непорочною Дівою, що давали Йосифові кожного дня і в усіх справах приклад найкращих чеснот і святої поведінки. Він з дня-на-день зростав у любові до Бога й ближніх, чистоті, терпеливості, покорі й усіх інших чеснотах, так що був найсвятішим мужем на землі, а однак про це ніхто нічого не знав. Вся Йосифова святість була прихована, закрита. Через це Йосиф є наче від Бога призначений на опікуна нашого внутрішнього життя. Він не був таким світлом, яке разить очі, тільки скоріш прихованим та милим запахом для всіх, що наближаються до нього. Це було властивою величчю Йосифа й основою його святости. Через це внутрішнє життя був Йосиф багатий перед Богом, а в цім саме лежить уся велич людини. В цім є теж подібність до самого Бога, що є укритий, мовчазний, внутрішній, для нашого ока невидний і в Собі безмежно щасливий. Ми можемо стати учасниками тієї Божої величі, плекаючи високе внутрішнє життя на взір св. Йосифа та за його поміччю, що її ми можемо випросити собі в нього своїми сердечними благаннями до нього. За опікою св. Йосифа, вступаймо на дорогу внутрішнього, духовного життя через мужнє чування над собою, піддержування доброго наміру в усіх справах, гарячу молитву та підчинення себе внутрішнім Божим надхненням. І це треба нам конче зробити, бо без вправи у внутрішньому житті наше життя буде тільки зовнішнім, яке не має вартости ні значення для Бога й вічности. Досконалим провідником і помічником у плеканні внутрішнього життя може бути для кожного з нас св. Йосиф, великий любитель прихованого і внутрішнього життя.

Хоч св. Йосиф любив тихе, приховане від людей життя, проте він мусів часто приставати з людьми. Як побожний Ізраїльтянин, він спішив разом з людьми на кожну богослужбу в назаретській синагозі, а на свято Пасхи відбував з гуртом своїх земляків богомілля до єрусалимської святині. Його звання теслі примушувало його часто стрічатися з людьми, від яких приймав ріжні замовлення. Як голова й опікун св. Родини, був Йосиф примушений мати зв'язки зі своїми родичами й сусідами. Подорож до Вифлеєму, Єрусалиму й Єгипту вимагала зустрічі з ріжними людьми. Це зовнішнє життя Йосифа між людьми було добре впорядковане й досконале. Його ніколи не вела між людей нехіть до праці, пуста цікавість, бажання якоїсь розривки й приємности. Коли Йосиф ішов між людей, то туди вела його любов до Бога, Божа воля чи допуст, релігійні і родинні обо-

в'язки, ремісницька праця і любов до ближніх, що їм він бажав помогти. Завдяки цьому зустріч з людьми не переривала Йосифову злуку з Богом і не стояла на заваді його внутрішньому, духовному життю. Навпаки, життя його душі, через пожертву й зношення терпінь, яких йому достачало життя серед світу, збагачувалося безчисленними заслугами, чеснотами й тією радістю, що її приносить свідомість зробленого ближнім доброго діла.

Своєю поведінкою в часі праці й приставання з людьми дає нам св. Йосиф важливу науку. Щодо праці, то ми маємо завжди так вести її, щоб ми заробляли собі нею одночасно на хліб і спасіння душі. Ми не можемо марнувати бездільно часу, але нам теж не вільно так захланно й нерозумно забиватися працею на хліб, щоб ми не мали вже часу й сили попрацювати на небо й вічне щастя. Навіть серед найтяжчої праці нам треба держатися Христової програми: "Шукайте перше Божого царства". Праця має бути для нас, для хліба, а хліб і ми цілі з душею й тілом — для Господа Бога. Вести таку розумну працю помагає св. Йосиф усім тим, що наслідують його приклад і просять собі в нього помочі.

Хто хоче знайти св. Йосифа, той знайде його завжди серед св. Родини, близько Ісуса й Марії. Він цією Родиною керує, опікується Нею, трудиться для Неї, а вкінці на Її лоні вмирає. Дім св. Родини був полем його праці, видівнею його життя й смерти. Св. Родина була щаслива, а до цього в великій мірі причинився св. Йосиф своєю повагою, побожністю, працею й любов'ю. Своєю повагою чоловіка Марії й законного батька Ісуса Йосиф проводив св. Родиною й опікувався нею, своєю побожністю він запевняв для Неї Боже благословення, працею давав основу дочасного існування, а любов'ю робив Її щасливою. В кожній хвилині був св. Йосиф годувальником, оборонцем, порадником і потішником св. Родини. Як досконалий голова св. Родини, став Йосиф небесним опікуном наших родин, а також і громад та держав, що є наче поширеними родинами. Своїми чеснотами, як ось мудрістю, дбайливою доброчинністю й святою політикою став Йосиф прикладом для всіх настоятелів і володарів, а для підданих взором послуху світській владі. Тому то в давніх часах великі держави й могутні династії вибирали собі св. Йосифа своїм заступником. Цього треба і в наших часах.

Христова Церква, як великий збір людей, що мають одну спільну надприродну ціль, є теж великою родиною. Як

у кожнім товаристві, так і в Церкві майже все залежить від доброї управи. Цією управою є єрархія, яка вдержує цілу Церкву й управляє нею. Священицька влада є передусім владою над правдивим Тілом і Кров'ю Ісуса Христа, що є дійсно присутній у Пресв. Тайні Євхаристії і дальше проживає в Церкві. З цієї влади випливає теж влада над Містичним Тілом Ісуса Христа, що ним є вірні, а ця влада є в тім, що священики мають право навчати їх, управляти ними, лучити їх

ЧОТИРИ ЄВАНГЕЛИСТИ

з Богом та спомагати їх молитвою й благословенням. Церква знайшла взір для себе в св. Родині, а цією Родиною управляв св. Йосиф, Її голова, батько, опікун і управитель. Тому Йосифові належиться особливіша честь у Церкві, що була остаточною метою св. Родини, а сама мала стати поширеною родиною на ввесь світ. І св. Йосиф має ту честь у Христовій Церкві, як Її небесний заступник. Нам треба кожного дня просити св. Йосифа, щоб своїм небесним заступництвом злучив цілий український нарід в одній християнській родині, що нею є Католицька Церква.

Живе в св. Церкві ще інша родина, яка в особливіший спосіб є близька св. Йосифові. Це чернеча родина, тобто збір усіх католицьких черців і черниць. Чернечий стан сам собою є школою досконалости, бо він обов'язково прямує до вершин чесноти. Суттю-душею досконалости є любов до Господа Бога. Ця любов повинна бути в кожнім стані. Ріжниця лежить у тім, що люди, які живуть у світі, вдержуються в любові до Бога зберіганням обов'язкових св. заповідей, а черці стараються доходити до якнайбільшої любови до Бога не тільки зберіганням Божих і церковних заповідей, але також уживають надзвичайних засобів, що ними є виконування євангельських рад про добровільне вбожество, чистоту й послух. Ці три євангельські ради мають таку силу, що надзвичайно успішно помагають черцям доходити до християнської досконалости. Сила євангельських рад лежить у тому, що добровільне вбожество усуває прив'язання до дочасних дібр, чистота усуває склонність до вживання грішних тілесних розкошів, а добровільний послух усуває склонність до самоволі. Ці три євангельські ради набирають найвищої сили через т. зв. три чернечі приречення-обіти зберігати аж до смерти якнайвірніше вбожество, чистоту й послух. Крім цих трьох чернечих обітів, які становлять суть чернечого життя, одні Чини вибирають собі ще богомільне життя для особистого освячення, інші займаються апостольською працею і служать своїм ближнім. Деякі Чини є богомільно-апостольські.

Св. Йосиф є безперечно найдосконалішим прикладом для кожного черця. Він на землі не шукав нічого іншого, як тільки любови до Бога. Він усе життя проживав у вбожестві, чистоті й послусі. Він плекав глибоке внутрішньо-духовне життя, яке він дуже успішно лучив із своїм зовнішнім життям між людьми. Він умів добре працювати, а одночасно ще краще молитися. В усіх мужів на світі св. Йосиф був у цім

найбільше подібний до божественного Спасителя, що був найкращим взором і виконавцем духовного життя, полученого з невтомною зовнішньою діяльністю. Тому то в усіх Чинах почитають св. Йосифа як особливішого опікуна свого життя й праці, а зокрема передають йому опіку над заграничними місіями. Цей св. Йосиф, що перший розказував мудрецям зі Сходу про Месію-Спасителя, тепер особливим благословенням оточує родину католицьких місіонарів.

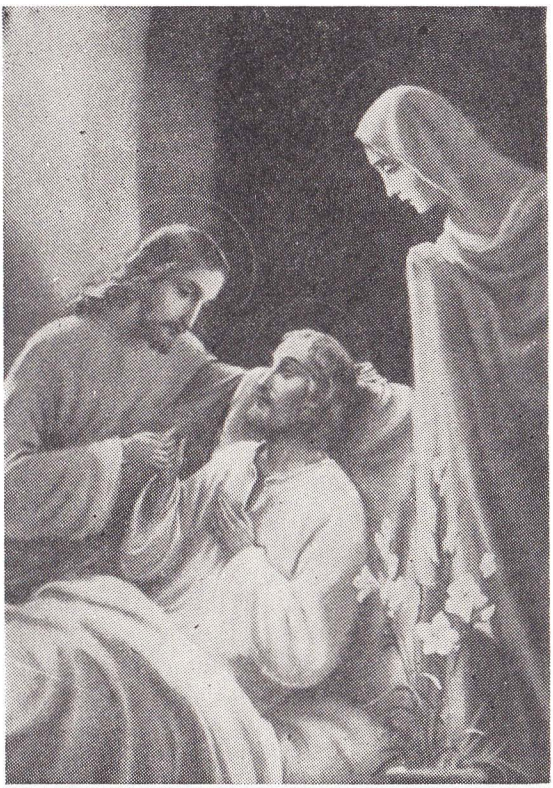

СМЕРТЬ СВЯТОГО ЙОСИФА НА РУКАХ ІСУСА Й МАРІЇ.

Тому, що Йосиф став святим серед родинного життя та що він освятив його своїм найкращим прикладом, то Бог дав йому право громадянства в родинах і опіку над ними. Тепер, коли вороги Бога нападають на родину та намагаються опоганити її, розбити та вчинити знаряддям нещастя й наче пеклом для людей на землі, нам треба просити св. Йосифа, як батька й опікуна св. Родини, щоб він став в обороні наших родин та зберіг у кожній з них Ісуса й Марію.

Завдяки тим своїм прикметам, що св. Йосиф був найкращим на світі чоловіком і опікуном родини, св. Церква вибрала його на небесного опікуна цілої Христової Церкви на землі. В зв'язку з цим йому прислуговує похвальне названня патріярха. Патріярхами називаємо тих побожних му-

жів, які мали честь бути по крові праотцями Спасителя світу. До тих патріярхів можемо зарахувати теж св. Йосифа, як одного з останніх представників Давидового роду, а водночас як одного з найближчих предків Ісуса Христа, що безпосередньо приставав з Ним, як чоловік Марії, Пресв. Богородиці, та як Його законний батько. Зі св. Йосифом кінчиться Старий Заповіт і розпочинається Новий, який народився з хвилиною заснування св. Родини, як сказав Папа Лев XIII. Таким чином належить св. Йосиф, як патріярх, до обох Заповітів. Він є патріярхом патріярхів у найвищім значенні, бо Новий Заповіт стоїть під кожним оглядом вище, ніж Старий. Новий обіймає всю землю, його Ізраїлем є всі народи, злучені зв'язком Христової віри. Він вищий від Старого своєю християнською достойністю. Як патріярх, є св. Йосиф з усіх патріярхів найдостойніший і найбільш доброзичливий. Подаючи благословення, він підіймає одну руку над Старим Заповітом, а другу над Новим.

Згідно з Божим Провидінням, людське життя складається зі страждань і радощів. Сам Спаситель багато страждав і аж по хресній дорозі ввійшов у свою славу.

Св. Йосиф, що разом з Марією стояв найближче до Спасителя, мав таку саму долю. Насамперед ішло за ним багато хрестів. Хрест сумнівів перед вінчанням, убожество, холод вифлеємців, переслідування Ірода, прикрощі втечі, неприв'ітність чужини, згублення Ісуса в Єрусалимі—болем ранили його серце. Думка про гріхи рідного народу навівала на його душу важкий смуток. Дивлячись на ці й інші страждання св. Йосифа, треба нам передусім звертати увагу на те, як він їх сприймає. Він переносить усе терпеливо й ніколи не нарікає. Він звичайно мовчить та з вірою, надією, покорою й невисказаною любов'ю піддається всяким досвідчуванням, що їх він охоче переносив разом зі Спасителем і Божою Матір'ю тому, бо це було для Них і з Ними. За те Господь ніколи не опускав його, всі проби кінчилися щасливо, а по кожнім стражданню він одержував нагороду потіхи й радости. По занепокоєнні передшлюбною таємницею Марії, прийшла радість ангельського об'явлення, яке зробило Йосифа найщасливішим з усіх людей. По прикрощах і приниженні у Вифлеємі, прийшла радість і щастя з Христового Різдва, поклону пастирів і мудреців. По дошкульних невигодах утечі в Єгипет, настав день радісного повороту в рідний край. По згубі Ісуса в Єрусалимі і трьох днях прикрої тривоги, прийшла радість знайдення Ісуса в святині та щасливі роки прихова-

ного життя в Назареті. Так буде і в нас: ми будемо нести свій хрест, а Бог принесе нам Свою нагороду й потіху. Тільки, за прикладом і поміччю св. Йосифа, зберігаймо так у щасті, як і в недолі, рівновагу духа. Пам'ятаймо зокрема те, що в щасливій майбутності ми будемо особливо вдячні Богу передусім за всі хрестики, якими Він нас відзначував на землі, а які ми, за прикладом св. Йосифа, несли терпеливо з любови до Ісуса й Марії.

Найприкріше страждання на землі завдає людям смерть. Смерть — це болісна розлука душі з тілом, що спала на нас як кара за гріх. Хто вмирає, той часто знаходиться в надзвичайно прикрім і небезпечнім положенні, бо не знає, яка доля жде його в таємній вічності. Ніяка з дорогих осіб не може нам тоді помогти. До нутра вмираючої особи, де рішається тривожна боротьба, не сягає ніяка людська рука. Тоді ми зовсім самі, опущені. Тільки одне небо може прийти нам з поміччю. І про це треба конечне старатися. Нам треба знайти собі в небі такого заступника, що в часі нашого смертного конання стояв би при нас, потішав би нас та виєднав би нам ласку спокійної, щасливої смерти. Таку добру смерть мав св. Йосив, що вмирав з чистим сумлінням та в присутності Ісуса й Марії, Які з любов'ю опікувалися ним у годині переходу його душі до щасливої вічности. І ми зможемо надіятися подібної смерти, якщо кожного вечора проситимемо св. Йосифа, щоб виєднав нам ласку щасливої смерти, по прийняттю останніх св. Тайн. І справді щасливий буде той, хто вмре в присутності Ісуса й Марії та кому св. Йосиф замкне очі.

Хто добре пізнає св. Йосифа, той буде аж до смерти любити та супроводжати сердечним почитанням, як між усіма святими мужами, Його, що своєю святістю й вивищенням у небі стоїть зараз після своєї найсвятішої дружини, Пресв. Богородиці Марії.

Щодо почитання св. Йосифа в Католицькій Церкві, то воно не було спочатку розповсюджене. В тому часі, коли було треба поганам і єретикам виясняти справу Христового Божества й дівичости Його Матері, про св. Йосифа багато не згадували. Аж у 12 сторіччі, коли час завзятих закидів і дискусій проминув і християнська віра була вже добре вияснена та закріплена, одержав св. Йосиф належне місце біля Ісуса й Марії, як законний батько Спасителя і чоловік Пресв. Богородиці. Тоді сердечне звеличування св. Йосифа в Католицькій Церкві прийшло на денний порядок так літургічного,

як і приватного почитання. До такої щасливої зміни прийшло тоді, коли бенедиктинський архимандрит Руперт довів (1133 р.), що зв'язок св. Йосифа з Божою Матір'ю був дійсним подружжям та що в ньому було збережене ненарушеним дівицтво Йосифа й Марії. До першого ширителя почитання св. Йосифа долучилися незабаром й інші славні вчителі, а між ними св. Альберт Великий і Тома Аквінський. Св. Церква потвердила науку цих учених і святих мужів своєю повагою. Це рішення Католицької Церкви про слушне право св. Йосифа до великого почитання мало той наслідок, що воно почало поширятися між людьми. Постають молитовні й церкви на честь св. Йосифа; під його ім'ям засновуються братства; ремісничі цехи вибирають собі св. Йосифа на небесного заступника; люди називають дітей при хрещенні його іменем; Апостольський Престіл установляє окреме свято на його честь у цілій Церкві, а 1870 року Папа Пій IX проголошує св. Йосифа небесним опікуном цілої Католицької Церкви. Почитання св. Йосифа, яке почалося на християнськім Сході вже в перших віках християнства, а опісля перейшло на Захід, почало поволі запускати коріння в серцях християн і щораз то більше росла й поширялася. Св. Церква, що бачила, як людські серця горнулися до св. Йосифа, признавала в цім діяння Святого Духа, раділа виявою такого почитання, піддержувала його своїми рішеннями та благословеннями. Майже кожний вік додавав нові цеглини до побудування вівтаря слави для св. Йосифа. Миряни і духовенство, вчені богослови і славні проповідники, мистці і великі вгодники, чернечі Чини і Папи намагалися поширити почитання св. Йосифа та поставити йому престіл побіч престола Божої Матері.

У св. Письмі сказано, що "хто береже добра свого пана, той буде в добрій славі" (Прип. Сол. 27:18) та що пан поставить його над усіма своїми добрами: "Добре, слуго добрий і вірний, в малім був ти вірний, над багатьма тебе поставляю." (Мат. 25:21). Таку нагороду дав Ісус своєму покірному опікунові. В годині смерти дав йому головну нагороду вічного щастя, а коли прийшов слушний час, Він дав йому ще додаткову нагороду, надзвичайного почитання, що зробило його найславнішим мужем на землі і в небі. Сьогодні ціла Католицька Церква клячить у стіп св. Йосифа й звеличує його та просить: "Вирятував ти нас від смерти, дайже нам, пане добродію, знайти ласку в твоїх очах, щоб ми стали слугами царя." (І Мойс. 47:25). На св. Йосифі здійснилися повністю обітниці, що їх умираючий патріярх Яків зро-

ЗІСЛАННЯ СВЯТОГО ДУХА.

бив своєму улюбленому синові, старозавітньому Йосифові: "Йосиф, це добра галузка з дерева, що родить над криницею та й стелить яблука по мурі... Всемогутній ласкаво кропить тебе, сину, з неба гарними дощами, з землі годує. Бо всі ті благословення, що їх дізнав твій отець, взяли верх над горами, вічними холмами. Ой, нехай же всі зійдуть на голову Йосифові і на тім'я осяйного князя над братами". (1 Мойс. 49:22).

Між тими, які почитають св. Йосифа, не повинно ніколи бракувати й нашого українського народу. Читання книжок про нього, почитання його образів, називання манастирів, братств і дітей його ім'ям, а передусім наслідування його чеснот та щоденна сердечна молитва до нього в усіх наших потребах повинні завжди бути славною відзнакою всіх Українців. У цій справі треба нам тільки йти за вказівками Католицької Церкви а певно віддамо належну честь св. Обручникові. Зокрема дуже побажане, щоб іти за звичаєм тих побожних людей, які раз-у-раз просять собі в св. Йосифа трьох особливих ласк, а саме: гарячої любови до Ісуса й Марії, знання, як, за його прикладом, успішно лучити внутрішнє життя з зовнішнім, та щасливої смерти.

Св. Йосиф — це небесний заступник у цім часі новітніх рухів. Тепер стали могучістю сини праці, яка відділена від Бога й усього християнського. Нам треба зводити безперервно бій із новітніми велетнями, що їм на ім'я безвір'я, матеріялізм, революція, анархія, ненависть до всіх. В особі св. Йосифа Бог дає нам мужа обов'язку, законности й послуху, віри, впованнѧ, покори й праці,—щоб Він став в обороні права, порядку, Божої слави й правдивого щастя народів. У часі новітніх неспокоїв у світі, з великим довір'ям призиваймо на поміч св. оборонця Йосифа.

А взагалі, в усіх потребах пам'ятаймо слова, що їх написала св. Тереса Авільська: "Не пам'ятаю, щоб я колинебудь не була вислухана, коли я просила чогось у св. Йосифа. Багато людей дивувалися б, як би я зрахувала ті ріжні ласки, що їх Бог подав мені за вставленням цього святого, або як би я оповідала про небезпеки душі й тіла, з яких він мене вивів. Іншим святим дав, мабуть, Господь Бог ласку помагати нам у деяких означених потребах, але щодо св. Йосифа, то досвід показує, що він рятує нас у кожній небезпеці. Це так виглядає, наче б Господь Бог хотів дати нам пізнати, що Він навіть у небі робить усе те, чого від Нього

забажає Той, кому Він на землі був підчинений. Це діялося також з іншими особами, що їм я доручала віддати себе в опіку св. Йосифові.

"Я сама, маючи досвід, які великі ласки одержують його поклонники, не бажаю нічого іншого, як тільки заохотити ввесь світ до гарячого почитання св. Йосифа. Я не знала нікого, хто через якінебудь побожні вправи, що їх він робив на честь цього святого, не зробив би значного поступу на дорозі досконалости. Я вже від багатьох літ прошу в св. Йосифа в день його свята якоїсь особливої ласки, і він завжди мене вислухає. Хто не довіряє мені, то я, на любов до Бога, благаю кожного, щоб сам схотів пересвідчитися".

26 грудня

Святий ЄВТИМІЙ САРДІЙСЬКИЙ

Св. Євтимій замолоду посвятився Богові на службу і вів тихе життя в манастирі. Згодом, коли стала загально відомою його второпність і святість життя, його покликали на єпископа міста Сарди в Малій Азії.

На сьомім Вселенськім Соборі, який відбувся 787 року в Нікеї, св. Євтимій став відомий як щирий і непохитний оборонець католицької віри, а передусім почитання св. образів.

По Соборі, противні католицькій вірі византійські цісарі переслідували св. Євтимія і мучили засланням, в'язницею та бичуванням.

За цісаря Теофіла, 840 року, св. Євтимія так тяжко побили воловими жилами, що він, як св. мученик, по кількох днях закінчив своє життя.

27 грудня

Святий СТЕПАН

Третього дня після свята Христового Різдва ми звеличуємо по своїх українських церквах св. Степана.

Походив він із жидівського роду. Прийнявши Христову віру, він ділом і словом служив успішно й ревно Христовій справі та був першим християнином, який віддав своє життя за нашу св. віру. Оповідання про св. Степана оставив нам св. євангелист Лука в "Апостольських Діях". Там читаємо

(6 гл.): "У ті ж дні, коли зросло число учнів, повстало нарікання, греків проти жидів, що в щоденнім служенні занедбують їх удовиці. І дванадцять скликали громаду учнів та й сказали: Не годиться, щоб ми оставили Боже слово і послуговували при столах. Підшукайте отже, брати, сімох мужів із вас, доброго засвідчення, повних Духа й мудрости, яких поставимо над цим ділом. А ми пильнуватимемо молитви й служіння. І подобалася мова всій громаді. І вибрали Степана, мужа повного віри й Святого Духа, і Пилипа, Прохора, Ніканора, Тимона, Пармена й Миколу, захожого з Антіохії. Цих поставили перед очима апостолів, і після молитви вложили на них руки. А слово Господнє росло і сильно множилося число учнів в Єрусалимі; велике також множество священиків було послушне вірі.

Степан же, повний ласки й сили, творив великі чуда й знаки між народом. І повстали деякі з синагоги, що зветься Лівертинців, Киренейців, Олександрійців і тих, що були з Киликії й Азії, та спорили зі Степаном. І не могли опертися мудрості й Духові, що Ним говорив. Тоді підмовили мужів, які казали, що чули, як він говорив богохульні слова на Мойсея й Бога. І так зворушили нарід, старшину й книжників. І збігшись, схопили його і привели на раду та поставили фальшивих свідків, які казали: "Цей чоловік не перестає говорити слова проти святого місця й закону. Бо ми чули, як він говорив: Той Ісус Назорей зруйнує це місце і змінить передання, що їх нам передав Мойсей". А всі, що сиділи в раді, дивлячись на нього, бачили його лице, наче лице ангела."

Одержавши від первосвященика дозвіл говорити, Степан виголосив до жидів свою оборонну промову, в якій підкреслив, що старозавітня святиня й Мойсеїв закон були тільки тимчасовими і, після приходу Месії, мали зробити місце досконалішим установам. На жаль жиди не ввірували в Месію і відкинули Його. За це, при кінці своєї промови, Степан звернувся до присутніх жидів з терпким докором:

"Твердого карку й необрізаного серця та ушей, ви завжди противитеся Святому Духові, як ваші батьки, так і ви. Кого з пророків не переслідували ваші батьки? І повбивали тих, які передсказували прихід Праведного, що Його ви стали тепер зрадниками й убійниками: вони прийняли закон через розпорядження ангелів, і не заховали".

І коли це почули, роз'ярилися їх серця і скреготали на нього зубами. А бувши повним Святого Духа та споглядаючи в небо, побачив Степан Божу славу й Ісуса, що стояв по правиці Бога. І сказав: Це бачу відчинене небо й Сина Чоловічого, що стоїть по правиці Бога. І закричавши великим голосом позатулювали свої уші і кинулися однодушно на нього. І викинули його з міста та каменували: а свідки поклали свої одежі в ногах молодця, що звався Савло. І каме-

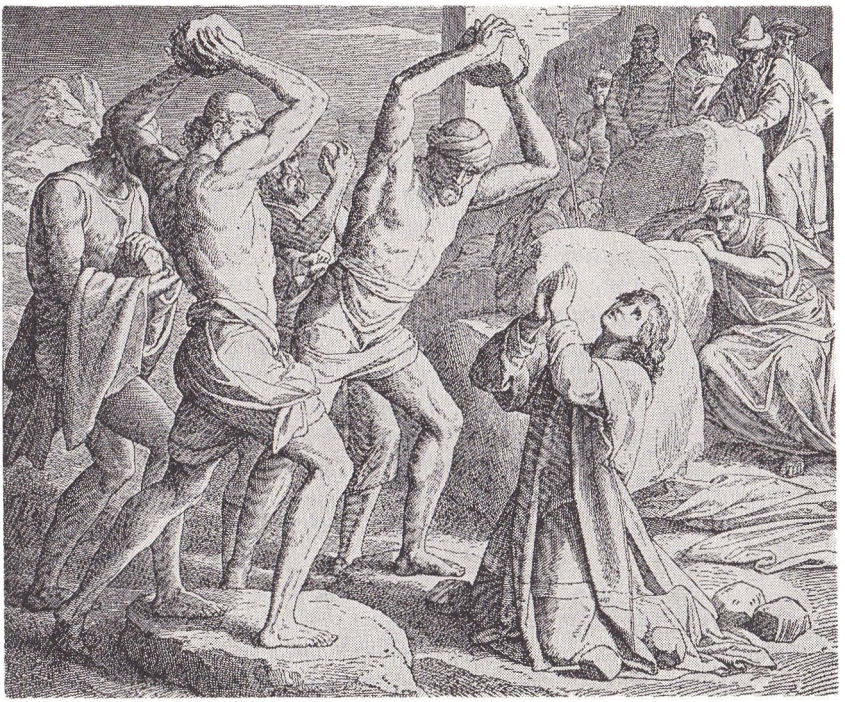

СМЕРТЬ СВЯТОГО СТЕПАНА

нували Степана, що взивав і говорив: Господи Ісусе, прийми мого духа. І приклонив коліна та закликав великим голосом, кажучи: Господи, не постав їм цього за гріх. І коли це сказав, уснув."

Коли св. Степан, побитий камінням, віддав Богові свого духа, первосвященики казали покинути його тіло на добичу звірятам і птицям. Коли ж цілу добу ніяка звірина навіть не доторкнулася до тіла св. мученика, тоді Гамалиїл, вчитель

св. Павла, став в обороні чести Христового слуги і заохотив побожних християн, щоб забрали вночі Степанове тіло та похоронили за містом. Св. Єронім зазначує, що в цім похороні брали участь св. апостоли. Це сталося 35 року по Христі.

Згодом казав Гамалиїл поховати побіч св. Степана також і тіло праведного Нікодима, який був попереду потайним учнем Ісуса Христа і разом з Йосифом з Ариматеї зложив до гробу Христове тіло. Нікодим умер у домі Гамалиїла. Згодом поховали коло Нікодима також Гамалиїла й його сина.

Гріб св. Степана люди помалу забули. Аж 415 року явився покійний Гамалиїл у сні єрусалимському священикові Лукіянові, і сказав йому, де спочиває тіло св. Степана та доручив йому повідомити про це єрусалимського єпископа Івана. Лукіян повідомив про все єпископа, і за його згодою почав розкопувати землю та шукати гробу св. Степана. Незабаром він знайшов кілька гробів. На однім з них був надгробний камінь з написом Хеліїл, що значить по-грецьки "Стефанос", а по-українському "вінець".

Коли Лукіян повідомив про це єпископа, то він, разом з єпископом Єрихону й Севастії та численним народом прибув до гробу св. Степана і відчинив його. Тоді затряслася земля і рознісся приємний запах, а також видужало багато недужих, які були присутні при відчиненні гробу.

Тіло св. Степана було вже обернене в порох, але кості були цілі і в природнім положенні. По огляненні тіла домовину зачинено, після чого відбулося врочисте перенесення св. мощів до церкви Сіону, найстаршої церкви в Єрусалимі. Частину мощів св. Степана розділено тоді між ріжні церкви, де, за причиною св. первомученика, почали діятися чуда. В часі перенесення мощів св. Степана панувала в св. Землі посуха. Коли переносили св. мощі до церкви, відразу впав дощ.

Мощі Нікодима, Гамалиїла й його сина Авіва зложили в іншій церкві, що її незабаром збудували.

Св. Авґустин засвідчує, що в його місті Гіппо були три воскресіння з мертвих. Один з покійників ожив, коли його тіло помазали миром, яке випливало з костей св. Степана.

Про самого св. первомученика Степана св. Авґустин переказав нам вістку, що "він був гарний на вроду, в розквіті життя та добрий проповідник. Він показав вірним, як треба вмирати. Коли жиди каменували його, то він дивився на не-

бо й молився за них, бо коли інший забуває про тих, що йому найдорожчі, то він молився за своїх ворогів... Якщо можуть св. мученики ріжнитися чим між собою, то найславнішим, здається, є той, хто був перший замучений." А св. Григорій Богослов додає, що Степан "молився за своїх убійників, а тією молитвою приніс Богові більшу жертву, як самою смертю, а саме: самозреченням і любов'ю до ворогів."

27 грудня

Святий ТЕОДОР і ТЕОФАН

Ці два рідні брати народилися над Мертвим морем, у колишній країні Моавітів, звідки з родичами переселилися в Єрусалим. Їхня побожність завела їх незабаром у манастир св. Сави, де вони скоро стали відомі зі своєї науки й ріжних чернечих чеснот, а передусім із духа безперервного вмертвіння.

Коли єрусалимський патріярх довідався про велике знання й побожність братів, то висвятив старшого Теодора на священика і вислав його до Царгороду напімнути цісаря Лева Вірменина, щоб перестав заколочувати церковний мир своїми єретицькими виступами проти почитання св. образів. Коли Теодор звернув цісареві увагу на його шкідливу Христовій вірі роботу, розлючений цісар казав Теодора бичувати, а опісля прогнати разом з братом Теофаном на заслання. Каралися вони на однім острові на Чорному морі, де багато натерпілися від голоду й зимна.

Після скорої смерти цісаря брати вернулися до свого манастиря в Царгороді, де Теодор написав деякі твори в обороні почитання св. ікон.

Новий цісар Теофіл, завзятий противник почитання св. ікон, казав незабаром ув'язнити обох братів і бити їх тяжко, а опісля також вислати на один острів на заслання. По двох роках їх знову спровадили до Царгороду і в присутності цісаря побили аж до нестями, а опісля ще обдерли з одежі та прилюдно бичували. Коли ж вірні Божі слуги й тоді не хотіли відступити від католицької віри й пристати до єретиків-іконоборців, казав Теофіл вирізати їм на обличчях слова зневажливого вірша, що вони лукаві люди. По такій кривавій муці казав цісар відвезти їх до Сирії. Тут св. Теодор умер 27 грудня 841 року.

Майже в тім самім часі вмер цісар Теофіл, і по його смерти настали спокійніші часи. Теофан вернувся у славі св. визнавця до Царгороду. Новий патріярх св. Методій, за згодою цариці Теодори, жінки покійного Теофіла, привернув почитання св. образів, а одночасно покликав Теофана на архиєпископа міста Нікеї. Тут він далі помагав ще успішніше викорінювати іконоборську єресь та закріплювати католицьку віру, що за неї він витерпів стільки муки.

Як нікейський митрополит, Теофан написав кілька богослужебних канонів. Найкращий з них був канон на першу неділю Великого Посту, т. зв. неділю православія, що її встановлено на пам'ятку привернення давнього почитання св. образів. Один канон написав Теофан також на честь свого брата, св. Теодора, що його мощі перевезено з Сирії до Царгороду. В 845 році відійшов св. Теофан по вічну нагороду.

В зв'язку з тією мукою, що св. Теодорові й Теофанові вирізали на обличчях слова вірша, вони одержали назву "начертані", тобто — натаврованні.

28 грудня

Святі МУЧЕНИКИ НІКОМИДІЙСЬКІ

Поганський цісар Діоклетіян жорстоко переслідував християн за їх віру в Ісуса Христа. Між іншим, тисячі християн прославили Христа мученицькою смертю в Малій Азії. Зокрема багато християн мало згинути 303 року в місті Нікомидії, де була цісарська палата. Всіх тих замучених тоді християн прославляє Католицька Церква як св. Мучеників Нікомидійських.

29 грудня

Святі ДІТИ ВИФЛЕЄМСЬКІ

У часі народження Ісуса Христа володів Палестиною цар Ірод, т. зв. Великий, що добився був влади з ласки поганського римського імператора. Цей Ірод був надзвичайно жорстокий і неспокійний володар, скорий до проливу людської крови. Коли до нього дійшла вістка, що "народився жидівський цар", як то новонародженого Спасителя називали мудреці зі Сходу, він вирішив негайно позбутися новонаро-

дженого царя вбивством. Вчинити такий злочин задумав Ірод тому, бо в своїй несвідомості боявся, щоб новонароджений цар не відібрав йому його царського престолу. Цю сумну подію так описує св. євангелист Матей:

"Коли Ісус народився в Вифлеємі Юдейському, за днів царя Ірода, то мудреці зі Сходу прийшли в Єрусалим, кажучи: Де є жидівський Цар, що народився, бо ми бачили Його зор'ю на Сході і прийшли поклонитися йому. Почувши це цар Ірод, занепокоївся і ввесь Єрусалим з ним. І зібрав усіх первосвящеників і книжників народу та допитувався їх: Де Христос мав народитися? А вони сказали йому: В Вифлеємі Юдейському, бо так написано пророком: І ти, Вифлеєме, земле Юдова, ніяк не єси найменший між княжими містами Юди; бо з тебе вийде Вождь, що володітиме моїм народом.

Тоді Ірод тайком призвав мудреців і випитував їх пильно про час, коли їм явилася зоря. І послав їх у Вифлеєм, кажучи: Ідіть і пильно розвідуйтесь про Дитя, а коли знайдете, сповістіть мене, щоб і я пішов та поклонився Йому.

А вони вислухали царя і пішли. І це зоря, що її побачили на Сході, йшла перед ними, аж прийшла і стала зверху, де було Дитя. А побачивши зорю, зраділи дуже великою радістю. І як увійшли в дім, побачили Дитя з Його Матір'ю і припали до землі та поклонилися Йому. Відкрили теж свої скарби і принесли Йому дари: золото, кадило й миро. А одержавши в сні осторогу не вертатися до Ірода, іншим шляхом вернулися до своєї країни."

По від'їзді мудреців Божий ангел явився теж св. Йосифові і приказав йому тікати з Ісусом і Марією до Єгипту. Йосиф негайно виконав Боже доручення.

"Коли Ірод побачив, що мудреці не вернулися до нього, дуже розгнівався і послав своїх вояків та повбивав усіх дітей у Вифлеємі й у всіх його околицях, від двох літ і нижче, згідно з часом, що про нього точно випитався у мудреців. Тоді сповнилося те, що сказав пророк Єремія: Було чути голос у Рамі, плач і голосне ридання: Рахиля оплакує своїх дітей і не дається потішити, бо нема їх".

Сумно було тоді в Вифлеємі й околиці, коли Іродові вояки відбирали в матерів хлопчиків і безщадно їх убивали. Тоді "матері хрестилися слізьми, а діти кров'ю", як каже св. Хризолог. Але самі діти, тому, що їх відривано від матерів і вбивано замість Христа і за Христа, то вони щасливі. Св. Августин називає їх щасливими тому, бо "вони є пер-

шим квітом мучеників, вони одержали нагороду вічного життя скоріше, ніж зрозуміли дочасне життя, і на початку розпочатого життя, через мученицьку смерть, одержали початок вічного життя."

Сьогодні ті вифлеємські хлопчики втішаються в небі такою самою славою, що й інші св. мученики. Св. Бернард говорить про них: "Якщо спитаєш про заслуги невинних дітей, за які то заслуги вони увінчані, то спитай теж Ірода про злочин, що за нього вони загинули й терпіли. Чи ж Христова любов менша, як Іродова ненависть? То Ірод міг невинних дітей убити, а Христос не міг би їх увінчати?"

Св. Церква почитає цих вифлеємських дітей-мучеників окремою церковною богослужбою принаймні від 5 сторіччя. Перше похвальне слово на їх честь виголосив св. Іриней.

Усіх замучених вифлеємських хлопчиків могло бути до двадцять.

29 грудня

Святий МАРКЕЛ

Між давніми східніми черцями втішався великою славою св. Маркел, ігумен т. зв. "обителі неусипаємих". Походив він з Сирії, де провів побожно свою молодість.

Коли йому повмирали родичі, він помандрував до міста Антіохії і там увесь свій час посвятив на завчання священного знання та на духовні вправи. Підо впливом зростаючої любови до небесних речей він почав незабаром роздавати вбогим свій великий маєток, що йому оставили його покійні батьки. Згодом він перейшов до Ефесу де пристав до гуртка чоловіків, які старалися вести набожне, богомільне життя та жити тільки для Бога. Тут він багато молився, а в вільному часі переписував книжки.

У тому часі інший сирієць, св. Олександер, збудував близько Царгороду "обитель неусипаємих". Був це манастир, що в ньому черці, поділені на кілька відділів, відправляли за чергою, вдень і вночі, церковне правило.

Коли слава про манастир т. зв. несплячих черців дійшла до Маркела, він так тим захопився, що попрощав своїх побожних побратимів в Ефесі і пустився в дорогу до тієї обителі, де побожні черці безперервно прославляли Бога св. богослужбою. Св. Олександер прийняв Маркела між свою братію, яку цей скоро з'єднав собі своєю високою чеснотою.

Приблизно 428 року св. Олександер відійшов по вічну нагороду, і черці вибрали новим ігуменом своєї обителі поважного старця Івана. На його прохання Маркел став йому за намісника-помічника в управі манастиря. По якомусь часі Іван збудував інший манастир над Босфором і туди перейшов зі своїми черцями. По смерти Івана ігуменом обителі став Маркел.

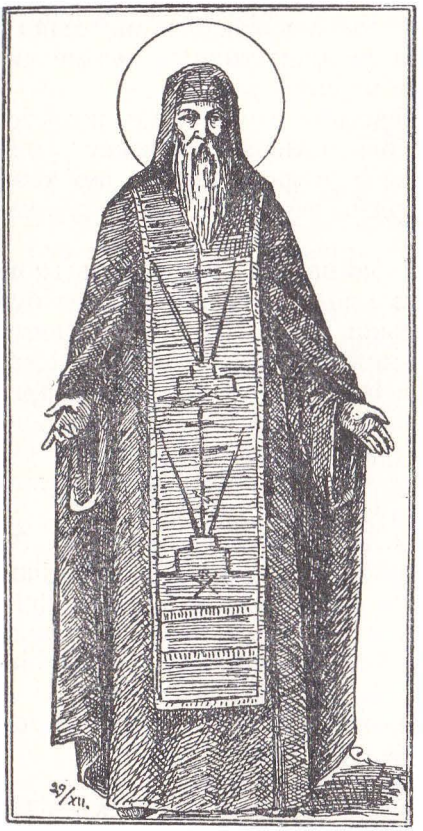

СВЯТИЙ МАРКЕЛ

Завдяки второпності й святості, в його манастирі, де було триста черців, процвітав добрий чернечий дух. Коли в ріжні сторони дійшла вістка про славну обитель тих побожних черців, які, за проводом свого святого ігумена, безперервно прославляли Бога відправою церковного правила, почали прибувати з ріжних сторін християнського Сходу післанці з проханням до Маркела, щоб він призначив їм по кілька вибраних черців, які були б здібні засновувати нові манастирі. Маркел радів тими добрими задумами людей і майбутньою прославою Бога по нових обителях та охоче сповняв бажання побожного народу. Завдяки тому він став незабаром архимандритом багатьох манастирів.

Приблизно 463 року Студій, бувший римський консул, взяв кількох Маркелових черців, щоб з ними заснувати в Царгороді новий манастир. Цей манастир, завдяки правилам, що їх уложив славний ігумен цього манастиря, св. Теодор Студит, став зав'язком нової вітки східніх черців, які стали відомі в Україні як — Чин Студитів.

Щодо особливих чеснот св. Маркела, то він передусім щиро любив убожество. Бувши такого переконання, що най-

краща й найурожайніша рілля, це впования на Боже Провидіння, він не дозволяв робити великі запаси щоденних харчів, кажучи, що мати стільки харчів, що вистачало б на десять днів, було би противним духові чернечого вбожества. Коли манастир потребував більше землі для розбудови, він не хотів її купувати, бо землю купують багаті люди. Свою обитель він поширив тільки завдяки дарові одного багатого чоловіка, який вступив до манастиря зі своїми синами і водночас з ними одержав чернечу рясу.

Коли Маркел вступив до манастиря, то побачив, що черці "обителі несплячих" з погордою дивляться на всяку ручну роботу. Ставши ігуменом, він видав розпорядження, що кожний чернець має виконувати призначену ручну роботу, хоча б не мав до цього охоти.

Крім того, Маркелові черці займалися й апостольською працею, яку можна було вести з манастиря. Сам Маркел був передовим оборонцем католицької віри перед погубними ходами тодішньої євтихіянсько-монофізитської єресі в Царгороді, яка не признавала, що в Ісусі Христі є людська природа. Коли цісар Лев I задумав призначити своїм помічником-цезарем консула Патрикія, єретика-аріянина, Маркел виступив проти імператорського задуму і своїм впливом причинився до того, що цезар відрікся єресі.

Маркел щиро любив убогих і постійно спомагав їх. За те Бог нагородив його даром роблення чудес, ясновидіння й пророцтва. Він нераз молитвою розмножував збіжжя, призначене на хліб для вбогих. Коли 465 року вибухла велика пожежа в Царгороді, то нарід був переконаний, що огонь потах завдяки гарячій молитві св. Маркела.

Ігуменом "обителі неусипаємих" був св. Маркел сорок п'ять літ. Спочив у Бозі 29 грудня 485 року.

30 грудня

Свята АНИСІЯ

Про св. Анисію маємо оповідання, що вона була християнською дівицею з Солуня в Македонії. Одержавши по смерти батьків велику спадщину, вона з любов'ю спомагала ьбогих і в'язнів.

У тому часі лютувало криваве перслідування християн цісаря Максиміяна. Коли одного разу Анисія поспішала на побожні сходини християн, один поганський вояк, побачив-

ши гарну дівчину, заступив їй дорогу і хотів примусити її піти до поганської святині та зложити жертву поганським божкам. Одночасно зірвав з її лиця заслону, щоб поглянути на її красу. Коли Анисія пробувала вирватися з рук вояка, він проколов її мечем. Сталося це 304 року.

Згодом, коли настали для християн спокійніші часи, вони поставили в Солуні на честь св. Анисії церкву.

30 грудня

Святий ЗОТИК

Св. Зотик, як подають грецькі минеї, мав прибути з Риму до Царгороду з цісарем Константином Великим. Тут він був спочатку урядовцем, а опісля посвятився Божій службі та став священиком.

Коли в Царгороді почала ширитися заразлива проказа, Зотик збудував для прокажених, яких тоді топили в морі, лікарню, щоб таким чином рятувати їх від смерти. Цісар Константин мав посилати Зотикові великі суми грошей, а він уживав їх на вдержання лікарні й спомагання вбогих.

По смерти Константина став цісарем його син Констанцій, який був єретиком-аріянином. Довідавшись, що Зотик відверто боронив св. католицьку віру, казав прив'язати його до диких мулів, які, гонені полями, розірвали Зотика на кусні. Мученицькою смертю прославив св. Зотик Христа приблизно 344 року.

31 грудня

Свята МЕЛАНІЯ

Св. Меланія прийшла на світ у Римі, як дочка сенатора Публіколі й Альбіни. Публіколя був сином побожної римської християнки, т. зв. Меланії Старшої, яка, по передчасній смерти чоловіка, посвятила своє життя й майно Богові й добрим ділам. А Альбіна була дочкою поганського священика-жерця, але була вихована в християнській релігії.

Мала Меланія, що була захоплена прикладом святого життя своєї бабуні й інших побожних римлянок, уже змалку мріяла про те, щоб посвятитися беззастережно на службу Христові. Але багатий батько, який бажав мати скоро внука й майбутнього дідича свого великого маєтку, примусив Ме-

ланію 397 року вийти заміж за Пініяна, сина римського префекта. Меланія мала тоді чотирнадцять років, а її чоловік сімнадцять.

Перейнята гарячим бажанням провести своє життя в дівицтві й одружена проти власної волі, Меланія просила по вінчанню свого молоденького чоловіка, щоб він погодився жити з нею в повній стриманості й невинності; за те вона готова була переписати на нього ввесь свій маєток. Однак Пініян не мав такого високого розуміння християнської досконалости, тому Меланія мусіла вести з ним звичайне подружнє життя. Незабаром вона стала матір'ю і привела на світ дівчинку, яка однак скоро померла.

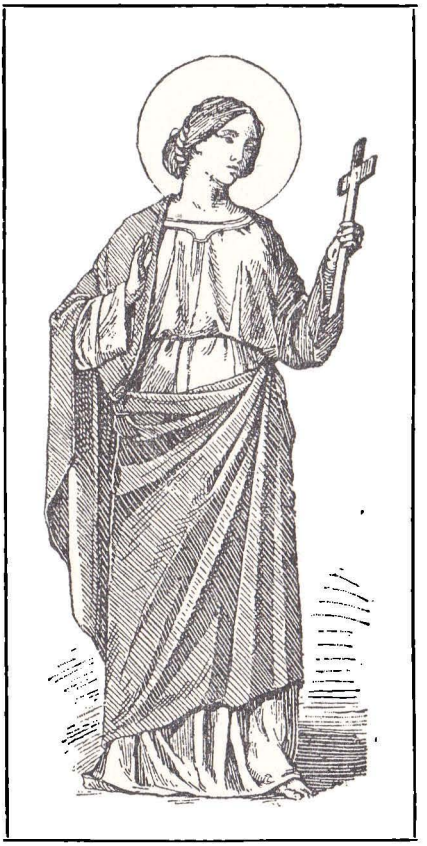

СВЯТА МЕЛАНІЯ

Коли батько побачив, що Меланія й далі думає тільки про життя посвячене Божій службі, почав перешкаджати їй у зустрічі з побожними християнами, які могли скріплювати її в її святих постановах. Наступного року, коли Меланія вижидала другої дитини, батько заборонив їй піти перед святом св. Лаврентія на всенічну богослужбу; оставшись поневолі вдома, Меланія цілу ніч провела навколішках на молитві в своїй кімнаті. Вранці була ще потім у церкві св. Лаврентія на Службі Божій, а по повороті додому привела на світ передчасно свою другу дитину, яка вмерла наступного дня. Порід був такий тяжкий, що Меланія боролася зі смертю. Коли її чоловік побачив болі й муку своєї молодої дружини, що її він сердечно любив, то присягнув, що як вона видужає, то зможе без перешкоди служи-

ти Богові по своїй уподобі. Меланія виздоровіла, і Пініян додержав своє слово. Тільки батько був цьому дуже противний і ще п'ять років примушував її, принаймні назверх вести життя багатої молодої жінки. Аж як сам тяжко занедужав, то перед смертю попросив у дочки прощення за те, що він, боячись людських язиків, засмучував її спротивом її небесному званню. Одночасно він записав їй увесь свій великий маєток.

По смерти батька, мати Альбіна й чоловік Пініян не тільки погодилися на новий спосіб життя Меланії, але помалу й самі почали переймthemся її духом. Щоб перервати зв'язки з людьми світового й розкішного життя, вони покинули Рим і оселилися в сільській околиці. З собою взяли багато невільників, з якими поводилися дуже людяно, з християнською любов'ю. Згодом прийняли ще багато молодих дівчат і вдів, так що по якомусь часі разом з ними мешкало поверх тридцять родин. Їх вілла стала осередком любови, гостинности й релігійного життя. Пініян жив спочатку виставно, як великий багач і пан, але згодом Меланія так вплинула на нього, що він почав носити просту одежу, яку вона сама йому пошила.

Великим тягарем було для Меланії завідування величезними добрами, які були розкинені по всіх частинах римської імперії. Бувши такого християнського переконання, що надмір дочасних дібр багачів належить до вбогих сусідів, Меланія, за згодою чоловіка, почала продавати ріжні частини свого маєтку та роздавати гроші вбогим і спомагати тих, що були в нужді. Коли про це довідалися їх ріжні родичі, то почали говорити, що Меланія й Пініян зійшли з розуму, щоб таким чином дістати маєток у свої руки. Тоді Меланія звернулася до самого цісаря Онорія та попросила в нього оборони. Проста одежа й поважна поведінка Меланії зробили таке сильне враження на царську тещу, що вона намовила Онорія взяти справу продажу дібр під опіку держави. З цього продажу скористали вбогі, хворі, полонені, прочани й церкви в ріжних частинах держави, зокрема манастирі в Єгипті, Сирії й Палестині одержали від Меланії великі дари.

Коли ґоти напали на Італію, то Меланія з чоловіком і своїм побожним гуртком виїхали до Африки. Спочатку задержалися вони в Картаґіні, а згодом замешкали в місті Таґасте. В тому часі був у місті Гіппо єпископом св. Авґустин, і вони багато користали з його поучень. Під час перебування

СТРАШНИЙ СУД

в Тагасте Меланія попродала свої африканські посілості і заснувала жіночий та чоловічий манастирі. Після цього вона замешкала в жіночім манастирі зі своїми колишніми невільницями та займалася переписуванням побожних грецьких і латинських книжок. Водночас вона багато молилася, а поживу приймали тільки що-другий день.

У 417 році виїхала Меланія з Пініяном і матір'ю до св. Землі і замешкала в захисті для паломників у Єрусалимі, близько Господнього гробу. Відвідавши з чоловіком ріжні обителі черців у єгипетських пустинях, почала Меланія, захоплена прикладом побожних пустельників, вести життя самоти й богомілля. Тут вона незабаром познайомилася з побожним гуртком, що ним керував св. Єронім. Коли Меланія стрінула його перший раз у Вифлеємі, то покірно клякнула перед ним та попросила св. благословення.

По чотирнадцятьох літах життя в св. Землі вмерла Альбіна, мати Меланії, а наступного року й її чоловік Пініян. Меланія поховала їх на Оливній горі, а опісля казала поставити собі близько їх гробу келію, де жила вже тільки для Бога й вічности. Згодом ця келія стала зав'язком великого жіночого манастиря, що в ньому Меланія була ігуменею. Вона заснувала теж на Оливній горі й чоловічий манастир, якого черці мали за завдання опікуватися двома опущеними церквами.

Чотири роки по смерти свого чоловіка Меланія довідалася, що її дядько Волюсіян, який був досі поганином, прибув в урядових справах з Риму до Царгороду. Не зважавши на зимову пору, Меланія, в товаристві свого духовника Геронтія, вибралася до Царгороду, щоб з'єднати дядька для Христа й неба. Бог поблагословив її задум: Волюсіян прийняв св. Тайну Хрещення і вмер на її руках смертю християнина. По смерти дядька Меланія задержалася ще короткий час у Царгороді, де її відвідували знатні жінки та вели з нею розмову про несторіянську єресь, яка заперечувала Боже Материнство Пресв. Діви Марії. Переконані словами Меланії, багато царгородських жінок покинули цю нещасну єресь і вернулися до католицької віри. Згодом Меланія знову вернулася через Малу Азію до Єрусалиму.

По повороті з Царгороду Меланія жила ще вісімнадцять місяців. У день навечір'я Христового Різдва 439 року вона прибула до Вифлеєму і по досвітній Службі Божій сказала своїй кузені Павлі, що її смерть уже близько. В свято св.

Степана вона була знову на Службі Божій на честь св. первомученика, а по богослужбі читала з сестрами біблійне оповідання про його мученицьку смерть. По скінченні духовного читання сестри склали Меланії побажання доброго здоров'я й багатьох літ життя. Вона відповіла: "Доброго здоров'я й вам. Але ви вже ніколи більше не почуєте мого читання". Опісля вона відвідала ще чоловічий манастир та попрощалася з черцями. Коли після цього вернулася до своєї келії, то сестри пізнали, що Меланія тяжко хвора. Вона приказала скликати всіх сестер і попросила їх, щоб молилися за неї, бо вона вже відходить до Господа. Одночасно заявила, що як деколи вона промовляла до них суворим тоном, то це було з любови до них, для добра їх душ. Потім додала: "Господь знає, що я негідна та що я не сміла б рівняти себе з ніякою доброю жінкою, навіть із такою, що живе ще на світі. Але я думаю, що навіть сам диявол на страшнім суді не буде оскаржувати мене за те, щоб я колись пішла на спочинок з гіркістю в своєму серці."

У неділю, 31 грудня 439 року, о. Геронтій так заливався слізьми при відправі Служби Божої, що Меланія не могла чути всі слова св. богослужби. Згодом єрусалимський єпископ Ювеналій приніс їй св. Причастя. Упродовж дня приходили ріжні особи відвідати Меланію, а накінець вона сказала: "Тепер дозвольте мені спочити." Ввечері, повторяючи слова праведного Йова: "Як Господь хотів, так сталося," закінчила св. Меланія своє праведне життя. Мала вона тоді п'ятдесят шість літ.

Літургічне почитання св. Меланії поширилося скоро по всьому християнському Сході. На Заході було ім'я св. Меланії згадуване в Римськім Мартирологіоні, але не було окремої богослужби на її честь. Аж як кардинал Рамполлі знайшов в еспанськім Ескоріялі латинський життепис св. Меланії, що його написав дев'ять літ після її смерти о. Геронтій, її духовник, і 1905 року надрукував свою працю про св. Меланію, почали й на Заході, за дозволом Папи Пія X, почитати св. Меланію Молодшу окремою церковною богослужбою.

Кінець четвертої книжки "ЖИТТЯ СВЯТИХ".

ІМЕНА СВЯТИХ
З ПОЯСНЕННЯМИ

АБІБ, у 4 сторіччі, св. мученик, диякон. День 15 листопада, ст. 147.

АВАКУМ, старозавітній пророк із сьомого сторіччя перед Христом. Ангел його переніс із Юдеї до Вавилону, щоб подав корм пророкові Даниїлові, який сидів у ямі повній левів. День 2 грудня, ст. 188.

АВЕРКІЙ, у 2 сторіччі, св. єпископ міста Гієрополя в Малій Азії. День 22 жовтня, ст. 101.

АВДІЙ, старозавітній пророк у восьмому сторіччі перед Христом. День 19 листопада, ст. 152.

АВКСЕНТІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

АВРАМІЙ ЗАТВОРНИК, 366 р., св. монах пустельник. День 29 жовтня, ст. 108.

АГАТОДОР, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 жовтня, ст. 55.

АГАТОН, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

АГАТОНКА, у 3 сторіччі, св. мучениця. День 13 жовтня, ст. 55.

АГГЕЙ, старозавітній пророк у шостому сторіччі перед Христом, по повороті жидів із вавилонської неволі. День 16 грудня, ст. 232.

АЗАРІЯ, в сьомому сторіччі перед Христом, один із юнаків, що не згоріли у вогняній печі в Вавилоні. День 17 грудня, ст. 233.

АЙТАЛ, у 4 сторіччі, св. диякон-мученик. День 3 листогада, ст. 114.

АКАКІЙ, день 29 листопада, ст. 182.

АКЕПСІМ, у 4 сторіччі, св. єпископ-мученик. День 3 листопада, ст. 114.

АКІНДІН, 330 р., св. мученик, згинув під час переслідування за часів царя Сапора, а з ним також інших 340 мучеників. День 2 листопада, ст. 113.

АЛИПІЙ, 632 р. св. пустинник-стовпник, основник монастирів і їх духовний провідник, мимо великих умертвінь і тяжкої недуги прожив близько сто літ. День 26 листопада, ст. 171.

АМБРОСІЙ, 397 р. цісарський воєвода в місті Міляно, потім славний єпископ і неустрашимий оборонець віри та прав Христової Церкви, письменник, проповідник і поет. День 7 грудня, ст. 210.

АМПЛІЙ, один із 70-ти апостолів. День 31 жовтня, ст. 112.

АМФІЛОХІЙ, у 400 р., славний Отець Церкви, оборонець божества Святого Духа, проти єресі Македонія, чудотворець. День 23 листопада, ст. 159.

АНАНІЯ, у сьомому сторіччі перед Христом, один із молодців, що не згоріли у вогняній печі в Вавилоні. День 17 грудня, ст. 233.

АНАНІЯ, один із 70-ти апостолів. Проповідував у Дамаску. На поручення самого Господа привернув зір новонаверненому Савлові й охрестив його. Помер мученицькою смертю у Євтерополі. День 1 жовтня, ст. 11.

АНАСТАСІЯ РИМЛЯНКА, 250 р., св. мучениця, віддала свою дівичу душу за Христа під час жорстокого птреслідування за цісаря Декія. День 29 жовтня, ст. 111.

АНАСТАСІЯ, у 3 сторіччі, св. мучениця. День 22 грудня, ст. 246.

АНГЕЛ ХОРОНИТЕЛЬ, День 8 листопада, ст. 119.

АНЕМПОДІСТ, 330 р., св. мученик. День 2 листопада, ст. 113.

АНДРІЙ, один із 12 апостолів — Первозванний, брат св. ап. Петра. Проповідував св. Євангелію на побереіжжях Чорного моря, згинув на скісному хресті, недалеко Тьмуторокані. День 30 листопада, ст. 182.

АНДРІЙ КРИТСЬКИЙ, 766 р., св. монах-мученик в обороні почитання св. образів. День 17 жовтня, ст. 80.

АНДРІЙ ЮРОДИВИЙ, у 10-ому сторіччі. Бачив появу Покрову Божої Матері. День 2 жовтня, ст. 13.

АНДРОНІК, у 304 р. св. мученик. День 12 жовтня, ст. 52.

АНДРОНІК, у 5 сторіччі, побожний золотар в Антіохії, а по смерти дітей, монах пустинник у Єгипті. День 9 жовтня, ст. 49.

АРЕТА, 523 р. св. мученик. Із ним згинули тисячі інших християн. День 24 жовтня, ст. 104.

АРІЯН, 305 р., св. мученик. День 14 грудня, ст. 229.

АРТЕМІЙ, 363 р., воєвода Єгипту, згинув за Христа в часах цісаря Юліяна Відступника. День 20 жовтня, ст. 97.

АТАНАСІЯ, у 5 сторіччі, побожна жінка св. Андроніка, яка по смерти дітей, за обопільною згодою з мужем, проживала в мужеському одязі як монах-пустинник. День 5 жовтня, ст. 49.

АФТОНІЙ, 330 р., св. мученик. День 2 листопада, ст. 113.

БАКХ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 7 жовтня, ст. 47.

БОНІФАТІЙ, 306 р., св. мученик. День 19 грудня, ст. 241.

ВАР, у 4 сторіччі, св. мученик. День 19 жовтня, ст. 96.

ВАРВАРА, 290 р., надзвичайної краси й багатого роду дівчина, ставши християнкою згинула по страшних і жорстоких муках із рук рідного батька-поганина. Покровителька в приготуванні до доброї смерти. День 4 грудня, ст. 195.

ВАРЛААМ, 304 р., св. мученик. День 19 листопада, ст. 152.

ВАСИЛІД, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ВВЕДЕННЯ У ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ. День 21 листопада, ст. 155.

ВІКТОР, у 3 сторіччі, св. мученик. День 11 листопада, ст. 128.

ВІНКЕНТІЙ, 304 р., св. мученик, диякон. День 11 листопада, ст. 128.

ГАЛАКТІОН, у 250 р., св. монах-мученик. День 5 листопада, ст. 115.

ГЕРВАСІЙ, св. мученик. День 14 жовтня, ст. 56.

ГЕРМОҐЕН, у 4 сторіччі, св. мученик. День 10 грудня, ст. 225.

ГРИГОРІЙ ДЕКАПОЛІТ, у 9 сторіччі, оборонець почитання св. образів. День 20 листопада, ст. 153.

ГРИГОРІЙ ДЖІРДЖЕНСЬКИЙ, 638 р., св. єпископ свого родинного міста. День 23 листопада, ст. 162.

ГРИГОРІЙ НОВОКЕСАРІЙСЬКИЙ, 270 р., єпископ повний ревности за навернення поган, перетерпів переслідування і скитальщину, великий чудотворець. День 17 листопада, ст. 149.

ҐЕРАРД, 1755 р., слабосилий кравець, а згодом братпомічник у Чині оо. Редемптористів. Мав дар читати тайни людських сердець. День 18 жовтня, ст. 91.

ҐУРІЙ, 306 р., св. мученик. День 15 листопада, ст. 147.

ДАМ'ЯН, св. чудотворець, лікар. День 1 листопада, ст. 113.

ДАНИЇЛ, старозавітній пророк у сьомому сторіччі перед Христом, підчас вавилонської неволі. Заповів точний час приходу Месії, Його розп'яття та страхіття перед кінцем світу. Згинув як мученик. День 17 грудня, ст. 233.

ДАНИЛО СТОВПНИК, 493 р., посвячений Богу ще перед народженням, провів велику частину свого життя на "стовпі" клячучи, так що навіть уже не міг ходити, чудотворець. День 11 грудня, ст. 225.

ДИМИТРІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик, у великому почитанні в Україні й Болгарії. День 26 жовтня, ст. 106.

ДІОНИСІЙ АРЕОПАГІТ, у І сторіччі, св. єпископ-мученик. Учень св. ап. Павла, навернувся по його проповіді на Ареопагу в Атенах. День 3 жовтня, ст. 14.

ДІТИ ВИФЛЕЄМСЬКІ, убиті Іродом у пошукуванні за Христом-Дитиною. День 29 грудня, ст. 234.

ЕЛЕВТЕРІЙ, у 2 сторіччі, священик-мученик. День 15 грудня, ст. 230.

ЕЛПІДОФОР, 330 р., св. мученик. День 2 листопада, ст. 113.

ЕПІМАХ, 250 р., св. мученик, згинув в Олександрії, у Єгипті. День 31 жовтня, ст. 112.

ЕПІСТИМІЯ, у 250 р., св. мучениця, згинула від меча разом із св. Галактіоном. День 5 листопада, ст. 115.

ЕРАСТ, св. мученик, учень св. ап. Павла. День 10 листопада, ст. 127.

ЕРМЕЙ, у І сторіччі, св. мученик, учень св. ап. Павла. День 4 листопада, ст. 115.

ЕРОТІЯТА, в 3 сторіччі, св. мучениця. День 26 жовтня, ст. 107.

ЄВАРИСТ, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ЄВГЕНІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

ЄВГЕНІЯ, 250 р., св. мучениця. День 24 грудня, ст. 276.

ЄВГРАФ, у 4 сторіччі, св. мученик. День 10 грудня, ст. 225.

ЄВЛАМПІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик за Христову віру. День 10 жовтня, ст. 51.

ЄВЛАМПІЯ, у 3 сторіччі, мучениця, згинула зі своїм братом Євлампієм. День 10 жовтня, ст. 51.

ЄВНІМІЯН, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ЄВПОР, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ЄРОН, 298 р., св. мученик, юнак-хлібороб. Із ним згинуло також і 32 інших християн. День 7 листопада, ст. 118.

ЄРОТЕЙ, у 1 сторіччі, св. єпископ-мученик. День 4 жовтня, ст. 33.

ЄВСТРАТІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

ЄВТИМІЙ НОВИЙ, у 886 р. вів строге монаше життя на горі Атос, оснував манастир біля Солуня, оборонець св. Ігнатія проти Фотія. День 15 жовтня, ст. 57.

ЄВТИМІЙ САРДІЙСЬКИЙ, 840 р., св. єпископ мученик. День 26 грудня, ст. 239.

ЗИНОВІЙ, 290 р., св. мученик, лікар, чудотворець. День 30 жовтня, ст. 112.

ЗИНОВІЯ, 290 р., св. мучениця, сестра св. Зиновія. День 30 жовтня, ст. 112.

ЗОТИК, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ІВАН БЕРХМАНС, 1621 р., молодий студент-чернець, зразок святого життя і стремління до великих ідеалів. День 26 листопада, ст. 171.

ІВАН ВІД ХРЕСТА, 1591 р., бідний хлопчина сирота, обновитель первісного духа серед оо. Кармелітів, разом із св. Тересою з Авіллі оснував Чин Кармелітів Босих; великий містик, написав багато гарних побожних віршів і поучень про внутрішне життя й контемплятивну молитву, Учитель Церкви. День 24 листопада, ст. 164.

ІВАН ДАМАСКИН, у восьмому сторіччі, високий державний урядник на дворі каліфа в Дамаску, святий і високовчений монах у манастирі св. Сави коло Єрусалиму, останній із східніх Отців Церкви, великий філософ, найбільший поет Східньої Церкви. День 4 грудня, ст. 196.

ІВАН ЗОЛОТОУСТ, 407 р., царгородський архиєпископ, знаменитий проповідник, багато натерпівся за свої виступи в обороні морального життя й добрих обичаїв, упорядкував церковні богослуження, уложив св. Службу Божу, що її і досі щодня служимо, автор цінних творів, Учитель Церкви. Умер на засланні. День 13 листопада, ст. 140.

ІВАН МИЛОСЕРДНИЙ, 616 р., патріярх Александрії в Єгипті, опікун хворих, нещасних і покривджених. День 12 листопада, ст. 135.

ІГНАТІЙ, 873 р., син грецького цісаря Михайла І, замолоду став монахом, а по роках священиком і царгородським патріярхом. Боронив єдности Христової Церкви й першенства Римського Папи проти Фотія. День 23 жовтня, ст. 103.

ІГНАТІЙ БОГОНОСЕЦЬ, учень св. ап. Івана, єпископ Антіохії, згинув у Римі роздертий левами, як зерно змелене зубами диких звірів, щоб стати чистим Христовим хлібом. Полишив 7 цінних листів, у яких відзеркалює устрій і навчан-

ня Христової Церкви під кінець першого сторіччя. День 20 грудня, ст. 241.

ІЛАРІОН ВЕЛИКИЙ, 371 р., великий святець і чудотворець. День 21 жовтня, ст. 97.

ІРИНАРХ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 28 листопада, ст. 181.

ЙОАНІКІЙ ВЕЛИКИЙ, 846 р., змалку пастух, потім вояк і строгий чернець-пустиножитель, великий оборонець почитання св. ікон, чудотворець. День 4 листопада, ст. 114.

ЙОЇЛ, старозавітній пророк, жив 800 літ перед Христом. Предрік зіслання Святого Духа і Страшний Суд. День 19 жовтня, ст. 95.

ЙОСАФАТ, 1623 р., Полоцький архиєпископ, мученик за одність Христової Церкви. День 12 листопада, ст. 140.

ЙОСИФ ОБРУЧНИК. День 26 грудня, ст. 294.

ЙОСИФ, у 4 сторіччі, св. священик-мученик. День 3 листопада, ст. 114.

КАЛІНІК, 250 р., св. мученик. День 14 грудня, ст. 229.

КАПІТОЛИНА, у 3 сторіччі, св. мучениця. День 28 жовтня, ст. 107.

КАТЕРИНА, 310 р., св. мучениця, поганська дівчина, надзвичайно гарна й учена, ставши християнкою навернула багато вчених і філософів. Її мучили на колесі понабиванім гострими гаками, а коли воно розсипалося, стяли їй голову мечем. День 24 листопада, ст. 163.

КЕЛСІЙ, св. мученик. День 14 жовтня, ст. 56.

КИПРІЯН, у 3 сторіччі, св. мученик. День 2 жовтня, ст. 13.

КЛЕОМЕН, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

КЛИМЕНТ, учень св. Апостолів, четвертий із черги римський папа, полишив цінне послання до коринтян, що його вірні читали по церквах разом із св. Письмом. Згинув на засланні в Корсуні, в водах Чорного моря. Його мощі спочивали в Десятинній церкві у Києві. День 25 листопада, ст. 168.

КОСМА, у 8 сторіччі, сирота, товариш св. Івана Дамаскина в життю, монаших подвигах і науках. Писав церковні пісні-канони на свята Господські, Богородичні і святих. День 12 жовтня, ст. 53.

КОСМА, св. чудотворець, лікар. День 1 листопада, ст. 113.

КУАРТ, один із 70-ти учнів Христових, єпископ Бейруту. День 10 листопада, ст. 127.

ЛАЗАР ЧУДОТВОРЕЦЬ, у 7 сторіччі, св. монах-пустинник, мав дар творення чудес і пророкування. День 7 листопада, ст. 118.

ЛЕВКІЙ, 305 р., св. мученик. День 14 грудня, ст. 229.

ЛУКА, в 1 сторіччі, лікар, учень св. апостола Павла. Написав одне Євангеліє й Апостольські Дії. День 18 жовтня, ст. 89.

ЛУКІЯ, 304 р., св. мучениця з острову Сицилії. День 13 грудня, ст. 229.

ЛУКІЯН, у 312 р., священик-мученик, згинув у часах переслідування за цісаря Діоклетіяна. День 15 жовтня, ст. 58.

ЛЬОНҐІН, св. мученик, римський сотник, що був на Голгофті під час смерти Спасителя. Згинув від меча. День 16 жовтня, ст. 79.

МАРҐАРИТА АЛЯКОК, у 1690 р., свята монахиня, якій Христос об'явив Своє Пресвяте Серце. День 17 жовтня, ст. 81.

МАРДАРІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

МАРКІЯН, 355 р., св. мученик, згинув із рук аріян. День 25 жовтня, ст. 105.

МАРТИН ТУРСЬКИЙ, у 4 сторіччі, побожний вояк, що дав половину свого плаща вбогому, потім монах і єпископ основник багатьох манастирів. День 12 жовтня, ст. 53.

МАРТИРІЙ, 355 р., св. мученик. День 25 жовтня, ст. 105.

МАТЕЙ, один із 12 апостолів, написав перше з чотирьох Євангелій, проповідував ув Азії на південь від Каспійського моря. День 16 листопада, ст. 148.

МАТРОНА, 522 р., побожна жінка і мати, згодом монахиня-чудотворниця. День 9 листопада, ст. 126.

МЕРКУРІЙ, 250 р., св. мученик, римський воєвода, походженням скит, згинув у Кападокійській Кесарії. День 24 листопада, ст. 163.

МИКОЛА, в четвертому сторіччі, єпископ міста Мирри у Малій Азії, опікун вбогих, оборонець покривджених, великий чудотворець, у великому почитанні в цілому світі, головно між українським народом. День 6 грудня, ст. 203.

При його мощах, що спочивають у місті Барі в Італії, і по сьогодні діються чуда та випливає цілюче миро.

МИНА, у 4 сторіччі, св. мученик. День 10 грудня, ст. 225.

МИСАЇЛ, у сьомому сторіччі перед Христом, один із юнаків, що не згоріли у вогняній печі в Вавилоні. День 17 грудня, ст. 233.

МИХАЇЛ, Архангел, вождь усіх небесних сил, що з окликом "Хто яко Бог?" звів боротьбу з ангелами тьми. День 8 листопада, ст. 119.

МІНА, 404 р., вояк, пустинник, мученик. День 11 листопада, ст. 128.

НАЗАРІЙ, згинув за Христову віру у Медіоляні. День 14 жовтня, ст. 56.

НАРКІС, один із 70-ти апостолів. День 31 жовтня, ст. 112.

НАУМ, старозавітній пророк із сьомого сторіччя перед Христом. День 1 грудня, ст. 187.

НЕОНІЛА, в 3 сторіччі, св. мучениця, мати, що згинула зі своїм мужем і семеро дітьми за віру в Христа. День 28 жовтня, ст. 107.

НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ. День 9 грудня, ст. 218.

НЕСТОР, у 3 сторіччі, св. мученик. День 27 жовтня, ст. 106.

НІКАНДР, єпископ-мученик, засипаний живцем у гробі, учень св. ап. Павла. День 4 листопада, ст. 115.

НІКОМИДІЙСЬКІ МУЧЕНИКИ, 303 р. День 28 грудня, ст. 334.

НІЛ ЄГИПЕТСЬКИЙ, 430 р., учень св. Івана Золотоустого, своє життя провів у манастирі на горі Синай, автор багатьох богословських і аскетичних творів. День 12 листопада, ст. 139.

ОЛІМП, один із сімдесяти Христових учнів, згинув у Римі разом із св. ап. Павлом. День 10 листопада, ст. 127.

ОРЕСТ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

ОСІЯ, у восьмому сторіччі перед Христом, старозавітній пророк. Предсказував загладу жидівського царства, втечу Месії до Єгипту та Його ,шестя в ад. День 17 жовтня, ст. 79.

ПАВЛО ВИЗНАВЕЦЬ. 351 р., царгородський патріярх, боронив католицької віри проти аріян, перед якими мусів кілька разів іти на заслання, а вкінці згинув удушений своїм єпископським омофором. День 6 листопада, ст. 116.

ПАВЛО ЛАТРІЙСЬКИЙ, 956 р., св. пустинник, основник багатьох чернечих лавр, опікун убогих. День 15 грудня, ст. 230.

ПАЛЛАДІЙ, сирійський пустинник, чудотворець. День 27 листопада, ст. 179.

ПАПИЛО, в 3 сторіччі, св. мученик, диякон. День 13 жовтня, ст. 55.

ПАРАМОН, 250 р., св. мученик. Разом із ним згинуло також 370 інших християн. День 29 листопада, ст. 182.

ПАРАСКЕВА П'ЯТНИЦЯ, у 3 сторіччі, св. мученица-дівиця, у великому почитанні серед українського народу. День 28 жовтня, ст. 107.

ПАРАСКЕВА, селянська дівчина, сербського роду, по смерти батьків вела пустинницьке життя на йорданській пустині у Св. Землі. Вернувшись до дому вмерла в забутті, та Бог прославив її мощі чудами. День 14 жовтня, ст. 56.

ПАТАПІЙ, у сьомому сторіччі, св. пустинник, чудотворець. День 8 грудня, ст. 218.

ПЕЛАГІЯ, св. мучениця. День 8 жовтня, ст. 47.

ПЕТРО ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ, 311 р., ревний і ласкавий патріярх, славний учитель християнської релігії і знавець св. Письма, останній мученик в Олександрії. День 25 листопада, ст. 170.

ПИЛИП АПОСТОЛ, один із 12-тьох. Умер мученицькою смертю в Малій Азії, у місті Гієрополі. День 14 листопада, ст. 145.

ПИЛИП ДИЯКОН, один із перших сімох дияконів. Проповідував у Самарії й Малій Азії. День 11 жовтня, ст. 51.

ПІГАСІЙ, 330 р., св. мученик. День 2 листопада, ст. 113.

ПЛАТОН, у 3 сторіччі, замучений за Христа в Анкирі, в Малій Азії. День 18 листопада, ст. 151.

ПОКРОВ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ — свято опіки Матері Божої над українським народом — свято Матері Божої Цариці України. День 1 жовтня, ст. 5.

ПРОБ, у 304 р., св. мученик. День 12 жовтня, ст. 52.

ПРОКЛ, 447 р., царгородський архиєпископ, оборонець Богоматеринства Пресв. Богородиці проти Несторія. День 20 листопада, ст. 153.

ПРОТАСІЙ, св. мученик. День 14 жовтня, ст. 56.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ. День 25 грудня, ст. 276.

РОДІОН, один із 70-ти учнів Христових. Згинув у Римі, зі св. ап. Павлом. День 10 листопада, ст. 127.

РОМАН, 304 р., св. мученик, диякон, згинув по тяжких муках в Антіохії. День 18 листопада, ст. 151.

РОМАН СЛАДКОПІВЕЦЬ, 510 р., диякон, творець церковних пісень. День 1 жовтня, ст. 12.

САВА ОСВЯЧЕНИЙ, 532 р., великий пустнник, наставник давніх монахів, оборонець правдивої віри перед цісарями й єретиками. День 5 грудня, ст. 199.

САМОН, 306 р., св. мученик. День 15 листопада, ст. 147.

САТУРНІН, у 3 сторіччі, св. мученик, на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

СЕВАСТІЯН, 287 р., св. мученик, римський вояк, що перейшов із Міляно до Риму, щоб тут по в'язницях скріпляти других у вірі та вмерти за Христа. День 18 грудня, ст. 240.

СЕРГІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 7 жовтня, ст. 47.

СОБОР ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. День 26 грудня, ст. 292.

СОФОНІЯ, старозавітній пророк у сьомому сторіччі перед Христом. День 3 грудня, ст. 190.

НАЗАРІЙ, згинув за Христову віру у Медіоляні. День 14 жовтня, ст. 56.

НАРКІС, один із 70-ти апостолів. День 31 жовтня, ст. 112.

НАУМ, старозавітній пророк із сьомого сторіччя перед Христом. День 1 грудня, ст. 187.

НЕОНІЛА, в 3 сторіччі, св. мучениця, мати, що згинула зі своїм мужем і семеро дітьми за віру в Христа. День 28 жовтня, ст. 107.

НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ. День 9 грудня, ст. 218.

НЕСТОР, у 3 сторіччі, св. мученик. День 27 жовтня, ст. 106.

НІКАНДР, єпископ-мученик, засипаний живцем у гробі, учень св. ап. Павла. День 4 листопада, ст. 115.

НІКОМИДІЙСЬКІ МУЧЕНИКИ, 303 р. День 28 грудня, ст. 334.

НІЛ ЄГИПЕТСЬКИЙ, 430 р., учень св. Івана Золотоустого, своє життя провів у манастирі на горі Синай, автор багатьох богословських і аскетичних творів. День 12 листопада, ст. 139.

ОЛІМП, один із сімдесяти Христових учнів, згинув у Римі разом із св. ап. Павлом. День 10 листопада, ст. 127.

ОРЕСТ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 13 грудня, ст. 229.

ОСІЯ, у восьмому сторіччі перед Христом, старозавітній пророк. Предсказував загладу жидівського царства, втечу Месії до Єгипту та Його ,шестя в ад. День 17 жовтня, ст. 79.

ПАВЛО ВИЗНАВЕЦЬ. 351 р., царгородський патріярх, боронив католицької віри проти аріян, перед якими мусів кілька разів іти на заслання, а вкінці згинув удушений своїм єпископським омофором. День 6 листопада, ст. 116.

ПАВЛО ЛАТРІЙСЬКИЙ, 956 р., св. пустинник, основник багатьох чернечих лавр, опікун убогих. День 15 грудня, ст. 230.

ПАЛЛАДІЙ, сирійський пустинник, чудотворець. День 27 листопада, ст. 179.

ПАПИЛО, в 3 сторіччі, св. мученик, диякон. День 13 жовтня, ст. 55.

ПАРАМОН, 250 р., св. мученик. Разом із ним згинуло також 370 інших християн. День 29 листопада, ст. 182.

ПАРАСКЕВА П'ЯТНИЦЯ, у 3 сторіччі, св. мучениця-дівиця, у великому почитанні серед українського народу. День 28 жовтня, ст. 107.

ПАРАСКЕВА, селянська дівчина, сербського роду, по смерти батьків вела пустинницьке життя на йорданській пустині у Св. Землі. Вернувшись до дому вмерла в забутті, та Бог прославив її мощі чудами. День 14 жовтня, ст. 56.

ПАТАПІЙ, у сьомому сторіччі, св. пустинник, чудотворець. День 8 грудня, ст. 218.

ПЕЛАГІЯ, св. мучениця. День 8 жовтня, ст. 47.

ПЕТРО ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ, 311 р., ревний і ласкавий патріярх, славний учитель християнської релігії і знавець св. Письма, останній мученик в Олександрії. День 25 листопада, ст. 170.

ПИЛИП АПОСТОЛ, один із 12-тьох. Умер мученицькою смертю в Малій Азії, у місті Гієрополі. День 14 листопада, ст. 145.

ПИЛИП ДИЯКОН, один із перших сімох дияконів. Проповідував у Самарії й Малій Азії. День 11 жовтня, ст. 51.

ПІГАСІЙ, 330 р., св. мученик. День 2 листопада, ст. 113.

ПЛАТОН, у 3 сторіччі, замучений за Христа в Анкирі, в Малій Азії. День 18 листопада, ст. 151.

ПОКРОВ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ — свято опіки Матері Божої над українським народом — свято Матері Божої Цариці України. День 1 жовтня, ст. 5.

ПРОБ, у 304 р., св. мученик. День 12 жовтня, ст. 52.

ПРОКЛ, 447 р., царгородський архиєпископ, оборонець Богоматеринства Пресв. Богородиці проти Несторія. День 20 листопада, ст. 153.

ПРОТАСІЙ, св. мученик. День 14 жовтня, ст. 56.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ. День 25 грудня, ст. 276.

РОДІОН, один із 70-ти учнів Христових. Згинув у Римі, зі св. ап. Павлом. День 10 листопада, ст. 127.

РОМАН, 304 р., св. мученик, диякон, згинув по тяжких муках в Антіохії. День 18 листопада, ст. 151.

РОМАН СЛАДКОПІВЕЦЬ, 510 р., диякон, творець церковних пісень. День 1 жовтня, ст. 12.

САВА ОСВЯЧЕНИЙ, 532 р., великий пустнник, наставник давніх монахів, оборонець правдивої віри перед цісарями й єретиками. День 5 грудня, ст. 199.

САМОН, 306 р., св. мученик. День 15 листопада, ст. 147.

САТУРНІН, у 3 сторіччі, св. мученик, на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

СЕВАСТІЯН, 287 р., св. мученик, римський вояк, що перейшов із Міляно до Риму, щоб тут по в'язницях скріпляти других у вірі та вмерти за Христа. День 18 грудня, ст. 240.

СЕРГІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 7 жовтня, ст. 47.

СОБОР ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. День 26 грудня, ст. 292.

СОФОНІЯ, старозавітній пророк у сьомому сторіччі перед Христом. День 3 грудня, ст. 190.

СОСІПАТР, один із 70-ти Христових учнів, мученик. День 10 листопада, ст. 127.

СПИРИДОН, 348 р., побожний вівчар, потім єпископ, чудотворець, брав участь у Нікейському Соборі 325 р. День 12 грудня, ст. 227.

СТАХІЙ, один із 70-ти апостолів, помічник св. ап. Павла. День 31 жовтня, ст. 112.

СТЕПАН, перший мученик за Христа і св. віру, згинув побитий камінням. День 27 грудня, ст. 329.

СТЕПАН НОВИЙ, 764 р., св. монах, пустинник і мученик, оборонець почитання св. образів. День 28 листопада, ст. 179.

СТЕПАН САВАЇТ, у 7 сторіччі, св. монах із лаври св. Сави в Палестині. День 28 жовтня, ст. 107.

СТЕПАН СУРОЖСЬКИЙ, у восьмім сторіччі, св. єпископ, оборонець почитання св. ікон. День 15 грудня, ст. 231.

СТЕПАНІДА, у 404 р., св. мучениця. День 11 листопада, ст. 128.

ТАРАХ, у 304 р., св. мученик. День 12 жовтня, ст. 52.

ТЕОДОР НАТАВРОВАНИЙ, 841 р., св. монах манастиря св. Сави, оборонець правдивої віри, був натаврований згірдними словами вирізаними на його обличчі. День 27 грудня, ст. 333.

ТЕОДОР СТУДИТ, 826 р., обновник чернечого життя, законодатель і творець студитського монашого уставу, неустрашимий оборонець почитання св. образів, у своїх листах виразно підкреслює віру Східньої Церкви у першенство Римського Папи. День 11 листопада, ст. 129.

ТЕОДУЛ, у 3 сторіччі, св. мученик на острові Криті. День 23 грудня, ст. 275.

ТЕОФАН, у 9 сторіччі, оборонець почитання св. образів, перебув гонення й заслання, творець церковних пісень-канонів. День 11 жовтня і 27 грудня, ст. 52 і 333.

ТЕРЕНТІЙ, у 3 сторіччі, св. мученик. День 28 жовтня, ст. 107.

ТЕРЕСА АВІЛЬСЬКА (Велика), 1582 р., гарна, багата й легкодушна еспанська дівчина, потім велика вчена монахиня, обновниця строгого монашого життя й основниця Згромадження Сестер Кармеліток Босих. День 15 жовтня, ст. 59.

ТЕРЕСА ЛІЗІЄНСЬКА (від Дитятка Ісус), у 1897 р., св. монахиня. Проголошена святою 28 літ із дня своєї смерти. Учителька "маленької дороги життя". День 3 жовтня, ст. 15.

ТЕРЦІЙ, один із 70-ти апостолів, учень св. ап. Павла, помагав йому писати послання до римлян. День 10 листопада, ст. 127.

ТИРС, 250 р., св. мученик. День 14 грудня, ст. 229.

ТОМА, один із 12 апостолів. День 6 жовтня, ст. 45.

УРБАН, один із 70-ти апостолів. День 31 жовтня, ст. 112.

ФИЛИМОН, у 305 р., св. мученик. День 14 грудня, ст. 229.

ФИЛИМОН І ДРУЖИНА, учні св. ап. Павла, згинули підчас переслідування за цісаря Нерона в Колосах. Разом із Филимоном згинули його жінка Апія і єпископ Колосів, Архип. День 22 листопада, ст. 158.

ФІЛУМЕН, 270 р., св. мученик. День 29 листопада, ст. 182.

ФРАНЦИСК АСИЗЬКИЙ, у 12 сторіччі, св. монах, стигматик, основник Чину оо. Францисканів. День 4 жовтня, ст. 34.

ФРАНЦИСК КСАВЕР, 1552 р., побожний юнак, славолюбний професор, опісля співосновник із св. Ігнатієм Чину оо. Єзуїтів, великий місіонар-апостол Індії і Японії. День 3 грудня, ст. 191.

ФРАНЦЕСКА КАБРІНІ, 1917 р., свята наших днів, основниця Згромадження Сестер Місіонарок Пресв. Христового Серця, велика місіонарка серед убогих, опущених і сиріток великих міст Америки. Проголошена святою у 1946 р. День 22 грудня, ст. 247.

ХАРИТИНА, в 3 сторіччі, св. мучениця. День 5 жовтня, ст. 45.

ЮЛІЯНІЯ, 304 р., св. мучениця. День 21 грудня, ст. 246.

ЮСТИНА, в ? сторіччі, св. мучениця. День 2 жовтня, ст. 13.

ЯКІВ, БРАТ ГОСПОДНІЙ, 62 р., один із 12 апостолів, перший єпископ Єрусалиму. Згинув мученицькою смертю. Написав послання в якому повчає, що віра без діл є мертва. День 23 жовтня, ст. 101.

ЯКІВ МОЛОДШИЙ, один із 12 апостолів. День 9 жовтня, ст. 48.

ЯКІВ ПЕРСЬКИЙ, 421 р., св. мученик, любимець перського короля, спочатку скривався зі своєю вірою, але потім визнав її відважно і за неї згинув порубаний на кусні. День 27 листопада, ст. 178.

о. АНДРІЙ ГРИГОРІЙ ТРУХ, ЧСВВ

АВТОР "ЖИТТЯ СВЯТИХ"

9-го травня 1959 року помер у Ґримсбі, Онтаріо, Канада, о. Андрій Йосафат Григорій Трух, ЧСВВ, автор монументального твору "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Помер — не діждавшись закінчення свого життєвого труду і праці, себто свого улюбленого твору про життя Божих Угодників, над яким працював понад 10 років. Невмолима смерть перетяла нитку його життя в тому моменті, коли він передав до друкарні 4-ий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ", і приготовлявся до редакції останнього тому про життя УКРАЇНСЬКИХ Святих та Божих Угодників.

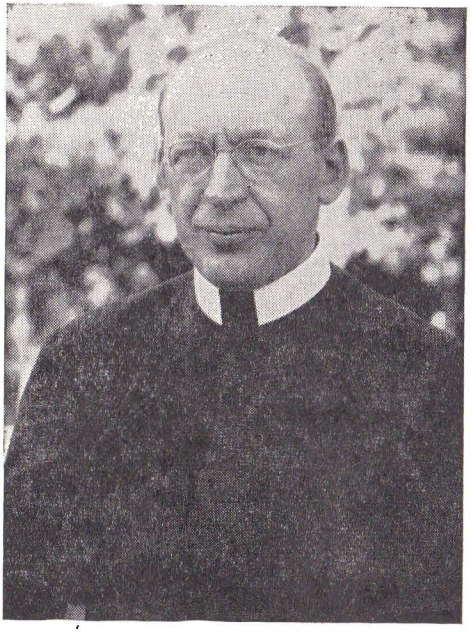

о. Андрій Г. Трух, ЧСВВ.

Покійний о. Андрій Гр. Трух — це один із найвизначніших Василіян нашого сторіччя, і як такий заслугує на вичерпний життєпис. Його особа цікава під неодним оглядом, а поле його праці було таке широке й різновидне, що майбутній життєписець матиме вдячне й корисне завдання в накресленні життя, діяльности й характеристики цього невтомного борця за Боже царство між українським народом. Лишаючи майбутньому історикові життя й діяльности о. А. Труха накреслення докладного і всестороннього життєпису, ми обмежимося тільки до найважніших даних про життя, діяльність і творчість автора **"Життя Святих"**,

зокрема ж хочемо подати характеристичні прикмети духа і дії о. А. Труха. Цей невеликий життєпис Автора "ЖИТТЯ СВЯТИХ" нехай буде незабудькою на Його могилу від того, що захоплювався письменницькою діяльністю Автора "ЖИТТЯ" СВЯТИХ", мав нагоду продовжувати діло о. А. Труха в редагуванні "СВІТЛА" та нераз завдячував багато вказівкам, радам, плянам, заохотам і критичним заввагам Покійного щодо редакторської, письменницької й видавничої діяльности в сучасному положенні українського народу на еміграції. Нехай цей нарис життя о. А. Труха буде вдячним спогадом про незабутнього Покійника, а для читачів і любителів "ЖИТТЯ СВЯТИХ" нехай стане живою пригадкою на боговгодне життя й жертвенну працю Покійника для слави Божої і добра людських душ!

Молодечі літа о. Андрія

Про життя о. Андрія Труха можна б писати багато, бо він залишив по собі спомини з власного життя. Ці спомини поміщував о. Андрій у "СВІТЛІ" під загальним наголовком: **"НА ФРОНТІ" — Спомини з власного життя".** Зачав він їх публікувати в 1944 р. з нагоди 50-тиріччя свого життя. Писав ці спомини не так для власного звеличання, як радше "для розваги й пouки" читачів "СВІТЛА". І справді, ці спомини є рідкісним зразком мемуаристики. У канву власного життя, різних життєвих випадків, пригод і актів, о. Андрій умів вплести свої релігійно-церковні рефлексії, філософсько-моральні міркування й поучення та заправити їх щирим українським гумором. Το й читається оте його "НА ФРОНТІ" наче яку сензаційну й пригодницьку повість.

О. Андрій прийшов на світ 18-го лютня 1894 року як найстарший син Василя Труха та Ганни з роду Яцків, у селі Гірнім стрийського повіту, в Галичині. На св. Тайні Хрещення одержав наймення Григорій. У своїх споминах о. Трух згадує, що його прихід на світ, зглядно охрещення було нагодою "до виміни гострих нот між батьком і матір'ю. А сталось це через — ім'я!" Дід о. Труха називався Григорій — себто з батьківського боку, — і тому батько о. Труха бажав, щоб його найстарший син-первенець носив імення свого діда Григорія. Та мати о. Труха настоювала на тому, щоб її малий синок називався йменням її батька, що називався Андрій! Ось це мале "родинне непорозуміння" в домі подружжя Трухів скінчилося тим, що переміг таки батько, бо парох села Гірного, о. Василь Залозецький, признав правду батькові о.

Труха і охрестив його первенця йменням Григорій. Охрестили о. Труха 19-го лютня, себто другого дня після його народження.

Ця історія імени о. Труха остільки цікава, що о. Трух, вступивши до василіянського Чину, прибрав собі на монаше йменя ось цього св. Андрія, за яким то йменням так побивалася його мати Ганна. Так син виповнив бажання своєї матусі, яка проте цього не діждала, бо померла під час світової війни, коли її Грицько носив іще вояцьку шинелю, а не рясу ченця-василіянина.

Батько Григорія Труха крім праці в господарстві, працював теж на залізниці і тому мешкав із родиною в залізничому будинку біля рідного господарства. Звідси малий Грицько ходив через три роки до народньої школи в Гірному. Коли ж мав перейти до четвертої кляси, його батька перевели на роботу до Нового Загір'я біля Сянока. Туди теж переїхав і малий Грицько та четверту клясу робив уже в Сяноці. Тут також юнак Грицько Трух зробив вступний іспит до гімназії, але напередодні шкільного року батько Грицька повернувся знову до Гірного. Грицькові довелося складати новий вступний іспит до гімназії в Стрию. Іспит Грицько здав з успіхом, бо як пише о. Трух у своїх споминах: "Хоч я був і Гриць, то не писав дурниць". Деякі труднощі мав Грицько з рахунками, але врятувала його справді Соломонова розв'язка, яку він дав учителеві від рахунків. На запит: "скільки буде сім разів сім", Грицько без вагання відповів: "Якщо сім помножимо через сім — то стане всім"...

Григорій Трух поступив до гімназії в Стрию у вересні 1906 року. Про свої перші три роки в гімназії висловлюється о. Трух у своїх споминах, що він держався тоді засади: "Наперед не виривайся, ззаду не лишайся, середини тримайся". Учителі й директор гімназії були вдоволені поступами в науці молодого Григорія та врятували його так перед поворотом назад у село. Бо хоч батько Григорія плянував таки забрати найстаршого сина з гімназії до помочі в господарстві, але директор гімназії Долинський перемовив батька Григорія, покликуючись якраз на дуже добрі успіхи в науці студента Григорія. І Григорій Трух остав у стрийській гімназії аж до матури, що її здав із відзначенням у червні 1914 року.

Тиждень після іспиту зрілости молодий Григорій Трух бере участь у великому українському здвизі 28-го червня 1914 р. у Львові, з нагоди 100-их роковин народження Тараса Шевченка. Під час того здвигу прийшла вістка, що в Сараєві вбили престолонаслідника Австро-угорської Імперії кн. Фер-

динанда; це вбивство стало безпосередньою притокою до вибуху першої світової війни. Її вибух був теж подією великого значення для матуриста Грицька Труха, бо перешкодив його плянованому вступленню до духовної семінарії. Григорій Трух в останніх клясах у гімназії почув у своїй душі Божий поклик до духовного стану. Його мрією було стати священиком і працювати над вихованням доростаючої, студіюючої молоді. Правдоподібно на таке рішення вплинув своєю особою, прикладом і повагою катехит Григорія Труха зі стрийської гімназії о. Юліян Дзерович.

Коли 28-го липня 1914 р. Австрія виповіла війну Сербії, проголосила в Галичині загальну мобілізацію. Молодий Грицько Трух — мав тоді 20 років життя — добровільно зголосився в Стрию до військової служби в австрійському війську, але тоді його не прийняли, бо ще не мав скінченого 21-го року життя. Зате прийняли його в ряди Українських Січових Стрільців, що саме тоді почали творитися у Львові та в інших важніших містах галицької України. Було це в серпні 1914 р. У самому Стрию зголосилось щось около 10 тисяч добровольців до УСС. Проте з цього числа тільки одна третина була прийнята й заприсяжена. Між тим добровольцями був теж Григорій Трух. Після складення військової присяги дня 3-го вересня 1914 р. в Стрию, Григорій Трух переїхав з цілим відділом Українських Січових Стрільців на військовий вишкіл до Ґоронди й Страбичева біля Мукачева в Карпатській Україні. З того часу починається новий період у житті о. Труха. Із "фронту" шкільної лавки попадає він на справжній "фронт", де йому доводилось вибути повних 6 років молодого життя.

Із яким одушевленням зачинав Григорій Трух свій твердий вояцький шлях, хай засвідчить пісня про **"Червону Калину"**, якої він був співавтором. У тій пісні замкнена ідеологія Українських Січових Стрільців, ідеологія визволення "братів українців з московських кайдан", ідеологія "розвеселення славної України", ідеологія "збереження стрілецької слави", одним словом ідеологія змагання за самостійну, незалежну й соборну Україну, — ідеологія, що її виписали Українські Січові Стрільці на своїх прапорах від перших початків свого існування. Вони — Українські Січові Стрільці — вирушали "у кривавий тан" не в обороні австрійської, габсбурзької монархії, а перш усього на те, щоб "визволяти братів українців з московських кайдан..."

Яким способом Грицько Трух став співавтором "Червоної Калини", про це оповідає він сам у своїх споминах: "Коли одного дня місяця серпня, 1914 року, ми мали збірку на

площі Бурси в Стрию, я почув, як мій сусід у ряді, Іваницький, підспівував собі гарну пісню, що мені дуже сподобалася. Її він навчився від артистів львівського театру "Української Бесіди". На мою просьбу він переспівав мені кілька разів одну строфку тієї пісні і я навчився її на-пам'ять. Це були слова: "Ой у лузі червона калина похилилася, Чогось наша славна Україна зажурилася...". Оці слова так дуже підходили до тодішнього нашого положення і так живо висказували всю нашу стрілецьку ідею, що я повторяв собі ту чарівну строфку раз-у-раз, а як наступного дня ми вийшли знову на вправи, я сів перед Бурсою коло столика і склав іще три нові додаткові строфки, що разом створили ту славну "Червону Калину"...

Ці три строфи укладу Григорія Труха — це всім відомі рядки "Червоної Калини", в яких кажеться: "Машерують наші добровольці у кривавний тан, визволяти братів українців з московських кайдан. А ми наших братів українців визволимо, а ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо!" Навівши всі три строфки складеної ним "Червоної Калини", о. А. Трух розказує у своїх споминах, як він учив своїх побратимів-стрільців співати цілу "Червону Калину". "Тієї "Червоної Калини", що так була захопила моє серце, і що її від мене перебрали як дорогоцінний скарб мої побратими - стрільці в Стрию, ми вже не забули, ніколи не переставали співати. Ми її співали в Стрию, ми співали її в Карпатській Україні, ми взяли її з собою в похід на Велику Україну. З літами її почали співати в Галичині й по всій українській землі... Сьогодні нема певне в світі ні одної української громади, де не співали б тієї славної стрілецької "Червоної Калини"...

На Божому фронті

Вояком був Григорій Трух через 6 років (1914-1920). Цей період його життя був багатий у різні пригоди. Їх описав пізніше о. Андрій у своїх споминах, друкованих у "СВІТЛІ". Разом із сотнею полковника Дмитра Вітовського, до якої належав Григорій Трух, довелося йому перейти всю епопею й одисею Українських Січових Стрільців. Григорій Трух брав участь у боях за Болехів і Бережани (1915 р.). Під Болеховом був ранений, а під Потуторами вдалося йому з невеликою горсткою Українських Січових Стрільців проломити вороже окруження, перебитися через воєнну лінію й уникнути московського полону. Січова Стрілецька братія любила Грицька Труха за його веселу вдачу, палку любов до рідної землі та

за героїчного духа. Не зважаючи на його молодий вік команда Українських Січових Стрільців зробила Григорія Труха старшиною (поручником). Під командою Дмитра Вітовського Григорій Трух брав безпосередню участь у перенятті українцями влади у Львові вночі на 1-го листопада 1918 р., опісля ж обороняв Львів від наступу ворогів. У цій обороні він попав до польського полону, що його відбував у в'язниці, ославлених Бригідках та в таборі на Домб'ю.

Якраз у таборі інтернованих на Домб'ю Григорій Трух зустрінувся з групою ув'язнених оо. Василіян. Ця зустріч стала для нього початком його покликання до Василіянського Чину. Незабаром після увільнення з полону Григорій Трух вступає до новіціяту оо. Василіян у Крехові, 1-го травня 1920 р. Того дня Григорій Трух **"змінив фронт"**, себто з фронту борців за волю України перейшов на фронт борців за Боже царство серед українського народу. Він замінив свою вояцьку шинелю — уніформ Українського Січового Стрільця на рясу ченця-Василіянина. На чернечих облечинах прийняв імення св. Андрія Первозванного, себто те ймення, що йому бажала дати його матуся на св. Тайні Хрещення.

Відбувши під кермою о. Миколи Лиска монашу пробу (новіціят), Андрій Григорій Трух складає перші чернечі обіти дня 13-го грудня 1921-го року, себто в сам день св. Апостола Андрія Первозванного. Опісля почав він студії реторики, філософії та св. богослов'я. Деякий час (точніше 7 місяців) перебував Андрій Григорій Трух у Римі, де ходив на університет св. богослов'я (т. зв. Ґреґоріянум), однак ніяк не міг привикнути до гарячого римського підсоння і тому настоятелі відкликали його назад до Галичини. Було це літом 1924 року. Перед своїм виїздом із Риму богослов Андрій Трух мав нагоду бути на єпископській висвяті Преосв. Костянтина Богачевського, єпископа-екзарха для українців-католиків у ЗДА. Преосвященного Кир Костянтина пізнав був Андрій Трух' іще тоді, коли разом із ним перебував за дротами, в польському полоні на Домб'ю біля Кракова. Вже з тих часів о. Андрій Трух мав велике поважання до особи єп. Костянтина і дуже часто опісля ставив невгнуту поставу, енергію, ревність і працьовитість єп. Костянтина Богачевського на зразок усім священикам і монахам.

14-го лютня 1925 року Андрій Трух склав свої торжественні обіти у Василіянському Чині, себто монашу професію, а 25-го липня 1926 прийняв св. Тайну Священства. Із прийняттям св. Тайни Священства о. Андрій Трух — придержуючись своєї "військової термінології" — перейшов із стадії

духовного вишколу до активної боротьби на "Божому фронті". І для о. Труха це не була тільки високопарна термінологія чи якесь порівняння-метафора. Через ціле своє життя в духовному стані о. Андрій глядів на себе і на своє духовне життя, як на героїчний подвиг Божого воїна в боротьбі за поширення й оборону Божого царства на землі. Цей героїчний підхід і боєва концепція духовного життя є найбільш характеристичними прикметами духа, ментальности і священиче-чернечої діяльности о. Андрія. Він був, і завжди почував себе Божим воїном, що має стояти "на Божому фронті", у перших рядах, зі зброєю в руках, без страху перед труднощами, небезпеками, нападами ворогів та різними невигодами фронтового життя. Мабуть найбільше не любив о. Андрій духовного безділля, релігійної байдужности і трусливости в Божій службі.

Перших 7 років свого священиче-чернечого життя і діяльности (1926-1933) перевів о. Андрій у різних манастирях Галичини. З усіх ділянок священиче-чернечої діяльности найбільше любив о. Андрій місіонарську працю. Він залюбки давав місії для народу та реколекції для молоді. Його проповіді були палкі і вогненні. О. Андрій сам горів св. запалом і любов'ю до Бога і тому бажав усіх запалити до ревности в Божій службі. Мав о. Андрій успіхи у своїх місіях та взагалі у своїй священичій діяльності, бо не тільки вмів гарно проповідати, але теж сам це все переживав і сам тим жив. Він змагався в своїй душі за християнські чесноти, хотів бути живим зразком боговгодного життя всім тим, що їх проповіддю Божого слова мав вести до Бога.

Літом 1933 року о. Андрій Трух переїхав до Канади і ЗДА. З приїздом на американський континент починається в житті о. Андрія новий період, період посиленої діяльности не тільки в душпастирсько-місіонарській ділянці, але теж у письменницькій і видавниче-релігійній. Перед о. Андрієм розгорнулося широке поле праці і то тим більше й ширше, чим менше було духовних працівників на тому полі. У **"Пропам'ятній Книзі ОО. Василіян у Канаді"**, виданій у Торонто (1953 р.) з нагоди 50-річчя праці оо. Василіян у Канаді, сказано про діяльність о. Андрія таке: "о. Андрій Трух своїми місіями перейшов не тільки широку Канаду, але дуже часто бував і в ЗДА. Він без сумніву належить до найкращих місіонарів канадійської вітки Василіянського Чину, а його місіонарський запал багато причинився до оживлення місійно-реколекційної праці між Отцями молодшої генерації" (стор. 170).

Від приїзду на американський континент аж до своєї смерти, себто через 26 років (1933 - 1959), о. Андрій працював майже по всіх манастирях, парохіях і станицях оо. Василіян у Канаді і ЗДА. Він працював у Монтреалі, Вінніпеґу, Едмонтоні, Чікаґо, Ванкувері, Мондері, Торонті і Ґримсбі. Найдовше перебував і працював у матерньому домі оо. Василіян у Мондері, Алберта, а останні роки перед смертю (6 років) переживав, хворів і працював у Ґримсбі, Онтаріо. Всюди, де з волі настоятелів займався він душпастирсько-місіонарською діяльністю, оживлялося релігійно-церковне життя в парохіях. Неодна нова парохія в широкій Канаді постала завдяки починові й організаторським заходам о. Андрія. Скрізь, де тільки їздив він із духовною обслугою чи місіями-реколекціями, поставали релігійно-церковні організації: Братство Українців Католиків, Апостольство Молитви, Українське Католицьке Юнацтво, Ліґа Українських Католицьких Жінок, Сестрицтво Пресв. Серця Христового ітп. О. Андрій дуже високо доцінював організаційну працю церковних товариств по парохіях, бо без них він передбачував нидіння духовного життя. Як щирий патріот-українець у чернечій рясі він завжди звертав пильну увагу на релігійно-церковну і національну свідомість молодого покоління. Він був великим ворогом асиміляції українців на американському ґрунті в будьякому глузді: національному чи церковно-обрядовому. Особливішу вагу прикладав він до внутрішнього, духовного життя українців на американському континенті і тому завжди проповідав про часту участь у св. Тайнах, про Католицьку Акцію, взагалі про плекання справжнього християнського, боговгодного життя.

Багато уваги, праці й жертви посвячував о. Андрій справі покликання до духовного стану, себто справі чернечого, священичого й сестринно-чернечого дорасту. Нові й добрі духовні покликання — це була одна з його мрій-ідей! Де міг, там заохочував він молодь до праці й служби Богові й народові. З великим запалом піднявся він належної справи, коли на прохання Преосв. Костянтина Богачевського проповідав по цілій Америці про конечність малої і великої Духовної Семинарії та збирав фонди потрібні на побудову тих установ. У тій праці о. Андрій мав великі успіхи, але теж передчасно знищив своє здоров'я.

О. Андрій ніколи не щадив себе. Він держався засади, що на "Божому фронті" не може бути передишки, застою чи якогонебудь кроку назад. Коли він носив ще кріс, не знав страху перед ворогом і боротьбою, — подібно було теж і на "Бо-

жому фронті". Тут о. Андрій завжди рвався в найбільш загрожені позиції, де треба було найбільше працювати й змагатися, де була небезпека втоми й вичерпання. Цей апостольський запал о. Андрія дехто вважав перебільшеним і невторопним, але сумління та вояцька ментальність о. Андрія не дозволяли йому на вигідницьке розуміння служби Богові й народові. Коли він проповідав, то проповідав цілою своєю істотою. Він мав щось із ревности й невсипучої діяльности великого Апостола народів — св. Павла. О. Андрій за прикладом св. Павла бажав "стати всім для всіх, щоб усіх позискати для Христа".

На "Божому фронті" видержав о. Андрій аж до кінця свого життя. Вправді, останне десятиліття його життя (1948-1959) о. Андрій мусів перебути, так би мовити, в "запіллю Божого фронту", бо знищене здоров'я не давало йому змоги до його улюбленої праці: себто проповідування і давання місій. Всетаки, о. Андрій не любив "спочинку". Він завжди жартом повторяв: "Де є о. Трух, там мусить бути рух", і тому навіть серед хвороби, фізичного недомагання й вичерпання вмів знайти собі відповідне поле праці, щоб там виявити свою неспожиту енергію й любов до Бога, рідного народу та безсмертних людських душ. О. Андрій умів і своє примусове "запілля" перетворити на "Божий фронт". Це виявилося найкраще в його письменницько-видавничій діяльності.

Письменницько-видавнича діяльність о. Андрія

Господь Бог не поскупив о. Андрієві, своєму завзятому борцеві, різних талантів. О. Андрій ніякого з тих талантів не закопав, а старався кожний використати, як тільки міг. Крім проповідницького таланту, дістав о. Андрій від Бога письменницький хист. Він умів добре орудувати й воювати за високі ідеали не тільки мечем, кулеметом, не тільки надхненим Божим словом, але теж пером письменника, поета, редактора, журналіста й життєписця.

Письменницька діяльність о. Андрія починається вже з його молодечих років. Він мав легкість у висловлюванні своїх думок на письмі, і то навіть у формі вірша. Ми вже згадували про те, що він був автором трьох строф популярної стрілецької пісні "Ой, у лузі червона калина..." Не тільки на фронті, але теж після вступлення до духовного стану о. Андрій не занедбував Музи і при всякій нагоді творив він пісні. О. Андрія можна б назвати принагідним поетом. У цьому криється літературна вартість, характеристика і навіть недоліки його

поетичної творчости. Сам о. Трух ніколи не вважав себе за справжнього поета, тільки за "віршописа-віршомаза". Деякі його вірші мають гарне літературне оформлення, а деякі навіть стали популярними релігійно-церковними піснями.

Перші свої вірші писав о. Андрій до "Нової Зорі", "Нашого Приятеля", "Місіонаря" та інших галицьких католицьких часописів. У Канаді й Америці дуже часто появлялися вірші о. Андрія в "Українських Вістях", "Світлі", "Америці" та в календарях "Української Родини", "Сирітського Дому" чи "Світла". Між тими поезіями є пісні в честь Пречистої Діви Марії, Христа Царя, Христового Серця, св. священомученика Йосафата, деякі колядки та пісні з нагоди різних церковних празників, торжеств, концертів, академій, ювілеїв, святкувань тощо. До деяких релігійно-церковних пісень о. Андрія додано музику і тепер їх співають по церквах і під час концертів. До таких належать: "Перед Тобою, Царю всього світу", "Станьмо згідно друг при друзі", "Пісню слави заспіваймо", "З нами Бог" ітп.

Вірші о. Андрія замітні ще й тим, що він умів у них і через них пропагувати свої міркування, моралізаторські науки та свої провідні ідеї. Таких віршів найбільше складав о. Андрій у Канаді в тій цілі, щоб українців-переселенців, зокрема ж молодь перестерегти перед асиміляцією. Тому в тих віршах заторкує він патріотичні струни, накликує до одности, праці й боротьби за кращу долю українського народу. Ось зразок такого народньо-патріотичного вірша о. Андрія:

"Ти українець?.. Чом же ж у тебе
В хаті не чути рідної мови?
Знай, милий друже, де нема мови —
Там до Вкраїни нема й любови!..."

Або інший зразок:

"Більше віри, більше любови,
Тої, що ломить пута - окови!
Більше надії серед тривог,
Бо з нами Бог! Бо з нами Бог!.."

Тон віршів і поезій о. Труха сердечний, бадьорий і бойовий! Умів теж о. Андрій віршувати і для розваги своїх друзів чи співбратів. Нераз із нагоди ім'янин, уродин якогось співбрата з Чину, з нагоди Христового Різдва чи Воскресіння о. Андрій імпровізував якесь "стихотвореніє", що його миттю всі підхоплювали і під якусь позичену мелодію виспівували о. Андрієві "на славу", а всім на потіху і розраду!..

Написав о. Андрій теж дві сценічні картини в честь св. свящ. Йосафата, свого улюбленого Святого: "Апостол любови" і "На 300-літні роковини смерти св. Йосафата", як теж "Тарасову славу" в честь Тараса Шевченка. У "Бригідках" зложив пісню: "Вперед, за свободу, Вкраїни добро", що її співали залюбки українські полонені в Домб'ю. Знана є теж його пісня: "Пісня підхорунжих".

Вагато оповідань, споминів із життя та рефлексій з місіонарських і душпастирських поїздок по Канаді й Америці пера о. Андрія появилися в "Америці", "Українських Вістях", "Шляху", "Католицькому Проводі", головно ж у "Світлі". О. Трух був редактором кількох календарів "Українських Вістей", "Української Родини" та "Світла".

Але найбільше письменницької праці о. Андрія Труха було зв'язано з видаванням і редагуванням "СВІТЛА". З тієї хвилини, як "СВІТЛО" стало виходити, себто від травня 1938 року, аж до своєї смерти, себто продовж 20 років, о. Андрій був одним із найпильніших, найвірніших і найбільш визначних співпрацівників і співредакторів "СВІТЛА". Його статті, дописи, вірші, оповідання та інші матеріяли знаходимо вже в перших річниках "СВІТЛА", що його першим редактором був. бл. п. о. д-р Марко Романович, ЧСВВ (помер у грудні 1958 р.).

У серпні 1943 року о. Андрій стає головним редактором "СВІТЛА". У редагуванні "СВІТЛА" о. Андрій придержувався тих напрямних і тієї лінії, що її "СВІТЛУ" накреслив о. М. Романович, себто бажав ..."розганяти релігійну темряву з людських умів, ширити світло здорової думки, просвічувати життєвий шлях людини і так причинятися до добра й щастя поодиноких людей і всього українського народу в Канаді..." Якраз у тому часі, коли перебирав редакцію "Світла", стан здоров'я о. Андрія вже не позволяв йому давати місії і проповідувати. Змушений покинути свої улюблені місії та душпастирсько-організаційні поїздки, о. Андрій з подвійною ревністю віддається новій ділянці своєї праці. Вливає у "СВІТЛО" свого боєвого, динамічного духа — духа завзяття, щирої любови та безкомпромісовости в обороні Божого царства в українському народі в Канаді.

У своїх статтях, передовицях та редакційних матеріялах о. Андрій звертав головну увагу на те, щоб у своїх читачів виростити велику любов до Бога, св. католицької віри, рідної Української Католицької Церкви, рідного обряду, рідної мови та всіх тих рідних традицій, що повинні бути дорогі й святі

кожному українцеві. Уже самі наголовки його статтей — багатомовні й характеристичні: "За віру й націю", "За поправу життя", "Для Бога й свого народу", "За католицьку віру", "За волю України", "За Христа й Україну" ітп. Під редакцією о. Андрія "СВІТЛО" стало немов трибуною боротьби за Божу правду в душах українців-переселенців. В очах о. Андрія "СВІТЛО" і засновано на те, щоб воно розганяло темряву релігійного індиферентизму, розкладового сектанства, обманливого псевдо-православ'я та всяких інших шкідливих і нездорових наук, що загрожували релігійно-церковному й національно-громадському житті українців на американському континенті, "Що ж до загального напрямку "СВІТЛА" — пише о. Андрій із нагоди десятиліття цього ж "СВІТЛА" — то воно мало на меті подавати такі статті, що приносили б українському народові в Канаді й ЗДА, поучення, потрібні до закріплення у правдивій Христовій католицькій вірі, вірності власній державі та жертвенній любові до рідного українського народу, головно в часі його теперішнього горя. Найбільший натиск клало (і повинно класти) "СВІТЛО" на справу виховання молоді, що є першою справою всієї суспільности, а передовсім родичів..."

Редактором "СВІТЛА" був о. Андрій понад три роки, себто від серпня 1943-го року до грудня 1946-го року. Власне тоді мріяв о. Андрій виїхати на працю між наших поселенців в Аргентині, але до того не дійшло через лихий стан його здоров'я. Отже залишився в Канаді й перебував у Мондері, де тоді виходило "СВІТЛО". Крім обов'язків професора василіянських студентів о. Андрій у міру своїх сил і здоров'я віддається душпастирській праці, а навіть час-до-часу дає ще місії, які однак дуже часто і довго мусів "відпокутувати", себто відхорувати. Тому найбільше труду вкладає він у письменницьку працю. Далі пише статті до "СВІТЛА", що його редагування передав був тоді в інші руки. Коли ж при кінці 1949 року редакція й адміністрація "СВІТЛА" перейшли з Мондеру в Алберті до Торонта в Онтаріо, то о. Андрій не зраджує своєї вірности журналістично-видавничій праці. Він дописує до "СВІТЛА", а в лютні 1952 року з волі настоятелів переїжджає до Торонта, щоб там прилучитися до редакційного персоналу. Продовж року він навіть сповняв обов'язки настоятеля василіянської обителі в Торонті (1952-1953) та знову був головним редактором "СВІТЛА".

Нажаль, стан здоров'я о. Андрія знову став погіршуватися. Збільшена відповідальність, виснажлива праця в редак-

ції "Світла", головно ж усякі клопоти, зв'язані з фінансуванням видавництва оо. Василіян на новому місці в Торонті, дуже некорисно впливали на підірване здоров'я о. Андрія. Тому в 1953 р. він був змушений для порятування здоров'я виїхати з Торонта до Ґримсбі. Однак і там не перестав бути вірним співробітником свого улюбленого "СВІТЛА" і майже до самої своєї смерти належав до його редакційної колеґії. У тому часі в "СВІТЛІ" знову появляються спомини о. Андрія з власного життя, тим разом із його життя в манастирі, зі студій та з деяких періодів місіонарсько-душпартирської праці. Для більшого оживлення й популяризації "СВІТЛА" пробував о. Андрій увести до місячника розвагову сторінку і тому поміщував у "СВІТЛІ" т. зв. "Веселу партію", себто гуморески й анекдоти про деякі нездорові прояви українського громадського життя в Канаді.

На окрему увагу заслугують серії статтей о. Андрія, що їх він поміщував аж до своєї смерти в "СВІТЛІ" під загальним наголовком: "ВИКЛАД ХРИСТИЯНСЬКОЇ РЕЛІҐІЇ В ПИТАННЯХ і ВІДПОВІДЯХ" та "ХРИСТИЯНСЬКА ПРАВА, ПИТАННЯ Й ВІДПОВІДІ". У цих двох серіях статтей о. Андрій подавав популярний виклад християнської догматики й етики (моралі). Його виклад тим цінніший, що він умів ілюструвати засади католицької віри й моралі живими прикладами з історії й біжучого життя, як теж умілими поученнями, рефлексіями, приноровленням Божої правди до щоденного людського життя. О. Андрій любив "конкретизувати" Божу правду. Він ніколи не вдоволявся "сухим" викладом засад християнської віри, але завжди наводив приклади й образки життя, а головно ж любив "моралізувати", себто змальовувати, як треба засади Божої правди й закону примінювати в життю особистому, родинному, подружньому, громадському, організаційному, народньо-національному та державному.

Не обмежував о. Андрій своєї письменницької діяльности до самого тільки "СВІТЛА". Його статті на актуальні теми українського релігійно - церковного та громадсько - виховного життя появлялися в різних українських католицьких часописах і журналах, нпр. в "АМЕРИЦІ", "ШЛЯХУ", "УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЯХ", а зокрема ж у тижневику "НАША МЕТА", якого він був частим дописувачем і співробітником. Був він теж співробітником видання оо. Василіян у ЗДА: "СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ"; у серії книжечок цього "Слова Доброго Пастиря" вийшли такі цінні брошури о. Андрія, як: **"Наша Свята Церква"** (1953), "СВЯТИЙ ПАПА ПІЙ X." (1935) та "КАТОЛИЦЬКИЙ СВЯЩЕНИК" (1959).

О. Трух видав теж цілу низку книжок і брошур, а саме: "КАТОЛИЦЬКА ВІРА В ПРИКЛАДАХ", "МАРІЯ" (Життя Преч. Діви Марії), "ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ", "АПОСТОЛЬСТВО МОЛИТВИ МІЖ УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОМ", "ДОБРА СПОВІДЬ", "БОЖА КРИНИЦЯ", "КАТОЛИЦЬКИЙ КАТЕХИЗМ" та чотири томи "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Усі ці книжки о. Андрія написані легким, популярним стилем і добірною українською мовою. Кожна з них заслуговує на окрему рецензію і характеристику, але ми цього не робимо, лиш обмежимося тут до найкращого й найважнішого життєвого твору о. Андрія, себто до його монументального твору: "ЖИТТЯ СВЯТИХ".

Автор "ЖИТТЯ СВЯТИХ"

О. Андрій Трух увійде до історії українського церковного письменства завдяки своєму творові: "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Над цим твором працював він наполегливо понад 10 років життя, в більшості серед затяжної й важкої недуги. Ласкавий Господь за молитвами багато праведних продовжив о. Андрієві його життя, щоб він зміг закінчити повністю чотири томи, себто написати життєписи Святих на кождий день церковного року. Окремий том — п'ятий том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" — мав, згідно з пляном о. Андрія, містити в собі життєписи українських Святих, Праведників, Божих Слуг та визначних церковних постатей українського народу й Церкви. Цього останнього тому о. Андрій не вспів уже написати. Після його смерти знайдено в його записках тільки дуже уривкові начерки життєпису св. Йосафата, св. Володимира та ще декількох Святих із києво-печерського кругу ченців-боговгодників. Це значить, що майбутній автор останнього тому "ЖИТТЯ СВЯТИХ" буде змушений писати життєписи українських Святих і боговгодних людей зовсім від початку, самостійно й незалежно від пляну о. Андрія. Дав би Бог, щоб такий автор у рядах ОО. Василіян найшовся і щоб умів він на зразок о. Андрія Труха завершити його монументальний твір так живо й популярно, як це зробив о. Андрій у чотирьох томах "ЖИТТЯ СВЯТИХ".

Над "ЖИТТЯМ СВЯТИХ" працював о. Андрій уже з того часу, як стало виходити "СВІТЛО", себто від 1938-го року. Спершу о. Андрій поміщував життєписи поодиноких Святих церковного року на сторінках "СВІТЛА", різних календарів та по різних часописах і журналах. Опісля зродилася в нього думка написати і видати життєписи Святих окремими книж-

ками. До тієї праці не міг він забратися, коли з волі настоятелів займався місіонарською, душпастирською та редакційною працею, бо студіювання історії Святих, збирання матеріялів й остаточне оформлення "ЖИТТЯ СВЯТИХ" вимагало деякої свободи від обов'язків священиче-монашого життя. Якраз після переїзду о. Андрія до Торонта (1952 р.) та наслідком його недуги настоятелі канадської провінції оо. Василіян дали о. Андрієві можливість обмежити й залишити всяку іншу працю, — навіть письменницьку, — щоб він міг увесь свій час присвятити приготуванню "ЖИТТЯ СВЯТИХ".

Прочуваючи, що вже довго "не потягне" і що не зможе "робити великий рух", о. Андрій взявся з великим, притаманним собі запалом до писання "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Змагаючись зі своїми недугами, дуже часто серед важких болів, високої гарячки і таки на ліжку своїх страждань о. Трух писав життєписи Божих Угодників. Він пильно зачитувався в існуючі різномовні життєписи Святих, громадив у своїй келії різні, доступні в умовинах нашого часу матеріяли до Життя Святих та писав, днями й ночами. Нераз приходила йому думка залишити цю муравлину і тяжку працю та передати її в молодші руки з кращим здоров'ям і більшим приготуванням на полі церковної історії чи гаґіографії; але бачив теж о. Андрій, що очі всіх звернені на нього, то й морально почувався до обов'язку — таки закінчити свою працю! Нераз говорив, що Святі наглядно помагають йому і продовжують йому своїм заступництвом у Бога його слабе здоров'я, щоб він не вмер перед закінченням "ЖИТТЯ СВЯТИХ". І справді, дуже багато людей щиро молилося за здоров'я о. Труха, щоб він міг завершити і докінчити свій монументальний твір.

Перший том "ЖИТТЯ СВЯТИХ" вийшов 1952 року. У цьому томі подані життєписи Святих за місяці: січень, лютень та березень. Усіх життєписів є тут 118 та 77 образків-ілюстрацій. Друкарня ОО. Василіян здобулася на добрий папір і бездоганне технічне оформлення книжки. Також українська читацька публика прийняла цей перший том із вдоволенням і загальним признанням. Це було моральною піддержкою та водночас і заохотою для о. Андрія, щоб він не знеохочувався труднощами, а невпинно працював над дальшими томами. Новизною — в порівнянні з попередніми виданнями життєписів Святих Східньої Церкви візантійського обряду — було те, що о. Андрій включив до першого тому "ЖИТТЯ СВЯТИХ" теж деяке число Святих Західньої Церкви латинського обряду, що почитані в календарі Святих латинського

обряду за місяці січень-березень. Це зробив о. Андрій зовсім свідомо, бо хотів дати своїм читачам зразки святого життя з пребагатої скарбниці Вселенської Церкви, не обмежуючись до Святих тільки одного, хоч і рідного східнього обряду. Іншою причиною, чому до свого твору о. Андрій включив теж життєписи Святих Західньої Церкви було те, що ці Святі являлися йому куди ближчі до часів, потреб і ментальности сьогоднішнього чоловіка, ніж Святі перших століть християнства. Там — у перших віках християнства — ідеалами і зразками християнської праведности були майже виключно святі Мученики, Ісповідники, Пустинники, Монахи і великі церковні Єрархи. У життєписах Святих Західньої Церкви, зокрема ж новішого часу, о. Андрій — і то зовсім справедливо і правильно — добачував знаментиті зразки християнського життя людей з різних станів, різного віку і доби і в різних життєвих обставинах модерної людини. Власне з тих причин і мотивів бажав о. Андрій познайомити своїх читачів, членів Східньої Католицької Церкви, з багатою і різнородною "галерією" Святих Західньої Католицької Церкви.

Можуть бути різні думки щодо добору й самого оформлення життєписів Святих Західньої Католицької Церкви в опрацьованні о. Андрія, однак треба признати, що він думав правильно і справді католицькими категоріями. Бо хоч Святі були дітьми свого часу, своєї доби, свого географічно-расового походження і до деякої міри своєї — східньої чи західньої — духовости-ментальности, то основа й істота їх святости була однакова, без огляду на те, чи жили вони і стали Святими на Сході чи на Заході. Істота святости — це досконала любов Бога і ближнього, посунена до геройської жертви й відречення себе самого. Власне за такими зразками християнської праведности і святости шукав о. Андрій у своєму творі про Святих, і тому в доборі тих зразків не обмежився до списку Святих самої тільки Східньої Церкви.

У першому томі "ЖИТТЯ СВЯТИХ" крім великих Святих Східньої Церкви подав автор "ЖИТТЯ СВЯТИХ" життєписи Святих Західньої Церкви: свв. Венедикта, Івана Божого, Івана Боско, Патрика, Томи з Аквіну, Климента Гофбавера, Франца Салійського (Салезія) та інших більш відомих Святих. Подаючи життєписи згаданих Святих о. Андрій був у тому щасливішому положенні, що до списання життя і чеснот тих Святих мав він куди кращі й більш сполегливі матеріяли, ніж напр. до життєписів великого числа Святих Східньої Церкви. Ту саму заввагу треба зробити до всіх томів "ЖИТТЯ СВЯТИХ".

Другий том твору о. Андрія про Святих вийшов у 1956 році. У 478 сторінках цього твору накреслені життєписи Святих за місяці: квітень, травень і червень церковного року. Усіх життєписів тут є 125, а ілюстрацій 75. У цьому другому томі дав о. Андрій життєписи Святих Західньої Церкви: свв. Катерини Сієненської, Марії (Бернадети) Субіру, Папи Пія X, Івана Белярміна, Івана Непомука, Пилипа Нері, Іванни д'Арк та інших. Деякі життєписи цього тому, нпр. життя слов'янських Апостолів Кирила і Методія подані з використанням нових історичних деталів. Взагалі о. Андрій старався писати життєписи Святих немов на канві даної доби чи історичних подій даного церковного періоду. Це, очевидно, надає його постаттям Святих більшої пластичности, актуальности, живучости та безпосереднього зв'язку з добою й духом часу, в якому Святі жили і освятили себе, використовуючи пильно діяння Божої ласки. Зовсім правильно пропустив о. Андрій із життєписів багатьох Святих Східньої Церкви леґендарні додатки і прикраси, які могли б дразнити чи навіть "гіршити" сучасного читача.

Третій том о. Андрій присвятив життєписам Святих за місяці: липень, серпень і вересень церковного року Східньої Церкви. Цей том вийшов у 1958 році. Тут списані життєписи 160 Святих з 78 образками-ілюстраціями, а книга має 462 сторінки друку. Із Святих Західньої Церкви ввійшли до цього тому життєписи свв. Марійки Ґоретті, Томи Мора, Вінкентія від Павла, Ігнатія Лойолі, Альфонса Ліґорія, Домініка, Кляри, Івана Віяннея, В'ячеслава та інших. Деякі з тих життєписів довгі й дрібничкові, але всі вони написані дуже живо, приступно і пластично.

Останній, себто четвертий том був у наборі в друкарні, коли невмолима смерть забрала о. Андрія по вічну заплату за його трудяще життя. У цей твір увійшли життєписи Святих за місяці: жовтень, листопад і грудень, разом 140 життєписів та 90 ілюстрацій. Тут із Святих Західньої Церкви подані життєписи свв. Тереси з Лізіє, Франциска Асизького, Мартина Турського, Терези з Авілі, Маргарити Алякок, Івана від Хреста, Франциска Ксаверія, Франчески Кабріні (американської Святої) та ще кілька. Життєпис св. священомученика Йосафата, що мав би бути під днем 12-го листопада, не ввійшов до цього останнього тому, бо — згідно з пляном о. Андрія — він був призначений до п'ятого тому, себто до тому з життєписами Святих, Божих Угодників та визначних церковних мужів Руси-України.

Про цілість монументального твору о. Андрія довелось

би писати багато більше і докладніше, ніж на це дозволяють рямки тієї скромної посмертної згадки. Насамперед — це найкраща і найвартісніша книга-твір, що його міг залишити по собі о. А. Трух. Він сам писав у вступі до Життя Святих: "Книга Життя Святих — є найціннішою книгою, що її можуть написати люди, бо цю книгу кожний може прочитати з найбільшою користю для своєї душі і її можна покласти поруч самої св. Євангелії, бо "Книга Життя Святих" представляє найвірніше наслідування прикладу життя самого Ісуса Христа та виповнення Його божественної науки". О. Трух взявся написати цю книгу власне тому, що брак такої вартісної книги вже давно відчувався серед українського народу, зокрема ж в Українській Католицькій Церкві. Тому зовсім правильно кожний том життєписів Святих пера о. Андрія вітала українська католицька преса і критика як "неоцінений дарунок для Української Церкви й народу", як "справді епохальну пам'ятку, що на довгі літа буде цінним скарбом для нашого народу", як "настільну книгу для кожної української хати поруч св. Євангелії", як "великий вклад в українську релігійно-церковну літературу" ітп.

Слід теж підкреслити шляхетну й високу ціль, для якої о. Андрій не жалував труду при писанні "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Він з'ясував ту свою ціль — головну ідею на вступі до "ЖИТТЯ СВЯТИХ" такими вимовними словами: "Щоб наш український нарід міг пізнати тих найбільших Божих слуг, ми вирішили описати життя багатьох із них у чотирьох томах-книгах. У тих книгах ми подаємо життєписи всіх тих Святих, що їхні імені зазначені в нашім церковнім календарі, а крім того додаємо ще життєписи й інших Святих з різних часів, країв і народів усього світу, щоб на кожний день Божого року побожні читачі могли мати гарне духовне читання". Та не тільки для "духовного читання" своїх дорогих земляків писав о. Андрій "ЖИТТЯ СВЯТИХ". Він горів бажанням, щоб читання їх розбудило у читачів бажання наслідувати геройські подвиги Святих. О. Трух писав свій твір на те, щоби "побожні українці", читаючи оповідання з пребагатої історії Святих здобувались на рішуче зусилля "наслідувати повне чеснот життя Святих", щоб усі українці стали святими перед Богом, щоб українська нація була "нація Святих!.."

Для о. Андрія Життя християнських Святих — це "найкраща історія", бо писана "не пером, але вірою й любов'ю, молитвою, працею й жертвою, боротьбою, кров'ю і геройською смертю..." Це "християнство в практиці, що його можна оглядати і подивляти, любити й наслідувати", бо "Святі

— це велетні духа, герої християнської чесноти", які "серед зматеріялізованого й розбавленого світу зуміли відкрити таємницю, як досконало "шукати перше Божого Царства і Його справедливости...". Одним словом, Святі — це справді герої і борці Христові. "Вони вправді народилися такими людьми, як і ми. Деякі з них спочатку були навіть великими грішниками. Та згодом вони так боролись із своєю гордістю, змисловістю, захланністю й усякими грішними почуваннями, що геть чисто перемінились і такий зробили поступ у чеснотах, що стали християнськими героями, Святими...". Вони стали Святими завдяки своїй добрій волі, співпрацюючи з Божою ласкою, щоб на взір самого Спасителя по геройському відбити на своєму житті практику "союзу совершенства", себто практикування найбільшої заповіді в Божому Законі: любови Бога і ближнього.

Христовий борець

Наш нарис життя, діяльности й письменницької праці о. Андрія був би неповний, якщо б ми не згадали про одну, може і найважнішу річ, себто що сам о. Андрій своїм праведним і боговгодним життям старався відтворити зразок Святих, що їх так любив студіювати і з таким одушевленням описував у своєму творі. Між "Життям Святих" пера о. Андрія та між його праведним життям існує незаперечний, органічний зв'язок. Власне тому він так і захоплювався геройським подвигом Святих, бо сам у своїй душі відчував нестримний гін до геройського подвигу християнського життя. Його життя — від молодечих років аж до самої смерти на 65-му році життя — стояло під знаком духовної боротьби, геройського змагу за християнську досконалість, невпинного подвигу за святість життя.

Мабуть не знайдемо кращого й відповіднішого слова, щоб ним підкреслити і з'ясувати духове обличчя о. Андрія Труха, як власне слово: **"Борець Христа".** Він ціле своє життя сприймав як боротьбу на "Божому фронті". У молодих літах він стояв на фронті у властивому цього слова значенні, себто мечем і крісом обороняючи права і славу українського народу. Опісля він перейшов на куди кращий, бо "Божий фронт", де продовж 40 років довелось йому стояти у передових і випадових позиціях на сторожі Божої правди, в обороні й поширюванню Божого царства на землі, зокрема ж між рідним українським народом.

І о. Андрій виказався добрим воїном-борцем Ісуса Христа і Його Церкви! Правильно писалось про нього в некролозі у "СВІТЛІ", що "шлях його життя — це одна безперервна боротьба". Спершу була це боротьба з крісом, а коли вороги відібрали з його рук кріс, то о. Андрій "проміняв кріс на хрест святий, а січовий однострій на чернечу рясу, і, як місіонар-василіянин, пішов на підбій людських сердець, щоб серед них сіяти велику ідею любови Бога й любови свого народу. Він жив любов'ю і для любови. Це головна риска його життя і його праці. І ту велику ідею любови він старався впоїти в український загал у тому переконанні, що тільки любов — дійсна, велика любов Бога, може дати тривкі основи й такій же великій і дійсній любові свого народу, що тільки на такій любові можна сперти правдивий, дійсний патріотизм. Це він, о. Андрій Трух, проти загального клича — "нація понад усе" — видвигає могутній зов — "Україна понад усе, — а над Україною святий, великий Бог..."

Щоб цей клич-зов не був пустим, о. Андрій всеньке своє життя старався бути справжнім любителем Бога та свого народу через цілковиту посвяту свого життя, талантів, здібностів, праці й здоров'я в службі Бога, Церкви, рідного народу, рідного Василіянського Чину і своїх співбратів. Духовне життя в стані священичім і монашім він брав дуже серйозно, сумлінно і "стовідсотково". Він любив повторяти собі і другим: "як українець — то українець", "як патріот — то справжній, не голословний, а патріот на ділах і жертвою свого гроша, здоров'я, а навіть життя". Подібно повторяв він теж про духовне життя: "як монах — то монах", "як католик — то католик", "як християнин — то конче стовідсотковий, а не паперовий християнин"... У дусі цих засад о. Андрій був максималістом, безкомпромісовим, невдаваним, всецілим і послідовним максималістом. Він ставив високі й суворі вимоги для себе і для других. Він не любив усякої половинности, лінощів у життю, духовної трусливости й знеохоти життєвими труднощами й небезпеками.

О. Андрій був зразковим ченцем-василіянином. Як не працював і не писав, то молився, ревно, довго і багато молився. Молитва була силою в його житті, повному праці й страждання. Здоровий чи на ложі болізни, дома чи на місійних подорожах — у його руках були завжди єрейський молитвослов або вервичка. Молився гаряче за свій нарід і до тієї молитви закликав усе громадянство — до молитовного походу за Україну! Коли фізичні терпіння не дозволяли йому проповідати чи працювати пером, він кріпив себе молитвою. Він

був великий і невтомний у своїй праці, але таки найбільшим показався в своєму стражданні. Терпіння є завжди мірилом і пробним каменем великих і святих душ. О. Андрій, зломаний різними недугами, в останніх кількох роках майже постійно прив'язаний до ложа болізни, по-геройському, як справжній воїн, з усмішкою на устах переносив усі свої життєві хрести. Забуваючи про себе, до останньої хвилини свого життя турбувався про справи свого Чину, своєї св. Церкви, свого Народу, своїх приятелів і друзів — для всіх мав щире слово співчуття, помочі, поради, потіхи й підбадьорення. Навіть в останній вечір перед своєю праведною смертю він радше потішав других, ніж би сам мав приймати слова потіхи.

О. Трух визначався серцем щирим і вразливим на добро, правду й красу. Він нераз переживав і відхоровував деякі явища, події чи прояви в церковно-громадському життю. Він сам горів бажанням бути бездоганним членом свого народу, своєї Церкви чи свого рідного Чину і ним справді був, перемагаючи свої немочі й недосконалості. Та дуже болів він над тим, коли в ближчому й дальшому своєму окруженні, чи загально серед провідних мужів українського народу не добачував потрібного ідеалізму, жертвенного духа чи полум'яної любови до Бога і ближнього. Його ціла життєва концепція, духовість і ментальність при зустрічі з буденщиною й сіриною людських недоліків були нераз причиною його духових терпінь. Мало коли він звірювався з тими внутрішніми терпіннями, а більше молився до Бога, Серцевідця всіх людей, і до Прибіжища грішників — Пречистої Діви Марії. Він болів тим, що не всі були так само захоплені тими високими ідеалами боротьби на "Божому фронті", як цим палав він сам — Божий воїн і Христовий борець!

Зрештою, великі люди тим і великі, що вміють свої великі терпіння використовувати для очищення й освячення своєї душі. Пам'ятав про це й о. Андрій Трух. Як вірний син св. Василія Великого він пам'ятав про заповіт батька східнього чернецтва, заповіт християнського подвигу й геройського змагу за досконалість. Розуміння чернечого життя, яким жив о. Андрій, уповні відповідало ідеалові ченця-василіянина, що його накреслив св. Василій в "Аскетичних Промовах":

"Де Христос? — У небі. Туди й ти, вояче Христа, повинен прямувати! Забудь про всякий відпочинок на землі. Вояк не будує дому, не набуває поля, не вдається в торгівлю, яка приносить зиск. "Хто служить у війську, не вмішується до справ світу, щоб приподобатися вождеві" (2, Тим. 2, 4). Вояк

має харчі від царя, не потребує приготовляти їжі, це до нього не належить. Доми підданих, з наказу царя, стоять йому отвором. Він не журиться за помешкання. Шатро — на дорозі; харч — відповідний до потреби; вода — напитком; сон — скільки вимагає природа. Походи великі, часті нічні сторожі; спека і холод, боротьба з ворогом; безнастанна небезпека смерти, а часто і смерть, але смерть славна. Життя на війні повне трудів, повне слави в час миру, а нагорода мужности й вінець слави — це старшинство, приязнь і товариство царя... Іди за непереможним Царем, що хоче тебе зробити учасником своєї перемоги. Навіть умираючи, не будеш переможений, навпаки сам тоді переможеш, бо заховаєш ненарушену правду і свободу визнавання. А по смерти перейдеш до вічного життя: від пониження в людей — до Божої слави; від горя цього світу — до вічної радости з Ангелами в небі! Земля не приняла тебе за громадянина — небо прийме тебе!.."

Ось таким справжнім воїном Христа-Царя на зразок св. Василія був о. Андрій Трух. Він глядів на своє священичо-чернече, духовне життя як на геройський подвиг Христового борця. Тому він одушевлявся так другим великим патріярхом і ідеалом василіянського чернецтва — св. священомучеником Йосафатом Кунцевичем. Він залюбки додавав собі ще третє ймення, власне ймення св. Йосафата, як символ свого духовного опікуна й вождя в геройському духовному подвигу. Він пильно студіював життя св. Йосафата і тієї бурхливої доби, в якій жив, діяв і згинув мученичою смертю св. Йосафат. Він накреслив життєпис св. Йосафата і помістив його частинами в "СВІТЛІ", але приготовляв і збирав матеріяли до ширшого життєпису св. Йосафата. Тільки невмолима смерть перекреслила цей його шляхетний задум. О. Андрій любив наводити приклад святого життя Полоцького Священомученика і молоде покоління василіянських ченців старався виховувати в дусі цього великого Василіянина. В о. Андрія був життєвий клич: кожний василіянин-українець повинен ставати подібним до св. Йосафата, себто бути "другим Йосафатом"!..

Смерть о. Андрія Труха всі відчули як велику страту для українського народу, Василіянського Чину та для Української Католицької Церкви. Ця страта тим болючіша, що о. Андрій не вспів докінчити останнього тому "ЖИТТЯ СВЯТИХ", тому про українських Святців і Праведників. Можна собі уявити, якими живими і пластичними вийшли б були з-під умілого й мистецького пера о. Андрія Труха славетні постаті Україн-

ської Церкви, як ось св. Володимир Великий, св. Ольга, свв. Антоній і Теодосій, св. Євфросинія чи св. священомученик Йосафат!.. Певне, о. Андрій Трух молиться перед троном Всевишнього, щоб твір його життя був гідно завершений і викінчений!..

Закінчуємо цей неповний життєпис о. Андрія Труха, ЧСВВ, уривком із некрологу, що його вмістила **"Наша Мета"** в день похоронів бл. п. о. Андрія:

"Покійний о. Андрій це повсякчасний взір українського священика — духовного провідника народу, що в праці за кращу долю рідного народу, а особливо за його вічне спасіння, користувався всіма талантами, якими Бог його так щедро обдарував, — мечем, хрестом, могутнім і надхненим словом проповідника Божої правди, блискучим пером пропагатора найвищих християнських і національних ідеалів, ніколи неслабнучого активністю, повсякчасною молитвою і безприкладним, просто геройським подвигом цілого свого життя, що ним він усіх будував і всіх тягнув до небесних висот.

Бл. п. о. Андрій Трух — це геройський Воїн за Бога і Його святу правду, це священик-патріот, що за вічне спасіння українського народу і за здійснення його найвищих національних ідеалів на землі готов був і життя своє віддати.

Всестороння і глибока творчість Його великого й богомисленного духа, закріплена в окремих книжках та на сторінках численних часописів, залишається після Його смерти високоцінною спадщиною, на якій ще довгі роки буде виховуватися молоде українське покоління в любові Бога і до свого рідного народу.

Нехай Милосердний Господь прийме Його праведну душу до Своїх небесних хоромів!" ("НАША МЕТА", з 9-16 травня 1959 р.).

(У другі роковини смерти о. Андрія Труха, ЧСВВ.)

Нью-Йорк, 9-го травня 1961 р.

РОДИННІ ЗАПИСКИ